

2025

İSTANBUL
BAROSU
DERGİSİ

Mayıs-Haziran 2025 • Cilt: 99 • Sayı: 2025/3 • ISSN 1304-737X

*Dergide yayımlanan yazılar yazarların, kişisel görüşünü yansıtır.
Gönderilen yazının hiçbir yerde yayımlanmamış olması gereklidir.*

*Yazılar yayımlansın ya da yayımlanmasın geri verilmez.
Yayımlanmayan yazılar için, gerekçe gösterme zorunluluğu
yoktur. Gönderilen yazılarda, Yayın Kurulu'nun saptadığı
yayın ilkeleri doğrultusunda biçimsel düzeltmeler yapılabilir.*

**Dergi'de yayımlanan tüm yazılarda (12 Eylül Cuntası tarafından kapatılan)
Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı Yazım Kılavuzu esas alınır.**

ABONELİK KOŞULLARI

Yıllık Abonelik Ederi 1.500 TL.'dir.

Abonelik bedelinin, İstanbul Barosu'nun Vakıflar Bankası Beyoğlu Şubesi nezdindeki

TR 510001 5001 5800 7286 2874 96 no'lu hesabına yatırılması,

dekontun Derginin gönderileceği adres eklenerek

muhasabe@istanbulbarosu.org.adresine e posta göndermeniz gerekmektedir.

Bilgi için: guleryuzh@istanbulbarosu.org.tr 0212 393 07 57

(Dergi, İstanbul Barosu üyelerine ücretsizdir.)

Dergimizin bu sayısı İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Kararı ile

2.000 adet basılmıştır.

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ

Yerel Süreli Yayın
İki Ayda Bir Yayınlanır.

Sahibi

İstanbul Barosu Adına Baro Başkanı
Av. Prof. Dr. İbrahim Özden KABOĞLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Av. Hürrem SÖNMEZ

Yayından Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi

Av. Hürrem SÖNMEZ

YAYIN KURULU

Başkan

Av. Oya Şahin MCCARTHY

Genel Yazman

Av. Gökce İŞİK COŞKUN

Üyeler

Av. Burhan ÖĞÜTCÜ

Av. Lütfü BAŞÖZ

Av. Humral TAN

Av. Dr. Hakan MURAN

Av. Gökce İŞİK ÇOŞKUN

Av. Kardelen KILIÇ

Av. Pınar ŞİŞMAN

Yönetim Yeri

İstiklal Cad. Orhan Adli Apaydın Sok. No: 2 Beyoğlu-İst.

Tel: (0212) 393 07 00 Faks: (0212) 293 89 60

istbarosudergisi@gmail.com

www.istanbulbarosu.org.tr

Yayıncı Sertifika No: 47929

Baskı

Ege Reklam ve Basım Sanatları San. Tic. Ltd. Şti.
Esatpaşa Mah. Ziyapaşa Cad. No: 4 / 1 347047 Ataşehir İSTANBUL
Tel: (0216) 470 44 70 Fax: (0216) 472 84 05
www.egebasim.com.tr

İÇİNDEKİLER

Yayın Kurulu'ndan	6
İstanbul Barosu Dergisi Makale Yazım Kuralları	13
Makale Yayınlama ve Telif Hakları Taahhütnamesi	20
Avukatlık Disiplin Muhakemesi Hukuku	
ALTUNHAN, Şahap	21
1886 Yılı İstanbul Barosu Levhası	
AYDIN, Tugay	54
Escrow Sözleşmesi	
BOZKURT, Nur	86
Yürütmenin Durdurulması Yöntemi İle İdarenin Hukuka Aykırı İşlemlerinden Etkili Korunma	
DEMİRKOL, Selami - DEMİRKOL, Elzem Gurur	107
İstanbul Barosu Staj Eğitim Merkezi'nin Kuruluşu, Yükselişi ve Çöküşü 1996-2024	
İNANICI, Haluk	140
Sürdürülebilirlik Raporlaması: Hukuki Niteliği, Finansal Önemliliği ve Denetimi	
RÜZGAR, Eser	165
Yargıtay Kararları Işığında Borca Aykırılık Halinde Manevi Zararın Tazmini	
ŞAHİN, Ezgi	192

Yargıtay Kararları

Yargıtay 1. Hukuk Dairesi	215
Yargıtay 3. Hukuk Dairesi	217
Yargıtay 4. Hukuk Dairesi	222
Yargıtay 5. Hukuk Dairesi	224
Yargıtay 6. Hukuk Dairesi	226
Yargıtay 9. Hukuk Dairesi	231
Yargıtay 11. Hukuk Dairesi	234
Yargıtay Ceza Dairesi Kararları	247
Yargıtay 1. Ceza Dairesi.....	247
Yargıtay 12. Ceza Dairesi.....	250
Danıştay Kararları	253
Danıştay 7. Dairesi.....	255
Kişisel Verileri Koruma Kurumu Kararları	281

UYGULAMADA AVUKAT

Hukuk Fakültesi Öğrencilerinin Önündeki Koca Bir Engel:

Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı

DEMİRTAŞ, Mısra.....	289
-----------------------------	------------

İhtiyati haciz aşamasında, borçluya ait araçlar hakkında 'muhafaza işlemi' yapılabilir mi? Sicile kayıtlı motorlu araçlar hakkında 'yakalama kararı' verilebilir ve araçların kaydına 'yakalama şerhi' işlenebilir mi?

UYAR, Talih.....	294
-------------------------	------------

Arabuluculuk Faaliyetleri Kapsamında Aydınlatma

Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesine" İlişkin Kamuoyu Duyurusu297

Şüpheli İşlem Bildirimi Rehberi

YİTİRDİKLERİMİZ, NAKİLLER VE AYRILMALAR

Yitirdiklerimiz	355
Nakiller	363
Ayrılmalar	368

KAVRAM DİZİNİ	371
----------------------------	------------

YAYIN KURULU'NDAN

YAYIN KURULU'NDAN

Değerli meslektaşlarımız,

Yaz mevsiminin başlangıcını karşıladığımız bu günlerde, Mayıs-Haziran 2025 sayımızla sizlerle yeniden buluşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Bu sayımızda, hem güncel gelişmelere hem de tarihsel ve hukuksal perspektiflere yer veren, dolu dolu bir içerik hazırladık.

Mayıs ayında gerçekleştirilen Avukatlık Sınavı, mesleğe adım atmak isteyen binlerce hukukçunun gündemindeydi. Sınav sonuçlarına ilişkin başarı oranları kamuoyuyla paylaşıldı. Bu vesileyle sınavda başarı gösteren tüm adayları tebrik ediyor, meslek hayatlarında adalet ve hak savunuculuğu yolunda başarılar diliyoruz.

Bu sayımızda yer alan dikkat çekici makalelerden biri, Staj Eğitim Merkezi'nin kuruluş sürecini ve tarihsel gelişimini konu alıyor. Bu makale ile birlikte, mesleki eğitimin kurumsal hafızasını hatırlarken, genç meslektaşlarımıza da bir yol haritası sunacağımızı düşündük.

19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı vesilesiyle, Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü saygı, minnet ve özlemle anıyoruz. Gençlere emanet edilen bu bayramın, sadece bir tarihsel dönüm noktası değil; aynı zamanda özgürlük, bağımsızlık ve çağdaşlık ideallerinin sembolü olduğuna inanıyoruz. Tüm genç meslektaşlarımızın 19 Mayıs'ını kutluyor, aynı ruhla yol almaya devam eden gençler görmekten gurur duyuyoruz.

Bu sayımızda, Av. Talih Uyar tarafından kaleme alınan bir bilgi notuna da yer verdik. Notta, ihtiyati haciz aşamasında sicile kayıtlı motorlu kara araçlarına yakalama şerhi konulup konulamayacağı sorunu; İcra ve İflas Kanunu'nun ilgili hükümleri, Yargıtay kararları, Bölge Adliye Mahkemesi içtihatları ve Adalet Bakanlığı'nın değerlendirmeleri ışığında ele alınmıştır. Uygulamada sıkça karşılaşılan ancak hüküm ve uygulama bakımından çelişkili yorumlara açık olan bu konuda, alacaklının muhafaza ve satış talebini

birlikte gerçekleştirmesi gerektiği ve bu şartın ihtiyati haciz surecinde sağlanamadığı için yakalama şerhi konulmasının hukuken mümkün olmadığı yönündeki görüş dikkatle ortaya konmuştur.

Buna ek olarak, Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun 13.01.2025 tarihli kamuoyu duyurusunu özetleyen bir değerlendirme de dergimizde yer aldı. Duyuruda, arabulucuların kişisel veri işleme süreçlerinde veri sorumlusu sıfatıyla hareket ettiği, yalnızca Arabuluculuk Kanunu kapsamında yapılan bilgilendirmenin yeterli olmadı-

đı, ayrıca 6698 sayılı Kanun'un 10. maddesi uyarınca ayrıca aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi gerektiği açıkça belirtiliyor. Uygulamada sıklıkla göz ardı edilen bu yükümlülüğün altı çizilerek, meslektaşlarımızın dikkatine sunulmuştur.

Yeni sayımızda ilgiyle okuyacağınızı umduğumuz çok sayıda değerli makale ve görüş yazısı bulunuyor. Siz değerli okurlarımıza verimli, üretken ve güzel bir yaz mevsimi diliyoruz.

Sevgi ve saygılarımızla,

**İstanbul Barosu
Yayın Kurulu**

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ

MAKALE YAZIM KURALLARI*

1. GİRİŞ

İstanbul Barosu Dergisi'ne gönderilecek makalelerin yayınlana-bilmesi için belirli yazım kurallarına uygun olması gerekmektedir. Bu kurallar, hem makalelerin daha okunaklı ve anlaşılır olmasını sağlamak hem de derginin biçimsel görünümünü korumak ama-cıyla belirlenmiştir.

İstanbul Barosu Dergisi'nin yazım dili Türkçe'dir. Dergiye gön-derilen yazıların yazım denetimi Yayın Kurulu tarafından yapılır.

2. MAKALELERİN GÖNDERİLMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. Makalelerin Gönderilmesi

Makaleler, yazar tarafından İstanbul Barosu Dergisi'nde bulunan elektronik posta adresinden birine (istbarosudergisi@gmail.com, dergi@istanbulbarosu.org.tr) gönderilmelidir. Ayrıca dergiye gön-derilen makalenin ekinde mutlaka gönderen yazarın adı, soyadı ve unvanı, hangi baroya kayıtlı olduğu ve telefon numarası bulunma-lıdır.

Dergiye gönderilen makalelerin daha önce herhangi bir yerde yayınlanmamış veya yayınlanmak üzere herhangi bir yayıncı kuru-luşa gönderilmemiş olması gerekir.

2.2. Makale Değerlendirmesi

Yayın Kurulu makaleleri amaç, konu, içerik, sunuş tarzı ve ya-zım kurallarına uygunluk bakımından inceleyerek değerlendirir. Makalelerin reddine sebep olabilecek örnek durumlar şunlardır:

- Makalenin salt mevzuat metninden oluşması,
- Makale içeriğinde yer verilen mevzuat hükümlerinin bir veya birkaçının güncel olmaması,
- Makalenin intihal içermesi,

* Yazım Kurallarına ilişkin örnek şablon için 19. sayfaya bakınız.

- Yazının hukuk alanına sağlayacağı katkının sınırlı kalması veya özgün nitelik taşınamaması,
- Yazının nesnel niteliğinin olmaması ve sırf öznel görüşlerle kaleme alınmış olması,
- Yazı konusunun güncel olmaması,
- Yazının derdest bir dava hakkında olması,
- Yazının veya yazıdan türetilmiş benzer çalışmaların yazılı veya dijital ortamda önceden yayımlanmış olması,
- Makale metninde aşırı miktarda anlatım bozukluğu ve/veya yazım hatası bulunması.

Değerlendirme sonucu olumlu olan makaleler için “Yayınlanabilir Onayı” verilir ve yazar bu konuda bilgilendirilir. Şu kadar ki, makaleye verilen “Yayınlanabilir Onayı”, makalenin hangi sayıda yayınlanacağına dair bir taahhüdü içermez.

Yayın Kurulu, yazardan makalenin belli yönlerinin geliştirilmesini isteyebilir. Bu durumda Yayın Kurulu makale hakkındaki nihai kararını, yazar bu düzeltmeleri gerçekleştirdikten sonra verir. Düzeltme sonrası değerlendirme de ilk değerlendirme gibi olumlu yahut olumsuz olabilir.

Yayın Kurulu, yayınlanmasına karar verdiği makalelerde tespit edilen -aşırı olmayan miktarda- yazım hataları ve biçim farklılıklarını düzeltir, gerek gördüğünde esasa yönelik küçük düzeltmeleri yazara göndermeye gerek olmaksızın yapar.

Yayınlanması uygun bulunan makaleler, Yayın Kurulu'nun uygun bulunduğu bir sayıda hem basılı hem de elektronik ortamda yayınlanır.

Yayın Kurulu, gerekçe göstermeksizin makaleyi yayınlamama kararını yazara bildirebilir.

3. MAKALE YAZIM KURALLARI

3.1. Başlıklar

- Başlıklar; ana başlık (makale başlığı), alt başlık, ikinci düzey alt başlık, üçüncü düzey alt başlık, ... kategorilerinden oluşur.

- Yazar makale başlıklarında dilediği miktarda alt kırılım yapabilir.
- Her makale, giriş ve sonuç bölümü hariç en az 2 ana başlık içermelidir.
- Giriş bölümünden itibaren makaledeki tüm başlıklar, bu yazı ekinde yer alan 'Başlıklar' tablosunda gösterildiği şekilde numaralandırılmalıdır.

3.2.Yazı Tipi, Stili, Boyut

- Tüm alanlarda "Times New Roman" yazı tipi kullanılmalıdır.
- Altı çizili yazı kullanılmamalıdır.
- Harf boyutu (10, 12, 16 punto), yazı tipi stili (normal, italik, normal-kalın, italik-kalın), hizalama ve büyük harf kullanım yerleri hakkında bilgi aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Ana başlık	16 punto, normal-kalın, ortaya hizalı, tüm kelimeler büyük harf
Yazarın adı, soyadı ve unvanı	12 punto, normal-kalın, ortaya hizalı, soyadı büyük harf
Özet	12 punto, normal, iki yana yaslı
Anahtar kelimeler	12 punto, normal, iki yana yaslı, her kelimenin ilk harfi büyük
Alt başlık	12 punto, italik-kalın, sola hizalı, her kelimenin ilk harfi büyük
Birinci, ikinci, ... düzey alt başlık	12 punto, italik-kalın, sola hizalı, her kelimenin ilk harfi büyük
Metin	12 punto, normal, iki yana yaslı
Dipnotlar	10 punto, normal, iki yana yaslı
Kaynakça	10 punto, normal, iki yana yaslı, soyadı büyük harf

3.3.Boşluklar ve Aralıklar

- Satır aralığı genel olarak 1,5 satır, sadece dipnotlarda ve kaynakçada 1 satır olmalıdır.
- Paragraflar arasında boşluk bırakılmamalıdır.

3.4.Metin

3.4.1. Ana Başlık

Ana başlığın derginin mizanpaj düzenini bozacak derecede uzun olmaması gerekir. Uzun olması halinde, yazara gönderilmeksizin gerekli kısaltma Yayın Kurulu tarafından yapılabilir.

3.4.2. Yazar

Adı, soyadı ve unvanı ana başlığın altında yer alacaktır.

3.4.3. Özet ve Anahtar Kelimeler

- Özet kısmında, makalenin özü ve içeriği hakkında -'Giriş'bölümü ile aynı olmamak ve 200 kelimeyi geçmemek kaydıyla bir özet yapılmalıdır.
- Anahtar Kelimeler kısmında, makalenin ayırt edilmesini sağlayacak en az 3 en fazla 5 anahtar kelimeye yer verilmelidir.

3.4.4. Giriş

Bu bölümde, çalışmanın amacı belirtilmeli ve daha sonra yöntem, süreçler ve kullanılan araçlar açıklanmalıdır.

3.4.5. Tarih Yazımı

Tarihler 19.05.1919 ve 09.10.1923 şeklinde olmalıdır.

3.4.6. Tablolar ve Şekiller

- Tablolar ve şekiller ilgili metnin içinde yer almalıdır.
- Tablolar ve şekiller, ayrı ayrı ve sıralı şekilde numaralandırılmalıdır. (Tablo 1, Tablo 2, ..., Şekil 1, Şekil 2, ...)
- Tablonun veya şeklin ismi hemen altında ve ortaya hizalı olmalıdır.

-
- Alıntı tablo ve şekillerde ilgili kaynak dipnot olarak belirtilmelidir.
 - Tablolar ve şekiller metin içine -jpeg veya png biçimli- resim olarak yerleştirilmeli ve ayrıca makalenin yanı sıra orijinal biçimiyle de gönderilmelidir.

3.4.7. Dipnotlar

- Metin içinde dipnot numarası noktalama işaretlerinden sonra verilmelidir.
- Atıflar, metin içinde gösterilmez. İlk atıfta kaynağın tam künyesi verilir, aynı esere izleyen atıflar “age, agm, agk, ibid, id, loc. cit.” örneklerinde olduğu gibi kısaltılmış olarak verilir.
- Eserlere yapılan atıflarda dipnotta önce yazar ad ve soyadı, sonra sırasıyla eser adı ve sayfa numarasına yer verilir.
- Metin içinde makalenizin başka bir bölümüne dikkat çekmek için dipnotta sayfa numarası verilmemelidir.
- Atıf yapılan dijital kaynakların web sitesi adresleri (URL adresi) ve alıntı yapılan erişim tarihleri verilmelidir.

3.4.8. Kaynakça

- Her kaynakta yazarın soyadı (büyük harf), adı (ilk harfi büyük), eserin adı, yayınevi, yayın yılı, sayfa numarası ve diğer tanımlayıcı bilgiler yer alır.
- Kaynaklar, yazarın soyadına göre alfabetik olarak sıralanır ve metinde belirtilen tüm kaynakları içerir.
- Makalede atıf yapılmamış eserler kaynakçada gösterilmemelidir.
- Kaynakçada ayrıca sözlük, kitap, web sitesi gibi alt başlıklar oluşturulmamalıdır.

3.5. Diğer Kurallar

- Aynı yazar veya yazarlara ait farklı makaleler Derginin aynı sayısında ve ardışık sayılarında yayımlanmaz.

- Dergide yayımlanan makalelerin basılı ve dijital ortamda tüm yayın hakları İstanbul Barosu'na aittir. Makaleler için telif ücreti ödenmez.
- Yazar gönderdiği makalesini yayımlanmadan geri çekmek isterse, makaleyi gönderdiği e-posta adresine bu isteğini derhal iletmelidir. Dizgiye girmiş makaleler geri çekilemez.
- Makalelere, yazarların soyadlarının alfabetik sıralaması dikkate alınarak Dergide yer verilir.
- Dergide yayımlanan makalelerde ileri sürülen görüşler yazarların sorumluluğundadır. İstanbul Barosu makalelerde ileri sürülen görüşlerden dolayı herhangi bir sorumluluk üstlenmemektedir.
- Dergiye gönderilen yazılar bilimsel etik kurallarına uygun olmalı, benzerlik oranı %10'u aşmamalı ve yapay zekâ yazılımları (AI) kullanılmadan hazırlanmış olmalıdır.
- Makaleler, Kaynakça bölümü dahil 6.000 kelimeyi (yaklaşık 20 sayfayı) aşmamalıdır.

ANA BAŞLIK

Av. Adı SOYADI¹

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

1. GİRİŞ

2. ALT BAŞLIK

- 2.1. *İkinci Düzey Alt Başlık*
- 2.2. *İkinci Düzey Alt Başlık*
 - 2.2.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 2.2.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
- 2.3. *İkinci Düzey Alt Başlık*
- 2.4. *İkinci Düzey Alt Başlık*
- 2.5. *İkinci Düzey Alt Başlık*
 - 2.5.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 2.5.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*

3. ALT BAŞLIK

- 3.1. *İkinci Düzey Alt Başlık*
 - 3.1.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 3.1.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 3.1.3. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
- 3.2. *İkinci Düzey Alt Başlık*
 - 3.2.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 3.2.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*

4. SONUÇ

KAYNAKÇA

- EROĞLU, Hamza: Türkiye Cumhuriyeti'nin İlânı, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 19.56, 2003, s. 435-456.
- HOBBS, Thomas: *Leviathan*, Barnes & Noble Books, New York, 2004.

1 Avukat, İstanbul Barosu

MAKALE YAYINLAMA VE TELİF HAKLARI TAAHHÜTNAMESİ

Dergiye makale gönderen yazarlar, makalenin kendi özgün çalışmaları olduğunu, her türlü hukuki ve cezai sorumluluğun kendilerine ait olduğunu ve makalede yer verilen metin, varsa resim, grafik, tablo vb. nin yasal mevzuata uygun olduğunu ve başka şahısların telif hakları başta olmak üzere herhangi bir hakkının ihlal edilmediğini, makalenin yayınlanması için başka bir yayıncıya gönderilmediğini, daha önce farklı bir derginin hakem heyetinden olumsuz bir değerlendirme alınmadığını, herhangi bir dergi veya herhangi bir online ortamda yayınlanmadığını, ve/veya yayınlanmak için sunulmadığını kabul ve taahhüt etmiş sayılırlar.

Yayınlanma kararının alınması ile birlikte, makalenin fiziki ve dijital ortamlar ile teknolojik olanaklar ile ortaya çıkacak yeni ortamlarda, işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla ve/veya radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar aracılığıyla her türlü umuma iletim hakkı, çoğaltma, yayma, temsil, derleme, devir, üçüncü kişilere satış veya diğer biçimlerde umuma dağıtılması veya sunulması ve kişilerin seçtikleri yer ve zamanda makaleye erişimin sağlanması suretiyle umuma iletim hakkı, temsil suretiyle faydalanma hakkı, üretim, yeniden yayma, çoğaltma hakları İstanbul Barosu'na aittir.

Dergide yayınlanan yazılar hakkında herhangi bir telif ücreti ödenmez. İstanbul Barosu, işleme, çoğaltma, temsil veya yayım tekniği icabı zaruri görülen değiştirmeleri yazarın izni olmaksızın da yapabilir.

YAZILAR

AVUKATLIK DİSİPLİN MUHAKEMESİ

HUKUKU

Av. Şahap ALTUNHAN¹

ÖZET

Avukatların disiplin muhakemesi hukuku, hukukçulardan müteşekkil baro ve Türkiye Barolar Birliği yönetim ve disiplin kurullarının dâhil olduğu ve akabinde de idari yargı denetimine tâbi olan, ayrıca Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ndeki âdil yargılanma hakkına ilişkin ilkelerin de uygulanacağı çok kapsamlı ve detaylı bir prosedürdür. Disiplin ihlâllerine uygulanacak maddî hukuk ile ilgili çok sayıda eser olsa da, disiplin muhakemesi usulü kısmında aynı nicelikte çalışma görülmektedir. İşte bu makale ile, avukatların disiplin ihlâlleri ile ilgili yetkili kurullar önünde cereyan edecek disiplin soruşturma ve kovuşturmalarının yapılacağı usullere dikkat çekilmeye çalışılmış ve özellikle bunlara âdil yargılanma hakkına ilişkin teminatların nasıl ve ne şekilde uygulanacağı aktarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Avukatlık Hukuku, Disiplin Muhakemesi, İnsan Hakları

1. GİRİŞ

Avukatların disiplin hukuku ile ilgili külliyatın genişliğine nazaran disiplin *muhakemesi* hukuku hakkında literatürde dikkate değer bir eksiklik bulunmaktadır. Bu çalışma ile avukatların disiplin muhakemesi hukukunun daha geniş bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

Çalışma kapsamında, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi,² Avukatlık Kanunu (Kanun) ve Türki-

1 Avukat, Yalova Barosu

2 Avukatın disiplin muhakemesinde, özellikle mesleğin icrasının kısmen veya tamamen

ye Barolar Birliği Avukatlık Kanunu Yönetmeliği (Yönetmelik) hükümleri, Türkçe kelimelerin anlamlarını bilen ortalama bilgi ve zekâyâ sahip biri gözü ile irdelenmiştir. Daha sonra bu hükümler, mufassal bir incelemeyle, Anayasaya uygun bir şekilde, iç mantıklı tutarlılık çerçevesinde akıl yürütme ile oyulmuştur. Bu çalışmada, son arayış dâhil, olması gereken hukuk ile ilgili bir değerlendirme yapılmamıştır. En sonunda da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Danıştay Sekizinci Dairesi ve Ankara Bölge İdare Mahkemesi On İkinci İdari Dava Dairesi³ kararlarında oluşturulan ilkelerle ve somut olaya ilişkin yorumlarla, onların getirdiği çözümler muvâcehesinde olaylara nasıl bakılması gerektiği gösterilmiştir.

2. DISİPLİN MUHAKEMESİNİN UZANDIĞI MECRA

Disiplin muhakemesinin sınırları, maddi hukuku ilgilendiren bir husus olduğundan, bu makalenin inceleme kapsamı dışındadır. Şu husus belirtilmekle yetinilebilir ki bir eylem ilk bakışta avukatlık disiplin hukukunu ilgilendirmiyorsa, baronun ilgili kurulunun yetki alanına girmediğinden, o konu ile ilgili hiç işlem yapmamak gerekir.

7 Nisan 1969 tarih ve 1136 numaralı Avukatlık Kanunu'nun, disiplin ile ilgili hükümleri, avukatların prensip olarak meslekleri ile ilgili gereklere aykırı davranış ve eylemlerinde uygulanır. Bu sebeple disiplin muhakemesi aygıtı harekete geçirilmeden önce, ilk yapılması gereken şey, eldeki meselenin avukatlık disiplin hukuku kapsamına girip girmediğini tespit etmekten ibarettir. Bir hususun, maddi dünyada; ihbar, şikayet yahut cumhuriyet savcısının

engellenmesi söz konusu olduğunda AİHS m.6/1'de yer alan âdil yargılanma hakkına ilişkin ilkelerin uygulanacağı yönünde bkz. AİHM, *Le Compte, van Leuven ve de Meyere v. Belçika*, No 6878/75, 23 Haziran 1981, § 48. Avrupa Konseyi'nin "Avukatlık Mesleğinin İcrasındaki Özgürlükler Hakkında 9 Numaralı Tavsiye Kararı"nın VI/3 maddesi: "Disiplin soruşturması ... Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde düzenlenen hükümlere uygun icra edilmelidir."

3 Danıştay tarafından, baro disiplin kurulu kararlarına karşı TBB Disiplin kuruluna itiraz yolu, idari yargıya başvurmadan önce tüketilmesi gereken mecburi bir idari başvuru yolu olarak görüldüğünden, avukatların disiplin hukuku ile ilgili davalar, Türkiye'de tek bir bölge idare mahkemesinin tek bir idari dava dairesinin inceleme alanına girmektedir; güncel iş bölümü için bkz. Hakimler ve Savcılar Kurulunun 4 Temmuz 2024 Tarih ve 895 sayılı kararı.

istemi üzerine yetkili baro organının önüne gelmiş olması, o hususun avukatlık disiplin hukuku kapsamına girdiği anlamına gelmez. Keza hakkında birtakım yakınmalar bulunan kişinin avukat olması ve yakınılan hususların tasvip edilmeme olasılığı yüksek vakalar olması da. Dikkat edilirse bu durum, daha disiplin soruşturması denen motorun dahi çalıştırılmasından önceki bir âna işaret eder. Önüne bu biçimde bir talep gelen baro organı, disiplin soruşturması dahi yapmadan işin kendi görev sâhasına dâhil olmadığını belirterek, işten el çeker. Zira ona avukatın disiplini ile ilgili olmayan bir alanda çalışma yetkisi tevdi olunmamıştır. Şüphesiz, eldeki vakanın disiplin muhakemesine konu teşkil edebilecek bir vaka olup olmadığı ilk bakışta anlaşılamiyorsa, motor çalıştırılıp, vakanın içinde ne olduğuna bakılmaya çalışılabilir. Ne var ki ilk bakışta konunun avukatın disiplini ile ilgisizliği kestirilebiliyorsa, bu husus inceleme konumuzun dışında olduğu gibi söz konusu baro organının da hareket alanı dışındadır. Ayrıca Yönetmelik'te m.64/1-a'da "Avukat hakkında soruşturma ilgilinin ihbar veya şikayeti ... üzerine yapılır." denmektedir. Baroya yaşanan *ilgili* değilse, bahsettiği şey de şikayet değilse, o zaman soruşturma yapılamaz.

Kanun koyucu "avukatlık onuru",⁴ "avukatlık düzeni", "avukatlık gelenekleri", "avukatlık meslek kuralları" olmak üzere dört ana başlık belirlemiştir. Bunlara ek olarak "mesleki çalışmadaki görevi" ve "mesleki çalışmadaki görevinin gerektirdiği dürüstlüğü" eklemiştir.⁵ Şüphesiz avukatlık meslek kuralları dışındakiler fludur.⁶ O nedenle, ilk dört ibareyi de kapsayacak bir yetki sahası tanımlanması yerinde olacaktır. Aslında ilk üç ibare de yetki sahası

4 "Avukatlık mesleğine yaraşmayacak tutum ve davranışlar" ifadesinin öngörülebilir olmadığı için hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine aykırı olduğu hususunda bkz. Anayasa Mahkemesi, 28 Şubat 2013 Tarih ve E.2012/116, K.2013/32 sayılı Kararı, *Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi*, Sayı 50, Cilt 7, s.4940.

5 Tüm bu altı husus, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında da avukatlık mesleğinin gerekliliklerini açıklamakta kullanılmaktadır, bkz. AİHM, *Lekaviciene v. Litvanya*, No 48427/09, 27 Haziran 2017, § 54.

6 Avukatlık meslek kuralları ibaresi de kanuna 2001'de, avukatlık meslek kurallarının 1971'de yayınlanmasından tam otuz yıl sonra, girmiştir. Kanun koyucu, esnek kanunilik ilkesi ile dahi açıklanamayacağından, var olan meslek kurallarını kanun içinde de zikrederek dayanak kazandırmıştır. Anayasa Mahkemesi de, kanunda yalnızca "meslek kuralları" denilip, gerisinin Türkiye Barolar Birliğinin düzenleyici işlemine bırakılmasını Anayasaya aykırı bulmamıştır, Anayasa Mahkemesi, 25 Eylül 2018 Tarih ve E.2018/30, K.2018/94 sayılı Kararı, § 21, 26-27.

nı belirtmekte çok yardımcı olmamaktadır. Hele hele “avukatlık onuru”, mesleği avukatlık olan bir kişinin istisnasız her davranışını içine alabilecek bir ifade olabilir. Neyse ki “avukatlık düzen” ve “avukatlık gelenekleri” ibareleri, avukatlık mesleği ile en azından ilintili bir mecrada olduğunu hatırlatmaktadır. Avukatlık mesleği ile ilgili olmayan hiçbir şey bu kapsama girmez denirse de kanun koyucunun flu hüküm koymaktaki amacı göz ardı edilmiş olur.

Bir kişi avukatsa ve hoşla gitmeyen bir davranışta bulunduyorsa; bu iki hususun bir araya gelmesinden, durumun avukatlık disiplin hukukunu ilgilendirdiği sonucu istihrâç olunamaz. Bu, mantık kurallarına aykırı bir çıkarımdır. Çünkü eğer bu çıkarım doğru ise, “bir avukatın yaşamı içerisindeki tüm eylem ve davranışlarının avukatlık onuru, düzen veya geleneklerinden biri ile ilgisi vardır” önermesinin de *doğru* değerini alması gerekir. Herhalde önerme bu şekilde ifade edildiğinde hem ilk çıkarımın hem de sondaki önermenin, doğru olmadığı daha rahat görülebilecektir.

Eylem ve davranış ifadelerinin, harekete geçmesi gerekirken hareketsiz kaldığı durumları da kapsayacağı tabiidir. Her ne kadar eylem kelimesi aktifliği ifade etse de; esasında “davranış” kelimesinin, pasifliği de içine aldığı savunulabilir.

Her somut olayı kendi içinde değerlendirmek zorunluluğu olsa da, bu husus, yine de bir tanım yapmamayı haklı kılmaz. Henüz imzaya açılmamış olan, Avukatlık Mesleğinin Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi’nde avukatların mesleki faaliyetleri, “bir müvekkil veya müvekkil adayı için, ulusal, yabancı veya uluslararası hukukun yorumlanması veya uygulanmasıyla bağlantılı olarak tavsiye, yardım ya da temsilin hazırlanması ya da sunulmasına yönelik her türlü eylem” şeklinde tanımlanmıştır.

3. DİSİPLİN MUHAKEMESİ İLE YETKİLİ BARO

Avukatın, disiplin muhakemesine konu eylem ve davranışından bağımsız, levhasına kayıtlı olduğu baro organları, disiplin muhakemesini yürütmekle yetkili kılınmıştır. Ayrıca, disiplin muhakemesine konu eylem veya davranışın işlendiği tarihte kayıtlı olduğu

baro da değil, baro organının disiplin ihlâli ile muhâtap olduğu tarihte kayıtlı olduğu baro, disiplin muhakemesini yürütmekle yetkili kılınmıştır.

Resen haber alınıp disiplin soruşturmasına başlandığı durumda ise zaten tartışmaya değer bir husus bulunmamaktadır. Bir baro organının, kendi levhasında kayıtlı olmayan bir avukat hakkında disiplin soruşturmasına başlayacağı her halde pratikte vâki değildir. En fazla böyle bir hususu haber aldığı halde, ilgili avukatın barosuna bildirimde bulunmakla yetinir.

Kanun metninde açıkça şikayetin, ihbarın veya isteğin yapıldığı tarihte kayıtlı olunan barodan bahsedilmiştir. Eğer şikayet, ihbar veya istek avukatın kayıtlı olduğu baroya yapılmışsa, yakınmayı alan baro ile avukatın kayıtlı olduğu baro aynı olduğundan bir tereddüt oluşmaz. Fakat bu yakınmalar her zaman avukatın kayıtlı olduğu baroya yapılmayabilir. O hâlde, yakınmaya muhâtap olan baro, hiçbir işlem yapmaksızın yakınmayı avukatın kayıtlı olduğu baroya gönderir. Fakat yakınmayı tesellüm eden baronun, yakınmayı yetkili baroya göndermesine kadar belli bir zaman dilimi geçerse ve bu zaman dilimi içerisinde avukat kayıtlı olduğu baroya değiştirirse; avukatın son barosuna değil, “yakınmanın yetkisiz baroca iktisap edildiği tarihte kayıtlı olduğu” baroya göndermesi gerekecektir.

Dikkat çekilmesi gereken bir husus, yakınmanın ortaya çıktığı tarihte avukatın herhangi bir baronun levhasına kayıtlı olmaması hâlidir. Bu durumda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Fakat kanun koyucunun, levhaya kayıtlı avukatlar için, yakınma konusu eylemin işlendiği tarihte kayıtlı olunan baroya değil de, bizatihi yakınmanın yapıldığı tarihte kayıtlı olunan baroya öncelik vermesinden, bu durumda da yakınma konusu eylemin gerçekleştiği tarihteki baroya değil, son kayıtlı olunan baroya dönmenin amaca daha uygun olacağı söylenebilir.

Son olarak, disiplin kovuşturması hususunda da, disiplin soruşturması yapmakla yetkili baro yönetim kurulu ile aynı barodaki disiplin kurulu yetkilidir.

4. DİSİPLİN MUHALEMESİNİN AŞAMALARI

4.1. Disiplin Soruşturması

Disiplin soruşturması yapmak, baro yönetim kurulunun yetki-sindedir. Fakat soruşturma işlemlerini fiilen yapmak üzere kendi üyelerinden birini görevlendirebilir. Yönetim kurulu, üyesi olmayan bir baro mensubunu görevlendiremez. Bu görevlendirme kanun lafzından da anlaşılacağı üzere ihtiyardır. Tüm soruşturma işlemlerini baro yönetim kurulu heyet halinde de yapabilir.⁷ Fakat bu pratikte zor olduğundan, üyelerinden birini görevlendirip, sonucuna göre kararı yönetim kurulunun vermesi her zaman tercih edilen uygulama olmaktadır. Fakat, özellikle hakkında şikâyetle bulunulan avukatın, kurulca da dinlenmesinde bir sakınca bulunmamaktadır. Zira disiplin kovuşturmasına yer olup olmadığına kurul hâlinde karar verilecektir.

Yönetmelik m.67/1'de incelemenin, kurulun bir üyesi tarafından yapılmasının mecburi olduğu belirtilmiştir. Bu, kanundaki m.141/3 hükmüne açıkça aykırıdır. İncelemeyi yönetim kurulu, kurul hâlinde yapmakta muhtârdır. Yönetim kurulu, şikâyetten sonraki ilk toplantısında incelemeyi başlatmak zorundadır. Acil durumlarda ise, müteakip toplantıya dahi beklemeden derhal incelemeyi başlatmak zorundadır (Yön.m.66/1).

Görevlendirilen yönetim kurulu üyesi delil toplamakla görevli ve yetkilidir. Bu delillerin en önemlileri ifade alma ve gerekli mercilerden bilgi belge toplamadır. Kanun koyucu, soruşturmacıya, gerekli gördüğü kişilerin ifadesini yeminle de alma yetkisi vererek TCK m. 272/2 anlamında bir kuvvet sağlamıştır. Fakat soruşturmacıya ve dahi yönetim kuruluna, gelmeyen kişileri zorla getirme veya ifade vermeyenleri icbar yönünde, sulh ceza hakiminden talepte bulunma yetkisi verilmemiştir. Bu yetki, eğer disiplin kovuşturması açılırsa, disiplin kurulunda vardır. Hakkında şikâyet yapılan avukatı ise dinleyip dinlememekte ihtiyarı olmayıp, onu dinlemek için davet etmek mecburiyetindedir. Pekâlâ avukat mazeretsiz olarak belirtilen gün ve saatte dinlemeye iştirak etmezse, dinlemeden

7 Danıştay Sekizinci Dairesi, 31 Mayıs 1971 Tarih ve E.1970/1336, K.1971/1471 Sayılı Kararı, *Danıştay Dergisi*, Sayı 5, s.244.

de raporunu tamamlayabilir.⁸ Soruşturmayı tamamladığında, disiplin kovuşturması açılması veya açılmaması hususunda görüşünü de bildiren bir rapor yazar. Hem bu raporu hem de tekmül etmiş olan dosyayı yönetim kuruluna sunar. Yönetim kurulu da ayrıca her türlü adli ve idari merciden bilgi belge talebinde bulunabilir. Kurul soruşturmacının talebi ile de, raporunda belirtilen eylemlerle de, ihlâl edildiğini belirttiği disiplin kuralı ile de bağlı değildir. Bu husus, disiplin soruşturmasını üyelerinden birine tevdi edebilmesinin seçimlik olmasından kaynaklanır. Her halde yönetim kurulu disiplin kovuşturması açılıp açılmamasına bir yıl içinde karar verir. Bu süre kanunun lafzından açıkça anlaşılacağı üzere emredici bir süredir.⁹ Yaptırımın ayrıca zikredilmesine gerek bulunmamaktadır zira yaptırım kendi içindedir, belli süre içinde yapmaya mecbur olunan şey o süre zarfında yapılmazsa, bunun tabii müeyyidesi, belirtilen süre geçtikten sonra onun yapılamaması olur.¹⁰ Fakat Danıştay, bu sürenin iç düzen hükmü olduğunu, süre geçse dahi disiplin soruşturmasına devam edilebileceğini söylemektedir.¹¹ Halbuki bu sürenin, avukat açısında ceza, şikâyet eden

8 Kanunun 64/1 maddesine göre "... şikâyetle ilgili meselelerde avukat, bu kanunda gösterilen meslek sırrını saklama yükümlülüğüne aykırı düşmedikçe, kayıtlı olduğu baro başkanına veya yönetim kuruluna yahut bunlar tarafından görevlendirilen üyelerden birine bilgi vermek ve istek üzerine dosyaları göndermek, dinlenmek üzere çağırıldığı hallerde baro başkanı, yönetim kurulu veya bu kurul üyelerinden birinin davetine uymak zorundadır." Devamındaki fıkrada ise yükümlülüğe uymayan avukat hakkında para cezası verilebileceği belirtilmiştir. Bu zorunluluk, Anayasanın 38/5 maddesinde belirtilen "kendisini suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamama" ilkesine getirilmiş bir sınırlamadır. "Bilgi vermek ve istek üzerine dosyaları göndermek" dışındaki kısım, avukatın kendi aleyhinde beyanda bulunması gerektirecek nitelikte değildir. Anılan kısmın ise, uyulmamasına bağlanan yaptırımın para cezası olması ve bu para cezasının disiplin cezası anlamındaki para cezası olmaması sebebiyle ölçülü olduğu söylenebilir; ayrıca bkz. Doç. Dr. Barış Duman ve Dr. Suat Çalışkan, *Avukatlık Disiplin Hukuku*, İstanbul, Platon, 2024, s.503. Mukayese için, Kanunun m.86/1'deki baro genel kuruluna katılma yükümlününün ihlâli sonucunda verilen para cezasının disiplin yaptırımı olmadığı hususunda bkz. AİHM, *Erdoğan v. Türkiye* [Komite], No 32985/12, 5 Aralık 2017, § 25. Baro ile avukat arasındaki ilişkinin iyi niyet çerçevesinde karşılıklı yardımlaşmayı gerektirdiği hususunda bkz. AİHM, *Jankauskas v. Litvanya* (No.2), No 50446/09, 27 Haziran 2017, § 78.

9 Rona Aybay, "Avukatlık Kanunundaki, Disiplin Kovuşturmasının Bir Yıl İçinde Açılması Zorunluluğu (Madde 141/II)", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 19, Sayı 2, 2013, s.46.

10 Aybay, *ibid.*, s.49.

11 Danıştay Sekizinci Dairesi, 4 Nisan 2008 Tarih ve E.2007/1723, K.2008/2485 Sayılı Karar.

açısından cezasızlık tehdidi altında bulunmasını önlemek gibi bir görevi vardır.¹² Bu görevi de, kanunun açık hükmünü de göz ardı etmek doğru değildir. Ayrıca kanun koyucu bir yıllık azami süreyi de belirtmeden önce, “ivedilikle” bitirilmesini de emretmiştir. Yani bir yıllık süre dahi, yönetim kurulunun her halükarda kullanabileceği bir süre değildir. Tüm çabalara, aksaklıklara ve saireye rağmen en son bitirilmesinin olmazsa olmaz kabul edildiği süredir.

Yönetim kurulu, dosyayı soruşturmacıya iade edebileceği gibi başka bir soruşturmacı da görevlendirebilir yahut kendisi de soruşturmaya devam edebilir. Soruşturma ile görevlendirilen üye, kovuşturma açılıp açılmamasına dair karar oturumunda oy vermediğinden, eğer soruşturma başka bir üyeye iade ile devam ettirilirse, kovuşturma açılıp açılmaması ile ilgili karar oturumunda oy veremeyecek üye sayısı artacaktır.

Yönetim kurulunun, her kararında olduğu gibi, disiplin kovuşturması açılıp açılmamasına dair vereceği kararında da toplantı yeter sayısına ve karar yeter sayısına uyulup uyulmadığı önem arz etmektedir. Görüşme veya kararlar ilgili olan üyeler bu görüşmeye katılamazlar. CMK'nın red ve istinkâfa dair hükümleri de yönetim kurulu için uygulama alanı bulacağından toplantı yeter sayısı bulunamayabilir. Bu durumda da öncelikle yedek üyelerle sayı tamamlanmaya çalışılacağı gibi bu dahi yeterli olmazsa, kurula seçilme yeterliği bulunan avukatlar arasından ad çekme suretiyle kalan üyeler doldurulur. Ad çekmeyi kimin yapacağı kanunda belirtilmemiştir. Ad çekmeden önce toplantıya katılabilecek yönetim kurulu üyesi mevcutsa bunların çekmesi mantıksal olarak düşünülebilir. Fakat hiçbir yönetim kurulu üyesi toplantıya katılmıyorsa ad çekmenin nasıl olacağı konusu, üzerinde düşünmeye değer bir konudur. Ayrıca ad çekme hususu, üye sayısı on binlerle ifade edilen barolarda daha da büyük önemi hâzirdir. Herhalde bunu sağlayacak güvenli elektronik sistemler mevcuttur. Ad çekme işleminin de gerekli teminatlar sağlanarak gerçekleştirilmesi gerekir. Hakkında

12 Kısaca “Havana Kuralları” olarak bilinen, 27 Ağustos – 7 Eylül 1990 tarihleri arasında Havana’da toplanan ‘Suçların Önlenmesine ve Suçluların Islahı Üzerine Birleşmiş Milletler Konferansı’nda kabul edilen “Avukatların Rolüne Dair Temel Prensipler” m.27: “Mesleki sıfatları nedeniyle avukatlar hakkında yapılan suçlamalar ve şikayetler, usulüne uygun olarak hızla ve adil bir biçimde takip edilir...”

şikayette bulunulan avukat ve şikayet edenin işleme nezaret etmesi sağlanabileceği gibi, sonradan tarafların sorgulayamayacağı objektif tarafsız ve güvenilir bir üçüncü kişinin huzuru ile de gerçekleştirilebilir. Yeter ki müteakip kuşkuyu silmek adına çaba gösterilsin.

Bir şekilde soruşturma ile ilgisi bulunan kişilerin yönetim kurulu toplantısına katılamayacaklarını söyledikten sonra, hakkında disiplin soruşturması yapılan kişinin de kendi ile ilgili görüşme yapılan veya karar verilen yönetim kurulu toplantısına katılamayacağını ayrıca belirtmek herhalde lüzumsuzdur.

4.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Reddi ve İstinkâfi

Disiplin kurulu üyelerinin reddi ve istinkâfi hususları ayrı bir maddede açıkça düzenlenmiştir. Fakat yönetim kurulu üyelerinin reddi ve istinkâfi hususunda böyle ayrı bir hüküm derc olunmamıştır. Fakat yönetim kurulu üyelerinin de reddedilebilip istinkâf edebilecekleri açıktır (m.139/3). Bu halde, disiplin kurulu üyeleri için olduğu gibi CMK'ya atıf yapılmamıştır. Kıyasen burada da o kanun hükümlerinin uygulanacağı söylenebilir.

4.3. Disiplin Soruşturması Sonunda Verilebilecek Kararlar

4.3.1. Disiplin Kovuşturması Açılmasına Yer Olmadığına Dair Karar

Yönetmelik m.68/2'ye göre disiplin kovuşturmasına yer olmadığı kararında "... isnat olunan fiil, yapılan inceleme ve deliller ile gerekçe belirtilir." Bu hususların ayrıntılı olarak belirtilmesinin gerekliliği, aynı eylemden dolayı yeniden inceleme yapılabilmesinin sıkı şartlara tâbi bulunmasındandır (m.143). Eğer, bir avukata isnat olunan yeni bir disiplin ihlâlinin önceden kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiş bir eylemle aynı olduğu düşünülüyorsa, bu husus en iyi bir şekilde, disiplin kovuşturmasına yer olmadığına dair önceki kararın içeriği titizce incelenerek ortaya çıkarılabilecektir. Dolayısıyla, kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararın, özenli bir şekilde yazılması, hakkında disiplin soruşturması yürütülen avukat açısından da son derece önemlidir. Ne var ki, avukat, disiplin kovuşturmasına yer olmadığına dair karara itiraz

edebilecek kişiler arasında sayılmamıştır (m.142/1).¹³ Avukat yalnızca, baro yönetim kurulu kararına karşı Cumhuriyet savcısını, TBB Yönetim Kurulu kararına karşı da Adalet Bakanlığını sırasıyla itiraz ve geri gönderme haklarını kullanmaları yolunda harekete geçirmeyi deneyebilecektir.

4.3.2. Disiplin Kovuşturmasına Yer Olmadığı Kararına İtiraz

Disiplin kovuşturmasına yer olmadığına dair kararlar, her durumda Türkiye Barolar Birliğine aktarılmayıp yalnızca itiraz vâki olursa aktarıldığından; kanun koyucu kararın, cumhuriyet savcısına,¹⁴ kovuşturma isteğinde bulunmamış olsa dahi, her halükarda, tebliğini mecburi kılmış ve bakanlığın taşradaki temsilcisi olarak kendisine, baro yönetim kurulunun disiplin kovuşturmasına yer olmadığına dair kararına karşı Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kuruluna itiraz etme hakkı vererek, kararı idari vesayet denetimine tâbi tutmuştur.¹⁵

Kovuşturma isteğinde bulunan bizatihi cumhuriyet savcısı ise, zaten bu idari vesayet hükmü olmasaydı dahi, ilgili kişi olarak, kararın kendisine tebliği gerekeceğinden bu durumda ayrıca bir mülâhazaya gerek bulunmamaktadır.

Kararın şikayetçiye de tebliği zorunludur (m.142/1, Yön. m.68/3). Kararın ilgililere tebliğ edilmesi belirtilmiş fakat şikayetçiye itiraz hakkı verilmiştir. Zira disiplin soruşturmasına konu ihlâlden za-

13 Prof. Dr. Fatih Selami Mahmutoğlu, *Avukatların Görev Suçları, Yargılama Rejimi ve Disiplin Hukuku*, İstanbul, Beta, 2. Baskı, 2023, s.273.

14 Avrupa Konseyi'nin "Avukatlık Mesleğinin İcrasındaki Özgürlükler Hakkında 9 Numaralı Tavsiye Kararı"nın Yorum kısmı m.60/2 "*Savcı makamının görevi, bu işlemleri başlatma ve işlemlerde yer alma konusunda sınırlandırılmalıdır.*" şeklindedir. Kanun koyucu, baro yönetim kurulunun itiraz yetkisini yeterli bulmayıp, cumhuriyet savcısına da bu yetkiyi vermiştir.

15 "... meslek kuruluşları üzerinde Devletin idari ... denetimine ilişkin kurallar kanunla düzenlenir." (AY m.135/5). "Vesayet makamlarınca bu yetki yerinden yönetim kuruluşunun işlemlerini iptal, onama, erteleme, izin verme, tekrar görüşülmesini isteme, düzeltme şeklinde kullanılabilmesi gibi bunların organlarının kararlarına karşı idari yargı mercilerinde dava açma yetkisi şeklinde de kullanılabilir." Anayasa Mahkemesi, 12 Eylül 2013 Tarih ve E.2013/19, K.2013/100 sayılı Kararı, *Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi*, Sayı 51, Cilt 2, s.1345-1346. Burada, idareye, kararda belirtilenlerden farklı, 'bir yerinden yönetim kuruluşunun kararına başka bir yerinden yönetim kuruluşu nezdinde itiraz etme' şeklinde nev'i şahsına münhasır bir idari vesayet yetkisi tanınmıştır.

rar görmeyen, yalnızca ihbar etmiş bulunan kişinin itiraz hakkı yoktur.

Tebliğ işlemleri 7201 numaralı Tebligat Kanununa (TK) göre yapılır (TK m.1). Yönetmelik m.68/4'te belirtilen, şikayetçiye elden tebliğin de mümkün olduğuna dair hüküm, muhatabın muvafakatine bağlıdır, şikayetçi istemezse elden tebliğ yapılamaz (TK m.10/3).

Kararın tüm ilgililere ve cumhuriyet savcısına tebliğ edilmesi, kesinleşip kesinleşmediğini tespit açısından son derece önemlidir. Zira tebliğ edilmesi gerekip de edilmeyen bir kişi bile mevcutsa karar kesinleşmez.

İtiraz süresi kararın tebliğ tarihinden itibaren on beş gündür.

İtiraz dilekçesi, kararına itiraz edilen baroya verilir. Bu husus süre açısından önemlidir zira başka baroya yahut adli veya idari mercie verilirse, dilekçenin ilgili baroya ulaştığı tarihte itiraz vâki olmuş sayılır. İtiraz dilekçesi doğrudan TBB Yönetim Kurulu'na verilirse, orası itirazı incelemekle yetkili merci olduğu için itiraz süresine hâlel gelmez, yalnızca iş uzamış olur. Zira itiraz dilekçesinin, kararına itiraz edilen baroya verilmesi, oranın, itiraz dilekçesi ile birlikte dosyayı da bir bütün olarak TBB Yönetim Kuruluna göndermesini temin içindir.

Disiplin kovuşturmasına yer olmadığına dair karara karşı verilen itiraz dilekçesinin, hakkında şikayet bulunan avukata tebliğ edilip onun da görüşünün alınıp alınmaması noktasında bir açıklık bulunmamaktadır.

İtiraz yolu, kanun koyucu tarafından “edilebilir” denmek suretiyle açıkça seçimlik olarak ifade edilmişse de, Danıştay'ın disiplin cezalarına karşı doğrudan iptal davası açılmayacağı, ancak TBB Disiplin Kurulu'na itiraz edildikten sonra açılabileceği görüşüne kıyasla, disiplin kovuşturmasına yer olmadığı kararlarına karşı da itiraz yolunu zorunlu bir idari başvuru yolu olarak göreceği söylenebileceğinden, süresinde itiraz edilmemesi, kesinleştikten sonra idari yargıya da başvurulamaması sonucunu doğurur.¹⁶

16 Baro disiplin kurulunca verilen disiplin cezalarına karşı doğrudan idari yargıya başvurulamayacağına ilişkin hâlen geçerli olan iki karar için bkz. Danıştay Sekizinci Dairesi, 6 Mart 2010 Tarih ve E.2010/7980, K.2010/6465 Sayılı Kararı, *Danıştay Dergisi*,

İtiraz incelemesinin TBB Yönetim Kurulunca dosya üzerinden gerçekleştirileceği açıkça belirtilmiştir. Şikayet edilen avukat, soruşturma aşamasında dinlenmek için davet edildiği, itiraz sonucu karar değişirse kovuşturma aşamasında da savunma yapma ve duruşma isteme imkanı bulunduğu için, itirazın duruşmasız incelenmesi savunma hakkına bir halel getirmez.

Kanun koyucu, TBB yönetim kurulu itirazı haklı bulursa kararın, kararına itiraz edilen baroya gönderileceğini belirtmiştir. Burada eğer yetkiye dair bir itirazda da bulunulmuşsa ve disiplin soruşturmasını yürüten baronun yetkili olmadığına karar verilmişse, doğrudan yetkili baroya değil de ilk kararı veren baroya gönderilip onun yetkili baroya göndermesinin istenmesi yalnızca soruşturmayı uzatır.

TBB Yönetim kurulunun itirazın kabulüne dair verdiği kararı kesindir. Fakat bu kesinlik, aleyhine idari yargıya başvurulabileceği anlamındaki kesinlik değil, idarenin içindeki kesinliği ifade eder. Yoksa bu karar da baro yönetim kurulunun disiplin kovuşturması açılması kararı ile aynı mahiyette olduğu için, aleyhine idari yargıya başvurulabilecek anlamda kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem değildir; beklenen işlem disiplin kurulu kararı ile ortaya çıkacaktır.¹⁷

İtirazın reddine dair kararın ise daha farklı bir güzergâhı vardır. İtirazın reddi kararları bakanlığın idari vesayet denetimine tâbidir. Bakanlık iki ay içinde onaylayabilir, bu takdirde TBB Yönetim Kurulu kararı kesin ve yürütülebilir, aleyhine idari yargıya başvurulabilir bir işlem haline gelir. Bakanlık iki ay boyunca sessiz kalabilir, bu da onayladığı anlamına gelir. Bakanlığın onayladığı anlama gelen her durumda, aleyhine idari yargı yoluna başvurulacak işlem TBB Yönetim Kurulunun işlemidir, ne baro yönetim kurulunun ne de bakanlığın işlemi.¹⁸ Üçüncü bir seçenek olarak ise uygun bulmayıp

Sayı 126, s.283; Danıştay Sekizinci Dairesi, 19 Şubat 1997 Tarih ve E.1995/1883, K.1997/579 Sayılı Kararı, *Danıştay Dergisi*, Sayı 94, s.484.

17 Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 24 Şubat 2014 Tarih ve E.2012/16, K.2014/483 Sayılı Karar.

18 "... Savunmanın ... husumetin Adalet Bakanlığına yöneltilmesi gerektiği ... def'i varit bulunmayarak işin esasına geçildi ..." Danıştay Sekizinci Dairesi, 28 Kasım 1973 Tarih ve E.1970/237, K.1973/3395 Sayılı Kararı, *Danıştay Dergisi*, Sayı 14-15, s.359.

tekrar görüşülmek üzere TBB yönetim kuruluna geri gönderebilir.

Bakanlığın geri gönderme kararı gerekçeli olmak zorundadır. Bu gerekçenin var olup olmadığı veya yeterli ve yerinde olup olmadığı önemlidir; zira ileride görüleceği gibi bakanlığın geri gönderme işlemine TBB'nin ısrar edemediği durumda idari yargıya başvurma hakkı olanlar bakanlığın geri gönderme işlemine karşı dava açacağından bu gerekçe idari yargı merciince işlemin sebep unsuru kapsamında denetlenecektir.

TBB Yönetim Kurulu, bakanlığın geri gönderme kararı ve gerekçesi ile bağlı değildir. Ne var ki, önceki kararında, yani disiplin kovuşturması açılmaması kararında ısrar edebilmesi için üye tamsayısının üçte ikisinin bu yönde görüş belirtmesi gerekir. Eğer üçte iki çoğunlukla disiplin kovuşturması açılmasına yer olmadığına dair karara yapılan itirazın reddi şeklindeki önceki kararında ısrar ederse karar kesinleşir ve bakanlık ile şikayetçi idari yargıya başvurabilir. TBB'de çoğunluk ısrar etse bile sayısı anılan nitelikte değilse, disiplin kovuşturması açılmasına yer olmadığı kararına karşı yapılan itirazı reddeden önceki kararı kalkar ve dosya disiplin kovuşturması yapılmasına dair karar vermek üzere ilgili baro yönetim kuruluna gönderilir.

m.8/6 ve m.8/7 kıyasen uygulanacağından, yolu tıkayan ve tıkamayan işlemlere göre ayırım yapılması daha doğru olacaktır. Zira m.8'de iki yöndeki işlemler de (levhaya yazmak veya yazmamak) yolu bitiren işlemlerdendir. Halbuki burada disiplin kovuşturması açmamak yolu tıkarken açmak tıkamaz. Onun için disiplin kovuşturması açılmasına dair karar çıkmışsa kesin ve yürütülmesi gereken işlem mevcut olmadığından idari yargıya başvurulamaz. Teorik olarak disiplin kovuşturması sonucunda idari yargıya başvurulduğunda bu idari işlemi hazırlayan bakanlığın geri gönderme işlemi de denetlenecek olsa da, artık disiplin kovuşturması sonucu verilen kararın bizatihi esası denetleneceğinden, geri göndermenin

Aksi yönde bkz. "... Adalet Bakanlığı da hasım mevkiine alınarak dava dosyasının usul hükümlerine uyulmak suretiyle tekemmül ettirilmesi ... gerektiği tabiidir..." Ankara Bölge İdare Mahkemesi On İkinci İdari Dava Dairesi, 23 Kasım 2023 Tarih ve E.2023/196, K.2023/2064 Sayılı Kararı. TBB'nin baro kararını değiştirdiği durumlarda hasımın yalnızca TBB olacağı yönünde bkz. Ankara Bölge İdare Mahkemesi On İkinci İdari Dava Dairesi, 11 Ocak 2018 Tarih ve E.2017/1603, K.2018/49 Sayılı Kararı.

doğru olup olmadığı pratikte bir önem taşımaz ve geri gönderme öncesi döneme dönmek fayda getirmez.

4.3.3. Disiplin Kovuşturmasına Yer Olmadığına Dair Karar Kesinleştikten Sonra Tekrar Disiplin Kovuşturması Açılabilmesi

Disiplin kovuşturmasına yer olmadığına dair karar kesinleştikten sonra tekrar kovuşturma açılabilmesi için yeni delil bulunmuş olması ve disiplin kovuşturmasına yer olmadığına dair kararın kesinleşme tarihinin üzerinden üç yıl geçmemesi gerekir. Kararın kesinleşme tarihini tespit burada önem taşır. Aslında kararın kesinleştiği tarih, kağıt üstünde görünen kesinleşme tarihinden daha sonra ise, normalde hâlâ kovuşturma yapılabilecekken yapılamaması; aksi durumda ise kovuşturma için üç yıllık süre dolduğu hâlde kovuşturmaya başlanması durumu ortaya çıkacaktır. Eğer gerekli incelemeler yapıldıktan sonra, kararın kesinleşmediği belli olursa, o zaman bitmemiş olan itiraz yolu kullanılır. Yeni delili fark eden taraf, itiraz süresi dolmayan tarafsız sorun çıkmaz. Şikayetçinin itiraz süresi dolmuş, savcının dolmadıysa veya bakanlığın onay süresi bitmediyse, şikayetçi söz konusu mercileri itiraz yoluna başvurmaları hususunda harekete geçirebilir. Keza savcının itiraz süresi dolmuş ama bakanlığın onay süresi devam ediyorsa savcı bakanlığı harekete geçirebilir.

Yeni delil tabirinden, zamanında gerekli çaba gösterilse idi daha o zaman sunulabilecek deliller dışındaki delilleri anlamak gerekir zira disiplin soruşturmasının gerekli özenle yapılmamasının şikayet edilen avukat aleyhine sonuç doğurması kabul edilemez.

4.3.4. Disiplin Kovuşturması Açılmasına Dair Karar

Disiplin kovuşturması açılmasına karar verilmesi için, yönetim kurulunda disiplin ihlâlinin gerçekleştiğine dair hangi kuvvette bir şüphe bulunması gerektiği kanunda açıkça belirtilmemiştir. Fakat m.142’de disiplin kovuşturması açılmamasına dair kararı itiraz üzerine TBB Yönetim Kurulu’nun kaldırması için gerekli şüphe seviyesi belirtilmiştir: “konu incelemeye değer mahiyette görülürse.” Buradan, yönetim kurulunun da soruşturma neticesinde “konu

incelemeye değer mahiyette görülürse” disiplin kovuşturması açılmasına karar vermesi, aksi halde disiplin kovuşturmasına yer olmadığına karar vermesi gerektiği çıkarılabilir. “Konu incelemeye değer mahiyette görülürse” ibaresinin ne anlama geldiği de irdelenmelidir. İlk bakışta ihtimaller dengesinden daha düşük kuvvette bir şüpheyi belirttiği düşünülse de, disiplin ihlâli olmasının olmasına nazaran daha ağır bastığını anlamak makul olacaktır.

Yönetmelik m.63/2’de ise, “Avukatlık Kanununa ve Meslek Kurallarına aykırı davranışlar, disiplin kovuşturmasını gerektirir.” hükmü getirilmiştir. Burada aranan şüphe seviyesi ise *davranışın kanuna ve meslek kurallarına aykırı olmasıdır*. Yani, yönetim kurulunun soruşturma neticesinde eylemin kanuna ve meslek kurallarına aykırı olduğuna kanaat getirmesi gerekir. Bu ise neredeyse tam ispatı hatırlatmaktadır. İhtimaller dengesine nazaran ise daha kuvvetli bir şüpheyi ifade ettiği açıktır. Her halde her türlü şüpheden âri olmak ölçüsünden daha düşük bir ölçü gerekir.

Bu karar, kesin ve yürütülebilir bir işlem olmadığından, disiplin kovuşturmasının hazırlayıcı işlemi olduğundan aleyhine itiraz veya idari yargı merciine başvurmak mümkün değildir.

Baro yönetim kurulunun disiplin kovuşturması açılmasına dair kararı alelâde bir karar değildir. Bu kararda disiplin ihlâli oluşturduğu iddia edilen eylemler, buna ilişkin deliller, bu eylemlerin hangi disiplin kuralını ihlâl ettiği açıkça belirtilmelidir.(m.137)¹⁹ Yönetmelik m.68/2’ye göre disiplin kovuşturmasına yer *olmadığı* kararında “... isnat olunan fiil, yapılan inceleme ve deliller ile gerekçe belirtilir.” Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda belirtilmesi zorunlu olan unsurlar, kovuşturma açılması kararında da evleviyetle bulunmalıdır.²⁰ Bunları ihtivâ etmeyen bir karar, usulüne uygun bir disiplin kovuşturması açılması kararı değildir. Usulü-

19 Aynı olay kapsamında bulunan ancak daha önceden baro disiplin kurulu tarafından mevzu-ı bahis edilmeyen bir hususun, itiraz üzerine TBB Disiplin Kurulu tarafından şikâyet edilen avukata isnat edilmesi durumunda, bu husustaki isnada karşı henüz savunmasını sunmamış avukata savunma hakkının tanınması gerektiği yönünde bkz. Ankara Bölge İdare Mahkemesi Dördüncü Kurul, 18 Aralık 2015 Tarih ve E.2015/6947, K.2015/8372 Sayılı Karar.

20 Ayrıca bkz. Danıştay Sekizinci Dairesi, 29 Eylül 2020 Tarih ve E.2016/12526, K.2020/3881 Sayılı Kararı.

ne uygun bir disiplin kovuşturması açılması kararı yoksa, disiplin kurulunun önünde harekete geçeceği bir işlem bulunmamaktadır. Bu nedenle disiplin kurulu kovuşturmaya başlayamaz. Disiplin kurulunun gerekli eksiklikleri tamamlamak üzere dosyanın baro yönetim kuruluna gönderilmesine karar vermesi gerekir.²¹ Baro yönetim kurulu eksiklik yok deyip ilk kararında ısrar ederse disiplin kurulunun, elinde usulüne uygun açılmış bir disiplin kovuşturması bulunmadığından karar verilmesine yer olmadığını belirtmesi gerekir. Elbette bu karara Türkiye Barolar Birliği Disiplin Kurulu nezdinde itiraz edilebilir.(m.157/1) Yönetim kurulu, disiplin kurulunun da delil toplayabileceğinden bahisle eksik kararı mazur gösteremez zira bu durumda kanundaki isnat olunan hususunun avukata açıkça bildirileceğini düzenleyen hükmün bir anlamı kalmaz.(m.137)

Avukatın sicilinin de dosyada bulunması mecburidir. Fakat bu husus, avukata isnat olunan hususun öğelerinden olmadığı, ihlâl olduğu iddia olunan disiplin kuralı ile de ilgisi bulunmadığı, yalnızca yaptırımı belirlemede etkisi bulunduğundan, bu eksikliği disiplin kurulu giderebilir.

4.4. Disiplin Muhakemesi Esnasında Uygulanabilecek Tedbirler

4.4.1.Takdirî İşten Yasaklama

Kanunda, tedbir mahiyetinde olmak üzere, işten yasaklama kurumu düzenlenmiştir. İşten yasaklama tedbiri, en erken disiplin kovuşturması aşamasında uygulanabilen bir tedbirdir; disiplin soruşturması aşamasında uygulanamaz. Dolayısıyla başlıkta muhakeme sözcüğü yerine kovuşturma sözcüğü de kullanılabilir. Tedbiri uygulamakla görevli organ, baro disiplin kuruludur. Fakat, işten yasaklama, TBB Disiplin Kurulu önünde de gündeme gelebilece-

21 Avukatlık Kanunu m.137 varken, bir ceza muhakemesi hukuku kurumu olan iddia-namenin iadesine gitmek gerekli olmadıktan başka, disiplin hukukunda ceza muhakemesi hukuku kuralları uygulanmayacağından doğru da değildir, bkz. AİHM, *Peleki v. Yunanistan*, No 69291/12, 5 Mart 2020, § 35-36. İsnadı öğrenme hakkı ile savunma için yeterli zaman ve gereçlerden yararlanma hakkını düzenleyen AİHS m.6/3 de disiplin muhakemesinde geçerli değildir, AİHM, *Biagioli v. San Marino*, No 64735/14, 13 Eylül 2016, § 56.

ğinden, bu aşamada da işten yasaklama kararı ilk defa verilebilir.

Bu tedbire başvurabilmek için, disiplin kurulunun önündeki işin, meslekten çıkarma cezasını gerektirebilecek bir mahiyette olması gerekir.

Yine bu kararın alınabilmesi için, disiplin soruşturmasında olduğu gibi, avukatın dinlenmek için çağrılması mecburi, ama dinlenmesi mecburi değildir.

Disiplin kurulu, delillerin gösterilmesi ve incelenmesinde serbesttir.

İşten yasaklama hususunda herhangi bir organ veya merciden talep gelip gelmemesi önemli değildir. Disiplin kurulu, kararı her zaman kendiliğinden verebilir ve kaldırabilir.

İşten yasaklama kurumunun mâhiyeti kanunda açıkça tedbir olarak belirtilmiştir. Bu nedenle neye karşı tedbir alındığını iyi anlamak gerekir. Zira bu tedbir kişinin mesleğine devamı bağlamında özel hayatı ile doğrudan ilgili olduğu için AY m.20/1'i ve çalışma hakkı bağlamında m.49/1'i ilgilendirmektedir. Sınırlama kanunda açıkça düzenlendiğine ve meşru bir amacının bulunduğu da kamu düzeni veya başka mülâhazalarla bir şekilde gerekçelendirilebileceğine göre, tartışılacak husus ölçülülük noktasında toplanmaktadır.²² Her ne kadar, kanunda işten yasaklama kararının belirli şartlar çerçevesinde yeniden değerlendirilerek kaldırılabilirliği belirtilmişse de, bu değerlendirme için mecburi bir süre kısıtı getirilmemiştir. Buna ek olarak, işten yasaklanan avukatın geçimini sağlayabilmesi için de herhangi bir dengeleyici unsur kanunda bulunmamaktadır. Tüm bunlara ilaveten, aslında emredici bir hüküm olan, fakat Danıştay tarafından bağlayıcılığı olmadığı belirtilen disiplin kovuşturmasının tamamlanması için getirilen bir yıllık süre sınırı (m.144/3), işten yasaklama kararı verilmiş bir disiplin kovuşturmasında çok daha önem kazanmaktadır. Özetle avukat sınırsız ve öngörülemeyecek bir süre boyunca işten yasaklanmış hâlde bulunmak tehlikesi ile karşı karşıyadır. Tedbir denilen şey

22 AİHM, *Bagirov v. Azerbaycan*, No 28198/15, 25 Haziran 2020, § 101. Avrupa Konseyi "Avukatlık Mesleğinin İcrasındaki Özgürlükler Hakkında 9 Numaralı Tavsiye Kararı" m.VI/4.

geçici olmalıdır. Geçici olmaktan kasıt sırf ilânihâye sürmemek de olmaz. İvedilikle kaldırılmasına çalışılmalı, bunun için de konulma sebepleri çabucak izâle olunmalıdır. Bunlar göz önünde bulundurulduğunda, kanunun işten yasaklamayı düzenleyen hükümlerinin, Anayasanın yukarıda belirtilen iki hükmüne aykırı olduğu müşâhade edilmektedir.

Ayrıca *prima facie* haklı olması gerekmektedir. Yani, disiplin kurulu, avukatın meslekten çıkarma cezası alabileceği hususunun görünüşte kuvvetle muhtemel olduğuna kanaat getirmelidir.

Tabii her somut olayda böyle bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olup olmadığı da değerlendirilmelidir. Bu değerlendirme de, tedbirin amacı kısmı ile ayrı düşünülemez, iç içe, birlikte değerlendirilmesi gerekir.

Evvelâ tedbir olmasından hareketle, işten yasaklamanın bir araç olması gerekir. Yani bir amaca hizmet eden bir araç. Peki bu amaç nedir?

Bir kere işten yasaklamanın gerekçesi, kesinleşen disiplin cezasının uygulanmasının zor veya imkansız duruma düşme ihtimali olamaz. Zira cezanın infâzı için avukatın vücudu gerekmez.

İkinci olarak, avukatın disiplin kovuşturmasına katılmasını sağlamak da olamaz, zira uygulanan tedbir avukatın hürriyeti üzerinde olmadığı gibi kovuşturmaya katılması mecburi de değildir.

Üçüncü olarak, amaç, avukatın delil karartmasını önlemek de olamaz, zira işten yasaklamakla avukatın delillere erişmesi arasında bir bağlantı bulunmamaktadır.

Her halde bu tedbirin nedeni, avukatlık mesleğinin itibarının korunması olmalıdır. Hakkında disiplin kovuşturması yürütülen avukat, öyle vahim bir disiplin ihlâli işlediği iddiası altındadır ki, hakkında böyle bir isnat bulunan birinin, daha disiplin kovuşturmasının neticesi belli olmasa bile, o esnâda avukatlık mesleğini icraya devam etmesi, avukatlık mesleğinin itibarı açısından sakıncalı olmalıdır.

Kararın, buna esas ittihaz olunan deliller ve gerekçesi ile birlikte işten yasaklanan avukata tebliğ edilmesi zorunludur. Disip-

lin kurulunun nihai kararlarında gerekçe aradığını açıkça kanuna derc etmeyen kanun koyucu, henüz hakkında kesinleşmiş bir disiplin cezası bulunmayan birinin Anayasal çalışma özgürlüğünü kısıtlayan bu kararın önemini görerek, işten yasaklama kararında gerekçeyi açıkça düzenlemiştir. Fakat karar, verildiği anda yürürlüğe girer. Kararın, verildiği anda yürürlüğe girmesi, eğer avukatın yüzüne karşı verilmediyse, problem oluşturur.²³ Zira ortada işten yasaklandığını bilmeyen bir avukat bulunmaktadır. İşten yasaklanma tarihi ile bunu tebellüğ tarihi arasında mesleğine devam eder. Bundan dolayı avukata herhangi bir yaptırım uygulanamaz. Avukatın bilgi sahibi olmadan işten yasaklama kararının yürürlüğe girmesinin pratikte geçerli bir gerekçesi olamaz. Avukat bu şekilde ancak, resmi kurumlarda, bir biçimde, avukat olmasından kaynaklanan hakları kullanamadığını tesadüfen öğrendiğinde, kararı da öğrenmiş olur (m.155/3).

Bu karara karşı avukatın TBB Disiplin Kuruluna itiraz etme hakkı vardır.²⁴ Fakat itiraz kendiliğinden kararın uygulanmasını durdurmaz. İtiraz süresi ayrıca kanunda belirtilmediğinden, disiplin kurulunun nihai kararlarında olduğu gibi, otuz gündür. TBB Disiplin Kurulunun itirazı incelemesi için de açıkça bir aylık bir azami süre tanınmıştır. Bu süre zarfında yanıt gelmemesinin anlamı kanunda açıkça belirtilmediğinden, bunun, özellikle idari yarıya başvurabilmek açısından değerlendirildiğinde, itirazın zımnen reddi anlamına geleceği söylenebilir.

4.4.2. Mecburî İşten Yasaklama

Kanunun 153'üncü maddesinde, takdirî bir işten yasaklama mevcutken, 154 üncü maddesinde mecburî bir işten yasaklama hükmü mevcuttur. Buna göre hakkında meslekten çıkarma cezası verilen avukatların işten yasaklanmaları zorunludur.

23 Örneğin 30 Mart 2025 tarihinde yürürlüğe giren 7546 numaralı kanunun 4 üncü maddesi ile, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 48/son fıkrasındaki, disiplin cezalarının kesinleşme tarihinden itibaren uygulanacağını belirten hüküm, "Disiplin cezaları, cezanın kesinleştiğinin meslek mensubuna bildirilmesinden sonra uygulanır." şeklinde değiştirilmiştir.

24 İşten *yasaklamama* kararına karşı da şikayetçinin itiraz hakkı olduğu hususunda, bkz. Ankara Bölge İdare Mahkemesi On İkinci İdari Dava Dairesi, 10 Mart 2020 Tarih ve E.2020/284, K.2020/517 Sayılı Kararı.

Hakkında meslekten çıkarma cezası verilen avukatın ayrıca işten de yasaklanmasının istenmesi, disiplin cezası kesinleşmeden uygulanamayacağından, avukatın, ceza kesinleşene kadar olan süre içinde de avukatlık görevini yapmamasını temin içindir. Bilindiği gibi, baro disiplin kurulu meslekten çıkarma cezasını verdikten sonra, TBB Disiplin Kuruluna itiraz edildiğinde, kararın uygulanması durur. TBB Disiplin Kurulu itirazı reddettiği takdirde bile henüz disiplin cezası kesinleşmez. TBB Disiplin Kurulu kararı, idari vesayet makamı olan bakanlığa gönderilir. Bakanlığın onaylaması veya iki ay sessiz kalması halinde kesinleşir ve uygulanabilir bir ceza halini alır. Bakanlık cezayı geri gönderirse TBB Disiplin Kurulu önünde geçecek süre boyunca disiplin cezası yine kesinleşmemiş olacağından, buralarda geçecek süre zarfında da avukat işten yasaklı kalacaktır.

Bu maddede belirtilen mecburiyetin pratik sonucu şudur: Kanunda belirtilen, disiplin cezalarının kesinleşmeden uygulanmayacağı yolundaki kural, meslekten çıkarma cezaları için geçerli değildir. Yani kanun koyucu, *ilginç* bir tercihle, uyarma, kınama, para ve işten çıkarma cezalarının kesinleşmeden uygulanmamasını istemişken, en ağır disiplin cezası olan meslekten çıkarma cezasının, kesinleşmeden uygulanmasını istemiştir. Anayasanın 20 nci maddesi ve mantıkî tutarlılık açısından baktığımızda, eğer sonradan bir şekilde muhatabın lehine olarak karar değiştiği halde, geri dönüşü daha kolay ve arada geçen süre zarfında kararın uygulanmasından nisbeten daha az zarar göreceğinden, daha hafif sonuç doğuran kararların uygulanması için kesinleşmesi beklenmeyebilecekken, daha ağır sonuçlar doğuracak ve telafisi de hayli güç sonuçlar doğuran kararların ise uygulanması için kesinleşmesinin beklenmesi, akla uygun sonuç olarak karşımıza çıkar. Fakat kanun koyucu tam tersini tercih ederek, örneğin baro disiplin kurulu tarafından verilen uyarma cezasının, itiraz halinde, TBB Disiplin Kurulunca onaylanmadan uygulanmamasını istemiştir. Halbuki uyarma cezasının uygulanması, avukatın barodaki sicil özetine, uyarma cezası aldığı yazılmasından ibarettir. Buna ilişkin karar kaldırılırsa, avukatın baro sicil özetinin değiştirilmesi ile, durum eski haline kavuşturulacaktır. Diğer yandan, baro disiplin kurulu tarafından meslekten çıkarma cezası verildiği anda, itiraz süreleri

bile beklenmeksizin, avukatın işten yasaklanmasını öngörmüştür. Böyle bir karar, itiraz edildiğinde, uyarma cezasının aksine, yalnızca TBB Disiplin Kurulunun onaylamasıyla sonuca bağlanmayacak, bakanlığın da onayına tâbi olacaktır. Dolayısıyla, kararın verilmesi ile kesinleşmesi arasında uzunca bir süre geçmesi muhtemeldir. Dahası, meslekten çıkarma cezasının, kesinleşmeden uygulanması anlamına gelen mecburi işten yasaklama tedbiri, uyarma gibi sicil özetine yazılıp kağıt üzerinde bir mürekkep izi olmakla kalmayacak, avukatın mesleğine ilişkin bütün yetkilerinin derhal elinden alınıp mesleği icrası nâmümkün kılınacaktır. Bu yönüyle, hele de mecburi olan ve belli yeniden inceleme veya azami süre kısıtları da bulunmayan, bu tedbirin, Anayasanın 20 nci maddesine aykırı olduğu açıktır.

Eğer disiplin kurulu, işten yasaklama sebeplerinin meydana gelmesinden itibaren iki ay içinde işten yasaklamaya hükmetmemişse, takdirî işten yasaklamadan farklı olarak, TBB Disiplin Kurulu da bu kararı vermekle yetkili hâle gelir.

4.4.3. İşten Yasaklama Kararının ve Karara Uymamanın Sonuçları

İşten yasaklanan avukat yalnızca eşinin ve reşit olmayan çocuklarının işlerinde avukatlık yapabilir. İşten yasaklama kararına uymamanın yaptırımını ise işten çıkarma veya meslekten çıkarma cezası olarak belirlenmiştir. Şüphesiz bu ihlâl ve yaptırım, ayrı bir disiplin soruşturmasını gerektirecektir. Yoksa, işten yasaklamaya esas olan disiplin kovuşturması içinde karara bağlanmaz.

4.4.4. İşten Yasaklama Kararının Sona Ermesi

Avukat hakkında yürütülen disiplin kovuşturması durdurulmuşsa yahut ceza kovuşturmasında durma kararı verilmişse, işten yasaklama kararı kendiliğinden kalkar. Yine, avukat hakkında yürütülen ceza kovuşturması neticesinde, avukat hakkında mahkumiyet dışında bir karar veya avukatlığa engel olmayan bir ceza verilmesi hâlinde de işten yasaklama kararı kendiliğinden kalkar. Burada hükmün kesinleşmesinden bahsedilmediği için, ilk derece mahkemesi mahkumiyet dışında bir karar yahut avukatlığa engel

olmayan bir ceza verdiği anda, kesinleşmesi beklenmeksizin, işten yasaklama kararı kendiliğinden, başkaca hiçbir merciin hiçbir iş ve işlemine gerek kalmaksızın, ortadan kalkacaktır.

Bunların dışında, işten yasaklama kararına esas olan hal ve şartların bulunmadığı veya sonradan kalktığı sabit olursa da işten yasaklama kararı kaldırılır, fakat burada kendiliğinden kalkmaz, bu hususta karar vermeye disiplin kurulu yetkilidir.

4.5. Disiplin Kovuşturması

Anayasa'nın 129/2 maddesi "... kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ... mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez." şeklindedir. Buna uygun olarak Avukatlık Kanunu'nun 137 nci maddesi de "Avukatlar hakkında yapılacak kovuşturmalarda, isnat olunan hususun avukata açıkça ve yazılı olarak bildirilmesi, yazılı savunmasının istenmesi ve bu savunma için en az on günlük bir süre tanınması zorunludur." hükmünü ihtiva etmektedir. Bu itibarla, disiplin kovuşturmasında en önemli husus, avukata yüklenen eylemin ve buna ilişkin delillerin nelerden ibaret bulunduğu, bu eylemin hangi disiplin kuralını ihlal ettiğinin ve bunun neticesinde hangi disiplin yaptırımının uygulanabileceğinin yazılı olarak bildirilmesi ve en az on günlük bir savunma süresi tanınmasıdır. Avukat ayrıca, savunma hakkını kullanabilmek için soruşturma dosyasındaki tüm bilgi ve belgelere de erişebilir.²⁵

Prensip evrak üzerinde incelemidir.²⁶ Fakat avukat duruşma talep ederse, yapılması mecburidir, disiplin kurulunun takdir hakkı kalmaz.²⁷ Etmezse, disiplin kurulu hâlâ kendi takdir yetkisi ile incelemeyi duruşmalı yapabilir.²⁸ Şikayetçinin duruşma talebinin

25 26 Ocak 1971 tarihli Türkiye Barolar Birliği Bülteni'nde yayımlanan Türkiye Barolar Birliği Meslek Kuralları m.16: "Avukat, kendisiyle ilgili her türlü belgeleri baroda görmek hakkını haizdir."

26 27 Haziran 1938 Tarih ve 3499 Numaralı mülga Avukatlık Kanunu'nda prensip duruşmalı inceleme idi (m.93/1).

27 Duruşma istenebilecek iken, hele de istendiğinde yapılması mecburi iken, istememenin aleniyet hakkından zımnen feragat olduğu yönünde bkz. AİHM, *Le Compte, van Leuven ve de Meyere v. Belçika*, No 6878/75, 23 Haziran 1981, § 59.

28 Duruşma yapmamanın istisnâî olması gerektiği hususunda bkz. AİHM, *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portekiz* [BD], No 55391/13, 6 Kasım 2018, § 210.

bağlayıcı olup olmadığı ile ilgili açık bir hüküm yoktur. Burada kanundaki, şikayetçinin de tanık ve bilirkişi dinletebileceğine dair açık hüküm olan m.161/1 ile “şikâyet edenden, şikayetin mahiyeti ve yapılacak disiplin soruşturma ve kovuşturmasının genişliği göz önünde bulundurulur” avans alınabileceğini²⁹ düzenleyen m.161/3 göz önüne alınarak şikayetçinin talebi hâlinde de incelemenin duruşmalı yapılması gerektiği belirtilmelidir. Avans sırf posta parası için alınmayacağından, şikayetçinin dinlenmesini istediği tanık ve bilirkişinin âkıbeti de avukatın duruşma talebine bağlı olamayacağından, bu sonuç çıkar. AY m.36’daki adil yargılanma hakkının garantileri arasında yer alan hukuki dinlenme hakkı çerçevesinde yorum yapılması uygun olacaktır.³⁰ Özellikle elde yalnızca beyan delili varsa disiplin kurulunun duruşmadan yüz yüze edineceği kanaat önem taşır.³¹

Avukatın duruşmaya iştirâki mecburi değildir.³² Fakat avukat gelmediği takdirde de duruşmaya devam edebilmek için, bu hususun kendisine duruşma davetiyesinde ihtar olunmuş olması gerekir. Mazereti varsa bunu hukukî dinlenme hakkı çerçevesinde yorumlayarak bir karara bağlayacak olan da disiplin kuruludur.³³

29 Kanun hükmünü hatırlatan ve “disiplin işlemleri dolayısıyla yapılacak inceleme sürecine ilişkin giderlerin tarafların iddia ve savunmaları çerçevesinde belirlenmesi suretiyle şikayet eden ve hakkında kovuşturma yapılan avuktan ayrı ayrı talep edilmesi” yönündeki tavsiye kararı için bkz. Kamu Denetçiliği Kurumu, 22 Ekim 2024 Tarih ve 2024/6391 Başvuru numaralı kararı.

30 Adil yargılanma hakkına ilişkin ilkelerin uygulanabilmesi için, somut olayda meslekten çıkarma cezasının söz konusu olmasından ziyade, disiplin muhakemesinin ileride avukatın mesleğini icra etmesine engel sonuçlara varmasının mümkün olup olmadığına göre değerlendirme yapılır. (AİHM, *Erdoğan v. Türkiye* [Komite], No 32985/12, 5 Aralık 2017, § 29); AİHM, *Marusic v. Hırvatistan*, No 79821/12, 15 Haziran 2017, § 74; Avrupa Konseyi’nin “Avukatlık Mesleğinin İcrasındaki Özgürlükler Hakkında 9 Numaralı Tavsiye Kararı”nın Yorumu m.61.

31 AİHM, özellikle sübuta ilişkin tartışmaların olması ve davacının yüz yüze mahkeme üzerinde izlenim oluşturması gerektiği durumlarda duruşma yapılmasının gerektiğini belirtmektedir, AİHM, *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portekiz* [BD], No 55391/13, 6 Kasım 2018, § 191. İdari yargıdaki duruşmanın, tanık dinletme imkanı bulunmadığından, bu gereklilikleri sağlamadığı düşünüldüğünde, disiplin kurulları önündeki duruşmalar AİHS m.6/1 kapsamında önem kazanmaktadır.

32 Disiplin kurulu, Kanununun 64/1 maddesinde zikrolunmadığından, avukatın, disiplin kurulunun bilgi belge istemlerine ilişkin cevap verme yükümünün bulunmadığı tartışmasızdır.

33 Danıştay’ın kendi huzurundaki duruşma için, davacının hasta olduğunu belirten bir telgraf göndermekle birlikte duruşmanın başka bir güne bırakılmasını talep etmedi-

Kanunun açık hükmü uyarınca duruşma gizlidir.³⁴ Gizliliğin anlamı, ilgililer dışındaki kişilere karşıdır. Dolayısıyla, şikayetçi, şikayet olunan avukat, varsa bunların vekilleri, cumhuriyet savcısı ve yönetim kurulu üyelerinin duruşmada bulunabileceğinde tereddüt yoktur.³⁵ Yönetim kurulu üyeleri duruşmaya katılmazlarsa, disiplin kurulu kararına karşı itiraz yoluna gidip gitmeyeceklerini veya ilerde idari yargıya başvurup vermeyeceklerini nasıl tayin edebileceklerdir? Aynı gerekçe cumhuriyet savcısı için de geçerlidir. Sadece dosyasını gördüğü olayın sübutuna ilişkin kanaatini o da ancak duruşmadan sağlayabilir.

Disiplin kurulu da incelemesini ivedilikle yapar. Ona da karar vermesi için, yönetim kurulu bakımından soruşturmada olduğu gibi, kanunla açıkça bir yıllık azami süre konulmuştur(m.144/3). Bu süre içerisinde tamamlanamazsa karar verememesi gerekir. Fakat Danıştay bunu iç düzen hükmü olarak yorumlamakta ve kovuşturma açısından yaptırımının mevcut olmadığını belirtmektedir. Bu bir yıllık süre, yönetim kurulunun disiplin kovuşturması açılmasına dair kararının disiplin kurulunun önüne geldiği ta-

ğinden bahisle duruşmaya devam ettiği kararı için bkz. Danıştay Sekizinci Dairesi, 17 Mayıs 1971 Tarih ve E.1970/1436, K.1971/1315 Sayılı Kararı.

34 Özel hayatın gizliliği gerektirmedikçe gizli duruşmanın adil yargılanma hakkına aykırı olduğu yönünde bkz. AİHM, *Le Compte, van Leuven ve de Meyere v. Belçika*, No 6878/75, 23 Haziran 1981, § 59; AİHM, *Diennet v. Fransa*, No 18160/91, 26 Eylül 1995, § 34. Özel hayatın gizliliği konusunun ortaya çıkabileceği durumların da geniş yorumlanmayı; duruşma kural olarak aleni yapıp, belli bölümlerin gizli yapılmasının tercih edilmesi gerektiği yönünde bkz. AİHM, *Diennet v. Fransa*, No 18160/91, 26 Eylül 1995, § 34. Avukatın disiplin muhakemesi uygulamada, disiplin ihlali işlemiş bir avukatın muhakemesinin, baro yönetim ve disiplin kurulları dışındaki tüm insanlardan saklanarak kapalı kapılar ardında kendisi hakkında yaptırım uygulanıp uygulanmamasına karar verilmesi şeklinde yürütülmektedir. Bu gizliliğin sebepleri ya eylemin saklanmak istenmesi yahut da hak etmesine rağmen verilmeyen yaptırımın gizlenmek istenmesidir. Burada hem kamunun bilgilendirme hakkı olduğu hem de avukatın bizatihi kendisinin de açık duruşmadan yararı olduğu hususları göz ardı edilmektedir, AİHM, *Hurter v. İsviçre*, No 53146/99, 15 Aralık 2005, § 31. Disiplin yaptırımı aleyhine idari yargıya başvurulduğunda, yapılacak açık duruşma, prensipte AİHS m.6/1'deki aleni yargılanma hakkının ihlalini telafi edebilecek olsa da (bkz. AİHM, *Hurter v. İsviçre*, No 53146/99, 15 Aralık 2005, § 35) buradaki açık duruşmanın en azından tanık dinlenebilecek bir duruşma olduğu, yani idari yargının mevcut uygulamasındaki duruşma olmadığı açıktır.

35 Mülga Avukatlık Kanunu'nda duruşma levhada kayıtlı avukatlara ve hâkimlere açıldı (m.93/3).

rihten başlar.³⁶ Bu nedenle de bu tarihi açıkça saptayabilmek için gerekli tevsik işlemlerinin yapılması gerekir. Yoksa süre, disiplin kurulunun avuktan savunmasını istediği tarihte başlamaz, daha önce başlamış olabilir. Burada ilgili süreye uyulmamasının işleyen disiplin muhakemesine etkisi araştırıldığı için disiplin kurulu üyelerinin sorumluluğuna etkisi inceleme dışıdır.

Disiplin kurulu delillerin gösterilme şeklini tayinde, yani duruşmanın yürütülmesi ve delillerin ortaya konulmasında serbesttir. Kendisi de delil toplayabilir. Bir tarafın gösterdiği delili toplamakla veya feragat ettiği delili göz ardı etmekle de mükellef değildir.

Delillerin değerlendirilmesinde de tam bir serbestîye sahiptir.³⁷ Her husus her delille ispatlanabileceği gibi deliller arasında bir kuvvet sıralaması da bulunmamaktadır.

Olayın tek delili bir tanığın şahsi bilgisi ise, kanunun açık hükmü gereği, o tanığın duruşmada dinlenmesi mecburidir. Bunun dışında, tanığın duruşmaya çağırılması hususlarında disiplin kurulunun takdir yetkisi mevcuttur. Takdir hakkı keyfilik olmadığından, her somut olayda adil yargılanma hakkının teminatlarına uygun bir yorum yaparak çözüme ulaşması gerekir. Unutulmamalıdır ki adil yargılanma hakkını temin her talebin kabulü olmadığı gibi, makul taleplerin behemahal reddi de değildir. Herhalde bir tanığın yahut bilirkişinin duruşmada dinlenmesi talebi kabul edilmediyse bile, aşağı doğru sıralanan; bir üye tarafından dinlenmesi, istinabe yolu ile dinlenmesi yahut yazılı ifadesinin duruşmada okunması gibi teminatlarla bu kabul etmeme kararı dengelenmelidir.

Duruşmada tutanak tutulması mecburidir. Duruşma dışında dinlenenlere ilişkin de tutanak tutulması mecburidir. Duruşma dışında dinlenenlere ilişkin tutulan tutanakların duruşmada okunması da mecburidir. Bunların duruşmada okunması yasak savmak için değil, katılanların açıkça bundan haberdar olmasını

³⁶ AİHM, *Phitis v. Portekiz* (No. 2), No 19773/92, 27 Haziran 1997, § 46.

³⁷ Anayasanın "Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez." şeklindeki 38/6 hükmü burada da geçerlidir. Disiplin muhakemesinde, özel hayatta saygı hakkına yapılan müdahalenin, kanuna aykırı delil kullanıldığı için yasayla öngörülmeşlük ilkesini sağlamadığına ilişkin bkz. AİHM, *Eminağaoğlu v. Türkiye*, No 76521/12, 9 Mart 2021, § 161; AİHM, *Karabeyoğlu v. Türkiye*, No 30083/10, 7 Haziran 2016, § 117.

temin ve tarafların varsa üzerine söyleyeceklerini sıcağı sıcağına söyleyebilmeleri ve disiplin kurulu üyelerinin vicdani kanaatlerini etkileyebilmelerini temin içindir. Tutanak, disiplin kurulu başkanı ayrıca başka bir disiplin kurulu üyesini görevlendirmedikçe, disiplin kurulunun baro seçimlerinden sonraki ilk toplantısında kendi üyeleri arasından seçtiği kâtip tarafından tutulur (m.105/2).

Eğer başka bir baroya istinabe talimatı verilmişse, dinlenecek kişi o baronun bulunduğu ilin merkez ilçesindeyse, o baronun disiplin kurulu dinleyebileceği gibi, o baronun disiplin kurulunun kendi içinden görevlendireceği bir üyesi de dinleyebilir. Dinlenecek kişi merkez ilçe dışında ise disiplin kurulunca talimatı yerine getirmesi için bir avukat görevlendirilir. Bu kişinin disiplin kuruluna seçilme yeterliliği bulunması gibi bir şart mevcut değildir, lakin muktedir olanı aramamanın da anlamı yoktur. Disiplin kurulu isterse merkez ilçe dışındaki kişileri de bizzat dinleyebilir veya kurul üyelerinden birini bu iş için görevlendirebilir. Büyükşehirlerde merkez ilçe kavramı ortadan kalktığı için, baronun bulunduğu ilçe merkez kabul edilebilir.

4.5.1. *Ret ve İstinkâf*

Disiplin kurulu üyelerinin CMK hükümlerine göre (m.151/1) reddedilmeleri mümkündür. Örneğin, bir disiplin kurulu üyesinin, önüne gelen işin soruşturmasında da yer almış olması halinde istinkâf etmesi gerektiği veya reddedilebileceği söylenebilir.³⁸

CMK m.25/1 "...hâkimin reddi, ilk derece mahkemelerinde sanığın sorgusu başlayınca ... kadar istenebilir..." Buradan, sonradan ortaya çıkmayan sebepler için, prensip olarak, disiplin kovuşturmalarında da duruşmada şikâyet olunan avukat söz alıncaya kadar ret isteminin yapılabileceğini söylemek mümkündür. Ret talebi nedeni ile disiplin kurulu toplanamazsa, üyeler m.139'daki usule göre tamamlanır. Yoksa, toplantı yeter sayısının altına düşmeyen üye sayısı yedeklerle tamamlanmaz. CMK'daki gibi talep incelenmek üzere başka yere gönderilmez. Ret isteminin kabul edil-

38 AİHM, *Denisov v. Ukrayna* [BD], No 76639/11, 25 Eylül 2018, § 68.

memesine ilişkin karara karşı CMK'da, nihai karara karşı itiraz edilebilmesi hükme bağlanmıştır. Ne var ki bu duruma ilişkin işbu kanunda açıklık yoktur. Fakat, ret isteminin kabul edilmemesine ilişkin karara karşı doğrudan itiraz yolunun ardından, hükümle birlikte de kanun yoluna başvurulabileceğinden (CMK m.28), disiplin kurulunun nihai kararına karşı TBB Disiplin Kuruluna itiraz edilirken, ret isteminin kabul edilmemesine ilişkin karar da, bir hukuka aykırılık olarak öne sürülebilecektir.

Disiplin kurulu üyeleri kendileri istinkâf da edebilirler. Bu durumda da CMK m.30 uygulanır (m.151/1).

CMK m.30/1 “Hâkim, yasaklılığını gerektiren sebeplere dayanarak çekindiğinde; merci, bir başka hâkimi veya mahkemeyi davaya bakmakla görevlendirir.” hükmünü âmirdir.

Disiplin kurulu üyeleri için, böyle bir merci mevcut olmadığından, burada da m.151/3'e göre eksik kalan üyenin yedek üyelerden tamamlanması cihetine gidilir.

CMK m.30/2 ise “Hâkim, tarafsızlığını şüpheye düşürecek sebepler ileri sürerek çekindiğinde, merci çekinmenin uygun olup olmadığına karar verir.” şeklindedir.

Disiplin kurulu üyesi, CMK m.22'de tek tek sayılan hususlar dışında bir nedenle istinkâf ettiğinde, bunun uygun olup olmadığına da, kendisi hariç toplanan disiplin kurulunca karar verilecektir.

4.5.2. Tanık ve Bilirkişi

Tanıklar için zorla getirme ve disiplin hapsi, bilirkişiler içinse disiplin hapsi uygulanması gündeme gelebilir. Sulh ceza hakiminin, tanık ve bilirkişilerle ilgili CMK hükümlerine, disiplin kurulunun tutanak örneği üzerinden karar vereceği hükme bağlanmıştır. Tutanağa, sulh ceza hakiminin değerlendirmesinde ihtiyaç duyacağı, özellikle çağrı kağıdının usulüne yani 7201 numaralı Tebliğat Kanunu'na uygun olarak (m.150/1) tebliğ olunup olunmadığı ve çağrı kağıdına gelmemesi hâlinde zorla getirileceğinin ihtar olunup olunmadığı (CMK m.43/1) gibi hususları gösteren belgelerin de eklenmesi gerekir. Disiplin hapsinin, ilgili dinlenmeden, disiplin ku-

rulunun tuttuğu ve sulh ceza hakimine gönderdiği tutanak örneği üzerinden karara bağlanmasını AY m.19/2 kapsamında değerlendirmek gerekir.³⁹

Tüm barolar, il merkezinde, o ilin adı ile anılan adliyenin yargı çevresinde bulduklarından il sulh ceza hakimini belirlemede herhangi bir tartışma bulunmamaktadır. Yalnızca İstanbul 2 Nolu Barosunun merkezi Üsküdar ilçesindedir. Üsküdar ilçesi ise İstanbul Anadolu Mahkemelerinin yargı çevresindedir. Bu durumda anılan baronun bu talepleri İstanbul Sulh Ceza Hakimliğinden mi yoksa İstanbul Anadolu Sulh Ceza Hakimliğinden mi yapacağı hususu gündeme gelir. İl Sulh Ceza hakimi sıfatının bunlardan hangisine verileceği tartışılmalıdır, İstanbul Adliyesinin, İstanbul Anadolu Adliyesine nazaran daha “il adliyesi” olma gibi bir özelliği bulunmamaktadır.

4.5.3. Disiplin Kurulunun Nihai Kararı

Disiplin kurulu kararı yazılı olur. Disiplin kurulu kararında gerekçe olmak zorundadır (m.153/4). İşten yasaklama tedbiri gerekçeli olarak verilmek gerektiğine göre, nihai karar evleviyetle gerekçeli olarak verilmelidir. Disiplin kurulu kararı ilgililere tebliğ olunur. Şikayet eden ve şikayet olunanın ilgili olduğunda bir tereddüt yoktur. Fakat ihbar edene tebliğ olunup olunmayacağı hususunda bir açıklık bulunmamaktadır. İhbar eden, işlendiği iddia olunan disiplin ihlâlinden zarar görmediyse itiraz hakkı bulunmayacağından, ona tebliğe gerek yoktur. Cumhuriyet savcısı, kovuşturma isteminde bulunmamış olsa dahi, idari vesayet yetkisini kullanabilmesi için, ona her halde tebliğ olunur. Tanık ve bilirkişi hakkında disiplin hapsine ilişkin kararların alınacağı il sulh ceza hakiminin belirlenmesine ilişkin İstanbul 2 nolu barosu ile ilgili yukarıda yapılan açıklamalar, nihai kararın tebliğ olunacağı il cumhuriyet başsavcısını belirleme hususunda da aynen geçerlidir.

Kararda, giderler ile ilgili kısmın da açıkça sonuca bağlanması gerekmektedir. Disiplin kurulu önünde yapılan giderlere ilişkin kararlar, 2004 numaralı İcra ve İflas Kanunu'nun ilamların yerine getirilmesi hakkındaki hükümlerine göre yerine getirilir (m.162/1).

39 AYM, Yakup Güneş, B. No: 2019/15907, 19/3/2024, § 50.

Bu nedenle, disiplin kurulu kararlarının hüküm fıkrasında, disiplin kurulu önünde yapılan giderler bir ilam titizliğinde tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça belirtilmelidir. Kanun'da m.130/1'deki "Disiplin cezalarına ait kararlar kesinleşmedikçe uygulanamaz." hükmü uyarınca, disiplin kurulu kararındaki giderlere ilişkin kısım da, karar kesinleşmedikçe icra takibine konu edilemez.

4.6. Disiplin Kurulu Kararına İtiraz

Karara tebliğden itibaren otuz gün içinde itiraz edilebilir. Danıştay'a göre itiraz yolu, idari yargıya başvurmadan önce tüketilmesi gereken zorunlu bir başvuru yoludur.⁴⁰ Eğer bu yola başvurmadan doğrudan iptal davası açılırsa, idari merci tecavüzü dolayısıyla dosya TBB Disiplin Kurulu'na gönderilir. Anılan süre içinde hiç itiraz edilmezse, açılacak iptal davası süre yönünden reddedilir.

İtiraz dilekçesi, kararı veren baroya verilir (Yönetmelik m.71/2). Fakat Yönetmelik m.60/1 de "Avukatlık Kanunu ve bu Yönetmelik hükümleri gereğince baro kararlarına karşı yapılan itirazlar, kararı veren baro aracılığıyla veya doğrudan Türkiye Barolar Birliğine yapılır." şeklindedir. İki hüküm birlikte değerlendirildiğinde ilkinin disiplin kurulu kararlarına ilişkin özel hüküm olduğu anlaşılabilir. Yani disiplin kurulu kararlarına karşı itirazlarda dilekçe ilgili baroya verilecek, baroların, disiplin kurulu kararları dışında kalan tüm organlarının kararlarında, itiraz dilekçesi doğrudan TBB'ye de verilebilecektir.⁴¹

40 Danıştay Sekizinci Dairesi, 6 Mart 2010 Tarih ve E.2010/7980, K.2010/6465 Sayılı Kararı, *Danıştay Dergisi*, Sayı 126, s.283; Danıştay Sekizinci Dairesi, 19 Şubat 1997 Tarih ve E.1995/1883, K.1997/579 Sayılı Kararı, *Danıştay Dergisi*, Sayı 94, s.484.

41 Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi, "dilekçenin postaya verilme tarihinin itiraz tarihi olarak kabul edileceğine ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmadığından" itiraz dilekçesinin baroya ulaştığı tarihi esas almıştır, Ankara Bölge İdare Mahkemesi On İkinci İdari Dava Dairesi, 23 Kasım 2017 Tarih ve E.2017/1259, K.2017/1348 Sayılı Karar. Bu karar hukuka uygun değildir. Yargı organları yurt sathına yayıldığından bu sorun orada ortaya çıkmaz. Devlet tüzel kişiliği de tek olduğundan, onun içindeki disiplin muhakemesinde de problem yoktur. Sorun ayrı tüzel kişiliklerde ortaya çıkmaktadır. Başka ilde oturan şikayetçi veya avukat, bu hüküm varken niye seyahat etmek zorunda bırakılsın. Yukarıda anılan karara göre, itiraz süresi dolmadan altı gün önce posta tekeline, kayıtlı gönderi olarak tevdi olunan itiraz dilekçesinin mevridine âheste ulaşması neden itiraz edenin hakkına mâl olsun. Başka kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının yönetmeliklerinde ayrı hüküm olması (Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Disiplin Yönetmeliği m.28/1-c.2: "Posta ile yapılan itirazlarda, itiraz dilekçesinin iadeli

Uyarma, kınama ve para cezasına ilişkin itirazlar dosya üzerinden incelenir (m.157/2).⁴² Diğer durumlarda ise birlik disiplin kurulunun duruşmalı inceleyip incelememek konusunda takdir hakkı mevcuttur (m.157/2). Uygulamada, takdir hakkının mevcut olduğu durumlarda talep halinde duruşmalı inceleme yapıldığı bilinmektedir.

İtiraz üzerine onama, bozma, kaldırarak işin esası hakkında karar verme ve düzelterek onama kararları verilebilir (m.157/6).

Eğer yalnızca hakkında disiplin kovuşturması yapılan avukat itiraz etmişse, karar ancak itiraz edenin lehine olmak üzere değiştirilebilir.⁴³

TBB Disiplin Kurulunun uyarma, kınama ve para cezası dışındaki kararlarına karşı Adalet Bakanlığının, yukarıda disiplin kovuşturmasına yer olmadığına dair kararlardaki gibi, idari vesayet denetimi mevcuttur.⁴⁴

taahhütlü olarak postaya verildiği tarih esas alınır.”; Oda ve Borsa Üyelerine Verilecek Disiplin ve Para Cezaları ile Disiplin Kurulu ve Yüksek Disiplin Kurulu Hakkında Yönetmelik m.14/1-c.2: “Posta ile yapılan itirazlarda, itiraz dilekçesinin iadeli taahhütlü olarak postaya verildiği tarih esas alınır.”) tereddüdü izâle içindir, yoksa olmaması mahkemeye erişim hakkını kısıtlamak için değil. (Baro disiplin kurulu kararına karşı TBB Disiplin Kuruluna itiraz, Danıştay tarafından tüketilmesi mecburi bir yol olarak görüldüğünden; yani idari itiraz, süresinde yapılmazsa iptal davası açma hakkı da sâkıt olacağından; idari itiraz aşamasındaki engeller mahkemeye erişim hakkını ilgilendirmektedir.) Dilekçe Kanunu’nda açık hüküm (1 Kasım 1984 tarih ve 3071 numaralı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun m.5: “Dilekçe, konusuyla ilgili olmayan bir idari makama verilmesi durumunda, bu makam tarafından yetkili idari makama gönderilir ve ayrıca dilekçe sahibine de bilgi verilir.”) varken, gönderi ücreti de verildikten sonra diğer idari makama neden güvenilmesin. Disiplin kovuşturması esnasında istinabe yapılırken başka yerdeki baronun ayrı tüzel kişilik olması sorun olmuyor da itiraz dilekçesi verilirken neden sorun olsun?

42 Kanunda duruşma yapılmayacağı açıkça belirtilmişse, duruşma istememek zımnî feragat sayılmaz, AİHM, *Diennet v. Fransa*, No 18160/91, 26 Eylül 1995, § 34. Birlik disiplin kurulunun, duruşma yapmaksızın disiplin cezasına veya artırılmasına karar vermesi sorunludur.

43 Danıştay Sekizinci Dairesi, 21 Ekim 1975 Tarih ve E.1974/3997, K.1975/2620 Sayılı Kararı, *Danıştay Dergisi*, Sayı 22-23, s.328.

44 2024 yılında idari vesayet denetimi kapsamında TBB’den gelecek karara bağlanan 1.120 dosyadan 957’si, yani %85’ten fazlası, onaylanmıştır, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, *2024 Yılı Faaliyet Raporu*, Ankara, 2025 s.9. Ceza verilmesine yer olmadığına dair kararlar, bakanlık onayına tâbi olmadığı belirtilen kararlar arasında sayılmadığından onlar da Adalet Bakanlığının onayı ile kesinleşir.

5. TBB ORGANLARININ KARARLARINA KARŞI İDARİ YARGI YOLU

Yukarıdan beri açıklanagelen,

- TBB Yönetim Kurulunun, baro yönetim kurulunun disiplin ko-
vuşturmasına yer olmadığına dair kararına karşı yapılan itirazın
reddine dair kararı,

- TBB Disiplin Kurulunun, baro disiplin kurulunun işten yasak-
lama kararına karşı yapılan itirazın reddine dair veya kendiliğın-
den verdiği işten yasaklama kararı,

- TBB Disiplin Kurulunun, baro disiplin kurulu kararına karşı
itiraz üzerine verdiği kararlar

aleyhine, menfaati ihlâl edilenler tarafından idari yargı yoluna
başvurulabilir. Ankara İdare Mahkemeleri tarafından verilen kar-
arlar aleyhine Ankara Bölge İdare Mahkemesi On İkinci İdari Dava
Dairesine istinaf başvurusunda bulunabilir. Bölge İdare Mahkeme-
sinin meslekten çıkarma cezası hariç diğer disiplin cezalarına iliş-
kin kararları kesindir. Yalnızca meslekten çıkarma cezasına ilişkin
kararları Danıştay Sekizinci Dairesi nezdinde temyiz edilebilir.⁴⁵

Danıştay; eğer TBB organları, Bakanlığın geri gönderme kara-
rına uyarırsa ve ilgili baro organı da verilen bu kararlar yönünde
işlem tesis ederse, artık baro organının kararına TBB nezdinde
itiraz etmenin gerekli ve anlamlı bir başvuru yolu olmadığını ve
baro kararına karşı doğrudan idari yargıya başvurulabileceğini be-
lirtmektedir.⁴⁶

⁴⁵ Danıştay Sekizinci Dairesi, 23 Ocak 2024 Tarih ve E.2024/246, K.2024/143 Sayılı Ka-
rarı. 6 Ocak 1982 Tarih ve 2577 Numaralı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 46/1-e
maddesine göre "Belli bir ticari faaliyetin icrasını süresiz veya otuz gün yahut daha
uzun süreyle engelleyen işlemlere karşı açılan iptal davaları" temyiz yoluna tâbi olsa
da Danıştay "avukatlık mesleği ticari faaliyet olarak değerlendirilemeyeceği" gerekçesi
ile, avukatlık mesleğinin icrasını otuz gün yahut daha uzun süre ile engelleyen işlemlere
ilişkin davalara ilişkin bölge idare mahkemesi kararlarının temyizinin kâbil olmadığına
karar vermektedir. Halbuki kanun koyucunun "ticari faaliyet"ten kastının kişinin
geçimini sağlayan iş olduğu açıktır. Ayrıca herhangi bir süre belirtmeksizin işten ya-
saklama kararlarına karşı açılan davalara ilişkin bölge idare mahkemesi kararlarının
da temyiz edilemeyecek kararlardan olduğuna dair bkz. Danıştay Sekizinci Dairesi,
23 Ocak 2024 Tarih ve E.2024/190, K.2024/124 Sayılı Kararı. Burada da mesleğin
icrasının "süresiz" olarak engellenmesi durumu mevcut olduğundan bu kararların da
temyize tâbi olması gerektiğinde tereddüt edilmemelidir.

⁴⁶ Danıştay Sekizinci Dairesi, 13 Ekim 2003 Tarih ve E.2003/1961, K.2003/3967 Sayılı Karar.

İdari yargı yolundaki âdil yargılanmaya ilişkin teminatlar son derece önemlidir; zira AİHM'e göre, idari işlemi tüm yönlerden tam bir yetki ile incelemeye tâbi tutabilen ve AİHS m.6/1'deki güvenceleri sağlayabilen bir idari yargı denetimi, idari aşamadaki hukuka aykırılıkları telâfi edebilir.⁴⁷

Bunun tam tersi de geçerlidir; idari merciler önündeki disiplin muhakemesi esnasında usule ilişkin teminatlar arttıkça, idari yargı aşamasındaki incelemenin kapsamı da daha az sıkı şartlara tâbi tutulabilir.⁴⁸

6. DİSİPLİN KARARLARININ UYGULANMASI

Disiplin cezalarına ilişkin kararlar kesinleşmedikçe uygulanamaz (m.160/1). Buna göre disiplin cezası verilmesine yer olmadığına dair kararlar kesinleşmeden uygulanabilecektir. Ceza verilmesine yer olmadığına ilişkin kararın uygulanması, kararın giderlerin ödenmesine ilişkin kısmı bakımından önemlidir. Zira giderlerin ödenmesine ilişkin kararlar İcra ve İflas Kanunu'nun ilamların yerine getirilmesi hakkındaki hükümlerine göre yerine getirilir (m.162/1). Buna göre, disiplin cezası verilmesine ilişkin bir kararın giderlere ait kısmı, idari anlamda kesinleşmeden icra edilemeyecek iken, disiplin cezası verilmesine yer olmadığına dair kararın giderlerin ödenmesine ait kısmı, verildiği andan itibaren ilamlı icra takibine konu edilebilecektir.⁴⁹

7. SONUÇ

Bu çalışma ile, avukatların disiplin muhakemesi hukukuna dair mevcut literatürdeki eksikliklerin giderilmesi ve bu alandaki anlayışın derinleştirilmesi amaçlanmıştır. Disiplin muhakemesinin çeşitli aşamaları, yetkili baroların rolleri, disiplin soruşturma ve

47 AİHM, *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portekiz* [BD], No 55391/13, 6 Kasım 2018, § 209; AİHM, *Denisov v. Ukrayna* [BD], No 76639/11, 25 Eylül 2018, § 65; AİHM, *Gautrin ve Diğerleri v. Fransa*, No 21257/93, 20 Mayıs 1998, § 57.

48 AİHM, *Ramos Nunes de Carvalho e Sá v. Portekiz* [BD], No 55391/13, 6 Kasım 2018, § 179.

49 Uygulamada, kanunun açık hükmüne rağmen disiplin kurulu kararlarında giderlere ilişkin kısma yer verilmediğinden, kanun hükmünü hatırlatan tavsiye kararı için bkz. Kamu Denetçiliği Kurumu, 22 Ekim 2024 Tarih ve 2024/6391 Başvuru numaralı kararı.

kovuşturmalarının nasıl yürütüleceği ve sonuçlarının ne şekilde değerlendirileceği gibi konular detaylı bir biçimde ele alınmaya çalışılmıştır.

Özellikle disiplin kovuşturmasının kritik yönleri, itiraz süreçleri ve disiplin kararlarının uygulanması konuları, uygulayıcılar ve araştırmacılar için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ile Anayasa Mahkemesi kararlarının incelenmesi, bu konulardaki hukuki çerçevenin daha iyi anlaşılmasını sağlamaya ve disiplin hukukunun uygulamadaki zorluklarına dair somut örnekler sunmaya yardımcı olmuştur.

Disiplin muhakemesi süreçlerinin daha adil ve etkili bir şekilde yürütülmesi için önerilen ilkelerin dikkate alınması, hukukun üstünlüğünü ve meslek etiğini güçlendirecektir. Gelecekte bu alandaki eksikliklerin giderilmesi ve hukuki altyapının geliştirilmesi, avukatların meslek yaşamlarında karşılaşılabilecekleri sorunların çözümünde önemli bir rol oynamaya devam edecektir.

KAYNAKÇA

- Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü: *2024 Yılı Faaliyet Raporu*, Ankara, 2025.
- AYBAY, Rona: Avukatlık Kanunundaki, Disiplin Kovuşturmasının Bir Yıl İçinde Açılması Zorunluluğu (Madde 141/II), *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 19, Sayı 2, 2013, s. 45-55.
- DUMAN, Barış ve ÇALIŞKAN, Suat: *Avukatlık Disiplin Hukuku*, İstanbul, Platon, 2024.
- MAHMUTOĞLU, Fatih Selami: *Avukatların Görev Suçları, Yargılama Rejimi ve Disiplin Hukuku*, İstanbul, Beta, 2. Baskı, 2023.

1886 YILI İSTANBUL BAROSU LEVHASI

Av. Tugay AYDIN¹

ÖZET

Stajyer avukat olduğum dönemde, *İstanbul Barosu Dergisi*'nin Eylül-Ekim 2016, Cilt 90, Sayı 2016/5 sayısında "1924 Yılı İstanbul Barosu Levhası"nı yayınlamıştım. Aradan geçen dokuz senede Hukuk Tarihi ve Türkiye'de avukatlığın tarihine ilişkin birçok yeni bilgi ve belgeye ulaşıp büyük kısmını yayınladım. Bunun bir devamı olarak şimdiye kadar kamuoyuna sunulmamış olan "1886 Yılı İstanbul Barosu Levhası"nı İstanbul Barosu Dergisi için yayına hazırlamış bulunuyorum. Bu makalede 1886 levhasındaki 106 avukata ilişkin isim, şöhret, adres, mezuniyet bilgileri, diploma bilgileri gibi bilgiler verilmektedir. İstanbul Barosu'nun 1878 levhası ile 1922 levhası arasındaki 44 senelik boşluğu doldurabilecek bir baro levhası bütün ayrıntılarıyla tespit edilmiştir. Bu levha ile, daha önceden bilinmeyen bir bilgi olarak İstanbul Barosu'nun fahri üyesinin Hasan Fehmi Paşa olduğunu öğrenmekteyiz. Yine baro levhasında birçok ünlü tarihsel kişiliğin olduğu görülmektedir. Ayrıca bu levhadaki bilgileri 1878 Levhası, 1885-1892 Kitapçı Arakel Avukat Listeleri ve 1922 ve sonrası levhalarıyla karşılaştırdım. Bu yayının Türk Hukuk Tarihi ve İstanbul Barosu'nun tarihi için faydalı olacağını ümit ediyorum.

Anahtar Kelimeler: İstanbul Barosu, Türk Hukuk Tarihi, Osmanlı Avukatları, Avukat, Baro Levhası

1. GİRİŞ

İstanbul Barosu 5 Nisan 1878'de kurulmuş ve ilk levhası da aynı sene düzenlenmiştir. İlk levhanın bütün ayrıntıları bilinmektedir ve yayımlanmıştır.² İstanbul Barosu'nun ikinci levhası 1880 (1296)

1 Avukat, Aksaray Barosu.

2 Ali Haydar Özkent, *Avukatın Kitabı*, İstanbul, Arkadaş Basımevi, 1940, s. 77-83; Tu-

tarihlidir fakat sadece heyet-i dâime (yönetim kurulu) üyeleri bilinmektedir, diğer üyelerin listesi ise bilinmemektedir. İstanbul Barosu'na ait 1878'den 1922'ye kadarki döneme ilişkin herhangi bir baro levhasına da şimdiye kadar ulaşılamamıştır. Bu sebeple aradaki dönemde büyük bir boşluk oluşmuştur. Bu boşluk için bir "levha" olmasa da 2023'te yayımladığımız, Kitapçı Arakel Efendi'nin *Münşeât-ı Hukuk*'un sonuna eklediği cetveller sayesinde avukatlar hakkında bilgi edinebilmekteyiz.³

1886 levhasının varlığı daha önceden de bilinmekteydi fakat tamamı bulunup yayınlanamamıştı.⁴ Bu levhaya dair bulabildiğimiz ilk kayıt Ali Haydar Özkent'in *Muhâmi* adlı eserinde yer almakta ve bu eserde 1302 (1886) tarihli levhadaki üyelerden bahsedilmekte, sadece heyet-i dâime üyelerinin bilgileri verilmektedir.⁵ Fakat Özkent'in verdiği heyet-i dâime üyeleri bilgisiyle bizim yayınladığımız bu levhada küçük bazı farklar vardır.⁶ Ali Haydar Özkent, 1940'ta yayınlanan kitabında yine sadece 1302 (1886) yılı heyet-i dâime üyelerinin isimlerini tekrar etmiş, diğer avukatlara ilişkin bir bilgi vermemiş ve baro levhasını yorumlarken "Altı sene sonra reis bir Türktür, bir de Türk aza vardır. Fakat ekseriyet yine Türk olmayanlardır." demekle yetinmiştir.⁷ Ayrıca belirtmek gerekir ki

gay Aydın, "İstanbul Barosu'nun İlk Genel Kurul Toplantısı, İlk Levhası ve Kostaki Sardenski'nin Nutku (5 Nisan 1878)", *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 30, 2020 (Güz), s. 113-128.

- 3 Tugay Aydın, "XIX. Yüzyılın Son Çeyreğinde Osmanlı Avukatları (Kitapçı Arakel Efendi'nin Münşeât-ı Hukuk'a Eklediği Vükelâ-yı De'âvî Cetvelleri, 1885-1892)", *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 35, 2023 (Bahar), s. 153-192.
- 4 2018'de yayımlanan bir makalede 1886 Baro Levhasına ilişkin derli toplu olmayan bazı bilgiler bulunmaktadır. Makale için bakınız: Şerafettin Can Erdem, "Cumhuriyet Öncesinde Avukatlık ve İstanbul Barosu'nun Kuruluşu", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, Sayı 39, İstanbul, 2018, s. 127-168. Bu makalenin 152. sayfasında "1886-1887 Yılına Ait İstanbul Barosu Levhasında Kayıtlı Avukatların İsimleri" başlığı altında 106 avukatın sadece isimleri verilmiş ve çoğunluğu imla hatasıyla yazılmıştır. Bilgilerin kaynağı 12.01.2014 erişim tarihli bir internet sayfasıdır ve link ölü hale gelmiş, sayfaya ulaşılamamıştır.
- 5 Ali Haydar ve Subhi Nuri, *Muhâmi*, İstanbul, Teşebbüs Matbaası, 1340, s. 22.
- 6 Ali Haydar Özkent üyelerden Hasan Tahsin'in adını "Şeyh Hasan Tahsin Efendi" olarak yazmıştır ve 1886 levhasında heyet-i dâimede 5 üye bulunmasına karşılık Özkent fazladan bir üye adı daha vermiştir ki o da Sandık Emimi Miltiyadi Karavokiros Efendi'dir. Halbuki 1886 levhasında Sandık Emimi Boşnakyan Agop'tur. Özkent'in hatalı bilgi verdiğini düşünüyoruz, çünkü levhada böyle bir bilgi yoktur.
- 7 Ali Haydar Özkent, *Avukatın Kitabı*, İstanbul, Arkadaş Basımevi, 1940, s. 86.

1886 levhasında Reis-i Evvel bilgisi yoktur. Özkent de 1924'te bu görüşte olmasına rağmen 1940'ta Mehmet Reşit Efendi'nin Reis olduğunu söylemiştir. Bu bilgi hatalıdır çünkü levhada Reis-i Evvel kısmı boştur ve Mehmet Reşit Efendi'nin Reis-i Sâni olduğu açıkça yazılmıştır.

1886 levhasına nasıl ulaştığımızı gelince; bu levha Yedikule Surp Pirgiç Ermeni Hastanesi Vakfı Dergisi'nin eki olarak basılmıştır. Levha, döneminin Avrupa barolarının levhaları tarzındadır. 52cm'ye 74cm, katlanabilir ve tek parça olan levhanın tıpkıbasım olarak basıldığı görülmektedir.⁸ Levhadaki bilgiler hem Türkçe hem de Fransızca, isimler ve adresler de hem Latin harfleriyle hem de Arap harfleriyle yazılmıştır. Bu sayede yabancı olan ve adının doğru yazılışı Arap harfli metinlerde tam olarak tespit edilemeyen avukatların da adının doğru yazılışını öğrenebilme imkanımız olmuştur. Levhadaki bilgileri bir tablo olarak yazdık ve sütunların sığabilmesi için tablo kısmını yatay sayfa olarak düzenledik.

Levhanın başlığı “Şahadetnâmeli Dava Vekillerinin Esâmisini Hâvi Levhadır / Tableau Du Barreau Ottoman” şeklindedir. Bunun altında ise “İşbu Cetvel Bin Üç Yüz İki Senesi Şehr-i Teşrin-i Evvel İbtidâsında Tanzim Olunmuştur / Arrêté Le 1er Octobre 1886” yazmakta ve levhanın düzenlenme tarihi verilmektedir. Levhanın düzenlendiği tarih 1 Ekim 1886'dır.

Levhada iki ana sütun olup, ikincisi birincinin devamıdır. Bu ana sütunlar on birer alt sütuna bölünmekte ve avukatlar hakkındaki bilgiler buralarda listelenmektedir. Alt sütunlardan ilki ceza mahkemelerinde avukatlık yapma yetkisi olmayanları göstermektedir. Böyle bir yetkisi olmayan avukatlar için ilk sütunda “ * ” işareti koyulmuştur⁹ ve biz de bu kişilerin isimlerinin yanına aynı işareti koyduk. İkinci sütunda “sıra numarası / numero d'ordre” bilgisi verilmiştir. Üçüncü sütunda “isim ve şöhret”, dördüncü sü-

8 Yedikule Surp Pirgiç Ermeni Hastanesi Vakfı'na konuyla ilgili e-mail göndermeme rağmen bir dönüş olmadı ve levhanın hangi tarih ve sayılı dergiye ek olarak tıpkıbasımı yapıldığını öğrenemedim.

9 Mülâhazât (Observations): İsimleri sırasında işbu “ * ” yıldız işareti mevzu bulunanlar mehâkim-i cezaiyede icra-yı vekaletе mezun değildir. (Les avocats dont les noms sont précédés d'un astérisque “ * ” ne sont pas autorisés à plaider devant les Tribunaux Correctionnels et Crimmins).

tunda isimlerin Fransızca yazılışları “noms et prénoms”, beşinci sütunda “ikametgah”, altıncı sütunda ikametgah adreslerinin Fransızca yazılışları “adresses des avocats”, yedinci sütunda “memuriyet-i resmîye-i sâbika ve rütbe ve nişanları / fonctions publiques précédemment remplies distinctions honorifiques”, sekizinci sütunda “menşei / nom de la faculte”, dokuzuncu sütunda “sınıf / classe”, onuncu sütunda “tarih-i şahadetnâme / date du diplôme”, son sütunda ise “aded-i şahadetnâme / numero de diplôme” bilgileri verilmiştir. Listenin sonuna ise Baronun fahrî üyesinin bilgileri yazılmıştır. Hasan Fehmi Paşa fahrî üyedir.¹⁰ Levhanın düzenlendiği dönem göz önüne alındığında İstanbul Barosu’nun bir fahrî üyesinin olması, ilk kez karşılaştığımız bir durumdur. Hasan Fehmi Paşa, bundan sekiz sene önceki 1878 baro levhasında baro üyeleri arasında sayılmaktaydı.¹¹

2. LEVHADAKİ BİLGİLER

2.1. Heyet-i Dâime Üyeleri

Levhada 1886-1887 dönemi Heyet-i Dâime üyelerinin bilgisi verilmiştir.¹² Reis-i Evvel kısmı boş bırakılmıştır.¹³ Reis-i Sâni Mehmed Reşid, Kâtip ve Sandık Emîni Agop Boşnakyan, diğer üyeler ise Hasan Tahsin, Filipomen Dimitrakopulos ve Kiğork Mardirosyan’dır.

Levhanın sonu Baronun mührüyle mühürlenmiştir. Mühürde hem Türkçe hem de Fransızca yazı olup, “Vükelâ-yı Deâvi Cemiyeti / Barreau Ottoman 1878” yazmaktadır ve levha yetkililer

10 Âzâ-yı fahrî Nafia Komisyon-ı Âlisi Âzâ-yı Kirâmından Esbak Umûr-ı Adliye ve Mezhebiye Nâzırı Devletlû Hasan Fehmi Paşa Hazretleri. (Membre honoraire S. E. HASSAN FEHMY PACHA ex-ministre de la justice, membre de la haute commission des travaux publics).

11 Tugay Aydın, “İstanbul Barosu’nun İlk Genel Kurul Toplantısı, İlk Levhası ve Kostaki Sardenski’nin Nutku (5 Nisan 1878)”, *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 30, 2020 Güz, s. 113-128.

12 İşbu Bin Üç Yüz İki Senesi İçin Cemiyet-i Dâime Heyeti / Conseil de L’Ordre Pour L’Année 1302 (1886-87).

13 *Muhâmi* adlı kitapta da bu durum “Reis-i Sâni: Mehmed Reşid Efendi (Reis-i Evvel yok)” şeklinde bildirilmiştir. Ali Haydar ve Subhi Nuri, *Muhâmi*, İstanbul, Teşebbüs Matbaası, 1340, s. 22.

tarafından onaylanmıştır. Levhanın sağ ve sol alt köşelerinde “Sıhhati tasdik olunur / Certifié exact” yazmaktadır ve Reis-i Sâni ve Serkâtip için imza yerleri açılmıştır. Bu imza yerlerini Reis-i Sâni Mehmed Reşid ve Serkâtip Agop S. Boşnakyan imzalamıştır. Şöyle ki üyeler Fransızca açılan imza yerini Latin harfleriyle imzalamışlar, Türkçe açılan imza yerlerini ise Arap harfleriyle imzalamışlardır. Levhada kaydı olan 106 avukata ilişkin verilen bilgileri inceleyelim:

2.2. Milletler

Levhada açıkça “millet” bilgisi verilmemişse de avukatların isimlerinden yola çıkarak milletlerine dair bilgi edinilebilmektedir. Buna göre levhadaki 106 avukattan 27’si Müslüman, 79’u Gayrimüslimdir. Gayrimüslimlerden 44’ü Ermeni, 31’i Rum-Yunan, 2’si Rus, 1’i İngiliz, 1’i Avusturya-Macaristanlı’dır.¹⁴ Yüzdesel olarak avukatların %25,5’i Müslüman, %74,5’i ise Gayrimüslim veya yabancıdır.

2.3. Sınıflar

Osmanlı döneminde günümüzden farklı olarak avukatlar arasında sınıf ayrımı vardır. 1876 tarihli Mehâkim-i Nizâmiye Dava Vekilleri Hakkında Nizamnamenin mevadd-ı muvakkatesinin üçüncü ve devamı fıkralarına göre avukatlar üç sınıftan oluşur. Birinci sınıf avukatlar istisnasız olarak nizâmiye mahkemelerinin her derecesinde yani bidâyet ve istinaf mahkemeleri ile temyiz hukuk mahkemesinde avukatlık yapabilirler. İkinci ve üçüncü sınıf avukatlar bidâyet ve istinaf mahkemelerinde avukatlık yapabilirler. İkinci veya üçüncü sınıfta bulunan avukatlar bu sınıfa girdikten itibaren bir seneyi doldurduktan sonra bir üst sınıfa geçmek isterlerse sınava tabi tutulurlar.¹⁵

14 Afker Andon, Estefan Afker ve Simon Estepan’ı Rum avukatlara ekledik. Virjinyo Pedrelli’nin Avusturya-Macaristanlı olduğu bilgisini Konstantinopolis Barosu levhasından öğreniyoruz. (*Status de La Société du Barreau de Constantinople*, Constantinople, 1876, s. 26).

15 Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Türkiye’de Savunma Mesleğinin Gelişimi, Birinci Cilt, Yörük Matbaası, İstanbul, 1972, s. 10-11.

Bütün avukatların sınıf bilgisi verilmiştir. Buna göre 79 avukat birinci sınıf, 17 avukat ikinci sınıf, 10 avukat üçüncü sınıftır. Yüzdesel olarak ise avukatların yüzde %74,5'i birinci sınıf, %16'sı ikinci sınıf, %9,5'i üçüncü sınıftır.

2.4. Adresler-İkametgahlar

Adresler, günümüz Fatih ilçe sınırlarında kalan sur içi İstanbul ve Galata olarak iki ana bölgeye ayrılmıştır. Bütün avukatların ikametgah bilgisi verilmiştir. Avukatların Fransızca yazılan adreslerinde, adresin sonuna "S" koyulduysa İstanbul, "G" koyulduysa Galata bölgesinde olduğu anlamına gelmektedir.¹⁶ Buna göre Fransızca adreslerde 52 kişinin adresinde S, 46 kişinin adresinde G yazmakta, 8 kişinin adresinde ise herhangi bir kısaltma bulunmamaktadır. Kısaltma koyulmayan adresler "İstanbul, Adliye Dairesi altında", "Rumeli Hisarı, Boğaziçi", "Beyoğlu, Kuloğlu Sokağı", "İstanbul, Adliye Dairesi altında", "İstanbul, Kabasakal, Karakolhane karşısında", "İstanbul, Fener, Kiremit Mahallesi", "İstanbul, Rıza Paşa Yokuşu, Şark Çarşısı", "İstanbul, Adliye Dairesi altında" adresleridir. Bunlardan altısı İstanbul'a eklendiğinde 58 İstanbul, 46 Galata, 1 Beyoğlu, 1 Rumelihisarı adresi olduğu netleşmektedir. Buna göre avukatların yüzdesel olarak %54,5'i İstanbul, %43,5'i Galata, %2'si de diğer bölgelerdedir. Bu adreslerin büyük çoğunluğu ise hanlardadır.

İstanbul ve Galata dışında bulunan avukatlardan birinin adresi Rumelihisarı'dır, diğerinin adresi de ve Beyoğlu, Kuloğlu Sokak'tır. İstanbul'da bulunan 58 avukatın adres dağılımı ise şöyledir:

Şeyhülislam Han (5), Ayasofya civarı (4), Bâbıâli civarı (4), Büyük Yeni Han (4), Adliye Dairesi altında (3), Âşir Efendi Han (3), Valide Sultan Han (3), Cağaloğlu-Nuruosmaniye Cad. (2), Celal Bey Han (2), Firuzağa Camii karşısı (2), Nafia Han (2), Rasim Paşa Han (2), Şerif Paşa Han (2), Taş Han (2), Aksaray civarı (1), Aziziye Cad. (1), Bahçekapı Cad. (1), Balıkpazarı (1), Binbirdirek civarı (1), Di-vanyolu (1), Fener (1), Fındıklıyan Han (1), Gedikpaşa (1), Kaba-

16 Abréviation: **G** Galata; **S** Stamboul.

sakal (1), Küçük Yeni Han (1), Malta civarı (1), Papazoğlu Han (1), Reji İdaresi (1), Rızapaşa yokuşu, Şark Çarşısı (1), Samatya-Yeni Mahalle (1), Süleymaniye (1), Sultanahmet, Tramvay Cad. (1).

Galata'da bulunan 46 avukatın adres dağılımı da şöyledir:

Aleksiyadi Han (4), Kiğork Bey Han (4), İzmirlioğlu Han (3), Kafayan Han (3), Noradunkyan Han (3), Mehmed Ali Paşa Han (2), Perşembepazarı Cad. (2), Sarnıçlı Han (2), Selanik Han (2), Timur Han (2), Yusuf İzzeddin Efendi Han (2), Ada Han (1), Beyzâde Sokak (1), Büyük Millet Han (1), Değirmen Han (1), Glavani Han (1), Halaçyan Han (1), Haraççı Sokağı (1), Havyar Han (1), Küçük Millet Han (1), Küçük Halil Paşa Han (1), Küçük Yıldız Han (1), Kurşunlu Han (1), Mertebani Sokak (1), Tophane Cad. (1), Yanisopulo Han (1), Zincirli Han (1), Ziver Bey Han (1).

Adresi aynı olan üç kişi şunlardır: Avadis Kololyan, Mardiros Kololyan, Serkiz Esmeryan (İstanbul, Büyük Yeni Han, No:45).

Diğer adresi aynı olanlarda ise aynı adreste iki avukat vardır. Bu avukatlar şunlardır: Aleksandr Meryem Kuli, Nişan B. Boyacıyan (Galata, Mehmed Ali Paşa Han, No:15); Rupen Tütüncüyan, Akribas Toryan (İstanbul, Şeyhülislam Han, No:4); Zenop Deroyans, Ohannes Sarrafoğlu (İstanbul, Âşir Efendi Han, No:28); Bedros Şaşıyan, Krikor Çitçyan (Galata, Kiğork Bey Han, No:5); Manyasizade Mehmed Refik, Yanko Mamoplo (Galata, Noradunkyan Han, No: 6-7); Edward Ede, Agop Boşnakyan (Galata, Perşembepazarı Cad. No:26); İsmail Zühdü, Kırımizade Mehmed Neşet (İstanbul, Çağaoğlu, Nuruosmaniye Cad.); Ahmed Agah, Ahmed Nazif (İstanbul, Firuzğa Camii-i Şerifi karşısı).

2.5. Menşeler

106 avukattan sadece 21'inin menşe bilgisi yazılmıştır. Menşe ile kastedilen, avukatın nereden mezun olduğudur. Menşe bilgisi verilen avukatların 9'u hukuk doktoru, 7'si lisans mezunudur. 3'ü Mekteb-i Hukuk-ı Şahâne'den, 2'si Muallimhâne-i Nüvvâb'tan mezundur. Doktorlu avukatların beşi Atina'dan, ikisi Heidelberg'den, biri Brüksel'den, biri de Paris'ten mezundur. Lisans mezunu olduğu yazılan 7 kişinin hepsi Paris'ten mezundur.

2.6.Şahadetnâme Tarihleri ve Numaraları

Şahadetnâme, bir mektebi ikmal edip çıkan şakirdânın yedine mektepte tedris olunan fûnûnu tahsil etmiş olduklarına şahit ve burhan olmak üzere verilen varaka-i resmiye¹⁷ yani diplomadır. Bütün avukatların şahadetnâme tarihleri verilmiştir. Bu tarihlerin 90 tanesi hicri, 16 tanesi rumi yazılmıştır.¹⁸ Buna göre avukatların diploma aldıkları yıllar şöyledir: 1877 (25 kişi), 1878 (16 kişi), 1879 (8 kişi), 1880 (13 kişi), 1881 (14 kişi), 1882 (13 kişi), 1883 (4 kişi), 1884 (2 kişi), 1885 (6 kişi), 1886 (5 kişi).

Diploma tarihi en eski olan avukatlar, 1 sıra numarasındaki Mehmed Şehrî ve 2 sıra numarasındaki Artin Haçaduryan'dır. Her ikisinin diploma tarihi de 17 Şubat 1877'dir. Diploma tarihi en yeni kişi ise 106 sıra numarasındaki Kalust Kuyumcuyan'dır ve diploma tarihi 7 Eylül 1886'dır. Yine levhadaki kişilerin en yoğun diploma aldığı yıl 25 kişiyle 1877'dir. En az diploma alınan yıl ise 2 kişiyle 1884'tür.

Krikor Zöhrabyan hariç kalan herkesin “aded-i şahadetnâme” bilgisi verilmiştir. En eski aded-i şahadetnâme numarası 3'tür ve Mehmed Şehrî'ye aittir. En yeni aded-i şahadetnâme numarası ise 416 ile Petro Kaya oğlu Yanko'ya aittir. “Aded-i şahadetnâme” ile neyin kastedildiği anlaşılmamıştır. Bu numaralar belki de avukatların, devletin tuttuğu listedeki numaralarıdır.

2.7.Memuriyet-i Resmiye-i Sâbika ve Rütbe ve Nişanlar

20 avukatın “memuriyet-i resmiye-i sâbika ve rütbe ve nişan” bilgisi verilmiştir. Bu avukatlar hakkında verilen bilgiler şöyledir:

Mehmed Şehrî Evkâf-ı Humâyun Nezâretinin ve Ticaret Nezâretinin, Aleksandr Meryem Kuli maliye hazinesinin, Serkiz Esmeryan Dersaadet Emniyet Sandığının, Manyasizade Mehmed Refik Vergi Emanetinin dava vekilidir. Hasan Tahsin, Şehremanetinin umumi vekilidir ve rütbe-i râbia sahibidir.

Mehmed Reşid levha düzenlendiği tarihte Seraskerliğin hukuk

17 Şemseddin Sami, *Kâmus-ı Türkî*, İkdâm Matbaası, Dersaadet, 1317, s. 789.

18 Tarihleri miladiye çevirdik ve miladi tarihe çevirirken Türk Tarih Kurumu'nun internet sitesinde bulunan Tarih Çevirme Kılavuzu'nu kullandık, (<https://ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu>).

müşaviri ve Tophane-i Âmirenin dava vekilidir ve İzmir pâye-i Mecidî ashabındandır. Mahmud Hamdi, Kırkkilise eski müddeiumumi yardımcısıdır. Jacques Barozzi, İran Sefareti hukuk müşaviri ve Hollanda Sefareti istinaf üyesi olup üçüncü Mecidî ve Hurşid ve Takuva nişanlarına sahiptir.

Ahmed Nazif, Kozan Sancağı Ceza Bidâyet revidir ve rütbe-i sâniye sahibidir. Bedros Şaşıyan Fransa Akademisi üyesidir. Mehmed Edib, Biga Sancağı Bidâyet Mahkemesi eski başkan yardımcısıdır ve kadılıktan gelmedir. Ohannes Aleksanyan, Dersaadet Heyet-i İthamiesinin eski üyesidir. İsmail Fazıl, İsmail Zühdü ve Mehmed Ataullah müderrislerdendir. Mehmed Vehbi büyük müderrislerdendir. Kırımızâde Mehmed Neşet, bilâd-ı hamse mevâlisindendir. Avedis Kololyan rütbe-i sâlise sahibidir. François Rossolato üçüncü Mecidî ve ikinci minnet-i esbanslas nişanlarına sahiptir. Georges Derderoff İtalya Koron nişanının şevvâliyesine sahiptir.

3. BARREAU DE CONSTANTINOPLE LEVHASIYLA KARŞILAŞTIRMA

Birbirinden farklı kaynaklarda Ecnebi Barosu¹⁹, Osmanlı Ecnebi Barosu²⁰, İstanbul Barosu Derneği²¹, Konstantinople Barosu²² olarak adlandırılan “Barreau de Constantinople” yani Konstantinopolis Barosu, İstanbul Barosu’ndan daha önce kurulmuş olup İstanbul Barosu’ndan farklı bir barodur. Üyelerinin büyük kısmı Osmanlı tebaası olmayan yabancılardan oluştuğu için baroya bu gibi isimler verilmiştir. Konstantinopolis Barosu, Osmanlı (İstanbul) Barosu’nun kurulmasıyla beraber eski önemini yavaş yavaş kaybetse de 1908’e kadar faaliyetleri devam etmiştir.²³

19 Ali Haydar Özkent, *Avukatın Kitabı*, İstanbul, Arkadaş Basımevi, 1940, s. 52.

20 Belkıs Konan, “Tanzimattan Günümüze Hukuk Mesleğinde Kadın”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2021 (157), s. 516.

21 Türkiye Barolar Birliği Yayınları, age, s. 12.

22 Adil Giray Çelik, *Tarihte Savunma ve Meslek Kuralları*, Denizli, 1999, s. 47.

23 Ali Haydar Özkent, age, s. 65.

24 Ocak 1876 tarihli Konstantinopolis Barosu levhasında onur üyeleriyle de beraber toplam 38 avukatın adı geçmektedir.²⁴ Bunların sadece 6'sı Osmanlıdır ve geriye kalanların tamamı yabancıdır. Osmanlı avukatlardan üç kişi Aleksandr Meryem Kuli, Yorgi Apostolidi ve Ohannes Bey Aleksanyan İstanbul Barosu'na geçmiştir ve 1886 levhasında kayıtlıdırlar. Yabancı avukatlardan da üç kişi Leonidas Rota (Yunanistanlı), Miltiyadi Karavokiros (Yunanistanlı), Virjinyo Pedrelli (Avusturya-Macaristanlı) İstanbul Barosu'na geçmiş ve 1886 levhasında kayıtlıdırlar. Böylece her iki levhada da adı geçen üç yabancı, üç de Osmanlı olmak üzere altı avukat vardır.

4. 1878 LEVHASI İLE KARŞILAŞTIRMA

4.1. 1878 Levhasında Olup 1886 Levhasında Olmayan Avukatlar

İstanbul Barosu'nun ilk levhası olan 1878 levhasında 63, 1886 levhasında 106 avukat vardır. 1878'deki levhada yer alan avukatlardan 25'i 1886 levhasında yoktur. Buna rağmen geçen 8 yılda, levhaya yeni kaydolun avukatlarla birlikte İstanbul Barosu'nun avukat sayısı %68'den fazla artmıştır. 1886 levhasında bulunmayan 25 avukat şunlardır:

Agop Mercekyan, Ali Rıza, Anderya Fokidi, Cebraill Gregor, Cevani Efker, Françoisko Miltiyadi Toroni, Harutçyan Sebelyan, Hasan Fehmi, Hüseyin Fikri, Hüseyin Şükrü, Karabet Gürciyan, Kasbar Gülbenkyan, Kostaki Sardenski, Lazarakı Macarinos, Manuk Narlıyan, Mehmed Naim, Mişel Duriza, Nikola Mikri, Serope Aznavar, Seyyid Ali, Toros Saraçyan, Vasilaki Tiryakioğlu, Viçen Hokosyan, Viçen Serviçen, Yorgi Dale.

4.2. Sınıflara Göre Karşılaştırma (1878-1886)

1878'de 44 kişi birinci sınıf avukattır. Bunların tamamı 1886 levhasında da birinci sınıf avukattır. 1878'de birinci sınıf avukatlar arasında olan Hasan Fehmi Paşa, 1886'da levhada yoktur ve Baro'nun fahrî üyesidir. Her iki levhada da adı geçen ve her ikisinde de birinci sınıf olan avukatlar şunlardır:

24 Osman Kuntman, "Türkiye'de Avukatlık Mesleğinin, İstanbul Barosunun Tarihçesi ve Yabancıların Kurduğu Baro", *İstanbul Barosu Dergisi*, Cilt 62, Sayı 4-5-6, Nisan-Mayıs-Haziran, 1988, s. 254-294.

Mehmed Şehrî, Artin Haçaduryan, İbrahim Şevki²⁵, Nazaret Haçeryan, Simon Tıngır, Avedis Kololyan, Artin Bekyan, Aleksandr Meryem Kuli, Osman Nuri, Krikor Gazarosyan, Ohannes Mosdiçyan, Yani Zissi, Simonidi Leonidas, Mehmed İzzet, Serope Basmaçıyan, Yorgi Apostolidi, İsmail Hakkı, Boğos Mıgırdıçyan, Edward Ede, François Rossolato, Nazaret Şahbaz, Avedis Yordamyman, Bedros Şaşıyan, Afker Andon, Mehmed Ali, Georges Derderoff, İlya Malyaka.

1878'de 17 kişi ikinci sınıf avukattır. 1878'de ikinci sınıfta bulunan avukatlardan dördü 1886 levhasında birinci sınıfa yükselmiştir. Bunlar Mıgırdıç Esasyan, Avedis Beşiryan, Serkiz Esmeryan ve Todoraki Bostancıoğlu'dur.

1878'de 2 kişi üçüncü sınıf avukattır. Bunlar Kiğork Mardirosyan ve Mardiros Kololyan'dır. Bu avukatların sınıfı değişmemiştir ve 1886 levhasında da üçüncü sınıftadırlar.

4.3. Heyet-i Dâime Üyeleri (1878-1886)

1878 levhasında heyet-i dâime üyeleri 6 kişidir. Bunlar Reis-i Evvel Aleksandr Meryem Kuli, Reis-i Sâni Mehmed Şehrî, Kâtip ve Sandık Emimi Karabet Gürci'dir. Diğer üyeler Bedros Şaşıyan, Kostaki Sardenski ve Agop Mercekyan'dır.

1886 levhasında ise heyet-i dâime üyeleri 5 kişidir ve Reis-i Evvel yoktur. Reis-i Sâni yine aynı kişi olup Mehmed Şehrî'dir. Kâtip ve Sandık Emimi değişmiştir ve Agop Boşnakyan olmuştur. Diğer üyeler de değişmiştir ve Hasan Tahsin, Filipomen Dimitrakopulos, Mardirosyan Kiğork olmuştur.

5. KİTAPÇI ARAKEL LİSTELERİYLE KARŞILAŞTIRMA

Dava vekili Hasan Hıfzı Efendi'nin²⁶ *Münşeât-ı Hukuk* adlı kita-

25 1878'de "İbrahim" olarak yazılan kişi olmalıdır.

26 Hasan Hıfzı, kitabında verdiği bilgilere göre aslen Mora göçmenlerindedir, birinci sınıf dava vekilidir. 47 sene Tırhala sancağının Yenişehir-i Fener kasabasında yaşamış ve 18 sene boyunca Yenişehir-i Fener Mahkeme-i Şer'iyesi'nde kâtip ve bazı nahiyelerde naip olarak görev yapmıştır. Kitabının ilk baskısının (1300/1885) önsözünde 15 seneden beri dava vekâletıyla iştigal ettiğini söylemektedir. Osmanlı Arşivi'nde bulunan tarihsiz bir belgeden, kitabının mükafatı olarak adliyeye uygun bir memuriyete atanmayı talep ettiğini de öğreniyoruz: "Tırhala sancağında Yenişehir-i Fenâr Mahkeme-i Şer'iyesinde

bına, Kitapçı Arakel Efendi²⁷ tarafından eklenen avukat cetvelleri 1878-1922 arasındaki döneme ait boşluğu “Baro dışı bir kaynak” olarak bir nebze doldurmaktadır. Bu kitabın 1885 baskısında ve 1892 baskısında avukat listeleri vardır. İstanbul’dan 1885’te 119 avukat, 1892’de 71 avukat kaydedilmiştir.²⁸ Bu listelerde verilen avukat bilgileriyle 1886 levhasında verilen bilgileri karşılaştıracamız.

18 avukat sadece 1886 levhasında geçmektedir ve Kitapçı Arakel listelerinde geçmemektedir. 1886 levhasında geriye kalan 88 avukatın hepsi Kitapçı Arakel listelerinde de geçmektedir. Bu avukatlar hakkında 1886 levhasıyla karşılaştırıldığında, Kitapçı Arakel listelerinde sınıf veya adrese ilişkin bazı farklı bilgiler bulunmaktadır. 4 kişinin hem adresi hem sınıfı değişmiş; 5 kişinin sınıfı değişmiş, adresi değişmemiş; 32 kişinin sınıfı değişmemiş, adresi değişmiş; 47 kişinin ise sınıfı da adresi de değişmemiştir.

5.1. Kitapçı Arakel Listelerinde Geçmeyen Avukatlar (18 kişi)

Aşağıdaki avukatlar sadece 1886 levhasında geçmektedir ve Kitapçı Arakel listelerinde geçmemektedir:

İsmail İlyas, Jacques Barozzi, Kalust Kuyumcuyan, Kiğork Mar-dirosyan, Krikor Kalaycıyan, Krikor Sinabyan, Krikor Zöhrabyan,

zabıt baş-kitâbetlerinde ve el-hâletü-hazihi dava vekâletinde bulunduğundan fûnûn-ı şettâyı hâvi telif ve takdim eylediği Münşeât-ı Hukuk nâm risâlesinin mükâfâtı olmak üzere adliyece münasib bir memuriyette kayırılması hususunu birinci sınıf dava vekillerinden Hasan Hıfzı Efendi bâ-arzuhal niyaz ve istirham eder”. Bkz. BOA, Y.PRK.BŞK, 81/92 (Katalogdaki 29 Zilhicce 1327 tarihi hatalıdır).

27 Arakel Efendi için bkz. İ. Lütfü Seymen, “Erbâb-ı Mütalaaya Hizmet: I. Meşrutiyet Kitapçılığı ve Ara kel Tozluyan Efendi’nin Mektupları”, *Müteferrika*, sy. 1. Güz 1993, s. 67-111. 1309/1892 taşra avukatları cetvelinde Karahisar-ı Şarkî avukatları arasında kayıtlı Ohannes Tozlyan, Arakel Efendi’nin ağabeyi olabilir. Ohannes/Hovhannes K. Tozlyan için bkz. (Teotig, *Baskı ve Harf: Ermeni Matbaacılık Tarihi*, çev. Sirvant Malhasyan-Arlet İncidüzen, İstanbul, Bircamanlar Yay., 2012’den aktaran) Ezgi Yıldırım, “19. Yüzyıl Osmanlı Toplumunda Tercüme Eserlerin Tanıtımı Üzerine Betimleyici Bir İnceleme: Kitapçı Arakel Katalogları”, Okan Üni. yüksek lisans tezi, İstanbul 2019, s. 43.

28 Tuğay Aydın, “XIX. Yüzyılın Son Çeyreğinde Osmanlı Avukatları (Kitapçı Arakel Efendi’nin Münşeât-ı Hukuk’a Eklediği Vükelâ-yı De’âvî Cetvelleri, 1885-1892)”, *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 35, 2023 (Bahar), s. 156.

Leonidas Rota, Mahmud Hamdi, Mehmed Reşid²⁹, Mehmed Salaheddin, Mehmed Urfan, Miltiyadi Karavokiros, Nikoğos Terziyan, Petro Kaya oğlu Yanko, Recai, Simon Estepan, Yanko Kambalori.

5.2.Hem Adresi Hem Sınıfı Değişmiş Avukatlar (4 kişi)

Akribas Toryan (1885, üçüncü sınıf; 1892, İstanbul, Leon Han, birinci sınıf), İsmail Hakkı Hattatzâde (1885, İstanbul, Sultanahmet, Divanyolu Caddesi, üçüncü sınıf; 1892, birinci sınıf), Osman Nuri (1885, Filibe, üçüncü sınıf; 1892, Filibe, birinci sınıf), Yanko Mamopulo (1885, Galata, Ziver Bey Han, ikinci sınıf; 1892, Galata, İzmirlioğlu Han, ikinci sınıf).

5.3.Sınıfı Değişmiş, Adresi Değişmemiş Avukatlar (5 kişi)

Ahmed Nazif (1892, ikinci sınıf), Bodos Çivioğlu (1885, üçüncü sınıf), Kiğork Kartalyan (1885, ikinci sınıf), Virjinyo Pedrelli (1885, üçüncü sınıf), Yordan Rafaelidi (1892, ikinci sınıf).

5.4.Sınıfı Değişmemiş, Adresi Değişmiş Avukatlar (32 kişi)

Avukatın adı sadece 1885 listesinde geçiyorsa adının yanına 1885, sadece 1892 listesinde geçiyorsa adının yanına 1892, her ikisinde de geçiyorsa 1885-1892 yazdık. Kitapçı Arakel listelerinde 1886 levhasından farklı bir adres belirtilmişse bu adresi ve yanına da bilginin verildiği yılı yazdık. Buna göre adresleri değişmiş avukatlar şunlardır:

Agop Boşnakyan (1885, Galata, Perşembe Pazar, Hansun Han, no:26; 1892, Canson Han), Ahmed Agah (1885, İstanbul, ticaret altı; 1892, İstanbul, Şeyhülislam Han), Aleksandr Adamidi (1885, Galata, Temür Han), Artin Haçaduryan (1885, Galata, Mumhane Cad. No:4), Avedis Beşiryan (1885-1892, İstanbul, Küçük Yeni Han), Boğos Mıgırçıyan (1885, İstanbul, Küçük Yeni Han, No:9), Estefan Afker (1892, Filibe), Georges Derderoff (1885, Galata, Yusuf İzzeddin Han), Hristaki Tiryakioğlu (1885, İstanbul, Divanyolu Caddesi), İsmail Fazıl (1885, Galata, Kafaflar Caddesi), İsmail Zühdü (1885, İstanbul, Sultan Mahmud Türbesi kurbünde, Mahmu-

29 1885'te kaydedilen Mehmed Raşid bu avukat olabilir ve yazım hatası yapılmış olabilir.

diye, no:20; 1892, İstanbul, Cağaloğlu), Kerope Haytayan (1885, İstanbul, Gedikpaşa, Tiyatro yokuşu), Kırımizâde Mehmed Neşet (1885, İstanbul, Sultan Mahmud Türbesi kurbünde, Mahmudiye Caddesi), Mahmud Nedim (1885-1892, taşra listesinde ve adres yok), Manyasizade Mehmed Refik (1885, Galata, Mahmudiye Cad. Canemyan Han), Mehmed Ali (1885, İstanbul, Ayasofya Cad. Ticaret Altı, No:41), Mehmed Celal³⁰ (1892, Bağdat), Mehmed Edib (1885, İstanbul, Ayasofya Meydanı, ticaret altı), Mehmed İzzet (1885, İstanbul, Ayasofya Meydanı, ticaret altı), Mehmed Vehbi (1885, İstanbul, Bâbiâli kurbünde, Acı Musluk Sokağı), Nazaret Şahbaz (1892, İstanbul, Şapçı Han), Nikolaki Keşişoğlu (1885, seyyar), Ohannes Aleksanyan (1885, Galata, Küçüköğlü Han, no:64), Ohannes Sarrafoğlu (1885, Üsküdar, Selamsız Mahallesi), Pandelaki Eftimyadı (1885, İstanbul, Celal Bey Han), Pandelaki Kılıçyanidi (1885, Galata, Yanyopulo Han), Simon Yuvanoglu (1885, İstanbul, Fatih), Tevfik (1885, Dersaadet), Trifon Basmacidi (1885, Galata, Yüksek Kaldırım Caddesi), Vartan Muradyan (1892, İstanbul, Börekçi Han), Vasilaki Desiri (1885, Galata, Maltız Sokağı), Ziron Çakmakçıyan (1885-1892, Halep).

5.5.Adresi ve Sınıfı Değişmemiş Avukatlar (47 kişi)

Adresi ve sınıfı değişmemiş avukat sadece 1885 listesinde geçiyorsa adının yanına 1885, sadece 1892 listesinde geçiyorsa adının yanına 1892, her ikisinde de geçiyorsa 1885-1892 yazdık. Buna göre Kitapçı Arakel listelerinde geçen adresi ve sınıfı değişmemiş avukatlar şunlardır:

Afker Andon (1885-1892), Aleko Aleksandrıdi (1892), Aleksandr Meryem Kuli (1885-1892), Artin Bekyan (1885-1892), Artin Toptaş (1885-1892), Avedis Kololyan (1885-1892), Avedis Yordamyan (1885-1892), Bedros Şaşıyan (1885), Edward Ede (1885-1892), Filipomen Dimitrakopulos (1885), François Rossolato (1885), Hamparsum Ömeryan (1885), Hasan Tahsin (1885), İbrahim Şevki (1885-1892), İlya Malyaka (1885), İsmail Hakkı (1885-1892), İzzet Kala-i Sultaniyeli (1885), Karekin Melikyan (1885), Kostaki Levidi

30 1885'te adresi "İstanbul, Bâbiâli Caddesi, Sirkeci kurbünde" olan bir Mehmed Celaledin vardır. Levhamızdaki Mehmed Celal bir ihtimal bu kişi de olabilir.

(1885), Krikor Çitçiyen (1885) , Krikor Gazarosyan (1885), Mardiros Kololyan (1885), Mardiros Papazyan (1885), Mehmed Ataullah (1885), Mehmed Şehri (1885), Mıgırdiç Esasyan (1885), Mıgırdiç Şişmanyen (1885), Nazaret Haçeryan (1885), Nikola Yorgiyadis (1892), Nişan Boyacıyan (1885), Ohannes Çalyan (1885), Ohannes Markaryan (1885-1892), Ohannes Mosdicyan (1885), Osep Erganyan (1885), Rupen Kuyumcuyan (1885), Rupen Tütüncüyan (1885), Serkiz Esmeryan (1885), Serope Basmacıyan (1885), Simon Tıngır (1885), Simonidi Leonidas (1885), Todori Bostancıoğlu (1885), Vasilaki Papazoğlu (1885-1892), Viktor Makridi (1892), Yani Kesaridi (1885-1892), Yani Zissi (1885-1892), Yorgi Apostolidi (1885-1892), Zenop Deroyans (1892).

6. 1922 LEVHASI VE SONRASI İLE KARŞILAŞTIRMA

İstanbul avukatları, 10.07.1908'de Divanyolu'nda Arifin Kıraathanesi adıyla bilinen büyük kahvehanede toplanmışlar, müracaat eden avukatların adını kaydederek bir levha düzenlemişlerdir.³¹ 1908 tarihli bu levha şimdiye kadar olan İstanbul Barosu levhalarının esası ve Baroya dahil avukatların sicilleri ve numara sıraları bu kayda dayanmaktadır.³² 1 sicil numaralı avukatın Güloğlu Avram Efendi³³ olduğu numara sıraları, günümüzde yüz bine yaklaşmıştır. 1922 levhasının önemi şu noktadadır ki, avukatların sicil numaralarının olduğu, bilinen en eski İstanbul Barosu levhası budur. Bu sebeple 1922 ve sonrasını ayrıca değerlendirmek gerekmiştir.

1886 levhasında geçen ve 1908'de sicil numarası aldığını tespit edebildiğimiz avukat sayısı 9'dur. Bu avukatların aldıkları sicil numaraları ve levhalarda kayıtlı oldukları yıl aralıkları şöyledir: 26 sicil numarası alan Simon Estepan (1922-1927), 27 sicil numarası alan Artin Toptaş (1922), 52 sicil numarası alan Bodos Çivi-oğlu (1922-1930), 53 sicil numarası alan Kerope Haytayan (1922-1927), 54 sicil numarası alan Serkis Esmeryan (1922-1933), 187 sicil numarası alan Yanko Mamoplo (1922), 470 sicil numarası alan Mahmud Nedim (1922), 769 sicil numarası alan Ahmed Nazif

31 Basılıp basılmadığını bilemediğimiz bu levha günümüze kadar bulunamamıştır.

32 Ali Haydar Özkent, age, s. 89.

33 *Dersaadet Barosu Levhası 1922-1338*, Mahmud Bey Matbaası, İstanbul, 1338, s. 5.

(1922), 563 sicil numarası alan ve “Antaş” soyadını alan Mehmed Salaheddin (1922-1937).

1886 levhasında geçen Osman Nuri, İsmail Hakkı, Mehmed Ali, Mehmed Vehbi, Hasan Tahsin isimleri 1922 ve sonrasında da geçmektedir. Ancak aynı isimde birden fazla avukat vardır ve hangilerinin bu kişiler olduğunu tespit edebilmek şimdilik mümkün olmamıştır. 1886 levhasında 106 avukatın, 1922 levhasında 533 avukatın kaydı vardır. Aradan geçen 36 yılda İstanbul Barosu'nun avukat sayısı yüzde dört yüzden fazla artmıştır.

7. AVUKAT İSİMLERİ HAKKINDA BAZI NOTLAR

Giriş kısmında da belirttiğimiz üzere 1886 levhası Latin harfleriyle de yazılmış bir levha olduğu için, yabancı veya gayrimüslim isimli avukatların isimlerinin doğru yazılışlarını bu levha sayesinde netleştirebiliyoruz. Buna göre daha önceki liste veya levhalarda isim veya soy isminde farklı bir yazılış olan avukatların 1886'ya göre yazılışlarını belirtmek istiyoruz.

Krikor Gazarosyan 1878'de Krikor Gazazoğlu; Simonidi Leonidas 1878'de Simonidi; Georges Derderoff 1878'de Kiğork Derdrof; Todori Bostancıoğlu 1878'de Todoraki Bostancıoğlu; Mardiros Kololyan 1878'de Mardiros Koloden; Yanko Mamopulo 1885-1892'de Yanko Mamopulos; Virjinyo Pedrelli, 1885-1892'de Porelli Virjilino; Yordan Rafaelidi 1885-1892'de Yordam Rafaelidi; Hristaki Tiryakioğlu 1885-1892'de Hristo Tiryakioğlu; Kerope Haytaoğlu 1885-1892'de Gerope Haytayan; Nikolaki Keşişoğlu 1885-1892'de Nikola Keşişoğlu; Ohannes Sarrafoğlu 1885-1892'de Ohannes Sarrafyan; Pandelaki Kılıçyanidi 1885-1892'de Bandelaki Kılıçyanidi; Bedros Şaşıyan 1885'te Bedros Şaşyan; Filipomen Dimitrakopulos, 1885'te Filip Dimitrakopulos; Yani Zissi, 1885-1892'de Yani Zişî; Zenop Deroyans 1892'de Zenop Derunyan olarak yazılmıştır.

1885-1892'de Akribas Turyan olarak okuduğumuz kişinin adının Akribas Toryan; Kostaki Loenidi olarak okuduğumuz kişinin adının Kostaki Levîdi olduğu netleşmiştir. Çoğu yerde Edvar İd, Edvarid olarak yazılan ve 1885-1892'de Eduard olarak yazdığımız kişinin adının Edward Ede olduğu netleşmiştir.

1878’de İbrahim olarak geçen kişi 1886 levhasındaki İbrahim Şevki olmalıdır. 1885’te Mehmed Raşid olarak yazılan kişi 1886’daki Mehmed Reşid olabilir ve yazım hatası yapılmış olabilir.

8. SONUÇ

Bu yayımla birlikte İstanbul Barosu’nun 1878-1922 arasındaki 44 yıllık bir dönemi için ilk kez bir baro levhası bütün ayrıntılarıyla beraber kamuoyuna sunulmuş olmaktadır. 1886 yılında İstanbul Barosu’nda 106 avukatın kayıtlı olduğu ve baronun bir “Reis-i Evvel”inin olmadığını, üyelerin çoğunluğunun Gayrimüslim olduğunu (%75’e yakını), avukat yazıhanelerinin hemen hemen hepsinin Galata ve sur içi İstanbul bölgesinde ve hanlarda olduğunu, avukatların çoğunluğunun birinci sınıf olduğunu (%75’e yakını) bu levha sayesinde öğrenebilmekteyiz. Ayrıca 1886 yılında İstanbul Barosu’nun bir fahrî üyesinin olduğu; İstanbul Barosu’nun adının, Baronun resmi mühründe “Osmanlı Barosu” olarak yazıldığı da ortaya çıkmaktadır. Konstantinopolis Barosu’ndan İstanbul Barosu’na 6 üyenin geçiş yaptığı, yıllar boyunca avukatların sınıflarında çok yoğun bir değişme olmadığı, İstanbul Barosu’nun üye sayısının kurulduğu günden beri katlanarak artmakta olduğu gibi hususlar ortaya çıkmış olmaktadır.

1886 YILI İSTANBUL BAROSU LEVHASI

Sıra No	İsim ve Şöhret	İkametgâh	Memuriyet-i Resmîye-i Sâhika ve Rütbe ve Nişanları	Menşei	Sınıf	Tarih-i Şahadetnâme	Aded-i Şahadetnâme
1	Mehmed Şehir	Bâhâli civarı, Acı Musluk Sokağı	Evkâf-ı Humâyun ve Ticaret Nezâret-i celîfeleri dava vekili, müderrisinden? ve üçüncü Mecidî	Muallimhâne-i Nüvvâb	1	3 Safer 94 [17 Şubat 1877]	3
2	Artin Haçaduryan	İstanbul, Taş Han 36			1	3 Safer 94 [17 Şubat 1877]	4
3	İbrahim Şevki *	İstanbul, Divanyolu			1	4 Rebiülahir 94 [18 Nisan 1877]	6
4	Nazaret Haçeryan	Galata, Kafafyan Han 9		Docteur en droit Mekteb-i Kavânîf-i Brüksel	1	4 Rebiülahir 94 [18 Nisan 1877]	7
5	Simon Tingir	İstanbul, Celal Bey Han			1	7 Rebiülahir 94 [21 Nisan 1877]	9
6	Avedis Kololyan	İstanbul, Büyük Yeni Han 45	Rütbe-i Sâlîse		1	4 Rebiülahir 94 [18 Nisan 1877]	10
7	Artin Bekyan	Galata, Aleksiyadi Han			1	25 Rebiülahir 94 [9 Mayıs 1877]	12
8	Aleksandr Meryem Kuli	Galata, Mehmed Ali Paşa Han 15	Maliye Hazine-i celîfesi dava vekillerinden	Lisansîye en droit, Mekteb-i Kavânîf-i Paris	1	17 Cemaziyelvel 94 [30 Mayıs 1877]	15

9	Osman Nuri	İstanbul, Bâbâîli civarı				1	16 Cemaziyelahir 94 [28 Haziran 1877]	17
10	Krikor Gazarosyan *	İstanbul, Celal Bey Han 25				1	17 Recep 94 [28 Temmuz 1877]	18
11	Ohannes Mosdicyan	İstanbul, Şerif Paşa Han, üst kat 1				1	17 Recep 94 [28 Temmuz 1877]	19
12	Yani Zissi *	Galata, Büyük Millet Han 46				1	27 Recep 94 [7 Ağustos 1877]	20
13	Simonidi Leonidas	Galata, Ziver Bey Han 11				1	17 Şaban 94 [27 Ağustos 1877]	22
14	Mehmed İzzet	İstanbul, Adliye Dairesi altında				1	26 Şaban 94 [5 Eylül 1877]	25
15	Hamparsum Ömeryan	İstanbul, Fındıklıyan Han 10				2	23 Şevval 94 [31 Ekim 1877]	27
16	Serope Basmacıyan	Galata, Timur Han 11				1	23 Şevval 94 [31 Ekim 1877]	28
17	Rupen Tütüncüyan	İstanbul, Şeyhülislam Han 4				2	15 Zilkade 94 [21 Kasım 1877]	29
18	Yorgi Apostolidi	Galata, Küçük Millet Han 11-12			Docteur en droit, Mekteb-i Kavâniñ-i Atina	1	4 Zilhicce 94 [10 Aralık 1877]	30
19	İsmail Hakkı *	Rumeli Hisarı				1	19 Zilhicce 94 [25 Aralık 1877]	31
20	Rupen Kuyumcıyan	İstanbul, Büyük Yeni Han 14				2	9 Zilhicce 94 [15 Aralık 1877]	33

21	Osep Erganyan *	İstanbul, Şeyhülislam Han 6				2	9 Zilhicce 94 [15 Aralık 1877]	34
22	Boğos Migirdiçyan	Samatya, Yeni Mahalle				1	17 Safer 94 [3 Mart 1877]	35
23	Edward Ede	Galata, Perşembepazarı Caddesi 26				1	29 Zilhicce 94 [4 Ocak 1878]	38
24	François Rossolato	Galata, Zincirli Han 2	Üçüncü Mecidî, İkinci Minnet-i Esbanslas?			1	29 Zilhicce 94 [4 Ocak 1878]	39
25	Migirdiç Esasyan	Galata, İzmirlioğlu Han 2				1	9 Rebiülevvel 94 [24 Mart 1877]	42
26	Zenop Deroyans *	İstanbul, Âşir Efendi Han 28				2	9 Rebiülevvel 94 [24 Mart 1877]	43
27	Nazaret Şahbaz	İstanbul, Valide Sultan Han 14				1	19 Rebiülevvel 94 [3 Nisan 1877]	44
28	Avedis Yordanyan *	İstanbul, Valide Sultan Han 4				1	19 Rebiülevvel 95 [3 Nisan 1878]	46
29	Kiğork Mardiroşyan	Galata, Aleksiyyadi Han 14				3	19 Rebiülevvel 95 [23 Mart 1878]	47
30	Bedros Şaşıyan	Galata, Kiğork Bey Han 5	Akademi Fransa Officiali	Docteur en droit, Mekteb-i Kavânin-i Paris		1	7 Rebiülahir 95 [10 Nisan 1878]	49
31	Afker Andon	Beyoğlu, Kuloğlu Sokağı				1	7 Rebiülahir 95 [10 Nisan 1878]	50
32	Mardiros Kololyan	İstanbul, Büyük Yeni Han 45				3	14 Ramazan 95 [11 Eylül 1878]	51

33	Georges Dertteroff	Galata, Sahrınçlı Han 19	İtalya Koron? Nişanının şevâliyesi?*		1	17 Ramazan 95 [14 Eylül 1878]	57
34	Mehmed Ali	İstanbul, Adliye Dairesi altında			1	17 Ramazan 95 [14 Eylül 1878]	58
35	Avedis Beşiryan *	İstanbul, Küçük Yeni Han			2	17 Ramazan 95 [14 Eylül 1878]	61
36	İlyâ Malyaka	Galata, İzmirlioğlu Han 17	Docteur en droit, Mekteb-i Kavânîf-i Heidelberg		1	24 Ramazan 95 [21 Eylül 1878]	63
37	Migridiç Şişmeryan *	Galata, Beyzâde Sokağı 26			3	24 Şaban 95 [23 Ağustos 1878]	64
38	Serkiz Esmeryan	İstanbul, Büyük Yeni Han 45	Dersaadet Emniyet Sandığı'nın vekili		1	22 Şevval 95 [19 Ekim 1878]	67
39	Vasilaki Papazoğlu	İstanbul, Şeyhülislam Han 8			2	Selh-i Zilhicce 95 [25 Aralık 1878]	69
40	Leonidas Rota	Galata, Kafafyan Han 6	Lisansiyen en droit, Mekteb-i Kavânîf-i Paris		1	2 Zilhicce 95 [27 Kasım 1878]	71
41	Artin Toptaş *	İstanbul, Şeyhülislam Han			3	2 Safer 96 [26 Ocak 1879]	74
42	Mehmed Reşid	İstanbul, Ayasofya Caddesi 1	İzmir pâve-i Mecidî aşâbından ve el- yevm Bâb-ı Vâlâ-yı Seraskerî hukuk müşâviri ve Tophane-i Âmirîe dava vekili		1	24 Safer 96 [17 Şubat 1879]	76

43	Krikor Çiççyan	Galata, Kıgork Bey Han 5			1	24 Cemaziyelvel 96 [16 Mayıs 1879]	77
44	Mahmud Hamdi	İstanbul, Bâbâli Caddesi 33	Sâbık Kırkikiise müddeiumumi muavini		1	23 Cemaziyelvel 96 [15 Mayıs 1879]	80
45	Jacques Barozzi	Galata, Mertebani Sokak 12	İran Sefâreti hukuk müşâviri Felemenk Sefâreti istinat âzâsı, üçüncü mecidî ve Hurşid ve Takuvva? nişanları	Lisansiyeye en droit, Mekteb-i Kavânîf-i Paris	1	23 Şaban 96 [12 Ağustos 1879]	81
46	Karekin Melikyan	İstanbul, Rasim Paşa Han 18			1	11 Şaban 96 [31 Temmuz 1879]	86
47	Mardiros Papazyan	Galata, Sahrınçlı Han 13			1	11 Zilhicce 96 [26 Kasım 1879]	87
48	Mehmed Celal	İstanbul, Aziziye Caddesi 2			1	Gurre-i Muharrem 96 [26 Aralık 1878]	94
49	Manyasîzâde Mehmed Refik	Galata, Noradunkyan Han 6-7	Vergi Emanet-i celifesi dava vekili		1	18 Zilhicce 96 [3 Aralık 1879]	97
50	Filipomen Dimitrakopolos	Galata, Kurşunlu Han 7		Lisansiyeye en droit, Mekteb-i Kavânîf-i Paris	1	Gurre-i Rebitülevvel 97 [12 Şubat 1880]	101
51	Trifon Basmacıdi	Galata, Glavani Han			1	17 Rebitülevvel 97 [28 Şubat 1880]	105
52	Estefan Afker	Galata, Yusuf İzzeddin Efendi Han 9			2	24 Rebitülevvel 97 [6 Mart 1880]	107

53	Nişan B. Boyacıyan	Galata, Mehmed Ali Paşa Han 15			1	25 Rebiülevvel 97 [7 Mart 1880]	109
54	Mehmed Vehbi	İstanbul, Kabasakal Karakolhane karşısında	Kibâr müderrisînden		1	25 Cemaziyellevvel 97 [5 Mayıs 1880]	110
55	İsmail Fazıl	Galata, Tophane Caddesi	Müdürrisînden		1	4 Recep 97 [12 Haziran 1880]	113
56	Ohannes Çalyan	Galata, Timur Han 20			3	13 Recep 97 [21 Haziran 1880]	117
57	Hristaki Tiryakioğlu	İstanbul, Asmaaltı, Papazoğlu Han			3	13 Ramazan 97 [19 Ağustos 1880]	119
58	Agop Boşnakyan	Galata, Perşembepazarı Caddesi, 26			2	3 Şaban 97 [11 Temmuz 1880]	120
59	Akribas Torıyan	İstanbul, Şeyhülislam Han 4			3	3 Şaban 97 [11 Temmuz 1880]	121
60	Ohannes Bey Aleksanyan	Galata, Noradunkyan Han 1	Dersaadet Heyet-i İhtâmiyerinin sâbık âzâsı	Lisansiyeye en droit, Mekteb-i Kavânîni-i Paris	1	3 Şevval 97 [8 Eylül 1880]	123
61	İsmail Zühdü	İstanbul, Çağaloğlu, Nuruosmaniye Caddesi	Müdürrisînden		1	25 Şevval 97 [30 Eylül 1880]	126
62	Kırmızıade Mehmed Neşet	İstanbul, Çağaloğlu, Nuruosmaniye Caddesi	Bilâd-i Hamse mevâlisinden		1	25 Şevval 97 [30 Eylül 1880]	127
63	Kerope Haytayan	İstanbul, Gedikpaşa, Tiyatro yokuşu			2	25 Şevval 98 [20 Eylül 1881]	128

64	Hasan Tahsin	İstanbul, Ayasofya kurbünde	Şehremânet-i celîfesi dava vekil-i umumisi, rütbe-i râbia		1	2 Rebiülevvel 98 [2 Şubat 1881]	138
65	Yani Kesaridi	Galata, Havyar Han 14		Docteur en droit, Mekteb-i Kavâniñ-i Atina	1	2 Rebiülevvel 98 [2 Şubat 1881]	139
66	Kostaki Levidi *	Galata, Selanik Han			2	2 Rebiülevvel 98 [2 Şubat 1881]	143
67	Simon Yuvanoğlu	İstanbul, Malta civarı			2	18 Cemaziyevvel 98 [18 Nisan 1881]	147
68	Yordan Rafaelidi	İstanbul, Nafia Han 4			1	18 Cemaziyevvel 98 [18 Nisan 1881]	148
69	Mehmed Ataulah	İstanbul, Bâbâli karşısında	Müderrişinden		1	18 Cemaziyevvel 98 [18 Nisan 1881]	149
70	Pandelaki Kılıçyanidi	Galata, Yanisopulo Han 4			2	25 Recep 98 [23 Haziran 1881]	158
71 ³⁴	İsmail Hakkı Hattazâde	İstanbul, Sultanahmed, Tramvay Caddesi 96			1	27 Rebiülahir 99 [18 Mart 1882]	195
72	Pandelaki Eftimyadi *	İstanbul, Şerif Paşa Han 2			1	5 Recep 98 [3 Haziran 1881]	159
73	Aleksandr Adamidi *	Galata, Küçük Yıldız Han			1	20 Ramazan 98 [16 Ağustos 1881]	167
74	Ohannes Sarrafoğlu	İstanbul, Âşir Efendi Han 28			1	29 Zilkade 99 [12 Ekim 1882]	181

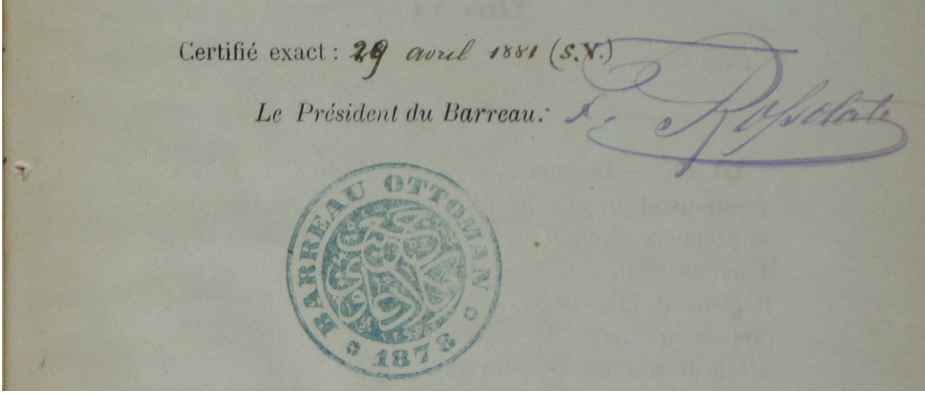
34 Levhada 71 numara iki defa yazılmıştır, buradan sonra sıralar birer sıra kaymıştır.

75	Kiğörk Kartalyan	İstanbul, Taş Han 56				3	29 Zilkade 98 [23 Ekim 1881]	184
76	Nikoğos Terziyan	Galata, Küçük Halil Paşa Han 6				3	29 Zilkade 98 [23 Ekim 1881]	179
77	Bodos Çivrioğlu	İstanbul, Nafia Han 2				1	20 Muharrem 99 [12 Aralık 1881]	188
78	Todori Bostancıoğlu	İstanbul, Âşir Efendi Han 30				1	20 Muharrem 99 [12 Aralık 1881]	189
79	Nikolaki Keşişoğlu	İstanbul, Fener, Kiremit Mahallesi 56				2	15 Rebiülahir 99 [6 Mart 1882]	197
80	Ohannes Markaryan	İstanbul, Bahçekapı Caddesi				1	17 Recep 99 [4 Haziran 1882]	200
81	Ziron Çakmakçıyan	Galata, Selanik Han 16				2	4 Muharrem 300 [15 Kasım 1882]	216
82	Tevfik	İstanbul, Rıza Paşa yolu, Şark Çarşısı				1	20 Eylül 99 [2 Ekim 1883]	27
83	Mehmed Edib	İstanbul, Binbirdirek civarı	Biga Sancağı bidâyet Mahkemesi sâbık reis-i sânisî, kuzâttan	Muallimhâne-i Nüvvâb		1	19 Rebitülevel 99 [8 Şubat 1882]	2
84	Milîtyadi Karavokiros	Galata, Kafatyan Han 2		Docteur en droit, Mekteb-i Kavânîf-i Âtina		1	4 Cemaziyelahir 99 [23 Nisan 1882]	3
85	Yanko Mamopulo	Galata, Noradunkyan Han 6-7		Docteur en droit, Mekteb-i Kavânîf-i Âtina		1	24 Mayıs 98 [5 Haziran 1882]	4

86	İzzet Kala-i Sultânîyeli	İstanbul, Ayasofya karşısı 83			1	15 Temmuz 98 [27 Temmuz 1882]	7
87	Mahmud Nedim	İstanbul, Reji İdaresi			1	21 Temmuz 98 [2 Ağustos 1882]	8
88	Vasilaki Desiri	Galata, Haraççı Sokağı 36		Docteur en droit, Mekteb-i Kavânîn-i Heidelberg	1	24 Ağustos 98 [5 Ağustos 1882]	9
89	Ahmed Ağah	İstanbul, Furuzağa Camii-i Şerifi karşısı			1	25 Teşrinievvel 98 [6 Kasım 1882]	13
90	Virjinyo Pedrelli	Galata, Kiğörk Bey Han			1	7 Kanunuevvel 98 [19 Aralık 1882]	15
91	Vartan Muradyan	Galata, Yusuf İzzeddin Han			1	25 Kanunuevvel 98 [6 Ocak 1883]	16
92	Nikola Yorgiyadis	Galata, Kiğörk Bey Han 4			1	9 Mayıs 99 [21 Mayıs 1883]	22
93	Mehmed Urfan	İstanbul, Aksaray civarı, Yüksek Kaldırım 210			1	24 Safer 301 [25 Aralık 1883]	29
94	Yanko Kambalori	Galata, Ada Han 8			1	30 Rebiülahir 301 [28 Şubat 1884]	32
95	Krikor Sinabyan	Galata, İzmirlioğlu Han 7		Lisansiyè en droit, Mekteb-i Kavânîn-i Paris	1	27 Mart 300 [8 Nisan 1884]	34
96	Recai	Galata, Halaçyan Han 22		Mekteb-i Hukuk-i Şahâne'den	1	13 Şaban 302 [28 Mayıs 1885]	39

97	Krikor Kalaycıyan	İstanbul, Adliye Dairesi altında		Mekteb-i Hukuk-i Şahâne'den	1	28 Zilkade 302 [8 Eylül 1885]	40
98	Ahmed Nazif	İstanbul, Furuzağa Camii-i Şerifi karşısı	Kozan Sancağı, Ceza Bidâyet Reisi, Rütbe-i Sâniye		1	12 Kanunuevvel 301 [24 Aralık 1885]	44
99	Mehmed Salâheddin	İstanbul, Ayasofya, Tramvay Caddesi 1		Mekteb-i Hukuk-i Şahâne'den	1	8 Şubat 301 [20 Şubat 1886]	45
100	Aleko Aleksandridi	Galata, Aleksiyadi Han 7			1	29 Şaban 302 [13 Haziran 1885]	49
101	Simon Estepan	İstanbul, Rasim Paşa Han 10-11			2	Teşrinievvel 301 [Ekim/Kasım 1885]	392
102	Krikor Zöhrabyan	İstanbul, Valide Sultan Han 6			1	Teşrinievvel 301 [Ekim/Kasım 1885]	-
103	Petro Kaya oğlu Yanko	İstanbul, Balıkpazarı], Taşçılar içinde 116			3	22 Kanunusani 301 [3 Şubat 1886]	416
104	İsmail İlyas	İstanbul, Süleymaniye'de Kirazlı Medresesinde 19			2	18 Mart 302 [30 Mart 1886]	436
105	Viktor Makridi	Galata, Değirmen Han 7		Docteur en droit, Mekteb-i Kavânîni-î Atina	1	16 Ağustos 302 [28 Ağustos 1886]	47
106	Kalust Kuyumcıyan	Galata, Aleksiyadi Han 22		Lisansiyeye en droit Paris	1	26 Ağustos 302 [7 Eylül 1886]	48

EKLER

1886 Levhasında bulunan mührün aynısı: Baro Başkanı François Rossolato'nun 29.04.1881 tarihli imzası ve baronun mührü. (Kaynak: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, *Dava Vekilleri Cemiyeti Nizamnâme-i Dâhilîsidir*, La Türki Matbaası, İstanbul, 1297, s. 28)

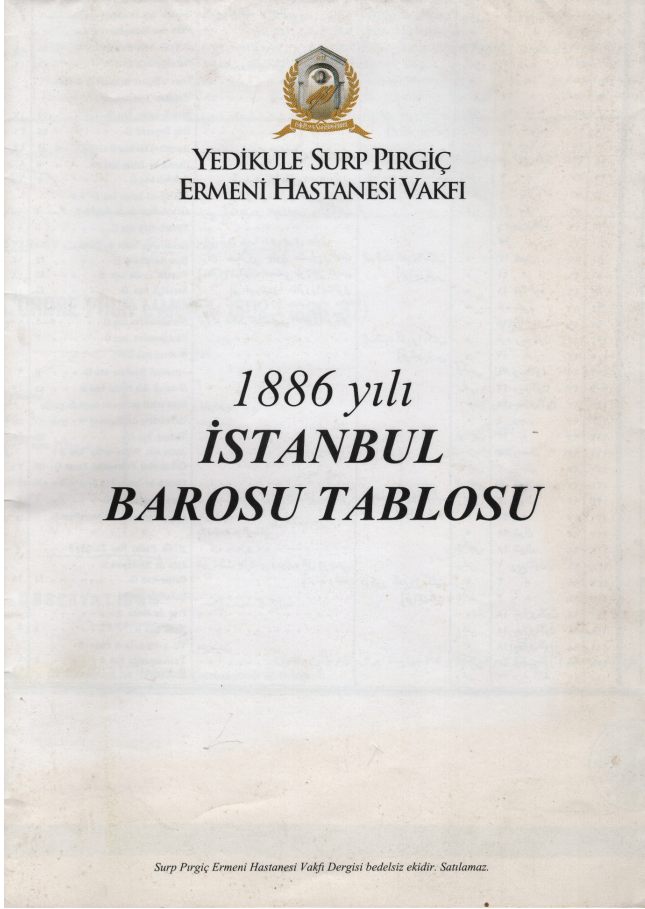
TABLEAU DU BARREAU OTTOMAN
ARRÊTÉ LE 1er OCTOBRE 1886.

N ^o	NOM	ÉTAT	ÉTAT	N ^o	NOM	ÉTAT	ÉTAT
1	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	101	Mustafa Bey	Avocat	Barreau
2	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	102	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
3	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	103	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
4	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	104	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
5	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	105	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
6	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	106	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
7	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	107	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
8	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	108	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
9	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	109	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
10	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	110	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
11	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	111	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
12	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	112	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
13	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	113	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
14	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	114	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
15	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	115	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
16	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	116	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
17	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	117	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
18	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	118	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
19	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	119	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
20	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	120	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
21	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	121	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
22	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	122	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
23	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	123	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
24	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	124	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
25	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	125	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
26	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	126	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
27	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	127	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
28	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	128	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
29	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	129	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
30	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	130	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
31	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	131	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
32	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	132	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
33	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	133	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
34	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	134	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
35	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	135	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
36	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	136	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
37	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	137	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
38	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	138	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
39	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	139	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
40	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	140	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
41	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	141	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
42	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	142	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
43	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	143	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
44	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	144	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
45	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	145	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
46	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	146	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
47	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	147	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
48	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	148	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
49	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	149	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
50	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	150	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
51	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	151	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
52	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	152	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
53	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	153	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
54	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	154	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
55	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	155	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
56	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	156	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
57	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	157	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
58	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	158	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
59	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	159	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
60	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	160	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
61	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	161	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
62	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	162	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
63	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	163	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
64	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	164	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
65	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	165	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
66	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	166	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
67	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	167	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
68	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	168	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
69	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	169	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
70	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	170	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
71	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	171	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
72	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	172	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
73	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	173	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
74	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	174	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
75	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	175	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
76	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	176	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
77	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	177	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
78	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	178	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
79	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	179	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
80	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	180	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
81	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	181	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
82	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	182	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
83	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	183	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
84	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	184	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
85	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	185	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
86	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	186	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
87	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	187	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
88	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	188	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
89	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	189	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
90	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	190	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
91	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	191	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
92	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	192	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
93	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	193	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
94	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	194	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
95	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	195	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
96	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	196	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
97	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	197	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
98	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	198	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
99	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	199	Muhammed Bey	Avocat	Barreau
100	Abdullah Bey	Avocat	Barreau	200	Muhammed Bey	Avocat	Barreau

CONSEIL DE L'ORDRE POUR L'ANNÉE 1886-87

RESOLUTIONS

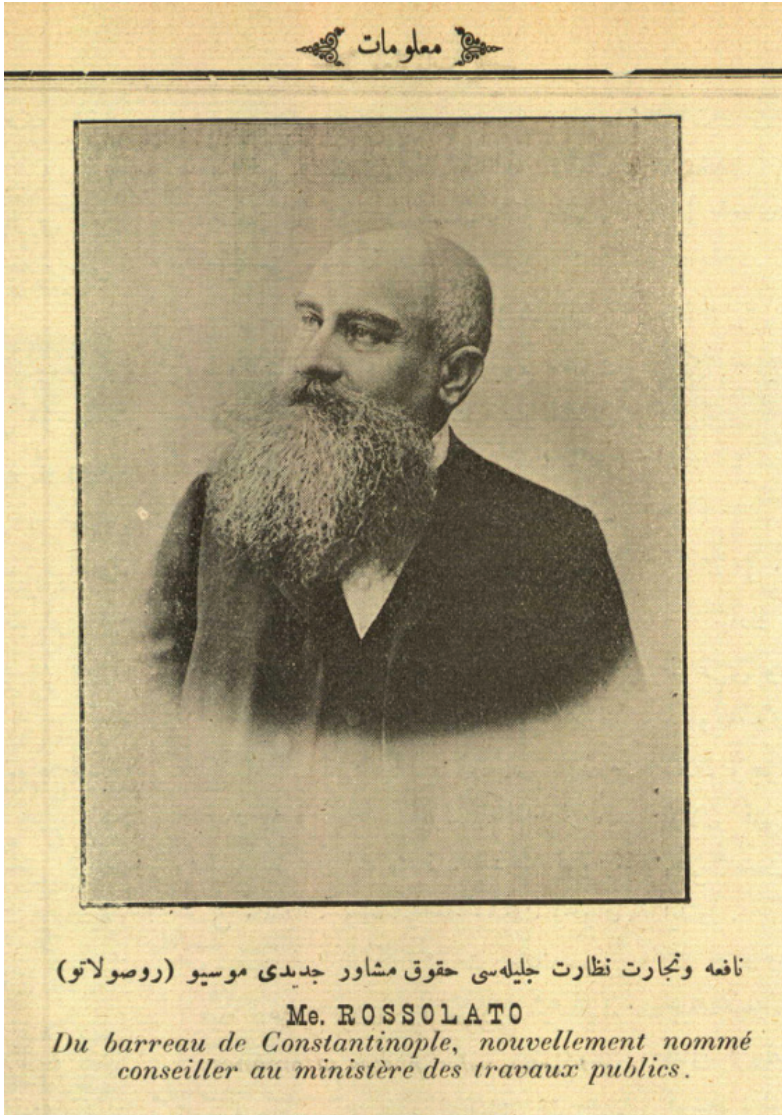
Osmanlı (İstanbul) Barosu 1886 Yılı Levhası
(Kaynak: Tugay Aydın Koleksiyonu)

Surp Pirgiç Ermeni Hastanesi Vakfı Dergisi'nin eki olarak tıpkı basımı yapılan 1886 Yılı İstanbul Barosu Levhası. (Kaynak: Tugay Aydın Koleksiyonu)

İstanbul Barosu'nun fahrî üyesi Hasan Fehmi Paşa (Kaynak:
İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi)

1886 Levhasında 24. sırada kayıtlı, 1880-1886 dönemi İstanbul Barosu Başkanı Avukat François Rossolato, “Nafia ve Ticaret Nezâret-i celîlesi hukuk müşavir-i cedîdi Mösyö Rossolato”.

(Kaynak: *Malumat Mecmuası*, Sayı 152, Sene 4, Cilt 7, 13 Cemâziyelevvel 1316, 17 Eylül 1314 [29 Eylül 1898], s. 648, Milli Kütüphane)

KAYNAKÇA

- AYDIN, Tugay: İstanbul Barosu'nun İlk Genel Kurul Toplantısı, İlk Levhası ve Kostaki Sardenski'nin Nutku (5 Nisan 1878), Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları, sy. 30, 2020 Güz, s. 113-128.
- AYDIN, Tugay: XIX. Yüzyılın Son Çeyreğinde Osmanlı Avukatları (Kitapçı Arakel Efendi'nin Münşeât-ı Hukuk'a Eklediği Vükelâ-yı Deâvi Cetvelleri, 1895-1892), Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları, sy. 35, 2023 Bahar, s. 153-192.
- ÇELİK, Adil Giray: Tarihte Savunma ve Meslek Kuralları, Denizli, 1999.
- Dava Vekilleri Cemiyeti Nizamnâme-i Dâhilisidir, La Türki Matbaası, İstanbul, 1297.
- Dersaadet Barosu Levhası 1922-1338, Mahmud Bey Matbaası, İstanbul, 1338.
- ERDEM, Şerafettin Can: "Cumhuriyet Öncesinde Avukatlık ve İstanbul Barosu'nun Kuruluşu", Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, Sayı 39, İstanbul, 2018.
- KONAN, Belkıs: "Tanzimattan Günümüze Hukuk Mesleğinde Kadın", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2021 (157), s. 516.
- KUNTMAN, Osman: "Türkiye'de Avukatlık Mesleğinin, İstanbul Barosunun Tarihçesi ve Yabancıların Kurduğu Baro", İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 62, Sayı 4-5-6, Nisan-Mayıs-Haziran, 1988, s. 254-294.
- Malumat Mecmuası, Sayı 152, Sene 4, Cilt 7, 13 Cemâziyelevvel 1316, 17 Eylül 1314.
- ÖZKENT, Ali Haydar: Avukatın Kitabı, İstanbul, Arkadaş Basımevi, 1940.
- [ÖZKENT], Ali Haydar ve [İLERİ], Suphi Nuri: Muhâmi, İstanbul, Teşebbüs Matbaası, 1340.
- Status de La Société du Barreau de Constantinople, Constantinople, 1876.
- ŞEMSEDDİN SAMİ: Kâmus-ı Türki, İkdâm Matbaası, Dersaadet, 1317.
- Türkiye Barolar Birliği Yayınları: Türkiye'de Savunma Mesleğinin Gelişimi, Birinci Cilt, Yörük Matbaası, İstanbul, 1972.

ESCROW SÖZLEŞMESİ

Av. Nur BOZKURT¹

ÖZET

Anglosakson hukukunda özellikle de Amerika'da yaygın olan escrow sözleşmeleri konut ve yazılım sektörlerinde pratik uygulamaya sahiptir. Ülkemizde ise pek bilinmemesinden ötürü yalnızca birleşme devralma süreçlerinde kullanılmaktadır. Escrow sözleşmeleri, taraflar arasındaki itimat eksikliğini giderir, taahhüt edilen edimlerin ifasını garantilemeyi amaçlar. Bu çalışma kapsamında escrow sözleşmesi kapsamı ve amaçları açıklanmak suretiyle tanımlanmıştır. Akabinde escrow sözleşmesinin hukuken sınıflandırılması yapılarak diğer tipik sözleşmelerle kıyası gerçekleştirilmiştir. Son bölümde de escrow sözleşmelerinin ülkemizdeki tek kullanım alanı olan birleşme ve devralma süreçlerindeki yeri açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Teminat, İtimat, Muhafaza, Tevdi, Birleşme Devralma

1. GİRİŞ

Anglosakson hukukunun uygulandığı ülkelerde özellikle de Amerika Birleşik Devletleri'nde uzun yıllar boyunca yerleşik konumdaki escrow sözleşmeleri alım satım ilişkilerinde taraflar arası duyulan güvensizlik ve sözleşme konusu edimlerin ifa edilmemesinden duyulan çekincelere binaen ortaya çıkmıştır. Hayatın olağan akışı içinde bir sözleşmenin tarafları akdettiği sözleşmede kendi üzerine düşen edimleri ifa ettiğinde kaşı taraftan da aynı şekilde tam ve zamanında edimini ifa etmesini beklemekte ve bunun üzerine taraflar arasında bir güven eksikliği gündeme gelebilmektedir. İşte tam da bu noktada, escrow sözleşmeleri taraflar arasındaki itimat eksikliğini tamamlamaktadır. Escrow sözleşmesi aracılığıyla taraflar ön-

1 İstanbul Barosu'na kayıtlı avukat.

gördüğü hukuki ve finansal risklere karşı kendilerine bir korunma alanı yaratmaktadır. ABD’de emlak ve finans sektöründe oldukça yaygın olan hatta kimi durumlarda bir nevi zorunluluk ihtiva eden escrow, Türkiye’de pek bilinmemekle birlikte birleşme devralma süreçleri dışında neredeyse hiç kullanım alanı yoktur. Bu uygulamada, birleşme devralma sözleşmelerinin tarafları, akdedecekleri sözleşmeden doğacak borçların ve taahhüt edilen edimlerin ifasını güvence altına alıp oluşan itimat eksikliğini gidermek amacıyla birleşme devralmaya dair ana sözleşmenin yanında ona bağlı olarak bir de escrow sözleşmesi düzenlerler. İşbu çalışma kapsamında escrow sözleşmesinin temel çerçevesi çizilip Türkiye’de uygulama bulan birleşme devralma prosedürlerinde akdedilen escrow sözleşmeleri aydınlatılacaktır.

2. ESCROW SÖZLEŞMESİ HAKKINDA GENEL HÜKÜMLER

2.1 Kapsamı

ABD’nin Kaliforniya eyaletindeki Finans Kanunu’nun 6. bölümünde “Escrow Acenteleri” düzenlenmiş olup escrow sözleşmeleri bugün Kaliforniya’da taşınmaz / taşınır mal devirleri veya rehni, hisse senedi, bono, tahvil ve benzeri varlıkların devri, fikrî mülkiyet ve yazılım lisanslarının devri, teknoloji transferleri gibi devirlerde zorunlu sayılabilecek derecede kullanım sıklığına sahiptir. Kaliforniya Finans Kanunu bölüm 17003 uyarınca escrow “Escrow, bir kişinin, taşınır veya taşınmaz mülkiyetini satış, (veya başka şekilde) devretme, ipotek etme veya kiralama amacıyla, başka bir kişiye yazılı herhangi bir araç, para ya da taşınır veya taşınmaz mülkiyetine delil teşkil edecek belgeyi veya diğer değerli eşyayı, belirli bir olayın gerçekleşmesine veya kararlaştırılmış bir koşulun yerine getirilmesine kadar tutması için verdiği; koşulun yerine getirilmesi halinde o aracın üçüncü kişi tarafından devralana / devredene / vaat edene / vaat edilene / borçluya / alacaklıya / kefile / kefil olunana veya bunların herhangi birinin herhangi bir temsilcisine veya çalışanına teslim edildiği hukuki işlemidir. İnternet escrow şirketleri söz konusu ise, escrow” aynı zamanda bir kişinin taşınır bir malı satış veya nakil veya başka birine hizmet amacıyla parayı veya internetin denk gördüğü başka bir değeri üçüncü bir kişiye belirli bir olayın gerçekleşmesine veya kararlaştırılmış

bir koşulun yerine getirilmesine kadar tutması için verdiği ve daha sonra üçüncü kişiye devralana / devredene / vaat edene / vaat edilene / borçluya / alacaklıya / kefile / kefil olunana veya bunların herhangi birinin herhangi bir temsilcisine veya çalışanına teslim edildiği hukuki işlemleri de içerir.” İşbu tanımla Kaliforniya eyaletinde gerçekleştirilecek emlak devirlerine ilişkin usulün çerçevesi çizilmekle birlikte bu tanımın Türk yasalarında karşılığı yoktur. Zira, Türk Medeni Kanunu uyarınca taşınmazların devri ancak tapuda tescil ile tamamlanır. Kaliforniya Finans Kanununda verilen tanım escrowun teknoloji ve finans sektöründeki diğer kullanım alanlarını kapsamına almamaktadır. Escrowun daha geniş bakış açısına sahip diğer bir tanımı ise Kaliforniya Medeni Kanunu’nun 1057. bölümünde yapılmıştır: “Ödeme, Satıcı tarafından, yalnızca yükümlülüğün yerine getirilmesi halinde tevdi edilmek üzere üçüncü bir kişinin (“Escrow Agent”) yedine verilir ve yalnızca ödeme halinde geçerlilik kazanır. Ödeme üçüncü kişinin tasarrufunda bulunduğu ve bir şarta bağlı olduğu sırada, Escrow olarak adlandırılır.” Kısacası, Taraflar arasında akdedilen ana sözleşmedeki asli edimler ifa edilinceye kadar, sözleşme konusu varlıkları veya sözleşme bedelini güvenli ortamda tutan üçüncü kişi ya da kuruma escrow denmektedir. Her ne kadar Türkiyede yaygın olmasa da Türk doktrininde de konuya ilişkin yapılan tanımlamalar mevcut olup genel kapsamlı bir escrow tanımı şu şekilde yapılmıştır: “Escrow sözleşmesi; saklanması hukuken ve fiziken mümkün olan bir şeyin belirli koşulların yerine getirilmesi halinde devralacak kişiye devredilmesi, koşulların yerine getirilememesi halinde ise devredilecek kişiye iade edilmesi kararlaştırılarak tarafsız bir üçüncü kişiye bırakıldığı; tarafsız üçüncü kişinin ise escrow sözleşmesi uyarınca kendisine teslim edilen şeyi saklamayı ve tarafların belirlediği koşullar uyarınca sakladığı şeyi ilgili kişiye teslim etmeyi borçlandığı, üç tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.

Söz konusu tanımlar eşliğinde belirtmek gerekir ki escrow sözleşmeleri 3 taraflı bir hukuki ilişkiyi ihtiva etmektedir. Bu doğrultuda, escrow sözleşmesine dayanak oluşturan ve taraflar arasındaki borç ilişkisini doğuran bir temel sözleşme akdedilmektedir. Satıcı konumundaki tarafın Sözleşme konusu edimini ifa ettiği sırada Sözleşme konusu edimi ifa etmesinin karşılığı olarak alacağı

bedelin karşı taraftan tahsil edeceğine dair bir güvence ararsa Taraflar arasında escrow sözleşmesi akdedilebilir. Escrow sözleşmesi aracılığıyla, Alıcı taraf sözleşme konusu edimlerin karşılığı olan bedeli escrow olarak belirlenen tarafa emanet eder. Yediemin veya emanetçi gibi bir pozisyonda olan escrow tarafı Satıcının Sözleşme konusu edimlerini tam, eksiksiz, gereğince ve Sözleşmede belirlenen usulde ifa edeceği ana kadar kendisine emanet edilen bakiyeyi saklar. Sözleşme konusu edimler ifa edildikten sonra Escrow tarafı kendisine emanet edilen bakiyeyi Satıcı tarafa teslim eder. Bu yolla, Alıcının sözleşme konusu edimin ifa edilmemesinden duyduğu çekince ve satıcı tarafın ifa ettiği edimin karşılığını alamamaktan duyduğu çekince giderilmiş olacaktır.

2.2.Sözleşmenin Tarafları

Temeli Anglosakson hukukundan gelen escrow sözleşmesinde birbirinden tamamen farklı amaçlarla ve birbirinden tamamen bağımsız borç altına giren üç taraf bulunmakta olup sözleşme karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarını açıklamasıyla oluşur. Escrow sözleşmesinin dayanağını teşkil eden ve escrow tutan dışındaki taraflar arasındaki temel borç ilişkisini doğuran bir esas sözleşme akdedilir. Escrow sözleşmesindeki escrow tutan, escrow, escrow acentesi tabirleriyle de anılan üçüncü kişi de söz konusu temel borç ilişkisini doğuran sözleşmeden bağımsız ve yeni bir sözleşme olan escrow sözleşmesinin tarafı olup temel borç ilişkisini doğuran sözleşmeye taraf değildir. Escrow tutan, temel borç ilişkisinden bağımsız ve tarafsız bir konumda olup escrow sözleşmesinin akdedilme amacı, temel hukuki ilişkiden bağımsız ve tamamen tarafsız bir üçüncü kişinin vasıtasıyla taahhüt edilen borçların ifasını teminat altına almaktır.² Kısacası, temel borç ilişkisini doğuran sözleşmenin tarafları, üzerinde anlaştıkları ve ifasını taahhüt ettikleri edimlerinden en az birini bir koşula bağlayıp koşulun gerçekleşmesi durumunda kararlaştırılan koşula bağlı edimin karşı tarafa devredilmesi için yetki verdikleri kişi escrow tutandır. Escrow tutan bağımsız kimliği vasıtasıyla koşula bağlı edimlerin devri

2 William A. Ingraham, Escrow Agreements, University of Miami Law Review, C:VIII, No:1, 1953. s.78.

konusunda sözleşmeye itimat ve güven sağlamaktadır.³

Escrow tutan taraf gerçek veya tüzel kişi olabilir. Escrow tutanın gerçek kişi olması durumunda hukuki işlem ehliyetine sahip olması gerekmekte olup bu husus genel Türk Medeni Kanunu hükümlerine başvurulmasını elzem kılmaktadır.

2.3. Unsurları

Escrow sözleşmesinin kuruluşunu sağlayan objektif esaslı unsurları bulunmakta olup bunlar; i) Devreden, devralan ve escrow tutan olmak üzere en az üç taraf, ii) Escrow ilişkisinin dayanağı olan temel hukukî ilişki, iii) Escrow tutana teslim edilen edim, iv) Edimin devrinin bağlandığı koşul olarak sayılabilir.⁴ Escrow sözleşmesi kuruluşunu kendisinden tamamen bağımsız ve taraflar arasındaki asli edimleri belirleyen bir temel sözleşmeye bağlıdır. Temel sözleşmeye bağlı biçimde kurulan escrow sözleşmesi kapsamında, escrow tutan kendisine teslim edilecek olan edimini saklayacak ve süresi içinde koşulun gerçekleşip gerçekleşmemesine göre taraflardan birine teslim edecektir. Escrow sözleşmesinde escrow tutana teslim edilecek edim, escrow tutan tarafından saklanacak olup asıl sözleşmede taahhüt edilen edimin ifa edilmiş olması şartıyla devredilir. Devredecek taraf, edimini escrow tutana teslim edecek ve koşulun gerçekleşmesi halinde bu edimin karşı tarafa devrine katlanacaktır. Devralacak taraf ise koşulu yerine getirerek escrow tutana teslim edilmiş olan edimi teslim alacak, koşulu yerine getirememesi durumunda ise edimin iadesine katlanacaktır. Escrow sözleşmesinde birbirinden tamamen farklı amaçlarla ve birbirinden tamamen bağımsız birer borç altına giren üç taraf bulunmaktadır.⁵

2.4. Genel Özellikleri

Escrow sözleşmesi uhdesinde muhafaza özelliği barındırdığı için escrow tutanın muhafaza borcu altına girdiği unsur escrow tutanın elinde bulunduğu sürece sözleşme devam etmektedir. İşbu neden-

3 Şerafettin Ekici, "Escrow Sözleşmesi", İstanbul, 2018, s.34-41; Ingraham, a.g.e., s.76.

4 Ekici, a.g.e., s.32.

5 Ekici, a.g.e., s.34,109; Ingraham, a.g.e., s.78-79.

le, escrow sözleşmesi sürekli edimli bir sözleşme niteliğindedir.

Escrow sözleşmesinin alacaklı tarafında escrow sözleşmesinden bağımsız temel ilişkiyi ve escrow sözleşmesinin kuruluş nedenini oluşturan taraflar arasında asli edim yükümlülüklerini doğuran sözleşmenin tarafları birden çok kişi yer alırken, escrow sözleşmesinin borçlu tarafında da escrow tutan yer almaktadır. Taraflar arasındaki ilişki dikkate alındığında escrow sözleşmesi üç taraflı sözleşme niteliğindedir.

Lakin kaynak kod escrow sözleşmesinde olduğu gibi bazen escrow sözleşmelerinde asli edim yükümlülüğünü / temel hukuki ilişkiyi düzenleyen taraflardan sadece biriyle escrow tutan arasında da akdedilebilir. Escrow sözleşmesinin bu şekilde imza altına alınması akdi üçüncü kişi yararına sözleşme sınıfına alacaktır. Temel hukuki ilişkinin taraflarından birinin escrow tutanla escrow sözleşmesi akdetmesi escrow sözleşmesinde taraf olmayan temel hukuki ilişkinin diğer tarafına da haklar tanıyacaktır. Bu durum uygulamada daha çok kaynak kod escrow sözleşmesinde görülmektedir. Kaynak kod escrow sözleşmesinde escrow tutan, yazılım sahibi ve kullanıcı tarafları mevcuttur. Kaynak kod escrow sözleşmesinde şarta bağlı edimin ifa edilmesi halinde, escrow tutan muhafaza ettiği kaynak kodu teslim eder. Bu sözleşmenin escrow tutan ile yazılım sahibi arasında akdedilmesi ihtimalinde kaynak koda erişimin sağlanmasını yazılım sahibi bir yana bizzat kullanıcı da talep edebilir. Söz konusu hukuki ilişki dikkate alındığında kurulan sözleşmesel ilişki tam üçüncü kişi yararına sözleşme niteliğindedir.⁶

Doktrinde, hak kaybı oluşmaması ve sözleşmenin teminat amacı niteliğine daha uygun olduğu için escrow sözleşmesinin, üç tarafın da katılımıyla yapılması gerektiği kabul görmektedir.⁷ Zaten, birleşme ve pay devri ilişkilerine dair akdedilen escrow sözleşmelerinde üçüncü kişi yararına escrow sözleşmesinin akdedilmesi pratikte pek faydalı olmayacaktır. Escrow sözleşmelerinin Türkiye’de tek kullanım alanına sahip olduğu birleşme ve pay devirle-

6 Dilşad Keskin, Kaynak Kod (Source Code) Escrow Sözleşmesi, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı 10, Temmuz 2012, s.117.

7 Usta, a.g.e., s.41; Stefan Eisenhunt, Escrow-Verhältnisse, Basel, 2009, s.23.

rinde taraflar arasında taahhüt edilen payın devri veya birleşme işlemi koşula bağlandığında veya verilen taahhütlerin ifasının henüz mümkün olmadığı durumlarda akdedilmektedir. Hal böyle olunca, üçüncü kişi yararına escrow sözleşmesinin düzenlenmesi temel hukuki ilişkiye zarar verebilir ve korunmak istenen hukuki menfaate zarar verebilir. Bu nedenle, yerleşik uygulamada yer alan kaynak kod escrow sözleşmesi gibi teknik konularda üçüncü kişi yararına escrow sözleşmesi akdedilmesi ve escrowun tabi olduğu temel hukuki ilişkide sinallagmatik ilişkiler doğuran konularda, yerleşik uygulamalarda olduğu şekilde sözleşme akdedilmesi faydalı ve elverişli olup bu konuda eksik olan yasal düzenlemelerin yapılmasıyla hukuki öngörülemezlik sonuca erdirilebilecektir.

Escrow sözleşmesinin dayandığı temel hukuki ilişkiyi belirleyen sözleşmede taraflardan birinin escrow konusu edimi, fiziken veya söz konusu edim üzerinde hâkimiyet kurmaya yarayan araçları escrow aracısına teslim etmesi ile zilyetliğin devredilmiş olacaktır. Escrow konusu edimin üzerindeki mülkiyet hakkı ve malik sıfatı, edimi devreden temel hukuki ilişkinin tarafında kalacak olup dolaylı zilyet konumuna geçecektir. Escrow konusu edimi devralan taraf olarak anılan escrow tutan ise, fer'i ve dolaysız zilyetlik konumuna geçecektir.

Escrow sözleşmeleri ülkemizde bir mevzuat düzenlemesine konu olmadığı için isimsiz sözleşmeler sınıfında olup herhangi bir şekil şartına tabi değildir. Kanunlarda düzenlenmemiş olmasından ötürü, akdedilmesi için gereken bir ön koşul yoktur. Bu nedenle, escrow sözleşmesini kıyasladığımız diğer kimi tipik sözleşmelere nazaran escrow sözleşmesinde ücret kararlaştırılması şart değildir, yani ücret kararlaştırılmadan, ücretsiz bir şekilde de escrow sözleşmesi düzenlenebilir. Bu nedenle, escrow sözleşmesinin taslağı oluşturulurken kararlaştırılan bedelin açıkça yazılması pratik açıdan önemli olup olası hukuki risklerin önüne geçilebilecektir. Zira, uygulamada aktif konumdaki ve alanında uzman kişiler tarafından hazırlanan online platformlar ve bloglarda escrow sözleşmesinin hazırlanmasında gereken unsurlar arasında ücretin belirlenmesinin de yer alması bu konunun pratik önemini de gözler önüne sermektedir.

3. ESCROW SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ VE SINIFLANDIRILMASI

3.1.İsimli – İsimsiz Sözleşmeler

Türk içtihadı doğrultusunda, bir sözleşmenin sınıflandırılmasındaki metotlardan biri de sözleşmenin kanunla düzenlenip düzenlenmediğidir. Bu kapsamda, kanunlar ve yerel mevzuatlar vasıtasıyla açıkça düzenlenen sözleşmeler isimli sözleşmeler olarak nitelendirilirken, herhangi bir mevzuat aracılığıyla düzenlenmeyen sözleşmeler isimsiz sözleşme olarak nitelendirilecektir. İsimsiz sözleşmeler Türk Borçlar Kanunu'nda kendine ait bir düzenleme bulunmayan sözleşmelere verilen sınıflamalardan biridir.

Bir sözleşmenin mevzuatta ismen geçiyor olması o sözleşmeyi isimli sözleşme sınıfına almaz. Zira, bir sözleşmenin kanunda tanımı, unsurları, tarafların borçları ve sözleşmenin sona erme sebepleri açıkça düzenlenmemişse sırf kanunda ismen zikredilmiş olması onu isimli sözleşme sınıfına almaz çünkü isimli sözleşmelerin belirlenmesinde sözleşmenin ayrıntılı bir şekilde kanunda ele alınması elzemdir.⁸ Kısacası, sözleşmenin “essentialia negotii”sinin yani sözleşmenin esaslı unsurlarının kanunla düzenlenmiş olması o sözleşmeyi isimli sözleşme olarak addedilmesine aracı olacaktır.⁹ İsimsiz sözleşmelerin ortaya çıkışında sözleşme özgürlüğü ilkesi ön plana çıkmakta olup kendi içinde karma sözleşmeler, sui generis sözleşmeler ve bileşik sözleşmeler olmak üzere 3 ana sınıfa ayrılır. Karma sözleşmeler in dar ve geniş anlamda iki farklı tanımlaması mevcut olup kanunda öngörülen isimli sözleşmelere dair unsurların mevzuatta öngörülmeyen bir usulde ve özgün bir şekilde bir araya getirilmesiyle kurulan sözleşmeler dar anlamda karma sözleşme iken, isimli veya isimsiz sözleşmelere ait unsurların kanunlarda öngörülmeyen kendine özgün bir usulde bir araya getirilmesiyle oluşan sözleşmeye geniş anlamda karma sözleşme

8 Saibe Oktay, İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C:55, 1996, s.264; Feyzanur Soyulu, İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği Yorumu ve Boşlukların Tamamlanması, Ankara 2022, s.52; Ayşe Arat, İsimsiz Sözleşmelerin Tamamlanması, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:I, No:2, 2006, s.241; Fikret Eren, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 2. bs., Ankara, 2015, s.866.

9 Oktay, a.g.e., s.265.

denilmektedir. Karma sözleşmelerin tabi olacağı şekil şartları, uhdesine unsurlarını kattığı sözleşmenin tabi olduğu şekil şartları rejimine bağlıdır.¹⁰ Karma sözleşmeler kombine, çifte tipli ve kaynaşık olmak üzere 3 tür altında anılabilmektedir. Bu kapsamda, taraflardan birinin edimi, kanunla düzenlenen farklı çeşitlerde sözleşmelerin asli unsurlarının bir arada yer alması ve söz konusu farklı sözleşme tiplerine ait birden fazla edimi asli edim borcu olarak yüklenirken karşı tarafın uygulamada genellikle para borcu olarak görülmekte olan tek bir asli borcu varsa kombine karma sözleşmeden söz edilebilecektir. Çifte tipli sözleşmelerde tarafların yüklendiği edimler kanunda düzenlenen çeşitli isimli sözleşmelerdeki unsurların birebir ve karşılıklı olarak birbirleri ile değiş tokuş edilmeleri sonucu meydana getirilir ve bu suretle çifte tipli sözleşme oluşturulur.¹¹ Taraflardan biri ya da her iki taraf da fonksiyon itibarıyla farklı sözleşme tiplerinin asli edimlerini homojen bir biçimde ayrılmaz bir bütün olarak taahhüt ettiği durumda kaynaşık karma sözleşme gündeme gelecektir.¹²

Sui generis sözleşmeler nevi şahsına münhasır, kendine özgü olarak da adlandırılabilen olup içerdiği unsurlar bakımından kanunen düzenlenmiş hiçbir sözleşmenin tipine uymamaktadır. İşbu kanunen düzenlenmiş sözleşme tiplerinden gelmeyen ve söz konusu sözleşme tiplerine uymayan unsurlar, tıpkı karma sözleşmelerde olduğu gibi özgün ve orijinal bir bağlılık içinde kenetlenmektedir. Sui generis sözleşmesini meydana getiren unsurlar, karma sözleşmelerin unsurlarından farklı olarak hiçbir suretle hiçbir isimli sözleşme çeşidinde yer almamaktadır.¹³

Bileşik sözleşmeler; karma ve sui generis sözleşmelerden farklı olarak birbirinden bağımsız ve farklı birden çok sözleşmenin esaslı unsurları değişmeden birbirine bağlanmakta olup sözleşmelerden birinin geçersiz olması veya ortadan kalkması diğerlerinin de geçersiz olmasına veya ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Bu sözleşmelerde farklı sözleşme türlerine ait unsurlar değil, birden

10 Mustafa Alper Gümüş, Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı, 3. bs., İstanbul, 2018, s.6.

11 Gümüş, a.g.e., s.7-8; Oktay, a.g.e., s.274; Eren, a.g.e., s. 872-873.

12 Yasemin Aslançoç, "İsimsiz Uluslararası Sözleşmeler ve Tahkim", Ankara, 2021, s.14.

13 Gümüş, a.g.e., s.9; Oktay, a.g.e., s.275; Eren, a.g.e., s.881-882.

fazla sözleşme tüm unsurlarıyla birlikte tamamen bir araya gelmektedir.¹⁴

Karma sözleşmelerin yorumlanması noktasında doktrinde bas-kın gelen ve uygulamada pratik nitelikteki kıyasen uygulama ve yaratma teorisi hüküm bulup bu teorilerin sui generis sözleşmele-re de uygulanması pekâlâ mümkündür. Kıyasen uygulama teorisi doğrutusunda, karma sözleşmelerin isimli sözleşmelerden gelen edimlerine dair hükümlerde isimli sözleşmelere uygulanacak ku-rallar ancak kıyasen uygulanabilir. Yaratma teorisi kapsamında ise, karma sözleşmelere uygulanacak hükümlerin TMK madde 1 ile çözülebileceği olası bir ihtilafta hâkimin öncelikle örf ve adet hukukuna göre eğer yoksa kendisini kanun koyucu yerine koyarak kanun yaratmak suretiyle uygulanacak kuralı belirlenmektedir.¹⁵

Escrow sözleşmesi isimsiz sözleşmeler kapsamında sınıflandı-rılması epey güçtür. Zira, isimsiz sözleşmelerin hem sui generis sözleşme hem de kombine karma sözleşme kapsamında yer aldığı-nı iddia etmek mümkündür. İlaveten, kıyasen uygulama teorisi ve yaratma teorisinin her ikisi için de uygulanabildiği düşünülduğün-de pratik ve uygulama açısından escrow sözleşmelerinin hangi sı-nıfa girdiğinin pek bir önemi kalmamaktadır. Kıyasen uygulama ve yaratma teorileri kapsamında olası bir ihtilaf veya yorum farklılığı gündeme geldiği takdirde hakim; önce sözleşme ve tarafların iradelerini TMK madde 2 dürüstlük kuralları kapsamında yorumlar. Söz konusu yorum kapsamında tarafların gerçek iradeleri tespit edilemediği takdirde TBK genel hükümleri uygulanır. Mevzubahis ihtilaf veya yorum farklılığı TBK genel hükümleri kapsamında çö-zülemediği takdirde o konuda bir örf adet kuralı bulunup bulun-madığı araştırılır. Uyuşmazlık konusu olaya dair bir örf adet kuralı tespit edilemediği takdirde hakim, karma sözleşmede yer verilen isimli sözleşme unsurlarına dair TBK özel hükümlerini kıyasen uy-gulamaya çalışır. Eğer, TBK özel hükümleri uyuşmazlığa kıyasen uygulanma noktasında elverişli nitelikte değilse, hâkim kendisini kanun koyucu yerine koyarak uyuşmazlığı çözüme kavuşturmaya elverişli kurallar yaratmak suretiyle uyuşmazlığı çözüme kavuşturur.¹⁶

14 Eren, a.g.e., s.881-882; Aslankoç, a.g.e., s.15.

15 Gümüş, a.g.e., s.13; Eren, a.g.e., s.877-878.

16 İsmail Kırca, Escrow Sözleşmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C:19, No:1, 1997, s.60.

4. ESCROW SÖZLEŞMESİ VE VEKÂLET SÖZLEŞMESİ

Vekâlet sözleşmesi TBK madde 502 ve devamında düzenlenmiş olup vekil olarak tayin edilen kişi müvekkiline karşı bir iş görme veya hizmet yapma borcu altına girer ve söz konusu edimi müvekkilinin menfaatine uygun biçimde ifa eder. Kural olarak eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olup istisna olarak tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Kanunda vekalet sözleşmesinin unsurları arasında vekilin taahhüt ettiği edimin ifası gereğince hak kazanacağı ücret yer almamakta olmasından dolayı, vekalet sözleşmesinde ücrete yer verilmiş olması şartıyla vekil ücrete hak kazanacaktır.¹⁷

Escrow sözleşmesindeki escrow tutan ile vekalet sözleşmesindeki vekil akdedilen sözleşmelerdeki taahhüt ettikleri yükümlülükleri dikkate alındığında benzer konumda oldukları iddia edilebilir. Zira, escrow tutan ve vekil sözleşmelerindeki karşı taraf veya tarafların iş organizasyonu kapsamında yer almayıp kendi sorumluluk alanları çerçevesinde hareket etmektedirler. Lakin, escrow tutanla vekilin farklılıkları benzerliklerine nazaran daha fazladır. Vekalet sözleşmesinde vekil, taahhüt ettiği edimlerin ifası sırasında vekalet verenin talimatlarıyla bağlyken escrow sözleşmesinde escrow tutan diğer tarafların talimatlarıyla bağly olmayıp escrow sözleşmesinde düzenlenen hususlarda ve escrow sözleşmesinin bağly olduğu asıl sözleşmesinin taraflarının ortak talimatıyla bağlydır. Çünkü escrow sözleşmesinin akdedilme amacı, escrow sözleşmesinin bağly olduğu asıl sözleşmenin taraflarının arasındaki güvensizlik ortamını giderip sözleşme kapsamında taahhüt edilen genellikle para borcu olan edimin, karşı edimin gerçekleşmiş olması şartına bağlyayıp şartın gerçekleşmesi durumunda kendisine emanet edilen bakiyeyi karşı edim borçlusuna teslim edilmesidir. Escrow sözleşmesinin amacına ve tanımının lafzi yorumuna bakıldığında escrow tutanın vekalet sözleşmesindeki vekilin aksine taraflardan gelecek talimatlardan ziyade sözleşme kapsamında kararlaştırılan asli edim yükümlülüğüyle bağly olması ve taraflardan gelecek talimatlarla ancak ve ancak taraflar arasında bir mutabakat ve ortak

17 Eren, a.g.e., s.705-743; Abdurrahman Savaş, Roma ve Türk Hukukunda Vekalet Sözleşmesi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:8, No:1-2 (Milenyum Armağanı), Konya, 2000, s.586-589.

akıl bulunması durumunda bağlı olması sözleşmenin ruhuna uygun gelecektir. Vekalet sözleşmesindeki vekil, sözleşme dahilinde teslim aldıklarını mutlaka müvekkiline iade borcu altındadır ama escrow sözleşmesindeki iade borcunun tarafı sözleşmede kararlaştırılan koşulun gerçekleşip gerçekleşmemesine göre değişecektir. Zira, escrow sözleşmesindeki escrow tutan kendisine teslim edileni kararlaştırılan koşulun gerçekleşmesi halinde karşı tarafa teslim edecekken koşulun gerçekleşmemesi durumundaysa teslim edene iade edecektir. Vekalet sözleşmesindeki vekil, vekalet verenin menfaatlerini korumakla escrow sözleşmesindeki escrow ise bağlı olduğu asıl sözleşmenin taraflarından her ikisinin de menfaatlerini gözetmekle mükellef olup bu durum escrow tutanın sözleşmedeki bağımsız ve tarafsız konumunun en doğal sonucudur. Vekalet sözleşmesi her zaman tek taraflı biçimde sona erdirilebilecekken, escrow sözleşmesi yalnızca akdedilen sözleşmede kararlaştırılmış olan sona erme biçimlerinden biriyle sona erdirilebilir.¹⁸

5. ESCROW SÖZLEŞMESİ VE SAKLAMA SÖZLEŞMESİ

TBK 561'de tanımlanan saklama sözleşmesi saklayanın saklatanın kendisine bıraktığı bir taşınırı güvenli bir yerde koruma altına almayı üstlendiği bir sözleşme olup asli edim yükümlülüğü saklama faaliyetidir. Escrow sözleşmesi ise bağlı olduğu ve escrow dışındaki taraflar arasındaki asli edim yükümlülüklerini belirleyen sözleşmede belirlenen koşulların gerçekleşmesi durumunda karşı tarafa sakladığının teslim edilmesi ve koşulun gerçekleşmemesi durumundaysa teslim edene iade edilmesi olup saklama sözleşmesinin aksine escrow sözleşmesinin asli edim yükümlülüğü ve amacı saklama değildir.¹⁹

Hem saklama hem de escrow sözleşmesinde saklayan ve escrow tutan, kendilerine emanet edilenleri kabul etmek, güvenli bir yerde koruma yükümlülüğü altındadır. Saklama sözleşmesinde saklayan bu yükümlülüğünü saklatan menfaatine yapıp sözleşmenin sona erdirilmesi veya saklatanın talebi üzerine saklatana iade etmekle

18 Halil Berk Erdoğan, Escrow Sözleşmeleri, Terazi Hukuk Dergisi, Sayı 186, 2022, s.40-41; Kurca, a.g.e., s.54, 55; Ingraham, a.g.e., s.79-80.

19 Eren, a.g.e., s.745-753.

mükellefken escrow sözleşmesinde escrow tutan zilyetliğine aldığı malı sözleşmede kararlaştırılan koşul gerçekleşmeden teslim edemez ve taraflardan hiçbirinin menfaatine çalışmayıp bağımsız ve tarafsız bir konumdadır. Lafzi yorumundan da anlaşılacağı üzere saklama sözleşmesinde asıl amaç saklama unsuru iken, escrow sözleşmesinde asli amaç taraflar arasındaki güvensizlik ortamını ortadan kaldırılıp escrow dışında yer alan ve taraflar arasında asli edim yükümlülüklerinin belirleyen sözleşmenin gereğince ifasının escrow sözleşmesi aracılığıyla teminat ve garanti altına alınmasıdır. Escrow sözleşmesinin amacı sözleşmesel yükümlülüklerin ifasını teminat alarak taraflar arasındaki itimadı tesis etmek olup saklama unsuru bu amaçtan dolayı ortaya çıkan ferî bir niteliktir.

Saklama sözleşmesinde saklayan sözleşme kapsamında zilyetliğine alıp saklayacağını taahhüt ettiği malı kendisine teslim eden saklatana iade etmekle yükümlüyken escrow sözleşmesinde escrow tutanın iade yükümlülüğü tek bir tarafa ilişkin değildir. Zira, taraflar arasında kararlaştırılan koşulların gerçekleşmemesi durumunda escrow tutan zilyetliğinde tuttuğu edimi kendisine teslim edene iade edecekken koşulun gerçekleşmesi durumunda karşı tarafa teslim edecektir.

TBK madde 563 uyarınca saklama sözleşmesinde saklayan saklatanın izni olmadıkça kendisine emanet edileni kullanamayacak olup aynı durum escrow sözleşmesinde escrow tutan için de söz konusudur. Hem saklayan hem de escrow bu yükümlülüğe aykırı davranmaları halinde münasip bir kullanım bedeli ödemekle yükümlüdür ve emanet aldıkları malı kullanmamış olsalar dahi bu mevzu bahis zararın doğacağını ispat edemedikleri müddetçe beklenmedik halden doğacak zararlardan da sorumlu tutulacaklardır.

6. ESCROW SÖZLEŞMESİ VE HİZMET SÖZLEŞMESİ

Hizmet sözleşmesi TBK madde 393'te düzenlenmiş olup "Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir." Bu kapsamda genel hizmet sözleşmesinde taraflar arasında işçi işveren ilişkisinin mevcudiyeti söz konusu olup escrow sözleşmesinde yer alan

bağımlılık unsuru ve ücret ödeme unsurları göz önüne alındığında escrow tutanla asıl sözleşmenin tarafları arasında bu denli bir ilişki olup olmadığı düşünülebilir. Lakin işbu iki sözleşme arasında birtakım farklılıklar mevcuttur.

Escrow sözleşmesinde devreden, devralan ve escrow tutan olmak üzere üç taraf bulunmaktayken, hizmet sözleşmesinde işçi ve işveren olmak üzere iki taraf bulunur. Escrow sözleşmesinde; escrow tutan asıl edim borçlusu taraflara nazaran üçüncü kişi konumunda olup asli edim yükümlerini belirleyen temel ilişkinin taraflarına bağımlı olmayıp escrow tutan devreden ve devralanın “hizmetinde” değildir. Zira, bunun aksinin düşünülmesi dahi escrow sözleşmesinin doğasına aykırı gelecektir. Çünkü escrow sözleşmesinin akdedilme amacı taraflar arası itimatsızlık ortamını giderip taahhüt edilen edimlerin usulünce ve zamanında ifasını garanti altına almaktır. Hal böyle iken escrow sözleşmesinin tarafların işçisi konumunda olması veya tarafların hizmetinde olmasının kararlaştırılması escrow sözleşmesini escrow yapan asli unsurları yok edecek olup bu husus göz ardı edilerek düzenlenen bir sözleşmenin escrow sözleşmesi olmasından bahsedilemez. Teminat amacının gerçekleşmesi ve sözleşmede belirlenen şartlara göre sözleşme konusunun doğru şekilde tevdi edilmesi için; escrow aracısının, tarafsız ve bağımsız olarak faaliyetlerini yürütmesi gerekmektedir. Yine genel hizmet sözleşmesinde yer alan unsurlardan talimatlara uyma borcu da escrow sözleşmesinin bağımsızlık niteliğinden ötürü uygun olmayıp escrow sözleşmelerinde gündeme gelemez. Ayrıca hizmet sözleşmesinde ücret zorunlu unsurken; escrow sözleşmesinin ücretsiz olarak kararlaştırılması da pekâlâ mümkündür. Lakin uygulamada doğal olarak escrow sözleşmeleri bir ivaz karşılığı akdedilmektedir. Burada kastedilen ücret unsuru kanunun aradığı şekil şartları açısından ele alınmakta olup hizmet sözleşmesinin akdedilebilmesi için kanunen ücret belirlenmesi zorunlu ve şekil şartı iken escrow sözleşmesinde bu yönde bir zaruriyet söz konusu değildir.²⁰

20 Stefan Gerster, Das Escrow Agreement als Obligationenrechtlicher Vertrag, Zürich, 1991, s.83; Usta, a.g.e., s.54; Ekici, a.g.e., s.149-150.

7. ESCROW SÖZLEŞMESİ VE SİMSARLIK SÖZLEŞMESİ

TBK madde 520’de yer alan simsarlık sözleşmesi “simsarın taraflar arasında bir sözleşme kurulması imkânının hazırlanmasını veya kurulmasına aracılık etmeyi üstlendiği ve bu sözleşmenin kurulması hâlinde ücrete hak kazandığı sözleşme” olarak tanımlanmıştır. Simsarlık sözleşmesi dışındaki tarafların bir akdin tarafı olmalarında aracılık yapan ve sözleşmenin kurulması şartıyla ücrete hak kazanan kişiye simsar denilmekte olup simsarlık sözleşmesine vekalet hükümleri uygulanır. Simsar sözleşmenin kurulması için gerekli imkanları sağlar ve sözleşme görüşmelerinde aracı rol üstlenir.²¹

Simsarın ücrete hak kazanması ancak ve ancak sözleşmenin kurulması şartıyla söz konusu olup sözleşme kurulmadığı takdirde simsar ücrete hak kazanamayacaktır. Lakin escrow sözleşmesinde ücrete ilişkin bu denli şartlar mevcut değildir. Simsar, bir sözleşme kurulmasına aracılık etmekte olup taraflar arasında bir akit kurulmasında rol oynarken escrow sözleşmesinde ise daha önceden akdedilmiş bir sözleşme vardır ve mevcut sözleşme kapsamında taraflar arasındaki edimlerden biri koşula bağlanıp escrow tutan aracılığıyla koşula bağlanan edim teminat altına alınır. Simsar, yalnızca sözleşme edimine aracılık etmek şeklinde tek bir görev altına girmişken escrow tutan koşulan bağlı edim ifa edilene kadar muhafaza ve teminat işlevlerini gerçekleştirmektedir. İşbu nedenle, simsarlık sözleşmesi ani edimli bir sözleşme iken escrow sözleşmesi sürekli edimli bir sözleşmedir.

8. ESCROW SÖZLEŞMESİ VE TEMİNAT İÇİN TEVDİ SÖZLEŞMESİ

Kıyası yapıldığında escrow sözleşmesine en çok benzeyen akit tipi teminat için tevdi sözleşmesidir. Teminat için tevdi sözleşmesi, sözleşme kapsamında belirlenen alacağı güvence altına almak amacıyla akdedilir. Bu kapsamda, alacağın teminat altına alınması için taşınırlar üçüncü kişiye tevdi edilir ve alacak muaccel hale geldiğinde alacaklının hak sahibi olduğu alacaklarını iktisap ede-

21 Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen, Arslan Kaya, Füsün Nomer Ertan, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul, 2015, s.722-740.

memesi durumunda kendisine verilir veya değerlendirilmesi için kendisine hazır vaziyette tutulur. Hem teminat için tevdi sözleşmesinde hem de escrow sözleşmesinde kendisine muhafaza edip güvence sağlaması için güvenilen, itimat edilen taraf üçüncü kişi konumundadır ve her ikisinde de amaç depolama olmayıp teslim edilen unsurla sözleşmesel ilişki kapsamında teslim alıp, muhafaza edip önceden kararlaştırılan durumda belirlenen tarafa teslim etmektir.²²

Teminat ve muhafaza unsurları göz önüne alındığında birbirine oldukça benzer bulunabilecek işbu iki sözleşme tevdi edilenler kıyaslandığında birbirinden ayrılmaktadır. Zira, teminat için tevdi sözleşmesinde teminat altına alınan hak veya alacaktan bağımsız taşınır bir rehin teşkil etmek suretiyle üçüncü kişiye tevdi edilirken, escrow sözleşmesinde doğrudan edimlerden biri koşula bağlanmak suretiyle escrow tutan üçüncü kişiye tevdi edilmektedir. Teminat için tevdi sözleşmesinde escrow sözleşmesinden farklı olarak rehin fonksiyonu bulunmakta olup bu husus iki sözleşme arasındaki en büyük farkı teşkil etmektedir. Her ne kadar her iki sözleşmede de teminat amacı aşikar olsa da escrow sözleşmesinde rehin fonksiyonu bulunmadığından teminat için tevdi sözleşmesinde yer alan rehin hükümlerinin escrow sözleşmesinde yer alması veya uygulama bulması düşünülemez ve aksi durum akdin kuruluş amacıyla çelişecektir.²³

9. BİRLEŞME DEVRALMALAR PROSEDÜRÜNDE ESCROW SÖZLEŞMELERİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Birleşme devralma prosedüründe, hazırlık ve planlama aşaması, sözleşmeler aşaması ve birleşmenin tescil ve ilanı gibi aşamalar uygulamada yer bulur. Hazırlık ve planlama aşamasında birleşme kararı alınır, due diligence faaliyetleri tamamlanır, birleşmenin amacı ve sonuçları üzerinde ön çalışma gerçekleştirilir ve şirketler arası görüşmeler yapılır. Sözleşmeler aşamasında ise birleşme sözleşmesi akdedilir ve birleşme sözleşmesi birleşme devralmanın en önemli safhasıdır. Yazılı şekle tabi olan birleşme sözleşmesi birleş-

22 Kırca, a.g.e., s.56-57; Usta, a.g.e., s.61.

23 Erdoğan, a.g.e., s.43; Kırca, a.g.e. s.58; Usta, a.g.e., s.62.

meye katılan şirketlerin, yönetim kurullarınca imzalanır ve genel kurulları tarafından onaylanır ve birleşme prosedürünün iskeleti bu sözleşmeyle belirlenir. Birleşme sözleşmesinin yanısıra birleşme devralma prosedüründe önem arz eden gizlilik sözleşmesi gibi akitler de düzenlenir ve birleşme sözleşmesine bağlı nitelikteki işbu ferî sözleşmeler de sürecin sağlıklı ve hukuki risklerden arî bir şekilde tamamlanması açısından oldukça önemlidir. İşbu birleşme sözleşmelerine bağlı nitelikteki sözleşmelerden biri de escrow sözleşmesidir.

Birleşme devralma sürecinde pratik olarak verimli ve hukuki risklerden arî bir sürecin tamamlanabilmesi için akdedilecek olan escrow sözleşmesinde şu unsurların bulunması gerekmektedir: Escrow ilişkisinin temeli olan işlem hakkında bilgi, escrow aracısına tevdi olunan malvarlığı hakkında ayrıntılı bilgiler, escrow tutanın saklama ediminin detayları, escrow tutana tevdi edilen malvarlığının hangi koşul altında karşı tarafa teslim edileceği ve hangi koşullarda sahibine iade edileceği, escrow tutanın koşulun gerçekleşmesiyle yapacağı teslim etme ihtimalinde uyması beklenen usul ve prosedür, saklama sürecinde escrow tutana tevdi edilen malvarlığına ilişkin hak ve borçların vaziyeti, escrow tutana ödenecek ücret ve escrow sözleşmesinden doğabilecek uyuşmazlıklarda uygulanacak hukuk ve yetkili kılınan mahkeme.²⁴

Birleşme devralma sürecinde şirketlerin devrine yönelik akdedilecek birleşme sözleşmesinde genellikle birleşme işleminin bedeli ve karşılığı açıkça belirlenir. Bununla birlikte birleşme sözleşmesinin konusu birleşme işleminin gerçekleşmesine ilişkin bedelin nasıl tahsil edileceğine ve ödeme şekline dair usulün de belirlenmesi faydalıdır. Bu noktada gerek Türk gerek Amerikan birleşme devralmalar uygulamasında escrow sözleşmesi gündeme gelir. Escrow sözleşmesi birleşme sözleşmesine ek olarak hazırlanır ve birleşme sözleşmesi konusu edimler yerine getirildiğinde escrow tutana tevdi edilen bakiyenin devredene transferi taahhüt edilir.²⁵

24 Sezi Demirçark, Escrow Sözleşmesinin Türk Hukukundaki Yeri ile Birleşme ve Devralma İşlemlerinde Uygulaması, Mondaq, 2016, (Çevrimiçi) <https://www.mondaq.com/turkey/contracts-and-commercial-law/529326/escrow-agreement-in-turkish-law-and-its-application-in-mergers-acquisitions>, (29.05.2025)

25 Felix Lessambo, US Mergers and Acquisitions Legal and Financial Aspects, 2021, s.18-19.

Escrow sözleşmesi birleşme sözleşmesinden bağımsız ve ayrı bir sözleşme olsa da escrow sözleşmesi temel dayanağını birleşme sözleşmesinden almaktadır. Birleşme sözleşmesinde kararlaştırılan bedel ve şirketlerin birleşmesine ilişkin süreç kapsamında öngörülüp ifası beklenen edimler escrow sözleşmesinin akdedilmesindeki gerekçeyi teşkil etmektedir.

Birleşme devralma sürecinde tarafların taahhüt ettikleri mali ve diğer yükümlülüklerinin ifasının güvence altına alınması için escrow sözleşmesi akdedilir. Escrow sözleşmeleri söz konusu edimlerin tamamlanamama, teslim edilememe ve hazır bulunamama risklerini en aza indirerek alıcı ve satıcıya karşılıklı koruma sağlamaktadır. Taraflardan birinin belirli taahhütleri yerine getiremeyeceği birçok ihtimal mevcut olabilir. Misal, birleşme devralma sürecinde bir satıcının hisselerini, gayrimenkulünü, sanat eseri veya antika gibi özel varlıklarını veya diğer varlıklarını bir alıcıya devretmesi gerekebilir. Bu süreç, yerel makamlar nezdinde tapu devir kaydı, dahili kayıtlarda değişiklik veya hisse senedi ihraçları gibi gecikmelere neden olabilir. Alıcının, satın alma işlemini tamamlama noktasında fonların güvenilir, tarafsız bir yediemine depo edilmesini arzulaması oldukça doğaldır. İlaveten, pek çok durumda, her iki taraf açısından da anlaşma koşullarının karşılanmasını sağlamak için bir escrow sözleşmesinin akdedilmesinin uygun bir çözüm olduğu konusunda ortak akıl oluşmaktadır. Escrow sözleşmesinin birleşme devralma sürecindeki faydalarından biri de şudur ki, birleşme devralmalarda aynı hakların transferinde mülkiyet hakkının devrinde bir gecikme olduğunda, alıcı ödemesi yapılacak bakiyenin karşı tarafa transferini, mülkiyet hakkının tapu kaydına işleneceği tarihe kadar erteleme hakkını haiz olmasıdır. Birleşme devralma sürecinde akdedilen escrow sözleşmesi vasıtasıyla escrow tutan mülkiyetin devri ve mülkiyet hakkının tapu kayıtlarına gibi resmiyette işlenmesi edimlerinin ifa edilmemesi karşılığında sözleşme bedelini teslim etmeyeceğini garantileyerek söz konusu mülkiyetin ve aynı hakların transferini tetikleme işlevi görmektedir.²⁶

26 İsmail G. Esin, Birleşme Devralmalar, 5. Baskı, İstanbul, 2022, s.207-208; Leon Mao, Escrow Agreements In Merger And Acquisition Transactions Here's What You Need To Know, 8 Haziran 2022, (Çevrimiçi) <https://www.vistra.com/insights/escrow-agreements-merger-and-acquisition-transactions-heres-what-you-need-know>, (29.05.2025)

Escrow sözleşmeleri ve escrow hesapları ayrıca birleşme devralma sürecine girecek taraflara uygun miktarda fona ve finansmana sahip olduklarını kanıtlama aracı görebilir. Bu kapsamda, taraflar birleşme devralma sürecinde kararlaştırılan bedelin bir kısmının escrow tutanda muhafaza edilmesini kararlaştırabilirler. Söz konusu bekletilen bakiye pazarlığa tabi olup taraflar arası anlaşmayla belirlenmektedir. Escrow tutanda alıkonulan miktar, birleşme sürecinde satış belgelerinde verilen beyan ve garantilerin gerçek ve doğru olduğunu teyit etmesine izin verecek şekilde bir garanti süresi boyunca tutulur. Bu prosedürde satıcı sıfatındaki taraf, tipik olarak, alıkonan tutarın escrow tutana ödenmesini talep edecektir. Bu düzenleme, herhangi bir garanti talebinde bulunulmadığı takdirde, avans tutarının otomatik olarak serbest bırakılmasını sağlamaktadır.

Garanti süresi değişir ve birkaç aydan yıllara kadar sürebilir. Bu süre zarfında, örneğin yıllık denetimler, vergi beyannameleri, lisans başvuruları veya yasal işlemler sırasında açıklanmayan yükümlülükler su yüzüne çıkabilir. Açıklanmayan yükümlülükler durumunda, alıcıya bırakılan nakit miktarı, escrow sözleşmesi hükümlerine ve özellikle sözleşme kapsamında escrow tutanın muhafaza ettiği unsurların tesliminde tetikleyici addedilen koşulların listesine bağlı olacaktır.²⁷

Escrow sözleşmesi hazırlanırken birleşme sürecinde, teminat altında muhafaza edilen edimlerin hangi koşullar altında serbest bırakılacağına kazuistik bir metodla tek tek belirlenmesinde fayda vardır. Söz konusu koşullar yerine getirildiğinde escrow tutan muhafaza ettiği edimi / edimleri sözleşme kapsamında daha önceden belirlenen tarafa / taraflara teslim edecektir. Escrow tutanda muhafaza edilen edimin teslim edilmesini tetikleyen unsur alıcı ve satıcının bu konudaki müşterek imzaları olabileceği gibi, üçüncü kişi niteliğindeki bir hukuk bürosu veya denetim şirketinin onay vermesi de olabilir.²⁸

27 James J. Hanks, Representing the Sellers in Merger or Acquisition, University of Baltimore Law Review, C:IV, No:2, 1975, s.289; Leon Mao, a.g.e., (Çevrimiçi) <https://www.vistra.com/insights/escrow-agreements-merger-and-acquisition-transactions-heres-what-you-need-know>, (29.05.2025)

28 Esin, a.g.e., s.205-207; Leon Mao, a.g.e., (Çevrimiçi) <https://www.vistra.com/insights/escrow-agreements-merger-and-acquisition-transactions-heres-what-you-need-know>, (29.05.2025)

10. SONUÇ

Escrow sözleşmesi temelini Anglosakson hukukundan alır ve ağırlıklı olarak konut ve yazılım sektöründe pratik uygulamaya sahiptir. Bugün ABD'nin Kaliforniya eyaletinde oldukça tertipli bir kanuni düzenlemeye sahip olan escrow sözleşmesi üzerinden pek çok malvarlığı devri gerçekleştirilebilir. Ülkemizdeyse de bilinmemesi ve yabancı atfedilen bir müessese olmasından mütevellit yalnızca birleşme devralma sürecinde pratik uygulamaya sahiptir. Escrow sözleşmesi, üç taraftan oluşmakla birlikte kuruluşunu kendisinden ayrı ve bağımsız bir sözleşmeye dayandırır. Temel hukuki ilişkiyi oluşturan sözleşmenin taraflarına alıcı ve satıcı şeklinde modelleyecek olursak escrow sözleşmesi dahilindeki rolleri şu şekilde olacaktır. Satıcı, asıl sözleşme kapsamında bir edimi alıcıya gereğince ifa etmekle mükellef olup alıcı da edimin karşılığı olan ücreti satıcıya ödeyecektir. Hal böyle iken, taraflar arasında taahhüt edilen edimlerin ifası noktasında bir itimat eksikliği gündeme gelebilir. Alıcı, parasını ödeyeceği edimin tam, eksiksiz ve gereğince kendisine teslimi noktasında, satıcı da emeklerinin karşılığı olan ücreti taahhüt edildiği üzere alıp alamayacağı noktasında bir tereddüt yaşayabilir. Bu kapsamda, taraflar bir ortak akıl oluşturarak itimat eksikliği gidermek ve sözleşme kapsamında taahhüt edilen edimlerin ifasını teminat altına almak amacıyla temel hukuki ilişkiyi oluşturan sözleşmeye nispeten bağlı bir "escrow sözleşmesi" akdetme iradesi gösterebilirler. Escrow sözleşmesi, her ne kadar bağımsız ve ayrı bir sözleşme teşkil etse de dayanağını temel hukuki oluşturan sözleşmeden almaktadır. Escrow sözleşmesi ile alıcı ödemekle mükellef olduğu ücreti escrow tutana teminat ve güvence amaçlarıyla depo eder ve karşılığında Satıcıdan taahhüt ettiği edimleri ifa etmesini bekler. Escrow tutan, Satıcının edimlerini ifa edeceği zamana kadar söz konusu bakiyeyi muhafaza eder ve ifa edildiği zaman söz konusu bakiyeyi Satıcıya teslim eder. Böylece, escrow sözleşmesiyle birlikte temel hukuki ilişkide taahhüt edilen edimlerin ifa edileceğine dair itimat ve teminat unsurları ikame edilmiş olmaktadır. Escrow sözleşmesi, ülkemizdeki ağırlıklı ve belki de tek kullanım alanı birleşme ve devralmalar müessesesi olup escrow sözleşmesi kapsamında taraflar arasındaki şirket devri ve pay devri hususları teminata bağlanmış olmaktadır. Birleş-

me devralma sürecinde mevcut hukuki riskler ve yüksek düzeyde ekonomik girdiye sahip şirketlerin devri söz konusu olmasından ötürü oluşan güvensizlik ortamı bu süreçte akdedilecek bir escrow sözleşmesiyle aşılabilmekte olup escrow sözleşmesi oldukça faydalı bir müessese teşkil etmektedir. Escrow sözleşmesi Türk mevzuatında düzenlenen bir akit olmadığından dolayı isimsiz sözleşmeler sınıfındadır. Escrow sözleşmesi taraflara sunduğu saklama ve teminat unsurları açısından pek çok sözleşmeye benzetilebilse de tamamen tıpatıp benzerlik gösterdiği bir akit türü mevcut değildir. Böylece, escrow sözleşmesinin kanunla düzenlenmemiş olması ve isimsiz bir sözleşme olmasından dolayı taraflar arasındaki edimlerin çok dikkatli ve kazuistik bir metotla düzenlenmesinde fayda vardır. Misal pek çok tipik sözleşmede ücret kararlaştırılması kanunen şekil şartı olduğu için taraflar bu hususu unuttuğundan ödemekle mükellef olacak taraf sözleşmenin ücretsiz olduğunu iddia edemez ve böylece haksız bir şekilde karşı tarafın emeklerini suistimal edemez. Lakin, escrow sözleşmesi kanunen düzenlenmediği için ücretsiz olarak akdedilmesi hukuken mümkündür ve bu durum bünyesi hukuki riskleri barındırmaktadır. Günümüzde uygulamada karşılaştığımız hukuki uyumsuzluklar ve escrow sözleşmesinin birleşme devralmalar kapsamında süregelen uygulamaları göz önüne alındığında yasal düzenlemelerin yapılmasının ve escrow sözleşmesinin toplumdaki uygulama alanının genişletilip geniş kitlelere öğretilmesinin toplum ve ekonomik düzen açısından faydalı olacağı kanaatindeyiz.

YÜRÜTMENİN DURDURULMASI YÖNTEMİ İLE İDARENİN HUKUKA AYKIRI İŞLEMLERİNDEN ETKİLİ KORUNMA

Prof. Dr. Selami DEMİRKOL¹

Av. Elzem Gurur DEMİRKOL²

ÖZET

Davanın açılmış olması (2577 sayılı Yasa'nın 27/4 maddesi ile belirlenen vergi davaları hariç) **işlemin yürütmesini durdurmaktadır**. O halde işlemin etkisi devam edeceğinden ayrıca idarenin ayrıcalığı ve üstünlüğü bulunduğundan, idare lehine eşitsizlik **yargılama süresince** hissedilecektir.

Gerek Anayasa yapıcı 125. maddenin 5. fıkrası, gerekse yasa yapıcı 2577 sayılı Yasa'nın 27.maddesi 2.fıkrasında bu bilinçle bireyin, işlemin sonuçlarından ve idarenin aktardığımız ayrıcalıklı yanından hareketle, **bazı şartlar aranılarak** yürütmenin durdurulmasına karar verilebileceği hususunu öngörmüştür.

Açılan dava ile aktif duruma gelen idari yargı yeri, daha ilk inceleme aşamasında, mahkemenin/hâkimin var olduğunun görülmesi ve hukuka aykırı olduğu iddiası ile İdari mahkemenin yargılama-sına getirilen işlem ile ilgili olarak mahkemece **savunmaya kadar kabul kararı verilmesinin pratikteki değerinin** anlaşılması bağlamında, telafisi güç ve imkânsız zararların oluşması ve devam etmesinin engellenmesi işlevini yerine getirmiş olacaktır.

ANAHTAR KELİMELELER:

Yürütmenin Durdurulması, Savunmaya Kadar Kabul, İptal Davası, Açıkça Hukuka Aykırılık, Telafisi Güç Zarar.

1 İstanbul Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyesi, Onursal Danıştay Üyesi,

2 İstanbul Barosu'na kayıtlı avukat,

“Yanlılıklar, söylenmedikçe meşrulaşır.”**1. GİRİŞ**

Anayasa'nın 36.maddesinde “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile **adil yargılanma hakkına** sahiptir” kuralı öngörülmüştür. “**Adil yargılanma**” ibaresi 03/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesiyle Anayasa'nın, aktardığımız 36.maddesi 1.fıkrasına “savunma” kelimesinden sonra gelmek üzere eklenmiştir. Anayasa'nın 36.maddesine “adil yargılanma” hakkına da yer verilmesine gerekçe olarak Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınmış olduğu gösterilmiştir.

AİHS'in “Adil yargılanma” başlıklı 6.madde 1.fıkrasında “Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ya da cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, **yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından**, kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde **görülmesini isteme hakkına sahiptir.**” kuralı yer almaktadır. Anayasa ve AİHS 'de yer alan adil yargılanma hakkı esasen ilk olarak 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde tanınmış önemli bir insan hakkı olmaktadır.

Anayasa'da ve AİHS 'de yukarıdaki şekilde bir düzenleme mevcut olmasına karşın adil yargılanma hakkının tanımı mevzuatta bulunmamaktadır. Ancak adil yargılanma hakkının unsurlarını AİHS'in 6'ncı maddesi ve AİHM kararları çerçevesinde belirlemek mümkündür. Bu unsurlardan “**Mahkemeye erişim hakkı**” veya diğer bir deyişle “**herkesin davasını yasa ile kurulmuş olan, tarafsız ve bağımsız bir mahkemeye tartıştırabilme hakkı**”, hatta daha açık bir ifade ile “**yargısal güvence**” gereklilikleri, Anayasa ve yasalarımızda da bu ve benzeri nitelendirmeler ile yer almaktadır. Gerçekten de mahkemeye erişim hakkının dolaylı da olsa Anayasal düzeyde tanınmış olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Nitekim Anayasa'nın yukarıda zikrettiğimiz “**Hak arama hürriyeti**” başlıklı 36.maddesinde “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle **yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia**

ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz” kuralı bu yaklaşımı doğrudan niteliktedir. Nitekim bu yaklaşımla insan haklarından olan hak arama özgürlüğünün hiçbir kısıtlamaya tabi olmadan kullanılabilmesi de elzem olmaktadır.

Anayasa hükmünde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına yer verilmesi uyuşmazlığın taraflarına mahkeme önünde iddia ve savunmalarını ileri sürme imkânının tanınması gerektiğini de ifade etmektedir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36.maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının mahkemeye erişim hakkı güvencesini de kapsadığının kabul edilmesi gerekmektedir. Görüleceği üzere mahkemeye erişim, davanın mahkemeye tartışılabilirliği, uyuşmazlığın mahkemece görülmesi, bir hak olarak öngörülmüş ve devam eden kurallarda da mahkemelerin yargılama usulü ve yine usulü güvenceler yer almıştır. Denilebilir ki bir uyuşmazlık oluştuğunda, idari prosedürler tamamlandığı halde çözüme kavuşmamış ise mahkeme önüne taşınması ve mahkemeden de ayrıntılı olarak tüm usulü güvenceler sağlanarak incelenip bir sonuca varılıp hüküm kurulmasını beklemek, hak olarak tanınmıştır. Anayasa ile güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biri olmaktadır. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkanının tanınması gerekir. Ayrıca adil yargılanma hakkının diğer unsurlarının hayata geçirilebilmesi için öncelikle mahkemeye erişim hakkının sadece teorik düzeyde kalmaması bu hakkın etkin şekilde kullanımının sağlanması gerekir.³

Mahkemeye erişim hakkının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6.maddesinin 1.fıkrası hakkaniyete uygun

3 İbrahim Tan, Adil Yargılanma Hakkı ve Adil yargılanma Hakkının İhlali Halinde Gidilebilecek Yasal Yollar, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, İstanbul: 2018, 15 (2), s.121.

yargılanma hakkının kapsamına çelişmeli yargılama, silahların eşitliği ve gerekçeli karar hakkının da dahil olduğunu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) birçok kararında vurgulamıştır. Bu bağlamda adil yargılanma hakkı unsurlarından hakkaniyete uygun yargılama kavramı çerçevesinde silahların eşitliği⁴, çelişmeli yargılama, gerekçeli karar gibi başka ilke ve haklar da belirlenmiştir.

Mahkemeye erişim hakkı bağlamında idarenin yargısal denetimi, "Hukuk Devleti Gereklilikleri" için aranan unsurlardan en önemlisidir. "İdari yargılama; adına hizmet ettiği kadarıyla Hukuk Devletinin bir kavramı"⁵ olup hatta olmazsa olmaz koşullarından biridir. Yalnız idarenin değil, Devletin bütün eylem ve işlemlerinin yargı denetimine tabi olması, hukuka bağlı Devlet anlayışının bir sonucu olmaktadır.

Bununla birlikte hukuk devleti, idarenin tüm eylem ve işlemlerinin hukuk kurallarına uygunluğunun ödün verilmez bir gereklilik olarak benimsendiği devlet türüdür. İdarenin, özellikle işlemlerinin hukuka uygunluğunun denetlenmesinde ise en önemli görev, idari yargı hukukuna düşmektedir.⁶ Nitekim Devletin, idari fonksiyonlarının, yargısal denetime tabi tutulması, idari davalar kategorisine vücut vermektedir diyebiliriz.

İdarenin yargısal denetimi ile anlaşılmalı kısaca verecek olursak, Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasında: "**İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.**" hükmü ile kural olarak idarenin yargısal denetimini kabul etmiş bulunmaktadır. Ancak yine aynı maddede; İdarenin birtakım işlemlerini yargı denetimi kapsamı dışında bırakmış, bazı kanunlarda da yargı yolunu kapayan hükümlere yer verilmiştir. Denilebilir ki; Yargısal denetim bir bütündür. Bazı işlemlerin yargısal denetim dışında bı-

4 Alman hukukundaki "waffengleichheit" kavramına karşılık olarak kullanılan silahların eşitliği ilkesinin adı AİHM Kararlarında ilk kez 1968 tarihli Neumeister/Avusturya kararında geçmiştir. Bkz. Akif Yıldırım ve Zehra Gayretli, Suç İsnadına İlişkin Yargılama Silahların Eşitliği İlkesi, *Anayasa Mahkemesi Yayınları*, Ankara: 2022, s.2

5 Walter Pauly, "Yeniden Birleşen Almanya'da İdari Yargının Gelişimi ve Yapısı", 2. Ulusal İdare Hukuku Kongresi Bildiri Özetleri, *Danıştay Yayınları*, Ankara 1993, C.55 s.35.

6 K. Yahya Zabunoğlu, "İdari Yargıda Dava Açma Süresi (2577 sayılı İYUK'un 10. ve 11. maddeleri açısından bir inceleme)", 1. Ulusal İdare Hukuku Kongresi, Ankara 1990, *Danıştay Yayınları*, C.53, s.15-26.

rakılması, Anayasa'da var olan temel hak ve özgürlüklerin ve bunların güvencelerinin kâğıt üstünde kalmalarına yol açabileceğini ifade edebiliriz.

İdarenin yargısal denetiminin ise hangi usule göre yapılacağı, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu⁷ ile belirlenmiş ve yine konu ile ilgili olarak 2575 sayılı Danıştay Kanunu⁸ ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemeleri'nin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun⁹ çıkarılmış ve yürürlüğe konulmuştur.

İdari yargı yerlerinin önlerine gelen **iptal davalarında**, yargılamanın ilk aşamasında, taraflar eşit durumda değildir. Zira **eşitsizlik**, idare lehine olup idari işlemler, idarece **re' sen icra edilme** niteliğini haiz bulunmaktadır. Davanın açılmış olması (2577 sayılı Yasa'nın 27/4 maddesi ile belirlenen vergi davaları hariç) **işlemin yürütmesini durdurmamaktadır**. O halde **işlemin etkisi** devam edeceğinden idare lehine eşitsizlik idarenin ayrıcalığı ve üstünlüğü **yargılama süresince** hissedilecektir.

Gerek Anayasa yapıcı 125.maddenin 5.fıkrası, gerekse yasa yapıcı 2577 sayılı Yasa'nın 27.maddesi 2.fıkrasında bu bilinçle bireyin, işlemin sonuçlarından ve idarenin aktardığımız ayrıcalıklı yanından hareketle **bazı şartlar aranılarak** yürütmenin durdurulmasına karar verilebileceği hususunu öngörmüştür.

Vurgulamakta fayda görmekteyiz ki yürütmenin durdurulması, şüphesiz kamu otoritelerinin üstün ve ezici gücü karşısında bireyin (davacının) **yargıçtan aldığı bir güvence** olmaktadır. İdari yargı yeri, yürütmenin durdurulması müessesesi ile idari otorite kullanıcısına, telafisi güç veya zararlar oluşabilir, **işlem bu aşama da yürütmesin/yürütülmesin** demektedir. Bunun anlamı, işlemin etkisi, şimdilik **davacıya yansımaz**, işlem icra edilmesin sonucudur.

Çalışmamızda, 2577 sayılı Yasa'nın 27.maddesinde öngörüldüğü üzere **işlemler hakkında yürütmenin durdurulması** ve yine

7 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu 20.01.1982 tarih ve 17580 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

8 20.01.1982 tarih ve 17580 sayılı R.G., s.119.

9 20.01.1982 tarih ve 17580 sayılı R.G., s.139.

52.maddesinde öngörülen **mahkeme kararlarının yürütmesinin durdurulması** kurumları hakkında idarenin hukuka aykırı işlemlerine yönelik olarak etkili bir koruma mekanizması olup olmadıkları konusundaki yaklaşımımızı sunacağız.

Bu çerçevede **birinci bölümde** yaptığımız girişin ardından **ikinci bölümde**, yürütmenin durdurulması kurumunun Anayasal düzeyde kabul görmüş olduğu düzenlemeyi aktarıp Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ilke ve garantilerini vereceğiz.

Üçüncü bölümde, İdari Yargılama Usulü Kanun hükümlerini belirterek **dördüncü bölümde** ise yürütmeyi durdurma kurumu ile ilgili hukuki çerçevenin uygulamaya yansımaları inceleyeceğiz.

Beşinci bölümde de tedbir amaçlı yürütmenin durdurulmasını savunmaya kadar kabul olgusunu gerekli kılan nedenleri açıkladıktan sonra **altıncı bölümde** savunmaya kadar kabul kararlarının verilebileceği işlemler ve bunun pratik değerini ifade edeceğiz.

2. ANAYASAL DÜZENLEME İLE AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ İLKE VE KURALLARI

2.1. Anayasa Kuralları

1982 Anayasası'nın 2.maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin "**Hukuk Devleti**" olduğu başlangıçta vurgulanarak, "**Hak Arama Hürriyeti**" başlıklı 36. maddesinde de "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile **adil yargılanma** hakkına sahiptir.*" hükmü ile "**Temel hak ve hürriyetlerin korunması**" başlıklı 40. maddesinde ise "*Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, **yetkili makama, geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını** isteme hakkına sahiptir.*" denilerek devamla, "*Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin **hangi kanun yolları ve mercilere** başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.*" kuralı öngörülmüştür.

Bununla birlikte idarenin işlem ve eylemlerinin yargı denetimine tabi tutulması Hukuk Devletinin bir gereği olduğuna ve bu işlem ve eylemlerden hakları ve menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan davalar idari dava teşkil ettiğine göre idari davaların var olmasının

nedeninin, “Hukuk Devletinin” tabii bir sonucu olduğu ortaya çıkmaktadır.¹⁰ Buradan hareketle Hukuk Devletinin temelini, devletin kendi koyduğu hukuk kurallarına kendisinin de uyması teşkil etmektedir.¹¹

Anayasa'nın ayrıca “**Yargı Yolu**” başlıklı 125. maddesinde de “*idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.*” denilerek; bu maddenin 5. fıkrasında ise “*idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek **yürütmenin durdurulmasına** karar verilebilir.*” hükmü yer almıştır.

Yukarıda aktardığımız 125. maddenin gerekçesinde, idarenin, hukuka uygunluğunu sağlamanın **en etkin** yolunun, **yargısal denetim** olduğu ifade edilmiş olmakla, idarenin tüm eylem ve işlemlerinde hukuka uygunluğun sağlanmasının, **eksiksiz bir yargı denetimine tabi tutulmasını** gerekli kılmakta olduğunu söyleyebiliriz.

İşte, bu bağlamda, **yürütmenin durdurulması kurumunun**, Anayasal düzeyde öngörülüp kural olarak düzenlenmesi, yargılamanın etkililiğini arttırıcı bir araç olarak öngörülmüş ve **yargı yetkisinin kullanımında bütünlük içerisinde** düşünülmüştür.

Bununla birlikte yürütmenin durdurulması kurumunun dayanağını bulduğu 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, 2709 kanun numaralı Anayasa'dan önce yürürlüğe girmiş olduğundan adeta Anayasa, Yasaya uygun olarak kaleme alınmıştır. Nitekim bu haliyle Yasanın Anayasa'ya aykırılık hususunun iddia edilmemesi için zemin oluşturulmuştur.

2.2. Sözleşme Kuralları

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi¹²'nin “**Adil Yargılanma Hakkı**” başlıklı 6. maddesinin 1. paragrafında “*Herkes, gerek medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar, gerekse cezai alanda*

10 Uzdem Akyüz, “İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler III”, *Danıştay Başkanlığı, Danıştay Tasnif ve Yayın Bürosu Yayınları*, Ankara 1986, C.29, s.16.

11 Akyüz, agm., s.16.

12 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 11.Protokol ile değiştirilmiş metin; Avrupa Antlaşmaları Serisi, No:5, Avrupa Konseyi Yayınları, s.8.

kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, hakkaniyete uygun ve açık olarak **görülmesini isteme hakkına sahiptir.**" garantisini getirilmiştir.

Yine Sözleşme'nin "**Etkili Başvuru Hakkı**" başlıklı 13. maddesinde de "*Bu Sözleşme'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından, bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama, **etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.***" kuralı belirtilmiştir. Sözleşme 'deki bu garantiler, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından içtihat haline getirilmiş ve özellikle **adil yargılanma garantisi** ile etkili **başvuru yolunun bulunmaması** konularında Ülkemiz aleyhine ihlaller tespit edilmiş ve **adil yargılanma hakkına ilişkin 6. maddenin ihlali dolayısıyla** gözleri Türk Mahkemelerine çevir(mektedir)¹³ miştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi; **Case of Delcourt/Belçika**'ya karşı¹⁴ kararının 25. paragrafında "Sözleşme bağlamında, demokratik toplumlarda **adaletin hakkaniyete uygun olarak yerine getirilmesi hakkının** çok önemli bir yere sahip olduğu ve **kısıtlayıcı bir şekilde yorumlanmaması** gerektiği vurgulanmıştır." Yine **Hennings/Germany**¹⁵ ve **Case of Philis/Greece**¹⁶ kararında ise Mahkeme, **teorik ve soyut özgürlük vermeden ziyade, gerçek, somut ve fiilen kullanılabilir güvence sağlamalıdır.**" yaklaşımında olmuştur.

Academy Trading Ltd. and Others/Greece kararında¹⁷ da "Mahkemenin **bir mercii olarak varlığı, toplumda, verdikleri güven duygusu ile doğru orantılı, soyut ve teorik olmaması, somut ve gerçek bir varlık göstermesi** gerektiği" belirtilmiştir. **Piersack/Belçika**'ya karşı kararının¹⁸ 53. paragrafında ise önemle "**Adaletin yerine getirilmesi yetmez, aynı zamanda yerine getirildiğinin görülmesi de lazımdır.**" görüşünü paylaşmıştır.

13 Kemal Başlar, *Türk Mahkeme Kararlarında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*, Council Of Europe, Şen Matbaa, Ankara 2007, s.5.

14 17 Ocak 1970 tarih ve 2689/65 başvuru numaralı karar.

15 30 Mayıs 1991 tarih ve 12129 başvuru numaralı karar.

16 27 Ağustos 1991 tarih ve 12750/87-13780/88-14003/88 başvuru numaralı karar.

17 04 Nisan 2000 tarih ve 30342 sayılı karar.

18 01 Ekim 1982 tarih ve 8692/79 sayılı karar.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, “kurum olarak ulus mahkemelerinin kişide bıraktığı izlenim **hak arayanlara güven veren, tarafsız bir görünüme sahip bulunması**, tarafsızlığı sağlamak için alınmış bulunan tedbirlerin, organın tarafsızlığı konusunda **makul her türlü şüpheyi ortadan kaldırır** nitelikte olması objektif tarafsızlık” olarak nitelendirilmiştir.

Nitekim, AİHM yargıçları özellikle Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci paragrafının ilk cümlesinden hareketle etkili ve adil bir yargılama sürecinden söz edilebilmesi için, öncelikle **bireylerin yargı organlarından beklentilerinin tatmin edilebilmesinin sağlanması** gereğini vurgulamaktadırlar.

Bunlardan hareketle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre Adil Yargılanma Hakkının **demokratik bir toplumda öne çıkan yanı**, bu alandaki denetim açısından Mahkemeyi soyut bir inceleme yapmaktan çok, **dava konusu usulün gereklerini incelemeye** sevk etmektedir¹⁹ sonucu ortaya çıkmıştır.

Ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi “**Yürütmenin Durdurulması**” kurumu ile aynı fonksiyonu yükleyerek “İhtiyati Tedbir” kurumu²⁰ na, diğer ulusal üstü veya uluslararası düzeyde yargılama yapan, yargı yerleri ise “**Geçici Tedbir**” kurumu²¹ na hayatiyet vererek pratiklerine yansitmaktadırlar.

3. YÜRÜTMENİN DURDURULMASI İLE İLGİLİ İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUN KURALLARI

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun “**Yürütmenin Durdurulması**” başlıklı 27. maddesinde;

“1. Danıştayda veya idari mahkemelerde dava açılması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.

2. Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanma-

19 Sibel İnceoğlu, *Adil Yargılanma Hakkı ve Yargı Etiği*, Council Of Europe, Şen Matbaa, Ankara 2007, s.9.

20 Ayrıntılı bilgi için bkz., Hüseyin Özcan, *Türkiye'de ve Ulusalüstü Hukukta Bireylerin Geçici Yargısal Korunması*, Şen Matbaa, Ankara 2007, s.5.

21 Ayrıntılı bilgi için bkz., H. Burak Gemalmaz, *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunda Geçici Tedbir Kurumu, Türkiye'de ve Ulusal üstü Hukukta Bireylerin Geçici Yargısal Korunması*, 1. Basım, Alfa Yayınları, İstanbul 2004, s.97-141.

sı halinde telifisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. **Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir.** Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz. Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telifisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Sadece ilgili kanun veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez.

3. Dava dilekçesi ve eklerinden yürütmenin durdurulması isteminin yerinde olmadığı anlaşılırsa, davalı idarenin savunması alınmaksızın istem reddedilebilir.

4. Vergi Mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur. Ancak, 26. maddenin 3. fıkrasına göre işlemden kaldırılan vergi davası dosyalarında tahsil işlemi devam eder. Bu şekilde işlemden kaldırılan dosyanın yeniden işleme konulması ile ihtirazi kayıtla verilen beyannameler üzerine yapılan işlemlerle tahsilat işlemlerinden dolayı açılan davalar, tahsil işlemini durdurmaz. Bunlar hakkında yürütmenin durdurulması istenebilir.

5. Yürütmenin durdurulması istemli davalarda 16. maddede yazılı süreler kısaltılabileceği gibi, tebliğin memur eliyle yapılmasına da karar verilebilir.

6. Yürütmenin durdurulması kararları teminat karşılığında verilir; ancak, durumun gereklerine göre teminat aranmayabilir. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar,

yürütmenin durdurulması hakkında karar veren daire, mahkeme veya hâkim tarafından çözümlenir. İdareden ve adli yardımdan faydalanan kimselerden teminat alınmaz.

7. Yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar; Danıştay dava dairelerince verilmişse konusuna göre İdari veya Vergi Dava Daireleri Kurullarına, bölge idare mahkemesi kararlarına karşı en yakın bölge idare mahkemesine, idare ve vergi mahkemeleri ile tek hâkim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine (...) kararın tebliğini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilir. İtiraz edilen merciler, dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içinde karar vermek zorundadır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

8. Yürütmenin durdurulması kararı verilen dava dosyaları öncelikle incelenir ve karara bağlanır.

9. Yürütmenin durdurulmasına dair verilen kararlar onbeş gün içinde yazılır ve imzalanır.

10. Aynı sebeplere dayanılarak ikinci kez yürütmenin durdurulması isteminde bulunulamaz.” kuralları öngörülmüştür.

Yukarıda 27.maddenin 2. fıkrasında belirtmiş olduğumuz **“Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir.”** kuralı 02.07.2012 tarih ve 6352 sayılı Yasanın 57.maddesi ile eklenmiş ve yürürlüğe konulmuş olduğunu ifade etmek isterim.

Aynı Yasa'nın **“Kararların Sonuçları”** başlıklı 28. maddesinde ise **“Danıştay, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare ve Vergi Mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez, ancak disiplin hükümleri saklıdır.**

1. Konusu belli bir miktar paranın ödenmesini gerektiren davalarda hükmedilen miktar ile her türlü davalarda hükmedilen vekalet ücreti ve yargılama giderleri, davacının veya vekilinin

davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, birinci fıkrada belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yatırılır. Birinci fıkrada belirtilen süreler içinde ödeme yapılmaması halinde, genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

2. Danıştay, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare ve Vergi Mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili İdari Mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir.

3. Mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi hâlinde tazminat davası ancak ilgili idare aleyhine açılabilir.

4. Vergi uyuşmazlıklarına ilişkin mahkeme kararlarının idareye tebliğinden sonra bu kararlara göre tespit edilecek vergi, resim, harçlar ve benzeri mali yükümler ile zam ve cezaların miktarı ilgili idarece mükellefe bildirilir.

5. Tazminat ve vergi davalarında idarece, mahkeme kararının tebliğ tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süreye 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 48. maddesine göre belirlenen tecil faizi oranında hesaplanacak faiz ödenir. Ancak mahkeme kararının davacıya tebliği ile banka hesap numarasının idareye bildirildiği tarih arasında geçecek süre için faiz işlemez.” kuralları yer almıştır.

3.1. Yürütmenin Durdurulması Başlıklı 27. Maddenin İçeriği

2577 sayılı yasanın 27. maddesi 1. fıkrasında, “Danıştay’da veya idari mahkemelerde dava açılması, dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.” hükmüne yer verilmiştir. Bu hükümden de anlaşıldığı gibi idari yargı yerlerinde **dava açılması**, tersi yasa da öngörülmedikçe, **dava konusu idari işlemlerin yürütülmesini durdurmaz**. Yargı yeri, ancak Yasa ile öngörülen şartların var olması halinde istem üzerine yürütmenin durdurulmasına karar verilebilirler. Vurgulamakta fayda var ki **re’sen** yürütmenin durdurulmasına **karar veremezler**.

Kural olarak idari işlemler, aksi saptanıncaya kadar **hukuka uygun (hukuka uygunluk karinesi) sayılır** ve yürütülürler. Bu doğrultuda 2577 sayılı Yasanın 27. maddesi 1. fıkrası kuralı uyarınca **davanın açılması** işlemin hukuka uygun olmadığını göstermediğinden, **yürütmesini durdurmayacağı** vurgusu yapılmıştır. Nitekim davanın açılması halinde **işlemin yürütülmesinin durdurulması** idarenin işleyişini güçleştireceği öngörüsü **27. madde 1. fıkranın gerekçesi** olarak gösterilmiştir.

Ancak bunun istisnası olarak 2577 sayılı **Yasanın 27.maddesi 4.fıkrasında** yer verilen “*Vergi Mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur.*” hükmünü gösterebiliriz. Yani 4. fıkrada sayılan **vergi davalarında** davanın açılması, **yürütmeyi kendiliğinden durdurmaktadır.**

O halde, yasa koyucu, vergisel konularda açılan davalarda yürütmenin kendiliğinden durmasını, **idarenin işleyişini engellemediği** şeklinde iradesini beyan etmiştir. Burada sorulması gereken; vergi dışı işlemler arasındaki idarenin işleyişi bağlamında öne sürülebilecek farklılıktır. Bunun rasyonel izahını bulmak güç ise de **verginin maddi bir olgu olduğu** söylenebilir. Ancak örnek olarak yine maddi bir olgu olan özlük hakları ile ilgili bir işlemin iptali istemiyle açılan davada ise davanın açılmış olması **yürütmeyi kendiliğinden durdurmacaktır.**

Bunların yanı sıra, idari işlemlere karşı dava açılması halinde yürütmenin durdurulup-durdurulmamasının takdirinin **yargı yerine bırakılması** eski 521 sayılı Danıştay Yasası'nda da öngörülmüştür. Nitekim bu Yasanın 94. maddesinde “*Danıştayda idari dava açılması ve kanun yollarına başvurulması itiraz olunan idari işlemlerin veya yargı kararının yürütülmesini durdurmaz. Şu kadarki, dava daireleri ile Dava Daireleri Kurulu, taraflardan birinin isteği halinde yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.*” kuralı yer almıştı. Bu düzenlemenin, yürütmeyi durdurma kurumunun **amacına uygun, yargı yerine geniş yetkiler tanıyan** bir içerikle hüküm ifade etmiş olduğunu belirtmek isteriz.

Yine yukarıda aktardığımız üzere 2577 sayılı Yasanın 4001 ve 6352 sayılı yasalar ile değişik **27. maddesinin 2. fıkrasında** “2. Danıştay veya idari mahkemeler, **idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler.** Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz. Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Sadece ilgili kanun veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez.” hükmü öngörülmüştür.

Yasa koyucu, idari yargı yerlerince yürütmenin durdurulması **kararı verilmemesi için adeta iradesini zorlamıştır.**

Her şeyden önce “**telafisi güç veya imkânsız zararların doğması**” ve “**idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması**” şartlarının bir arada gerçekleşmesini arayarak yasa koyucu, yürütmenin kararı verilmesini **istisna haline getirmek istemiştir.** İdari yargı yerlerini **yürütmenin durdurulması kararı vermemeleri** doğrultusunda adeta **sınırlamıştır.**

Şunu belirtelim ki, bir işlem **hukuka aykırı** ise, bu işlemin yürütülmesinin durdurulması gerekir. **Başka hiçbir şarta gereksinim yoktur.** Ancak kanun koyucu bunu yeterli görmemiştir. Nitekim, hukuka aykırı olan bir işlemin, bünyesinde **telafisi güç ve imkânsız zararları da barındırdığından,** böylesi bir şartın **yasa metnine yazılmasını anlamanın güç olduğunu ifade etmek isteriz.**

Kaldı ki, yasa koyucu işi daha da ileriye götürerek, 4001 sayılı yasa ile değişiklikten önceki haliyle 2. fıkrada, **bu iki şartın birlikte gerçekleşmediği durumlarda** yürütmenin durdurulması kararı verilemez.” şeklinde devam eden cümleye de yer vermiş olup bu durum yukarıda aktardığımız tezimizi doğrulamaktadır.

3.2. Temyiz ve İstinaf İstemlerinde Yargı Kararının Yürütmesinin Durdurulması Başlıklı 52. Maddenin İçeriği

Yasa'nın “**Temyiz veya istinaf istemlerinde Yürütmenin Durdurulması**” başlıklı 52. maddesinde, 27. maddeden farklı olarak Mahkeme kararlarının yürütmesinin durdurulması müessesesi düzenlenmiş olup, madde metninde, “1-Temyiz veya istinaf yoluna başvurulmuş olması, hâkim, mahkeme veya Danıştay kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararların teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına temyiz istemini incelemeye yetkili Danıştay dava dairesi, kurulu veya istinaf başvurusunu incelemeye yetkili bölge idare mahkemesince karar verilebilir. Davanın reddine ilişkin kararlara karşı temyiz ya da istinaf yoluna başvurulması halinde, dava konusu işlem hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi 27. maddede öngörülen koşulun varlığına bağlıdır.

2. İptal davalarında teminat istenmeyebilir.

3. İdareden ve adli yardımdan yararlananlardan teminat alınmaz.

4. Temyiz ve istinaf incelemesi sırasında yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar kesindir.

5. Kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur.” hükmü yer almaktadır.

İdari işlemlerin yürütmesinin durdurulması **iptal davalarında istenilebilecekken**, aleyhte verilen **mahkeme kararlarının** da yürütmesinin durdurulması istinaf ve temyiz aşamasında istenilebileceği 2577 sayılı Yasa'nın 52.maddesinde öngörülmüştür.

Yasa yapıcı, çalışmamızın üçüncü bölümünde aktardığımız 2577 sayılı Yasa'nın 52. maddesinde temyiz ve istinaf yoluna başvurulmuş olmasının Mahkeme, hâkim veya Danıştay Daire **kararlarının**

yürütmesini durdurmayacağını belirtmiştir. Bu şekilde teminat karşılığında Bölge İdare Mahkemesince, Danıştay Dairesince veya Kurulunca mahkeme/daire **kararının yürütmesinin durdurulmasına karar verilebileceği vurgulanmıştır.**

Ancak burada öne çıkarılan husus ise, **davanın reddine dair kararların** istinaf ve temyiz incelemesinde, dava ret kararlarına konu işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verilebilmesi 2577 sayılı Yasa'nın **27. maddesinde belirlenen şartların** varlığına bağlı olduğudur. Yani, **dava ret** kararının istinaf ve temyiz isteminde temyiz incelemesi yapan Daire veya Kurul, yürütmenin durdurulmasına karar verebilmesi için, **işlemin açıkça hukuka aykırı olması ve işlemin uygulanması halinde telafisi güç ve imkânsız zararların doğması şartları aranılacaktır.** Hem işlemin yürütmesi durdurulacak hem de davanın reddine dair **mahkeme kararının infazı durdurulacaktır.** Görüleceği üzere, 2577 sayılı Yasa'nın 27.maddesi 2.fıkrasında öngörülen şartları, yasa yapıcı 52.madde ile de aramaktadır.

Bunlardan hareketle; İdari yargı (lama)da **kişi güvenliğini sağlamak** ve telafisi güç durumların ortaya çıkmasını önlemek için idari yargı yerine "yürütmeyi durdurma" yetkisi²² nin tanınmış olması, **hukukun üstünlüğü ilkesi ile barışık olup, bireyi öne çıkaran ve olması gereken bir düzenleme** olduğunu ifade edebiliriz.

4. YÜRÜTMİYİ DURDURMA MÜESSESESİNİN UYGULAMAYA YANSIMASI

Anayasa ve 2577 sayılı Yasa'nın yukarıda aktarılan madde hükümlerinde **adeta yürütmenin durdurulması kararı verilmesini güçleştirmek** için özellikle zemin oluşturmuştur.

Anayasa'nın **125. maddesinin 5. fıkrası** ve **2577 sayılı Yasa'nın 27. maddesinin 2. fıkrası** birlikte değerlendirildiğinde yürütmenin durdurulmasına karar verilmesi şartlarının²³ düzenlenmiş

22 Zehredin Aslan, *İdari Yargıda Yürütmenin Durdurulması*, 2. Basım, Alfa Yayınevi, İstanbul 2001, s. 23-25.

23 Zehredin Aslan, *Türkiye'de ve Ulusalüstü Hukukta Bireylerin Geçici Yargısal Korunması*, 1. Basım, Alfa Yayınları, İstanbul 2004, s.34-40.

olması gerekirken bununla birlikte **karar verilmesinin güçleştirilmesi için beş ayrı şart** aranılmaktadır.

Bu şartlar:

- 1- İdari işlemin uygulanması halinde **telafisi güç veya imkânsız zararların** doğması,
- 2- İdari işlemin **hukuka aykırı** olması,
- 3- Hukuka aykırılığın "**açıkça**" olması,
- 4- Bu koşulların "**veya**" değil de "**ve**" bağlacıyla **birlikte** gerçekleşmesinin aranılması,
- 5- **Gerekçe** gösterilmesi,

olarak Anayasa ve yasa koyucu tarafından aranılmaktadır. Bunun anlamı, yürütmenin durdurulması kararlarının kolaylıkla verilmemesidir. Zira yasa koyucunun amaçladığı, idarenin işleyişi ve kamu hizmeti sunumunun aksamasının önlenmesidir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin pratiklerinde kullandığı "**yasa ölü, yargıç ise diridir.**" yaklaşımı, bu örnek ile yaşama geçirilmiş, idari yargıç beklenileni gerçekleştirmiş bu beş şartı, çoğu kez sadece bir şarta indirgemiş ve yürütmenin durdurulmasına dair kararlar verilmiştir. Tüm bu engel ve şartlar aşılırsa, hukukun üstünlüğü ilkesi ve uyuşmazlıkların gereği olarak **yürütmenin durdurulmasına dair kararlar verile gelmiştir**, verilmektedir de.

Nitekim, idari yargıçlar **hukuka aykırılık şartını** görür görmez işlemin yürütmesini davalı idarenin savunması alınmadan durdurma yolunda **savunmaya kadar kabul olgusunu geliştirmişlerdir.**

Yukarıdaki şartlara tekrar göz attığımızda, bu şartlara rağmen idari yargı yerlerince verilen savunmaya kadar kabul ve yürütmenin durdurulması kabul kararlarının yargılama teknikleri kullanılarak yargıçlar tarafından verilerek **idari yargı yerlerinin yargısal güvence olduklarını** söylemek yanlış olmaz.

Vurgulamakta fayda var ki İnsan Hakları Sözleşmesi'nin aktardığımız kuralları ile **Anayasa'nın 36. maddesi** hükmü, yürütmenin durdurulması kurumunu, böylesi acil ve etkili kullanılır olması için gerekli kılmakta, idari yargı yerleri de bu duyarlılık içinde bulunmaktadırlar.

Sayın ÖZAY, iptal davasının gerçek anlamının çoğu kez yürütmenin durdurulması sayesinde oluştuğunu vurgulayarak²⁴ **“İdari Yargı Denetiminin Kapsamı ve Sınırları”** konulu Bildirisi’nde²⁵ “Avrupa’yı çok iyi bilen ve belki de bu alanda tek Amerikalı Bilim Adamı olan Bernard **SCHWARTZ “Administrative Law/İdare Hukuku”** isimli kitabında Fransız sistemini anlatırken, **“a general remedy”** yani **“her derde deva”** deyimini idare hukuku ve idari yargı için kullanmış olduğunu vurgulamıştır. Biz ise, yürütmenin durdurulması kurumunu ifade ederken; hak aramanın kutsallığı bağlamında **elzem** bir kurum olduğunu belirtmek isteriz.

Böylesi öneme haiz bu kurum, (yürütmenin durdurulması) ilk kez 1806 yılında **Fransa’da Fransız Danıştay’ı tarafından uygulanmıştır.**

Bunlarla birlikte teorik olarak, **idari işlemlerin kesinlik ve hukuka uygunluk** karinesi vardır.

Fransız Danıştay’ı, yürütmenin durdurulması kurumunu, bu karinenin bir **karşı ağırlığı** olarak geliştirmiştir.

Nitekim “Yargılamanın bir tarafında, idarenin tek yanlı iradesine muhatap olarak **temel haklarının ihlal edilmiş olduğunu**, kısıtlı savunma imkanları ile ortaya koymaya çalışan bireyler diğer tarafta ise her an tesis etmiş olduğu idari işlemi **re’sen icra edebilme ayrıcalığı da bulunan** ve işlem dosyasının yegane hakimi durumundaki idarenin yer aldığı yargılama sürecinde, idarenin iyi niyeti ve basiretine duyulan güvene bağlı kalarak, idari işlemin etkilerini **geçici de olsa durdurabilecek** ya da askıya alacak bir koruma rejimi kurulmasının reddedildiği sistemlerin, idarenin yargısal denetiminde “bireyin temel haklarının değil, kamu kudreti ayrıcalıklarının gözetilmesi” beklentisi içinde oldukları ifade edilmelidir.”²⁶

Kaldı ki “Fransız Kamu Kudreti, bireylerin **geçici yargısal korunma hakkı bakımından**, idare yargıcının bundan böyle **kamu**

24 İl Han Özay, “Yürütmenin Durdurulması; Demokratik Hukuk Devleti’nde Dördüncü Boyut”, *Danıştay’ın 117. Kuruluşu Yıldönümü Kutlama Sempozyumu*, Ankara 1985.

25 İl Han Özay, “İdari Yargı Denetiminin Kapsamı ve Sınırları” *12.16 Ocak 2000 Hukuk Kurultayı Ankara Barosu*, Ankara 2000, C.1, s.30.

26 Celal Erkut, *Kamu Kudreti Ayrıcalıkları ve Tutuk Adalet Anlayışı*, Yenili Basımevi, İstanbul 2004, s.89.

kudreti ayrıcalıklarını korumaya dönük tavrından vazgeçmesini bizatihi bu düzenleme ile kendisi teşvik eder bir sonuç yaratmıştır.”²⁷

Bunların yanı sıra, Ülkemizde “**Eşitler arası hukuki ilişkilerden** kaynaklanan uyuşmazlıklarda dahi adliye yargıcına yargılama sürecinin başında, taraflardan birisi aleyhine sonradan telafisi mümkün olmayan bir sonucun doğmaması amacıyla yargılama sonuna kadar çeşitli **koruma tedbiri enstrümanlarını** kullanma imkanı tanımış iken, idarenin tek yanlı hakimiyeti ve üstünlüğüne dayalı olarak tesis etmiş olduğu bir hukuki ilişkiden kaynaklanan uyuşmazlıklarda, hukuki ilişkinin güçsüz ve hatta aciz tarafı lehine bir model geliştirmeyi reddeden Kamu Kudreti inisiyatifinin, “**tutuk adalet anlayışını**” benimseyen bir yaklaşım içinde olduğu açıktır.”²⁸

Vurgulamakta fayda görüyoruz ki, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda yasa koyucu, hukuk mahkemesi yargıcına, davanın açılması aşamasında henüz karşı tarafın savunması alınmadan, “**ihtiyati tedbir**”, “**tehiri icra**” kurumları ile olması gereken yukarıda bahsettiğimiz böylesi etkili bir yetkiyi vermiştir.

Öyleyse, Yürütmenin Durdurulması müessesesi, idari yargının kendine özgü yapısından kaynaklanan ve idarenin hukuka aykırı işlemleri karşısında açılan iptal davalarında, **bireylerin dava sonuçlanana kadar geçici bir yargısal korumadan yaralanmasını** sağlayan en önemli yargısal enstrüman olup; ayrıca, bugün Avrupa Birliği üyesi ülkelerin hukuklarında bu tür yargısal koruma mekanizmalarının düzenleniş biçimi, o ülkenin, “**hukuk devleti**” anlayışının değerlendirilmesinde önemli bir gösterge oluşturmaktadır diyebiliriz.

Nitekim, Türk Pozitif İdari Yargılama Hukuku bakımından, **idare kudretinin sahip olduğu ayrıcalıklar karşısında**, bireylerin yargısal başvurularında **derhal etki yaratabilecek yegâne koruma mekanizması** olarak yürütmenin durdurulması düzenlenmiştir.

27 Erdoğan Bülbül, “Fransız İdari Yargılama Hukuku’nda İvedi Yargılama Usulleri Reformu”, *Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu 134. Yıl*, Danıştay Yayınları, Ankara 2002, s.68.

28 Erkut, a.g.e., s.89.

Özellikle, Anayasa'nın 125. maddesi ile 2577 sayılı Yasa'nın 27. maddesinde düzenlenmiş bulunan bu müessesenin bireylerin haklarının korunmasında derhal **sonuç ve etkilerini gösterebilecek faydayı yaratmaktan uzak olduğu** ve bu düzenleme biçimiyle bireylerin yargısal yolla korunması bakımından çözüm üretmediği, hatta aksine idare kudretinin sahip olduğu ayrıcalıklı yetkileri icra edebilmesine de hukuki zemin sağladığı söylenebilir.²⁹

İfade edelim ki, yürütmenin durdurulması müessesesinin temel amacı **bireylerin geçici nitelikte de olsa**, yargısal korumadan tam anlamıyla yararlandırılmasıdır. Bu bakımdan da idare yargıcı tarafından verilecek olan yürütmenin durdurulması kararına bağlanacak sonuçlar ile bu tür kararların idarenin tasarrufları üzerinde göstereceği **somut etkinin** tereddüt yaratmayacak derecede açık olmasının önemi kadar, yürütmenin durdurulması istemleri hakkındaki kararların, bu konuda öngörülecek **seri bir yargılama usulü** sonucunda, yargıcın işlem dosyasından edindiği ilk izlenimlere göre yapacağı değerlendirme çerçevesinde verilmesi gereği de o denli önem taşımaktadır düşüncesindeyiz.

Oysa, 1961 Anayasası ve mülga 521 sayılı Danıştay Kanunu **“yürütmenin durdurulması”** konusundaki talepler hakkında verilecek kararlarda, idare yargıcına geniş bir yetki alanı tanırken, (nitekim, iki şart birlikte aranılmamış olup” ve” yerine “veya” bağlacı kullanmıştır.) 1982 Anayasası ve 2577 sayılı yasa 27. madde düzenlemeleri son derece katı ifadelerle **yargıca fazla bir inisiyatif tanımamıştır.**

Dolayısıyla, idare yargıcının yürütmenin durdurulması kararına hükmedebilmesi için, uyumsuzluk konusu işlemin açık olarak hukuka aykırılığını tespit etmiş olması zorunluluğunu ifade eden bu düzenlemeler karşısında **eli kolu bağlı hale getirildiği** somut bir gerçektir.³⁰

29 Erkut, a.g.e., s.219-220, yine konu ile ilgili olarak Anayasa değişikliğini vurgulayan uygulamacı görüş için bkz., Orhun Yet, “İdari Yargının Etkinliğine İlişkin Sorunlar”, 2000 Yılında İdari Yargı Sempozyumu, Danıştay Yayın Bürosu Yayınları, Ankara 2000, C. 59, s. 81-88.

30 Erkut, a.g.e., s.195-199

5. YÜRÜTMENİN DURDURULMASI SAVUNMAYA KADAR KABUL KARARLARINI, GEREKLİ VE ÖNEMLİ KILAN NEDENLER

Son dönemlerde, “Türk Kamu Hukuku” na **yeniden şekil verilmekte**, şekil almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve **Avrupa Birliği (AB)’ne katılım sürecinin zorunlu gerekleri** bu şekillenmede önemli faktör olmaktadır. Ancak, Avrupa kimliği arayışına katkı çabası içindeki “**Yasama Kudreti**” ve “**Ulusal Yargıç inisiyatifleri**” karşısında “Kamu Kudreti” düşüncesinin **on dokuzuncu yüzyılın başlarındaki** anlam ve kapsamı ile ele alınıp değerlendirilebilmesi (artık) mümkün değildir.³¹

Nitekim, çağdaş hukuk devleti sistemlerinde, kamu kudretine dayanılarak tesis edilen idari kararlar karşısında, bireylerin haklarının korunmasında **geçici nitelikte de olsa belirli hukuki enstrümanların düzenlenmesi gereği** “Hukuka Bağlı Devlet” anlayışının en belirgin ve temel özelliklerinden birisi olarak öngörülmektedir. Bu bağlamda, bireylerin **geçici yargısal korunmadan** yararlanmalarını sağlayıcı **en önemli enstrüman olarak**, “yürütmenin durdurulması” müessesesi kabul edilmektedir.

Durum böyle iken, idari kararın hukuka aykırılığı ileri sürülerek yapılan idari ya da yargısal başvurulara rağmen, idarenin bu kararını icra etmesi ve daha sonra da bu kararın idari makamlar ya da yargı mercilerince iptal edilmesi karşısında **bireyler önemli zararlarla karşı karşıya kalabilirler**. Hiç şüphesiz, bu durumda, genel olarak, **idarenin sorumluluğu söz konusu olmakla birlikte**; çoğu kez, bu zarar ya güçlkle telafi olmakla birlikte ya da telafi edilemez niteliktedir. Bu nedenledir ki, söz konusu telafi edilmez durumun ortaya çıkmaması, **böyle bir zararla karşılaşılmasa amacıyla** birçok Demokratik Hukuk Devletlerinde çeşitli hukuki sistemler öngörülmüştür.

Bu sistemleri özetle aktaracak olursak;

Birinci sistem;

Gerekli **başvuru süresi henüz tükenmeden** yapılan başvuruların, işlem üzerinde durdurucu etki yarattığı sistem.

31 Erkut, a.g.e., s.212-213.

İkinci sistem;

Durdurucu etki, başvuru konusu yapılan idari işlemin **ilgili idari makam ya da yargı merci önünde inceleniyor olması** olgusuna dayanan sistem

Bu sistemde idari kararlara karşı yapılan idari ya da yargısal nitelikteki bir başvuru sonucunda işlemin icrasının kendiliğinden duracağı ilkesi benimsenmiştir

Üçüncü sistem ise;

İşlemin etkisinin durdurulması, bu işlem hakkında **başvuruda bulunan idari makam ya da merciinden istenilmektedir.**

Bunlardan hareketle yürütmenin durdurulması müessesesi **idare kudretinin sahip olduğu üstün ve imtiyazlı yetkileri hareket geçirmesi** karşısında bireylerin yargısal başvurularında derhal etki yaratacağı beklentisi içinde olduğu yegâne koruma mekanizması (dır)³² olduğunu belirtebiliriz.

Bunun karşısında ise Fransız İdari Yargısının geliştirdiği bir sistem ile **Koruyucu Yargıçlık Kurumu** ihdas etmiştir. Fransa'da idari işlemin icrasının başvuru sahibi açısından muhtemel ve önemli zararlar oluşturması riski taşınması ve başvuru sahibinin dilekçesinden de işlemin hukuka aykırılığı yönünden bir kanaat oluşturması halinde “koruyucu yargıç (**refere**) tarafından, **idareye işlemini icra etmemesi yönünde bir talimat verebilme imkânı yaratılmıştır.**

“İdare yargıcı, her şeyden önce iptali istenilen idari tasarrufun esas bakımından sağlıklı ve her yönü ile **kapsamlı bir yargısal denetim işlevini tamamlayana kadar**, yargılamanın ilk aşamasında kendisinde hukuka aykırılığı konusunda ilk aşamasında bir **tereddüt yaratan idari işlemlerin** bireyler üzerinde yaratabileceği olumsuz etkilerin önüne geçme bakımından bir **“koruyucu yargıçlık”** işlevini yerine getirebilecektir ki, zaten yürütmenin durdurulması müessesesinin temel amacı da bu koruma işlevidir.”³³

32 Erkut, a.g.e., s.192-193.

33 Erkut, a.g.e., s. 221, ayrıca konu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Ali Ulusoy, “Fransız İdari Yargı Reformu”, *Danıştay Dergisi*, 2001, Y. 31, S. 103, s.22-29.

Nitekim İngiltere’de hukuka aykırı işlemin **davanın sonuna kadar uygulanmasını durdurma yolu (Injunction)** bir usul olarak³⁴ öngörülmüş olup kullanılmaktadır.

Bunun yanı sıra İtalya’da ise İtalyan Anayasa Mahkemesi 25.6.1995 günlü ve 190 sayılı kararı ile idare yargıcının, münhasır yetkiye sahip bulunduğu kamu personelinin mali haklarına ilişkin uyuşmazlıklarda sadece “**yürütmenin durdurulması**” kararı verebilip, yargılama usulü yasalarının öngördüğü ivedi diğer önlemleri kararlaştıramamasını³⁵ Anayasa’ya aykırı bularak iptal etmiştir.

Denilebilir ki, yürütme organının bir parçası olan idare, tasarruflarını gerçekleştirirken, bu tasarruflar neticesinde **haklarında hukuki sonuçlar doğacak kişilerin muvafakatini almaksızın**, tek başına hareket etmek ve genellikle de bu tasarruflarını re’sen ve fiilen uygulama ve yürütme ve hatta gerektiğinde zor kullanma gibi iki çok güçlü ve ayrıcalıklı silaha sahiptir.

“Bu önemli silahların yanı sıra idari tasarrufların, **hukuka uygunluk karinesinden yararlanmaları** ve üçüncü kişilerin de idarenin bu tasarruflarına-hukuka aykırı bile olsalar-saygı göstermek, boyun eğmek, katlanmak, kısacası uymak zorunluluğunda olmaları, **idare lehine çok önemli diğer silahlar** (dır.)”³⁶ olduğunu söyleyebiliriz.

Sayın **SARICA**’nın bu vurgusuna katılarak belirtmekte fayda görüyoruz ki, idareye karşı yapılan yargısal başvurunun **kendiliğinden idari işlemin icrasını durdurucu** etkisinin bulunmaması yönündeki bu sistem, başlı başına **idare lehine bir yargılama ayrıcalığı** tanımaktadır.

Yani, idari işlemlerin **hukuka uygunluk karinesinden yararlanmaları** ve önceden bir yargıç kararına gerek olmadan icra edi-

34 Mustafa Karabulut, “İngiltere’de İdarenin Yargısal Denetimi Üzerine Bir İnceleme” *Danıştay Dergisi*, 2000, Y.30, S. 102, s.27.

35 İl Han Özay, “İtalya: ‘Nakıs’ İdari Rejim mi ‘Makus Talih’ mi?”, *İdari Yargının Yeniden Yapılandırılması ve Karşılaştırmalı İdari Yargılama Usulü Sempozyum*, Danıştay Yayınları, Ankara 2001, Y.133, s. 20.

36 Rağıp Sarıca, ‘*Tehir-i İcra*’, *Danıştay Kararları ve Yürütmenin Durdurulması*, Türk Hukuk Kurumu Yayınları, Ankara 1966, No:24113, s.26-27.

lebilme özelliğine sahip olmaları, şüphesiz idare için güçlü bir mekanizma olmaktadır.

Ancak karşısındaki birey için de güçsüz konumda olması, korumaya **muhtaçlık durumu değil midir?**

Nitekim idari işlemin icrailiği ve hukuka uygunluk karinesini bir yandan titizlikle koruyan Fransız sistemi, diğer yandan davaların uzun sürmesini de dikkate alarak bu ilkenin sakıncalarını gidermeye yönelik olarak **etkili tedbir kararları ve usulleri** arayışı içinde(dir) olduğunu belirten Sayın **GÜLAN**, devamla, Fransız Sisteminde **idari işlemin icrailiğini askıya alan** yargı kararı, sadece bir tek çeşit “yürütmenin durdurulması” müessesesi şeklinden ibaret olmadığını, konularına göre, şartları, usulü ve biçimi değişen çeşitli şekillerde (ve bazen farklı terimlerle) idari işlemin yürütülmesini durduran, **tecil eden kararların** çeşitli yasalarda öngörülmüş(tür) olduğunu açıklamaktadır.³⁷

“Dolayısıyla, idari işlemlerin hukuk alanında meydana getirdikleri yenilik yada değişiklikler, bu işlemlerin **hukuka uygun olduğuna ilişkin bir yargı kararının araya girmesine gerek olmaksızın** gerçekleş(ir)”³⁸ tiği dikkate alındığında, ayrıca idarenin de “... idari işlemin muhatabının o işleme uymaması halinde, **kanunların kendisine verdiği re’sen icra yetkisini** kullanabil(ir)mesi ya da kanunlarda öngörülen yaptırımları uygulayabil(ir)mesi³⁹ Türk Pozitif İdari Yargısı için de **etkili tedbir kararlarına gereksinim olduğunu doğrulamaktadır.**

Bu çerçevede içerisinde idari yargıç, önüne gelen uyuşmazlıklarda **ilk bakışta hukuka aykırı olduğu yönünde bir kaniya ulaştığı** idari işlemler hakkında, “idarenin savunması ve ara karar cevabı alınıncaya kadar yürütmenin durdurulmasına” ya da “davanın durumuna göre bu aşamada yürütmenin durdurulmasına” dair for-

37 Aydın Gülan, “Fransa’da İdari Yargının Etkinliğini Sağlama Arayışları, *İdari Yargının Yeniden Yapılandırılması ve Karşılaştırmalı İdari Yargılama Usulü*, Sempozyum, Danıştay Yayınları, Ankara (11-12 Mayıs 2001),133. Yıl, s.33.

38 Metin Günday, “Yürütmenin Durdurulması Kararı ve Uygulamada Karşılaşılan Bazı Sorunlar”, *2000 Yılında İdari Yargı Sempozyumu*, Danıştay Yayın Bürosu Yayınları, Ankara (11-12 Mayıs 2000), No: 59, s.13.

39 Günday, a.g.e., s.13.

mül kararlar geliştirerek, **tüm engelleri aşma eğiliminde ve giderrek güvence olma cesaretini göstermektedir**, diyebiliriz.

Yeri gelmişken, “Yürürlüğün Durdurulması” kurumu, Anayasa Mahkemesi Yargıcı tarafından **formül karar olarak geliştirilmiş** ve başarıyla uygulanmıştır.⁴⁰

İşte bu bağlamda, savunmaya kadar kabul olgusu da **birey için güvence unsuru** olmasının yanı sıra, işletildiği taktirde, hukukun üstünlüğü ilkesi de pratiğe indirgenmiş olacaktır, “**Savunmaya Kadar Kabul**” olgusu tabii ki kendine güvenen, bilen ve cesaretli yargıçlar eliyle fonksiyonellik kazanmalı ve uzun vadede Ülkemiz’de **hukukun üstünlüğü ilkesinin özümsemesi** sürecine de katkı sağlayabilir yaklaşımındayız.

Bizce, iptal davalarında, davacı tarafın yürütmenin durdurulması talebi var ise daha başlangıçta, yani davalı idarenin savunması alınmadan ilke olarak (olumsuz işlemler hariç) savunmaya kadar kabul kararı verilerek, **davacı taraf lehine güvence oluşturulabilir**.

Anayasamızda öngörülmeven ve nitekim 2012 yılında yasa ile nihayetinde kabul gören bu olgu, idari yargıç tarafından **yargılama teknikleri kullanılarak bulunmuştur**. Bu süreç içerisinde geliştirilmiş ve yargıç yönlendirmesi kabul görerek 2577 sayılı yasanın 27. maddesinin 2. fıkrasında monte edilen **02.07.2012 tarihli ve 6352 sayılı Yasanın 57. maddesi** ile yapılan değişiklikle “2. *Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telifisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulan-*

40 Ayırtılı bilgi için bkz., Seçkin Yavuzdoğan, *Türk Anayasa Yargısında Yürürlüğün Durdurulması, Türkiye’de ve Ulusal üstü Hukukta Bireylerin Geçici Yargısal Korunması*, 1. Basım, Alfa Yayınları, İstanbul 2004, ss.1-28.

makla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz. Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. Sadece ilgili kanun veya Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi hükmünün iptali istemiyle Anayasa Mahkemesine başvurulduğu gerekçesiyle yürütmenin durdurulması kararı verilemez.” kuralı ile idari yargı yerlerinin savunmaya kadar kabul kararları verebilmesinin yasal dayanak ve zemini oluşturulmuştur.

6. SAVUNMAYA KADAR KABUL KARARLARININ PRATİK DEĞERİ

Bir idari işlemin icrası, “ret işlemi” şeklinde olsa bile, **karar gerektiren acil bir durumun varlığı** ve bahis konusu olan işlemin hukuka aykırılığı noktasında ciddi bir şüphenin varlığının ortaya konulması halinde, **idare hâkimi kararı ile tecil edilebilir.** Aynı şekilde yetkili hâkim, bir temel hakkın korunabilmesi için, ciddi bir tehdidin varlığı ve açıkça hukuka aykırı bir durum karşısında gerekli tüm **koruyucu tedbirleri kırk sekiz saat içinde (alır.)** alma yetkisine sahip bulunmaktadır.⁴¹

Fransa’da durum böyle iken bizde ise, ilke olarak, olumsuz **işlemler (Başvurunun reddine dair işlemler) hariç olmak üzere** diğer idari işlemler hakkında savunmaya kadar kabul kararları (hepsi olmasa da) verilebilir.

Bu ilke çerçevesinde özellikle;

-Ruhsatlı yapıların ruhsata aykırılıklarından bahisle tesis olunan yıkım işlemleri,

- Personel hareketleri onayında sebep unsuru olarak, soruşturma, inceleme raporu bulunduğu belirtilmeyip, sadece 657 sayılı Yasa’nın 76.maddesi veya 5442 sayılı Yasa’nın 8.maddesinin dayanak gösterildiği **nakil-ata-ya-geçirilmesi işlemleri,**
- Süresi belirtilmeyen **geçici görevlendirme işlemleri,**

⁴¹ Gülan, a.g.e., s.35.

- **Lojman tahliye** işlemleri,
- İşyeri kapatma işlemleri,
- **Faaliyetten men** işlemleri,
- İdarenin iznine tabi olup, belirli bir tarihte yapılması gereken faaliyetlere idarece **izin verilmemesi** içerikli işlemler,
- Öğrencilerin **okulla ilişkilerinin kesilmesi** ve **okuldan uzaklaştırılmaları** içerikli işlemler,
- Davanın açıldığı tarih itibarıyla sonraki bir tarihte yapılacak olan **ihale işlemleri**,
- Ödeme emirleri,
- **Haciz işlemleri**,
- Haciz sonrası **satış işlemleri**,
- **Teminat mektuplarının nakde çevrilmesi** işlemleri,
- Yine bunların yanı sıra, idarelerce, makul olmayan kısa süreler verilerek icra olunacağı tebliğ edilen ve/veya **yasal dayanağı gösterilmeyen işlemler**,
- Temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması sonucunu doğuran nitelikteki idari işlemler (**sınır dışı etme, mülkiyet hakkı ihlali, çalışma hakkının engellenmesi gibi**)

Böylesi işlemlerin iptali istemiyle açılan ve yürütmesinin durdurulması isteminde bulunulan davalarda, idari yargı yerince “**Davanın durumu ve uyuşmazlığın hukuki niteliği dikkate alınarak, işlemin yürütülmesi halinde telafisi güç ve imkansız zararların oluşacağı gerekçesiyle davalı idarenin savunması alınınca veya ara kararına verilecek cevabın dosyaya ibrazı sonrası Mahkemece yeniden verilecek bir kararın davalı idareye tebliğine kadar davacı tarafın yürütmenin durdurulması talebinin kabulü suretiyle dava konusu işlemin bu aşamada yürütmesinin durdurulmasına...**” karar verilebilir kanaatindeyim. Kaldı ki, savunmaya kadar kabul olarak ifade ettiğimiz bu formül kararları idari yargı yerlerinin **pratiklerinde gündeme alındığına** tanık olmaktadır.

Bu nitelikteki kararların pratikteki önemi ile ilgili örnek verecek olursak; işyerinin beş gün süreyle kapatılması işlemine karşı yürütmenin durdurulması istemli iptal davası açıldığı takdirde, Mahkemece **savunmaya kadar kabul kararı verilmez** ise “davalı idarenin savunması alındıktan sonra yürütmenin durdurulması talebinin incelenmesine” dair karar verildiği takdirde, **işyerinin kapatılması işlemi idarece uygulanacak** ve davanın açılmış olmasının artık çokta önemi kalmayacak (tam yargı-tazminat davasına dayanak oluşturması önemini saklı tutuyoruz) olduğunu belirtmek isterim.

Bu örnekleri çoğaltabiliriz. Vurgulamaya çalıştığımız husus, açılan dava ile aktif duruma gelen idari yargı yerinin var olduğunun görülmesi ve **savunmaya kadar kabul kararı verilmesinin pratikteki değerinin** anlaşılması bağlamında, telafisi güç ve imkânsız zararların oluşması ve devam etmesinin engellenmesi işlevini yerine getirmesidir.

Yeri gelmişken belirtelim ki, savunmaya kadar kabul kararını tebellüğ eden idarelerin, savunmayı derhal hazırlayıp arar kararı ile istenilen belgeleri **Mahkemeye en kısa sürede sunmaları** gerekmektedir. İdareler sonuç alınma ihtimali oldukça düşük olsa da elbette itiraz etmeli ancak hemen hiç gecikmeksizin savunmalarını ve işlem dosyasını mahkemeye vermeleri isabetli olsa gerek.

Savunmaya kadar kabul kararı üzerine **işlemin yürütmesi duracağından**, ileriye yönelik olarak davalı idareler aleyhine açılacak tazminat davalarında, muhtemel dava kabul kararı sonrası **idareciler aleyhine rücu edilmesi** durumunda kısmen de olsa sorumluluktan kurtaracaktır.

Nitekim, **Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun Tasarısında**; “Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, 2577 sayılı Yasa’nın 27. maddesi 2. fıkrasındaki hüküm çerçevesinde yeni bir karar verilinceye kadar, idarenin savunması alınmaksızın durdurulabilir.” düzenlemesi amaçlanmıştır. Nitekim tasarı **Meclis’e** sunulmuş ve 2012 yılında (02.07.2012

tarih ve 6352 sayılı Yasanın 57.maddesiile kabul edilmiştir.) kabul görerek yasalaşma süreci tamamlanmıştır.

Denilebilir ki, idari yargı yerleri 2012 yılı öncesi süreçte, yasada bulunmayan **savunmaya kadar kabul kararları verilebilmesinin yasal altyapısını oluşturmada** yola çıkmış ve yargı yerlerinin bu iradesi yasa koyucu için dayanak/referans oluşturmuştur.

Yeri gelmişken savunmaya kadar yürütmenin durdurulması talebinin kabulüne karar verilebilmesi hususunu **2009 yılının Kasım ayında gündeme getirdiğimizi** ve 2010 yılı Ocagında da İstanbul Barosu Dergisi'nde yayımlanan makalemizde ifade ettiğimizi belirtmek isteriz.⁴²

7. SONUÇ

Yasa yapıcı, **2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu**'nu yazarken yargısal denetiminin sınırını önemle-özellikle çizmiştir. Sınırlamanın **istisna olmadığı** 2577 sayılı yasa, 2709 Kanun numaralı Anayasa'ya altlık oluşturmuştur. İstisnalar adeta **kural halini** almıştır.

Anayasa'yı yazanlar bu şekilde kaleme alınmış 2577 sayılı Yasa ile **barışıklık** aramışlardır. Nitekim, İdare'nin yargısal denetimini belirlemekten öte, **sınırlayan Anayasa kuralları** sayesinde, 2577 sayılı yasanın Anayasa'ya aykırılığı da ileri sürülememiştir.

Bu yazılı metinler ile İdari Yargı yerleri ve İdari Yargılara şu **sınırlayıcı genel kurallar** getirilmiştir:

* Yargılama yetkisi, idari işlem veya eylemin hukuka uygun olup olmadığı denetimi ile sınırlı tutulmuş,

* İdari Yargı yerlerinin yerindelik denetimi yapamayacakları belirtilmiş,

* Takdir yetkisinin kaldırılması sonucunu doğuracak şekilde yargı kararı verilemeyeceği vurgulanmıştır.

42 Selami Demirkol, "İdari Yargılama Usulünde "Savunmaya Kadar Kabul" Olgusu- İdari Yargı(cın)/nın Var Olduğunun Doğrulanması", *İstanbul Barosu Dergisi*, İstanbul (Ocak-Şubat 2010), C.84, s. 83-98.

Anayasa’da; 20 madde ve 2577 sayılı Yasa da ise 10 madde ile İdari Yargı denetimini sınırlayıcı hükümler barındırılmıştır.⁴³

Bunlarla birlikte; İdari yargı yerleri tartışmasız “**pasif**” konumdadırlar. Ancak, menfaatleri ihlal edilen veya hakları muhtel olan bireylerin açtıkları davalar ile **aktifleşmektedirler**. İdare karşısında güçsüz durumda bulunan bireyler tarafından işlem ve eylemlerin yargılanmaları için idari yargı önüne götürebilmeleri bir haktır. Bireyler (İdare edilenler) idare karşısında **güçsüz** durumdadırlar. Yargı yerinin vazifesi, işlem ve eylemleri yargılayıp hukuka uygun olup olmadıkları sonucuna vararak **hukuka uygunluk denetimi** yapmaktır.

İdari yargıçların **kendilerini sınırlaması** hakkaniyete uygun yargılama ilkesinin uygulanmadığının resmi olmaktadır. Yargıçlara hukukun üstünlüğü ilkesinin uygulanmasında önemli görevler yüklenmiştir. Yargıç görevini layıkıyla yerine getirmenin **vicdanı ve hukuki sorumluluğunu taşımaktadır**. O halde, idarenin hukuku veya bireyin hukukundan ziyade, özellikle ve önemle vurguluyorum ki, sadece “**Hukukun Üstünlüğü**” ilkesini tesis etmekle görevli idari yargı yerlerinin bu ilkenin pratiğe geçirilmesi çaba ve kararları için hukuki ve yasal zeminleri var mı sorusu akla gelmektedir.

Yukarıda aktardığımız **bu tablo karşısında** gerek **Anayasa**, gerekse **2577 sayılı Yasada gerekli ve yorumlanabilir dayanak kurallar bulunmaktadır. Belirtmekte fayda var ki** mevcut durum **idari yargıçların yorumları ile yargılama teknik ve formüllerini kullanması/kullanabilmesi ile oluşagelmıştır**.

Yargılamada gerçeğe ulaşmak ve adalet denilen değeri somutlaştırmak, insanoğlunun en zor uğraşısı olmakta iken, aynı zamanda şüphesiz en temel hakkıdır. Asıl olan ise **adaletin ivedilikle yerini bulmasıdır**. İdarenin **icrai işlem tesis etme yetkisini kullanarak**, birey hakkında yaptığı tasarrufların **idari yargıda dava açılmış olsa dahi yürümesi**, birey için hiç de adaletli bir tablo oluşturmamaktadır.

43 Ayrıntılı bilgi için bkz., Selami Demirkol, “İdarenin Yargısal Denetiminde Sınırlamalar-Kaideleşmiş Yargısal Denetim Bağımsızlığı ile Hukuka Bağlı İdare Uyuşmazlığı”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul1995.

Davanın açılmış olması, **işlemin yürütmesine engel olmadığından** işlem icra edilecek ve telafisi güç veya imkânsız zararlar oluşacak ve **bu durum devam edecektir**. Ta ki idarenin savunması alınıp, ara kararı ile istenilen belgelerin dosyaya konulması sonrası verilecek yürütmenin durdurulması kabul veya ret kararına kadar bu **tablo çaresizlikle izlenilecektir**.

Oysa dava açıldığında (olumsuz işlemlere karşı açılan iptal davaları hariç) idari yargı yerince verilecek **“Savunmaya Kadar Kabul”** kararı, dava açan birey için güvence oluşturacak ve işlemin hukuka uygun olup olmadığına dair verilecek yürütmenin durdurulması ret veya kabul kararına kadar **bireye işlemin olumsuz etkileri yansımacaktır**.

Ancak yukarıda çizdiğimiz tablo göz önüne alındığında, idari yargı yerlerinden etkili ve acil karar beklentisi davanın ilk inceleme safhasında **“Savunmaya Kadar Kabul”** kararları ile sonrası şartları var ise **“Yürütmenin Durdurulması Kabul Kararları”** verilmesi ile sağlanacak ve idare karşısında güçsüz konumda bulunan bireyin, yargıya olan güveni artacak ve yargının işlevselliği daha bir kabul görecektir.

KAYNAKÇA

- AKYÜZ Uzdem, “İdare Hukuku ve İdari Yargı ile İlgili İncelemeler III”, *Danıştay Başkanlığı, Danıştay Tasnif ve Yayın Bürosu Yayınları*, Ankara 1986, C.29.
- ASLAN Zehredin, *İdari Yargıda Yürütmenin Durdurulması*, 2. Basım, Alfa Yayınevi, İstanbul 2001.
- ASLAN Zehredin, *Türkiye’de ve Ulusalüstü Hukukta Bireylerin Geçici Yargısal Korunması*, 1. Basım, Alfa Yayınları, İstanbul 2004.
- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 11.Protokol ile değiştirilmiş metin; Avrupa Antlaşmaları Serisi, No:5, Avrupa Konseyi Yayınları
- BAŞLAR Kemal, *Türk Mahkeme Kararlarında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*, Council Of Europe, Şen Matbaa, Ankara 2007.
- BÜLBÜL Erdoğan, “Fransız İdari Yargılama Hukuku’nda İvedi Yargılama Usulleri Reformu”, *Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu, Danıştay Yayınları*, Ankara 2002, Y.134.

- DEMİRKOL Selami, “İdarenin Yargısal Denetiminde Sınırlamalar-Kaideleşmiş Yargısal Denetim Bağımsızlığı ile Hukuka Bağlı İdare Uyuşmazlığı”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1995.
- DEMİRKOL Selami, “İdari Yargılama Usulünde “Savunmaya Kadar Kabul” Olgusu- İdari Yargı(cın)/nın Var Olduğunun Doğrulanması”, *İstanbul Barosu Dergisi*, İstanbul (Ocak-Şubat 2010), C.84.
- ERKUT Celal, *Kamu Kudreti Ayrıcalıkları ve Tutuk Adalet Anlayışı*, Yenili Basımevi, İstanbul 2004.
- GEMALMAZ H. Burak, *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunda Geçici Tedbir Kurumu, Türkiye’de ve Ulusal üstü Hukukta Bireylerin Geçici Yargısal Korunması*, 1. Basım, Alfa Yayınları, İstanbul 2004.
- GÜLAN Aydın, “Fransa’da İdari Yargının Etkinliğini Sağlama Arayışları,” *İdari Yargının Yeniden Yapılandırılması ve Karşılaştırmalı İdari Yargılama Usulü, Sempozyum*, Danıştay Yayınları, Ankara (11-12 Mayıs), 2001, Y.133.
- GÜNDAY Metin, “Yürütmenin Durdurulması Kararı ve Uygulamada Karşılaşılan Bazı Sorunlar”, *2000 Yılında İdari Yargı Sempozyumu*, Danıştay Yayın Bürosu Yayınları, Ankara (11-12 Mayıs 2000), No: 59.
- İNCEOĞLU Sibel, *Adil Yarılanma Hakkı ve Yargı Etiği*, Council Of Europe, Şen Matbaa, Ankara 2007.
- KARABULUT Mustafa, “İngiltere’de İdarenin Yargısal Denetimi Üzerine Bir İnceleme” *Danıştay Dergisi*, 2000, Y.30, S. 102.
- ÖZAY İl Han, “İdari Yargı Denetiminin Kapsamı ve Sınırları” *12,16 Ocak 2000 Hukuk Kurultayı Ankara Barosu*, Ankara 2000, C.1.
- ÖZAY İl Han, «İtalya: «Nakıs» İdari Rejim mi «Malcús Talih’ mi?», *İdari Yargının Yeniden Yapılandırılması ve Karşılaştırmalı İdari Yargılama Usulü Sempozyum*, Danıştay Yayınları, Ankara 2001, Y.133.
- ÖZAY İl Han, “Yürütmenin Durdurulması; Demokratik Hukuk Devleti’nde Dördüncü Boyut”, *Danıştay’ın 117. Kuruluşu Yıldönümü Kutlama Sempozyumu*, Ankara 1985.
- ÖZCAN Hüseyin, *Avrupa Toplulukları Mahkemesi ve Birinci Derece Avrupa Mahkemesi’nde Yürütmenin Durdurulması, Türkiye’de ve Ulusalüstü Hukukta Bireylerin Geçici Yargısal Korunması*, 1. Basım, Alfa Yayınları, İstanbul 2004.
- SARICA Ragıp, *‘Tehir-i İcra’, Danıştay Kararları ve Yürütmenin Durdurulması*, Türk Hukuk Kurumu Yayınları, Ankara 1966, No:24113.
- TAN İbrahim, *Adil Yargılanma Hakkı ve Adil yargılanma Hakkının İhlali Halinde Gidilebilecek Yasal Yollar, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, İstanbul: 2018, 15 (2).

- ULUSOY Ali, “Fransız İdari Yargı Reformu”, *Danıştay Dergisi*, 2001, Y. 31, S. 103.
- WALTER Pauly, “Yeniden Birleşen Almanya’da İdari Yargının Gelişimi ve Yapısı”, 2. Ulusal İdare Hukuku Kongresi Bildiri Özetleri, *Danıştay Yayınları*, Ankara 1993, C.55.
- YAVUZDUGAN Seçkin, Türk Anayasa Yargısında Yürürlüğün Durdurulması, *Türkiye’de ve Ulusal üstü Hukukta Bireylerin Geçici Yargısal Korunması*, 1. Basım, Alfa Yayınları, İstanbul 2004.
- YET Orhun, “İdari Yargının Etkinliğine İlişkin Sorunlar”, *2000 Yılında İdari Yargı Sempozyumu*, Danıştay Yayın Bürosu Yayınları, Ankara 2000, C. 59.
- YILDIRIM Akif-GAYRETLİ Zehra, Suç İsnadına İlişkin Yargılamalarda Silahların Eşitliği İlkesi, *Anayasa Mahkemesi Yayınları*, Ankara: 2022.
- ZABUNOĞLU Yahya Kazım, “İdari Yargıda Dava Açma Süresi (2577 sayılı İYUK’un 10. ve 11. maddeleri açısından bir inceleme)”, 1. Ulusal İdare Hukuku Kongresi, Ankara 1990, *Danıştay Yayınları*, C.53.

İSTANBUL BAROSU STAJ EĞİTİM MERKEZİ'NİN KURULUŞU, YÜKSELİŞİ VE ÇÖKÜŞÜ 1996-2024

Av. Haluk İNANICI¹

ÖZET

İstanbul Barosu Staj Eğitim Merkezi, üye avukatların çabası ile 1996 yılında kurulmuş ve Türkiye'ye örnek olmuş, Avukatlık Kanunu değişikliğine yol açmış çok önemli bir baro kurumudur. Bu kurumun tanıklık ettiğim üç dönemi; Gülçin Çaylıgil, Erdal Üner ve Berra Besler'in yürütme kurulu başkanlığı yaptığı dönemler SEM'in yükseliş ve kurumsallaşma sürecini temsil eder. Tanıklık ettiğim bu üç dönemi, 2024 yılı Baro seçimleri sonunda yönetimi devralan Değişim İçin Avukatlar Grubu'nun karşılaştığı SEM ile mukayese etmenin ve tarihçeyi yazmanın, takip edecek süreçte baro yönetimine talip olacak meslektaşlarım için yararlı olacağını düşündüm. Yazımı ve değerlendirmelerimi, SEM yönetim ve akademik kadrosunda göre aldığım bu üç dönemde yaptıklarımıza, gördüklerimize, SEM'in karar defteri ile yazımda belirttiğim diğer kaynaklara dayanarak derlemeye çalıştım. İlaveten Fransa'da hukuk eğitimi sonrası avukat olmak için adayların geçtiği süreçten de bahsederek, mukayeseli bir kaynak oluşturmaya çalıştım.

Anahtar Kelimeler: Staj Eğitim Merkezi, Baro, Avukat, Avukatlık Okulu, Fransa Modeli,

1 İstanbul Barosu

1. GİRİŞ

İstanbul Barosu'nun kurulduğu günden itibaren en başarı projelerinin başında Staj Eğitim Merkezi'nin kuruluşu gelir. Avukat adaylarına ilişkin işlemler ve avukatlık eğitimi baronun faaliyetlerinin neredeyse üçte birini teşkil eder ve önem derecesi açısından başta gelir. Batı'nın ilk baroları avukatlık eğitimini düzenleme yetkisini devletten kendi uhdesine almak için çok büyük mücadele vermiştir.² Bu nedenle avukat adaylarının eğitimi yapamayan bir kurumu baro olarak adlandırmak geçmiş tarihe de ters düşer. Bu bakış açısıyla 1996-2024 arasında tanıklık ettiğim ilk üç dönem ile SEM'in içine düştüğü hali mukayese ederek bir değerlendirme yapma gereği duydum.

2. STAJ EĞİTİM MERKEZİ'NİN KURULUŞU

İstanbul Barosu'na katıldığım 80'li yıllarda, baroda stajyerlere sadece konferanslar verilirdi. Stajyer avukatlar, adliye stajını yaparak, sayısı fazla olmayan bu konferanslara katılarak, bir avukat yanında belirtilen sürede staj yaparak staj eğitimini tamamlardı. Düşündüğümde, katıldığım bu konferanslardan hafızamda hiçbir iz bulunmadığını görüyorum. Bir diğer deyişle o dönemde stajyer avukatların yetiştirilmesi diye bir konu gündemde yoktu. Konferanslar adı altında usulen bir şey yapılıyor, yasal yükümlülük şeklen yerine getiriliyordu. Avukat adaylarının hiçbir eğitime tabi tutulmadan avukat olmasına ve baro levhasına yazılmasına imkân veriliyordu. O dönem avukatlar meslek ilke ve kurallarını, yanında staj yaptıkları avukat ne kadar ilgiliyse o kadar öğreniyorlardı. Bu durum İstanbul Barosu'nun düzenlediği bir sempozyuma kadar böyle devam etti.

İstanbul Barosu 25-29 Ekim 1995 tarihinde Antalya'da "*Demokratikleşme, İnsan Hakları ve Hukuk Devleti Bağlamında Avukatlık Mesleği, Sorunlar, Çözüm Perspektifleri*" başlıklı bir sempozyum düzenledi. Bu sempozyumun 26.10.1995 günlü 2.Oturumu "*Avukatlıkta Mesleki Formasyona Yönelik Eğitim ve Öğre-*

² Baroların, başkan seçimini, meslektaşlarını, adayları eğitime hakkını süreç içinde mücadele ederek devletten kendi uhdesine aktarmasıyla ilgili olarak bkz.: Haluk İNANICI, *Avukatlık Mesleğinin ve Baroların Doğuşu*, Toplum ve Bilim Dergisi, sayı 171, Nisan 2025.

nim Süreçlerinin Sorunları” başlığı altında tartışmaya açılmıştır. Av.Enis Coşkun, *Fransa’da Avukatlık Stajı* başlıklı bir tebliğ sunmuş, tebliğinin sonunda da staj süresinin verimli değerlendirilmesi için baro tarafından Avukatlık Okulu’nun kurulması gerektiğini belirtmiştir. Sempozyumun fikir babalarından Av.Ali Galip Yıldız da sunduğu “*Avukatlık Mesleğinin Amaç ve İçeriği (Bir Model Taslağı)*” isimli tebliğde o gün yapılabilecekleri özetlemiş ve önerilerde bulunmuştur.³

İstanbul Barosu bu sempozyumda yapılan önerilerden yola çıkarak almış olduğu 1995/9 sayılı kararıyla bünyesinde Staj Eğitim Merkezi (SEM) kurmak için uygulamaya geçmiştir. SEM’in kurucu yönetim kurulu üyeleri Enis Coşkun (Başkan), Akkın Sokullu, Uğur Ozan, Galip Yağcı, Gül Erman, Fikret İlkiz’den oluşuyordu.⁴ Staj Eğitim merkezi ilk iş olarak eğitim programı hazırlamış ve 75 avukat adayının katılımıyla 26 Şubat 1996-29 Mart 1996 döneminde ilk deneme eğitimini hayata geçirmiştir. İkinci dönem eğitimleri ise 5 Nisan 1996-5 Temmuz 1996 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. İkinci dönem eğitim çalışmaları İstanbul 1.Ağır Ceza Mahkemesi salonunda farazi dava ve temsili duruşmalarla tamamlanmıştır.⁵

Staj Eğitim Merkezi İç Yönetmeliği hazırlanmış ve 19-20 Ekim 1996 tarihinde yapılan İstanbul Barosu Genel Kurulu’nda onaylanmıştır. Bu çalışmalar neticesinde 2.5.2001 tarihinde Avukatlık Kanunu’nda değişiklik yapılmış ve TBB 19.12.2001 tarihinde Staj Yönetmeliği’ni yayımlamıştır. Böylece bir sempozyum tartışmasından yola çıkılarak yürütülen çalışmalar Avukatlık Kanunu’nun değişmesine neden olmuş ve staj eğitim merkezleri tüm Türkiye’de kurumsallaşmıştır.

3 Avukatlık Mesleği (Sorunlar-Çözüm Perspektifleri), 25-29 Ekim 1995 Antalya, İstanbul Barosu Sempozyum Kitabı

4 Staj Eğitim Merkezi Yürütme Kurulu’nun ikinci başkanı seçilen Gülçin Çaylıgil başkanlığının ilk döneminde SEM YK üyeleri şu avukatlardan oluşuyordu: Av.Gülçin Çaylıgil, Av.Fikret İlkiz, Av.Gül Erman, Av.Haluk İnanıcı, Uğur Ozan, Vilson Akbaş, Şenol Caner.

5 İstanbul Barosu Staj Eğitim Merkezi, 19 Aralık 1998, *Eğitim Raporu*

3. SEM YÖNETİMİ, HAFIZASI VE YAZILI KAYNAKLARI

SEM'de bir meslek eğitim kültürü, geleneği yaratılması; buraya katkı sunabilecek tüm meslektaşlarımıza grup-görüş ayrımı yapılmaksızın yer verilmesi, süreç içinde üretilen tüm yazılı kaynakların muhafaza edilmesi ve nihayet her yönetimin bir önceki üzerine bir tuğla koymasıyla mümkündür. Burada görev almanın mesleğe karşı bir yükümlülük olarak görülmesi, mesleki birikimin avukat adaylarına aktarılması arzusunun devamı, kurumun ne kadar profesyonelleşirse profesyonelleşsin amatör ruhunu kaybetmemesi için elzemdir.

Bir dönem SEM Yönetim Kurulu'nda görev alan meslektaşlarımızın ve bölüm başkanlarının isimleri Baro web sitesinde SEM bölümünde yazıyordu. Her eğitim dönemi sonunda eğitime katılan avukatlar için özel bir teşekkür toplantısı yapılır, görev alan tüm meslektaşlara plaket ve arkasından kokteyl verilirdi. Bir keresinde bu toplantıyı kiralanan bir motorda Boğaziçi gezisi eşliğinde yapmıştık. Çok büyük ilgi görmüştü. Bu heyecan ve ilgi muhafaza edilmezse SEM "duygusuz" bir makineye dönüşür.

Fotoğraf 1

Bugün web sitesinde eski SEM yönetim kurulu üyelerinin isimlerinin, hem akademik kadroya ilişkin önceden konulan listelerin kaldırıldığını görüyoruz... Ne eğitime ilişkin ne bölümlere ilişkin

hiçbir açıklama bulunmamaktadır. Baronun toplam faaliyetlerinin neredeyse üçte birini teşkil eden SEM faaliyetine ilişkin en önemli dijital kaynak olması gerekirken stajyer avukatlar için ne yazılı de de dijital olarak hiçbir kılavuz bulunmamaktadır. En yakın zamanda SEM'in kendine ait özel dinamik bir web sitesi olması, stajyer avukatlar-SEM Yönetimi arasında dijital iletişim imkânı kurulması gerektiği açıktır.

Her yeni SEM yönetiminin önceki yönetimden devraldığı kültüre, birikime katkıda bulunarak yoluna devam etmesi geleneği egemen kılınmalıdır. Burada karşılıksız olarak görev yapan meslektaşlarımız tüm mesleki birikimlerini eğitim kültür havuzuna aktarmakta, bir süre sonra ayrılıp gitmektedirler. Bu yazılı kaynaklar SEM'in en büyük hazinesidir. Örneğin uzun yıllar İcra İflas Bölüm başkanlığı yapan Sümer Altay'ın eğitim programı ve çalışmaları SEM'in en büyük yazılı kaynakları arasında olmalıdır. Bugün bu dokümanlardan en küçük bir iz bulunmamaktadır... Bunların bir kısmı web sitesinde sadece Baro ve SEM YK üyelerine açık olmalı diğer genel kaynaklar ise tüm stajyerlere açık olmalıdır. Bunun için öncelikle SEM Web Sitesi kurulmalıdır. İlk etapta toparlanması, derlenmesi dijital hale dönüştürülmesi gereken yazılı kaynaklar şunlardır:

- SEM YK Karar defteri
- Bölüm başkanlarının eğitim ders planları, ders notları, örnekler vb.
- 2 yıllık dönem raporları
- Bölüm başkanları ile YK toplantıları
- Danışma toplantıları (Fotoğraf 3)
- Konu bazlı özel toplantılar (Staj, sınav, eğitim vb.)
- Baro dönem faaliyet raporları içindeki SEM bölümleri (Fotoğraf 4)
- Stajyer avukat kılavuzları

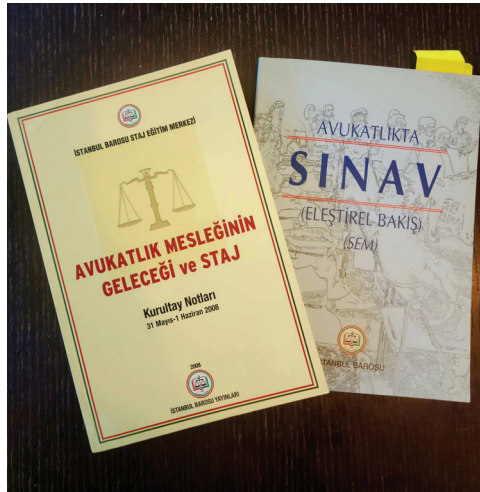
Fransa'da avukat okullarının web adreslerini bilginize sunmakla yetiniyorum.⁶

6 <https://www.cnb.avocat.fr/fr/annuaire-ecoles>

4. 15 YIL SONRA SEM'E YAPTIĞIM ZİYARET SONUNDA GÖRDÜKLERİM

15 yıl sonra SEM ziyaretim esnasında heyecanlanmadım desem yalan olur. Emektar SEM idari yöneticimiz Nevzat Aydın ayrılmış. Onur Kalemci ise hala görevine devam ediyor. Ne sevindiricidir ki, karar defterleri bir dolapta duruyordu. Karar defterini incelerken, kendi yazdığım, imzamin olduğu, defterin ilk kararlarını görünce; odamızdan duyulan stajyer avukat sesleri eşliğinde yürütme kurulu üyeleri, eğitimde görev alan meslektaşlarımızla yaptığımız konuşmaları-tartışmaları, kapıyı çalıp soru soran stajyerleri hatırlamam; ruhumda tatlı bir esinti uyandırdı.

Meslek eğitimiyle ilgili iki önemli ders olan ve hazırlanmasında ciddi emeğimin olduğu “Meslek İlke ve Kuralları” dersi ile “Uygulamada Avukat” derslerine ait ders planlarını, ders notlarını içeren klasörleri bulamadık. SEM'in çıkarttığı kitaplar görünmüyordu. Görevli arkadaşımız taşınmalar esnasında kaybolduğunu söyledi... Oysa bunlar SEM yürütme kurullarının temel başvuru kaynaklarıdır. Yayınlanmış, ilkinin hazırlanmasına katıldığım SEM toplantılarından Avukatlık Sınav, Avukatlık Stajı, ben ayrıldıktan sonra ilgili komisyon tarafından hazırlanan Stajyer Avukat Kılavuzu gibi birkaç önemlisinin ismine değinmiş olayım. (Fotoğraf 2,7)

Fotoğraf 2

SEM'in kütüphanesi, kimsenin bulunmadığı izbe, havasız, dağınık bir bölüme dönüşmüş. Kütüphane görevlisi kadrosu boş olduğundan bir görevli de yoktu... Faal kütüphanesi bulunmayan, kütüphanede çalışan stajyer avukatların olmadığı bir staj eğitim merkezi-avukat okulu olabilir mi? Faal bir kütüphanesi olmayan bir baro düşünülebilir mi? Bu kütüphanenin dijitalleştirilmesi konusuna ise hiç girmiyorum.

Bir dersle karşılaştım, salonda yaklaşık 100 kişi vardı, bazı stajyerler ayakta ve ders sadece "eğiticinin konuşması" şeklinde yürütülüyordu.

Gülçin Çaylıgil ve Erdal Üner'in SEM YK başkanlığı dönemlerinde yürütme kurulumuzun en önemli tartışma konularının başında SEM eğitim müfredatının, dokümanlarının yazılı hale getirilmesi yer alıyordu. Ancak bölümlerde görev alan arkadaşlar derslerde eğitim konusu olarak kullandıkları yazılı materyali teslim etmedikleri için bir türlü bu amaç gerçekleştirilememişti. Ben Avukatlık Meslek Deontolojisi ders notlarımdan derlediğim bir yazıyı ise 2008 yılında yayımlamışım⁷.

SEM'de yeteri kadar görev yaptığım düşüncesiyle bu mekandan uzun yıllar uzaktaydım⁸. Ta ki, Değişim İçin Avukatlar Grubu olarak 2024 yılı Baro yönetim seçimini kazanıncaya kadar. Bu kez kaybolan bu bilgi-belge kaynağından özel arşivimde olanları yeni seçilen SEM YK'sına sunma görevi verdim kendime. Bir kısmını imha etsem de hala duran arşivimi tarayarak özellikle Meslek Deontolojisi ve Uygulamada Avukat bölümleri eğitim ders notlarını, dokümanlarını SEM Yürütme Kurulu'na seçilen meslektaşlarıma aktardım.

7 Haluk İnanıcı, "Avukatlık Deontolojisine Giriş, Eleştirel Yaklaşım", *21.Yüzyılda Avukatlık ve Baro*, Legal Yayınları, 2008.

8 Açıkça ifade etmeliyim ki, kuruluş döneminde bilişim hukuku dersini sunmam, Gülçin Çaylıgil'in ve Erdal Üner'in SEM Yürütme Kurulu başkanlıkları döneminde yürütme kurulunda yer almam, Berra Besler döneminde *Uygulamada Avukat Bölüm Başkanlığı* görevini yürütmem, mesleğimizin yüz akı istisnai insanlar birarada çalışmam benim için hem büyük bir onur kaynağı hem de de mesleki olgunlaşmama vesile olan çok kıymetli deneyimlerdi.

5. 2025 SEM FOTOĞRAFI

SEM Yürütme Kurulu'nda görev alan arkadaşlarım, SEM Yürütme Kurulu'ndan sorumlu Baro Yönetim Kurulu üyesi arkadaşım ile yaptığım sohbetler ve yerinde yaptığım gözlemler sonunda 2024 yılında baro seçimleri ardından SEM'in mevcut durumunun içler acısı fotoğrafını çekme imkânım oldu. Özetle;

- SEM kuruluşundan önceki dönemin/80'li yılların konferans yöntemine dönülmüş,
- Eğitim kadrosunda görev alan meslektaşlarımızın ne anlattığı, hangi dokümanları kullandığının bilinmiyor,
- Eğitim bölüm başkanlıkları kaldırılmış,
- Eğitim programı diye bir doküman bulunmuyor,
- Bölüm başkanlıkları ve danışma kurulu toplantılarına son verilmiş,
- Kurgusal (Farazi, sanal) yargılama gibi 40 yıl önce kurulan, geliştirilen gerçek mesleki eğitime son verilmiş,
- SEM eğitimlerinin kuruluş döneminin 25-30 kişilik dershane modelinden vazgeçilerek en az 100'er kişilik gruplar halinde 2 yerde verilme yöntemine geçilmiş,
- Stajyerlere yönetmeliğe aykırı olarak sadece toplam 40 saat süreli konferanslar veriliyor,
- Dönem sonu aday avukatlardan alınan staj değerlendirmele-ri uygulamasına son verilmiş,
- Dönem sonu aday avukatlardan alınan tez uygulamasına son verilmiş,
- Dönem sonu tezlerin stajyer avukatlar tarafından sözlü olarak sunulması, juri tarafından meslek etiğiyle ilgili soru sorulması buna göre SEM belgesi verilmesi yöntemi terk edilmiş,
- SEM tarafından yapılan özel toplantı dokümanları ve çıkartılan kitaplar kaybolmuş,

Bana göre baro faaliyetlerinin en önemlilerinden biri olan SEM'in faaliyetlerinde kuruluş dönemi öncesine dönülmüş ve baromuzun gözbebeği olan bir kurum ölüme terk edilmiş.

SEM'in yeniden doğuşu için tüm grupların beraberce hamasetten uzak biçimde elini taşın altına sokması gerekiyor.

6. STAJ EĞİTİM MERKEZİ

6.1. SEM'de Hukuk Öğretilmez

Staj Eğitim Merkezi adından da anlaşılacağı üzere eğitim merkezidir. Öğrenim-öğretim merkezi değil. Burada hukuk öğretilmez. SEM bilgi açığını doğrudan kapatmaya çalışmaz, zaten çalışamaz da. SEM bilgiyi uygulama içinde verir, konuşur, tartışır; o bilgi ile ortaya çıkacak doküman stajyer tarafından örneklere bakarak yaratılır, yaratılan bu doküman üzerinde tartışılır. **SEM'de hukuk muhakeme ve analiz yeteneği geliştirilir.** Nitekim gerek TBB SEM Yönetmeliği (22.m.) gerekse İstanbul Barosu SEM Yönetmeliği'nde (7.m) belirtildiği üzere; SEM avukatlık hukuku ve meslek kuralları bilgisini edinmesi ve hukuk kurallarının somut olaylara uygulama yeterliliğinin artırılmasını amaçlar. SEM'de herkesin verdiği kişisel öneme göre ders eklenmez veya çıkarılmaz. İki de bir eğitim programıyla oynanmaz.⁹ Hukuk fakültesini bitiren stajyerin hukuk bildiği varsayılır. Bilmiyorsa, zorluklarla karşılaşılırsa, stajyerin eksikliklerini kendisinin tespit etmesi ve kurslara, seminerlere katılarak gidermesi gerektiğinin altı çizilir.

Öğretim sadece avukatlık hukuku (Etik, deontoloji, meslek ilke ve kuralları, meslek tarihi) ile sınırlıdır. Bu durumda bile etik dersinin büyük bir kısmı disiplin hukuku, suç hukuku, bağımsızlık, hak ve yükümlülükler, ücret vb. başlıklar altında uygulama şeklinde anlatılır

Konferans yöntemi staj eğitim merkezleri için bir eğitim biçimi değildir. Konferanslar zorunlu ders saatleri yerine sayılmaz.

9 Örneğin, eğitim planına koyduğumuz, dokümanlar üzerinden anlattığımız "Avukatın ve Baroların Bağımsızlığı" dersi kaldırılmış. Bu ders, savcılığa ifade için çağrılan avukatların, baro yöneticilerinin bakanlık izni olmadan ifade vermemesinden avukatın diğer yargılama süjelerine, devlete hatta müvekkiline karşı bağımsızlığının olay ver örnekler üzerinden anlatılmasına kadar geniş bir yelpazeye yayılıyordu.

Konferanslar dileyen avukat adayının bilgi görgüsünü artırmak için katılacağı etkinlikler kapsamındadır.

6.2. SEM'in Yönetimi

SEM yürütme kurulu tarafından yönetilir. SEM'den sorumlu Yönetim Kurulu üyesi bağımsız SEM YK'sı ile Baro YK'sı arasında ilişkiyi, bilgi akışını sağlar. Eğitim programını, eğitim kadrosunu, SEM YK'sı tarafından belirlenecek ilkeler ışığında SEM YK'sı belirler. Elbette Baro yönetiminin, tüm meslektaşların SEM akademik kadrosuna öneride bulunma hakkı vardı ama bunların değerlendirilmesini SEM YK yapar. SEM YK'sı toplantılarında alınan kararları Karar Defteri'ne yazılır. Bu defter aynı zamanda SEM'in hafızasıdır. SEM'den sorumlu YK üyeleri sadece SEM YK'sı ve Baro YK'sı arasında bilgi alışverişini, baro YK'sının veya SEM YK'sının taleplerini karşılıklı iletmeye görevlidir. SEM'i yönetim kurulu başkanı temsil eder. Önemli konularda SEM ve BARO yönetim kurulları birlikte toplantı yapar.

SEM'in bağımsızlığı benim görev aldığım dönemlerde hep önemsendi. Tüm baro başkanları yapılan işin niteliğinden ve ağırlığından dolayı, "Bizden bir talebiniz var mı?" diye söze başladılar. Baro başkanı veya SEM YK üyesi ziyaret ettiğinde yukarıdaki çerçevede sohbetimiz olur, eğer onların da katılacağı özel bir gündem maddesi yoksa resmi toplantımıza onlar çıktıktan sonra başladık.

7. STAJ EĞİTİM MERKEZİ'NİN YÜKSELİŞ DÖNEMİ

Enis Coşkun'un kurucu başkanlığını takip eden dönemlerde **Av. Gülçin Çaylıgil'in, Av. Erdal Üner ve Av.Berra Besler'in SEM yürütme kurulu başkanlıkları** esnasında aşağıdaki yenilikler eğitime dahil edildi. Tanık olduğum için sadece bu üç döneme değiniyorum. Umarım bu yazım, sonraki dönemlerde görev yapan meslektaşlarımın da durumu değerlendirmesine, katkı sunmasına vesile olur.

Fotoğraf 3

Görev yaptığım dönemlerde, derslerde hâlâ devam eden “anlatma” yöntemi yerine “konuların dosya, belge, örnekler” ve bilginin uygulanması üzerinden anlatılması, evrakların stajyer avukatlar tarafından hazırlanması modelinin önemi konusunda akademik kadro ile çok sayıda toplantı yapıldı.

Stajyerlere dönem sonunda avukat adayının kendi seçeceği bir konuda (belirlenen tez yazma kuralları çerçevesinde) tez yazma zorunluluğu getirildi. Tezlerin değerlendirilmesi için değerlendirme yapabilecek nitelikte avukatlar tespit edildi. Tezler bu avukatların onayı ile kabul edildi.

Kurgusal yargılama modeli konuşuldu ve uygulamasının yaygınlaşmasına çalışıldı.

Her eğitim dönemi sonunda avukat adayının sözlü değerlendirilmesi yöntemi yaratıldı. Her avukat adayı, kendi seçtiği konudan ve meslek etiğinden soruları cevapladığı bir anlamda jüri önünde sözlü sınav modeli getirildi. Sözlü sınav jürileri ilgili bölüm başkanları tarafından oluşturuldu. Özellikle meslek etiği kapsamında sorular sormak için SEM YK üyeleri bu jüriye katılmaya çalıştı. Bu uygulama ileride baroların yapması gereken avukatlığa kabul sınavının da küçük bir örneği olarak yıllarca uygulandı. Söylemem gerekir

ki, gerçekten kendi tezini anlatamayan, meslek etiği sorularını yanıtlayamayan az sayıda stajyere belge verilmemesi ve tekrar sınava alınması uygulaması SEM eğitimini inanılmaz ölçüde ciddileştirdi ve önemli hale getirdi.

Stajyer avukatlara dönem sonunda SEM'de, derslerde gördükleri olumsuzluklar, eksiklikler, öneriler konusunda kısa da olsa görüşlerini yazılı olarak iletmesi yükümlülüğü getirildi. Anket yerine stajyerin el yazısıyla yazdığı bu yöntem özellikle tercih edildi. SEM yönetiminin avukat adayların düşüncelerini kendi kalemlerinden öğrenme imkanı yaratıldı. Bu görüşler çok yararlı oldu, bazı bölümlerde bu görüşlere bağlı olarak kadro değişikliğe gidildi.

Fotoğraf 4

Akademik kadro ile toplantıya önem verildi belirli periyotlarla bölüm başkanları veya eğitimde görev alan tüm meslektaşlarımızla toplantılar yapıldı. Tüm bölüm başkanlarından kendi bölümlerine ait ders planları toplandı. Ancak ayrıldığı tarihe kadar uygulama dokümanları, belgeleri toplanamadığından *Sem Eğitim Müfredat Kitabı* bir türlü oluşturulamadı. Meslek etiği soru kitapçıkları oluşturuldu. Stajyerlerden bunları cevaplamaları istendi.

Kurgusal yargılama giderek daha ağırlık kazandı. Bölüm başkanlarının kendi bölümlerinde kurgusal yargılama yapması teşvik edildi. SEM yılda bir kez sanal yargılama yarışması düzenledi. SEM tarafından Türkiye çapında stajyer avukatların katılacağı *Kurgusal Yargılama Yarışması* düzenlendi. Her ilden katılan beşer kişilik stajyer avukat ekipleri, kendilerine önceden iletilen vakalar arasından o an kura yöntemiyle birini seçtiler ve seçilen vakada (yine kura ile belirlenerek) davacı ya da davalı, müdafii veya müşteki-müdahil olarak kendi aralarında verilen süre içinde hazırlanarak, belirli süre içinde savunmalarını veya iddialarını hukuki dayanaklarıyla anlattılar. En iyi ekipler tespit edildi.

Bizim aklımıza gelmeyen daha sonra Stajyer Avukatlar Komisyonu tarafından geliştirilen Stajyer Avukatın El kitabının yayımlanmasını hayranlıkta izledim.

Bu bilgilerin çoğu SEM YK karar defterinde yer almaktadır.

8. MESLEK İLKE VE KURALLARI (DEONTOLOJİSİ) VE UYGULAMADA AVUKAT BÖLÜMLERİ

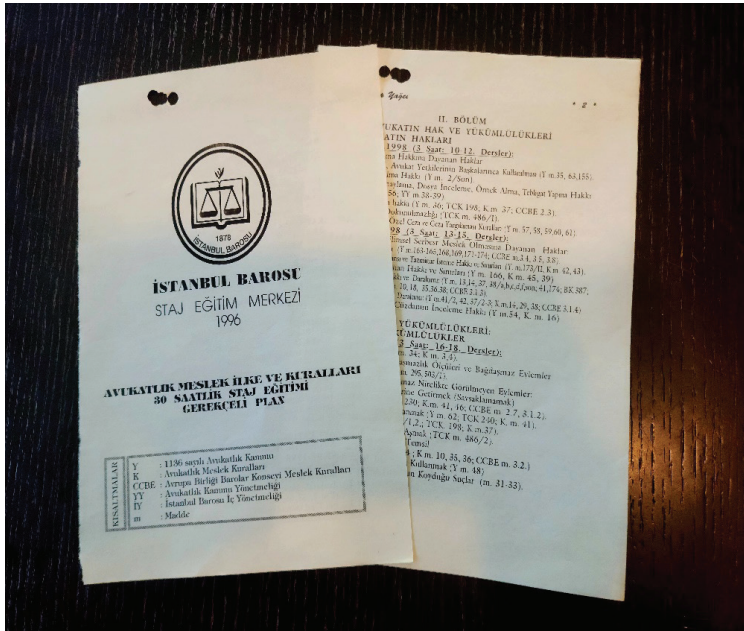
Staj eğitiminin temeli avukatlık hukukunu, etiğini, kültürünü ve uygulamasını öğretmektir. Bu nedenle bu iki eğitim konusu en önemli amaç olarak benimsenmelidir. Esasen Yönetmelik gereği SEM’de 60 saat zorunlu dersler, 60 saat seçimlik olmak üzere 120 saat eğitim verilir. 60 saat zorunlu ders paketinin en önemli bölümü 20 saat (1100) Meslek İlke ve Kuralları (Meslek Etiği- Meslek Deontolojisi), 20 saati ise (1200) Uygulamada Avukat bölümlerine aittir. Asgari düzeyde bu 40 saatlik mesleki eğitimin verilmediği bir staj eğitim merkezinin görüntü dışında hiçbir işe yaramayacağını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Bugün duruşmalarda meslektaşlarına laf atan, saygısızca davranan, alacağın sahibi kendisiymiş gibi davranan, hakimin karşısında düğme ilikleyerek nasıl tensip buyurursunuz diyen ya da nerede, ne zaman, ne kadar konuşacağını bilmeyen avukatların sayısındaki veya dilekçe üslubunda düzey düşüklüklerinin artışı göz önüne alındığında, SEM’in bu olumsuz gelişmedeki payını da görmezden gelmemeliyiz. Meslek deontolojisini bilmeyen, farkında olmayan avukat sayısı giderek artmaktadır. Oysa SEM meslek deo-

ntolojisine ilişkin çeşitli konularda ödev metinleri bile hazırlamıştı. (Fotoğraf 6)

8.1. Avukat Galip Yağcı'ya Saygı

SEM yürütme kurulunda göreve başladığımda Meslek İlke ve Kuralları bölümü başkanlığını aynı zamanda SEM'in kurucu yürütme kurulu üyesi Avukat Galip Yağcı yürütüyordu.

Fotoğraf 5

Galip Yağcı güncelliğini halen koruyan çok önemli, nitelikli bir eğitim ders planı yapmıştı. **Galip Yağcı kendi hazırladığı Meslek İlke ve Kuralları ders planını bizzat, her stajyer grubuna 20 saat kesintisiz ders vererek tamamlar, tek bir dersi kaçırmamaya özen gösterirdi. (Fotoğraf 5)**

Bu çabası onu genç yaşta kaybedinceye kadar gözlerimizin önünde devam etti. SEM'in kurulur kurulmaz elde ettiği ilk saygınlığında, verdiği mesleki eğitimin ciddiyeti nedeniyle bu arkadaşımızın büyük payı vardır.

8.2. Normatif ve Tematik Ders Planları

Galip Yağcı'nın ders planı normatif yöntemle hazırlanmıştı. Meslek ilke ve kuralları dersi, Avukatlık Kanunu sistematığı ve normları esas alınarak yürütülüyordu. SEM yürütme kurulunda bu normatif planın yanında ayrıca tematik bir plan hazırlanması ve iki eğitim modelini bir arada yürütme ve değerlendirme kararı aldık. Bu plana Gül Erman'ın "*Müdafî Olarak Avukat*" başlığı altında verdiği eğitim, o dönem baro başkanı olan Yücel Sayman'ın "*Yargının Kurucu Unsuru Savunmanın Temsilcisi Olarak Avukat*" başlığı altında verdiği eğitim de alındı. Yücel Sayman katılmadığında onun dersi avukatlık mesleğinin nitelikleri ve avukatın bağımsızlığı dersleri içinde verilirdi.

Yürütme Kurulu'nda birkaç modelli tematik ders planı hazırladık. Galip Yağcı'nın normatif planı ile bu tematik plan A, B, C, D sınıfları olarak adlandırılan sınıflarda aynı anda paralel olarak verildi.¹⁰

8.3. Mukayeseli Meslek Deontolojisi Ders Planı

Yukarıda değindiğim gibi SEM'de bugüne kadar kullanılan iki ders planı küçük güncellemelerle halen de uygulanabilir. Ders planlarının geliştirilmesine katkıda bulunduğum Avukatlık Meslek İlke ve Kuralları (Avukatlık Deontolojisi) bölümü ve bir dönem bölüm başkanlığını yaptığım Uygulamada Avukat bölümü ders planı uzun yıllar, küçük farklılıklar olsa da aşağıdaki şekilde uygulandı.

8.4. Avukatlık Meslek İlke ve Kuralları (Meslek Deontolojisi) Bölümü Dersleri (Ders Kodu:1100)

- Avukatlık Deontolojisine Giriş
- Yargının Kurucu Unsuru Savunmanın Temsilcisi Olarak Avukat
- Avukatlık Mesleğinin Nitelikleri
- Avukatın Bağımsızlığı
- Avukatın Fonksiyonları

10 Gerek avukat deontolojisi gerekse uygulamada avukat bölümlerine ilişkin iki eğitim planını ve derslerin planlarını yeni Staj Eğitim Merkezi yürütme kuruluna teslim ettim.

- Avukatın Hak ve Yükümlülükleri
- Müdafî Olarak Avukat
- Avukatın Disiplin Hukukunun TBB Kararları ve İlke Kararları Işığında Değerlendirilmesi
- Yargı Dışı İhtilaflarda Çözüm Yolları
- Adli Yardım-CMK Avukatlığı
- Avukatın Cezai ve Hukuki Sorumluluğu
- Avukatların Birlikte Çalışma Modelleri ve Vergisel Yükümlülükler Açısından Değerlendirme
- Avukatın Disiplin Hukuku (Pratik)
- Uluslararası Meslek Kuralları ve Kaynakları

8.5.Uygulamada Avukat Bölümü Dersleri (Ders Kodu:1200)

- Avukatlığa Giriş ve Kurumlar, Baro ve TBB
- Büro Otomasyonu ve Büro Yönetimi
- Hukukta Metot/Muhakeme, Vaka Analizleri
- Dilekçe Yazımı, Yapılan Hatalar
- Avukatların Görevleri Nedeniyle İşledikleri Suçlar: Avukatın Suç Hukuku
- Hitabet ve İletişim, Duruşmada Avukat
- Avukatın Vergi ve Sigorta Yükümlülükleri
- Avukat Ücret Sözleşmesinin Hazırlanması, Uygulama ve Sorunlar
- Sözleşme Hazırlama ve Müzakere Teknikleri
- Yargı Dışı Çözüm Yolları ve Pratiği
- AİHM Bireysel Başvuru Süreci, Dilekçelerin Hazırlanması
- Avukatlık Mesleğinin Sorunları
- Kurgusal Yargılama (Örnek Dosyalar Üzerinden)

Kadın hakları, çocuk hakları gibi önemli hukuk alanları, uygulamada avukat bölümü konuları içinde veya kurgusal yargılama dosyaları içinde yer alır ve uygulanırdı.

Fotoğraf 6

SEM üzerine buraya kadar değindiğim konuları değerlendirebilmek için Fransa'da avukat adaylarına uygulanan eğitime göz atmak istiyorum.

9. FRANSA'DA AVUKATLIK MESLEK EĞİTİMİ

Fransa'da hukuk eğitiminin ağır olduğu, avukat olarak bir baro levhasına yazılmanın ciddi süreçlere tabi olduğu bilinir. Fransa'da hukuk lisans eğitimi 3 yıl, lisans üstü (master) eğitimi 2 yıldır. Avukatlık yapmak isteyen hukuk öğrencisi öncelikle lisans üstü eğitimini tamamlamakla yükümlüdür. Bu eğitimi tamamlayan kişiler hakim, savcı, avukat olmak istiyorlarsa Adli Çalışmalar Enstitülerinden (IEJ) birinde eğitimlerini tamamlamak zorundadırlar. Bu eğitim süresi avukatlar için 1 yıldır ve süre sonunda sınavdan başarılı olmaları gereklidir. Doktorasını tamamlamış hukuk mezunları IEJ'den muaftırlar. Avukat adayları IEJ'de 250-260 saat arasında eğitim alırlar. Eğitim olay çözümü ve hukuki değerlendirme yapmak şeklinde yürütülür. IEJ'lerde teoriye önem verilmez. IEJ'ler için öğrenciler bölgelere göre farklılaşan 60-2500 euro arasında

ücret ödemektedirler. Fransa'da IEJ'i bitiren avukat adaylarının baroya kayıt olabilmeleri için geçmeleri gereken bir aşama daha vardır: Avukat Okulu'ndaki eğitimi tamamlamak. Avukat adayları avukat olabilmek için IEJ'den sonra Avukat Okulu'na (EDA) girebilmek için yazılı ve sözlü "**kabul edilebilirlik**" sınavına girerler. Avukat olmak için EDA'yı başarıyla bitirmek gereklidir. Bu okullardan alınacak "**Avukatlık mesleğine uygunluk belgesi**" baroya kayıt işlemlerinde kayıt şartı olarak aranmaktadır. EDA'larda eğitim için 1600 euro civarında ücret ödenir. EDA'ya kaydolun kişiye "öğrenci avukat" denilmektedir. EDA'daki eğitimi tamamlayan avukat adayı **Mesleki Yeterlilik Belgesi Sınavına** girmek ve başarmak zorundadır. CAPA sınavı EDA'lar tarafından hazırlanır.

Fransada *stajyer avukat* terimi kullanılmamaktadır. Stajyer kelimesi "2004'ten önce olan sistemde baro levhasına kaydolun yeni avukatların mesleğin ilk iki yılında taşıdıkları sıfat" olarak yer alıyordu.¹¹

Şu halde Fransa'da bir hukuk fakültesi mezunu avukat olmak için 2 yıllık lisans üstü eğitimi tamamlayacak, ardına IEJ'de bir yıl süren eğitimi takip edecek, IEJ sonunda Avukatlık Okuluna kabul edilebilirlik sınavında başarılı olacak ve Avukat Okulundan mezun olarak avukatlık mesleğine uygunluk belgesi alacaktır.

9.1. Avukatlık Okul Eğitimi

Avukat okullarının eğitim müfredatı 2005 tarihli kararnameye atfen 7 Aralık 2023 tarihli eğitimin uyumla hale getirilmesi kararıyla düzenlenmiştir¹².

Avukat adaylarının eğitim amacı; hukuk mesleğinin icrası için gerekli becerileri kazanmayı sağlamadır. En az 60 saat etik eğitimi (m.5) içerecektir.

Avukat adaylarına, avukatlık mesleğini icra etme yeteneğini ka-

11 *Fransız Avukatlık Sisteminin İncelenmesi Projesi Sonuç Raporu*, (Çalışma Grubu: Av.Ali Yılmaz, Av.Bedia Ayşegül Tansen, Ar.Gör.Burcu Alkuş, Dr.Fahri Gökçen Taner), s.13-21, Türkiye Barolar Birliği Yayını, 2015.

12 *Décision du 7 décembre 2023 définissant les principes d'organisation et harmonisant les programmes de la formation des élèves-avocats*, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000049246985>

zanması için adayın sürekli izlenerek ve derse devamı dikkate alarak bazı testler uygulanacaktır. Bu testler i)Bireysel sözlü sınavlar, ii) Usuli ve esasa ilişkin yazılı belgeler iii) Sözlü-yazılı sunum dahil grup çalışmaları temelinde yapılacaktır. (m.2)

Deontoloji dersleri “Etik” başlığı altında düzenlenmiş (5.m) ve “hukuk mesleğinin uygulanması için ortak temeli oluşturacağı” belirtilmiş ve meslek etiğinin avukatların eğitiminin merkezinde yer alacağı vurgulanmıştır.

Bizdeki Meslek İlke ve Kuralları (Deontoloji) bölümüne tekabül eden Etik derslerinin özellikle belirtilen konulara odaklanması gerektiği düzenlenmiştir.

1. Etiğe Giriş,
2. Mesleğin Tarihçesi ve Organizasyonu,
3. Mesleğin Temel İlkeleri,
4. Mesleki Gizlilik ve Aramalar,
5. Çıkar Çatışmaları,
6. Avukatın Muhataplarının Mesleki Pratiğinde Etiği,
7. Genel Yazışma Kuralları,
8. Carpa, Fonların İşlenmesi ve Aklama,
9. Hukuka Erişim Mekanizmaları,
10. Avukatların Seçimi ve Halefiyeti,
11. Kişisel Verilerin Korunması,
12. Dijital Tanıtım ve İletişim,
14. Mesleki Sorumluluk,
15. Avukatın Disiplini,
16. Avukatların Mesleki Çalışma Alanları,

9.2.Sözlü Anlatım ve Uygulama Eğitimi

Avukatlık mesleğinin uygulanması konusunda ise 30 saat sözlü anlatım 90 saat uygulama eğitimi öngörülmüştür. Bu uygulama dersleri hukuki strateji ve taslak hazırlama temelinde hatırlanacak ve çeşitli kurslardan oluşacaktır. (m.6)

1. Gerekirse, avukatların mesleki eğitimi için bölgesel merkezdeki hukuk klinikleri bağlamında konsültasyon,
2. Ticaret teknikleri,
3. Alternatif uyuşmazlık çözümünde ortak teknikler,
4. Yasal işlemlerin hazırlanması,
5. Savunmaların hazırlanması,
6. Yazışma örnekleri oluşturulması,

Ayrıca bu eğitim zorunlu olarak etik, dijital teknoloji ve uluslararası ve Avrupa standartlarını entegre edilecektir.

Talep halinde avukat adayları avukatlık mesleğinin yabancı dilde icrası için de eğitim alabileceklerdir.

9.3. Mesleki Hayat ve Uygulama Eğitimi

Avukat adayları ayrıca en az 60 saat süren profesyonel yaşam, uygulama yöntemi ve girişimcilik dersleri alacaklardır. Bu dersler aşağıdaki çeşitli konularda verilecektir. (m.7)

1. Profesyonel projenizi oluşturma,
2. Gelecekte sürdürülebilir bir yapı geliştirme,
3. Kariyerinize avukat olarak başlama,
4. Bir firmanın yönetim ve muhasebe kuralları hakkında bilgi edinme,
5. Müşteri tabanınızı geliştirme ve iletişim kurma,
6. Mesleğin ihtiyaçlarının faaliyet sektörüne ve coğrafi bölgeye göre incelenmesi,
7. Uzmanlık sertifikası: bunun için nasıl ve neden hazırlanmalı,
8. Ücretler ve karlılık,
9. Avukatların sosyal korunması,
10. Profesyonel zamanı kontrol etme,
11. Dijital araçlarda, özellikle de Ulusal Barolar Konseyi tarafından kurulan avukatlar için güvenli alanda ustalaşma,
12. Firmanın dijital güvenliği,
13. İşbirliği kurallarına hakim olma,
14. Taciz ve ayrımcılık: önleme, tanımlama ve tepki verme.

Ek Eğitimler: Avukatlık okulları ayrıca toplam eğitim süresi 320 saati geçmemek üzere ek kurslar düzenleyebilecektir.

10. İSTANBUL BAROSU STAJ EĞİTİM MERKEZİNİ BEKLEYEN ACİL GÖREVLER

10.1. SEM'in Yeniden Organizasyonu

SEM'in bugünkü fotoğrafını yukarıda sergilemeye çalıştım. Bu kötü duruma nasıl gelindiğini fazla irdelemek istemiyorum. Anlaşıldığı kadarıyla Covid döneminde var olan motivasyonun ortadan kalktığı anlaşılıyor. Kovid dönemi veya başka gerekçeler bu çöküşün nedeni olabilir mi tartışmasının da bir anlamı var mıdır bilmiyorum. Kritik zamanlarda dijital iletim suretiyle ders yapılabilir, yukarıda belirttiğimi kazanımların uygulanmasına devam edilebilirdi. Örneğin, tez verme zorunluğu, dijital iletim suretiyle sözlü savunma vb. tüm uygulamalara devam edilebilirdi. Belki bu çöküşte baro binasının inşası nedeniyle SEM binasına taşınması da rol oylamış olabilir. Esasen Anadolu ve Avrupa yakalarında eğitime elverişli iki SEM binasına olan ihtiyaç hâlâ önemini muhafaza ediyor. Mevcut bina derslane yapısına çok uygun değildir. (Fotoğraf 1)

Fotoğraf 7

Öte yandan Değişim İçin Avukatlar Grubu'nun teslim aldığı tarih itibarıyla, SEM'in koferans düzenleyen bir kurum olmaktan kurtarılması, büyük salonda konuşma şeklinde ders verme kolaylığından sakınılması, zorunlu mesleki derslerdeki yönetmelikte belirtti-

len ders saat uygulamasının hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Avukat sayısının ani artışı da gerekçe olarak ileri sürülemez. Her fırsatta 65.000 avukat üyesi olduğu söylenen İstanbul Barosu, yeni yer kiralayabilecek, satın alabilecek imkan ve kaynaklara sahiptir. Avukat sayısı itibariyle akademik kadronun bir anda ikiye, üçe çıkarılması önünde bir engel de yoktur. Öte yandan çeşitli illerde baro binası yapımına katkı sunan **Türkiye Barolar Birliği İstanbul Barosu'nun SEM binası için katkı sunabilecek güçtedir.**

10.2. SEM'de Bazı İlkesel Kararların Alınması ve Sürekliliği Sağlanmalıdır.

SEM bölüm başkanları ve eğitim verecek avukatların disiplin cezası almamış, bazı cezai fiilleri işlememiş veya meslek etik ihlalleri bulunmamış olmalıdır.

Staj bitim tezleri herhangi bir grup ayrımı yapılmaksızın 5 yılı aşan meslektaşlar tarafından değerlendirilmeli. Değerlendirmeye katılacak meslektaşlar listesi oluşturulmalı. Tezi değerlendirecek meslektaşımızın tezi iade hakkı olmalı.

SEM'de eğitim verecek avukatlara masraf-ücret konusunun tartışılması karara bağlanması gereklidir.

Katılınan konferansların SEM derslerinden bağışıklık hakkı vermesi usulü terk edilmelidir. Konferanslar sadece bilgi verir. Dileyen stajyer katılır ve kendi bilgi eksikliğini giderir.

10.3. SEM Bölüm ve Derslerinin Oluşturulması

SEM bölümlerini ve derslerini oluşturmak SEM yürütme kurulunun görevidir. Eski ders planları gözetilerek zorunlu ve seçimli ders planları sistematığı yeniden oluşturulmalıdır.

10.4. Bölüm Başkanlıklarının Yeniden Kurulması

Öncelikle zorunlu derslerde bölüm başkanlıklarının kurulması ve bölüm başkanları marifetiyle yetkin, canlı akademik kadronun oluşturulması ve zenginleştirilmesi ilke edinilmelidir. Bölüm başkanlarının SEM'de ders veren avukatlardan seçilmesi ilkesi benimsenmelidir.

10.5. SEM Eğitim Kadrolarının Yeniden Oluşturulması

Ders vermede, önce ders verenler, belirli bir konuda bilirkişi, hakem, yazar vb. sıfatlarla mesleki birikimi bulunanlar tercih edilmelidir. Kişisel veya grupsal nedenlerle tercihler yapılmamalı, mesleki kıdem ve liyakat esaslı gerçekten uygulanmalıdır.

Stajyerlerden yazılı görüşler alınarak geri dönüşlere göre akademik kadronun değerlendirilmesi ve gerekli değişikliklerin yapılması sağlanmalıdır.

10.6. Eğitimden Muafiyet

Avrupa'nın gelişmiş ülkelerinde yüksek lisans bazı derslerinden bağışıklık hakkı vermez. Tam tersine Staj için baroya başvurmada zaten yüksek lisans yapma şartı aranmaktadır. SEM'de öğrenim yapılmamaktadır ki, bağışıklık olsun. O dersin uygulaması yapılmaktadır. Bunun için yönetmelik değiştirilmeli, muafiyet modeli kaldırılmalıdır.

10.7. Grup Eğitimine Önem Verilmesi

Daha önce kurgusal yargılama örneklerinde grup çalışmasına ağırlık verilmişti. Bu yöntem yaygınlaştırılmalı eğitimin temel kurumlarından birine dönüştürülmelidir.

10.8. Akademik Kadro Toplantıları.

SEM akademik kadroları belirli periyotlarda toplantıya çağırılmalı, eksiklikleri, talepleri değerlendirmelidir.

10.9. Stajyer Avukat Komisyonu Faal Hale Getirilmeli.

Bu komisyon belirli periyotlarla stajyerlerle yürütme kurulunu bir araya getirmeli, karşılıklı ilişkiler geliştirilmelidir.

10.10. SEM Yürütme Kurulunda Stajyer Temsilcisi Bulunması

Önceden ayda bir Stajyer Avukat temsilcisinin katıldığı bir toplantı organize ediliyordu. Bu uygulama, SEM YK toplantısının son bir saatine Stajyer Avukat temsilcisinin katılması suretiyle ayda bir

gerçekleştiriliyordu. Bu yöntem stajyer avukatlar SEM yönetimi arasında canlı bir ilişki için faydalı olmasının yanında demokratik bir yapı oluşmasına da imkan vermektedir.

10.11. Eğitimcilerin Eğitimi

SEM'de görev alacak belirli kıdemin altındaki meslektaşların TBB'de bu konuda açılan özel dersi tamamlaması ve gerekli sertifikasını almasının sağlanması.

10.12. Kurgusal Yargılama Modeli

Kurgusal yargılama modeli eğitimin temeli olmalı, özellikle Uygulamada Avukat Bölümü'nde yöntem olarak tercih edilmelidir.

10.13. Kurgusal Dava Yarışması

Türkiye'de tüm SEM'lerin katılabileceği bir yarışma her yıl İstanbul'da İstanbul Barosu organizasyonu ile yapılmalıdır. Bugün sanırım İstanbul Barosu'nun başlattığı bu güzel yarışma, TBB'ye bırakılmış. Avukatların %30'unun bulunduğu İstanbul Barosu TBB'nin yaptığı yarışma ile yetinilmemeli en azından bölgesel bir yarışma düzenlenmelidir. Gücünü ve imkanlarını bu mesleki yarışma için seferber etmelidir.

10.14. Dönem Sonu Tezi ve Sözlü Sunumu Uygulaması Geri Getirilmelidir.

Avukat adayı avukat ilişkilerini geliştiren, tezi önemli hale getiren bu uygulama geri getirilmelidir. Daha önce iki kez yapıldığı gibi tezlerden nitelikli olanların küçük kitapçık halinde yayımlanması teşvik edici olacaktır. Tezlerde yapay zekadan sadece yardımcı olarak yararlanılabileceği, tezin kısmen veya tamamen Yapay Zeka'ya yazdırılmasının disiplin suçu teşkil edileceği ilke kararı alınmalıdır.¹³

¹³ Erdal Üner'in SEM Yürütme Kurulu başkanlığı döneminde, "intihal" yapan bir stajyer avukat disiplin soruşturması için olay baro yönetimine bildirilmiş, ilgili adaya avukatlık ruhsatının verilmesi 6 ay ertelenmiştir.

Her avukat adayı tezini sözlü olarak jüri önünde savunma yöntemine önem verilmelidir. Sözlü sunumda meslek etiği soruları da yer almalıdır.

11. SONUÇ

SEM'in değindiğim eğitim programı Fransız modeli ile mukayese edildiğinde, aslında İstanbul Barosu'nun geçmişte imkan ve kaynaklarının sınırlı olmasına rağmen mesleğimiz adına ciddi bir iş başardığı görülmektedir. Geçmişin değerlendirilmesi ve belirttiğimiz mukayeseli inceleme sonunda SEM'in öncelikle Kuruluş-Gelişme dönemindeki seviyeyi yakalaması gereklidir. Ondan sonra önümüzdeki süreç en az Fransa'daki örneklerine benzer şekilde İstanbul Barosu Avukat Okulu'nun kuruluşu olmalıdır ki, bu konuyu başka bir yazıda ele alacağım.

Bugünkü çöküş görüntüsü ise elbette baromuza yakışmamaktadır. İstanbul Barosu daha güzelini başarma, tıpkı SEM'in kuruluşundaki gibi yasal dayanağı olmasa bile **Avukat Okulu'nu** kurma gücüne sahiptir.

KAYNAKÇA

- Avukatlık Mesleği (Sorunlar-Çözüm Perspektifleri), 25-29 Ekim 1995 Antalya, İstanbul Barosu Sempozyum Kitabı
- İstanbul Barosu Staj Eğitim Merkezi, 19 Aralık 1998, *Eğitim Raporu*
- <https://www.cnb.avocat.fr/fr/annuaire-ecoles>
- Haluk İNANICI, "Avukatlık Deontolojisine Giriş, Eleştirel Yaklaşım", *21.Yüzyılda Avukatlık ve Baro*, Legal Yayınları, 2008.
- Haluk İNANICI, *Avukatlık Mesleğinin ve Baroların Doğuşu*, Toplum ve Bilim Dergisi, sayı 171, Nisan 2025
- *Fransız Avukatlık Sisteminin İncelenmesi Projesi Sonuç Raporu*, (Çalışma Grubu: Av.Ali Yılmaz, Av.Bedia Ayşegül Tansen, Ar.Gör.Burcu Alkış, Dr.Fahri Gökçen Taner), s.13-21, Türkiye Barolar Birliği Yayını, 2015.
- *Décision du 7 décembre 2023 définissant les principes d'organisation et harmonisant les programmes de la formation des élèves-avocats*, <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000049246985>

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI: HUKUKİ NİTELİĞİ, FİNANSAL ÖNEMLİLİĞİ VE DENETİMİ

Av. Arb. Dr. Eser RÜZGAR¹

Özet

Bu makalede, sürdürülebilirlik raporlamasının hukuki niteliği, finansal önemlilik kavramı ekseninde raporlama gereklilikleri ve denetim konuları ele alınmıştır. Bu kapsamda, sürdürülebilirlik raporlamasının Türk Hukukunda finansal bir rapor olup olmadığı ve eğer öyle ise buna bağlanacak hukuki sonuçların ne olacağı, raporun diğer finansal tablo ve raporlarla ilişkisi ortaya koyulmuştur. Diğer yandan, sürdürülebilirlik raporunda yer alacak kayıtların nasıl tespit edileceği finansal önemlilik ilkesi ekseninde açıklanmış ve yine aynı çerçevede denetimin çerçevesi çizilmeye gayret edilmiştir. Makale, TSRS'nin odağına aldığı finansal önemlilik prensibinin sürdürülebilirlik raporlaması ve onun denetimine etkilerini çeşitli senaryolar üzerinden değerlendirmiştir.

Ayrıca Türkiye özelinde, sürdürülebilirlik raporlamasına yönelik yasal düzenlemelerdeki boşluklar ele alınmış ve bu boşlukların giderilmesi için çeşitli öneriler sunulmuştur. Özellikle, sürdürülebilirlik raporlarının finansal tablolarla entegrasyonunun sağlanması ve denetim bakımından hukuki altyapısının güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Araştırmamızda çevresel, sosyal ve yönetim olmak üzere kurumsal üç vakıa üzerinden, sürdürülebilirlik raporlamasının finansal önemliliği, diğer finansal tablolarla etkileşimi ve denetiminin kapsamı ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Denetim, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Finansal Önemlilik, TSRS

1 İstanbul Barosu'na kayıtlı avukat.

1. Giriş

İşletmelerin değer zincirinde yer alan paydaşların, toplum, ekonomi ve doğal çevre ile arasında ayrılmaz bir bağlantı olduğu günümüzde kabul gören bir anlayıştır.² Bu bağlantının işletme ile temas noktasını kurumsal sürdürülebilirlik kavramı oluşturmaktadır. Nitekim tanım itibarıyla kurumsal sürdürülebilirlik, uzun vadeli ve kalıcı bir değer oluşturmayı hedefleyen eylemlerin, kurumsal yönetim ilkeleri doğrultusunda şirketlerin karar alma süreçlerine entegre edilmesini ifade eder. Bu entegrasyonun, çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) risklerinin etkin bir şekilde yönetilmesi ve bu alanlarda belirlenen yükümlülüklerin yerine getirilmesi esasına dayandığı ileri sürülmüştür.³

Anılan noktadan yola çıkarak, sürdürülebilirlik raporlaması bir şirketin ekonomik, çevresel ve sosyal bilgilerinin raporlaması olarak tanımlanabilir.⁴ Diğer bir deyişle, sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin ekonomik, çevresel, sosyal ve yönetim performanslarına dair bilgi sunmalarına olanak tanıyan, aynı zamanda onların toplum içindeki rollerini ve topluma olan katkılarını açıklamalarını sağlayan bir alan olarak tanımlanabilir. Bunun yanı sıra, sürdürülebilirlik raporları, işletmelerin finansal olmayan faktörler çerçevesinde nasıl değer ürettiğine dair kapsamlı bir bakış sunarak bu alandaki potansiyellerinin anlaşılmasına katkı sunmaktadır.⁵

TCFD (Task Force on Climate-related Financial Disclosures), yani İklimle İlgili Finansal Beyanlar Görev Gücü, iklim değişikliğinin doğurduğu belirsizlikler sebebiyle, makul bir değerlendirme ile gelecekte ortaya çıkması muhtemel koşulları içeren senaryolar hazırlanmasını ve bu senaryolar temelinde analizler yapılmasını

2 TSRS 1, p. 2.

3 Borsa İstanbul, “Şirketler İçin İklim Raporlama Rehberi” (2022), <https://www.borsa-istanbul.com/files/iklim-raporlama-rehberi.pdf>, s. 6 vd. (Erişim Tarihi: 16.02.2025); Demirel Özdemir (2024), s. 553.

4 Yıldırım ve Uzun Kocamış (2018), s. 18. Tanımın mefhumu muhalifinden sürdürülebilirlik raporlamasının sadece finansal bilgiler ile sınırlı tutulmadığı anlaşılacaktır. Biz bu tanımı geniş anlamda sürdürülebilirlik raporlaması tanımı olarak değerlendirmiyoruz.

5 Özdemir, N. (2024). Güncel Gelişmeler Ekseninde Sürdürülebilirlik Raporlama Sürecinin ve Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarının Değerlendirilmesi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(2), 446.

önermektedir. Senaryolar, belirli eğilimlerin sürmesi ya da belirli koşulların gerçekleşmesi halinde geleceğin nasıl şekilleneceğini öngörmeye yönelik senaryolar olarak tanımlanır. Senaryo analizi ise, şirketin farklı senaryolar karşısındaki dayanıklılığını değerlendirmeye yardımcı olur. Bu analiz “tanımlayıcı (nitel) analiz” ve “sayısal (nicel) analiz” olmak üzere iki şekilde yapılabilir.⁶

İncelememizde öncelikle, TSRS 1 ve 2 kapsamında yapılacak raporlamanın finansal bir raporlama olup olmadığı ve bu konuda kanun boşluğu olup olmadığı ortaya koyulacaktır. Ardından üç senaryo üzerinden a) sürdürülebilirlik raporlamasında finansal önemliliğin yeri, b) sürdürülebilirlik raporlamasının diğer finansal tablo ve raporlara etkisi ve c) sürdürülebilirlik raporlamasının denetiminde finansal önemliliğin yeri sayısal (nicel) analiz yöntemiyle ortaya koyulacaktır.

Türkiye’deki ilgili literatüre bakıldığında, sürdürülebilirlik raporlarının Türk Ticaret Kanunu ekseninde finansal tablo ve rapor sayılıp sayılamayacağına, buna dair kanun boşluğu olup olmadığına, raporlama gereklilikleri ile finansal önemlilik arasındaki ilişkiye, raporlamanın diğer finansal tablo ve raporlara etkisine ve sürdürülebilirlik kavramına dahil unsurların finansal olarak değer yaratıp yaratamayacağı hususunda somut verilere dayalı olarak yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple, literatüre katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

2. Dünyada Sürdürülebilirlik Düzenlemeleri

2.1.Tarihi Temeller

Sürdürülebilirlik raporlaması, 1972 yılında Roma Kulübü’nün yayımladığı “*Büyümenin Sınırları*” adlı raporla başlamıştır. Bu raporlama, şirketlerin ekonomik, çevresel, sosyal ve kurumsal yönetimle ilgili performans verilerini açıklamayı amaçlar.⁷

6 Borsa İstanbul, İklim Rehberi, s. 25.

7 KGK, Uluslararası Standartlarla Uyumlu Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarının Belirlenmesi ve Yayımlanması, 2022, s. 1. [www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS/T%C3%BCrkiye%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20Raporlama%20Standartlar%C4%B1n%C4%B1n%20Belirlenmesi%20ve%20Yay%C4%B1mlanmas%C4%B1n%2016_06_2022%20-%20v2%20\(1\).pdf](http://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS/T%C3%BCrkiye%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik%20Raporlama%20Standartlar%C4%B1n%C4%B1n%20Belirlenmesi%20ve%20Yay%C4%B1mlanmas%C4%B1n%2016_06_2022%20-%20v2%20(1).pdf) (Erişim Tarihi: 11.09.2024) (Çevrimiçi).

1987 yılında yayımlanan Brundtland Raporu, sürdürülebilir kalkınmayı, mevcut ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde kaynakların yönetimi, yatırımların planlanması, teknolojik yeniliklerin geliştirilmesi ve kurumsal dönüşümlerin gerçekleştirilmesini içeren bir süreç olarak açıklamıştır.⁸

1992'de BM'nin Rio Bildirgesi ile şirketlerin sürdürülebilir kalkınma konuları birçok hükümet tarafından kabul edilmiştir. 1997'de ise Küresel Raporlama Girişimi'nin sürdürülebilirlik yönergeleri yayımlanmıştır. 2001'de ayrıca BM Küresel İlkeler Sözleşmesi hayata geçmiştir.⁹

1997 yılında imzalanan Kyoto Protokolü, küresel iklim değişikliğiyle mücadelede ilk ciddi adım olarak öne çıkmıştır.¹⁰ Ancak Kyoto protokolü *Paris İklim Anlaşmasının* yürürlüğe girmesi ile geçerliliğini kaybetmiştir. Paris Anlaşması, günümüzde yasal olarak bağlayıcı ve küresel bir iklim anlaşması olarak kabul edilmekte, dünya genelinde sıcaklık artışını sanayileşme öncesi seviyelerin 2°C üzerinde (tercihen 1,5°C) sınırlandırmayı hedeflemektedir.. Türkiye, kendisini «gelişmekte olan ülke» olarak tanımlayarak 10 Kasım 2021 tarihinde Paris İklim Anlaşması'na taraf olmuştur.¹¹ Bu anlaşma, iklim değişikliğiyle mücadele için ülkeler arasında işbirliğini güçlendirmeyi ve sürdürülebilir bir gelecek için ortak sorumluluklar üstlenmeyi amaçlamaktadır.

Avrupa Birliği, 11 Aralık 2019'da açıkladığı Avrupa Yeşil Mütabakatı ile 2050 yılına kadar dünyanın ilk karbon nötr kıtası olmayı planladığını duyurmuştur. Bu hedefle, iklim değişikliği konusunda lider olmayı ve küresel ölçekte fark yaratmayı amaçlamış. Bu doğ-

8 <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> (Erişim Tarihi: 20.12.2024) (Çevrimiçi). Brundtland Raporu, p. 27. Ayrıca bakınız: Okuyucu (2023), s. 54.

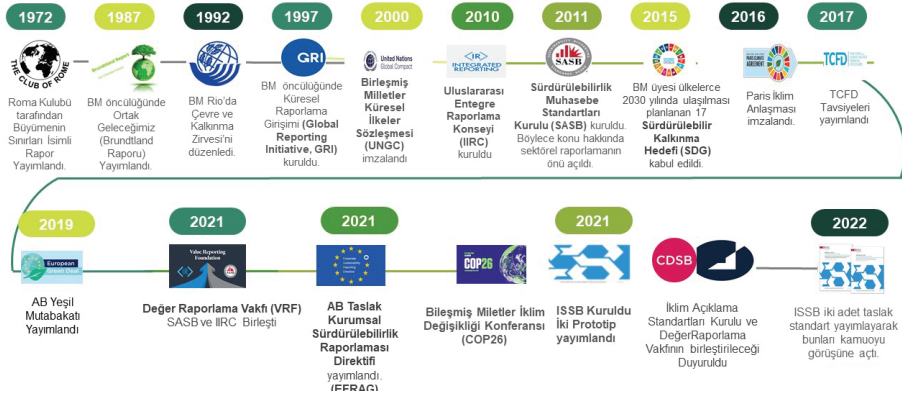
9 Tarihsel gelişim ve ayrıntılı bilgi için bakınız: <https://www.mfa.gov.tr/surdurulebilir-kalkinma.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 20.12.2024) (Çevrimiçi).

10 Böylece eşik değerleri aşan şirketler, aştıkları emisyon kısmını karşılayacak karbon sertifikalarını bu sisteme katılan diğer firmalardan satın almakta ve böylelikle şirketlerin eşik değerlerin altında kalınmasını sağlayacak bir teşvik mekanizması kurulmaktadır.
https://webdosya.csb.gov.tr/db/iklim/editordosya/kyoto_protokol.pdf (Erişim Tarihi: 20.12.2024) (Çevrimiçi).

11 <https://iklim.gov.tr/paris-anlasmasi-i-34> (Erişim Tarihi: 20.12.2024) (Çevrimiçi).

rultuda, büyüme stratejisini değiştirme kararı almış ve politikalarını iklim odaklı şekilde yeniden düzenleyeceğini açıklamış. Yeşil Mutabakat, düşük karbonlu bir ekonomi ve sürdürülebilir bir gelecek için kapsamlı bir yol haritası sunuyor.¹²

Önemli Düzenlemeler ve Raporlama Çerçevesine İlişkin Tarihsel Gelişim

Tablo 1: Sürdürülebilirliğin Tarihi Gelişimi¹³

Birleşmiş Milletler, sürdürülebilir kalkınma için 17 temel amaç belirlemiştir. Bu hedefler, küresel düzeyde ekonomik, sosyal ve çevresel dengeyi sağlamak için rehber niteliği taşımaktadır

12 <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/yesil-mutabakat/avrupa-yesil-mutabakati> (Erişim Tarihi: 20.12.2024) (Çevrimiçi). Ayrıca Avrupa Komisyonu, AB'nin iklim, enerji, arazi kullanımı, ulaşım ve vergilendirme politikalarının 2030 yılına kadar 1990 seviyelerine göre %55 oranında emisyon azaltımını hedefleyecek şekilde revize edilmesi amacıyla hazırlanan 'Fit for 55' mevzuat paketini 14 Temmuz 2021'de yayımlamıştır.

13 www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Sustainability/Soru_ve_Cevaplarla_Surdurulebilirlik_Raporlamasi_30_05_2023-.pdf (Erişim Tarihi: 20.12.2024) (Çevrimiçi).

Tablo 2: BM Sürdürülebilirlik Kalkınma Amaçları¹⁴

2.2. Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi (Corporate Sustainability Due Diligence Directive: CSDDD)¹⁵

CSDDD, şirketlerin değer zincirlerinde iklim yönetimini ön plana çıkaran ve kurumsal yönetim kurallarını sürdürülebilirlik temelli yeniden şekillendiren bir düzenleme olarak öne çıkıyor. AB üyesi ya da dışındaki şirketleri kapsayarak, değer zincirinde etkili olan kritik alanları bütüncül bir yaklaşımla ele alıyor.

CSDDD kapsamındaki şirketler, iş modellerini ve stratejilerini sürdürülebilir ekonomiyle uyumlu hale getirmek ve küresel ısınmayı 1,5°C ile sınırlandırmayı hedefleyen Paris Anlaşması'na uygun bir geçiş planı sunmak zorunda. Bu geçiş planı, şirketlerin CSDDD yükümlülüklerini CDP aracılığıyla açıklayıp şeffaf bir şekilde ifşa etmeleriyle ortaya konuluyor.¹⁶ Değer zincirine dair verilerin CDP üzerinden ifşa edilmesi, bu şirketlerle iş yapmak isteyen firmalara,

14 <https://www.kureselamaclar.org/> (Erişim Tarihi: 20.12.2024) (Çevrimiçi).

15 Directive (EU) 2024/1760 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on corporate sustainability due diligence and amending Directive (EU) 2019/1937 and Regulation (EU) 2023/2859Text with EEA relevance. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024L1760> (Erişim Tarihi: 20.12.2024) (Çevrimiçi).

16 CDP Technical Note: Reporting on Climate Transition Plans: cdn.cdp.net/cdp-production/cms/guidance_docs/pdfs/000/003/101/original/CDP_technical_note_-_Climate_transition_plans.pdf?1643994309 (Erişim Tarihi: 20.12.2024) (Çevrimiçi).

sürdürülebilirlik açısından bir değerlendirme yapma olanağı tanır. 25 Temmuz 2024 itibarıyla CSDDD yürürlüğe girmiştir.

Direktif, 27. maddesiyle üye devletlere, yükümlülük ihlalleri durumunda şirketlerin küresel cirolarının en az %5'i oranında idari para cezası uygulanmasını ulusal hukuklarında düzenleme talimatı veriyor. Direktifin 29. maddesiyle düzenlenen hukuki sorumluluğun, haksız fiilin özel bir türü olarak ele alındığını belirtmek gerekir. Bu kapsamda, şirketlerin iklimden kaynaklanan zararlarla ilgili sorumluluğu ve tazminat hakkı, çevresel etkiler çerçevesinde özgün bir boyut kazanıyor.

2.3.Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (Corporate Sustainability Reporting Directive: CSRD)

CSDD ve diğer düzenlemelerde yer alan iklim yükümlülüklerinin yerine getirilip getirilmediğini değerlendirebilmek için raporlama şarttır. Bu bağlamda, zaman içinde birçok farklı raporlama yöntemi geliştirilmiş. Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (ESRS), CSRD kapsamında raporlama yapan şirketlerin sürdürülebilirlik beyanlarını belirli kavram ve ilkelerle uyumlu hale getirmelerini zorunlu kılan bir standartlar bütünü olarak öne çıkıyor.

2.4.Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (SKDM) (CBAM)

AB, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması ile yeşil dönüşüm maliyetlerinin kendi şirketlerine getirebileceği rekabet dezavantajını engellemeyi hedefliyor. Aynı zamanda, Paris İklim Anlaşması doğrultusunda belirlenen hedefleri ilerletmek ve sanayisini bu çerçevede dönüştürmek amacı güdüyor.¹⁷

2.5.Emisyon Ticaret Sistemi (ETS)

AB, 2003 yılında kabul ettiği bir direktif ile emisyon ticaret sistemini kurmuş. Bu sistemle enerji, sanayi ve havacılık sektörlerindeki sera gazı emisyonlarını belirlenen bir üst sınır dahilinde sınırlayarak azaltmayı hedeflemiştir.¹⁸ Bu sistem çerçevesinde oluş-

17 www.taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en (Erişim Tarihi: 20.12.2024) (Çevrimiçi).

18 Directive 2003/87/EC Of The European Parliament And Of The Council, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:02003L0087-20230605>

turulan emisyon birimlerine EUAs¹⁹ denilmektedir ve şirketler, bu EUAs'leri satın alabilir ve satabilir, birbirleriyle ticaretini yapabilirler. Örneğin, bir enerji üretim şirketi, AB'nin belirlediği sera gazı salınım limitlerini aşan bir üretim gerçekleştiriyorsa, mevzuat gereği bu aşımına denk gelen EUAs miktarını satın almak zorundadır. Bunun aksine, rüzgar enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapan bir şirket, emisyonlarını belirlenen sınırların altına indirerek elinde fazla EUAs biriktirebilir. Bu fazla birimleri, piyasa fiyatı yükseldiğinde karbon emisyonlarını azaltma konusunda zorlanan başka şirketlere satarak gelir elde edebilir. Başlangıçta yalnızca sınırlı sektörlerle uygulamaya konulan ETS, zamanla genişleyerek daha fazla sektör ve mekanizmayı kapsayacak şekilde SKDM'ye dönüşmüştür. Bu süreç, emisyon izinlerinin ticaretini karbon azaltımıyla ekonomik bir fırsata dönüştürmüştür.

AB, Yeşil Mutabakat hedefleri doğrultusunda 2023 yılında karbon planını yeniden düzenleyerek, 2030 yılına kadar 1990 seviyelerine kıyasla sera gazı emisyonlarında %55'lik bir azalma sağlamayı ve 2050'ye kadar net sıfır emisyona ulaşmayı amaçlamıştır. Bu düzenleme ile *Fit for 55* girişimini daha etkili kılacak kapsamlı bir strateji oluşturulmuştur. Belirlenen stratejiye göre, 2034 yılından itibaren SKDM dahilindeki sektörlerle yönelik ücretsiz karbon tahsisatları tamamen kaldırılacaktır. Bu adım, sektörlerin karbon emisyonlarını azaltmaya yönelik daha güçlü önlemler almasını ve dönüşüm süreçlerini hızlandırmasını teşvik etmeyi hedeflemektedir.²⁰

3. Sürdürülebilirlik Raporlaması²¹

3.1. Sürdürülebilirlik Raporlamasına Neden İhtiyaç Duyulmuştur? -

İşletmeler ile toplum, ekonomi ve doğal çevre arasında ayrılmaz

19 "Her bir tahsisat, sistemdeki operatörlere (ETS'ye tabi şirketlere) bir ton CO₂ eş-değerinin küresel ısınma potansiyeline denk gelen sera gazı salma hakkı vermektedir." Ayrıca bakınız: <https://ticaret.gov.tr/data/64f5ba7713b8769d98615d86/AB%20ETS%20Bilgi%20Notu-23.08.2023.pdf> (Erişim Tarihi: 20.12.2024) (Çevrimiçi).

20 Ücretsiz tahsisatların yıllar itibarıyla azaltım oranları: 2026: 2.5%, 2027: 5%, 2028: 10%, 2029: 22.5%, 2030: 48.5%, 2031: 61%, 2032: 73.5%, 2033: 86%, 2034: 100%.

21 Ayrıca bakınız: Rüzgar, E. (2024). Anonim Şirketler Hukukunda Finansal Tablo ve Raporların Denetimi, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul; Rüzgar, E. (2024), Sürdürülebilirliğin Yeni Hukuku, Çimento İşveren Dergisi, C. 38, S:5, s. 68-92.

bir bağlantı bulunmaktadır.²² Bu bağlantı işletmelerde raporlama ile somutlaşmaktadır. Nitekim finansal raporlamalar, bir şirketin geçmişe dönük mali verilerinin anlamını, nasıl oluştuğunu ve sunulduğunu ortaya koymaktadır. Günümüzde geleneksek finansal raporlamanın sağladığı verilerin, şirketin toplam değer zincirini veya faaliyetlerinin tamamını ortaya koymakta yetersiz kaldığına dair görüşler ileri sürülmektedir. Bunun nedeninin, ölçüm faaliyetlerinin yalnızca doğrudan finansal verilerle sınırlı kalınması olduğu ifade edilmiştir.²³ Bu durumun, bir işletmenin faaliyetlerini daha geniş ve bütünsel bir perspektiften inceleme ihtiyacına yönelik çalışmalarını ortaya çıkardığı ileri sürülmüştür.²⁴

Neoklasik ekonomi teorileri, işletmeleri kapalı bir sistem olarak görüp yalnızca kâr maksimizasyonunu hedeflediğini varsayarken,²⁵ modern yaklaşımlar, işletmeleri çevresindeki paydaşlarla etkileşim içinde olan bir bütün olarak ele alırlar. Bu anlayışın sosyal sorumluluk muhasebesi ve sürdürülebilirlik muhasebesi gibi, sadece finansal etkileri olmayan bilgelere ilişkin muhasebe sistemlerinin gelişmesini sağlamış olabileceği kanaatindeyiz.

3.2.Raporlama Standartları

Türkiye'nin kabul ettiği sürdürülebilirliğe yönelik olarak uluslararası standartlar IFRS çatısı altındaki ISSB tarafından yayımlanmış finansal bilgilerin açıklanması ve iklim ile ilgili açıklamalardır. ISSB S1 (TSRS 1) "*Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Hükümler*"²⁶ ve ISSB S2 (TSRS 2) "*İklimle İlgili Açıklamalar*" olarak yayımlanmıştır. ISSB S1, sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgilere yönelik genel düzenlemeler getirirken, ISSB S2 ise sürdürülebilirlik kapsamında iklim konusunu ele almıştır. ISSB S1'in temel amacı, pay sahipleri, yönetim kurulları, yatırımcılar ve diğer ilgililerin, şirketlerin kurumsal de-

22 TSRS 1, p. 2.

23 Yücenurşen, (2021), s. 81.

24 Yıldırım ve Uzun Kocamış (2018), s. 1.

25 Ayrıntılı bilgi için bakınız: Bénicourt ve Guerrien (2017).

26 <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards-issb/english/2023/issued/part-a/issb-2023-a-ifrs-s1-general-requirements-for-disclosure-of-sustainability-related-financial-information.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2024) (Çevrimiçi).

ğerlerini daha doğru bir şekilde değerlendirebilmesi için sürdürülebilirlikle ilgili bilgilerin tutarlı, eksiksiz, karşılaştırılabilir ve doğrulanabilir şekilde sunulmasını sağlamaktır.²⁷ ISSB S2'nin amacı, işletmelerin iklim değişikliğiyle ilgili karşılaştıkları risk ve fırsatları açıkça raporlamasını zorunlu hale getirmektir. Bu düzenlemenin temel hedefi, finansal tablo ve rapor kullanıcılarının, söz konusu risk ve fırsatların işletme üzerindeki etkilerini daha net bir şekilde değerlendirmesine olanak sağlamaktır. Aynı zamanda, işletmenin kaynak kullanımının, faaliyetlerinin ve sonuçlarının, iklimle ilgili kritik risklere ve fırsatlara nasıl yanıt verdiğini ve şirketin bu koşullara uyum sağlama kapasitesini ortaya koymayı amaçlamaktadır.²⁸ Aynı standartlar, TSFR 1 ve TSFR 2 adı altında 29.12.2023 tarih ve 34414 sayılı 1. mükerrer Resmi Gazetede yayımlanarak Türk Hukukuna da girmiştir.

02.06.2022 tarihli 7408 Sayılı Kanun'un 9. maddesiyle TTK m. 88'e altıncı fıkra eklenmiştir. Bu fıkraya dayanarak KGK (Kamu Gözetimi Kurumu), sürdürülebilirlik ile ilgili standartları yayımlama yetkisine kavuşmuştur. Anılan yetkiye dayanılarak 29/12/2023 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmış karar uyarınca, zorunlu sürdürülebilirlik raporlaması yapması gereken işletmeler belirlenmiştir.²⁹

3.3.Sürdürülebilirlik Raporu Finansal Rapor Mudur?

Sürdürülebilirlik raporlamasının işletmeye ilişkin finansal olarak anlam ifade eden ve etmeyen unsurları birlikte içine aldığı ifade etmiştik. Bu noktada, sürdürülebilirlik raporlamasının nasıl sınıflandırılacağına dair bir soru ile karşılaşmaktadır.

Bu konuda cevap verilecek ilk soru, sürdürülebilirlik raporlarının muhatabının kim olduğudur. TSRS 1'e göre genel amaçlı finansal raporların asli kullanıcılarının işletmeye kaynak sağlama kararı verirken kararlarını etkileyebilecek sürdürülebilirlikle ilgili

27 IFRS S1 General Requirements for Disclosure of Sustainability-related Financial Information, s. 6.

28 IFRS S2 Climate-related Disclosures, s. 5.

29 www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/12/20231229M1-10.pdf (Erişim Tarihi: 20.12.2024) (Çevrimiçi).

risk ve fırsatların açıklaması zorunludur.³⁰ Genel amaçlı finansal raporların asli kullanıcılarının kim olduğu ise TMS 1’de açıklanmıştır.³¹ Buna göre, işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarında pay sahibi, alacaklı veya potansiyel yatırımcı gibi kimselerin işletmeye yatırım yapma, sermaye taahhüt etme veya borç verme gibi finansal kararlarını etkileyecek sürdürülebilirlikle ilgili risk ve fırsatların açıklanması zorunlu tutulmuştur.

Diğer bir soru, genel amaçlı finansal raporların asli kullanıcılarının sürdürülebilirlik raporunu ne amaçla kullanacağıdır. Burada da TSRS 1’de genel amaçlı finansal raporların asli kullanıcılarının “*işletmeye kaynak sağlama kararı verirken*” sürdürülebilirlik raporundan faydalanmasının amaçlandığını gözlemliyoruz.³²

Başka bir soru ise sürdürülebilirlik raporlarının muhataplarına ne türde ve kapsamda bilgi sunduğudur. TSRS 1’e göre: “*bir işletmenin kısa, orta veya uzun vadede nakit akışlarını, finansmana erişimini veya sermaye maliyetini etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek sürdürülebilirlikle ilgili tüm risk ve fırsatlara ilişkin bilgileri açıklamasını zorunlu kılar*”.³³ Gözlemlendiği üzere, TSRS anlamında raporlaması zorunlu kılınan hususlar, işletmeyi finansal olarak makul ölçüde etkileyecek hususlardır. Bunun dışında kalan sürdürülebilirlik ile ilgili unsurların TSRS uyarınca raporlanması ise zorunlu tutulmamıştır. İşletmelerin finansal etkiyi haiz olmayan sürdürülebilirlikle ilgili risk ve fırsatları ihtiyari olarak raporlamasına engel bir durumun olmadığını ayrıca ifade edelim.

TSRS 1’e göre sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarından anlaşılması gereken şey, “*işletmenin gelecekteki finansal yeterliliğini etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek sürdürülebilirlikle ilgili risk ve fırsatlar*” olarak ifade edilmiştir.³⁴ Nitekim, işletmenin gelecekteki

30 TSRS 1, p. 1.

31 TMS 1, p. 7: “*Mevcut ve potansiyel yatırımcılar, borç verenler ve kredi veren diğer tarafların birçoğu, raporlayan işletmelerden kendilerine doğrudan bilgi vermelerini talep edemez ve ihtiyaç duydukları finansal bilgilerin çoğu için genel amaçlı finansal tablolara güvenmek zorundadır. Bu nedenle, söz konusu taraflar, genel amaçlı finansal tabloların sunulduğu asli kullanıcılarıdır.*”

32 TSRS 1, p. 1.

33 TSRS 1, p. 3.

34 TSRS 1, p. 3

finansal yeterliliğini makul ölçüde etkilemeyecek sürdürülebilirlikle ilgili risk ve fırsatlar TSRS 1 kapsamı dışında bırakılmıştır.³⁵

Sürdürülebilirlikle ilgili risk ve fırsatların, işletmenin finansal planlamasına nasıl entegre edildiği değerlendirilerek, bu unsurların kısa, orta ve uzun vadede şirketin finansal durumu, performansı ve nakit akışları üzerindeki olası etkilerinin açıklanması gerektiği TSRS 1'in geneline şamildir ve farklı noktalarda ifade edilmiştir.³⁶

Özetle, TSRS 1 başlığının finansal bilgilerin açıklanmasına dair vurgusu, raporlama muhatabının genel amaçlı finansal raporların asli kullanıcıları olması, bu kimselere finansal kararlarında yardımcı olması için raporun sunuluyor olması, işletmelerin finansal yeterliliğini etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını raporluyor olması ve bunun dışındaki hususların açıkça kapsam dışında bırakılması nedeniyle, TSRS'ye uygun olarak yapılan sürdürülebilirlik raporlamasının finansal bir raporlama olduğunu değerlendiriyoruz.

3.4.Finansal Raporlara İlişkin Türk Ticaret Kanununun Benimsediği Sistem

Sürdürülebilirlik raporlamasının finansal bir rapor olup olmadığının tespiti, yönetim kurulunun görevleri (TTK m. 375), bağımsız denetimin kapsamı (TTK m. 397, 398 ve 400), genel kurulun devredilmez görev ve yetkileri (TTK m. 407), yönetim kurulunun denetçiye belge ibrazı yükümü ve denetçinin bilgi alma hakkı (TTK m. 401), pay sahibinin bilgi alma ve inceleme hakkı (TTK m. 437), özel denetim talebi (TTK m. 438), genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü (TTK m. 447, 448), yönetim kurulunun sorumluluğu (TTK m. 549, 550 ve 553), genel kurul kararlarının hükümsüzlüğü (TTK m. 447, 448) ve denetçinin sorumluluğu (TTK m. 553) gibi pek çok konuyu doğrudan ilgilendirmektedir. Zira yukarıda sayılan hakların kullanılması veya sorumlulukların doğması ile finansal tablo ve raporların içeriği arasında doğrudan bağlantı mevcuttur.

35 TSRS 1, p. 6.

36 TSRS 1, p. 2, 15(b), 29(d), 30(b), 31, 34(b), 35(c)-(d).

TTK'da finansal tabloların çerçevesi iki hükümle çizilmiştir. Bunlardan ilki, açılış bilançosu, yılsonu finansal tabloları düzenleme yükümü madde başlıklı TTK m. 68/f. 3'tür. Bu hükümde asgari finansal tablolar, bilanço ve gelir tablosu olarak sayılmıştır. Sürdürülebilirlik raporlaması bu gruba dahil değildir. İkinci hüküm ise anonim şirketlerin finansal tabloları ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu / hazırlama yükümü kenar başlıklı TTK m. 514'tür. Anılan hükme göre: «*Yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula sunar.*»

TTK m. 68/f. 3 ve TTK m. 514'te sadece finansal tablolardan söz edilmektedir ve fakat finansal rapor ifadesinden kanunun hiçbir maddesinde söz edilmemektedir. Dolayısıyla, TTK'da finansal tablo ve finansla rapor ayrımının açıkça yapılmadığı sonucuna varabiliriz. Buna karşın, TTK m. 516'da dolaylı da olsa finansal raporun varlığından söz etmiştir. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu madde başlıklı TTK m. 516/f. 1'e göre: «*Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, şirketin, o yıla ait faaliyetlerinin akışı ile her yönüyle finansal durumunu, doğru, eksiksiz, dolambaçsız, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtır.*» Yine Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmeliğin finansal durum başlıklı 12. maddesi uyarınca: «(1) Yıllık faaliyet raporunun finansal durum bölümünde aşağıda belirtilen hususların yer alması zorunludur: a) Finansal duruma ve faaliyet sonuçlarına ilişkin yönetim organının analizi ve değerlendirmesi, planlanan faaliyetlerin gerçekleştirme derecesi, belirlenen stratejik hedefler karşısında şirketin durumu, b) Geçmiş yıllarla karşılaştırmalı olarak şirketin yıl içindeki satışları, verimliliği, gelir oluşturma kapasitesi, kârlılığı ve borç/öz kaynak oranı ile şirket faaliyetlerinin sonuçları hakkında fikir verecek diğer hususlara ilişkin bilgiler ve ileriye dönük beklentiler, c) Şirketin sermayesinin karşılıksız kalıp kalmadığına veya borca batık olup olmadığına ilişkin tespit ve yönetim organı değerlendirmeleri, ç) Varsa şirketin finansal yapısını iyileştirmek için alınması düşünülen önlemler, d) Kâr payı dağıtım politikasına ilişkin bilgiler

ve kâr dağıtımını yapılmayacaksa gerekçesi ile dağıtılmayan kârın nasıl kullanılacağına ilişkin öneri”. Aynı yönetmeliğin muhtelif hükümlerinde de yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunda yer alması gereken finansal bilgilerin neler olduğu ortaya koyulmuştur.³⁷

Yukarıda anılan ifadelerin, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun finansal bir rapor olduğunu ortaya koyduğunu değerlendirmekteyiz. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun finansal bir rapor olduğunun diğer bir işareti, TTK m. 397/f. 1³⁸ ve 398/f. 1³⁹ uyarınca anılan raporun bağımsız denetim kapsamına dahil olmasıdır. Hukukumuzdan farklı olarak Alman Ticaret Kanununda finansal olan ve olmayan rapor ayrımı daha net yapılmıştır.⁴⁰ Tüm bu anlatımlar çerçevesinde, kanunen finansal tabloları veya buna ilişkin finansal verileri içeren – *yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu gibi*- raporların “finansal rapor” olarak sınıflandırıldığını gözlemliyoruz. Bu tespit, kanunun sistematliğini anlamak ve sürdürülebilirlik raporlamasını doğru sınıflandırmak bakımından önemlidir. Sonuç olarak, TFRS esaslı finansal raporlama ile TSRS esaslı sürdürülebilirlik raporları bir bütün olarak değerlendirmek gerektiğini düşünüyoruz.

37 Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik m. 4/f. 3, m. 7/f. 1 (d), m. 8/f. 1 (c), m. 9, m. 11/f. 1 (a) - (c) - (e) - (h), m. 12

38 “... yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu içinde yer alan finansal bilgilerin, denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtıp yansıtmadığı da denetim kapsamının içindedir.”

39 “Şirketin ve topluluğun finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimi; envanterin, muhasebenin ve Türkiye Denetim Standartlarının öngördüğü ölçüde iç denetimin, bu Bölüm hükümleri anlamında 378 inci madde uyarınca verilen raporların ve 397’nci maddenin birinci fıkrası çerçevesinde yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimidir....”

40 Alman Hukuku bakımından finansal tablo ve rapor ayrımı için ayrıca bakınız: (Handelsgesetzbuch) HGB § 289 (Yönetim Raporu – Management Report) uyarınca, şirketler finansal tabloları ile uyumlu olarak şirket faaliyetine dair bilgi sağlarlar. Bu raporlama bir finansal raporlamadır. HGB § 289b (Finansal Olmayan Beyanlar Hazırlama Yükümlülüğü) ise finansal bilgiler haricinde bazı şirketler için getirilen ek bir beyan yükümlülüğü niteliğindedir. Bu raporlama ise finansal olmayan bir raporlamadır. Konsolide tablolar ve raporlar için ayrıca bakınız: HGB § 290 vd. ve § 325 vd.

3.5.Sürdürülebilirlik Raporlamasına İlişkin Kanuni Boşluk

İncelememizde TTK'nın benimsediği sistemde, finansal tabloları veya buna ilişkin finansal verileri içinde barındıran raporların finansal rapor olarak sınıflandığını dile getirmiştik. Yine yukarıda TSRS'ye uygun olarak yapılan sürdürülebilirlik raporlamasının finansal tabloda yer alması gereken işletmenin kısa, orta ve uzun vadedeki nakit akışı gibi verileri içermesi gerekmesi nedeniyle finansal bir raporlama olarak sınıflandırılması gerektiğini ifade etmiştik.

Bu noktada, kanunen finansal raporlama olan, içerisinde bağımsız denetim kapsamında bilgileri barındıran sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin kanuni düzenlemelerin var olup olmadığı veya yerindeliliği gündeme gelmektedir.

Öncelikli olarak TTK'da sürdürülebilirlik raporuna ve onun içeriğine ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Diğer yandan, finansal tablolara ilişkin TTK m. 68/f. 3 ve TTK m. 514'te de sürdürülebilirlik raporuna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. TTK m. 514 delaleti ile TMS 1'e bakıldığında, sürdürülebilirlik raporlarına ilişkin finansal tablo ve verilere ilişkin herhangi bir özel düzenleme olmadığı görülmektedir. Halbuki finansal bir raporlama türü olduğunu ileri sürdüğümüz sürdürülebilirlik raporlamasının neleri kapsamaması gerektiğine ilişkin TTK m. 516 benzeri bir hükmün TTK'da bulunması gerektiğini değerlendiriyoruz. Kanunlaşmasını gerekli gördüğümüz bu hükümde, sürdürülebilirlik raporlamasının içinde yer alması gereken finansal ve finansal olmayan bilgilerin neler olduğu yol gösterici olarak zikredilmeli; ayrıca raporda açıklanan finansal bilgilerin denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtip yansıtmadığı hususunda bağımsız denetime ilişkin maddelere gönderme yapılmalıdır.

TTK'ya eklenmesini önerdiğimiz hükümle birlikte, TMS 1'de belirtilen "Tam bir finansal tablolar seti"⁴¹ başlıklı bölüme de sürdürülebilirlik ile ilgili finansal tabloları ifade eden ek bir finansal tablo hükmü koyulmasının gerekli olduğunu değerlendiriyoruz.

41 TMS 1, p. 10.

TTK ve TMS 1'de yapılmasını önerdiğimiz değişiklikler ile sürdürülebilirlik raporlamasının finansal rapor karakterinin ve raporun içerdiği finansal bilgilerin bağımsız denetim kapsamına gireceği hususlarının hükme bağlanacağı kanaatindeyiz. Tıpkı yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu gibi sürdürülebilirlik raporu da finansal olmayan bilgileri içerebilir. Ancak sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarına ilişkin önemli etki yaratan finansal bilgilerin ifşasının TSRS çerçevesinde zorunlu tutulduğu ve bu finansal bilgilerin / tabloların denetiminin GDS 3000 çerçevesinde yapılacağı hususlarının kanuni şekilde hükme bağlanmasının yasal bir zorunluluk olduğunu değerlendiriyoruz.

Bir diğer kanun boşluğu da raporlamanın yapılması ve sunulmasına dair kanuni yükümlülükler ile ilgilidir. İbrahim yükümü ve bilgi alma hakkı başlıklı TTK m. 401 uyarınca: «(1) Şirketin yönetim kurulu, finansal tabloları ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu düzenlettirip onaylayarak, gecikmeksizin, denetçiye verir.» Meri hukukumuzda sürdürülebilirlik raporunun finansal bir rapor sayılmaması nedeniyle, yönetim kurulunun raporu hazırlayıp denetçiye vermesi bir kanuni yükümlülük değildir.

Denetimden geçirilen sürdürülebilirlik raporunun genel kurula sunulması gereken belgelerden olup olmadığı tartışılması gereken başka bir konudur. Denetim raporu başlıklı TTK m. 402 uyarınca: «(7) Denetçi, raporunu imzalar ve yönetim kuruluna sunar.» Anılan rapor, yönetim kurulu tarafından genel kurula sunulması gereken belgeler arasında değildir. Nitekim TTK m. 514 uyarınca: «Yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula sunar.» Ne TTK'da ne de standartlarda sürdürülebilirlik raporunun finansal tablo ve/veya rapor karakterine ilişkin bir hüküm bulunmaktadır.

3.6.Sürdürülebilirlik Raporlamasında Finansal Önemlilik

İşletmeler sürdürülebilirliğe ilişkin risk ve fırsatları TSRS 1 kapsamında raporlarken, işletmenin finansal durumunu makul ölçüde etkileyecek bilgileri raporlanması gerektiği ve bu bilgilerin önemli bilgi kabul edildiğini ifade etmiştik. Yasal olarak raporlan-

ması açıkça emredilen noktalar ile işletme özelinde önemli finansal noktaların neler olduğuna dair kesin bir liste mevcut değildir. Örneğin, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporunda bulunması gereken zorunlu unsurlar TTK m. 516 hükmünde ve ilgili yönetmelikte detaylı şekilde düzenlenmiştir. Sürdürülebilirlik raporu konusunda benzer bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilirlik raporunun barındırması gereken unsurların tespitinde sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarının belirlenmesi ile finansal önemlilik kavramlarının rehber olarak kullanılabileceğini değerlendiriyoruz. Nitekim TSRS 2'nin sektörel uygulama rehberinde gösterilen raporlama sunumları birer "öneri" niteliğindedir.⁴²

De lege ferenda, sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin TTK m. 516 benzeri bir hükmün bulunması gereği ve TTK'daki denetim ilişkin hükümlerle bağlantı kurulmasının önemine dikkat çekelim. Yukarıda anılan kanuni düzenleme olmadığı için, her bir işletmenin kendine özgü şartları içinde sürdürülebilirlik ile ilgili risk ve fırsatları belirlemesi ve bunlar arasında finansal önemlilik kriterine uygun olanları raporlaması gerektiği sonucuna ulaşıyoruz. Bu noktada finansal önemliliğin işletmeler için ne ifade ettiğinin ortaya koyulması gerekmektedir.

TSRS 1'de önemli bilgi tanımlanmıştır. Buna göre: "...bilginin verilmemesinin, yanlış verilmesinin veya gizlenmesinin; genel amaçlı finansal raporların asli kullanıcılarının, finansal tablolar ile sürdürülebilirlikle ilgili finansal açıklamaları içeren ve belirli bir raporlayan işletme hakkında bilgi sağlayan bu raporlara dayanarak verecekleri kararları etkilemesi makul ölçüde bekleniyorsa önemlidir."⁴³ Anılan kararın işletmeye kaynak sağlanması (borç verilmesi veya özsermaye taahhüt edilmesi vs.) olduğu ayrıca belirtilmiştir.⁴⁴ Ayrıca rapor kullanıcılarının özellikleri ile işletme-

42 TSRS 2, Sektör Bazlı Rehberlik, s. 1: "Bu Cilt, belirli iş modelleri, faaliyetleri veya bir sektörde katılımı karakterize eden diğer ortak özelliklerle ilişkili iklimle ilgili riskler ve fırsatlar hakkındaki bilgileri belirleme, ölçme ve açıklamanın muhtemel yollarını önermektedir. Sektör bazlı bu rehber, Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB) tarafından idame ettirilen Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartları Kurulu (SASB) Standartlarından türetilmiştir. SASB Standartlarında kullanılan metrik kodlar, referans kolaylığı için dâhil edilmiştir."

43 TSRS 1, p. 17 ve B13.

44 TSRS 1, p. B14.

nin kendi koşullarının göz önünde bulundurulmasının önemlilik tespitinde göz önüne alınması gerektiği ifade edilmiştir.⁴⁵ Yukarıda anılan önemlilik tarifi TMS 1'deki finansal tablolara ilişkin önemlilik kriterleri ile de örtüştüğünü görüyoruz.⁴⁶

Genel amaçlı finansal raporların asli kullanıcılarının kararlarını etkilemesi makul ölçüde beklenen bilgilerin nasıl tespit edileceği TSRS 1 p. B19 ila B28 arasında düzenlenmiştir. Buna göre, önemli bilgilerin belirlenmesi işletmeye özgüdür ve herhangi bir eşik değere bağlı değildir.⁴⁷ Dolayısıyla her bir işletmeye aynen uygulanabilecek tek bir reçetenin söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Önemlilik değerlendirilirken, işletmenin nakit akışlarına, sermaye maliyetine ve finansmana erişimine etkisi, nicel ve nitel faktörler, risk ve fırsatların işletmeye etkisinin büyüklüğü ve niteliği, belirsiz ancak potansiyel etkisi büyük olaylara ilişkin bilgiler ve tedarik zinciri gibi risklerin toplulaştırılmış etkileri değerlendirilmelidir.

4. Senaryo Analizi

Aşağıda sürdürülebilirlik raporlamasının temelini oluşturan çevresel, sosyal ve yönetim konularına ilişkin üç senaryo örneği üzerinden, sürdürülebilirlik raporlamasında finansal önemlilik ile raporun diğer finansal tablo ve raporlar ile bağlantısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Senaryoda belirtilen miktar ve para ölçütleri kurgusaldır.

4.1. Senaryo – 1 (Çevresel Faktörler)

Çevresel	Karbon Emisyonları ve İklim Etkisi	Toplam Sera Gazı Emisyonları	Yıllık olarak raporlanan Kapsam 1,2 ve 3 emisyonları

Sektör: Elektrik Üretimi (Kömür ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları)

45 TSRS 1, p. B16.

46 TMS 1, p. 7.

47 TMS 1, B19.

Senaryo: Şirket, kömür bazlı elektrik üretiminden kaynaklanan yıllık 500.000 ton CO₂ emisyonuna sahiptir. Ancak, 2025 yılı itibarıyla %30 yenilenebilir enerjiye geçiş yapmayı planlamaktadır.

Mevcut karbon emisyonları	: 500.000 ton CO ₂
Planlanan karbon azaltımı	: %30 (150.000 ton CO ₂ düşüş)
Karbon vergisi	: 50 €/ton
Devletin sağladığı yeşil teşvik	: 100 €/ton azaltılan CO ₂

Olası Finansal Etkiler:

Gelir Etkisi: 150.000 ton CO₂ azaltımı sayesinde toplam 15 milyon € (150.000 ton × 100 €) devlet teşviki kazanılabilir.

Gider Etkisi: Karbon vergisi 500.000 ton için 25 milyon € (500.000 ton × 50 €) iken, 150.000 tonluk düşüşle yeni vergi maliyeti 17,5 milyon € (350.000 ton × 50 €) seviyesine gerileyebilir.

Nakit Akışı Etkisi: 100 milyon €'luk yenilenebilir enerji yatırımı ve bu yatırımın yıllık amortismanı nakit akışını negatif yönde etkileyebilirken; yıllık gelirin artması nakit akışına pozitif etki yapabilir.

4.2.Senaryo -2 (Sosyal Faktörler)

4.2.Senaryo -2 (Sosyal Faktörler)			
Sosyal	Çalışan Memnuniyeti ve Bağlılığı	Çalışan Turnover Oranı	Her yıl işten ayrılan çalışanların yüzdesi

Sektör: Yazılım ve Bilişim

Senaryo: Şirketin çalışan turnover oranı (çalışan ayrılma oranı) %25 olup, bu oran sektör ortalamasının üzerindedir. Şirket, çalışan bağlılığını artırarak turnover oranını %15'e düşürmeyi hedeflemektedir. Bu amaçla çalışan refahı artırıcı uygulamalar, ek eğitim programları ve esnek çalışma düzenlemeleri devreye alınacaktır.

Mevcut çalışan sayısı	: 500 kişi
-----------------------	------------

Mevcut çalışan turnover oranı : %25 (125 kişi ayrılıyor, her yıl yenileri işe alınıyor)

Hedeflenen turnover oranı : %15 (75 kişi ayrılacak, 50 kişi şirket bünyesinde kalacak)

İşe alım ve eğitim maliyeti : 8.000 €/çalışan

Bağlılık artırıcı yatırım : 500.000 €

Beklenen üretkenlik artışı : %5 yıllık gelir artışı

Olası Finansal Etkiler:

Gelir Etkisi: Turnover oranının düşmesiyle birlikte üretkenlik artışıyla şirketin yıllık geliri 2 milyon € artabilir.

Gider Etkisi: İşe alım ve eğitim maliyetleri başlangıçta 1 milyon € iken, turnover düşüşü ile 600.000 €'ye gerileyebilir.

Nakit Akışı Etkisi: Çalışan bağlılığını artırıcı önlemler için yapılacak 500.000 € yatırım nakit akışını negatif yönde etkileyebilirken; yıllık gelirin artması nakit akışına pozitif etki yapabilir.

4.3.Senaryo -3 (Yönetişim Faktörleri)

Yönetişim	Yönetici Hesap Verebilirliği	ESG Bağlantılı Prim / Ödemeler	ESG performansı ile bağlantılı yönetim kurulu ödemeleri

Sektör: Üretim ve Endüstri

Senaryo: Şirketin yönetim kurulu üyeleri şu an ESG hedefleriyle doğrudan bağlantılı bir prim sistemine tabi değil. Şirket, ESG performansını teşvik etmek amacıyla yönetim kurulu primlerinin %30'unu ESG hedeflerine bağlamayı hedeflemektedir.

Mevcut ESG bağlantılı prim oranı : %0

Hedeflenen ESG bağlantılı prim oranı : %30

Yönetim kurulu toplam yıllık prim bütçesi : 5 milyon €

ESG hedeflerine bağlı

toplam prim : $5.000.000 \text{ €} \times 0,30 = 1.500.000 \text{ €}$

ESG hedeflerine bağlı yatırımcı ilgisi : %3 hisse fiyatı artışı

ESG hedeflerine bağlı uzun vadeli gelir artışı: %0,8 yıllık gelir artışı

Mevcut yıllık gelir : 310 milyon €

Olası Finansal Etkiler:

Gelir Etkisi: ESG performansı teşvik edildiği için şirketin yıllık geliri 2.480.000 € arttırabilir.

Gider Etkisi: ESG'ye bağlı prim ödemeleri 1,5 milyon € ek maliyet oluşturacaktır.

Nakit Akışı Etkisi: ESG'ye bağlı prim ödemeleri nakit akışını negatif yönde etkileyebilirken; yıllık gelirin artması nakit akışına pozitif etki yapabilir.

4.4.Senaryoların Analizi

TSRS'ye göre sürdürülebilirlik raporunda yer alması gereken risk ve fırsatların, işletmelerin kısa, orta ve uzun vadeli nakit akışlarında makul ölçüde önemli etki yaratması halinde yer alması gerektiğini yukarıda ifade etmiştik. Bu çerçevede aşağıdaki sonuçlara ulaşabileceğini değerlendiriyoruz:

- a. Anılan her üç senaryoda, sürdürülebilirlik eylemlerinin önceden belirlenmiş sınıflandırma, hedefler, performans ölçütleri ve ölçüm metodlarıyla yapıldığı gözlemlenmiştir.
- b. Anılan her üç senaryodaki sürdürülebilirlik risk ve fırsatların, işletmenin gelecekteki finansal yeterliliğini etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek nitelikte olduğu söylenebilir.⁴⁸
- c. Anılan her üç senaryodaki sürdürülebilirlik politikaları, geçmişteki mali verileri kullanarak, geleceğe dair bir projeksiyon yapmak suretiyle oluşturulmuştur.

48 Sürdürülebilirlik eylemlerinin borsaya açık şirketlerin hisse değerinde ve dolayısıyla şirket değerinde yaratacağı katkının da göz ardı edilmemesi gerekir.

- d. Anılan her üç senaryoda, sürdürülebilirlik politikaları sonucunda ortaya çıkacak sonucun işletmeye değer katması (şirket menfaatine hizmet etmesi) hedeflenmiştir.
- e. Anılan her üç senaryoda, sürdürülebilirlik politikalarının sonucunun ölçülmesi, diğer finansal tablo ve raporlar ile bağlantısının kurulması gerekliliği bulunmaktadır.
- f. Anılan senaryoların sonuçları yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunda yer alabilecek niteliktedir. Bu halde, sürdürülebilirlik raporu ile yönetim kurulu yıllık faaliyet raporundaki finansal verilerin, finansal tablolarla uyumlu olduğu denetim kapsamında olması gerekir.

5. Sürdürülebilirlik Raporlamasının Denetimi ve Finansal Önemlilik

5.1. Denetime İlişkin Yasal Düzenlemeler

Türk Hukukunda sürdürülebilirlik raporunun finansal bir rapor olduğunu ve finansal önemlilik prensibi çerçevesinde içerdiği finansal tabloların, işletmenin diğer finansal raporları ile uyumlu olması gerektiğini ifade etmiştik. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu ve sürdürülebilirlik raporu gibi finansal raporların içerdiği bilgilerin denetimi mevzuat tarafından farklı hükümlere tabi kılınmıştır.

Yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu içinde yer alan finansal bilgiler TTK m. 397/f. 1'e göre bağımsız denetim kapsamındadır. Bu bağlamda sürdürülebilirlik raporu içinde yer alan finansal bilgilerin bağımsız denetime tabi olup olmadığı sorusu gündeme gelmektedir. Bu konuda şu an herhangi bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Ancak kurumsal sürdürülebilirlik raporlarına yönelik güvence denetimlerinin (SGDS 5000 yayımlanana kadar) GDS 3000 "*Tarihi Finansal Bilgilerin Bağımsız Denetimi veya Sınırlı Bağımsız Denetimi Dışındaki Güvence Denetimleri*" ve GDS 3410 "*Sera Gazı Beyanlarına İlişkin Güvence Denetimleri*" standartları uyarınca gerçekleştirileceğine ilişkin KGK kararı mevcuttur.⁴⁹

49 www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Duyuru/KurumsalSurdurulebilirlikRaporlarınaYonelikZorunluGuvenceDenetimlerinelliskinDuyuru.pdf (Erişim Tarihi: 20.12.2024) (Çevrimiçi).

Normlar hiyerarşisi bakımından, KGK kararı ile kanun düzenlemesi arasında ciddi bir hukuki sonuç farkı bulunmaktadır. Diğer yandan, GDS 3000 ve GDS 3410 standartlarına aykırı sürdürülebilirlik raporlarının hukuki sonuçlarının TTK m. 402 (denetim raporu) ve TTK m. 403 (görüş yazıları) hükümlerindeki gibi doğabilmesi için sürdürülebilirlik raporunun finansal rapor statüsünün tereddütte yer bırakmayacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini değerlendiriyoruz.

Yukarıda anılan gerekliliğin sebebi, bir finansal rapor olarak tespit ettiğimiz sürdürülebilirlik raporunun işletmenin mülkiyet durumunu ilgilendirmesinden ileri gelmektedir. Zira sürdürülebilirlik raporu içindeki finansal bilgiler işletmenin değeri ve pay sahiplerinin sahip oldukları şirket paylarının değeri başta olmak üzere hem işletmenin hem de işletme paydaşlarının mülkiyet durumunu doğrudan etkiler. Anayasanın 35. maddesinde mülkiyet hakkı güvence altına alınmıştır ve bu konudaki değişikliklerin kanun yoluyla yapılması hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, sürdürülebilirlik raporu içinde yer alan finansal bilgilerin işletmenin finansal tabloları ile uyumlu olduğuna ilişkin kanuni bir düzenleme yapılması gerekir. TTK m. 88/f. 6'da KGK'ya verilen standart yayımlama yetkisinin denetimin konusu, kapsamı ve hukuki sonuçları bakımından yetersiz kaldığını değerlendiriyoruz.

5.2.Denetimin Konusu ve Finansal Önemlilik Kavramı

Türk Hukuku bakımından, her bir işletmenin kendine özgü şartları içinde sürdürülebilirlik ile ilgili risk ve fırsatları belirlemesi ve bunlar arasında finansal önemlilik kriterine uygun olanları raporlaması gerektiğini ifade etmiştik. Finansal önemlilik ilkesinin denetim açısından anlamı, sürdürülebilirlik denetiminin çerçevesinin çizilmesi bakımındandır. Bu bölümdeki açıklamalarımızın GDS 3000 çerçevesinde yapılacak denetime ilişkin olduğunu belirtelim.

Güvence denetiminin amacı, denetime konu bilginin önemli yanlışlık içerip içermediği hakkında içinde bulunulan şartlara uygun

olarak makul güvence veya sınırlı güvence elde etmektir.⁵⁰ Denetçi, denetime konu bilgilerin önemli yanlışlık içerip içermediğini değerlendirirken, önemliliği dikkate almalıdır.⁵¹ Denetim planlanırken, hedef kullanıcıların ve bunların bilgi ihtiyaçlarının belirlenmesi ile önemlilik düzeyinin ve güvence denetimi riskinin bileşenlerinin değerlendirilmesi gerekir.⁵²

Önemlilik kavramının tanımı, GDS 3000’de de yapılmıştır. Güvence denetimi bakımından, eksiklik ve yanlışlıkların *-tek başına veya toplu olarak-* hedef kullanıcıların denetime konu bilgilere istinaden alacakları ilgili kararları etkilemesi makul ölçüde bekleniyorsa, söz konusu eksiklik ve yanlışlıklar önemli olarak değerlendirilir.⁵³ Bir diğer nokta, önemlilik düzeyinin, denetim raporunun makul güvence veya sınırlı güvence olmasına göre değişmeyeceğidir.⁵⁴

Güvence raporu bakımından da odak noktasının önemlilik kavramı olduğunu yukarıdaki hükümlerden çıkarabiliriz. Raporlamaya ilişkin gereklilikleri de göz önüne alarak, denetçinin sürdürülebilirlik raporunda denetlenmesi gereken ilk noktanın işletmenin sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını yeterli şekilde tespit edip etmediği olduğu söylenebilir. Sonrasında, tespit edilen sürdürülebilirlik risk ve fırsatların finansal önemliliğe sahip olup olmadığı değerlendirilmelidir. Nihayet son olarak, finansal etkileri açıklanmış sürdürülebilirlik raporundaki finansal bilgilerin yıllık faaliyet raporu ve işletmenin diğer finansal tabloları ile uyumu olup olmadığı denetlenmelidir. Böylece, işletmenin sürdürülebilirlik açıklamalarında “yeşil yıkama” olup olmadığının tespiti kolaylaşacaktır.

İncelememizdeki senaryolarda, işletmelerin çevresel, sosyal ve yönetim konusunda sıraladığı sürdürülebilirlik risk ve fırsatla-

50 GDS 3000 p. 10-(a).

51 GDS 3000 p. 44-(b).

52 GDS 3000 p. A86.

53 GDS 3000 p. A94.

54 GDS 3000 p. A92: “Önemliliğe ilişkin yargılara, içinde bulunulan şartlar çerçevesinde varılır, ancak bu yargılar güvence seviyesinden etkilenmez, diğer bir ifadeyle önemlilik, hedef kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarına dayalı olduğundan -aynı hedef kullanıcılara ve aynı amaca yönelik olarak- makul güvence denetimi için önemlilik düzeyi ne ise sınırlı güvence denetimi için de odur.”

rının finansal açıdan önemli olup olmadığını sürdürülebilirlik denetçisi değerlendirmelidir. Sonrasında her bir risk ve fırsata ilişkin geçmişte yapılan faaliyetlerden elde edilen finansal verileri, gelecekteki olası finansal etkileri ve bu etkilerin diğer finansal tablo ve raporlar ile etkileşiminin ne olduğu değerlendirilmelidir. Bu değerlendirmelerin TTK m. 515'te anılan dürüst resim ilkesine uygun olarak yapılması gerekir. Bu değerlendirmelerin yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu ve diğer finansal tablolar ile yakından ilişkisi olduğunu, bu nedenle dürüst resim ilkesinin sürdürülebilirlik raporunda da cari olduğunu önemle vurgulayalım.

6. Sonuç

- Yukarıdaki anlatımlar çerçevesince, raporlama muhatabının genel amaçlı finansal raporların asli kullanıcıları olması, bu kimselere finansal kararlarında yardımcı olması için raporun sunuluyor olması, işletmelerin finansal yeterliliğini etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını raporluyor olması ve bunun dışındaki hususların açıkça kapsam dışında bırakılması nedeniyle, TSRS'ye uygun olarak yapılan sürdürülebilirlik raporlamasının standartlar anlamında finansal bir raporlama olarak kurgulandığını değerlendiriyoruz.
- TTK'da finansal tablo ve finansla rapor ayrımı açıkça yapılmamıştır. Kanunen finansal tabloları veya buna ilişkin finansal verileri içeren – *yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu gibi*- raporların “finansal rapor” olarak sınıflandırıldığını gözlemliyoruz. Bu nedenle, TSRS 1 uyarınca finansal verileri içermesi gereken sürdürülebilirlik raporunun TTK anlamında da finansal bir rapor olduğunu değerlendiriyoruz.
- Hem TTK hem TSRS anlamında finansal bir raporlama türü olduğunu ileri sürdüğümüz sürdürülebilirlik raporlamasının içeriğine ilişkin TTK m. 516 benzeri bir hükmün TTK'da bulunması gerektiğini değerlendiriyoruz. Bu hükümde sürdürülebilirlik raporlamasının içinde yer alması gereken finansal ve finansal olmayan bilgilerin neler olduğu yol gösterici olarak zikredilmeli; ayrıca raporda açıklanan finansal bilgilerin

denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtmayı yansıtmadığı hususunda bağımsız denetime ilişkin maddelere gönderme yapılmalıdır.

- TTK'ya eklenmesini önerdiğimiz hükümlerle birlikte, TMS 1'de belirtilen "Tam bir finansal tablolar seti"⁵⁵ başlıklı bölüme de sürdürülebilirlik ile ilgili finansal tabloları ifade eden ek bir finansal tablo hükmü koyulmasının gerekli olduğunu değerlendiriyoruz.
- Her bir işletmenin kendine has şartları içinde sürdürülebilirlik ile ilgili risk ve fırsatları belirlemesi, bunlar arasında finansal önemlilik kriterine uygun olanları raporlaması gerektiği sonucuna varılmıştır.
- İncelememizde belirtilen üç sürdürülebilirlik senaryosundan çıkan ortak sonuçlar şu şekilde olmuştur:
 - a. Anılan her üç senaryoda, sürdürülebilirlik eylemlerinin önceden belirlenmiş sınıflandırma, hedefler, performans ölçütleri ve ölçüm metodlarıyla yapıldığı gözlemlenmiştir.
 - b. Anılan her üç senaryodaki sürdürülebilirlik risk ve fırsatların, işletmenin gelecekteki finansal yeterliliğini etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek nitelikte olduğu söylenebilir.
 - c. Anılan her üç senaryodaki sürdürülebilirlik politikaları, geçmişteki mali verileri kullanarak, geleceğe dair bir projeksiyon yapmak suretiyle oluşturulmuştur.
 - d. Anılan her üç senaryoda, sürdürülebilirlik politikaları sonucunda ortaya çıkacak sonucun işletmeye değer katması (şirket menfaatine hizmet etmesi) hedeflenmiştir.
 - e. Anılan her üç senaryoda, sürdürülebilirlik politikalarının sonucunun ölçülmesi, diğer finansal tablo ve raporlar ile bağlantısının kurulması gerekliliği bulunmaktadır.
 - f. Anılan senaryoların sonuçları yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunda yer alabilecek niteliktedir. Bu halde,

sürdürülebilirlik raporu ile yönetim kurulu yıllık faaliyet raporundaki finansal verilerin, finansla tablolarla uyumlu olduğu denetim kapsamında olması gerekir.

- Sürdürülebilirlik denetçisinin, işletmenin sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını yeterli şekilde tespit etmediğini, tespit edilen sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarının finansal önemliliğe sahip olup olmadığını ve raporlanan finansal etkilerin işletmenin diğer finansal tabloları, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu ile uyumu olup olmadığını denetlemesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- BÉNİCOURT, E. ve Guerrien, B. (2017). *Neoklasik İktisat Teorisi*, Çev. Mustafa Dönmez, Hüseyin Şahin, Ertuğrul Tokdemir, İstanbul.
- DEMİREL, Özdemir, D. (2024). *Kurumsal Sürdürülebilirlik Kavramı Çerçevesinde 2024/1760 Sayılı Avrupa Birliği Kurumsal Sürdürülebilirlik Özenli Etki Değerlendirmesi Yönergesi (CSDDD) Hükümlerinin Değerlendirilmesi*, REGESTA C:9, S:, 3 Y: 2024, s. 537-590
- RÜZGAR, E. (2024). *Anonim Şirketler Hukukunda Finansal Tablo ve Raporların Denetimi*, Onikilevha Yayıncılık, İstanbul
- RÜZGAR, E. (2024), *Sürdürülebilirliğin Yeni Hukuku*, Çimento İşveren Dergisi, C. 38, S:5, s. 68-92.
- ÖZDEMİR, N. (2024). *Güncel Gelişmeler Ekseninde Sürdürülebilirlik Raporlama Sürecinin ve Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartlarının Değerlendirilmesi*. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(2), 444- 458
- YILDIRIM, G. ve Uzun Kocamış, T. (2018). *Sürdürülebilir ve Daha İyi Bir Yönetim İçin Entegre Raporlama*, Türkmen Kitapevi, İstanbul.
- YÜCENURŞEN, M. (2021). *Entegre Raporlama*, Gazi Kitapevi, Ankara.

YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA BORCA AYKIRILIK HALİNDE MANEVİ ZARARIN TAZMİNİ

Av. Ezgi ŞAHİN¹

ÖZET

Borcunun sözleşme ile üstlendiği edimini hiç veya gereği gibi yerine getirmemesi halinde yalnızca maddi zarar değil, bazı durumlar da manevi zarar da meydana gelebilir. Ancak borca aykırılık halinde manevi tazminat talebinin kabul edilebilmesi için yalnızca sözleşmenin ihlali ve bu ihlal sebebiyle diğer tarafın memnuniyetsizlik hissetmesi yeterli değildir. Manevi zarardan söz edebilmek için borca aykırı davranış nedeni ile ruh bütünlüğü, şeref ve saygınlık, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı gibi kişilik değerlerin ihlal edilmiş olması aranır.

Bu çalışmada, borca aykırılıktan doğan manevi zarar kavramı, Yargıtay'ın farklı dairelerince verilmiş üç karar ışığında incelenmiştir. Bu kararlar aracılığıyla, manevi tazminat için aranan kişilik hakkının ihlali, manevi zarar, kusur ve illiyet bağı gibi şartlar değerlendirilmiştir. Özellikle Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin taşıma sözleşmesinin gereği gibi ifa edilmemesi sonucu maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı ihlal edilen hekime manevi tazminat verilmesi gerektiğine ilişkin kararı, borca aykırılık halinde tazmini gereken manevi zararın doğabileceğinin altını çizerken; diğer kararlar, ayıplı mal satışı veya vekilin ihmalden doğan hak kaybının her zaman kişilik hakkı ihlali sayılmadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kişilik Hakkı, Manevi Zarar, Manevi Tazminat, Sözleşmeye Aykırılık, Yargıtay

1 Avukat, İstanbul Barosu

1.GİRİŞ

Borcu hiç veya gereği gibi ifa etmeyen ve bu davranışı sebebiyle alacaklının kişilik değerlerini ihlal eden borçlu, alacaklının bundan doğan manevi zararını tazmin etmekle yükümlüdür. Borçlu bu sorumluluktan ancak kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat ettiği takdirde kurtulabilir. Bununla birlikte, sözleşmeye aykırı her davranışın alacaklının kişilik değerlerini ihlal ettiği söylenemez.

Çalışmamız kapsamında, Yargıtay'ın konu ile ilgili görüşlerini içeren üç farklı kararı irdelenmiştir. Bu bağlamda ilk olarak uyuşmazlığa konu olay özetlenmiş, akabinde herhangi bir kişisel görüşe yer verilmeden ilk derece mahkemesi ve Yargıtay'ın konu ile ilgili değerlendirmeleri açıklanmıştır. Kararın değerlendirilmesi başlığı altında ise incelemeye konu meseleye ilişkin hukuki tespitlerde bulunulmuş ve bu bağlamda ilk derece mahkemesi ile Yargıtay'ın, sözleşmeye aykırılıktan doğan manevi tazminat talebine yaklaşım biçimlerine ilişkin görüşlerimize yer verilmiştir.

Sözleşmeye aykırılıktan doğan manevi zararın tazmini, incelemeye konu Yargıtay kararları ile sınırlı olarak incelenmiş; konu ile ilgili öğretilerdeki tartışmalar çalışmanın kapsamına dahil edilmemiştir.

2.YARGITAY 11. HD E. 2014/16870 K. 2015/1560 SAYILI VE 09.02.2015 TARİHLİ KARARININ İNCELENMESİ

2.1 Kararın Özeti

2.1.1. Karara Konu Olan Olayın Özeti

Davacı A, uzmanlık eğitimini tamamlamış ve Sağlık Bakanlığı'nın ... Dönem Devlet Hizmet Yükümlülüğü kurasına katılmaya hak kazanmış bir hekimdir. Kendisi Devlet Hizmet Yükümlülüğü'ne ilişkin görev yeri tercihlerini içeren formları doldurmuş ve VIP olarak adlandırılan aynı gün içerisinde hızlı teslim sistemi ile gönderilmek üzere gönderisini 24/06/2013 günü davalıya teslim etmiştir.

Ancak davalının gönderiyi ilgili yere 26/06/2013 günü teslim etmesi sebebiyle tercihleri değerlendirmeye alınamayan davacı, genel

atamaya dahil edilerek görev yeri belirlenmiştir. Davalının taşımayı üstlendiği başvuru formunu alıcısına süresinde teslim etmemesi sebebiyle farklı bir yere atamasının yapıldığını ve sonrasında istifa etmek zorunda kaldığını, meslek hayatı boyunca kullanabileceği üç istifa hakkından birini tüketmiş olduğunu ileri süren davacı, taşıma sözleşmesinin gereği gibi ifa edilmemesinden kaynaklanan maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

2.1.2. İlk Derece Mahkemesi ve Yargıtay'ın Değerlendirmeleri

İlk derece mahkemesi maddi tazminat talebini kabul etmiş, manevi tazminat talebini ise yasal unsurların oluşmadığı gerekçesiyle reddetmiştir. Mahkeme, davacının müracaat evraklarının zamanında ulaşmamasında davalı tarafın kusuru olduğunu kabul etmiş ise de, istediği yere atanamamasında davacıyı da kusurlu bulmuştur. Zira davacı, kendisi ve geleceği için önem arz eden bir başvuruyu bizzat giderek mahallinde yapabilecektir. Ayrıca davacı, davalının sebep olduğu gecikme sebebiyle açıkta da kalmamıştır. Üstelik gönderi zamanında ulaşmış olsa dahi davacının yine de atandığı yere atanacak olmasının ihtimal dahilinde olduğunu belirten mahkeme, tüm bu gerekçelerle manevi tazminat talebini reddetmiştir. Mezkur karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Yargıtay yaptığı incelemede ilk olarak, manevi zarar kavramını açıklamış akabinde somut olayda sözleşmeye aykırı davranış sebebiyle manevi zararın meydana gelip gelmediğini değerlendirmiştir. Karara göre manevi zarar, kişinin duygusal dengesini bozan, yaşama sevincini, yaşama keyfini azaltan, panik, korku, dehşet, yas, öfke, iğrenme, elem, küçük düşme, utanç duyma, moralsizlik, terdirginlik, ümitsizlik, yalnızlık hissi, aşağılık hissi, hayal kırıklığı gibi olumsuz duygular, sarsıntılar veya fiziksel acılar olarak tanımlanabilir.

Huzurdaki dava bakımından ise gönderinin alıcısına belirlenen sürede teslim edilemediğinin taraflar arasında uyuşmazlık konusu olmadığını belirten ilgili hukuk dairesi, bu gecikmenin davacının görev yeri belirlenirken tercihlerinin dikkate alınmamasına sebep olmak suretiyle davacıyı manevi zarara uğrattığı sonucuna

ulaşmıştır. Buna göre, davacı yararına uygun bir manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken, yazılı şekilde şartları oluşmadığından bahisle ret hükmü kurulması doğru görülmemiş, hükmün davacı yararına bozulmasına karar verilmiştir.

2.2. KARARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

2.2.1. Hukuki Sorun Tespiti ve Bu Soruna İlişkin Açıklamalar

Karara konu olan olayın ve incelememizin esasını oluşturan hukuki mesele, sözleşmeye aykırı davranış sebebiyle alacaklının manevi zarara uğradığından bahisle manevi tazminat talep edip edemeyeceği hususudur. Bu konuyu açıklığa kavuşturabilmek için öncelikle zarar ve manevi zarar kavramları tanımlanmalı akabinde sözleşmeye aykırı davranışın hangi durumlarda manevi zarara sebebiyet verdiği ve tazmin şartları incelenmelidir.

Zarar, bir kimsenin malvarlığında veya şahıs varlığında iradesi dışında meydana gelen kayıp, eksilme ve azalmadır.² Tazminat ise zarardan sorumlu olan kişinin, sebep olduğu eksilmeyi gidermek ve zarar göreni olabildiğince önceki durumuna getirmek amacıyla yükümlü olduğu edimi ifade eder³.

Türk hukuk sisteminde, zarar kavramı genellikle maddi zararı ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır. Maddi zarar, hukuka aykırı fiil sebebiyle kişinin malvarlığında oluşan eksilmeyi ifade eder.⁴ Maddi tazminat davalarında, malvarlığı veya kişilik değerlerinin ihlali sebebiyle malvarlığında meydana gelen eksilmenin yani maddi

2 Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 24. Baskı , Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 587, 599; Mustafa Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt II, 11.Baskı. , İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s. 39; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 23. Baskı., Ankara, Turhan Kitabevi, 2019, s.390; Andreas Furrer ve Markus Muller-Chen ve Bilgehan Çetiner, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s.311.

3 Mehmet Ünal, "Manevi Tazminat ve Bu Tazminat Çeşidinde Kusurun Rolü", *AÜHFĐD*, C.35, s. 398; Kılıçoğlu, *a.g.e.*, s. 390.

4 Mustafa Kemal Oğuzman ve Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt I, 12. Baskı., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s. 395; Eren, *a.g.e.*, s. 587, Haluk N. NÖMER, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 19. Baskı., İstanbul, Beta Baskım Yayım Dağıtım, 2023, s.181.

zararın giderilmesi söz konusudur.⁵

Ancak borca aykırı davranışın, manevi zarara yol açması da ihtimal dahilindedir⁶. Kanun koyucu manevi zararın çeşitli şartların gerçekleşmesi halinde tazmininin talep edilebileceğini hüküm altına almışsa da manevi zarar kavramını tanımlamamıştır.

Manevi tazminatı düzenleyen ve genel hüküm niteliğinde olan TBK m. 58'e göre, kişilik haklarının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.

Öğretideki baskın görüşe göre, TBK m. 114 düzenlemesi uyarınca, haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler, kıyas yoluyla sözleşmeye aykırılık hallerine de uygulanacaktır. Böylece TBK m.114 düzenlemesinin atfıyla, TBK m. 58 sözleşmeye aykırılık hallerine de uygun düştüğü ölçüde uygulanacak ve şartları oluştuğu takdirde sözleşmeye aykırılık sebebiyle doğan manevi zararın tazmini talep edilebilecektir⁷.

Borca aykırılık sebebiyle manevi tazminata hükmedilebilmesi için; **(i)** taraflar arasında geçerli bir sözleşme olması, **(ii)** borçlunun bu sözleşmeye aykırı davranması, **(iii)** sözleşmeye aykırılık sebebiyle alacaklının kişilik hakkının ihlal edilmiş olması, **(iv)** alacaklının kişilik hakkının ihlali sebebiyle manevi zarara uğraması, **(v)** sözleşmeye aykırı davranışla alacaklının uğradığı manevi zarar arasında illiyet bağı bulunması, **(vi)** borçlunun manevi zarardan sorumlu olmasını gerektiren kusuru veya bir kusursuz sorumluluk hali bulunması gerekmektedir⁸.

Taraflar arasında geçerli bir sözleşme ilişkisi bulunmuyorsa bir başka deyişle sözleşme yokluk veya butlan yaptırımlarıyla karşı karşıya kaldıysa borca aykırılık hükümlerinin uygulanması müm-

5 Eren, *a.g.e...*, s. 587, 588.

6 Oğuzman ve Öz, *Borçlar Genel Cilt I*, s. 395 -396

7 Arzu Genç Arıdemir, *Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat* (Doktora Tezi, Danışman: Hüseyin Hatemi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> , Tez No: 217849) s.50,52, 61,63 ; Hüseyin Hatemi ve Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, s. 193,194; Kılıçoğlu, *a.g.e...*, s.252

8 Arıdemir, *a.g.e...*, s. 77.

kün değildir. Böyle bir durumda eğer koşulları gerçekleştiyse alacaklı doğrudan haksız fiil hükümlerine dayanarak manevi tazminat talebini ileri sürülebilecektir⁹.

Taraflar arasındaki sözleşme ilişkisi sebebiyle, borçlunun tazminat sorumluluğunun doğabilmesi için sözleşmeye aykırı davranmış olması gerekir. Borçlu, sözleşme ilişkisi gereği ifa etmekle yükümlü olduğu edimi hiç veya gereği gibi yerine getirmezse sözleşmeye aykırı davranmış sayılacaktır¹⁰.

İfa etmekle yükümlü olduğu borcu hiç veya gereği gibi yerine getirmeyen borçlunun, manevi tazminat sorumluluğunun doğması için aranan bir diğer şart ise, borca aykırı bu davranışın alacaklının kişilik hakkını ihlal etmiş olmasıdır¹¹.

Kişilik hakkı, insanın benliğini oluşturan, onu insan kılan maddi ve manevi tüm değerler üzerinde sahip olduğu hakkı ifade eder¹². Sınırlı sayıda olmamakla birlikte kişinin hayatı, beden bütünlüğü, hareket özgürlüğü, özel ve aile hayatı, adı, resmi ve sesi, şeref ve haysiyeti gibi kişisel değerler kişilik hakkı kapsamında korunmaktadır¹³.

Sözleşmeye aykırı her davranış, alacaklının kişilik hakkını ihlal eder nitelikte değildir. Kişilik hakkının ihlali söz konusu olmadıkça da, borca aykırı davranış sebebiyle manevi tazminat talebi ileri sürülemeyecektir¹⁴.

Bir başka deyişle, salt borca aykırı hareket edilmesi, alacaklının kişilik hakkının ihlal edilmesi sonucunu doğurmayacaktır. Elbette

9 Arıdemir, *a.g.e.*, s.83,84.

10 Eren, *a.g.e.*, s. 1180; Arıdemir, *a.g.e.*, s.86-102.

11 Arıdemir, *a.g.e.*, s.104.

12 Mustafa Dural ve Tufan Ögüz, *Kişiler Hukuku*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2022, s.8-9,99-104; Hüseyin Hatemi, *Kişiler Hukuku*, 9. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 66; Rona Serozan, "Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler", *İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 11, S. 14, 2011, s.93; M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 22. Baskı., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2024, s.184;

13 Serap Helvacı, *Gerçek Kişiler*, 8. Baskı., İstanbul, Legal Yayıncılık, 2017, s.101; Oğuzman, Öz, *Borçlar Genel*, C.II, s. 257 ; Çetiner ve Furrer ve Müller-Chen, *a.g.e.*, s. 470 ; Hatemi, *Kişiler Hukuku*, s.75 ; Serozan, *a.g.e.*, s.93; Dural ve Ögüz, *a.g.e.*, s.8-9,99-100; Arıdemir, *a.g.e.*, s.78,82.

14 Nomer, *a.g.e.*, s.101.

borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi sebebiyle alacaklı sinirlenebilir, stres ve hoşnutsuzluk yaşayabilir. Fakat bu gibi duygusal reaksiyonlar, hukuken korunan kişilik değerlerinin ihlal edilmesi sonucu ortaya çıkmadığı için manevi tazminat talebine konu edilemez¹⁵.

Bu gibi durumlarda sözleşmeye aykırılık sebebiyle alacaklının kişilik hakkının ihlal edildiği sonucuna varabilmek için, yaşanan üzüntü ve sıkıntının objektif olarak ruh bütünlüğünü sarsan ağırlıkta olması gerekmektedir.

Yargıtay, paket tur sözleşmesinin ayıplı ifası nedeniyle tatilden beklenen faydanın elde edilememesinin¹⁶, düğün töreni esnasında çekilen fotoğraf ve görüntülerin bozuk olarak teslim edilmesinin¹⁷, düğün salonunun aynı tarihte farklı kişilere kiraya verilmesinin¹⁸ alacaklıların kişilik hakkını ihlal ettiği ve manevi tazminata hükmedilebileceği görüşündedir. Satın alınan aracın ayıplı çıkması¹⁹, eser sözleşmesi ile yüklenilen inşaatta kullanılan betonun taahhüt

15 Yargıtay 15. HD., E. 2016/4623 K. 2018/661 T. 19.2.2018 ; "...TBK'nun 58. Maddesi gereğince kişisel hakları (çıkarları) hâleldar olan kimse manevi tazminat isteyebilir. Böyle bir kimseye bir miktar para ödenmesi ruhsal acularını kısmen de olsa giderme amacına yöneliktir. Malvarlığına yönelik bir eylem bu anlamında doğrudan kişisel hakları ihlal eden bir eylem niteliğinde değildir. Şu halde Türk Borçlar Kanunu'nun 58. Maddesi hükmüne manevi tazminata hükmedilebilmesi ve kişisel yararların hâleldar olması ön şart olarak aranmakta, bu hüküm mal varlığına ilişkin zarar halini kapsamamaktadır. Gerçi mal varlığına yönelen bir eylem az veya çok kişiyi manevi bir üzüntüye düşürebilir. Fakat böyle bir üzüntü BK'nun 49. ve MK'nun 24. Maddesinde korunan kişisel hakların ihlalinden doğan bir eylem niteliğinde değildir." www.lexpera.com.tr , Erişim Tarihi: 15.04.2025 ; Arıdemir, a.g.e., s. 103.

16 Yargıtay 13. HD., E. 2010/3213 K. 2010/13240 T. 14.10.2010, www.lexpera.com.tr , Erişim Tarihi: 20.04.2025

17 Yargıtay HGK., E. 2011/606 K. 2011/717 T. 30.11.2011 ; "Düğün merasimi insan yaşamında özel bir öneme sahip olduğu gibi, tekrarlanması ve telafisi mümkün olmayan anları içermektedir. Böyle bir anın kayıt altına alınmasındaki amaç ta bu anların ölümsüzleştirilmesi ve ileri de bu özel duyguların hatırlanmasıdır. Düğün merasimi yapılan davacılar yönünden, bu denli önem taşıyan anların kayıtlarının yapılmaması veya yapıp da teslim edilmemiş olması ve bunun telafisinin de mümkün olmamasının kişide yaratacağı üzüntü ve elem hayatın olağan akışına uygun olmakla; davacıların kişilik haklarının zedelendiğinin, manevi zararlarının gerçekleştiğinin, dolayısıyla manevi tazminat istemekte haklı olduklarının kabulü gerekir." (Çevrimiçi), www.lexpera.com.tr , Erişim Tarihi: 20.04.2025,

18 Yargıtay 13. HD., E. 2015/2754 K. 2015/14634 T. 07.05.2015, (Çevrimiçi), www.lexpera.com.tr , Erişim Tarihi: 20.04.2025

19 Yargıtay 13. HD., E. 2014/4307 K. 2014/18685 T. 11.6.2014, (Çevrimiçi), www.lexpera.com.tr , Erişim Tarihi: 20.04.2025

edilen kalitede olmaması²⁰ gibi hallerde ise davacının büyük bir üzüntü duymuş olması sebebiyle kişisel haklarının zarara uğradığının kabul edilemeyeceğini belirten Yargıtay, manevi tazminatın koşullarının bulunmadığına karar vermiştir.

Manevi tazminat sorumluluğunun doğması için, sözleşmeye aykırılık sebebiyle kişilik hakkı ihlal edilen alacaklının, bu ihlal sebebiyle manevi zarara uğraması gerekmektedir²¹. Mevzuatta manevi zararın çeşitli şartların gerçekleşmesi halinde tazmininin talep edilebileceği kabul edilmişse de manevi zarar kavramı açıkça tanımlanmamıştır. Öğretide ise manevi zarara ilişkin farklı hukuki sonuçlar doğurmaya elverişli çeşitli tanımlamalara yer verilmiştir. Çalışmamızın kapsamının dışında olması nedeni ile manevi zarar kavramının tanımına ilişkin bu tartışmalara yer verilmemiştir. Kanaatimizce manevi zarar, kişinin vücut bütünlüğü, şeref ve haysiyeti, ismi, resmi gibi kişilik hakkını oluşturan kişi varlığı değerlerinin ihlal sebebiyle uğramış olduğu objektif eksilmeyi ifade eder.²²

Manevi tazminatın talep edilebilmesi için aranan bir diğer şart ise kişilik hakkının ihlali ile doğan manevi zarar arasında uygun illiyet bağı bulunmasıdır. Alacaklının kişilik hakkını ihlal eden borca aykırı davranışın, hayatın olağan akışına göre ileri sürülen manevi zararı meydana getirmeye elverişli olduğu söylenebiliyorsa uygun illiyet bağının bulunduğu kabul edilir²³.

Son olarak borçlunun manevi zarardan sorumlu olmasını gerektiren kusuru veya kusursuz sorumluluk hali bulunması gerekmektedir. Kusurun bütün dereceleri sorumluluğun doğması için yeterlidir²⁴. Kusursuz olduğunu ispat yükü borçluya aittir²⁵.

20 Yargıtay 15. HD., E. 2016/4623 K. 2018/661 T. 19.2.2018, (Çevrimiçi), www.lexpera.com.tr , Erişim Tarihi: 20.04.2025

21 Arıdemir, *a.g.e.*, 181.

22 Eren, *a.g.e.* , s. 599,600; Başak Baysal, *Haksız Fül Hukuku*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019, s. 570 ; Doğan Kara, "Manevi Tazminat Alacağının Üçüncü Kişiyi Devri ve Miras Yoluyla İntikali", *Prof. Dr. Feyzi Necmeddin Feyzioğlu'nun Anısına Armağan*, Ed. Prof. Dr. Abuzer Kendigelen ve Prof. Dr. Saibe Oktay Özdemir, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s. 283 ; Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku Genel Hükümleri*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021, s. 533-534; Gamze Turan Başara, *Kişiliğin İhlalinden Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat ile Haksız Kazancın İadesi*, Ankara, Turhan Kitabevi, 2018, s. 241,242.

23 Oğuzman ve Öz, *Borçlar Genel C.II*, s.266 ; Eren, *a.g.e.* , 1188.

24 Oğuzman ve Öz, *Borçlar Genel C. I*, s. 416.

25 Dural ve Ögüz, *a.g.e.* , s.163; TBK MADDE 112- Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.

Yukarıda izah edilen şartların gerçekleşmesi halinde, sözleşmeye aykırı hareket ederek alacaklının kişilik değerlerinin ihlal edilmesine sebep olan borçlu, alacaklının bu sebeple uğradığı manevi zararı tazmin etmek sorumluluğu altındadır.

2.2.2. Görüşümüz ve Sonuç

Davacı ve davalı arasında bir taşıma sözleşmesi akdedilmiş ve davalı, sözleşmeye konu formları VIP olarak adlandırılan aynı gün içerisinde hızlı teslim sistemi ile alıcısına 24/06/2013 tarihinde ulaştırmayı taahhüt etmiştir. Ancak taşıma işlemi davalı tarafından taahhüt edilen sürede tamamlanmamış ve gönderi ilgili yere 26/06/2013 tarihinde teslim edilmiştir. Dolayısıyla borcu gereği gibi ifa edemeyen davalı, sözleşmeye aykırı davranmıştır.

Davalının sözleşmeye aykırı bu davranışı, davacının tercihlerinin dikkate alınmaksızın genel atamaya göre görev yerinin belirlenmesine ve farklı bir yere atanmasına sebebiyet vermiştir. Davacı bu durum sebebiyle meslek hayatında üç defa kullanabileceği istifa haklarından birini kullanmak durumunda kalmıştır.

Anayasa'nın 17. Maddesinin 1. Fıkrasına göre, herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Bir kimsenin görev yapacağı ve dolayısıyla senelerce yaşayacağı yere ilişkin tercihlerinin dikkate alınmasına ilişkin talebi de Anayasa ile teminat altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı ile doğrudan ilgilidir.

İlk derece mahkemesinin, davacının açıkta kalmadığı üstelik gönderi zamanında ulaşılmış olsa dahi yine de mevcut olarak atandığı yere atanacak olmasının ihtimal dahilinde olduğu gerekçesiyle manevi tazminat talebini reddetmesi isabetsizdir. Zira davacının görev yapacağı ve yaşayacağı şehre ilişkin tercihlerinin dikkate alınması başlı başına kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı kapsamında korunmalıdır. Bu bağlamda kendisinin tercih ettiği görev yerine atanmama ihtimali dahi olsa, davalının taşıma sözleşmesi kapsamında üstlendiği edimi gereği gibi ifa etmemesi sebebiyle bu tercihinin dikkate alınamaması dahi tek başına davacının kişilik hakkını ihlal eder niteliktedir.

Davalı, taşıma sözleşmesi ile üstlendiği sözleşmeye konu gön-

deriyi 24/06/2013 tarihinde alıcısına ulaştırma borcunu gereği gibi ifa etmemesi sebebiyle davacının uğradığı manevi zararı, kusursuz olduğunu ispat etmedikçe tazmin etmekle yükümlüdür. Davalının borca aykırı davranışa, kusuruyla sebebiyet vermediğini ispat eder bir vakıa dosya kapsamında bulunmamaktadır. İlk derece mahkemesinin, davacının kendisi ve geleceği için önem arz eden bir başvuruyu bizzat giderek mahallinde yapabileceği; bu sebeple istediği yere atanamamasında davacının da kusurlu olduğuna ilişkin tespitlerine katılmamaktayız. Zira davalı taraf, VIP taşımacılık hizmeti adı altında teslim aldığı gönderiyi aynı gün alıcısına ulaştırmayı taahhüt etmiş; davacı taraf ise bu taahhüde güvenerek kuvvetle muhtemel sıradan taşıma sözleşmelerinden daha yüksek bir meblağda para ödemeyi kabul etmiştir. Bu sebeple davacı tarafın, gönderinin karşılaştırılan sürede alıcısına ulaşmasına yönelik haklı bir beklentisi bulunmaktadır. Buna rağmen, davacının başvuruyu bizzat giderek mahallinde yapmamasının kusurlu bir davranış olarak nitelendirilmesi doğru olmamıştır.

Kanaatimizce, taşıma sözleşmesi ile üstlendiği edimi gereği gibi ifa etmeyen davalı, bu davranışıyla davacı A'nın kişilik hakkının ihlal edilmesine ve manevi zarara uğramasına sebep olmuştur. Bu bağlamda Yargıtay 11. HD'nin davacının salt tercihlerini içeren başvuru formunun süresinde alıcıya teslim edilmemesi ve bu sebeple genel atamaya tabi tutulması suretiyle manevi zararının oluştuğunu ve davacı yararına uygun bir manevi tazminata hükmedilmesi gerektiğine ilişkin içtihadı hukuka uygundur.

3. YARGITAY 13. HD E. 2016/15335 K. 2018/11991 SAYILI VE 11.12.2018 TARİHLİ KARARININ İNCELENMESİ

3.1. Kararın Özeti

3.1.1. Karara Konu Olan Olayın Özeti

Davacı A, davalılardan olan X şirketinden 26.11.2014 tarihinde uyuşmazlık konusu otomobili satın almıştır. Seyir halindeyken otomobil arızalanmış; davacı ve ailesi kış şartlarında yolda kalmıştır. Davacı ayıplı olan aracı davalıya iade etmiş, ödemiş olduğu araç bedelini işlemiş olan faiziyle birlikte geri almıştır.

Davacı A, satılan malın ayıplı olması sebebiyle bedel iadesi dışında kalan maddi zararının bulunduğunu, ayrıca arıza nedeniyle tüm aile olarak yolda kaldıklarını, sıkıntı yaşadıklarını, kendisinin sağlık durumu gereği düzenli olarak almak zorunda olduğu ilaçlarını alamadığını, daha sonrasında da iş yerine farklı araçlarla gitmek zorunda kaldığını, bu nedenlerle çok üzüldüğünü ifade ederek manevi zararının bulunduğunu ileri sürmüş, fazlaya dair haklarını saklı kalmak kaydıyla 1.000,00.-TL maddi ve 5.000,00.-TL manevi tazminatın davalılardan tahsilini talep etmiştir.

3.1.2. İlk Derece Mahkemesi ve Yargıtay'ın Değerlendirmeleri

İlk derece mahkemesi, davacının kış şartlarında ailesi ile birlikte yolda kalması, ulaşımda sıkıntılar yaşaması, çekici ile yapılan yolculuğun eziyet halini aldığı, davacının ve ailesinin gerek fiziksel olarak gerekse moral bozukluğu ve üzüntü yaşadıkları göz önünde tutulduğunda borca aykırı davranışla davacının ruh bütünlüğünün ihlal edildiği, kendisinde manevi anlamda bir zarar olduğu sonucuna varmıştır.

Davalının borcu gereği gibi ifa etmemesi sebebiyle davacının kişilik hakkının ihlal edildiği ve manevi zararın doğduğunu kabul eden mahkeme, takdiren 2.000,00-TL manevi tazminatın olay tarihi olan 15/02/2015 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalılardan müteselsilen tahsili ile davacıya ödenmesine, fazlaya ilişkin istemin reddine karar vermiş; hüküm, davalılar tarafından temyiz edilmiştir.

Yargıtay 13. HD, önüne gelen uyuşmazlıkta öncelikle manevi tazminata hükmedilmesi için aranan şartları tespit etmiş akabinde somut olay bakımından bu şartların oluşup oluşmadığını değerlendirmiştir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 58.maddesi (eski Borçlar Kanunu 49.md) uyarınca, manevi tazminata hükmedilebilmesi için şahsiyet hakkının hukuka aykırı bir şekilde zarara uğraması gerektiğini belirten yüksek mahkeme, eylem hukuka aykırı olsa dahi eğer kişilik hakkını ihlal etmiyorsa manevi tazminata hükmedilemeyeceğini ifade etmiştir.

Somut olayda uyuşmazlığa konu aracın arızalanmasının davacının kişilik hakkını ihlal eder nitelikte olmadığı sonucuna varan

Yargıtay, aynı zamanda arızanın davalı taraflarca da öngörülmesi ve arzulanmasının düşünülemeyeceği şeklinde bir tespitle bulunarak kusura ilişkin de bir değerlendirme yapmıştır. Sonuç itibariyle, ilk derece mahkemesinin manevi tazminat talebinin kısmen kabulüne ilişkin verdiği karar manevi tazminat koşullarının bulunmadığı gerekçesiyle bozulmuştur.

3.2. KARARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.2.1. Hukuki Sorun Tespiti ve Bu Soruna İlişkin Açıklamalar

İncelenecek olan kararın esasını oluşturan hukuki mesele, satılan malın ayıplı olması halinde alacaklının, sözleşmeye aykırı davranış sebebiyle manevi zararının meydana geldiğini ileri sürerek manevi tazminat talep edip edemeyeceğidir.

Çalışmamızın iki numaralı başlığı altında izah ettiğimiz üzere borçlu, sözleşmeye aykırı davranmak suretiyle kişilik hakkını ihlal ettiği alacaklının, bu sebeple uğradığı manevi zararı, kusursuz olduğunu ispat etmedikçe, tazmin etmekle yükümlüdür.

Ancak salt borca aykırı hareket edilmesi, alacaklının kişilik hakkının ihlal edilmesi sonucunu doğurmayacaktır. Elbette borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi sebebiyle alacaklı sinirlenebilir, stres ve hoşnutsuzluk yaşayabilir. Fakat bu gibi duygusal reaksiyonlar, hukuken korunan kişilik değerlerinin ihlal edilmesi sonucu ortaya çıkmadığı için manevi tazminat talebine konu edilemez²⁶.

Bu gibi durumlarda sözleşmeye aykırılık sebebiyle alacaklının kişilik hakkının ihlal edildiği sonucuna varabilmek için, yaşanan üzüntü ve sıkıntının objektif olarak ruh bütünlüğünü sarsan ağırlıkta olması gerekmektedir.

26 Yargıtay 15. HD., E. 2016/4623 K. 2018/661 T. 19.2.2018 ; "...TBK'nun 58. Maddesi gereğince kişisel hakları (çıkarları) hâleldar olan kimse manevi tazminat isteyebilir. Böyle bir kimseye bir miktar para ödenmesi ruhsal acılarını kısmen de olsa giderme amacına yöneliktir. Malvarlığına yönelik bir eylem bu anlamında doğrudan kişisel hakları ihlal eden bir eylem niteliğinde değildir. Şu halde Türk Borçlar Kanunu'nun 58. Maddesi hükmünce manevi tazminata hükmedilebilmesi ve kişisel yararların hâleldar olması ön şart olarak aranmakta, bu hüküm mal varlığına ilişkin zarar halini kapsamamaktadır. Gerçi mal varlığına yönelik bir eylem az veya çok kişiyi manevi bir üzüntüye düşürebilir. Fakat böyle bir üzüntü BK'nın 49. ve MK'nın 24. Maddesinde korunan kişisel hakların ihlalden doğan bir eylem niteliğinde değildir." www.lexpera.com.tr , Erişim Tarihi: 20.02.2025, Arıdemir, a.g.e. , s. 103

3.2.2. Görüşümüz ve Sonuç

İlk derece mahkemesi, sözleşmeye konu aracın ayıplı olması ve yolda arızalanması sebebiyle davacının çektiği sıkıntı ve üzüntünün kişilik hakkını ihlal eder boyutta olduğundan bahisle davacı lehine manevi tazminata hükmetmiştir. Kanaatimizce, davacı her ne kadar satın aldığı aracın arızalanması sebebiyle stres ve üzüntü yaşamış olsa da herhangi bir kişilik değeri ihlal edilmiş değildir. Nitekim Yargıtay da eylem hukuka aykırı olsa dahi eğer kişilik hakkını ihlal etmiyorsa manevi tazminata hükmedilemeyeceğini ifade ederek ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur.

Bununla birlikte Yargıtay, arızanın davalı taraflarca da öngörülmesi ve arzulanmasının düşünülemeyeceği şeklinde bir değerlendirme yapmıştır. İlgili hukuk dairesinin kusura ilişkin bu tespitlerine katılmamaktayız.

Sözleşmeye aykırılıktan doğan zararın tazmininde, haksız fiil hükümlerinden farklı olarak kusura ilişkin ispat yükü borçluya yüklenmiştir. Borçlu, borca aykırı davranması hususunda kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat edemediği takdirde, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür. Huzurdaki dava bakımından, davalıların sözleşmeye konu malın ayıplı olması hususunda kusurlarının bulunmadığına ilişkin bir ispat vasıtası dosya kapsamında bulunmamaktadır.

Aksine ilk derece mahkemesi, teknik konuda görüşüne başvuru bilirkişi raporunu hükme esas almak suretiyle davacının maddi tazminat talebinin kısmen kabulüne karar vermiş, Yargıtay da mahkemenin maddi tazminata ilişkin bu kararını onamıştır. Sözleşmeye aykırılıktan doğan maddi zararın tazmin edilmesi de tıpkı manevi tazminatta olduğu gibi kusur şartının gerçekleşmiş olmasına bağlıdır. Somut olayda, davacı lehine maddi tazminata hükmedilmiş olması davalıların borca aykırı davranış bakımından kusurlu hareket ettiğini ortaya koymaktadır. Buna rağmen Yargıtay'ın manevi tazminata talebinin reddedilmesi gerektiğine ilişkin kararına, arızanın davalı taraflarca da öngörülmesi ve arzulanmasının düşünülemeyeceği, şeklinde bir gerekçe göstermesi isabetsiz olmuştur.

4. YARGITAY HGK E. 2013/56 K. 2013/1525 SAYILI ve 6.11.2013 TARİHLİ KARARININ İNCELENMESİ

4.1. Kararın Özeti

4.1.1. Karara Konu Olan Olayın Özeti

Yönetici sıfatıyla çalıştığı dava dışı şirketten 18.08.2008 tarihinde haksız olarak işten çıkarılan davacı M, işe iade ve kıdem-ihbar tazminatı davalarını açması için davalı avukat A'ya vekalet vermiştir. Davalı A, süresinde davaları açmışsa da davaların görüldüğü İstanbul 2.İş Mahkemesi ve 7.İş Mahkemesinin yetkisizlik kararlarına rağmen, mülga 1086 sayılı HUMK'un 193/3.maddesi gereğince yetkili mahkemeye yasal süresi içinde başvurmamış; bu sebeple davaların açılmamış sayılmasına karar verilmiştir. Davacı M'nin hak kaybına uğramasına sebep olan davalı avukat A, İstanbul 5.Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanarak ceza almıştır.

Davacı M, vekalet sözleşmesinin gereği gibi ifa edilmemesi sebebiyle hak kaybına uğradığını belirterek, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 100 TL maddi ve 5.000 TL manevi tazminatın davalıdan tahsilini talep etmiştir. Davalı A ise, davacının herhangi bir zararının olmadığını beyan etmiş ve davanın reddini istemiştir.

4.1.2. İlk Derece Mahkemesi ve Yargıtay'ın Değerlendirmeleri

İlk derece mahkemesi, davanın kabulü ile 100 TL maddi ve 5000 TL manevi tazminatın davalıdan alınarak davacıya verilmesine karar vermiş, bunun üzerine davalı taraf hükmü temyiz etmiştir.

Yargıtay 3. HD²⁷, öncelikle BK'nun 390.maddesi gereğince vekilin, vekaleti icrada özen ve sadakat göstermek borcu bulunduğunu, bu kapsamda müvekkiline karşı yürürlükteki mevzuatı bilmek, müvekkilinin haklarını gözetmek, yüklendiği görevi özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek gibi yükümlülüklerinin bulunduğu tespit etmiştir.

Vekalet sözleşmesi ile vekillik görevini üstlenen avukatın ancak

27 Yargıtay 3. HD, E. 2011/19450, K. 2012/3473 T. 14.02.2012 , www.lexpera.com.tr , Erişim Tarihi: 24.02.2025

işini doğruluk kurallarına göre özenle yapıp, mesleğinin gerektirdiği biçimde yerine getirdiği takdirde sorumluluktan kurtulacağını belirten Yargıtay, huzurdaki dava bakımından davalı avukatın HUMK'nın 193/3. maddesine göre süresinde yetkili mahkemeye başvurmaması nedeniyle sorumluluğun doğacağını kabul etmiş ancak maddi ve manevi zararın tazmini bakımından farklı değerlendirmeler yapmıştır.

Yargıtay'a göre, Davacı M'nin, davalı avukatın vekalet sözleşmesine aykırı davranışı sebebiyle maddi zarara uğradığı konusunda şüphe yoktur; bu sebeple ilk derece mahkemesinin taleple bağlı kalmak suretiyle 100 TL maddi zararın davalıdan alınarak davacı M'ye verilmesine ilişkin hükmü hukuka uygundur. Manevi zarar bakımından ise aynı değerlendirmeyi yapmak mümkün değildir. Zira BK'nun 49.maddesi gereğince manevi tazminatın istenebilmesi için davacının kişilik haklarının hukuka aykırı olarak saldırıya uğramış olması gerekmektedir. Somut olayda ise, davalı tarafından davacının kişilik haklarının ihlal edildiğinin ispatlanamadığını belirten Yargıtay 3. HD, ilk derece mahkemesince manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hüküm kurulmasını doğru görmemiş ve kararın bozulmasına hükmetmiştir.

İlk derece mahkemesinin önceki kararında direnmesi üzerine, dava Yargıtay Hukuk Genel Kurulu önüne taşınmıştır. Buna göre uyuşmazlık, vekalet sözleşmesi ile vekillik görevini üstlenen davalı avukatın, davacı müvekkili adına açtığı davaları takip etmeyerek, açılmamış sayılmalarına karar verilmesine sebep olmasından ötürü, davacı yararına manevi tazminata hükmedilmesi gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

HGK ilk olarak kişilik hakkı, kişilik hakkının ihlali halinde başvurulabilecek hukuki yollar ve manevi tazminat hakkında genel nitelikli açıklamalarda bulunmuş akabinde söz konusu hukuki kurumların somut olay nezdinde oluşup oluşmadığını incelemiştir.

HGK kişilik hakkını, kişinin kendi hür ve bağımsız varlığının bütünlüğünü sağlayan, herkese karşı ileri sürülebilir ve kaynağını Anayasa'dan alan; yani Anayasa'nın teminatı altında bulunan mutlak bir hak olarak nitelendirmiştir.

Kişilik haklarının, hukuki bir işlemle ya da haksız bir fiil ile saldırıya uğrayabileceği gibi, sözleşmenin ihlali (borca aykırılık) dolayısıyla da ihlal edilebileceğini belirten HGK, Türk ve karşılaştırmalı hukuk öğretisinde, sözleşmenin ihlalinin (borca aykırılığın) kişilik haklarına saldırı teşkil etmesi halinde, manevi tazminat sorumluluğunun doğacağını kabul etmiştir.

Mahkemeye göre, manevi zararın doğduğundan söz edebilmek için ayrıca kişilik hakkı ihlal edilen kişinin bu sebeple ruhsal çöküntüye uğraması, elem ve üzüntü duyması gerekmektedir. Dolayısıyla yalnızca sözleşmenin ihlali, manevi tazminat için yeterli olmayıp, kişilik haklarının hukuka aykırı bir biçimde saldırıya uğraması sonucu manevi bir zarar doğmalı ve bu durum da usulünce ispatlanmalıdır.

Yukarıda belirtilen hukuki saptamaları somut olay nezdinde değerlendiren HGK, davalı avukatın, mahkemelerin yetkisizlik kararlarına rağmen yetkili mahkemeye süresinde başvurmaması nedeniyle davaların açılmamış sayılmasına karar verilmesinin davacı M'nin hak kaybına uğramasına sebep olduğunu kabul etmiş; ancak davacının bu eylem nedeniyle manevi zarar gördüğünün kanıtlanmadığı, davalı avukatın eyleminin tek başına manevi tazminatı gerektirmeyeceği gerekçeleriyle yerel mahkemenin direnme kararını oçoğluğuyla bozmuştur.

Hukuk Genel Kurulu üyelerinin bir kısmı, “iş edinmenin, hayatı onurlu bir birey olarak yaşamak için gerekli olduğu, işe iade edilme hakkını yitiren davacının bu durumdan manevi zarar gördüğü, bu nedenle davacının manevi tazminat talebinin kabul edilmesi gerektiğini” ileri sürülmüş ise de; bu görüş, Kurul çoğunluğu tarafından kabul edilmemiştir.

4.2. KARARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.2.1. Hukuki Sorun Tespiti ve Bu Soruna İlişkin Açıklamalar

Vekâlet sözleşmesi vekilin, vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşmedir (TBK m. 502). Avukatlık sözleşmesi ise, Avukatlık Kanunu ile özel olarak düzenlenmiş bir

çeşit vekalet sözleşmesidir²⁸. Bu sözleşme ile, avukat belli bir hukuki yardımda bulunmayı, iş sahibi ise kural olarak belli bir meblâğı ödemeyi taahhüt etmektedir²⁹.

Avukatlık sözleşmesi ile müvekkiline karşı hukuki yardımda bulunmayı taahhüt eden avukat, yüklendiği bu görevi, görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun biçimde davranmak ve Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlüdürler (AvK m. 34)

Yargıtay HGK'nun E:2014/16879 K.2015/15258 sayılı ve 13.05.2015 tarihli kararına göre; "Avukatlık Kanunu ve TBB Meslek Kuralları'ndaki hükümler, avukatlık mesleğinin bir kamu hizmeti olması nedeniyle, TBK'nın 506.maddesinde düzenlenen "vekilin özen borcu" na göre çok daha kapsamlı ve özel bir düzenlemedir. Yani, avukat için 'ağırlaştırılmış özen yükümlülüğü' söz konusudur. Yüksek Mahkemeye göre; *avukatın özen borcu objektif sorumluluk olup subjektif nedenler avukatın sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Basiretli bir avukatın mazeretsiz olarak duruşmaya katılmaması, bunun sonucunda da dosyanın müracaata bırakılması, üstelik bir süre sonra aynı olayın tekrar etmesi "özen borcu" konusundaki yükümlülüğün yerine getirilmediğinin açık bir göstergesidir. Bu konuda "işlerin yoğunluğu", "adliyenin geniş ve mesafeli olması", "duruşma saatlerin çakışması" gibi subjektif nedenlerin dikkate alınması mümkün değildir."*

Somut olay bakımından ise davalı avukat A, müvekkili adına süresinde davaları açmışsa da davaların görüldüğü mahkemelelerin yetkisizlik kararlarına rağmen, mülga 1086 sayılı HUMK'un 193/3.maddesi gereğince yetkili mahkemeye yasal süresi içinde başvurmamış; bu sebeple davaların açılmamış sayılmasına karar verilmiştir. Tüm bu açıklamalar ışığında, davalı avukatın avukatlık sözleşmesinden doğan "hukuki yardımda bulunma" borcunu gerektiği gibi ifa etmediği anlaşılmaktadır.

28 Avukatlık Kanunu Madde 163/I: *Avukatlık sözleşmesi serbestçe düzenlenir. Avukatlık sözleşmesinin belli bir hukuki yardımı ve meblâğı yahut değeri kapsamaması gerekir. Yazılı olmayan anlaşmalar, genel hükümlere göre ispatlanır. Yasaya aykırı olmayan şarta bağlı sözleşmeler geçerlidir.*

29 Raziye Aksu, "Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları ve Hukuki Niteliği" , *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Temmuz 2016, Sayı 27, s. 861

Davalının avukatlık sözleşmesine aykırı bu davranışı, tek başına davacı lehine manevi tazminata hükmedilmesi için yeterli değildir. Ayrıca sözleşmeye aykırılığın davacının kişilik hakkını ihlal etmesi ve manevi zararın doğması gerekmektedir.

Davacının kişilik hakkının ihlal edilip edilmediği ise davalı avukatın gereken özeni göstermeyerek açılmamış sayılmasına sebep olduğu davaların niteliğine göre belirlenmelidir. Örnek vermek gerekirse, bir ceza yargılamasında yasal süresi için temyiz başvurusunda bulunmayarak müvekkilinin daha fazla hapis cezası almasına sebep olan avukatın, özen yükümlülüğüne aykırı bu davranışı, müvekkilinin doğrudan kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkını ihlal edecektir. Böyle bir durumda kişilik hakkı ihlal edilen müvekkil lehine uygun bir manevi tazminata hükmedilmelidir.

Somut olayda davalı avukatın vekillik görevini üstlendiği davalar ise kıdem-ihbar tazminatı ve işe iade davalarıdır. Kıdem ve ihbar tazminatı davası, esas itibariyle konusu alacak hakkı olan ve malvarlığını ilgilendiren bir davadır. Kişinin malvarlığında iradesi dışında eksilmeye sebep olan eylemlerin doğrudan kişisel hakları ihlal ettiği söylenemez. Bu bağlamda işçilik alacaklarının tahsili talebini içeren bu davanın, davalı avukatın kusurlu davranışı sebebiyle açılmamış sayılması, her ne kadar maddi zarar doğurmuş olsa da davacı müvekkilin kişilik değerlerinin ihlal edildiği ve manevi zarara sebebiyet verdiği söylenemez.

İşe iade davası ise doğrudan iş güvencesi ve dolayısıyla Anayasa'da teminat altına alınan çalışma hakkı ile ilişkilidir. Anayasa'nın 49. Maddesine göre çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Bu hakkın tam olarak tesis edildiğinden söz edebilmek için, işçilere kurallara uygun çalıştıkları sürece işlerini korumalarının, yani iş güvencesinin sağlanmasını gerekmektedir³⁰. İş Kanunu'nun 21. Maddesiyle iş güvencesine sahip işçilerin iş sözleşmelerinin, haksız olarak feshedilmesi halinde bu işçilere işe iade davası açma hakkı tanınmıştır. Bu hak, esas itibariyle temel insan haklarından olan çalışma hakkının bir uzantısı niteliğindedir.

30 Murat Şen, "İnsan Hakları Bağlamında Çalışma Hakkı", *MÜHFHAD*, C. 20, S. 1, 2014, s. 149

İncelemeye konu kararda davalı avukatın, müvekkili adına açtığı işe iade davasını takip etmeyerek açılmamış sayılmasına sebep olması müvekkilinin kişilik değerlerinden olan çalışma hakkını ihlal etmiştir.

4.2.2. Görüşümüz ve Sonuç

İlk derece mahkemesi, manevi tazminatın şartlarının oluştuğundan bahisle davacının talebinin tamamının kabulüne karar verirken; Yargıtay ilgili hukuk dairesi ve Hukuk Genel Kurulu tam aksi yönde hüküm kurmuş ve davacının kişilik hakkının ihlal edilmediği gerekçesiyle yerel mahkemenin kararını bozmuştur.

Kanaatimizce söz konusu üç hüküm de eksik incelemeye dayandığından hukuka aykırıdır. Zira yukarıda izah ettiğimiz üzere, davalı avukatın borca aykırı davranışının manevi zarar meydana getirip getirmediği tespit edilirken, davacının hak kaybına uğradığı davaların nitelikleri ve kişilik hakkını ilgilendiren bir yönü olup olmadığı değerlendirilmelidir.

Bu bağlamda kıdem-ihbar tazminatı davalarının açılmamış sayılması sadece malvarlığını ilgilendirirken işe iade davasının açılmamış sayılması ise davacının çalışma ve dolayısıyla kişilik hakkını ihlal eder niteliktedir. Mahkemelerin bu ayrımı göz önünde bulundurarak manevi tazminat talebinin kısmen kabulüne yönelik bir hüküm kurlmaları gerekirken, eksik incelemeyle talebin tamamının kabulü veya tamamının reddine karar vermeleri isabetsiz olmuştur.

5. SONUÇ

TBK m. 58 hükmü uyarınca, kişilik haklarının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.

TBK m. 114 düzenlemesine göre ise, haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler, kıyas yoluyla sözleşmeye aykırılık hallerine de uygulanacaktır. Böylece TBK m.114 düzenlemesinin atfıyla, TBK m. 58 sözleşmeye aykırılık hallerine de uygun düştüğü ölçüde uygulanacak ve şartları oluştuğu takdirde sözleşmeye aykırılık sebebiyle doğan manevi zararın tazmini talep edilebilecektir.

Borca aykırılık sebebiyle manevi tazminata hükmedilebilmesi için; **(i)** taraflar arasında geçerli bir sözleşme olması, **(ii)** borçlunun bu sözleşmeye aykırı davranması, **(iii)** sözleşmeye aykırılık sebebiyle alacaklının kişilik hakkının ihlal edilmiş olması, **(iv)** alacaklının kişilik hakkının ihlali sebebiyle manevi zarara uğraması, **(v)** sözleşmeye aykırı davranışla alacaklının uğradığı manevi zarar arasında illiyet bağı bulunması, **(vi)** borçlunun manevi zarardan sorumlu olmasını gerektiren kusuru veya bir kusursuz sorumluluk hali bulunması gerekmektedir.

Borcun hiç veya gereği gibi yerine getirilmemiş olmasının sözleşmenin karşı tarafından stres ve memnuniyetsizlik yaratacağına şüphe yoktur. Ancak Yargıtay'ın da çeşitli kararlarında vurguladığı üzere, sırf hoşnutsuzluk, stres veya huzursuzluk gibi olağan duygusal reaksiyonlar manevi tazminatın dayanağı olamaz; borca aykırı davranış nedeni ile hukuken korunan kişilik değerlerinin ihlal edilmiş olması şarttır.

İncelenen kararlar ışığında, Yargıtay'ın her somut olayda kişilik hakkı ihlali olup olmadığını özellikle değerlendirdiği görülmektedir. Bu yaklaşım, sözleşme hukukunda manevi zararın istisnai niteliğini ve yalnızca belirli koşulların varlığında talep edilebileceğini ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- AKSU, Raziye, "Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları ve Hukuki Niteliği", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Temmuz 2016, Sayı 27, s. 861-890.
- BAYSAL, Başak, Haksız Fiil Hukuku, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- DURAL, Mustafa ve ÖĞÜZ Tufan, Kişiler Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2022.
- EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019.
- FURRER, Andreas ve MULLER-CHEN Markus ve ÇETİNER Bilgehan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- GENÇ ARIDEMİR, Arzu Sözleşmeye Aykırılıktan Doğan Manevi Tazminat (Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> , Tez No: 217849)

- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Genel Hükümleri, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.
- HATEMİ, Hüseyin ve GÖKYAYLA Emre, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017.
- HATEMİ, Hüseyin, Kişiler Hukuku, 9. Baskı, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- HELVACI, Serap, Gerçek Kişiler, 8. Baskı, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2017.
- KARA, Doğan, “Manevi Tazminat Alacağıın Üçüncü Kişiyeye Devri ve Miras Yoluyla İntikali”, Prof. Dr. Feyzi Necmeddin Fezyioğlu'nun Anısına Armağan, Ed. Prof. Dr. Abuzer KENDİGELEN, Prof. Dr. Saibe OKTAY ÖZDEMİR, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2019.
- NOMER, Haluk N., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın Dağıtım, 2023.
- OĞUZMAN, Mustafa Kemal ve ÖZ Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt II, 11.Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014.
- OĞUZMAN, Mustafa Kemal ve ÖZ Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, 12. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014.
- OĞUZMAN, Mustafa Kemal ve SELİÇİ, Özer ve OKTAY ÖZDEMİR Saibe, Kişiler Hukuku, 22. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2024.
- SEROZAN, Rona, “Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler”, İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 11, Sayı 14, 2011, s.93-112.
- ŞEN, Murat, “İnsan Hakları Bağlamında Çalışma Hakkı”, MÜHFHAD, Cilt 20, Sayı 1, 2014, s. 143-162.
- TURAN BAŞARA Gamze, Kişiliğin İhlalinden Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat ile Haksız Kazancın İadesi, Ankara, Turhan Kitabevi, 2018.
- ÜNAL, Mehmet, “Manevi Tazminat ve Bu Tazminat Çeşidinde Kusurun Rolü”, AÜHFD, Cilt 35, Sayı 1, s.397-437.

YARGITAY KARARLARI

YARGITAY 1. HUKUK DAİRESİ**YOLSUZ TESCİL****BELEDİYE TAŞINMAZI SATIŞI VE İDARİ İŞLEMİN İPTALİ****İYİNİYET SAVUNMASI VE TAPU İPTALİ VE TESCİL**

Davacı belediye, Meclis kararına dayanılarak ihale-satış yoluyla üçüncü kişiye devredilen taşınmazın, söz konusu Meclis kararının idari yargıda iptal edilip kesinleşmesi sebebiyle yolsuz tescile dönüştüğünü öne sürerek tapu iptali ve kendi adına tescil talep etmiştir. İlk derece mahkemesinin kabul kararı, istinafta da onanmış; davalının “iyi niyetli ihale alıcısı” savunmasını yeterli bulmayan Yargıtay, temyiz itirazlarını esastan reddederek kararı kesin olarak onamıştır.

(Y. 1. HD., E. 2024/2562 K. 2025/2790 T. 29.05.2025)¹

Davacı belediye, mülkiyetindeki taşınmazın Encümen aracılığıyla yapılan ihale sonucunda davalıya satıldığını, ancak bu satışın dayanağını oluşturan Belediye Meclis kararının idari yargı tarafından iptal edilip kesinleştiğini ileri sürerek, davalı adına oluşan tapu kaydının yolsuz hâle geldiğini ve bu nedenle iptali gerektiğini iddia etmiştir. Davalı ise taşınmazı usulüne uygun ve açık ihaleyle, iyi niyetli olarak satın aldığını; hakkında açılmış bir iptal davasından haberdar edilmediğini; gelecekte tescilin yolsuz hâle geleceğini öngörmesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir. İlk derece mahkemesi, tescilin hukuki sebebinin ortadan kalkması nedeniyle mevcut tapu kaydının yolsuz hâle geldiğine ve taşınmazın yeniden belediye adına tesciline karar vermiştir. Davalının istinaf başvurusu, tescilin dayanağı olan

1 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.25.06.2025

idari işlemin iptal edilmesiyle birlikte işlemin başlangıçtan itibaren geçersiz hale geldiği gerekçesiyle esastan reddedilmiştir. Davalı, temyiz dilekçesinde iyi niyetli olduğunu ve sürecin tümüyle usulüne uygun işlediğini savunmuştur. Ancak Yargıtay, idari işlemin kesinleşmiş şekilde iptal edilmesiyle hukuki sebebin tamamen ortadan kalktığını, dolayısıyla Türk Medeni Kanunu'nun iyi niyete ilişkin 1023. maddesinin bu durumda uygulanamayacağını belirterek temyiz itirazlarını reddetmiş ve istinaf kararını onamıştır. Ayrıca, adli yardım talepli temyiz başvurusu nedeniyle tahsil edilmeyen harçların davalıdan alınmasına karar verilmiştir.

YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ**TÜKETİCİ HAKEM HEYETİNİN GÖREV ALANI****•
DAVA ŞARTI • KISMİ DAVA****•
VEKÂLET ÜCRETİ TALEBİ USULDEN RET****•
BOZMA KARARI**

Davacı, avukatlık ücreti alacağı için açtığı davada azil sonrası muaccel hâle gelen ücretin tahsilini talep etmiştir. İlk Derece Mahkemesi, davacının müvekkiline eksik ödeme yaptığını ve bu nedenle azlin haklı olduğunu belirterek davayı reddetmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi, dava konusunun parasal değer itibarıyla tüketici hakem heyeti görev alanına girdiğini belirterek dava şartı yokluğu nedeniyle davayı usulden reddetmiştir. Yargıtay, uyuşmazlığın kısmi dava niteliğinde olduğunu ve azlin haklı olup olmadığının belirlenmesinin tüketici hakem heyetinin görev alanı dışında kaldığını belirterek, esasa girilmeden verilen kararın bozulmasına karar vermiştir.

(Y. 3. HD., E. 2024/2482 K. 2025/1292 T. 03.03.2025)¹

Davacı vekili, müvekkili tarafından vekil olarak görevlendirilen avukatın trafik kazası nedeniyle açtığı tazminat davasında 477.731,64 TL maddi ve 7.000 TL manevi tazminat kazandığını, karar sonrasında tahsilat yapıldığını, eksik ödeme farkının da icra takibiyle tahsil edildiğini, ancak davalının bu süreçte avukatı azlettiğini belirterek azilden doğan vekalet ücreti alacağı için şimdilik 5.000 TL'nin faiziyle tahsilini istemiştir.

1 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.20.06.2025

Davalı vekili, davacı avukatın hesap vermediğini, ibraname imzalattığını ve azliden sonra tahsil edilen 40.219,77 TL'yi müvekkiline vermediğini ileri sürerek azlin haklı olduğunu savunmuştur. İlk Derece Mahkemesi, davacının müvekkiline olması gerekenden az ödeme yaptığını ve bu nedenle azlin haklı olduğunu değerlendirerek davayı reddetmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi, talep miktarının tüketici hakem heyeti parasal sınırı altında olması sebebiyle öncelikle hakem heyetine başvurulması gerektiğini, dava şartı yokluğu nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiğini belirterek ilk derece kararını kaldırmış ve davayı usulden reddetmiştir.

Yargıtay, temyiz incelemesinde; davanın kısmi dava niteliğinde olduğunu ve azlin haksızlığına ilişkin değerlendirme yapılmasının tüketici hakem heyetinin görev alanı dışında kaldığını, mahkemenin esasa girerek uyuşmazlığı değerlendirmesi gerektiğini belirterek bölge mahkemesi kararını bozmuştur.

UYAP ÜZERİNDEN İCRA TAKİBİ YAPILMASI

•

YABANCI PARA ALACAĞI

•

UYAP'TA SİSTEMSEL SORUN OLDUĞU İDDİASI

Takip talebinde yabancı para alacağının Türk Lirası karşılığı gösterilmeden takip başlatıldığı anlaşılmaktadır. Alacaklı, yabancı para alacağının Türk Lirası karşılığını, takip talebinde göstermek zorunda olup, buna bağlı olarak bu zorunluluğun ödeme emrinde de yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu noksanlık kamu düzeni ile ilgili olup, takibin her safhasında re'sen göz önünde tutulmalıdır.

Adalet Bakanlığının yazı cevabına göre sistemselsel bir sorunun da olmadığı anlaşıldığından, yabancı para üzerinden başlatılan icra takiplerine TL karşılığı değerinin yazılmasının zorunlu olduğu, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesinin ve Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesinin kesin nitelikteki kararları arasındaki görüş ve uygulama uyuşmazlığının bu şekilde giderilmesine karar verilmiştir.

(Y. 3. HD., E. 2025/617 K. 2025/1082 T. 24.02.2025)²

BAŞVURU

(...) döviz talepli takiplerde UYAP sistemi kullanılarak yapılacak icra takip taleplerinde, dava konusu takipte UYAP sisteminin adım adım izlenmesi, takipte ekleme, değiştirme yapılamaması veya hiçbir şekilde sisteme müdahale imkanının bulunmaması nedeniyle icra takibinde yabancı para cinsinden alacağın TL karşılığının gösterilmemesi durumunun farklı kararlara yol açtığını belirtilerek İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesinin ve Bursa

2 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr>, ET. 23.06.2025

Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesinin kesin nitelikteki kararları arasındaki uyuşmazlığının giderilmesini talep edilmiştir. (.....)

DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

Uyuşmazlık, yabancı para üzerinden başlatılan icra takibinde takip talebinde yabancı para alacağının TL üzerinden değerinin gösterilmesinin gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

(.....) Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Genel Müdürlüğünün 23.12.2024 tarihli yazı cevabında; “Avukat Portal üzerinden icra takibi oluşturma işlemleri yapılırken yabancı para cinsinden olan alacağın Türk Lirası karşılığının, takip talebinde açıkça gösterilmesine engel olan sistemselsel bir hata bulunmamaktadır.

(....) Avukat Portal’da takip açılış aşamalarının birinci adımı olan “Dosya/Takip Bilgileri” ekranında “1/4 Açıklaması” alanına Avukat tarafından istenilen bilgilerin girilmesi gerektiği, söz konusu alana girilmesi gereken bilgilere dair EK-1’de gönderilen ekran görüntüsünden de anlaşılacağı üzere “Alacağın veya istenen teminatın Türk parasıyla tutarı ve faizli alacaklarda faizin miktarı ile işlemeye başladığı gün, alacak veya teminat yabancı para ise alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiği ve faizi yazılır.” ifadesinin yer aldığı, Döviz takibi başlatan alacaklı vekilince, 1/4 açıklama alanına harca esas tutarın (yabancı para cinsinden olan alacağın) Türk lirası cinsinden yazması halinde bu bilginin takip talebine yansıtıldığı,

Yine EK-2’de görüleceği üzere takip açılış aşamalarının üçüncü adımı olan “İlamlı/İlamsız Bilgileri” ekranında ise (1/4 açıklama alanına girilen veriye bakılmaksızın) girilen alacak kalemlerinin Türk Lirası cinsinden hesaplanan değeri “Takibe Esas Tutar” alanında gösterildiği...” açıklanmıştır.

Tüm bu açıklamalar sonrasında uyuşmazlık konusu dava dosyalarının incelenmesinde; İİK’nın 58/3. maddesinde; alacağın veya istenen teminatın Türk parasıyla tutarının ve faizli alacaklarda faizin miktarı ile işlemeye başladığı günün, alacak veya teminat yabancı para ise alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiğinin ve faizinin, takip talebinde belirtilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Yine aynı Kanun’un 60/1-1. maddesinde; alacaklının veya vekilinin ban-

ka hesap numarası hariç olmak üzere, 58. maddeye göre takip talebine yazılması lazım gelen kayıtların ödeme emrinde bulunması gerektiği belirtilmiştir.

Buna göre; alacaklı, yabancı para alacağının Türk Lirası karşılığını, takip talebinde göstermek zorunda olup, buna bağlı olarak bu zorunluluğun ödeme emrinde de yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu noksanlık kamu düzeni ile ilgili olup, takibin her safhasında re'sen göz önünde tutulmalıdır (HGK'nın 12.05.1999 tarih ve 1999/12-271 E. - 99/301 K. sayılı kararı).

Somut olayda, takip dosyalarının incelenmesinde; takip talebinde yabancı para alacağının Türk Lirası karşılığı gösterilmeden takip başlatıldığı anlaşılmaktadır. Mahkemece, takip talebinde yabancı para alacağının harca esas değer olarak Türk Lirası karşılığı gösterilmesinin takip talebinde bulunması gerekli zorunlu unsur olduğu (Dairemizin 09.09.2024 tarihli ve 2021/8111 E., 2021/13025 K. sayılı ilamı ve 31.05.2022 tarihli ve 2021/5981 E., 2022/5251 K. sayılı ilamı ile Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 10.12.2024 tarihli ve 2024/6501 E., 2024/10385 K. sayılı ilamı ve 03.12.2024 tarihli ve 2024/5364 E., 2024/10157 K. sayılı ilamı), bu konuda Adalet Bakanlığının yazı cevabına göre sistemsal bir sorunun da olmadığı anlaşıldığından davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Açıklanan sebeplerle uyuşmazlığın Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesinin 15.02.2024 tarihli ve 2023/265 E., 2024/315 K. sayılı kararının gerekçesi açısından genel hatları ile Dairemiz emsal kararlarına da uygun olduğu anlaşıldığından uyuşmazlığın yukarıda ayrıntılı şekilde açıklanan doğrultuda giderilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

KARAR

Yabancı para üzerinden başlatılan icra takiplerine TL karşılığı değerinin yazılmasının zorunlu olduğu İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesinin ve Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesinin kesin nitelikteki kararları arasındaki görüş ve uygulama uyuşmazlığının bu şekilde giderilmesine.....oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ

SİGORTA TAHKİMİ

•
CEZA SORUŞTURMASINDA UZLAŞMA

•
MALULİYET ZARARI

•
UZLAŞMA SONRASI TAZMİNAT DAVASI

ANAYASA MAHKEMESİ İPTAL KARARI

Davacı, trafik kazası sonucu uğradığı bedensel zarar nedeniyle açtığı tazminat davasında sigorta şirketinden maddi tazminat talep etmiştir. Uyuşmazlık Hakem Heyeti talebi kabul etmiş, ancak davalının itirazı üzerine İtiraz Hakem Heyeti, ceza soruşturmasında tarafların uzlaşma sağladığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Davacı vekilinin temyizi üzerine Yargıtay, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı ve yeni yasal düzenleme ışığında uzlaşma anında belirlenemeyen zararlar yönünden tazminat davasının mümkün olduğuna karar vererek İtiraz Hakem Heyeti kararını bozmuştur.

(Y. 4. HD., E. 2023/7665 K. 2025/3144 T. 24.02.2025)¹

Davacı vekili, 10.07.2018 tarihinde gerçekleşen trafik kazasında davacının yaralanarak malul kaldığını, sigortalı aracın sürücüsü ile ceza dosyası kapsamında uzlaşma sağlandığını ancak bu uzlaşmanın tazminat taleplerini kapsamadığını, sigorta şirketinden talep edilen zararın 151.252,35 TL olduğunu belirterek bedensel zarar nedeniyle tazminat talebinde bulunmuştur.

Davalı vekili, maluliyet raporunun usule uygun olmadığını, mü-

1 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.20.06.2025

vekkiline usulüne uygun başvuru yapılmadığını, davacının tescilsiz ve ehliyetsiz araç kullandığını, uzlaşma sağlandığını ve taleplerin reddedilmesi gerektiğini savunmuştur.

Uyuşmazlık Hakem Heyeti, 151.252,35 TL'nin 25.08.2022 tarihinden itibaren faiziyle birlikte tahsiline karar vermiştir.

Davalı vekili karara itiraz etmiş; İtiraz Hakem Heyeti, uzlaşma sağlandığı gerekçesiyle önceki kararı kaldırarak davayı reddetmiştir.

Davacı vekili, uzlaşma tutanağında sigorta şirketine yönelik tazminat taleplerinin saklı tutulduğunu, uzlaşmanın araç hasarına ilişkin olduğunu, maluliyet zararı yönünden uzlaşmanın geçerli olmadığını belirterek temyiz başvurusunda bulunmuştur.

Yargıtay, Anayasa Mahkemesi'nin 26.07.2023 tarihli iptal kararı ve 14.11.2024 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 7531 sayılı Kanun ile CMK 253/19. maddeye eklenen istisna hükmü uyarınca, uzlaşma anında tespiti mümkün olmayan zararlara ilişkin tazminat davası açılabileceğini belirtmiştir.

Bu kapsamda, zarar kaleminin uzlaşma sürecinde kesin şekilde belirlenip belirlenmediği araştırılmadan verilen ret kararı isabet-siz bulunmuş, zarar sonradan ortaya çıkmış veya uzlaşmada tespit edilememişse davanın esasına girilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Yargıtay, İtiraz Hakem Heyeti kararının bozulmasına ve dosyanın yeniden değerlendirilmek üzere gönderilmesine karar vermiştir.

YARGITAY 5. HUKUK DAİRESİ

MİRASTA DENKLEŞTİRME DAVALARI

İLK DERECE MAHKEMELERİ İLE BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİ ARASINDAKİ YETKİ VE GÖREV UYUŞMAZLIKLARININ GİDERİLMESİ

YARGI YERİ BELİRLENMESİ

Türk Medenî Kanunu'nun (4721 sayılı Kanun) 669. maddesi uyarınca mirasta denkleştirme yapılması istemine ilişkin davada yetkili mahkeme ölen kişinin son yerleşim yeri mahkemesidir.

(Y. 5. HD., E. 2024/10629 K. 2025/2728 T. 03.03.2025)¹

(...) Uyuşmazlık, 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun (4721 sayılı Kanun) 669 uncu maddesi uyarınca mirasta denkleştirme yapılması istemine ilişkin davada yetkili mahkemenin belirlenmesi istemine ilişkindir.

(...) Yasal mirasçılar, mirasbırakandan miras paylarına mahsuben elde ettikleri sağlararası karşılıksız kazandırmaları, denkleştirmeyi sağlamak için terekeye geri vermekle birbirlerine karşı yükümlüdürler. Mirasbırakanın çeyiz veya kuruluş sermayesi vermek ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar, aksi mirasbırakan tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça, denkleştirmeye tâbidir. Saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilirler.

(...) 6100 sayılı Kanun'un 11 inci maddesinde mirastan doğan davalarda ölen kişinin son yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkili mahkeme olarak düzenlenmiştir.

1 Kararın tamamı için, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, ET.28.05.2025

(...) Dosya kapsamında, murisin son yerleşim yeri adresinin Çankaya/Ankara olduğu anlaşıldığından uyuşmazlığın Ankara 41. Asliye Hukuk Mahkemesince çözümlenmesi gerekmektedir.

Açıklanan sebeplerle;

6100 sayılı Kanun'un 21 ve 22 nci maddeleri ile 5235 sayılı Kanun'un 36 ncı maddesinin üçüncü fıkrası gereğince Ankara 41. Asliye Hukuk Mahkemesinin YARGI YERİ OLARAK BELİRLENMESİNE, 03.03.2025 tarihinde oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.

YARGITAY 6. HUKUK DAİRESİ

MUNZAM ZARAR

MUNZAM ZARARIN HESAPLANMASINDA SOMUT VE SOYUT YÖNTEMLER

YÜKSEK ENFLASYON DÖNEMLERİNDE MUNZAM ZARAR

SEPET HESABINA GÖRE TEMERRÜT FAİZİNİ AŞAN ZARAR HESABI

Mahkemece konusunda uzman bilirkişi veya bilirkişi kurulundan yukarıda belirtilen ekonomik unsurlar dikkate alınarak oluşturulan sepet hesabına göre davacı alacaklının temerrüt faizini aşan bir zarara uğrayıp uğramadığı tespit edilerek, varsa bu zarar miktarından da davacı tarafından tahsil edilen temerrüt faiz miktarı çıkartılarak, davacının munzam zarar miktarı bulunup davacı alacaklının aşkın zararının (Munzam) tahsiline karar verilmesi gerekirken, davacının somut olarak zararını ispatlayamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmüştür.

(Y. 6. HD., E.2024/3534 K. 2025/15 T. 13.01.2025)¹

(...) Dava, bonodan kaynaklanan alacağın vadesinde ödenmemesi, borçlunun temerrüde düşmesi nedeniyle uğranılan aşkın zarar (munzam zarar) alacağının tahsili istemine ilişkindir.

(...) Munzam zararın hesaplanmasında somut ve soyut yöntemler dikkate alınır.

Somut yöntemde; davacı alacaklının munzam zarar kaleminin oluştuğunu somut bir biçimde ispatlaması gerekir. Örneğin borcu-

1 Kararın tamamı için, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, ET.14.05.2025

nu zamanında tahsil edememesi nedeniyle kredi borçlanması yaptığını veya 3. kişilere borcunu zamanında ödeyememesi nedeniyle temerrüd faizi ödediğini, cezai şart gibi ödemelerde bulunduğunu, yine dövizle yapmış olduğu borçlanmadan dolayı borcunu zamanında ödeyememiş olması nedeniyle kur farkından kaynaklanan zararı olduğunu, ödemekle yükümlü olduğu vergi, sosyal sigorta prim ödemeleri gibi ödemeleri zamanında ifa edememesi nedeniyle gecikme faizi ödemek zorunda kaldığını iddia ederek bu zararını ispatlayabilir.

Soyut yöntemde; yaşayan hayatın gerçekleri ve deneyimlerinin zorunlu kıldığı herkesçe bilinen normal durumlar ile fiili karineler başka bir deyişle Türk Medeni Kanunu'nun 6. maddesinde belirtilen genel kuralın istisnaları şeklinde ispat yükünü ortadan kaldıran olgular, ispat hukuku açısından alacaklı lehine değerlendirilir. Ülkemizde seyreden hiper enflasyon nedeniyle bireyin parasının değerini sabit tutmak ve kazanç sağlamak için çaba ve girişimlerde bulunmak, örneğin en azından vadeli mevduat, altın, devlet tahvili, döviz gibi yatırımlarda değerlendirmesi olayların normal akışına, hayat tecrübesine uygun bir karine olarak kabul edilmesi zorunludur. Enflasyonist ortamda yaşayan normal makul bir insanın parasını atıl bir biçimde tutmayacağı, gelir getirecek bir yatırıma yatıracağı bilinen bir gerçektir. 818 sayılı Borçlar Kanun'un 232 (TBK 187, madde de belirtildiği üzere herkesçe bilinen vakıalarla ikrar edilmiş vakıalar çekişmeli sayılmaz). Yasal deyimle bu maruf ve meşhur vakıaların ispatına gerek yoktur.

Yüksek Enflasyon Dönemlerinde;

Sürekli ve yüksek enflasyonun görüldüğü ülke ekonomilerinde para borcunun zamanında ödenmemesi halinde alacaklının borçluyu temerrüde düşürmesi, borcun ifasının uzun süre alması nedeniyle alacaklı her zaman zarara uğrar. Bu zararın bazı ispat kolaylıkları ile de olsa ispat edilmesi gerekir. Paranın değer kaybetmesi alacaklının mal varlığında bir eksilmeye yol açması halinde alacaklının zararının bulunduğu kabul edilmelidir.

Normal Enflasyon Döneminde;

Normal enflasyon dönemlerinde temerrütten sonra ifa anına kadar paranın değer kaybetmesi kural olarak zararın varlığını göster-

mez. Enflasyon ülke ekonomisinde süreklilik ve yükseklik arzetmiyorsa bu durumda alacaklının somut olaylarla zararını ispatlaması gerekir.

20.10.1989 gün ve 1988/4 esas 1989/3 karar sayılı İçtihatı Birleştirme Büyük Genel Kurulu kararında “para her zaman kullanılması mümkün ve temettü meta olduğundan geç ödenmesi halinde zararın varlığı kesindir.” denilerek para borcunu ödemekte geciken borçlunun bu eyleminden dolayı alacaklının zararının doğacağı kabul edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuru sonucunda vermiş olduğu, 21.12.2017 gün ve 2014/2267 sayılı başvuru no.lu kararına konu uyuşmazlıkta, başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamındaki alacağının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılarak ödendiği anlaşıldığından başvurucuya şahsi ve olağan dışı bir külfet yüklendiği, bu tespite rağmen derece mahkemelelerinin başvurucunun zarara uğradığını ayrıca ispatlaması gerektiği yönündeki katı yorumu nedeniyle somut olay bakımından kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet hakkının korunması arasında kurulması gereken adil dengenin başvurucu aleyhine değerlendirilip mülkiyet hakkının ihlâl edildiğine ve yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiş olması karşısında, hak ihlâline neden olmak düşüncesiyle munzam zararın somut delillerle kanıtlanması gerektiği uygulamasından vazgeçilmiş, gelişen ekonomik koşullar, mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasındaki adil dengenin korunması Anayasa Mahkemesi'nin ihlâl kararlarının bağlayıcılığı gözönünde tutularak enflasyon ve buna bağlı olarak döviz kurları, mevduat faizleri, devlet tahvilleri ve diğer yatırım araçlarının faiz oranları ile birlikte getirilerinin temerrüt faizden fazla olması halinde munzam zararın varlığının karine olarak kabul edilmesi gerektiği benimsenmiştir.

Yine Anayasa Mahkemesi'nin 2017-24810 başvuru numaralı 27.11. 2019 tarihli kararında da aynı ilkelere temas edilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 57031/12 başvuru no.lu Suna Denizci/Türkiye hakkında verilen kararda da munzam zararın talep edilebileceği belirtilmiştir.

Yukarıda belirtilen kararlar uyarınca kişinin mal varlığında meydana gelen azalmanın mülkiyet hakkının ihlâli niteliğinde olduğu munzam zarar ispatı konusunda katı ispat kurallarına bağlı kaldığında ihlâl kararları verildiği ve tazminata hükmedildiği yine yüksek enflasyonist dönemlerde borçlunun borcunu ödemeyerek düşük temerrüt faizinden yararlanarak haksız kazanç elde ettiği ve borçlunun borcunu ödememesi, direngen durumda olması nedeniyle mahkemelerdeki dava sayısının hızla arttığı görülmektedir. Bu nedenle yüksek enflasyonist dönemde soyut yöntemin dikkate alınması tüm bu sakıncaları ortadan kaldıracak, adaletin gerçekleşmesini sağlayacaktır. Her somut olayın özelliği de dikkate alınarak bulunulacak zarar miktarının TBK'nun 50 ve 51. maddeleri (mülga BK'nın 42 ve 43 md) kapsamında değerlendirilerek belirlenmesi gerekir.

(.....) Somut olayda, davacının davalı kooperatifin üyesi olduğu, kooperatifçe kendisine tahsis edilen konutun davalının borcundan dolayı satıldığı, davalı tarafından davacıya 28.08.2017 tanzim, 29.12.2017 vade tarihli senet verildiği, senedin vadesinde ödenmediği ve davacının 08.02.2018 tarihinde icra takibine geçtiği, davacının icra takip sonucu alacağını 24.07.2023 tarihinde tahsil ettiği, temerrüt tarihi olan 29.12.2017 tarihinden alacağın tahsil edildiği 24.07.2023 tarihine kadar ülkemizdeki enflasyon oranları, yabancı paranın değer artışı, altın fiyatlarının artışı, vadeli mevduat faiz oranları, devlet tahviline verilen faiz oranı, asgari ücret artışı gibi ekonomik göstergeler yine o dönem içerisindeki yasal faiz oranları dikkate alındığında, davacı alacaklının parasının değerini sabit tutmak ve kazanç sağlamak için bir çabada bulunmasının hayatın olağan akışına da uygun olduğu, en azından paranın değer kaybını önlemek için döviz, altın, vadeli mevduat hesabı, devlet tahvili gibi yatırımlara yönelmesinin doğal olduğu kanaatine varılmakla, davacı alacaklının temerrüt faiz oranı üzerinde aşkın zararı (munzam) oluştuğunun kabulü gerekir.

Mahkemece konusunda uzman bilirkişi veya bilirkişi kurulundan yukarıda belirtilen ekonomik unsurlar dikkate alınarak oluşturulan sepet hesabına göre davacı alacaklının temerrüt faizini aşan bir zarara uğrayıp uğramadığı tespit edilerek, varsa bu zarar miktarından da davacı tarafından tahsil edilen temerrüt faiz mik-

tarı çıkartılarak, davacının munzam zarar miktarı bulunup davacı alacaklının aşkın zararının (Munzam) tahsiline karar verilmesi gerekirken, davacının somut olarak zararını ispatlayamadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir.

SONUÇ

Yukarıda açıklanan nedenlerle İlk Derece Mahkemesi kararı ile bu karara karşı yapılan istinaf başvurusunun esaslan reddine ilişkin kararın usul ve yasaya aykırı olması nedeniyleKayseri Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi kararı KALDIRILARAK; Kayseri 2. Asliye Ticaret Mahkemesi'ninKarar sayılı kararın BOZULMASINA,oy birliği ile kesin olarak karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

SONRADAN MUACCEL OLAN ALACAKLAR İÇİN ARABULUCULUK

• TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ ALACAKLARI •

ASIL İŞVEREN-ALT İŞVEREN İLİŞKİSİ

Davacı işçi, sendika üyesi olarak çalıştığı işyerinde Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanan toplu iş sözleşmesindeki yemek, yakacak, bayram harçlığı, ikramiye ve ücret farkı alacaklarının ödenmediğini iddia ederek alacak talebinde bulunmuştur. İlk derece ve istinaf mahkemeleri davayı kabul etmiş, davalı idarenin temyizi üzerine Yargıtay, arabuluculuk dava şartının alacakların tamamı için sağlanmadığı ve bilirkişi raporunda çelişki bulunduğu gerekçesiyle kararları bozmuştur.

(Y. 9. HD., E. 2025/851 K. 2025/3776 T. 24.04.2025)¹

Davacı, üç şirketten oluşan adi ortaklık ile sendikası arasında yürürlüğe giren toplu iş sözleşmesinden doğan alacaklarını talep etmiş; yemek, yakacak, bayram harçlığı, ikramiye ve ücret farkı için dava açmıştır.

Davalı idare ve şirketler, aralarında asıl-alt işveren ilişkisi bulunmadığını, sözleşmenin tarafı olmadıklarını, yetki ve zaman aşımını itirazları olduğunu belirterek davanın reddini savunmuştur.

İlk derece mahkemesi, asıl-alt işveren ilişkisi ve sendika üyeliği nedeniyle davacının TİS hükümlerinden yararlanacağını belirterek davayı kabul etmiş, istinaf mahkemesi kararı onamıştır.

Davalı idare temyiz yoluna başvurmuş; Mahkemece hükme

1 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.17.06.2025

esas alınan ve davacının ıslahına dayanak oluşturan bilirkişi raporunda, dava konusu alacaklar Yüksek Hakem Kurulu tarafından 12.09.2019 tarihli ve 2019/255 Esas, 2019/398 Karar sayılı karar ile yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmesinin yürürlük süresinin sona erdiği tarih olan 31.08.2021 tarihine kadar hesaplanmıştır. Arabuluculuk faaliyeti ise arabuluculuk son tutanak tarihinden önce muaccel olan alacaklar için gerçekleştirilmiştir. Arabuluculuk son tutanak tarihinden sonra muaccel olan alacaklara yönelik arabuluculuk dava şartının yerine getirilmediği dikkate alındığında, bu dönem yönünden davanın dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması hatalı olup bozmayı gerektirmiştir. Kısaca; Yargıtay, alacakların bir kısmı için dava açılmadan önce arabuluculuk şartının sağlandığını, ancak sonradan muaccel olan alacaklar için dava şartının yerine getirilmediğini tespit etmiştir. Bu nedenle, o dönem yönünden davanın usulden reddi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, bilirkişi raporları arasında hesap farkları olduğu, ek raporda yalnızca yemek yardımı yeniden hesaplandığı hâlde, kararın diğer alacaklar yönünden de dayanağı olmayan tutarlar esas alınarak verildiği tespit edilmiştir.

Yargıtay, bu gerekçelerle ilk derece mahkemesi kararını bozmuş, istinaf kararını da ortadan kaldırmıştır.

SENDİKA TEMSİLCİLİĞİ GÜVENCESİ**İŞYERİ DEĞİŞİKLİĞİ İÇİN YAZILI RIZA**

Davacı işçi, işyeri sendika temsilcisi sıfatıyla görev yaparken, iş ve işyeri değişikliğinin rızası alınmadan yapıldığını belirterek işlemin iptalini talep etmiştir. İlk derece mahkemesi, Yargıtay'ın bozma kararına uyarak davayı kabul etmiş, Yargıtay ise işlemin iptaline değil, sadece geçersizliğinin tespitine karar verilmesi gerektiğini belirterek hükmü düzelterek onamıştır.

(Y. 9. HD., E. 2025/3478 K. 025/3809 T. 24.04.2025)²

Davacı vekili, müvekkilinin uzun süredir zabıta görevlisi olarak çalıştığını, aynı zamanda sendika işyeri temsilcisi olduğunu ve bu sıfatla görev yaparken yazılı rızası alınmaksızın görev yerinin değiştirildiğini, bu değişikliğin sendikal güvencelere ve toplu iş sözleşmesine aykırı olduğunu ileri sürerek işlemin iptalini istemiştir. Davalı belediye, davacının vasıfsız işçi olduğunu, geçmişte de çeşitli görev değişikliklerine itiraz etmediğini, sendika temsilciliği nedeniyle herhangi bir işlem yapılmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

İlk derece mahkemesi başlangıçta görevsizlik kararı vermiş, ancak Yargıtay'ın görevli mahkemenin iş mahkemesi olduğuna dair bozma kararı sonrası işin esasına girilerek davanın kabulüne ve işlemin iptaline karar verilmiştir. Karar, davalı vekilince temyiz edilmiştir.

Yargıtay, işyeri sendika temsilcisinin görevle ilgili güvencelerinin temsilcilik sıfatıyla sınırlı olduğunu, işyeri değişikliğinin yazılı rıza olmaksızın yapılamayacağını, aksi durumda işlemin geçersiz sayılacağını belirtmiştir. Ancak işlemin "iptaline" karar verilmesinin yasal düzenlemeye aykırı olduğu, sadece "geçersizliğinin tespiti"ne karar verilebileceği ifade edilerek, bu yanlışlık hükümden ilgili kısmın çıkarılması ve düzeltilmesi suretiyle kararın onanmasına karar verilmiştir.

2 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.25.06.2025

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ

DENİZ KİRLİLİĞİNDEN DOLAYI LİMAN TEMİZLİK MASRAFI

ARABULUCULUK DAVA ŞARTI VE USULDEN RET

Davacı liman işletmesi, rıhtıma bağlı... gemisinden kaynaklanan petrol / atık sızıntısının temizlik masrafları için 571.575,48 TL liman alacağının ticari faiziyle birlikte tahsilini istemiştir. İlk derece mahkemesi, dava açılmadan önce zorunlu arabuluculuğa başvurulmadığından davayı usulden reddetmiş; Bölge Adliye Mahkemesi bu kararı esaslanarak reddederek onamıştır. Davacı vekilinin temyizini inceleyen Yargıtay, arabuluculuk dava şartının yerine getirilmediği tespiti bakımından yerel ve bölge mahkemesi kararlarını hukuka uygun bularak kararı kesin olarak onamıştır.

(Y. 11. HD., E. 2024/4659 K. 2025/2892 T. 28.04.2025)¹

Davacı vekili, 28.04.2023'te meydana gelen deniz kirliliğine liman personeli ve ekipmanlarıyla müdahale edildiğini, temizlik giderlerinin davalı gemi işletenince ödenmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Davalı vekili, aynı kirlilik için liman başkanlığınca kesilen idari para cezasının iptali davasının derdest olduğunu, zamanaşımı ve derdestlik itirazları bulunduğunu, en önemlisi dava şartı olan arabuluculuğa başvurulmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.

İlk derece mahkemesi, 6102 sayılı TTK m. 5/A gereğince "konusu para alacağı olan" ticari davalarda arabuluculuğun zorunlu olduğunu, davacının bu şartı dava açmadan önce yerine getirmediğini belirterek usulden ret kararı vermiştir.

1 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.20.06.2025

Bölge Adliye Mahkemesi 14. HD, arabuluculuk başvurusunun dava açılmadan sonra yapılmasının yasa gereği kesin sürelerle aykırı olduğunu vurgulayarak istinaf talebini esastan reddetmiştir.

Yargıtay, HMK 353/1-b(1) uyarınca BAM kararında hukuka aykırılık bulunmadığına kanaat getirerek, davacı vekilinin temyiz itirazlarını reddetmiş ve kararı ONAMIŞTIR.

TANINMIŞ MARKANIN TİCARİ UNVANINA TECAVÜZ

•

HAKSIZ REKABET VE MARKA TESCİLİ OLMADAN KORUNMA

•

ULUSLARARASI BİLİNİRLİK

Davacı, tanınmış markasının ve ticari ünvanının davalı tarafından kullanılması sonucu ortaya çıkan haksız rekabetin tespiti, önlenmesi, sonuçlarının giderilmesi ve davalının ticaret ünvanının terkini talebiyle dava açmıştır. İlk derece mahkemesi davayı kabul etmiş, istinaf başvurusu Bölge Adliye Mahkemesince esastan reddedilmiştir. Davalı vekilinin temyiz istemini inceleyen Yargıtay, yerel mahkeme ve BAM kararlarında hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle kararı onamıştır.

(Y. 11. HD, E. 2024/4340 K. 2025/2920 T. 29.04.2025)²

Davacı vekili, müvekkilinin uluslararası düzeyde tanınmış bir genel satış acentası olduğunu, Fransa menşeli markasının 2008 yılından bu yana dünya genelinde kullanıldığını, 2015'ten itibaren Türkiye'de de faaliyet yürüttüğünü, buna rağmen davalı tarafın aynı/benzer ibareyi ticaret unvanı ve markasal biçimde kullandığını, bu kullanımın tüketiciler nezdinde karışıklığa yol açtığını ve

2 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.20.06.2025

haksız rekabet teşkil ettiğini belirterek unvan terkinin, haksız rekabetin tespiti ve önlenmesi talepli dava açmıştır.

Davalı vekili, arabuluculuk başvurusunun yapılmadığını, davacının Türkiye’de tescilli bir markası bulunmadığını, ayrıca davalı şirketin kurucu ortağının aynı ibareyi uzun süredir kendi şahıs şirketiyle kullandığını, bu nedenle zamanaşımı süresinin dolduğunu ve unvanın iltibasa yol açmadığını savunarak davanın reddini istemiştir. İlk derece mahkemesi, davanın süresi içinde açıldığını, arabuluculuğun dava şartı olmadığını, davacının markasının uluslararası düzeyde tanındığını, davalının unvanında yer alan ibarenin görsel ve işitsel karışıklık doğurabilecek nitelikte olduğunu ve haksız rekabetin oluştuğunu belirterek davayı kabul etmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi, istinaf başvurusunu esastan reddetmiştir. Yargıtay, dosya kapsamı, bilirkişi raporları ve mevzuat çerçevesinde ilk derece ve BAM kararlarında isabetsizlik bulunmadığını belirterek kararı kesin olarak onamıştır.

AZLIĞIN GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞIRMASI
•
ŞİRKET PAYLARININ SENEDE BAĞLANMAMIŞ OLMASI
•
REHİN UYGULAMASI YAPILMAYACAĞI
•
BAŞVURU SIRASINDAKİ GÜNDEM MADDELERİ

Davacının davalı şirkette TTK 367. maddenin aradığı anlamda “azlık” hissedarı olduğu, davalı şirketin paylarının “senede bağlanmamış” olduğu, bu durumda fiziki olarak rehin uygulaması yapılamayacağı,

Davacı tarafından ihtarname gönderilerek olağanüstü genel kurulu toplantıya çağırması isteğinin ve gündem maddelerinin iletildiği, davacının gerek yönetim kuruluna gerekse denetçiye yaptığı başvuru ve talep ettiği gündem maddelerinin birbiri ile içerik olarak uyumlu olduğu görülerek genel kurulun toplantıya çağırılması talebinin kabulüne karar verilmiştir.

(Y. 11. HD., E. 2012/14889 K. 2013/12020 T. 10.06.2013)³

(...) Davacı vekili, müvekkilinin ortağı olduğu “... Uluslararası Ticaret A.Ş.”nin kayıtlı adresinde faaliyet gösterdiğini, şirketin kuruluşundan itibaren oldukça ciddi kârlar elde ettiğini, ancak yakın zamana kadar böylesine parlak bir geçmişi bulunan firmanın son dönemde yönetim kurulu ve diğer ortaklar tarafından ciddi zarara uğratıldığını,

(...) şirketin zarara uğratılıp bu şekilde içinin boşaltıldığını, yönetim ve denetim kuruluna yapılan toplantı çağrısından sonuç alamadıklarını, bu nedenle mahkemeden şirketi olağanüstü genel kurula çağırarak için yetki verilmesini ve dava dilekçesinde belirtilen gündem maddelerinin görüşülmek üzere toplantı çağrısı yapılmasına izin ve yetki verilmesini talep ve dava etmiştir.

3 Kararın tamamı için, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, bkz, ET. 23.06.2025

Davalı vekili, davacının en az % 10 hisseye sahip azınlık ortak sıfatında olduğunun ispatı gerektiğini, bu durumda davacının hisselerini muteber bir bankaya rehnemesi gerektiğini, yönetim kuruluna yöneltilen yasal bir ihtarın mevcut olmadığını, zira ihtarın gerçek kişi yönetim kurulu üyelerine gönderildiğini, kurul olarak muhatap olunmadığını, istenilen hususların da yasada öngörülen nitelikleri taşımadığını, şirket denetçisine de yapılmış yasal bir çağrı bulunmadığını, bu nedenle davanın şekli koşullarının gerçekleşmediğini, esasa ilişkin olarak da ihtarnameye gönderilen gündem ile dava dilekçesinde uyuşmazlık konusu olan gündemin birebir örtüşmediğini, davacının yeni eklemeler yaptığını, iddia edilen hususların ise zaten varit olmadığını, bu hususta daha önce davacı yanca yapılan suç duyurusunun kovuşturmayaya yer olmadığına ilişkin kararlar sonuçlandırılmış savunarak, davanın reddini istemiştir.

Mahkemece iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre; davacının davalı şirkette TTK 367. maddenin aradığı anlamda “azlık” hissedarı olduğu, davalı şirketin paylarının “senede bağlanmamış” olduğu, bu durumda fiziki olarak rehin uygulaması yapılamayacağı, davacı yanca genel kurul sonuna kadar payını rehnettiğine ilişkin tek taraflı ve yazılı rehin beyanının dosyaya sunulduğu, davacı tarafın şirketin yönetim kurulu üyelerine gönderilen 22.11.2010 tarihli ve ... yevmiye nolu ihtarname ile şirket yönetim kurulu üyelerinden genel kurulun toplantıya çağrılmasını istediği, şirketin denetçisine de 09.05.2011 tarihinde ihtarname gönderilerek olağanüstü genel kurul toplantıya çağırması isteğinin ve gündem maddelerinin iletildiği, şirket denetçisine çıkarılan tebligatları “adreste tanınmadığı”ndan bahisle her iki adresinden de bila tebliğ iade edilmiş ise de, şirket kayıtlarında denetçinin adresi ile ihtarname adresi arasında bir fark bulunmadığına göre davacının şirket denetçisi ile ilgili yasal başvuru gereklerini yerine getirdiği, davacının gerek yönetim kuruluna gerekse denetçiye yaptığı başvuru ve talep ettiği gündem maddelerinin birbiri ile içerik olarak uyumlu olduğu, dava konusu edilen ve talep edilen gündemin de aynı olduğu, ihtarname tarihi itibarı ile 2010 yılı bütçesi ile ilgili talebin ihtarnameye yer almasının ise bilanço ve bilanço onay tarihleri gözetildiğinde olağan olduğu, talep edilen hususların hem şirketin hem de kendi hissedarlığının menfaatine hususlar olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir.

Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına göre, davalı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.

Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı, davalı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA..... oybirliğiyle karar verildi.

TÜKETİCİLERİN ŞİKAYETVAR SİTESİ ÜZERİNDEN ŞİKAYETLERİ

MARKANIN ANAHTAR KELİME OLARAK KULLANILMASI

HAKSIZ REKABET İDDİASI

ŞİKAYET EDİLENLERE CEVAP HAKKI TANINMAMASI İDDİASI

5651 sayılı Yasa uyarınca yer sağlayıcı olan davalının, sitesinde yayınlanan tüm iddiaların maddi hukuk açısından doğru olup olmadığını araştırmasının beklenemeyeceği, davalı sitesinde belirtilen şikayetlerin gerçek olmadığını ispatlayan herhangi bir delilin de bulunmadığı, davalıya ait internet sitesine üye olmadan ve ücretsiz cevap hakkı tanınacağına da bildirildiği anlaşılınca, marka hakkına tecavüz ve haksız rekabetin bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

(Y. 11. HD, E. 2022/7651 K. 2024/3593 T. 06.05.2024)⁴

DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin www.k...m.com sitesi üzerinden kripto para alım-satımı yapmak isteyen kişilere platform sağlayan teknoloji şirketi olduğunu, müvekkili firma tarafından “K...m” markasının uzun yıllardan beri kullanıldığını, Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) nezdinde ...tarhinde 20./... numarası ile tescil edildiğini, davalı tarafın www.sikayetvar.com alan adlı web sitesinin sahibi, işleteni, yayıncısı olduğunu, davalı tarafın <https://www.sikayetvar.com/k...m> adresinde müvekkili firmanın K...M tescilli markasını müvekkilden izin almadan kötü niyetle ve haksız olarak ticari etki yaratacak şekilde kullandığını, tüketicilerin “sikayetvar.com/koinim adresine şikayet içeriği gire-

4 Kararın tamamı için, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, ET.11.06.2025TÜ

bilmeleri ve herhangi bir internet kullanıcısının “K...m” markasını arama motorlarında araştırdığı zaman ilk sırada <https://sikayetvar.com/koinim> adresinin çıkması için müvekkiline ait “K...m” markasını anahtar kelime olarak kullandığını, arama motorlarında “anahtar kelime” kullanarak üst sıraya çıkmak isteyen firmaların arama motorlarına ücret ödediklerine, davalının da müvekkiline ait markayı kullanarak arama motorlarında üst sırada yer almak için 3.firmalara ücret ödediğini, bu nedenle Google arama motorunda “K...m” markası aratıldığında davalı tarafın sitesinin ikinci sırada yer aldığını, davalının bu eyleminin marka hakına tecavüz fiilini oluşturduğunu, bu durumun İstanbul 1. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinin 2018/1 D.İş sayılı dosyası ile tespit edildiğini, ayrıca davalının “K...M” başlığı altında bulunan sayfalara ayrı ayrı reklam alarak müvekkilinin markası üzerinden haksız kazanç elde ettiğini, bahse konu adrese tüketiciler tarafından içerik girilmesi hizmetini ücretsiz olarak yaptığını ancak firma ve markalardan bu içeriklere cevap verilebilmesi için üyelik bedeli talep ettiğini, bu bedele ilişkin tekliflerini müvekkili firmaya e-posta yolu ile gönderdiğini, üyelik bedelini ödemeyen firma ve markaları cevap hakkı tanınmadığından tüketice nezdinde itibarsızlaştırıldığını tüm bu nedenlerle K...M markasına tecavüz ve haksız rekabetin tespitine, durdurulmasına, men’ine ve K...M ibaresi ve altındaki yayınların tamamının www.sikayetvar.com/koinim sitesinden kaldırılması suretiyle eski hale iadesine, davalının web sitesinden K...M ibaresi ve logosunun ve bunların altında yer alan tüm haksız ve hukuka aykırı yayın ve içeriklerin kaldırılmasına, davalının K...M ibaresini internette arama anahtarı veya yönlendirici kod olarak kullanılmasının sonlandırılmasına, 1.000,00 TL maddi tazminata ve 10.000,00 TL manevi tazminata karar verilmesini talep etmiştir.

.....

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile 5651 sayılı Yasa uyarınca yer sağlayıcı olan davalının, sitesinde yayınlanan tüm iddiaların maddi hukuk açısından doğru olup olmadığını araştırmasının beklenemeyeceği, davalı sitesinde belirtilen şikayetlerin gerçek olmadığını ispatlayan herhangi bir

delilin de bulunmadığı, davalıya ait internet sitesine üye olmadan ve ücretsiz cevap hakkı tanınacağına da bildirildiği anlaşılacakla, marka hakkına tecavüz ve haksız rekabetin bulunmadığı gerekçeyle davanın reddine karar verilmiştir.

İSTİNAF

(...)İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili istinaf başvurusunda bulunmuştur.

(...) Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

TEMYİZ

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

(...) Temyiz Sebepleri

Davacı vekili temyiz dilekçesinde özetle; istinaf dilekçesinde belirtilen hususların hiçbirinin değerlendirilmediğini, gerekçesiz ve eksik inceleme ile karar verildiğini, müvekkile ait tescilli "Koinim" markasının anahtar kelime olarak kullanıldığının dosyada tespit edilmiş olduğunu, buna ilişkin tespitinde mahkemece dikkate alınmadığını, haksız rekabet oluştuğunda dair tespitler ve bilirkişi raporlarının dikkate alınmadığını, istinaf dilekçesinde belirttiği hususları tekrar ederek kararın bozulmasını istemiştir.

Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, markaya tecavüzün ve haksız rekabetin tespiti, durdurulması, men'i ve yayın içeriğinin kaldırılması ile maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir.

(...) Temyizen incelenen karar, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kuralları ile hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, dava şartlarına, yargılama ve ispat kuralları ile kararda belirtilen gerekçelere göre usul ve kanuna uygun olup davacı vekilince temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle; Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının 6100 sayılı Kanun'un 370 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca ONANMASINA,.....oy birliğiyle karar verildi.

**BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİ KARARLARI ARASINDAKİ
UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ İSTEMİ HAKKINDA**

**TAŞIMA İLİŞKİSİNE DAYALI TÜKETİCİNİN TARAF OLDUĞU
DAVALAR**

**SÜRÜCÜ, İŞLETEN/MALİK OLANLAR VE SİGORTA
ŞİRKETİNE KARŞI DAVANIN BİRLİKTE AÇILMASI HALİ**

**İHTİYARİ DAVA ARKADAŞLIĞINDA DAVALILARDAN BİRİ
YÖNÜNDEN TÜKETİCİ DİĞERİ YÖNÜNDEN TİCARET
MAHKEMESİNİN GÖREVLİ OLMASI**

Dava, sürücü ve işleten/malik olanlarla birlikte arada sözleşme ilişkisi bulunmayan sigorta şirketi/ şirketlerine karşı birlikte açıldığında, temel ilişki olan taşıma sözleşmesinin TKHK kapsamında kaldığı, davalılar arasında ihtiyari dava arkadaşlığı bulunduğu, usul ekonomisi, müteselsil sorumluluk ilkesi, uyuşmazlığın nitelik itibarıyla nispeten işin uzmanı olan mahkemece karara bağlanması, davaların makul süre içinde bitirilmesi yükümlülüğü hususları değerlendirilerek davaların birlikte tüketici mahkemelerinde görülmesi gerektiği kanaatine varılmış ve uyuşmazlığın bu şekilde giderilmesine karar verilmiştir.

(Y. 11. HD, E. 2025/616 K. 2025/1428 T. 03.03.2025)⁵

(.....)Uyuşmazlık, taşıma ilişkisine dayalı, birden çok kişi aleyhine, ihtiyari dava arkadaşlığı şeklinde açılan davalarda, davalılardan biri yönünden tüketici mahkemesi, diğeri yönünden asliye ticaret mahkemesinin görevli olduğu durumda, davaların birlikte tüketici mahkemesinde mi, yoksa ayrı ayrı görevli mahkemelerde mi görülmesi gerektiği noktasında toplanmaktadır.

5 Kararın tamamı için, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, ET. 23.06.2025

(...) TKHK'nın 3/1-1 bendi, "Tüketici işlemi: Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi ifade eder," düzenlemesini içermektedir. Aynı Kanun'un 73/1. maddesinde, tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara ilişkin davalarda tüketici mahkemelerinin görevli olduğu, 83/2. maddesinde ise, taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu işlemler ile ilgili diğer kanunlarda düzenleme olmasının, bu işlemin tüketici işlemi sayılmasını ve bu Kanun'un görev ve yetkiye ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

Anılan hükümler çerçevesinde, ticari veya mesleki olmayan bir amaçla hareket eden tüketicinin taraf olduğu bir taşıma sözleşmesi, tüketici işlemidir. Böyle bir sözleşme/işlem nedeniyle sürücü ve işleten/malik olanlara karşı birlikte açılan davalarda, tüketici mahkemeleri görevlidir. Taşınan tüketici ile arasında sözleşme ilişkisi bulunmayan sigorta şirketine/ şirketlerine karşı açılan davalarda ise görevli mahkeme, ticaret mahkemesidir.

(..) Dava, sürücü ve işleten/malik olanlarla birlikte arada sözleşme ilişkisi bulunmayan sigorta şirketi/ şirketlerine karşı birlikte açıldığında, temel ilişki olan taşıma sözleşmesinin TKHK kapsamında kaldığı, davalılar arasında ihtiyari dava arkadaşlığı bulunduğu, usul ekonomisi, müteselsil sorumluluk ilkesi, uyuşmazlığın nitelik itibarıyla nispeten işin uzmanı olan mahkemece karara bağlanması, davaların makul süre içinde bitirilmesi yükümlülüğü hususları değerlendirilerek davaların birlikte tüketici mahkemelelerinde görülmesi gerektiği kanaatine varılmış ve uyuşmazlığın bu şekilde giderilmesine karar verilmiştir.

KARAR

Taşıma ilişkisine dayalı, birden çok kişi aleyhine, ihtiyari dava arkadaşlığı şeklinde açılan davalarda, davalılardan biri yönünden tüketici mahkemesi, diğeri yönünden ticaret mahkemesinin görevli olduğu durumda, davaların birlikte tüketici mahkemesinde mi,

yoksa ayrı ayrı görevli mahkemelerde mi görülmesi gerektiği noktasında toplanan uyuşmazlıkta, temel ilişki olan taşıma sözleşmesinin TKHK kapsamında kalması, ihtiyari dava arkadaşlığı, usul ekonomisi ve özellikle müteselsil sorumluluk ilkesi gözetilerek davaların birlikte TÜKETİCİ MAHKEMESİNDE GÖRÜLMESİNİN GEREKTİĞİNE, uyuşmazlığın bu şekilde giderilmesine,.....oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.

YARGITAY CEZA DAİRESİ KARARLARI

YARGITAY 1. CEZA DAİRESİ

KANUN YARARINA BOZMA

SUÇ TARİHİNDE 15-18 YAŞ GRUBUNDA BULUNAN HÜKÜMLÜ

KAMU DAVASININ DÜŞMESİ KOŞULLARI

ZAMANAŞIMINI DURDURAN VE KESEN SEBEPLER

Hükümlünün hakkındaki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararın 08.09.2020 tarihinde kesinleştiği Deneme süresinde işlenen suç tarihi olan 31.12.2021 tarihinden itibaren zamanaşımının yeniden işlediği anlaşılacakla; zamanaşımını en son kesen 05.07.2014 tarihli savunmadan itibaren durma süresi de gözetildiğinde hükmün açıklandığı 26.04.2023 tarihine kadar olağan zamanaşımının 28.02.2021 tarihinde dolması nedeniyle davanın düşmesine karar verilmesi gerektiğinden kanun yararına bozma talebi yerinde görülmüştür.

(Y.1. CD., E. 2025/2332 K. 025/3779 T. 12.05.2025)¹

(...) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının, 18.04.2025 tarihli ve KYB-2025/44789 sayılı kanun yararına bozma isteminin; olağan dava zamanaşımının gerçekleşmesi nedeniyle kamu davasının düşmesine karar verilmesi gerektiği şeklindeki gerekçeye dayandığı anlaşılmıştır.

(...) Suç tarihinde 15-18 yaş grubunda bulunan hükümlünün katılanı basit tıbbi müdahale ile giderilebilir şekilde yaraladığı an-

1 Kararın tamamı için, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, ET.23.06.2025

laşılmakla, 5237 sayılı Kanun'un Dava zamanaşımı başlıklı 66/1-e maddesi ve 66/2. maddesinin ilgili bölümüne göre;

(1) Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası; (e) Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl geçmesiyle düşer.

(2) Fiili işlediği sırada ...; onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında ise, üçte ikisinin geçmesiyle kamu davası düşer.”

Hükümlü hakkında açılan kamu davasına konu suçun, 5237 sayılı Kanun'un 86/2. maddesi kapsamında bulunduğu ve 5 yıl 4 aylık olağan zamanaşımı süresine tabi olduğu belirlenmiştir.

Hükümlünün üzerine atılı suçu 14.11.2013 tarihinde işlediği, Mahkemece 05.07.2014 tarihinde savunmasının alındığı, hükümlünün hakkındaki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararın 08.09.2020 tarihinde kesinleştiği, hükümlünün 31.12.2021 tarihinde yeniden suç işlediği, suç tarihinde başlayan sürenin 5271 sayılı Kanun'un 231/8. maddesinin son cümlesi gereğince 08.09.2020 ilâ 31.12.2021 tarihleri arasında 1 yıl 3 ay 23 gün süreyle durduğu, deneme süresinde işlenen suç tarihi olan 31.12.2021 tarihinden itibaren zamanaşımının yeniden işlediği anlaşılmakla; zamanaşımını en son kesen 05.07.2014 tarihli savunmadan itibaren durma süresi de gözetildiğinde hükmün açıklandığı 26.04.2023 tarihine kadar olağan zamanaşımının 28.02.2021 tarihinde dolması nedeniyle davanın düşmesine karar verilmesi gerektiğinden kanun yararına bozma talebi yerinde görülmele, 5271 sayılı Kanun'un 309/4-d maddesinde yer alan; “Hükümlünün cezasının kaldırılmasını gerektiriyorsa cezanın kaldırılmasına, daha hafif bir cezanın verilmesini gerektiriyorsa bu hafif cezaya Yargıtay ceza dairesi doğrudan hükmeder.” şeklindeki düzenleme uyarınca bahse konu hukuka aykırılık Yargıtay tarafından giderilmiştir.

KARAR

1. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma isteminin KABULÜNE,

2. Konya 2. Çocuk Mahkemesinin, 26.04.2023 tarihli ve 2023/54 Esas, 2023/124 Karar sayılı kararının 5271 sayılı Kanun'un 309/3. maddesi gereği, oy birliğiyle KANUN YARARINA BOZULMASINA,

3. 5271 sayılı Kanun'un 309/4-d maddesi uyarınca bozma nedeninin hükümlünün cezasının kaldırılmasını gerektirdiğinden, hükümlü hakkındaki kasten yaralama suçundan açılan kamu davasının 5271 sayılı Kanun'un 223/8. maddesi gereği gerçekleşen zamanasını nedeniyle DÜŞMESİNE, Dava dosyasının, Mahkemesine gönderilmek üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına TEVDİİNE, 12.05.2025 tarihinde karar verildi.

YARGITAY 12. CEZA DAİRESİ

İDARİ PARA CEZASI TUTANAĞININ FOTOĞRAFININ FACEBOOK'DA PAYLAŞILMASI

PAYLAŞILAN TUTANAKTA ŞİKAYETÇİNİN AD-SOYAD, MESLEKİ SİCİL NUMARASININ GİZLENMEMİŞ OLMASI

VERİLERİ HUKUKA AYKIRI OLARAK VERME YA DA YAYMA

Sanığın katılanın soyadı, meslek sicili ve imzasının yer aldığı idari para cezası karar tutanağının fotoğrafını çekerek kendisine ait sosyal medya hesabından paylaşmasına konu olayda, katılana ait kişisel veri niteliğinde olan bilgileri gizlemeden olduğu gibi paylaşan sanık hakkında verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu sübut bulmuştur.

(Y. 12. CD., E. 2022/7273 K. 2025/2222 T. 03.03.2025)²

(....) İlk Derece Mahkemesince, dosyada mevcut belge ve bilgiler, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde alınan beyanlarla birlikte dikkate alınarak yapılan değerlendirmede; sanığın kendisine katılan tarafından yazılmış olan idari para cezası karar tutanağının fotoğrafını kendisine ait facebook hesabından paylaştığı, idari para cezası karar tutanağında katılanın soyadı, meslek sicili ve imzasının yer aldığı olayda sanık hakkında 5237 sayılı Kanununun 136/1. maddesindeki verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçundan mahkumiyet kararı verilmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesince, İlk Derece Mahkemesinin kararı kaldırılarak sanığın idari para cezasına ait görüntüyü katılanın kişisel verilerini yayma kastı ile paylaşmadığı, sanığın hukuka aykırı

2 Kararın tamamı için, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, ET.22.06.2025

hareket ettiği bilinciyle davrandığının kabul edilemeyeceği eyleminin 5237 sayılı Kanun'un 223/2-a maddesi uyarınca "yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması" gerekçesiyle sanığın beraatine karar verilmiştir.

(...) Sanığın katılanın soyadı, meslek sicili ve imzasının yer aldığı idari para cezası karar tutanağının fotoğrafını çekerek kendisine ait sosyal medya hesabından paylaşmasına konu olayda, katılana ait kişisel veri niteliğinde olan bilgileri gizlemeden olduğu gibi paylaşan sanık hakkında verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçunun sübut bulduğu ve İlk Derece Mahkemesinin suçun sübutuna yönelik kabulünde herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı gözetilmeden, delillerin değerlendirilmesinde yanılığa düşülüp, dosya kapsamına uygun düşmeyen gerekçelerle yazılı şekilde beraat kararı verilmesi,

Hukuka aykırı olup, açıklanan nedenle katılan vekilinin temyiz istemi yerinde görüldüğünden Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 11. Ceza Dairesinin kararının 5271 sayılı Kanunun 302/2. maddesi gereği, Tebliğname'ye aykırı olarak, BOZULMASINA..... oybirliğiyle karar verildi.

DANIŞTAY KARARLARI

DANIŞTAY 7. DAİRESİ

EKSİK BELGEYLE BEYAN UYGULAMASI

GENELGE'YE DAYANILARAK EK TAHAKKUK VE PARA CEZASI ALINMASI

DÜZENLEYİCİ İŞLEMİN UYGULANMASI ÜZERİNE İLGİLİLERİN AÇACAKLARI DAVALAR SÜRE

İlgililer, düzenleyici işlem veya uygulanan işlem yahut her ikisi aleyhine birden dava açabilirler. Dava konusu Genelge'ye dayanılarak, ek tahakkuk ve para cezası kararının alındığı, bu kararlara yapılan itirazın reddi yolundaki işlemin 17/08/2022 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine, 16/09/2022 tarihinde açılan davanın, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7. maddesi hükmü uyarınca süresinde olduğu

Eksik belgeyle beyan uygulamasında 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 234. maddesinin tatbiki noktasında uygulamada birliği sağlamak üzere yayınlandığı belirtilmesine karşın, normlar hiyerarşisine ve ölçülülük ilkesine aykırı şekilde düzenlenmesi nedeniyle hukuka aykırı olduğu sonucuna varılan Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 13/08/2021 tarih ve E: 66119786 sayılı "Eksik Belgeyle Beyan Uygulamasında Gümrük Kanunu'nun 234. maddesi Uyarınca Tesis Edilecek İşlemler" konulu Genelgesi'nin 5. fıkrasının (3) nolu bendi ve devamındaki örneğin iptali gerekmektedir.

(D. 7. D., E. 2022/3465 K. 2024/4829 T. 25.11.2024)¹

DAVANIN KONUSU :

Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 13/08/2021 tarih ve E:66119786 sayılı "Eksik Belgeyle Beyan Uygulamasında

¹ Kararın tamamı için <https://karararama.danistay.gov.tr> bkz., ET.16.05.2025

Gümrük Kanunu'nun 234. maddesi Uyarınca Tesis Edilecek İşlemler" konulu Genelgesi'nin 5. fıkrasının (3) no'lu bendi ve devamındaki örneğin iptali

DAVACININ İDDİALARI:

(...) dava konusu Genelge'de iptali istenilen düzenleme ile eksik belgenin süresinde ibraz edilmediği durumlarda hem ek tahakkuk yapılması hem de Gümrük Kanunu'nun 234. maddesine göre para cezası verilmesinin zorunlu tutulmasının üst hukuk normlarına aykırılık teşkil ettiği, bu şekilde Genelge ile ceza uygulanmasına da olanak tanındığı, öte yandan Genelge'nin duyurulduğu tarihte yürürlüğe girmesi esasken, olayda eksik belge tamamlama süresi geçirilmiş olan beyannamelere de uygulandığı, bunun geriye yürüme anlamına geldiği ve yükümlülerin o andan itibaren ne belge tamamlama ne de belgeleri tamamlayamayacağını belirten dilekçe verme imkanlarının söz konusu olamayacağı, serbest dolaşıma giriş beyannamelerinin verildiği anda, daha sonra yürürlüğe girecek bir Genelge ile böyle bir ceza tesis edilebileceğinin öngörüle-meyeceği, şayet böyle olsaydı eşyanın antrepoda tutulmaya devam edilebileceği ya da eksik belgenin tamamlanamayacağı hususunun idareye bildirileceğinin tabii olduğu, Anayasa Mahkemesinin de bu tür durumlar da haklı beklentinin korunacağını kabul ettiği iddia edilerek Genelge'nin anılan kısmının iptali istenilmiştir.

DAVALININ SAVUNMASI:

(...) Genelge'nin ilgili maddelerinin üst normların sözüne ve lafzına aykırı olmadığı, Genelge ile üst normlarda yer alan ceza ve yaptırımlar dışında ayrıca bir cezanın öngörülmediği, Genelge öncesinde de söz konusu ceza ve yaptırımların yürürlükte olması nedeniyle geriye yönelik etki doğuran bir düzenlemenin de bulunmadığı ve iptali gerektirecek bir hukuka aykırılıktan söz edilemeyeceği savunulmaktadır.

DANIŞTAY TETKİK HÂKİMLERİNİN DÜŞÜNCELERİ:

Davaya konu Genelge ile.....üst hukuk normu olan Yönetmelik'te yer almayan söz konusu sınırlandırmanın normlar hiyerarşisine aykırılık teşkil ettiği ve ölçülülük ilkesini ihlal ettiği, dava konusu düzenleyici işlemin ilgili maddesinde hukuka uygunluk

bulunmadığından, Genelge'nin dava konusu edilen kısmının iptali gerektiği düşünülmektedir.

(....) Davalı idarenin usule ilişkin iddiaları yerinde görülmemiştir.

(.....) mevzuata göre, Gümrük Kanununun 234. maddesinde yer verilen koşullarla vergi kaybı olduğu tespit edilmediği takdirde, salt eksik beyana konu belge/ bilginin süresinden sonra sunulması nedeniyle uyarınca 234. madde uyarınca ceza uygulanmasına olanak bulunmamaktadır.

T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün "Eksik Belgeyle Beyan Uygulamasında Gümrük Kanunu'nun 234 üncü maddesi Uyarınca Tesis Edilecek İşlemler" konulu (2021/20) sayılı Genelgesinin davaya konu yapılan bendinde ise, eksik belgelerin tamamlanması için verilen sürenin dolduğu ancak yükümlünün eksik belge tamamlama formunu ve eksik belgeleri ibraz etmediği durumda yükümlünün ilk beyanını olduğu şekliyle koruduğu ancak ilgili belgelere sahip olmadığı kabul edilmesi gerektiği, zira yükümlü kendisine tanınan süre içerisinde herhangi bir işlem yapmadığından beyanın ilk verildiği haliyle tamamlanmış olacağı, süresi içinde sunulmayan belgenin ve beyanın kabul edilmeyeceği ortaya konulmuş, Gümrük Kanununun Kanunun 234. maddesi uyarınca ceza uygulanacağı düzenlenmiştir

- Düzenlemede, süresinden sonra sunulan belge/ bilgi ile hiç sunulmayan belge/ bilgi ayırımına gidilmediği,
- Süresi geçtikten sonra gümrük idaresine sunulan belge/ bilginin beyanla örtüşüp örtüşmediğinin tespitine yönelik bir kural öngörülmediği,
- Eksik beyanın tamamlanması halinde Kanunun 234. maddesinde öngörüldüğü biçimde saptanmış vergi kaybı bulunup bulunmadığının, vergi kaybı oluşmuş ise Kanun hükmünde gösterilen fark oranında olup olmadığının tespiti gerekliliğinin ihmal edildiği anlaşılmaktadır.

Diğer taraftan, düzenlemede, vergi kaybı oluşmaması halinde belge/ bilginin süresinden sonra sunulması nedeniyle Gümrük Kanununun 241.maddesi uyarınca usulsüzlük cezası uygulanacağı

da göz ardı edildiği açık olduğundan, salt belge/ bilginin süresinden sonra sunulması nedeniyle Kanununun 234. maddesi uyarınca ceza uygulanacağı yolunda yapılan düzenlemenin üst normlara uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu nedenle düzenlemede hukuka uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, davanın kabulüne ve dava konusu düzenlemenin iptaline karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

USUL YÖNÜNDEN:

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Dava açma süresi" başlığını taşıyan 7. maddesinde; dava açma süresinin özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde, Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış, Vergi Mahkemelerinde otuz gün olduğu; ilanı gereken düzenleyici işlemlerde, bu sürenin, ilan tarihini izleyen günden itibaren başlayacağı; ancak, bu işlemlerin uygulanması üzerine ilgililerin, düzenleyici işlem veya uygulanan işlem yahut her ikisi aleyhine birden dava açabilecekleri hükmü yer almıştır.

Uyuşmazlık konusu olayda, dava konusu Genelge'ye dayanılarak, ek tahakkuk ve para cezası kararının alındığı, bu kararlara yapılan itirazın reddi yolundaki işlemin 17/08/2022 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine, 16/09/2022 tarihinde açılan davanın, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7. maddesi hükmü uyarınca süresinde olduğu anlaşıldığından, davalı idarenin süre def'i yerinde görülmemiştir.

ESAS YÖNÜNDEN:

.....

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

T.C. Anayasası'nın 124. maddesinde, Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabileceği hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre, idari teşkilat yapısı içinde yer alan Bakanlıklar ile

diğer kamu kurum ve kuruluşları, görev alanlarına ilişkin olarak ve yönetmelik, yönerge, tebliğ, genelge ve talimat gibi çeşitli adlar altında düzenleme yapabilmektedirler.

Bu düzenlemeler arasında uyulması gereken “normlar hiyerarşisi” kuramına göre, yukarıdan aşağıya doğru “Anayasa”, “Kanun”, “Kanun Hükmünde Kararname”, “Tüzük”, “Yönetmelik” ve “diğer alt düzenleyici işlemler” şeklinde sıralanan normlardan, alt kademede yer alanın, üst kademedeki norma aykırı olması veya onun kapsamını aşan (genişletici veya daraltıcı mahiyette) düzenlemeler içermesi mümkün değildir. Bu sıralamanın doğal bir sonucu olarak, normlar hiyerarşisinde üst kademede yer alan yasal kurallara aykırı düzenleyici tasarrufların idare tarafından yürürlüğe konulmasının açıklanan ilkeye aykırılık oluşturacağı tartışmasızdır.

Diğer yandan, idarelerce tesis edilen işlemlerin, kamu yararının sağlanması amacına yönelik, objektif, âdil ve ölçülü olması ölçülülük ilkesinin gereğidir.

İdareler, takdir yetkisine sahip oldukları ya da bir değerlendirme yapma durumunda buldukları her bir somut olayın özelliklerini göz önüne alarak konuyu değerlendirmeli, yaptıkları düzenlemelerde ve tesis ettikleri işlemlerde, kendilerine tanınan takdir yetkisini, kanunların sınırları içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak ve ulaşılmak istenen kamu yararı ile bireyin menfaatleri arasında adil bir dengenin sağlanması amacına yönelik olarak ölçülülük ilkesini dikkate almak suretiyle kullanılmalıdır.

(.....) Dosyanın incelenmesinden; Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği ve Onaylanmış Kişi Statüsüne İlişkin Gümrük Genel Tebliği’nde düzenlenen eksik belgeyle beyan uygulamasında karşılaşılan durumlar için, 4458 sayılı Gümrük Kanunu’nun 234. maddesinin tatbiki noktasında uygulamada birliği sağlamak üzere, dava konusu Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğünün 13/08/2021 tarih ve E:66119786 sayılı “Eksik Belgeyle Beyan Uygulamasında Gümrük Kanunu’nun 234. maddesi Uyarınca Tesis Edilecek İşlemler” konulu Genelgesi yayınlanmıştır.

Söz konusu Genelge’de, eksik beyana konu beyannamenin, ta-

mamlayıcı beyanla bir bütün haline geleceği belirtildikten sonra, eksik belgeye konu bir beyanın tamamlanmış olabileceği üç farklı duruma ve idarenin izleyeceği usule yer verilmiştir.

Birinci durumda, eksik belge tamamlama formunun süresi içerisinde verilmesi hali;

İkinci durumda, eksik belge tamamlama formunun süresi içerisinde tamamlanamayacağına beyan edilmesi hali ve davaya konu edilen

Üçüncü durumda ise, eksik belgelerin ve eksik belgeleri tamamlama formunun süresi içerisinde sunulmaması hali düzenlenmiştir.

Genelge'nin dava konusu edilen 3. maddesinde, eksik belgelerin ve eksik belgeleri tamamlama formunun süresi içerisinde sunulmaması halinde, yükümlünün ilk beyanını olduğu şekliyle koruduğu ve yükümlünün ilgili belgelere sahip olmadığı kabul edileceği belirtilmiş, bu sürenin dışında verilen eksik belge tamamlama formunun veya ibraz edilen belgelerin kabul edilmesinin mümkün bulunmayacağı ifadesine yer verildikten sonra, belgelerin olmadığı duruma göre hesaplanacak ek vergi tutarı tahakkuk ettirilerek gecikme faizinin tatbik edileceği, ayrıca Gümrük Kanunu'nun 234. maddesi uyarınca işlem yapılacağı belirtilmiştir.

Yukarıda hükümlerine yer verilen Yönetmelik ve Genel Tebliğ uyarınca, eksik belgelerin ve eksik belgeleri tamamlama formunun süresi içinde ibraz edilmediğinin anlaşılması durumunda, statü belgesi veya yükümlü sertifikası sahibinin yazılı olarak uyarılacağı ve hakkında 4458 sayılı Kanun'un 241. maddesinin birinci fıkrasının tatbik edilerek, işlem yapılmak üzere, statü belgesi veya yükümlü sertifikasının düzenlendiği bölge müdürlüğüne bildirimde bulunulacağı düzenlenmişken; belirtilen süreler dışında verilen eksik belge tamamlama formu ve ibraz edilen belgeler hakkında ne yönde bir işlem tesis edileceğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiş; eksik belgelerin tamamlanmasından sonra ise, beyana göre işlem yapılan eşyaya ilişkin ithalat vergilerinin eksik tahakkuk ettirildiğinin anlaşılması halinde, bunlar için ek tahakkuk yapılacağı, ayrıca şartlar gerektiriyorsa 4458 sayılı Kanun'un 234. maddesi uyarınca ceza tatbik edileceği hususu kurala bağlanmıştır.

Oysa, uyuşmazlık konusu Genelge'nin dava konusu edilen kısmında, süresinden sonra sunulan eksik belgelerin ve eksik belgeleri tamamlama formunun kabul edilmeyeceği ve anılan belgelerin ve formun ibraz edilmediği duruma göre işlem yapılacağı kabul edilmiş ve Yönetmelik ile Genel Tebliğ'de ise eksik belgelerin ve eksik belgeleri tamamlama formunun ibraz edilmemesi halinde tesis edilecek işlemler, yazılı olarak uyarma ve 4458 sayılı Kanun'un 241. maddesinin birinci fıkrasının tatbiki ile işlem yapılmak üzere bölge müdürlüğüne bildirimde bulunma şeklinde öngörülmüş iken, söz konusu Genelge sonradan sunulan belgelerin kabul edilmemesi ve somut olayın şartları değerlendirilmeye alınmadan tahakkuk ve Gümrük Kanunu'nun 234. maddesi uyarınca işlem yapılacağına düzenlenmesi, üst hukuk normlarında öngörülmemesine rağmen statü belgesi veya yükümlü sertifikası sahipleri aleyhine bir durum oluşturacak olup, bu kişilerin birtakım haklarının kısıtlanması veya belli bir haktan yararlandırılmasının sınırlandırılması sonucunu doğuracaktır. Bu düzenlemenin, ölçülülük ilkesini ihlal ettiği de açıktır.

Hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkedен oluşmaktadır. Elverişlilik getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, gereklilik getirilen kuralın ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını, orantılılık ise getirilen kural ile ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir. Bir kuralda öngörülen düzenleme ile ulaşılmak istenen amaç arasında da ölçülülük ilkesi gereğince makul bir dengenin bulunması zorunludur. (AYM, E.2020/95, K.2022/3, 26/1/2022, §17)

Yukarıda yer verilen Yönetmelik ve Genel Tebliğ hükümleri ile gümrük işlem ve uygulamalarının kolaylaştırılması amaçlanmakta, bu düzenlemelerle getirilen koşulları gerçekleştirerek basitleştirilmiş usule (eksik beyan usulü) tabi oldukları belgelenen gerçek ve tüzel kişilerin hak ve menfaatlerini etkilediği açık olan Genelge, eksik beyan usulü ile sağlanan hakkın varlığını anlamsız kılabileceğinden ölçülülük ilkesini de zedeler.

Bu durumda, eksik belgeyle beyan uygulamasında 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 234. maddesinin tatbiki noktasında uygu-

lamada birliği sağlamak üzere yayımlandığı belirtilmesine karşın, normlar hiyerarşisine ve ölçülülük ilkesine aykırı şekilde düzenlenmesi nedeniyle hukuka aykırı olduğu sonucuna varılan Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğünün 13/08/2021 tarih ve E:66119786 sayılı “Eksik Belgeyle Beyan Uygulamasında Gümrük Kanunu’nun 234. maddesi Uyarınca Tesis Edilecek İşlemler” konulu Genelgesi’nin 5. fıkrasının (3) nolu bendi ve devamındaki örneğin iptali gerekmektedir.

KARAR SONUCU:

Açıklanan nedenlerle;

1. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğünün 13/08/2021 tarih ve E:66119786 sayılı “Eksik Belgeyle Beyan Uygulamasında Gümrük Kanunu’nun 234. maddesi Uyarınca Tesis Edilecek İşlemler” konulu Genelgesinin 5. fıkrasının (3) nolu bendi ve devamındaki örneğin İPTALİNE,.....Bu kararın tebliğ tarihini izleyen 30 gün içerisinde Danıştay Vergi Dava Daireleri Kuruluna temyiz yolu açık olmak üzere, 25/11/2024 tarihinde oyçokluğuyla karar verildi.

(X) KARŞI OY :

(...) Söz konusu Genelge’de, eksik beyana konu beyannamenin, tamamlayıcı beyanla bir bütün haline geleceği belirtildikten sonra, eksik belgeye konu bir beyanın tamamlanmış olabileceği üç farklı duruma ve idarenin izleyeceği usule yer verilmiştir. Birinci durumda, eksik belge tamamlama formunun süresi içerisinde verilmesi hali; ikinci durumda, eksik belge tamamlama formunun süresi içerisinde tamamlanamayacağıın beyan edilmesi hali ve davaya konu edilen üçüncü durumda ise, eksik belgelerin ve eksik belgeleri tamamlama formunun süresi içerisinde sunulmaması hali düzenlenmiştir.

Genelge’nin iptali istenilen 3. maddesinde, eksik belgelerin ve eksik belgeleri tamamlama formunun süresi içerisinde sunulmaması halinde, yükümlünün ilk beyanını olduğu şekliyle koruduğu ve yükümlünün ilgili belgelere sahip olmadığıın kabul edileceği belirtilmiş, bu sürenin dışında verilen eksik belge tamamlama formunun veya ibraz edilen belgelerin kabul edilmesinin mümkün bulunmadığı, belgelerin olmadığı duruma göre hesaplanacak ek vergi

tutarı tahakkuk ettirilerek gecikme faizinin tatbik edileceği, ayrıca Gümrük Kanunu'nun 234. maddesi uyarınca işlem yapılacağı belirtilmiştir.

Davacı tarafından.....eksik belgenin süresinde ibraz edilmediği durumlarda hem ek tahakkuk yapılması hem de Gümrük Kanunu'nun 234. maddesine göre para cezası verilmesi yönündeki düzenlemenin, üst normlara aykırılık teşkil ettiği ileri sürülmeğe de,belgelerin süresi içerisinde sunulması amacı doğrultusunda getirilen düzenlemenin, dayanağı üst hukuk normlarına herhangi bir aykırılık taşımadığı sonucuna varıldığından, uyumsuzluk konusu Genelge'nin dava konusu edilen kısmında hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, davanın reddi gerektiği oyuyla, Dairemiz kararına katılmıyoruz.

KULLANILMIŞ VEYA YENİLEŞTİRİLMİŞ EŞYA İTHALATI

TEBLİĞDE ÖNGÖRÜLEN BİRİM KIYMET

GÖZETİM UYGULAMASI • YURT DIŞI GİDER YAZMA

İthalata konu edilen eşyanın Kullanılmış veya Yenileştirilmiş Eşya İthalatına İlişkin Tebliğin (2019/9) Ek-1 ve Ek-2 sayılı tablolarında yer aldığı anlaşılmaktadır. Karşı-
sında, anılan Tebliğ kapsamında çözülmesi gerekirken olayda maddi ve hukuki durumun yanlış nitelendirilmesi suretiyle; eşyanın fatura değeri dışında, yurt dışı gider olarak arttırılarak gözetim kıymetine yükseltildiğinin kabulü suretiyle hüküm kurulmuşu yanlıştır.

(D. 7. D., E. 2022/4364 K. 2024/5033 T. 05.12.2024)²

(.....) Dava Konusu İstem: Davacı şirket adına 2018 ilâ 2021 yıllarında tescilli muhtelif tarih ve sayılı 23 adet serbest dolaşıma giriş beyannamesi muhteviyatı “Thermoking Soğutucusu” cinsi eşyanın kıymetinin, Kullanılmış veya Yenileştirilmiş Eşya İthalatına İlişkin Tebliğ’de öngörülen birim kıymete yükseltilmesi amacıyla yurt dışı gider olarak beyan edilmesi suretiyle ödenen gümrük ve katma değer vergilerinin iadesi istemiyle 4458 sayılı Gümrük Kanunu’nun 211. maddesi uyarınca yapılan başvurunun reddine dair karara vaki itirazın reddine ilişkin işlemin iptali ile fazladan ödenen tutarın tahsil tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiziyle birlikte iadesine hükmedilmesi istemiyle dava açılmıştır.

İLK DERECE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ:

(.....) davacı ve davalı idarece sunulan belgelerin incelenmesi sonucunda, haksız tahsil edildiği anlaşılan 269.802,36 TL gümrük vergisi ve 3.462.129,44 TL katma değer vergisinin tahsil tarihinden davalı idarece geri verme işleminin yapıldığı tarihe kadar

2 Kararın tamamı için, <https://karararama.danistay.gov.tr>, ET.16.06.2025

3095 sayılı Kanun uyarınca hesaplanacak yasal faiziyle birlikte geri verilmesinin icap ettiği gerekçesiyle dava konusu işlemin kısmen iptaline, gözetim uygulaması nedeniyle fazladan ödenen vergilerin tahsil tarihinden hesaplanacak yasal faiziyle birlikte iadesine, kalan kısımlar yönünden ise davanın reddine karar verilmiştir.

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ KARARININ ÖZETİ:

Kararın istinaf başvurusuna konu hüküm fıkrasının hukuka ve usule uygun olduğu ve davalı idare tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu hüküm fıkrasının kaldırılmasını sağlayacak nitelikte görülmediği gerekçesiyleistinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

TEMYİZ EDENİN İDDİALARI : Olayda, gözetim uygulaması olmadığı, uyuşmazlık konusu eşyanın mülga Kullanılmış veya Yenileştirilmiş Eşya İthalatına İlişkin Tebliğ (2019/9) kapsamında olduğu, söz konusu Tebliğ uyarınca eşik değer altında ithal edilmek istenen eşya için ilgili Bakanlıktan uygunluk belgesi alınması gerektiği ileri sürülmektedir.

.....
HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

.....
Dosyanın incelenmesinden, temyize konu kararda, vergileri uyuşmazlık konusu beyannameler muhteviyatı “Thermoking Soğutucusu” cinsi eşyanın fatura değeri dışında, yurt dışı gider olarak arttırılarak gözetim kıymetine yükseltildiğinin kabulü suretiyle hüküm kurulmuş ise de, ithalata konu edilen eşyanın Kullanılmış veya Yenileştirilmiş Eşya İthalatına İlişkin Tebliğin (2019/9) Ek-1 ve Ek-2 sayılı tablolarında yer aldığı anlaşılmakta karşısında, anılan Tebliğ kapsamında çözülmesi gerekirken olayda maddi ve hukuki durumun yanlış nitelendirilmesi suretiyle verilen temyize konu kararın bozulması icap etmiştir.

KARAR SONUCU:

Açıklanan nedenlerle;..... Bölge İdare Mahkemesi ... Vergi Dava Dairesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararının Bozulmasına,.....kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

DANIŞTAY VERGİ DAVA DAİRELERİ KURULU

KARARLAR BÜLTENİ

Sayı:28

05/02/2025 tarihli

Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu Gündemi

Kararlar Bülteni Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu tetkik hâkimleri tarafından içtihadın takibi amacıyla hazırlanmakta olup bağlayıcılığı bulunmamaktadır.

1- VDDK, E:2023/398, K:2025/1, 05/02/2025

İçtihat değişikliği/Önceki içtihat: VDDK, E:2021/1152, K:2023/156, 08/03/2023; VDDK, E:2022/933, K:2024/102, 06/03/2024

(5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, örtülü sermaye, ilişkili kişi, karşı taraf düzeltilmesi, kanunen kabul edilmeyen gider, zarar, iştirak kazancı istisnası)

Özet:

i. Olayda, davacı şirketin borç para verdiği ilişkili şirket tarafından faiz giderinin kurumlar vergisi beyannamesinde kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınmasına rağmen zarar edilmesi nedeniyle kurumlar vergisinin ödenmediği,

ii. İlişkili şirkete verilen borcun örtülü sermaye olarak kabul edilmesi nedeniyle borç üzerinden hesaplanan faizin borcu alan şirket tarafından hesap dönemi kapanmadan önce yapılan düzeltme işlemine dayanarak kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınmasına rağmen zarar edilmesi sebebiyle üzerinden kurumlar vergisi hesaplanmaması ve ödenmemesinin, borcu veren şirket (davacı) yönünden düzeltme yapılmasını ve davacının elde ettiği faiz gelirinin iştirak kazancı istisnası kapsamında kabul edilmesini engelleyeceği

2- VDDK, E:2023/338, K:2025/6, 05/02/2025

(Kurumlar Vergisi Kanunu, dar mükellefiyette vergi kesintisi, Bakanlar Kurulu Kararı, kredi, faiz)

Özet:

i. 03/02/2009 tarih ve 27130 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2009/14593 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın eki Karar ile yabancı devletler, uluslararası kurumlar veya yabancı bankalardan ya da bulunduğu ülkede mutad olarak kredi vermeye yetkilendirilmiş olup sadece ilişkili bulunduğu kurumlara değil tüm gerçek ve tüzel kişilere kredi veren kurumlardan alınan her türlü krediler için ödenecek faizlerden yapılacak vergi kesintisi oranının %0 olarak belirlendiği

ii. Olayda, davacının ihtiyaç duyduğu kredinin temini için Güney Kore'de mukim finans kuruluşları (kredi verenler) ile anlaşma sağlandığı, buna göre kredinin doğrudan bu kuruluşlar tarafından temini yerine özel olarak bu amaçla kurulmuş olan şirketler (kreditör aracı kurumlar) tarafından verilmesinin kararlaştırıldığı

iii. Kredi veren finans kuruluşları ile kreditor aracı kurumlar arasında imzalanan yediemin, hizmet ve tahvil alım sözleşmeleri ile kreditor aracı kurumların kuruluş sözleşmelerinin incelenmesinden, davacının kullandığı krediyi asıl temin edenlerin Güney Kore'de faaliyet gösteren ve "Kore Finansal Yatırım Hizmetleri ve Sermaye Piyasası Kanunu" kapsamında lisans sahibi olan kredi veren finans kuruluşları olduğu, aracı kurumların kredi verenler tarafından yönetildiği, bu kurumların karşılaştacağı tüm risklerin kredi verenler tarafından karşılanacağı, aracı kurumların yapmış oldukları işin finansman teminine aracılık hizmeti olduğunun görüldüğü

iv. Dolayısıyla, 2009/14593 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın eki Karar uyarınca kredilerin, yabancı bankalar, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlardan sağlanmasının yeterli olduğu, uluslararası kurumlardan temin edilen krediler için bu kurumların yapıları, ortakları ve benzeri konularda herhangi bir sınırlama öngörülmediği dikkate alındığında, davacının yurt dışında mukim aracı kurumlardan temin ettiği kredilere ilişkin faiz ödemelerine %0 vergi kesintisi oranının uygulanması gerektiği

3- VDDK, E:2024/50, K:2025/7, 05/02/2025

(6183 sayılı Kanun, 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, 6736 sayılı Kanun, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, kanuni temsilci, ödeme emri, yapılandırma başvurusu, yetkisiz temsil, vekaletsiz iş görme, yeni bir hukuki durum, hisse devri, kanuni temsilcilerin sorumluluğu, kurumlar vergisi beyannamesi, kıst dönem sorumluluğu, damga vergisi, gecikme zammı)

Özet:

(Dava konusu ödeme emirleri içeriği kamu alacaklarının asıl amme borçlusu şirket adına yapılan yapılandırma başvurularına konu edilen kısımları yönünden)

i. Olayda davacının asıl amme borçlusu şirketteki hisselerinin devrine ilişkin hisse devir sözleşmesinin tarihi, bu devrin şirket genel kurulunca onaylandığı tarih ve davacı ile birlikte ilgili tarihe kadar şirketin kanuni temsilcisi olan şahısların temsilcilik görevinin sona ermesine ilişkin şirket genel kurulu tarafından alınan kararın tarihinin, 6102 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerinin yürürlüğe girdiği 01/07/2012 tarihinden sonraki bir tarih olduğu görüldüğünden uyumsuzlukta 6762 sayılı mülga Türk Ticaret

Kanunu'nun ilgili hükümlerinin değil 6102 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerinin uygulanmasının gerektiği

ii. 6102 sayılı Kanun'un 595. maddesinde, limited şirket ortaklarının esas sermaye paylarının devrinin geçerliliği için tescil ve ilan edilme şartı aranmadığından hisse devriyle ortaklıktan ayrılmanın ve buna bağlı olarak temsil yetkisinin sona ermesinin tescil ve ilanının, kurucu bir etkiye sahip olmayıp açıklayıcı mahiyette olduğu

iii. Kanuni temsilciler ile ortakların sorumluluklarının sona erdiği tarihin tespitinde, kural olarak, hisse devir sözleşmesinin tarihinin esas alınmasının gerektiği

iv. Yetkisiz temsilcilerin şirket adına yaptıkları işlemlere vekâletsiz iş görme hükümlerinin uygulanmasının gerektiği

v. Yetkisiz temsilci tarafından asıl borçlu şirket adına yapılan vergisel nitelikteki bir işlemin şirket tarafından açık veya zımni bir şekilde uygun bulunması durumunun, yapılandırma başvurusu kapsamında oluşturulan ödeme tablosu uyarınca şirket tarafından ödeme yapılmış olması, yapılandırma başvurusu kapsamında yargı mercilerince karar verilmesine yer olmadığına yönelik verilen kararların şirkete tebliğ edilmesine rağmen kanun yollarına başvurulmaksızın kesinleşmesi gibi hallerde ortaya çıkabileceği,

vi. Davacı dışında diğer yetkisiz temsilcilerce şirket adına yapılan yapılandırma başvurusu şirket tarafından ilgili kararlara karşı kanun yollarına başvurulmayarak zımnen onandığından bu başvuruların şirket açısından hukuken geçerli bir yapılandırma başvurusu olarak kabul edilmesinin gerektiği

vii. Yapılandırma başvurularını yapan kişilerin, bir dönem kanuni temsilci olduklarını gösteren şirkete ait eski bir tarihli imza sirkülerini yapılandırma dilekçeleriyle birlikte vergi dairesine ibraz ettiği ve bu kişilerin yetkilerinin sona erdiği hususunun yapılandırma başvurularının yapıldığı tarihte tescil ve ilan edilmediği birlikte dikkate alındığında, vergi dairesince bu kişilerin şirketi temsile yetkili olmadıklarının bilindiğinden veya bilinmesi gerektiğinden söz edilemeyeceği, bu nedenle yetkisiz temsilciler tarafından yapılan yapılandırma başvurularının vergi dairesi bakımından da sonuç doğuracağı

viii. Olayda, asıl borçlu şirket adına yapılan yapılandırma başvuruları üzerine şirketin vergi borçlarının 6736 sayılı Kanun kapsamında yapılandırılması ile yeni bir hukuki durumun ortaya çıktığı dolayısıyla yapılandırmalar sırasında borçlu şirketle ilişkisi bulunmayan davacının yapılandırılan borçlar nedeniyle sorumlu tutulmasının

mümkün bulunmadığı, yapılandırmaların, ihlal edilmeleri nedeniyle iptal edilmiş olmaları da belirtilen duruma ilişkin olarak herhangi bir değişikliğe yol açmayacağı

(Dava konusu ödeme emirleri içeriği kamu alacaklarının 6736 sayılı Kanun ile yapılandırmaya konu edilmeyen kısımları (ilgili beyannameler üzerine tahakkuk eden vergiler ile hesaplanan gecikme zamları) yönünden)

ix. Ortaklar genel kurulu kararı ile pay devrine onay verilmesi halinde pay devrine ilişkin sözleşmenin yapıldığı tarih itibarıyla pay devrinin hüküm ve sonuçlarını doğuracağı, yalnızca pay devrine ilişkin sözleşmenin yapılması ile payın ve ortaklık sıfatının geçmesi sonucunun doğmayacağı, pay devrine ilişkin sözleşmeye ortakların onay vermesiyle payın devri için öngörülen aşama tamamlanacak olup devir sözleşmesinin yapıldığı tarihten itibaren payı devreden kimsenin ortaklık sıfatını kaybedeceği, ayrıca gerçek kişi olan ortağın payını devrettiği tarih itibarıyla müdürlük sıfatının da sona ereceği

x. Hisse devriyle ortaklıktan ayrılmanın ve buna bağlı olarak temsil yetkisinin sona ermesinin tescil ve ilânının, kurucu bir etkiye sahip olmayıp açıklayıcı mahiyette olduğu,

xi. Bir ortağın şirketten ayrılmasının ve buna bağlı olarak temsil yetkisinin sona ermesinin hukuken kesinleşmesi halinde ayrılan ortağın ve kanuni temsilcinin şirketin bu tarihten sonraki dönemlere ait kamu borçlarından sorumluluğunun sona ereceği,

xii. Dava konusu ödeme emirlerinin ilgili kısımlarının davacının kanuni temsilcilik sıfatının sona erdiği tarihten sonra şirket adına verilen beyannameler üzerine tarh ve tahakkuk eden kurumlar vergisi ve damga vergilerinin vadesinde ödenmemesinden ve tahakkuk eden geçici vergilerin vadelerinde ödenmemesi üzerine vade tarihinden itibaren hesaplanan gecikme zamlarının ödenmemesinden kaynaklandığı,

xiii. Beyan üzerine şirket adına tarh edilen vergilerin tahakkuk ettiği tarihte ve bu vergilerin vade tarihlerinde, davacının asıl amme borçlusu şirketin kanuni temsilcisi olmadığı, dolayısıyla şirkete ait vergi ödevinin yerine getirilmemesinin davacının eyleminden kaynaklanmadığı, bu durumda, davacının 213 sayılı Kanun'un 10. maddesinden hareketle şirketin üzerine düşen ödevleri yerine getirmediğinden bahsedilemeyeceği

4- VDDK, E:2024/52, K:2025/19, 05/02/2025

İçtihat değişikliği/Önceki içtihat: VDDK, E:2021/714, K:2022/1019, 14/09/2022

(6183 sayılı Kanun, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 6736 sayılı Kanun, limited şirket ortağı, ödeme emri, yapılandırma başvurusu, yeni bir hukuki durum, hisse devri, ortağın sorumluluğu, kıst dönem sorumluluğu, vergiyi doğuran olay)

Özet:

i. İlgili vergi beyannamelerinin verilmesi üzerine tarh ve tahakkuk eden damga vergisini ve geçici verginin vadesinde ödenmemesi üzerine hesaplanan gecikme zammını doğuran olayın gerçekleştiği tarihte asıl amme borçluslu şirkette ortaklık sıfatı bulunmayan davacının anılan kamu alacaklarından sorumluluğunun bulunmadığı

ii. 6102 sayılı Kanun'un 595. maddesinde, limited şirket ortaklarının esas sermaye paylarının devrinin geçerliliği için tescil ve ilan edilme şartı aranmadığından hisse devriyle ortaklıktan ayrılmanın tescil ve ilanının, kurucu bir etkiye sahip olmayıp açıklayıcı mahiyette olduğu

iii. Ortakların sorumluluklarının sona erdiği tarihin tespitinde, kural olarak, ortaklar genel kurulu kararının tarihinin değil hisse devir sözleşmesinin tarihinin esas alınmasının gerektiği

iv. Kamu icra hukukunda dönemsellik ilkesi geçerli olduğundan, belirli bir dönem ortaklık sıfatı bulunan bir kişinin kamu alacağından sorumluluğunun, şirket adına tarh ve tahakkuk ettirilen vergilerin tahakkuk ettiği tarih ve bu vergilerin vade tarihlerine göre değil kamu alacağının (vergi alacağının) doğduğu tarihin esas alınarak belirlenmesinin gerektiği

v. 06/05/2016 tarihli hisse devir sözleşmesi ile şirketten ayrılan davacının, bu tarihten sonra meydana gelen vergiyi doğuran olay nedeniyle ortaya çıkan şirket borçlarından şirket ortağı sıfatıyla sorumluluğu bulunmadığından, kurumlar vergisi, katma değer vergisi, gelir (stopaj) vergisi bakımından vergiyi doğuran olayın gerçekleştiği tarih ile davacının hisse devir sözleşmesi ile şirketten ayrıldığı tarih dikkate alınmak suretiyle kıst dönem sorumluluğu da dahil olmak üzere davacı adına düzenlenen ödeme emirlerinin bu yönden yeniden değerlendirilmesinin ve bu değerlendirmenin sonucuna göre karar verilmesinin gerektiği

vi. Davacının şirket ortaklığından ayrıldığı tarihten sonra şirket tarafından yapılandırmaya başvurulmuş olması ve buna bağlı olarak amme alacağının yeni

ödeme planına bağlanmış olması, ortağın sorumluluğu bakımından, tek başına borcun niteliğini değiştiren veya borcu sona erdiren yeni bir hukuki durum olmadığı, bu durumun zamanaşımına olan etkisi dışında asıl borçluya ait amme borcunun ödenmemesi halinde ortağın sorumluluğunu düzenleyen kurallar gereğince borcun takibinde gelinen aşamayı değiştirmeyeceği

5- VDDK, E:2024/53, K:2025/23, 05/02/2025

(6183 sayılı Kanun, 6736 sayılı Kanun, limited şirket ortağının mirasçısı, mirasçılarının sorumluluğu, yapılandırma başvurusu, yeni bir hukuki durum)

Özet: Murisin vefatından sonra şirket tarafından yapılandırmaya başvurulmuş olması ve buna bağlı olarak amme alacağının yeni ödeme planına bağlanmış olmasının, ortağın ve mirasçısının sorumluluğu bakımından, tek başına borcun niteliğini değiştiren veya borcu sona erdiren yeni bir hukuki durum olmadığı, bu durumun zamanaşımına olan etkisi dışında asıl borçluya ait amme borcunun ödenmemesi halinde ortağın ve mirasçının sorumluluğunu düzenleyen kurallar gereğince borcun takibinde gelinen aşamayı değiştirmeyeceği

6- VDDK, E:2023/941, K:2025/22, 05/02/2025

(6183 sayılı Kanun, 6111 sayılı Kanun, 6552 sayılı Kanun, haciz, ödeme emri, yapılandırmanın iptali, yeniden ödeme emri düzenlenmesi)

Özet: Davacı tarafından kendi borçlarından kaynaklı olarak banka hesaplarına uygulanan haciz işlemine karşı açılan davada, haciz dayanağı vergi borçlarının tahsili için daha önce adına ödeme emri düzenlenerek tebliğ edilen davacının söz konusu borçları 6111 ve 6552 sayılı Kanunlar uyarınca yapılandırdığı, ancak yapılandırdığı borçları ödemeyen davacının anılan Kanunların hükümlerinden yararlanma hakkını kaybettiği, cebren tahsil ve takip sürecinde yapılandırma öncesindeki aşamaya dönüleceği ve yapılandırmanın iptali sonrasında davacı adına yeniden ödeme emri düzenlenmesine gerek olmadığı

7- VDDK, E:2023/685, K:2025/9, 05/02/2025

(2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu, ehliyet, dava açıldığı tarihten önce tüzel kişiliğin sona ermesi hali)

Özet: Tüzel kişiliğin sona ermesinden önceki dönemlere ilişkin olsa dahi tüzel kişiliği sona ermiş şirket adına idari işlem tesis edilmesi hiçbir hukuksal sonuç doğurmayacağı gibi bu şirketlerin yargı mercileri önünde temsil edilebilmelerine de olanak bulunmadığından ısrar kararının bozulması gerektiği hakkında

8- VDDK, E:2023/528, K:2025/17, 05/02/2025

(6183 sayılı Kanun, 7143 sayılı Kanun, ödeme emri, kanuni temsilci, yapılandırma, karar verilmesine yer olmadığı)

Özet: Kanuni temsilci sıfatıyla düzenlenen ödeme emrinin iptali istemiyle açılan davada, asıl amme borçluslu limited şirketin, aralarında dava konusu ödeme emri içeriği amme alacağının da bulunduğu birtakım vergi borçlarını 7143 sayılı Kanun kapsamında yapılandığına ilişkin anlaşılması karşısında, konusu kalmayan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmek üzere ısrar kararının bozulması gerektiği

9- VDDK, E:2024/320, K:2025/26, 05/02/2025

(6183 sayılı Kanun, 6736 sayılı Kanun, haciz, haciz konulan taşınmazın dava devam ederken satılması, yapılandırılarak tecil edilen borçlar için takip yapılması, yapılandırmanın ihlali)

Özet:

i. İdari yargı mercilerince yapılacak yargısal denetimde dava konusu idari işlemin tesis edildiği tarih itibarıyla mevcut olan hukuksal durum dikkate alınarak karar verilmesinin idari yargılama hukukunun genel ilkelerinden biri olduğu, bu bakımdan, dava açıldıktan sonra dava konusu haciz işleminin yürütmesinin durdurulması yönünde karar verilmesi üzerine yürütmenin durdurulması kararının uygulanması amacıyla davacının taşınmazına konulan haczin kaldırılmasının

ardından davacının haciz konulan söz konusu taşınmazı üçüncü bir kişiye satmış olmasının, dava konusu edilen haczin hukuka uygunluk denetiminin yapılmasına engel oluşturmadığı sonucuna varıldığı

ii. Davacı tarafından 6736 sayılı Kanun uyarınca yapılandırılarak tecil edilen borçlara ilişkin olarak bir takvim yılında ikiden fazla taksitin vadesinde ödenmemesi karşısında 6736 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (6) numaralı fıkrası uyarınca davacının anılan Kanun hükümlerinden yararlanma hakkını kaybettiği, davalı idarece, bu durum dikkate alınarak Kanun hükümlerinden yararlanma hakkının kaybedildiği tarihte yapılandırmanın kaldırılması gerekirken gecikmeli olarak yapılandırmanın kaldırıldığı

iii. Yapılandırmadan yararlanma hakkının kaybedildiği tarih ile yapılandırmanın idarece kaldırıldığı tarih arasında geçen süre boyunca yapılandırmanın geçerli olduğundan bahsedilemeyeceği, dolayısıyla bu iki tarih arasında uygulanan dava konusu hacizde bu yönüyle hukuka aykırılık görülmediği

10- VDDK, E:2023/181, K:2025/30, 05/02/2025

(6111 sayılı Kanun, matrah artırımı, artırımda bulunulan yıllara ilişkin olarak inceleme ve tarhiyat yapılamaması)

Özet: 6111 sayılı Kanun uyarınca katma değer vergisi yönünden matrah artırımında bulunulmasına rağmen matrah artırımı sonucu tahakkuk eden vergilere ilişkin taksitlerin süresinde ödenmemesi halinde artırımda bulunulan yıllara ilişkin olarak katma değer vergisi incelemesi ve tarhiyatı yapılamayacağı

11- VDDK, E:2024/775, K:2025/28, 05/02/2025

(Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı, düzeltme/şikâyet başvurusu, vergi hatası, hukuki yorum)

Özet: Anayasa Mahkemesinin, Damga Vergisi Kanunu'ndaki uluslararası ihale tanımında yer alan "ve yabancı firmalarca da teklif verilen" ibaresini iptal etmesi nedeniyle üstlenilen işin döviz kazandırıcı faaliyet kapsamında değerlendirilmesi, dolayısıyla damga vergisinden istisna edilmesi gerektiği iddiasıyla yapılan düzeltme/şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işleme karşı açılan davada iddia

edilen hususun vergi hatası kapsamında değerlendirilemeyeceği, Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun 22/07/2023 tarih ve 32256 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 07/06/2023 tarih ve E:2023/2, K:2023/4 sayılı kararının da bu yönde olduğu

12- VDDK, E:2024/793, K:2025/37, 05/02/2025

(213 sayılı Kanun, 2577 sayılı Kanun, düzeltme başvurusu, İYUK 10. madde başvurusu, merciine tevdi)

Özet:

i. Uyuşmazlıkta, davacı tarafından, 04/07/2023 tarihinde idare kayıtlarına giren dilekçe ile ihale konusu işe ilişkin ihale kararı, sözleşme ve hak ediş ödemelerine dair belgeler üzerinden ödenen damga vergisinin, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca iadesinin istendiği

ii. Anılan dilekçede açıkça, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı neticesinde oluşan yeni hukuki durum nedeniyle 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesi uyarınca başvuru yapıldığının, bu kapsamda yapılan başvurunun genel zamanaşımı süresi olan on yıllık süreye tabi olduğunun belirtildiği

iii. Bu durumda, dava konusu işlemin 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesi kapsamında yapılan bir başvuru üzerine tesis edildiğinin kabulüyle dava açma süresi, başvuru süresi ve zamanaşımı süresi gibi hususlar da değerlendirilerek karar verilmesi gerekirken, davacı tarafından yapılan başvurunun 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 122. maddesi kapsamında yapılmış bir düzeltme başvurusu olarak değerlendirilmesi neticesinde şikâyet yoluna başvurulmadan açılan davada dava dilekçesinin Gelir İdaresi Başkanlığına tevdiine dair vergi mahkemesi kararına yöneltilen istinaf isteminin reddi yolundaki bölge idare mahkemesi kararında hukuka uygunluk bulunmadığı

13- VDDK, E:2024/780, K:2025/54, 05/02/2025

(Vergi Usul Kanunu, düzeltme zamanaşımı, hak ediş belgeleri, damga vergisi)

Özet: Davacı tarafından 2005 ila 2016 yılları arasında düzenlenen hak ediş belgeleri üzerinden ödenen damga vergisinin, Anayasa Mahkemesinin 24/12/2020 tarih ve E:2020/15, K:2020/78 sayılı kararıyla ortaya çıkan hukuki durum nedeniyle

iadesi talebiyle yapılan düzeltme başvurusunun 27/01/2022 tarihli dilekçeyle yapıldığı görülen olayda, düzeltme başvurusunun yapıldığı tarih itibarıyla 2005 ila 2016 yıllarına ilişkin zamanaşımı süresi dolduğundan, anılan yıllara ilişkin vergi hatalarının düzeltilmesine olanak bulunmadığı

14- VDDK, E:2023/388, K:2025/47, 05/02/2025

(193 sayılı Kanun, geçici 61. madde, yatırım indirimi istisnası, temettü vergilendirmesi, çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması)

Özet:

i. Anayasa Mahkemesinin Ford Motor Company (B. No: 2014/13518, 26/10/2017) kararında, 193 sayılı Kanun'un geçici 61. maddesi uyarınca uygulanan %19,8 oranındaki stopajın mahiyetine ilişkin Danıştayın Üçüncü ve Dördüncü daireleri arasında farklı içtihatların bulunması ve Kanun'un yürürlüğe girmesinin üzerinden uzun süre geçmesine rağmen ilgili hükmün yorumunda yeknesaklığın sağlanamaması nedeniyle hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerinin zedelendiği ve Anayasa'nun 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmişse de aynı hususun vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında değerlendirilmesine yönelik şikâyet başvurusunun reddi üzerine açılan davalarda, hâlihazırda Danıştay Daireleri arasında içtihat farklılığının bulunmadığı

ii. Almanya'da mukim davacı şirketin %100 hisse sahibi olduğu anonim şirketin yatırım indirimi istisnasından yararlandığı kazançlarından henüz kâr payı dağıtımı yapılmayan 2013 ila 2016 vergilendirme dönemlerinde 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 61. maddesi uyarınca %19,8 oranında yapılan gelir (stopaj) vergisi kesintilerinin, 12/09/2018 tarihinde davacıya yapılan kâr payı dağıtımı işlemi üzerine çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması uyarınca %5 oranını aşan kısmının haksız hale geldiği ve anılan dönemlerde fazla kesinti yapıldığından bahisle aradaki (%14,8 oranında) farka isabet eden vergilerin iadesi istemiyle Almanya'da mukim davacı şirket tarafından yapılan başvurusunun vergi hatalarının düzeltilmesine ilişkin hükümler kapsamında incelenemeyeceği

iii. Yatırım indirimi istisnasından yararlanan kazanç üzerinden 193 sayılı Kanun'un geçici 61. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca yapılan kesintinin temettü vergilendirmesi mahiyetinde olup olmadığına ilişkin incelemenin hukuki yorum gerektirdiği ve vergi hatasının bulunmadığı

15- VDDK, E:2023/818, K:2025/58, 05/02/2025

İçtihat değişikliği/Önceki içtihat: VDDK, E:2021/502, K:2023/117, 15/02/2023

(Katma Değer Vergisi Kanunu, Vergi Usul Kanunu, emsal bedel takdiri ile birlikte imha edilen emtia, zayi mal, kıymeti düşen mal, indirilemeyecek katma değer vergisi)

Özet: Cam kırığı haline getirilmek suretiyle imha edilen cam niteliğindeki emtianın belirli bir ekonomik değere sahip olduğu görüldüğünden 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 30. maddesinin birinci fıkrasının (c) işaretli bendi uyarınca zayi mal olarak kabul edilemeyeceği ve bu emtia nedeniyle yüklenilen katma değer vergisinin indirim konusu edilebileceği

16- VDDK, E:2024/610, K:2025/53, 05/02/2025

(Vergi Usul Kanunu, ihtirazi kayıt, süresinden sonra verilen düzeltme beyannamesi, idarenin müeyyideli yazısı)

Özet: Davalı idarenin müeyyideli yazısı olmaksızın süresinden sonra ihtirazi kayıtlarla verilen düzeltme beyannamesine konulan ihtirazi kaydın, bu beyanname üzerine tahakkuk eden vergiye dava açma hakkı vermeyeceği

17- VDDK, E:2023/931, K:2025/49, 05/02/2025

(İhtirazi kayıt, süresinden sonra verilen düzeltme beyannamesi, özelge)

Özet: Beyanname vermeden önce özelge talebinde bulunan ve tereddüte düştüğü husus bilgisi dahilinde olmasına rağmen kanuni süresinde verdiği beyannameye ihtirazi kayıt koymayarak bu hususu yargı mercii önüne taşımayan davacının, özelge talebine olumsuz yönde cevap verilmesi üzerine kanuni süresinden sonra verdiği beyannameye koyduğu ihtirazi kaydın, bu beyanname nedeniyle tahakkuk eden vergilere dava açma hakkı vermeyeceği

18- VDDK, E:2023/393, K:2025/67, 05/02/2025

(6183 sayılı Kanun, ödeme emri, tasfiye dönemine ilişkin vergi borcu nedeniyle kanuni temsilci sıfatıyla düzenlenen ödeme emri)

Özet: Davacı adına kanuni temsilcisi ve tasfiye memuru olduğu limited şirketin tasfiye dönemine ilişkin vergi borçlarının tahsili amacıyla kanuni temsilci sıfatıyla ödeme emri düzenlenmiş olsa da davacının tasfiye dönemine ilişkin borçlardan sorumluluğu incelenerek karar verilmesi gerektiği

19- VDDK, E:2023/276, K:2025/63, 05/02/2025

(Vergi Usul Kanunu, katma değer vergisi, re'sen tarh sebebi, takdir komisyonuna sevk, tarh zamanaşımı, takdir komisyonunun görev ve yetkileri)

Özet:

i. Mükellef hakkında düzenlenen inceleme raporlarının takdir komisyonunca done olarak kullanılmasında hukuka aykırılık bulunmadığı,

ii. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun süregelen içtihadı uyarınca dava konusu edilebilir nitelikteki tarh işleminin dayanağı olan takdir komisyonu kararının alındığı tarih itibarıyla resen tarh nedeninin bulunmasının gerekli ve yeterli olduğu

iii. Kanun'da takdir komisyonuna başvurulmasına bağlanan ve belirlilik ile öngörülebilirlik arz eden hukuki sonuç zamanaşımının durması olduğundan takdir komisyonuna sevkle tarh zamanaşımının durduğu,

iv. Uyuşmazlıkta takdir komisyonu kararının alındığı tarihte davacı hakkında düzenlenmiş bulunan ve takdir komisyonunca dikkate alınarak karar verilen vergi tekniği raporunun incelenmesi suretiyle davacının katma değer vergisi indiriminden yararlanma şartlarını yerine getirip getirmediği ve katma değer vergisi indirimlerinin reddi suretiyle tarh edilen cezalı vergilerin davacının yeniden oluşturulan katma değer vergisi beyan tablosuna uygun olarak belirlenip belirlenmediği araştırılarak karar verilmesinin gerektiği

20- VDDK, E:2023/1725, K:2025/64, 05/02/2025

(Serbest muhasebeci mali müşavir, vergi ziyai cezası, iştirak, davanın süre aşımı nedeni ile reddi)

Özet:

i. Asıl borçlu şirketle ilgili davanın süre aşımı nedeniyle sonuçlanması nedeniyle vergi mahkemesinin bu şirketle ilgili davada bozma kararı öncesinde verdiği kararda yer alan değerlendirmelerin hukuki varlığını sürdürdüğünden sözü edilemeyeceğinden asıl borçlu şirketin fiiline iştirak nedeniyle davacı adına kesilen cezanın hukuka uygunluğunun değerlendirildiği bu davada vergi mahkemesinin önceki kararında yer alan hukuki değerlendirmelere dayanarak hüküm kurulmasında hukuka uygunluk bulunmadığı,

ii. Uyuşmazlıkta davacının asıl borçlu şirketin fiiline iştirak edip etmediği yönünden inceleme yapılarak dava konusu cezanın hukuka uygun olup olmadığı değerlendirilmesinin gerektiği

21- VDDK, E:2023/1659, K:2025/66, 05/02/2025

(Bandrolsüz sigara, ihbarnamenin dayanağı, takdir komisyonu kararı, arama ve el koyma tutanağı)

Özet: Davacının bandrolsüz sigaraları bulundurduğu 12/05/2015 tarihli tutanak ile usulüne uygun bir şekilde tespit edilerek TAPDK'nin değerlendirme raporunda yakalanan sigaraların emsal bedeli üzerinden belirlenen miktarın takdir komisyonu kararında matrah farkı olarak dikkate alınmasının cezalı tarhiyatı bu yönden hukuka aykırı kılmayacağı

**KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA
KURUMU KARARLARI**

26 Haziran 2025 PERŞEMBE

Resmî Gazete

Sayı : 32938

KURUL KARARI

Kişisel Verileri Koruma Kurumundan:

KARAR

Karar Tarihi : 10/06/2025
Karar No : 2025/1072
Toplantı Sıra Sayısı : 2025/18
Konu Özeti : Ürün ve Hizmet Sunumu Sırasında İlgili Kişilere SMS ile Doğrulama Kodu Gönderilmesi Suretiyle Kişisel Verilerin İşlenmesi Hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulu İlke Kararı

Toplantıya Katılan Üyeler
Başkan : Prof. Dr. Faruk BİLİR
Üyeler : Cennet ALAS ŞEKERBAY, Bayram ARSLAN, Şaban BABA,
Muhammed Serdar CAFOĞLU, Dr. Ayşenur KURTOĞLU

Kişisel Verileri Koruma Kurumuna (Kurul) intikal eden muhtelif sayıda şikâyet ve ihbarda, ürün ve hizmet sunumlarına ilişkin süreçlerde (ödeme yapma, kayıt açma, üyelik oluşturma, teklif oluşturma ve benzeri işlemler esnasında) ilgili kişilerin iletişim bilgilerinin talep edildiği ve akabinde ilgili kişilere SMS ile doğrulama kodu gönderildiği ve ödemelerinin tamamlanması, fatura oluşturulması, faturanın iletişim adresine iletilmesi ya da bilgilerinin güncellenmesi için gerekli olduğu gerekçesi öne sürülerek söz konusu kodun görevliye bildirilmesinin/sisteme girilmesinin istenildiği ancak bahse konu işlemin akabinde ilgili kişilere söz konusu veri sorumlusunun faaliyetleri ile ilgili ticari elektronik ileti gönderildiği iddialarına yer verildiği görülmektedir.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu (Kurul) tarafından, söz konusu şikâyet ve ihbarlara yönelik yapılan incelemelerde ilgili kişilere ürün ve hizmet sunumlarına ilişkin süreçlerde (ödeme yapma, kayıt açma, üyelik oluşturma, teklif oluşturma ve benzeri işlemler esnasında) doğrulama kodu gönderilen SMS'lerin içeriklerinde ya da SMS gönderimi öncesinde veri sorumlusunca veya yetkilendirdiği kişilerce herhangi bir aydınlatma yapılmadığı ve/veya söz konusu kodun ödeme işlemlerinin tamamlanması ya da bilgilerinin güncellenmesi için gerekli olduğu gerekçesi ile istenilmesine rağmen veri sorumlusu tarafından bu yolla ticari elektronik ileti gönderimine ilişkin açık rıza alınması suretiyle ilgili kişilerin yanıltıldığı tespit edilmiştir.

Bilindiği üzere;

- 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun (Kanun) 5'inci maddesinde kişisel verilerin işlenme şartları düzenlenmiştir. Buna göre Kanun'un 5'inci maddesinin birinci fıkrasında kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceği hükme bağlandıktan sonra, ikinci fıkrasında ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin işlenmesinin mümkün olduğu işleme şartları sayılmıştır.

- Kanun'un 3'üncü maddesinde açık rıza; "*belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza*" şeklinde tanımlanmış olup söz konusu tanımdan açık rızanın taşınması gereken üç unsurunun bulunduğu görülmektedir. Öncelikle, alınan açık rızanın belirli bir konuya ilişkin ve o konu ile sınırlı olması, diğer bir ifade ile veri sorumlusu tarafından açık rıza beyanının hangi konuya ilişkin olarak talep edildiğinin açıkça ortaya konulması gerekmektedir. Eğer birden çok kategoriye ilişkin verinin işlenmesine dair açık rıza beyanında bulunulacaksa, açık rızanın hangi verilerin ve ne amaçlarla işleneceği gibi işlemenin farklı hususlarını da kapsamı zorunluluk arz etmektedir. Açık rıza bir irade beyanı olup kişinin özgür bir şekilde rıza gösterebilmesi için neye rıza gösterdiğini de bilmesi, bu anlamda kişinin sadece konu üzerinde değil, aynı zamanda rızasının sonuçları üzerinde de tam bilgi sahibi olması gerekmektedir. Son olarak irade beyanı olan açık rıza, kişinin yaptığı davranışın bilincinde ve kendi kararı olması halinde geçerlilik kazanacaktır. Cebir, tehdit, hata ve hile gibi kişinin iradesini sakatlayacak her türlü durum kişisel verilerin işlenmesi için verilen açık rızayı da sakatlayacak, bu gibi durumlarda bir özgür irade açıklamasından bahsedilemeyecektir. Ayrıca, ilgili kişinin açık rızasının alınması bir ürün veya hizmetin sunulmasının ya da ürün veya hizmetten yararlandırmanın ön şartı olarak ileri sürüldüğünde de özgür irade unsuru zedelendiğinden geçerli bir açık rızadan söz edilemeyecektir.

- Kanun'un 10'uncu maddesi gereğince, kişisel verilerin elde edilmesi sırasında veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişi tarafından ilgili kişilere; veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, kişisel verilerin hangi amaçla işleneceği, işlenen kişisel verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabilceği, kişisel veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi, Kanun'un 11'inci maddesinde sayılan diğer hakları konusunda bilgi verilmek suretiyle aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, aydınlatma yükümlülüğü gerek açık rıza alınması gerekse de Kanun'daki diğer kişisel veri işleme şartlarının sağlanmasından bağımsız olarak yerine getirilmesi gereken bir yükümlülüktür. Bununla birlikte, kişisel veri işleme faaliyetinin ilgili kişinin açık rızasına dayanarak gerçekleştirilmesi durumunda, veri sorumlusu tarafından aydınlatma yükümlülüğü ile açık rıza alınması işlemlerinin ayrı ayrı yerine getirilmesi gerekmektedir. Veri sorumluları tarafından yapılacak aydınlatma, Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ hükümlerine de uygun olmalıdır.

- Öte yandan, Kanun'un 12'nci maddesinde veri sorumlularının veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerine yer verilmiş olup söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde Kanun hükümleri gereğince veri sorumluları hakkında Kanun'un 18'inci maddesinde düzenlenen yaptırımların uygulanması gerekmektedir.

Bu kapsamda, yaygın olarak uygulandığı anlaşılan somut duruma ilişkin olarak Kurul tarafından yapılan değerlendirmeler neticesinde;

- Ürün ve hizmet sunumlarına ilişkin süreçlerde (ödeme yapma, kayıt açma, üyelik oluşturma, teklif oluşturma ve benzeri işlemler esnasında) ilgili kişilerin telefonuna gönderilecek olan SMS'in amacının ne olduğu ve bu SMS ile iletilen kodun verilmesi halinde ne gibi sonuçlar doğuracağı hususunun, katmanlı aydınlatmanın bir gereği olarak ilk aşamada veri sorumlusunun görevlileri tarafından ilgili kişilere açık ve anlaşılır bir biçimde aktarılması, ayrıca aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilebilmesi amacıyla söz konusu SMS içeriklerinde de gerekli bilgilendirme kanallarının sağlanması,
- İlgili kişilere SMS ile doğrulama kodu gönderilerek üyelik sözleşmesinin onaylanması, kişisel verileri işleme izni alınması, ticari elektronik ileti onayı alınması vb. birbirinden farklı işleme faaliyetlerinin tek bir eylemle gerçekleştirilmesine yönelik uygulamalara son verilmesi, açık rıza ile gerçekleştirilmesi gereken işleme faaliyetlerine yönelik seçenek sunulmak suretiyle ilgili kişilerden ayrı ayrı açık rıza alınması,
- Bunun yanı sıra, veri sorumlularınca açık rıza alınması ve aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi işlemlerinin ayrı ayrı gerçekleştirilmesi,
- Ticari elektronik ileti gönderimi için açık rıza alınmasını teminen SMS doğrulama kodu gönderilmesine yönelik bir uygulamaya gidilmesi halinde ise söz konusu işlemde alınacak açık rızanın Kanun'da belirtilen tüm unsurları kapsamaması,
- Ticari elektronik ileti gönderilmesi amacıyla kişisel verilerin işlenmesine açık rıza verilmesinin ürün ve hizmet sunumunun tamamlanabilmesi için zorunlu bir unsur şeklinde ilgili kişilere sunulmaması, aksi takdirde söz konusu uygulamanın açık rızanın unsurlarından olan "bilgilendirmeye dayanma ve özgür iradeyle açıklanma" unsurlarının zedelenmesine sebep olabileceği, bu nedenle tüm süreçlerin Kanun'a uygun şekilde gerçekleştirilmesi,
- Bu kapsamda ticari elektronik ileti gönderilmesi amacıyla kişisel verilerin işlenmesine yönelik açık rızanın, ürün ve hizmet sunumunun tamamlanmasından sonra talep edilmesi veya gerek SMS içeriklerinde gerekse veri sorumlusu tarafından fiziksel ortamda veya dijital ortamda yapılan bilgilendirmelerde söz konusu kodun görevli ile paylaşılması suretiyle verilen rızanın ürün ve hizmet sunumunun tamamlanması için zorunlu olmadığı, kodun verilmemesi halinde de her zaman ürün ve hizmet sunulabileceği, kod ile verilen izinlerin ve tercihlerin istendiği zaman değiştirilebileceği bilgisine net bir şekilde yer verilmesi yöntemlerinin tercih edilmesi ile ticari elektronik ileti iznine yönelik açık rızanın ürün ve hizmet sunumunun zorunlu bir unsuru gibi algılanmasının önüne geçilmesi,
- Bahse konu işlemlerin hukuka uygunluğunun sağlanmasını teminen veri sorumluları tarafından bu süreçlerde yer alan personele yönelik gerekli eğitim ve farkındalık çalışmalarının periyodik olarak yürütülmesi

gerektiği kararlaştırılmıştır.

Ayrıca, Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrası "*Veri sorumlusu; a) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, b) Kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek, c) Kişisel verilerin muhafazasını sağlamak, amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır.*" hükmünü amirdir.

Bu çerçevede yukarıda belirtilen hususların, Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca kişisel verilerin hukuka uygun işlenmesini teminen veri sorumluları tarafından alınması gereken idari ve teknik tedbirlerden olduğu ve belirtilen hususlara uygun hareket edilmediğinin tespiti halinde ilgili veri sorumluları hakkında Kanun'un 18'inci maddesi hükümleri çerçevesinde işlem tesis edileceği hususunda **kamuoyunun bilgilendirilmesi ve bu kapsamda Kanun'un 15'inci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca İlke Kararı alınarak Resmi Gazete'de ve Kurumun internet sitesinde yayımlanmasına oybirliği ile karar verilmiştir.**

UYGULAMADA AVUKAT

HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖNÜNDEKİ KOCA BİR ENGEL: HUKUK MESLEKLERİNE GİRİŞ SINAVI

Mısra DEMİRTAŞ¹

Adalet sistemimizin temel taşlarından biri olan hukukçuların kalitesini ve niteliğini güvence altına almak amacıyla düzenlenen Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı (HMGS) İlk olarak 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun ek 41 inci maddesinde düzenlenen ve detayları 8 Mayıs 2024 yılında yayınlanan Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı ve İdari Yargı Ön Sınavı isimli yönetmelikle düzenlenen, Türkiye’de Hukuk Fakültesinde okuyan ve yurt dışında hukuk öğrenimi görüp Türkiye’de denklik almak isteyen yaklaşık yüz elli bin öğrenciyi yakından ilgilendiriyor.

Sınav içerik olarak hukuk fakültesinde eğitimi verilen;

- Anayasa Hukuku
- Anayasa Yargısı
- İdare Hukuku
- İdari Yargılama Usulü
- Medeni Hukuk
- Borçlar Hukuku
- Ticaret Hukuku
- Hukuk Yargılama Usulü
- İcra ve İflas Hukuku
- Ceza Hukuku
- Ceza Yargılama Usulü

1 Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu

- İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku (Sosyal Güvenlik Hukuku, 2025 Nisan HMGS-1 Sınavı'nda eklenmiştir.)

- Vergi Hukuku

- Vergi Usul Hukuku

- Avukatlık Hukuku

- Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi

- Türk Hukuk Tarihi

- Milletlerarası Hukuk (Bu ders 2025 Nisan HMGS-1 Sınavı'nda eklenmiştir.)

- Milletlerarası Özel Hukuk (Bu ders 2025 Nisan HMGS-1 Sınavı'nda eklenmiştir.)

- Genel Kamu Hukuku (Bu ders 2025 Nisan HMGS-1 Sınavı'nda eklenmiştir.)

Derslerini içeren 120 adet çoktan seçmeli test sorusundan oluşuyor. Sınavda “başarılı” sayılabilmek ve hakim savcılık, avukatlık, noterlik gibi hukuk mesleklerini yapabilmek için ise %70 oranında başarılı olmak gerekiyor.

Bu sınav, yalnızca teorik hukuk bilgisini değil; aynı zamanda adayların analitik düşünme, hukuki muhakeme yürütme ve sorunlara çözüm üretme becerilerini ölçerek meslek standartlarını yükseltmeyi ve kamu yararını korumayı amaçlamaktadır. Ancak uygulamaya bakıldığında, bu idealist hedeflere rağmen sınav sürecinin birçok öğrenci açısından ciddi mağduriyetlere yol açtığı görülmektedir. Zira sınava ilişkin detaylar 2024 yılının Mayıs ayında ilan edilmiş, ilk sınav ise 28 Eylül 2024 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Hukuk fakültelerinde akademik yılın genellikle Haziran–Temmuz aylarında sona erdiği (yaz okulu ve bütünleme sınavları da dikkate alındığında bazı okullarda bu sürenin Ağustos’a sarktığı) düşünüldüğünde, adaylara sınava hazırlanmak için son derece sınırlı bir süre tanınmıştır. Üstelik sınavın kapsamına ilişkin örnek soru ya da açıklayıcı materyal de paylaşılmamış, bu durum adayların belirsizlik içinde hazırlanmasına neden olmuştur. Tüm bu etkenler, sınavın şeffaflık ve öngörülebilirlik ilkeleriyle ne derece örtüştüğü konusunda ciddi soru işaretleri doğurmuştur. Nitekim

Eylül 2024'te gerçekleştirilen ilk Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı (HMGS), hukuk fakültelerinde verilen eğitimin temel felsefesinden uzak bir yapıya sahip olmuştur. Sınav, büyük ölçüde kanun metinlerinin ezberlenmesine dayalı sorular içerirken; analitik düşünme, yorum yapma ve hukuki problem çözme gibi temel yetkinlikleri ölçmekten uzak kalmıştır. Öğrencilerin lisans eğitimi boyunca geliştirdikleri muhakeme becerileri yerine, ezber gücünün ön plana çıkarıldığı bir sınav formatı benimsenmiş ve bu durum kamuoyunda yoğun eleştirilere neden olmuştur. Ayrıca sınavdan başarılı sayılabilmek için %70 gibi yüksek bir baraj belirlenmiş olması da tepkileri artırmıştır. Türkiye'nin en yüksek puanlarıyla hukuk fakültesine yerleşen ve yıllarca disiplinli şekilde çalışan öğrencilerin -resmi olmayan verilere göre- yalnızca %43'ünün bu sınavı geçerek 'başarılı' sayılmış olması, söz konusu uygulamanın adalet ve ölçme-değerlendirme ilkeleriyle ne ölçüde bağdaştığını sorgulatmaktadır.

İlk sınavda başarılı olamayan adaylar, bir sonraki sınavın Nisan ayında düzenlenecek olması nedeniyle yaklaşık altı aylık bir bekleme sürecine girmiştir. Bu süreçte, mezuniyetlerini tamamlamış ancak mesleğe adım atma imkânı bulamayan birçok genç hukukçu, diplomalı fakat işsiz bir konumda sınava hazırlanmaya devam etmek zorunda kalmıştır. Söz konusu durum, yalnızca bireysel psikolojik ve ekonomik sıkıntılara yol açmakla kalmamış; aynı zamanda hukuk mesleklerine giriş sisteminin sosyal boyutuna ilişkin bazı yapısal sorunları da gündeme getirmiştir.

Tüm bu hususlar bir yana bırakıldığında, Nisan 2025 sınavına ilişkin yönetmelikte değişiklikler yapılarak ders ve soru sayısı artırılmıştır. Buna göre, Eylül 2024 HMGS sınavının aksine, adaylar bu sınavda 100 yerine 120 sorudan sorumlu tutulmuş ve yine %70 başarı oranını yakalamaları gerekmektedir; bu da yaklaşık 84 doğru cevaba tekabül etmektedir. Nisan 2025 HMGS sınavına, çoğunluğu Eylül sınavında başarısız olan kişilerin oluşturduğu yaklaşık 5.818 aday katılmıştır. Resmi olmayan verilere göre, bu adayların yalnızca %23'ü sınavı geçebilmiştir. Başarı oranındaki bu belirgin düşüş, öğrencilerin psikolojik olarak olumsuz etkilenmesine yol açmakla kalmayıp, aynı zamanda hukuk fakültelerinde verilen eği-

timin niteliği ve yeterliliği konusunda da önemli tartışmaların doğmasına sebep olmaktadır.

Sınavın ezbere dayalı oluşu ve yüksek başarı barajı gibi eleştiriler bir yana bırakıldığında, adaylar açısından en ağır sonuç doğuran husus, sınav süreci devam ederken yasal avukatlık stajının başlatılamamasıdır. 2024 Eylül ve 2025 Nisan HMGS sınavlarının başarı oranları değerlendirildiğinde, binlerce hukuk mezununun her iki sınavdan da başarısız olduğu ve bu nedenle mesleğe geçiş süreçlerinin fiilen durma noktasına geldiği görülmektedir. Bu durum, çok sayıda mezunun yaklaşık bir yıldır “diplomalı işsiz” konumunda kalmasına neden olmuştur. Mezunların bir kısmı, alan dışı, güvencesiz ve düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalmakta; bir kısmı ise çok düşük ücretlerle, herhangi bir hukuki yetkisi olmaksızın “sözde stajyer” sıfatıyla ofislerde istihdam edilmekte ve yalnızca mesleğe dair bir şeyler öğrenmeye çalışmaktadır. Tüm bu süreç, yalnızca ekonomik değil; aynı zamanda psikolojik ve mesleki olarak da yıpratıcı sonuçlar doğurmakta, adayların mesleğe duyduğu motivasyonu ve güveni zedelemektedir.

Öğrenciler üzerindeki tüm bu olumsuzluklara rağmen, ülkede yeni uygulamaya konulan bu sınav, özel yayınevleri ve kurslar açısından hızla ticarileşen bir alan hâline gelmiştir. Sınava ilişkin yönetmelik yayımlandıktan hemen sonra, çeşitli yayınevleri ve eğitim kuruluşları tarafından yüksek fiyatlarla kurs programları ve yardımcı kaynaklar piyasaya sürülmüş; bu durum, sınavla birlikte yeni bir eğitim pazarı oluşmasına neden olmuştur. Resmî kurumlar tarafından sınavla ilgili herhangi bir örnek soru, müfredat detayı ya da açıklayıcı kaynak paylaşılmaması, adayları büyük ölçüde özel kaynaklara bağımlı hâle getirmiştir. Bu zorunlu yönlendirme ekonomik eşitsizlikleri derinleştirmektedir.

Özetlemek gerekirse, Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı, teoride mesleğin niteliğini artırmaya ve hukuk sistemini güçlendirmeye yönelik olumlu bir adım olarak değerlendirilebilir. Nitekim ülkemizin gelişmiş hukuk sistemlerine sahip ülkeler arasına girebilmesi için nitelikli hukukçular yetiştirilmesi ve bu doğrultuda bir eleme mekanizmasının oluşturulması gerekliliği uzun süredir dile getirilen ve kanaatimce de isabetli bir yaklaşımdır. Ancak, uygulamaya

konulan sınav mevcut haliyle bu amaca hizmet etmekten uzak görünmektedir. Özellikle sınav kapsamının büyük ölçüde ezbere dayalı olması, sınav sürecinin planlanmasında baroların ve akademik çevrelerin görüşlerine yeterince başvurulmamış olması ve yüksek başarı dereceleriyle Türkiye'nin önde gelen hukuk fakültelerine yerleşen, eğitim hayatları boyunca yoğun emek harcıyarak mezun olan öğrencilerin bu sınavı geçmedikçe herhangi bir hukuk mesleğini icra edememeleri, sistemin temel sorunlarını ortaya koymaktadır. Bu faktörler, hem hukuk eğitiminin niteliğini zayıflatmakta hem de mezunlar açısından ciddi bir mağduriyet doğurarak sosyal adalet ve fırsat eşitliği ilkeleriyle çelişen bir tablo yaratmaktadır.

Bu bağlamda, sınav sisteminin amacıyla uygulaması arasında denge kurulmalı; mesleki yeterliliği gerçekten ölçen, şeffaf, erişilebilir ve adil bir yapıya kavuşturulması yönünde düzenlemelere gidilmesi elzemdir.

İhtiyati haciz aşamasında, borçluya ait araçlar hakkında ‘muhafaza işlemi’ yapılabilir mi?

Sicile kayıtlı motorlu araçlar hakkında ‘yakalama kararı’ verilebilir ve araçların kaydına ‘yakalama şerhi’ işlenebilir mi?

Av. Talih UYAR¹

- Bilindiği gibi; İİK’nın 261/II maddesi uyarınca, “ihtiyati haciz kararları 79 dan 99 uncuya kadar olan maddelerdeki haczin ne surette yapılacağına dair hükümlere göre icra edilir.”
- İİK’nın 88/II maddesinin, cümle 4 hükmüne göre “*haczedilmiş ancak muhafaza altına alınmamış mallar, satış talebi üzerine muhafaza altına alınır veya ihale alıcısına teslim hazır hale getirilir, aksi takdirde satış yapılamaz.*”, cümle 5 hükmüne göre de “*sicile kayıtlı motorlu kara araçları bakımından 106’ncı madde hükmü saklıdır*”.
- 7343 sayılı Kanun teklifi gerekçesinde “*sicile kayıtlı motorlu kara araçları bakımından, 106’ncı maddeye getirilen özel düzenleme uygulanacağı*” belirtilmiştir.
- İİK’nın 106/IV hükmüne göre “*Sicile kayıtlı motorlu kara araçları bakımından muhafaza, kıymet takdiri ve satış talebinin birlikte yapılması ve bunlara ilişkin giderlerin birlikte ve peşin olarak yatırılması zorunludur.*”
- İİK’nın 106/V hükmüne göre “*Kıymet takdiri ile satış giderlerinin sicile kayıtlı motorlu kara araçları bakımından ilaveten muhafaza giderinin tamamı satış talebiyle birlikte peşin olarak yatırılmazsa satış talebi vaki olamamış sayılır*”
- İİK’nın 106/VI hükmüne göre de “*Yukarıdaki fıkralar uyarınca satış talebiyle birlikte peşin olarak yatırılan miktarın satış işlemleri sırasında yetersiz kaldığı anlaşılırsa icra müdürü tarafından satış isteyene on beş günlük süre verilir ve bu sürede*

1 İzmir Barosu Avukatlarından (Dokuz Eylül Ün. Huk. Fak. E. Öğr. Görv.)

eksik miktar tamamlanmazsa satış talebi vaki olmamış sayılır”

Yukarıda açıklanan İİK'nın 106/IV deki '*muhafaza ve satış talebinin birlikte yapılması*' zorunluluğu, ihtiyati haciz aşamasında yerine getirilemeyeceğinden, bu aşamada muhafaza işlemi gibi, yakalama şerhi konulması da hukuken mümkün olmayacaktır. (Gündoğan, A. İhtiyati Hacizlerin İnfazında Sicile Kayıtlı Motorlu Kara Araçlarına Yakalama Şerhi Konulma Sorunu: Mevzuat ve Yargı Kararları Işığında Bir Değerlendirme "www.e-uyar.com")

Bu konuda *Bölge Adliye Mahkemeleri içtihatları ile Yargıtay'ın içtihatlarının ve Adalet Bakanlığı İcra İşleri Dairesi Başkanlığının Mütalâalarının* birbirleri ile çelişkili olduğunu görüyoruz...

Gerçekten;

- Kayseri BAM 5. HD, 2022/1820 E., 2022/1736 K. sayılı kararında, “ ihtiyati haciz kararına dayanılarak sicile kayıtlı araçlara konulan yakalama şerhinin, İİK m. 264/5 uyarınca ihtiyati haczin kesin hacze dönüşmediği ve satış istenemeyeceği' gerekçesiyle yerel mahkeme kararının kaldırılmasına” karar verilmiştir.
- Kayseri BAM 5. HD, 2024/472 E., 2024/479 K. sayılı kararında da benzer şekilde, “ ihtiyati haciz kararının tedbir niteliğini aşan yakalama şerhinin kaldırılması gerektiği' belirtilmiş, 'icra takibinin kesinleşmemesi ve satış aşamasına geçilmemesi nedeniyle yakalama işleminin hukuka aykırı olduğu' sonucuna varılmıştır.”
- Adana BAM 10. HD, 2024/1728 E., 2024/2399 K. sayılı kararında, Adalet Bakanlığı'nın 03.11.2023 tarihli yazısında yer alan 'yakalama konulmasına yönelik açık bir yasak bulunmadığı' yönündeki değerlendirmeye rağmen, Yargıtay 12. HD'nin 2022/13831 E., 2023/5379 K. ve 2024/432 E., 2024/5207 K. sayılı kararlarına atıfla, “ihtiyati haczin geçici bir koruma tedbiri olduğu ve satışa yönelik işlemlerin yapılamayacağı” vurgulanmıştır.
- Erzurum BAM 5. HD, 2024/1072 E., 2024/656 K. sayılı kararında da, “ihtiyati haciz aşamasında satış ve muhafaza işlemlerinin

yapılamayacağı, bu işlemlerin alacağın tahsiline yönelik olduğu ve geçici koruma tedbirleri kapsamında değerlendirilemeyeceği” belirtilmiştir.

- Yargıtay 12. HD, 2024/3420 E., 2024/4961 K. sayılı kararında ise, “ ‘hacizli taşınır malların muhafaza şekline ilişkin kararların temyiz kabiliyeti bulunmadığı’ belirtilmiş, ‘bu tür kararların kesin nitelikte olduğu’ ifade edilmiştir.”

Adalet Bakanlığı İcra İşleri Dairesi Başkanlığı’nın 03.11.2023 tarihli ve 86420598-392/10410 sayılı yazısında;

- “ - İhtiyati haciz kararının infazı sırasında yakalama şerhi konulmasına ilişkin İcra ve İflas Kanunu’nda açık bir yasak bulunmadığı,
- Bu nedenle, ihtiyati haciz kararına dayalı olarak yakalama şerhi konulmasının mümkün olduğu,
- İcra müdürlüğünün bu işlemi yapmamasının denetim merciinin icra hukuk mahkemesi olduğu,“

ifade edilmiştir.

Kanımızca; İhtiyati haciz sahibi alacaklı, ihtiyati haczi, kesin hacze dönüşmedikçe satış isteyemeyeceğinden (Bknz; 12. HD. 01.06.2017 T. 15389/8675; 12. HD. 16.03.2010 T. 24195/6048 “www.e-uyar.com”), İİK m. 106/IV’ de öngörülen ‘muhafaza ve satış talebi’ nin birlikte yapılması zorunluluğu yerine getirilemeyeceğinden, ihtiyati haciz aşamasında muhafaza işlemi yapılamayacak, dolayısı ile yakalama şerhi de konulamayacaktır. (Aynı görüşte; Gündoğan, A. a.g bilgi notu.)

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU

“ARABULUCULUK FAALİYETLERİ KAPSAMINDA AYDINLATMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN YERİNE GETİRİLMESİNE”

İlişkin Kamuoyu Duyurusu

Özel hukuk uyuşmazlıklarına yönelik alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden olan Arabuluculuk faaliyetlerinin usul ve esasları 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’nda (6325 sayılı Kanun) düzenlenmiştir.

Arabuluculuk, 6325 sayılı Kanun’un 2 nci maddesinde “Sistemik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretmediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemini”, Arabulucu ise “Arabuluculuk faaliyetini yürüten ve Bakanlıkça düzenlenen arabulucular siciline kaydedilmiş bulunan gerçek kişiyi” ifade eder şeklinde tanımlanmıştır

Arabulucuya başvuru yolu ihtiyari veya 6325 sayılı Kanun’un 18/A maddesi uyarınca dava şartı olarak uygulanmaktadır.

6325 sayılı Kanun’un “Tarafların aydınlatılması” başlıklı 11 inci maddesi “Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinin başında, tarafları arabuluculuğun esasları, süreci ve sonuçları hakkında gerektiği gibi aydınlatmakla yükümlüdür.” hükmünü amirdir.

Öte yandan, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun (6698 sayılı Kanun) 3 üncü maddesinde veri sorumlusu “Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sis-

teminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi” ifade etmektedir.

6698 sayılı Kanun’un 10 uncu maddesinde ise aydınlatma yükümlülüğü düzenlenmiştir. Aydınlatma yükümlülüğü veri sorumluları için bir yükümlülük olmakla birlikte kişisel verileri işlenen gerçek kişiler (ilgili kişiler) için de bir haktır. Söz konusu yükümlülük kapsamında asgari olarak; veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, veri işleme amacı, verilerin kimlere ve hangi amaçla aktarılabilceği, veri toplamanın yöntemi ve hukuki sebebi ile 6698 sayılı Kanun’un 11 inci maddesinde sayılan diğer hakları konusunda ilgili kişilerin bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır.

Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi, ilgili kişinin talebine bağlı bir yükümlülük değildir. Ayrıca veri sorumlusu, kişisel veri işlerken ilgili kişinin açık rızasının ya da diğer kişisel veri işleme şartlarından birinin bulunması durumlarının her birinde aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmelidir. Çünkü aydınlatma yükümlülüğü gerek açık rıza gerekse de Kanunda sayılan diğer kişisel veri işleme şartlarından bağımsız olarak her durumda yerine getirilmesi gereken bir yükümlülüktür. Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirildiğinin ispatı da veri sorumlusuna aittir. Aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken uyulacak usul ve esaslar “Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ”inde düzenlenmiştir.

Hukuka uygun bir kişisel veri işleme faaliyetinden söz edebilmek için en geç kişisel verilerin elde edilmesi sırasında; kişisel verilerin ilgili kişiden elde edilmemesi halinde ise kişisel verilerin elde edilmesinden itibaren makul bir süre içerisinde, kişisel verilerin ilgili kişi ile iletişim amacıyla kullanılacak olması durumunda, ilk iletişim kurulması esnasında, kişisel verilerin aktarılacak olması halinde, en geç kişisel verilerin ilk kez aktarımının yapılacağı esnada veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişilerce Kanun’un 10’uncu maddesinde sayılan hususlarda ilgili kişilere bilgi verilmesi gerekmektedir.

Arabulucular, 6698 sayılı Kanun'un uygulanması bakımından veri sorumlusu sıfatını haiz olup veri sorumlusunun yükümlülüklerine tabidir. Bununla birlikte, 6325 sayılı Kanun'un arz edilen hükümlerinden anlaşılacağı üzere arabulucunun hizmet sunduğu tarafları aydınlatmakla yükümlü olduğu hususlar ile 6698 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesindeki aydınlatma yükümlülüğünün içermesi gereken hususlar farklılık teşkil etmektedir.

Bu çerçevede, 6325 sayılı Kanun'un 11 inci maddesi uyarınca arabuluculuk faaliyetinin başında arabulucu tarafından arabuluculuğun esasları, süreci ve sonuçları hakkında taraflara bilgi verilmesi 6698 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesi düzenlenen aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirildiği anlamına gelmemekte olup, arabuluculuk faaliyetleri kapsamında işlenen kişisel verilere ilişkin arabulucu tarafından 6698 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesinde sayılan hususlarda ilgili kişilere ayrıca bilgi verilmesi suretiyle aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi gerekmektedir

Kamuoyuna saygı ile duyurulur.

Yayınlanma Tarihi: 13.01.2025

YARGITAY KARARI

Yargıtay Başkanlığından:

YARGITAY BÜYÜK GENEL KURUL KARARI

Sayı : 2025/1

Karar Tarihi : 26/06/2025

Yargıtay Başkanlar Kurulunun 19.06.2025 tarih, 2 Sayılı Kararı ile hazırlanan Yargıtay iş bölümü karar tasarımsı görüşmek üzere Yargıtay Büyük Genel Kurulu önceden belli edilen 26.06.2025 Perşembe günü saat 09.30'da İsmail Rüştü Cirit Konferans Salonunda Yargıtay Başkanı Ömer Kerkez başkanlığında toplandı.

İş Durum Çizelgeleri;

YARGITAY CEZA DAİRELERİ 01/01/2025 - 19/06/2025				
BİRİM ADI	2024 YILINDAN DEVİR	2025 YILINDA GELEN	2025 YILINDA KARARA ÇIKAN	2025 YILINDA DERDEST
1. Ceza Dairesi	7914	4311	4892	7333
2. Ceza Dairesi	30299	8490	11591	27198
3. Ceza Dairesi	67959	4423	17659	54723
4. Ceza Dairesi	29104	5783	11347	23540
5. Ceza Dairesi	9012	4728	7008	6732
6. Ceza Dairesi	12423	2853	6482	8794
7. Ceza Dairesi	30584	3459	9377	24666
8. Ceza Dairesi	21424	6124	4956	22592
9. Ceza Dairesi	33278	4935	5461	32752
10. Ceza Dairesi	26954	3810	6858	23906
11. Ceza Dairesi	25969	2741	7519	21191
12. Ceza Dairesi	13878	2015	5437	10456
TOPLAM	308798	53672	98587	263883

YARGITAY HUKUK DAİRELERİ 01/01/2025 - 19/06/2025				
BİRİM ADI	2024 YILINDAN DEVİR	2025 YILINDA GELEN	2025 YILINDA KARARA ÇIKAN	2025 YILINDA DERDEST
1. Hukuk Dairesi	3390	3163	3128	3425
2. Hukuk Dairesi	6457	5346	6132	5671
3. Hukuk Dairesi	2988	2700	3416	2272
4. Hukuk Dairesi	17300	7319	9586	15033
5. Hukuk Dairesi	8513	8684	9202	7995
6. Hukuk Dairesi	1971	1962	2440	1493
7. Hukuk Dairesi	2142	2964	3109	1997
8. Hukuk Dairesi	7137	3420	4705	5852
9. Hukuk Dairesi	1387	5112	5204	1295
10. Hukuk Dairesi	5950	10218	10278	5890
11. Hukuk Dairesi	3787	3411	4314	2884
12. Hukuk Dairesi	1658	4313	4666	1305
TOPLAM	62680	58612	66180	55112

YARGITAY GENEL KURULLARI 01/01/2025 - 19/06/2025				
BİRİM ADI	2024 YILINDAN DEVİR	2025 YILINDA GELEN	2025 YILINDA KARARA ÇIKAN	2025 YILINDA DERDEST
Ceza Genel Kurulu	895	271	258	908
Hukuk Genel Kurulu	538	432	365	605
TOPLAM	1433	703	623	1513

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI 01/01/2025 - 19/06/2025				
BİRİM ADI	2024 YILINDAN DEVİR	2025 YILINDA GELEN	2025 YILINDA KARARA ÇIKAN	2025 YILINDA DERDEST
Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı	20048	77068	66893	30223

Hukuk ve Ceza Dairelerinin iş durum çizelgeleri incelendi.

Daire başkanlarının işbölümüne ilişkin istek ve teklifleri değerlendirilip, dairelere yıl içinde gelen, yıl içinde çıkan ve devredilen dosya sayıları ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında bulunan dosya sayısı nazara alınarak işbölümü aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

GEREĞİ GÖRÜŞÜLDÜ:

D) YARGITAY HUKUK DAİRELERİ ARASINDA İŞBÖLÜMÜ

A) İŞBÖLÜMÜNÜN GENEL ESAS VE İLKELERİ

1) Yargıtay "Hukuk Daireleri" arasında işbölümü, temyiz incelemesinin sonuçlandırılmasında zaman kayıplarını önlemek, uzmanlaşmayı, akademik çalışma ve işbirliğini desteklemek, hukuksal sorunların çözümünde sorumluluk üstlenerek yönlendirici olabilmek ve Hukuk Dairelerinin hukuksal kimliklerini güçlendirmek amacıyla, aşağıda yer alan "ihtisas alanı ve temel görev esasları" çerçevesinde yapılır.

2) İhtisas Alanı;

2.1) Yargıtay "Hukuk Daireleri", "Medeni Hukuk Daireleri", "Gayrimenkul Hukuku Daireleri", "Borçlar ve Ticaret Hukuku Daireleri", "İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Daireleri" olmak üzere dört "ihtisas alanı" altında toplanır.

2.2) Her hukuk dairesi, kural olarak yalnızca bir ihtisas alanı altında yer alır.

2.3) Zaruret bulunması halinde bir hukuk dairesi, iki ihtisas alanı altında yer alabilir.

3) Temel Görev;

3.1) Her bir hukuk dairesi, ihtisas alanına giren temel görev ya da görevlere sahiptir.

3.2) Hukuk dairelerine, kural olarak, temel görevi ile bağdaşmayan görevler verilmez.

3.3) Zorunluluk bulunması halinde bir daireye, bu durum ortadan kalkıncaya kadar, ihtisas alanı ve temel görevi dışında da görev verilebilir.

B) ORTAK HÜKÜMLER

1) Bu işbölümüne ilişkin kararların yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla, 18.01.2024 tarihli ve 2024/1 sayılı Yargıtay Büyük Genel Kurulu kararı uyarınca dairelerin görevinde olup henüz temyiz incelemesi sonuçlanmayan dosyalar mevcut halleri ile bu işbölümü kararına göre görevli hale gelen daireye gönderilir ve temyiz incelemesi bu daire tarafından tamamlanır.

2) İlk derece mahkemelerinden temyiz incelemesi için gönderilen dava dosyalarından eksiklik, bozma ve sair nedenlerle mahalline geri çevrilmiş olanların temyiz incelemesi bu işbölümü kararına göre görevli hale gelen daire tarafından tamamlanır.

3) Temyiz incelemesi tamamlanarak mahalline gönderilen dosyalara ilişkin karar düzeltme istemlerinin incelemesi kararı veren daire tarafından tamamlanır.

4) Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulunun kararlarına göre görevli hale gelen daire, yeni işbölümüne ilişkin dosyalarda Yargıtaya ilk geliş tarihi itibarıyla görevli bulunmadığından bahisle görevsizlik kararı veremez.

5) Dosyanın, eksiklikleri nedeniyle geri çevrilmiş olması, temyiz inceleme görevinin benimsendiği anlamına gelmez.

6) Dairece hukuki nitelendirmenin yanlışlığı gerekçesiyle bozulan davada, mahkemece bozmaya uyularak yeniden yapılan yargılama üzerine hukuki niteliği değiştirerek verilen kararın temyiz incelemesi, görevli ilgili dairece yapılır.

7) Dairelerin, ihtisas alanları ve temel görevleri ile bağlantılı ve/veya ferisi durumunda bulunan davalar hakkında görevsizlik kararı verebilmesi, söz konusu davanın başka bir dairenin görevleri arasında açıkça yazılı olması şartına bağlıdır.

8) Daireler ön inceleme yapmadan duruşma günü veremezler. Ön inceleme yaparak duruşma gününü bildirir tebligat çıkartan daire görevsizlik kararı veremez.

9) Temyize konu davada eski kanun maddelerinin uygulanmış bulunması halinde görevin belirlenmesinde, bu maddelerde yazılı müesseselerin düzenlendiği yeni yasa maddeleri esas alınır. Bu işbölümü ile atf yapılan kanun maddelerinin değişmesi halinde, yeni kanunun karşılık gelen maddelerine atf yapılmış sayılır.

10) Bir davada, birden fazla hukuk dairesinin görevine giren uyumsuzluk söz konusu ise, temyiz incelemesi, uyumsuzluğu doğuran asıl hukuki ilişkiye ait hüküm ve kararları inceleyen daire tarafından yapılır. Uyumsuzluk konusu hukuki ilişki birden fazla dairenin görev alanına giren karma sözleşmeye yahut birden ziyade sözleşme türüne ayrı ayrı dayanıyorsa, temyiz incelemesi, bunlardan Türk Borçlar Kanunu'ndaki özel sözleşme türüne ilişkin davalara ait hüküm ve kararları incelemekle görevli daire tarafından yapılır.

11) Bir davada, uyumsuzluk konusu hukuki ilişki Türk Borçlar Kanunu'nda (TBK) yazılı özel sözleşme türleri arasındaki karma bir sözleşmeye ya da TBK'da düzenlenen birden fazla özel sözleşme türüne ayrı ayrı dayanıyorsa, temyiz incelemesi, özel sözleşme türlerinin kanunda yer aldığı sıralama dikkate alınarak önce düzenlenen sözleşme türüne ilişkin davalara ait hüküm ve kararları incelemekle görevli daire tarafından yapılır.

12) Yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi istemli davalar sonucu verilen kararlar ile hakemlerce ve hakemlere ilişkin her türlü işlemlerle ilgili hüküm ve kararların incelenmesi, esas davaya ait hüküm incelemekle görevli daire tarafından yapılır.

13) Ebnîye Kanunu, 2510 sayılı İskân Kanunu ve 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu gibi kanunlardan doğan ve ayın davası açılması imkânı bulunmayan durumlarda açılan tazminat davaları ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 125. maddesi hükmünden yararlanılmak suretiyle tazminata dönüştürülen davalara ilişkin olarak verilen hüküm ve kararların temyiz incelemesi, ayın uyumsuzluğunu inceleyecek daire tarafından yapılır.

14) 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 47. maddesi uyarınca, hâkimlerin fil ve kararlarından dolayı Devlet aleyhine açılan tazminat davalarının ilk derece yargılaması asıl davanın temyiz incelemesini yapmakla görevli ilgili hukuk dairesi tarafından yapılır.

15) Kararı veren mahkemenin ve tarafların sıfatına bakılmaksızın 7143 sayılı Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun ile 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'na eklenen geçici 16. maddesi gereğince verilen yapı kayıt belgelerinden kaynaklanan hüküm ve kararların incelemesi işbölümü kararındaki temel görev esas alınmak suretiyle ilgili hukuk dairesi tarafından yapılır.

16) Hukuk dairelerinin görevleri altında yer alan "hatırlatma"ların amacı, temyiz incelemesi ile görevli hukuk dairesinin belirlenmesinde sıklıkla karşılaşılabilecek yanlışlımları önlemek ve gözden kaçabilecek farklılıklara dikkat çekmektir.

17) Özel Dairelerce ilk derece mahkemesi sıfatıyla verilen görevsizlik kararlarının kesinleşmesi üzerine yargı yeri belirlenmesi (merci tayini) Hukuk Genel Kurulunca yapılır.

18) 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 286. maddesi uyarınca, bilirkişilerin hukuki sorumluluğundan kaynaklanan ve Devlet aleyhine açılan tazminat davaları sonucu bölge adliye mahkemesince verilen kararların incelenmesi asıl davanın temyiz incelemesini yapmakla görevli ilgili hukuk dairesi tarafından yapılır.

C) HUKUK DAİRELERİNİN GÖREVLERİ

BİRİNCİ HUKUK DAİRESİ

İhtisas Alanı: Gayrimenkul Hukuku

Temel Görev: Gayrimenkul Mülkiyeti, Tapu Sicili, Kadastro Hukuku

1) Taşınmaz mallara ilişkin, tapu kaydına ve mülkiyet hakkına dayalı tapu iptali ve tescil istemli davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

2) 01.04.1974 tarihli ve 1/2 sayılı Yargıtay İçtihatları Birleştirme Kararına konu edilen ve uygulamada muris muvazaası olarak adlandırılan hukuksal nedene dayalı tapu iptali ve tescil istemli davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• *Türk Borçlar Kanunu'nun 19. maddesine (genel muvazaaya) dayalı davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 12. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

3) Mülkiyet hakkına dayanılarak açılmış ve bu hakkın gerçek sahibine hükmen nakledilmesini amaçlayan tapu iptal davaları (TMK m. 705 ve 716) sonucu verilen hüküm ve kararlar,

4) Batıl ve geçerli olmayan nedenlerle (sahtecilik, ehliyetsizlik vb.) yok hükmünde olduğu ileri sürülen temlik tasarruflar hakkında açılmış davalar (TMK m. 1025, TMK m. 15 vd.) sonucu verilen hüküm ve kararlar,

5) Aşırı yararlanma, yanılma, aldatma ve korkutma gibi iradeyi sakatlayan sebeplere (TBK m. 28, 30 ila 39) dayanılarak açılmış tapu iptal davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

6) Tapuda bağış suretiyle gerçekleştirilen temlik tasarruflar hakkında; TBK'nın 290, 291, 292, 293, 294 ve 295. maddelerine dayanılarak (bağışlamadan rücu koşullarının gerçekleştiği, koşullu bağıştan koşulun yerine getirilmemesi nedeniyle rücu, rücu koşuluyla bağıştan vazgeçme) açılan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

7) Tapuda vekil eliyle gerçekleştirilen temlik tasarruflar hakkında, vekâletin hile ile alındığı ve kötüye kullanıldığı iddiası ile (TBK m. 502) açılan tapu iptali ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

8) Cemaat vakıflarınca açılan tapu iptali ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

9) Vakıfların, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 17 ve 30. maddeleri uyarınca açmış oldukları tapu iptali ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

10) Tapu kayıt maliki ile davacının aynı kişi olduklarının tespitine ilişkin olarak açılan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

11) 4721 sayılı TMK'nın 1027. maddesine dayanılarak tapu sicilindeki yanlışlığın düzeltilmesi istemiyle (ad ve soyadı düzeltilmesi istemleri dâhil) açılan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

12) Kadastro öncesi nedenlere (zilyetlik, kamu orta malı iddiası dâhil) dayanılarak genel mahkemelerde açılan (3402 Kadastro Kanunu m. 12) tapu iptal ve tescil davaları,

Hatırlatma:

• *İmar mevzuatına göre oluşturulan tapu kayıtları hakkında zilyetlik sebebine dayalı olarak açılan tapu iptali ve tescil davaları hakkında verilen hüküm ve kararların temyiz incelemesi 7. Hukuk Dairesine aittir.*

13) Kadastro sırasında tespit harici bırakılan ve hakkında kadastro tutanağı düzenlenmeyen taşınmazlar hakkında açılan tescil ile bu nitelikteki taşınmazların daha sonra her ne suretle olursa olsun tapuya kaydedilmesi nedeniyle (imar mevzuatına göre oluşturulan tapu kayıtlarına karşı açılan tapu iptali ve tescil davaları hariç) bu taşınmazlar hakkında açılan tapu iptali ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

14) Hazine tarafından, kadastro sırasında tespit harici bırakılan taşınmazlar hakkında, 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca, Hazine adına tescil istemiyle açılan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

15) Hazine tarafından, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlardan olduğu iddiası ile açılan tapu iptal, tescil, men'i müdahale, ecrimisil ve kal davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

16) Toprak Komisyonlarının yapılan belirtmeye dayanılarak kesinleşmiş sicillere karşı açılan (TMK m. 713/1, 3402 sayılı Kadastro Kanunu m. 14) tapu iptali ve tescil istekli davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

17) 5520 sayılı Kanunla değişik Tapu Kanunu'nun 31. maddesi uyarınca açılan tapuda sınır ve yüzölçümü düzeltilmesine ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

18) Arazi toplulaştırmasından kaynaklanan aynı hak istemine ilişkin davalar sonucunda verilen hüküm ve kararlar.

İKİNCİ HUKUK DAİRESİ

İhtisas Alanı: Medeni Hukuk**Temel Görev: Aile Hukuku (Evlilik Hukuku)**

1) 4721 sayılı TMK'nın "Aile Hukuku" başlıklı ikinci kitabının, "Evlilik Hukuku" başlıklı 1. kısmında yer alan hükümlerden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

2) Boşanma davasından bağımsız olarak açılan, her çeşit nafakaya ilişkin davalar ile karı-koca arasında Türk Borçlar Kanunu'ndan kaynaklanan eşya ve alacak davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

3) 4721 sayılı TMK'nın "Aile Hukuku" başlıklı ikinci kitabının, "Hısımlık" başlıklı 2. kısmında yer alan, "Soybağının Kurulması" başlıklı 1. bölümünün 5, 6 ve 7. ayrımları ile "Aile" başlıklı 2. bölümünde yer alan hükümlerden (TMK m. 321 ila 395) kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• *Ev başkanının sorumluluğundan (TMK m. 369) kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 3. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

4) 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'a dayanılarak alınan tedbirler,

5) Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Sözleşme'ye ve 5717 Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yön ve Kapsamına Dair Kanun'a göre açılan (çocukların mutad meskeni olan ülkeye iadesi) davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

6) 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'ndan kaynaklanan (korunmaya muhtaç çocuklar hakkında alınacak karar ve tedbirlere ilişkin) dava ve talepler hakkında verilen hüküm ve kararlar,

7) Nişan bozma nedeniyle hediyelerin geri alınması ve tazminat istemli davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

8) Eşler arasında mal rejimlerinden kaynaklanan (TMK m. 202-281) davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

9) 4721 sayılı TMK'nın Kişiler Hukuku başlıklı 1. kitabının "Gerçek Kişiler" başlıklı 1. kısmında yer alan maddelerden (TMK m. 8-46) kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

10) 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca nüfus kayıtlarının düzeltilmesine ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar ile vatandaşlığın tespitine ilişkin hüküm ve kararlar,

11) 4721 sayılı TMK'nın 2. kitabının, "Hısımlık" başlıklı 2. kısmında yer alan "Soy Bağının Kurulması" başlıklı 1. bölümünün 1, 2, 3 ve 4. ayrımlarında yer alan maddelerden (TMK m. 282 ila 320: Soybağı, tanıma, babalık, evlat edinme vb) kaynaklanan davalar nedeniyle verilen hüküm ve kararlar,

12) 4721 sayılı TMK'nın 2. kitabının, "Vesayet" başlıklı 3. kısmında yer alan maddelerden (TMK m. 396-494) kaynaklanan davalar nedeniyle verilen hüküm ve kararlar,

13) 3561 sayılı Mal Memurlarının Kayyım Tayin Edilmesine Dair Kanuna göre verilen kayyım atanması ile ilgili davalar ile kayyımlik kararlarının kaldırılmasına ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar.

ÜÇÜNCÜ HUKUK DAİRESİ

İhtisas Alanı: Borçlar-Ticaret Hukuku

Temel Görev: Sözleşme Hukuku, Tüketici Hukuku, Sebepsiz Zenginleşme, Kusursuz Sorumluluk, Abonelik Sözleşmeleri, Adi Ortaklık, Kira Sözleşmeleri

1) Kararı veren mahkemenin sıfatına, nitelendirmesine ve sözleşme ilişkisi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, geçersiz sözleşmeden kaynaklanan (sebepsiz zenginleşmeden) (TBK m. 77 ila 82) davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

2) 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 65 ila 71. maddeleri, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 369. maddesi ile Noterlerin hukuki sorumluluğuna ilişkin kusursuz sorumluluktan kaynaklanan tazminat davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

3) Kararı veren mahkemenin ve tarafların sıfatına bakılmaksızın;

a) Su, elektrik, doğalgaz, telefon ve internet aboneliği sözleşmelerinden ve bu sözleşmelerin kurulmasına ilişkin uyumsuzlıklardan kaynaklanan davalar nedeniyle verilen hüküm ve kararlar,

b) Atık su bedelinden kaynaklanan davalar nedeniyle verilen hüküm ve kararlar,

c) Kaçak su, kaçak elektrik ve kaçak doğalgaz kullanma nedeniyle açılan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

4) 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun ikinci kısmında yer alan ve diğer Dairelerin görevine girmeyen (kira ilişkisinden kaynaklanan alacak ve diğer davalar ile adi ortaklıktan kaynaklanan davalar da dahil olmak üzere) sözleşmeler ile özel kanunlara göre yapıлып diğer Dairelerin görevine girmeyen sözleşmelerden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• *Finansal kiralama sözleşmesinden kaynaklanan her tür dava sonunda verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 11. Hukuk Dairesine,*

• *2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 10. babında yazılı hükümlerden (kira alacağı ve tahliye) kaynaklanan itirazın kaldırılması ve tahliyeye ilişkin olup icra mahkemelerince verilen hüküm ve kararları ile kira alacağı nedeniyle başlatılan takipler üzerine icra mahkemelerince verilen itirazın kaldırılması kararlarının temyiz inceleme görevi 12. Hukuk Dairesine,*

• *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 4. maddesinde sözü edilen ve ticari dava sayılan davalar (rehin karşılığı ikraz, yayım sözleşmesi, kredi mektubu ve kredi emri, ticari temsilci, vekil ve diğer tacir yardımcıları ilişkisi, ticari nitelikli havale, saklama sözleşmesinden kaynaklanan) sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 11. Hukuk Dairesine,*

• *Estetik amaçlı ameliyatlara ve diş tedavisi, protez vb. yapılarından kaynaklanan uyumsuzluklar ile araç tamiri, fotoğraf ve video çekimi de dahil olmak üzere işin niteliği ve tarafların sıfatına bakılmaksızın tüm eser (istisna) sözleşmelerinden kaynaklanan davalar sonucu verilen (TBK m. 470-486) hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 6. Hukuk Dairesine,*

• *Ticari nitelikteki alım-satım ve faktoring sözleşmelerinden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 11. Hukuk Dairesine,*

• *Tarafına bakılmaksızın hizmet alım sözleşmesinden ve arsa, arsa payı-kat karşılığı inşaat sözleşmesinden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 6. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

5) Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı ile hizmet sağlayıcıları arasında (hastane, eczane, optik vb.) yapılan sözleşmelerden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

6) 4077 sayılı ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunlarda düzenlenen eser, taşıma, sigorta, bankacılık sözleşmeleri dışındaki sözleşmelerden (devre mülk, devre tatil, paket tur, kapıdan satış gibi) kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile getirilen eser, taşıma, sigorta ve bankacılık işlem ve/veya sözleşmelerinden kaynaklanan davalara görevli Dairelerinde bakılmaya devam edilecektir.

7) İmalatçının sorumluluğuna ilişkin davalar (Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesine göre sorumlu olan ve sorumlu olmasına rağmen tüketici ile akdi ilişkisi bulunmayan imalatçı, ithalatçı, bayi ve acente arasında doğan davalar dâhil) sonucu verilen hüküm ve kararlar,

8) Alacağın temliki ve borcun naklinden doğan ve 6., 11. Hukuk Dairelerinin görevleri dışında kalan davalara ilişkin olarak verilen hüküm ve kararlar,

9) Taraflarının sıfatına bakılmaksızın, okutma, eğitim-öğretim ve yetiştirme giderleri ile ilgili olarak yasadan (657, 1416, 5535, 3466, 926, 5401, 4652, 2330, 2547, 3580 ve 3269 sayılı Kanunlar ve benzerleri) veya sözleşmeden doğan her türlü davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

10) Taraflar arasında sözleşme ilişkisi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, menkul eşyalara ilişkin alacak ve (araç mülkiyetinin tespiti davaları da dahil olmak üzere) tespit davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

11) Özel yasalardan kaynaklanıp (Maden Kanunu, Taş Ocakları Nizamnamesi, Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu gibi) diğer Hukuk Dairelerinin görevi dışında kalan davalar nedeniyle verilen hüküm ve kararlar,

12) Çevre kirlenmesinden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

13) Orman Kanunu'ndan kaynaklanan tazminat davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

14) 3533 sayılı Umumi Mülhak ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Belediye veya Hususi İdarelere Aid Daire ve Müesseseler Arasındaki İhtilafların Tahkim Yoluyla Halli Hakkında Kanun'dan kaynaklanan uyuşmazlıklar nedeniyle verilen hüküm ve kararlar,

15) Tarafların tacir ve işin ticari işletmeyle ilgili bulunmadığı İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesinden kaynaklanan menfi tespit davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• Tarafları tacir olup, İİK'nın 89. maddesi uyarınca açılmış menfi tespit davaları sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 11. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.

16) Yedieminlerin sorumluluğuna ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

17) 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 5. maddesi gereğince icra memurlarının eylemi nedeniyle Adalet Bakanlığı aleyhine açılan davalar ile bu davalar nedeniyle Adalet Bakanlığı tarafından icra memurları aleyhine açılan rücu davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

18) 2330 sayılı Nakdi Tazminat Kanunu'ndan kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

19) Siyasi partilere, meslek kuruluşlarına (Esnaf Odaları, Ticaret Borsaları gibi) ve bu kuruluşlarla üyeleri arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

20) 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanundan doğan ve bu kanundan dolayı diğer Dairelerin görev alanına girmeyen her türlü davalara ilişkin hüküm ve kararlar,

21) Tarafların ve mahkemenin sıfatına bakılmaksızın 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu uyarınca verilen hüküm ve kararlar,

22) Tarafların ve mahkemenin sıfatına bakılmaksızın 3. Hukuk Dairesinin görevinde olan davalarla birlikte görülen ve taraflarından birinin de mesleki sorumluluk sigorta şirketinin olduğu uyuşmazlıklarda verilen hüküm ve kararlar.

DÖRDÜNCÜ HUKUK DAİRESİ

İhtisas Alanı: Borçlar-Ticaret Hukuku

Temel Görev: Haksız Fiil Tazminatı, Trafik Kazalarından Kaynaklanan Tazminat, Sigorta Hukuku

1) Tarafların sıfatına bakılmaksızın (tacirler dâhil), haksız eylemden kaynaklanan (suç teşkil eden eylemler, haksız haciz, haksız ilişki bulunup, bu sözleşmeden kaynaklanan haksız eylem nedeniyle açılan davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 3. Hukuk Dairesine,

Hatırlatma:

- Kaçak elektrik, su ve doğalgaz kullanımdan kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 3. Hukuk Dairesine,
- Taraflar arasında sözleşme ilişkisi bulunup, bu sözleşmeden kaynaklanan haksız eylem nedeniyle açılan davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 3. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.

2) Trafik kazası sonucu oluşan cismani (bedensel) zarar ile ölüm nedeniyle destekten yoksun kalmadan kaynaklanan (sigortanın taraf olmadığı) maddi ve manevi tazminat davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

3) Trafik kazası sonucu oluşan maddi hasara ilişkin tazminat davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

4) Tarafların sıfatına bakılmaksızın, TMK'nın 24 ve TBK'nın 58. maddeleri gereğince kişilik haklarına saldırı nedeniyle (basın yoluyla saldırı dâhil) açılan tazminat davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

5) İş akdi ile çalışmayan kamu görevlilerinin, çalıştığı kuruma karşı verdikleri zararlardan kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

6) Tarafların tacir ve işin ticari işletmeyle ilgili olmadığı, gemi siciline kayıtsız deniz araçlarının çarpışmasından kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

7) İdari yargı kararlarının uygulanmamasından kaynaklanan maddi ve manevi tazminat davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

8) Hâkimlerin sorumluluğundan kaynaklanıp Devlet aleyhine açılan davalar ile buna ilişkin rücu davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

- Ortak hükümler bölümününün 14. maddesinde yazılı davalar ayrıktır.

9) Sigortanın taraf olduğu ve trafik kazası sonucu oluşan cismani (bedensel) zarar ile ölüm nedeniyle destekten yoksun kalmadan kaynaklanan maddi ve manevi tazminat davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

10) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1472. maddesinden (6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1301. maddesi) kaynaklanan ve kasko sigortası ile ilgili rücu tazminat davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

11) Sigortalının kendi trafik kasko sigortasına, trafik sigortasının da kendi sigortalısına karşı açtığı tazminat davaları ile yolcu taşıma ilişkisi dâhil sigortanın taraf olduğu her türlü cismani ve maddi zararlı trafik kazalarından doğan davalar nedeniyle verilen hüküm ve kararlar,

12) Riziko mahalli konut ve işyeri olan mal ve sorumluluk sigortası sözleşmesi ile taşıma hukukundan doğup doğmadığına bakılmaksızın can-hayat sigortası sözleşmelerinden kaynaklanan davalar sonucu (rücu dâhil) verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• Tarafların ve mahkemenin sıfatına bakılmaksızın 3. Hukuk Dairesinin görevinde olan davalarla birlikte görülen ve taraflarından birinin de mesleki sorumluluk sigorta şirketinin olduğu uyumsuzluklarda verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 3. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.

BEŞİNCİ HUKUK DAİRESİ

İhtisas Alanı: Gayrimenkul Hukuku

Temel Görev: Kamulaştırma, Devlet Tarafından Mülkiyet Hakkının İhlalinden

Kaynaklanan Tazminat, Kat Mülkiyeti

1) Mahkemeler tarafından, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'ndan kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

2) Mahkemeler tarafından, kamulaştırmaz el atmadan kaynaklanan el atmanın önlenmesi, taşınmaz ve muhtesat bedellerinin tahsili davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

3) Mahkemeler tarafından kamulaştırmaz el atmadan kaynaklanan el atmanın önlenmesi ve taşınmaz bedelinin tahsili davaları ile birlikte açılan haksız işgal tazminatı (ecrimisil) davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

4) İmar uygulaması sonucu bedele dönüştürülen taşınmaz bedelleri ile imar uygulaması sebebi ile oluşturulan ipotek bedellerinin artırılması ve eksiltilmesi ile ilgili davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

5) 775 sayılı Gecekondu Kanunu'ndan kaynaklanan tazminat davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

6) Hâkimin reddi talebi üzerine verilen kararlar,

7) Tapu sicilinin tutulmasından kaynaklanan tazminat davaları (TMK m. 1007) sonucu verilen hüküm ve kararlar,

8) Tapu kaydının mahkeme kararıyla iptalinden kaynaklanan ve Devlet aleyhine açılan tazminat davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

9) Adli Yargı Kolu içinde, yargı yeri belirlenmesine ilişkin ihtilaflar nedeniyle yargı yerinin belirlenmesi (merci tayini),

10) a- 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun uygulanmasından kaynaklanan uyumsuzluklarla ilgili davalara ilişkin hüküm ve kararlar,

b- Kat mülkiyeti kurulmak suretiyle şüyuun (ortaklığın) giderilmesi davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• Diğer şüyuun (ortaklığın) giderilmesi davaları sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 7. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.

11) Paylı mülkiyete ya da elbirliği mülkiyetine tabi taşınmazlarda paydaşlardan veya birlikte malik olanlardan birinin, taşınmaz mülkiyetinin kat mülkiyetine çevrilmesini istediği ortaklığın giderilmesi davaları (634 sayılı Kanun'un 12. maddesi) sonucu verilen hüküm ve kararlar,

12) Birden çok parsel üzerinde yer alan toplu konut ve diğer yapıların ortak yönetiminden kaynaklanan uyumsuzluklara ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

13) 18.05.2018 tarihli ve 7143 sayılı Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun ile 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'na eklenen geçici 16. madde uygulaması sırasında, kat irtifakı ve kat mülkiyetine tabi taşınmazlardan kaynaklanan uyumsuzluklara ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

14) 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'na tabi taşınmazlara ilişkin bağımsız bölüme ilave yapılması, ortak alanlara inşaat yapılması, mimari projeye aykırı yapılaşmalardan kaynaklanan müdahalenin men'i, tadilat projelerine izin verilmesi vb. davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar.

15) 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun'da düzenlenen riskli yapılardan doğan uyumsuzluklardan kaynaklanan davalar.

ALTINCI HUKUK DAİRESİ

İhtisas Alanı: Borçlar-Ticaret Hukuku

Temel Görev: Eser Sözleşmeleri, Ticaret Hukuku, Kooperatifler Hukuku

1) İşin niteliği ve tarafların sıfatına bakılmaksızın tüm eser (istisna) sözleşmelerinden kaynaklanan (dava konusu eserle ilgili All Risk Sigortasına ilişkin davalar ile eser ve hizmet alım davalarıyla birlikte açılan ve sigorta şirketlerine yöneltilen davalar dâhil) davalar sonucu verilen (TBK m. 470-486) hüküm ve kararlar,

2) Estetik amaçlı ameliyatlara ve diş protez vb. yapımından kaynaklanan uyumsuzluklar ile araç tamiri, fotoğraf ve video çekiminden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

3) Arsa payı ya da kat karşılığı inşaat yapım sözleşmelerinden kaynaklanan davalar nedeniyle verilen hüküm ve kararlar,

4) 2004 sayılı İİK'nın 94. maddesine göre icra müdürlüğünden alınan yetkiye dayalı olarak yüklenici alacaklısı tarafından arsa sahibi aleyhine açılan davalar nedeniyle verilen hüküm ve kararlar,

5) Yükleniciden haricen satın alınan bağımsız bölüme ilişkin olup, 30.09.1988 tarihli ve 1987/2 E. 1988/2 K. sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararına dayalı tapu iptali ve tescil davaları,

6) 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'ndan kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

7) Sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılması talebine ilişkin hüküm ve kararlar,

8) Genel mahkemelerden verilmiş (adi ve malvarlığının terki suretiyle) konkordatoya ilişkin hüküm ve kararlar,

9) Tarafına bakılmaksızın hizmet alım sözleşmesinden kaynaklanan her türlü davalar (rücu dâhil) sonucu verilen hüküm ve kararlar,

10) Genel mahkemelerden verilmiş iflas ve iflasın ertelenmesine ilişkin hüküm ve kararlar,

11) 2004 sayılı İİK uyarınca icra mahkemeleri ile genel mahkemelerde görülen sıra cetveline ilişkin şikâyet ve davalar sonunda verilen hüküm ve kararlar,

12) 2004 sayılı İİK'nın 235. maddesi uyarınca iflas tasfiyesinde düzenlenen sıra cetveline yönelik şikâyet ve davalar (kayıt kabul, kayıt terkini davaları ile sıraya yönelik şikâyetler) sonunda verilen hüküm ve kararlar.

YEDİNCİ HUKUK DAİRESİ

İhtisas Alanı: Gayrimenkul Hukuku-Medeni Hukuk**Temel Görev: Şahsi Haklar, Sınırlı Ayni Haklar, Kamu Orta Malları, Gayrimenkul Mülkiyetinin Sınırları, Ortaklığın Giderilmesi, Miras Hukuku**

- 1) Sınırlı ayni haklara (TMK m. 779 vd.) ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,
- 2) Taşınmaz mülkiyetini devir hakkının kısıtlamalarından (TMK m. 732-736: Önalım hakkı, sözleşmeden doğan önalım hakkı ve alım-geri alım hakları) kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,
- 3) Kamu orta mallarından mera, yaylak, kışlak iddiası ile açılan davalar sonucu genel mahkemelerden verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• *Kadastro sonucu oluşan sicile karşı, kadastrodan önceki nedenlerle açılan iptal ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 1. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

- 4) Aşağıda yazılı davalar gibi şahsi haklara dayalı ve taşınmaz mallarla ilgili davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar:

- Taşınmaz satış vaadi sözleşmesinden kaynaklanan her türlü davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,
- Tahsis kararlarından kaynaklanan her türlü davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,
- İnanç sözleşmesine dayalı tapu iptali ve tescil davaları (05.02.1947 tarihli ve 20/6 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı),

Hatırlatma:

• *Mülkiyet hakkından kaynaklanan ve inanç sözleşmesine dayalı tapu iptal ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 1. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

• *Yükleniciden haricen satın alınan bağımsız bölüme ilişkin olup, 30.09.1988 tarihli ve 1987/2 E. 1988/2 K. sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararına dayalı tapu iptali ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 6. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

- 5) 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 724, 725 ve 729. maddelerine dayalı (temlikten tescil) tapu iptali ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

- 6) Ferman ve hüccet gibi tasarruf belgelerinin sahteliği nedeniyle açılan iptal davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

- 7) Karz (ödünç) ipoteklerinin kaldırılması ile ilgili davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

- 8) Geçit ve mecra hakkı ile ilgili davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

- 9) Su yoluna vaki müdahalenin men'i ve iptal davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

- 10) Kaynaklara, özel ve genel sulara ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

- 11) Mülkiyet hakkına dayalı olup, mülkiyeti uyumsuzluk konusu olmayan tapuda yazılı şerhin ve ipoteğin kaldırılmasına ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

12) Tapu kaydına bağlı taşınmazlarda, TMK'nın 737. maddesine dayalı komşuluk hukukuna aykırı davranışın giderilmesine ilişkin davalar (komşuluk hukukundan kaynaklanan tazminat davaları dâhil) sonucu verilen hüküm ve kararlar,

13) Paydaşlar veya mirasçılar arasında taşınır ve taşınmaz malların taksimi ve şüyunun giderilmesi (TMK m. 642, 696-699) davaları (paydaşlıktan çıkarma dâhil) sonucu verilen hüküm ve kararlar,

14) Elbirliği mülkiyetinin paylı mülkiyete dönüştürülmesi istemli davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• *Kat mülkiyeti kurulmak suretiyle şüyunun (ortaklığın) giderilmesi davaları sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 5. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

15) İmar mevzuatından kaynaklanan davalar ile imar mevzuatına göre oluşturulan tapu kayıtları hakkında zilyetlik sebebine dayalı olarak açılan tapu iptali ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• *İmar uygulaması sonucu bedele dönüştürülen taşınmaz bedelleri ile imar uygulaması sebebi ile oluşturulan ipotek bedellerinin artırılması ve eksiltilmesi ile ilgili davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 5. Hukuk Dairesine,*

• *2981 sayılı Kanun'un 10/b maddesi ve ilgili diğer imar mevzuatı uyarınca yapılan kadastro çalışmalarından kaynaklanan tapu iptali ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 8. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

16) 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun Üçüncü Kitabında yer alan "Miras Hukuku" hükümlerinden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

17) Ölüncüye kadar bakma ve gözetme sözleşmesine bağlanarak yapılan temlikli tasarruflar hakkında "sözleşmeye aykırılık" ya da "geçersizlik" iddiasıyla (TBK m. 611 vd.) açılan tapu iptal davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

18) Tapuya kayıtlı taşınmazlarda, haricen satın alma ve zilyetliğe dayalı tapu iptali-tescil davası ve birlikte terditli olarak açılan alacak isteklerine ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

19) Kadastro çalışması yapılmayan alanlarda, tapusuz taşınmazlar hakkında kazandırıcı zamaşımı zilyetliğine dayanılarak (TMK m. 713/1; 3402 sayılı Kadastro Kanunu m. 14, 17) açılan tescil davaları ile mülkiyetin ve zilyetliğin tespiti davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• *Kadastro sırasında tespit harici bırakılan ve hakkında kadastro tutanağı düzenlenmeyen taşınmazlar hakkında açılan tescil davaları ile bu nitelikteki taşınmazların daha sonra her ne suretle olursa olsun tapuya kaydedilmesi nedeniyle (imar mevzuatına göre oluşturulan tapu kayıtlarına karşı açılan tapu iptali ve tescil davaları hariç) bu taşınmazlar hakkında açılan tapu iptali ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 1. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

20) Tapulu taşınmazlar hakkında, TMK'nın 713/2. maddesine dayanılarak açılan tapu iptali ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

21) Taşınmaz üzerinde bulunan yapı, ağaç ve benzeri muhtesatın aidiyetinin tespiti istemiyle açılan her türlü davalar sonucunda genel mahkemelerde verilen hüküm ve kararlar,

22) Taşınmaz mallara ilişkin, tapu kaydına ve mülkiyet hakkına dayalı el atmanın önlenmesi, yıkım (kal) istemli davalar ile haksız işgal tazminatı (ecrimisil) istemli davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• *Mahkemeler tarafından kamulaştırmaz el atmadan kaynaklanan el atmanın önlenmesi ve bedelinin tahsili davaları ile birlikte açılan haksız işgal tazminatı (ecrimisil) davaları sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 5. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

23) Türk Medeni Kanunu'nun 981 vd. maddelerinde düzenlenen, yalnızca zilyetliğin korunmasına ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar.

SEKİZİNCİ HUKUK DAİRESİ

İhtisas Alanı: Gayrimenkul Hukuku, Medeni Hukuk

Temel Görev: Kadastro Hukuku, Tüzel Kişiler

1) 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun "Kişiler Hukuku" başlıklı 1. kitabının "Tüzel Kişiler" başlıklı 2. kısmında yer alan hükümlerden (TMK m. 47-117) kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

2) Türk Medeni Kanunu'nun 56 ilâ 100. maddeleri ile 5253 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine göre açılmış derneklerin feshi, derneğin sona erdiğinin tespiti gibi dernekler hukukundan kaynaklanan her türlü dava sonucunda verilen hüküm ve kararlar,

3) Türk Medeni Kanunu'nun 101 vd. maddeleri kapsamında kalan vakıfların kuruluş ve tescil işlemleri, vakıf senedinin düzenlenmesi ve değiştirilmesi, vakfın teşkilatı (örgütü), denetimi, yöneticilerin azli, vakıf yönetiminin amacının ve mallarının değiştirilmesi, vakfın sona ermesi ve tasfiyesi ayrıca Osmanlı döneminde kurulan ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'na tabi olan vakıflarda, vakfiye şartı gereği vakıf evladı veya ilgilisi olduğunun ya da tevliyete hak kazandığının tespiti ile vakfın gelir fazlasından yararlanma (intifa) haklarıyla ilgili olarak açılan davalara ilişkin hüküm ve kararlar,

4) 2613, 5602 ve 766 sayılı Kanunlar ile 3402 sayılı Kadastro Kanunu uyarınca yapılan ilk tesis kadastrosonundan kaynaklanan davalar sonucu kadastro mahkemelerince verilen hüküm ve kararlar,

5) 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'un 18. maddesi uyarınca yapılan "Afet Kadastro"ndan kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

6) Kadastro sonucu tescil edilen taşınmazlar hakkında sınır ve yüzölçümünün düzeltilmesi istemiyle açılan davalar (3402 sayılı Kadastro Kanunu m. 41) sonucu verilen hüküm ve kararlar,

7) Tarafların sıfatına ve iddianın mahiyetine bakılmaksızın, 2859 sayılı Tapulama ve Kadastro Paftalarının Yenilenmesi Hakkındaki Kanun uyarınca yapılan yenileme kadastro ile 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun 22/2-a maddesi uyarınca yapılan uygulama kadastrosonundan kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

8) Tarafların sıfatına ve talebin mahiyetine bakılmaksızın 2924 (6292 sayılı Kanun) sayılı kanun ya da 3402 sayılı Kadastro Kanunu'nun (5831 sayılı Kanun'un 8. maddesi ile eklenen) Ek 4. maddesi uyarınca 2/B alanlarında yapılan kullanım kadastroundan veya kesinleşmiş 2/B alanları hakkında zilyetlik ve muhdesat şerhi verilmesi isteminden kaynaklanan davalar nedeniyle verilen hüküm ve kararlar,

9) 2981 sayılı Kanun'un 10/b maddesi ve ilgili diğer imar mevzuatı uyarınca yapılan kadastro çalışmalarından kaynaklanan tapu iptali ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

- İmar uygulaması sonucu bedele dönüştürülen taşınmaz bedelleri ile imar uygulaması sebebi ile oluşturulan ipotek bedellerinin artırılması ve eksiltilmesi ile ilgili davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 5. Hukuk Dairesine,
- İmar mevzuatından kaynaklanan diğer davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 7. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.

10) Mükerrer kadastrodan kaynaklanan tapu iptali ve tescil davaları,

11) Orman Kadastro Komisyonlarınca yapılan orman kadastro, 2/B (orman rejimi dışına çıkarma) uygulaması, aplikasyon ve maddi hataların düzeltilmesi (6831 sayılı Kanun'un 4999 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile değişik 9/son maddesi uyarınca) işlemlerinden kaynaklanan davalar sonucunda verilen hüküm ve kararlar,

12) Orman İdaresi ya da Hazinesin taraf olup orman iddiasında bulunmaları nedeniyle orman yönünden araştırma yapılması gerekli olan kadastro tespitine itiraz, tapu iptal, tescil ve el atmanın önlenmesi istemiyle açılan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

13) Orman idaresi ya da Hazine taraf olmasa dahi, 3402 sayılı Kanun'un 30/2. maddesi uyarınca re'sen araştırma yapılması zorunlu olup sınırlarında orman bulunması veya taşınmazın orman niteliği göstermesi nedeniyle orman tahdit, 2/B ve aplikasyon haritaları ile bu haritalardaki maddi hataların düzeltilmesine ilişkin haritaların uygulanması gereken ya da 6831 sayılı Kanun'un 1. maddesi uyarınca orman sayılıp sayılmadığı yönünden inceleme yapılması gerekli bulunan davalar sonucu kadastro mahkemelerinden verilen hüküm ve kararlar,

14) 6292 sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi ve Hazine Adına Orman Sınırları Dışına Çıkarılan Yerlerin Değerlendirilmesi ile Hazineye Ait Tarım Arazilerinin Satışı Hakkında Kanun'dan kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar.

DOKUZUNCU HUKUK DAİRESİ

İhtisas Alanı: İş ve Sosyal Güvenlik

Hukuku Temel Görev: İş Hukuku

1) 4857 sayılı İş Kanunu'ndan kaynaklanan davalar,

Hatırlatma:

- 4857 sayılı Kanun'un 77. maddesine dayalı iş kazası ve meslek hastalığından doğan maddi ve manevi tazminat davaları ile bunlarla birlikte açılan işçilik alacaklarına ilişkin davalar ve hizmet tespiti ile birlikte açılan işçilik alacaklarına ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 10. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.

2) 4857 sayılı İş Kanunu'na göre işçi sayılan kimselerle işverenler arasında, 818 sayılı Borçlar Kanunu, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'ndan, 6772 sayılı Kanun'da öngörülen ilave tediye alacağından ve iş sözleşmesi kapsamında 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'dan kaynaklanan davalar,

3) 4857 sayılı İş Kanunu'na göre işçi sayılan kimselerle işverenler arasında İcra ve İflas Kanunu'nun 67. maddesi gereğince açılan itirazın iptali davaları, 72. maddesi gereğince açılan menfi tespit davaları ve istirdat davaları ile iş sözleşmesinin yapılması veya devamı sırasında işçiden alınan senedin iptali davaları,

4) 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun'dan kaynaklanan davalar,

5) 854 sayılı Deniz İş Kanunu'ndan kaynaklanan davalar,

6) 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun Ek 2. maddesi gereğince kurulan vakıf üniversitelerinin öğretim elemanları ile üniversite arasında İş Kanunu ve iş sözleşmesinden kaynaklanan davalar,

7) 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'ndan (mülga 2821 ve 2822 sayılı Kanunlar) ve toplu iş sözleşmesinden kaynaklanan davalar,

8) 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'ndan kaynaklanan davalar,

9) 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'ndan kaynaklanan işsizlik ödeneğine ilişkin (işçinin, Türkiye İş Kurumu veya işverenin taraf olduğu) davalar,

10) Tarafların sıfatına bakılmaksızın, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 21. maddesi kapsamında iş kaybı tazminatından kaynaklanan uyumsuzluklara ilişkin davalar.

ONUNCU HUKUK DAİRESİ

İhtisas Alanı: İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku

Temel Görev: Sosyal Güvenlik Hukuku

Aşağıda yazılı davalar hakkında, iş mahkemelerince veya iş mahkemesi sıfatıyla verilen hüküm ve kararlar:

1) Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sosyal güvenlik mevzuatına göre açılan rücu davalar,
2) 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'ndan kaynaklanan davalar,

3) 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'ndan kaynaklanan davalar,

4) 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'ndan kaynaklanan davalar,

5) 1479 sayılı (Bağ-Kur) Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'ndan kaynaklanan davalar,

6) 2925 sayılı Tarım İşçileri Sosyal Sigortalar Kanunu'ndan kaynaklanan davalar,

7) 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu'ndan kaynaklanan davalar,

8) 2108 sayılı Muhtar Ödenek ve Sosyal Güvenlik Kanunu'ndan kaynaklanan davalar,

9) 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun'dan kaynaklanan davalar,

10) 2147 sayılı Yurt Dışında Çalışan Türk Vatandaşlarının, Yurt Dışında Çalışma Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun'dan kaynaklanan davalar,

11) 3201 sayılı Yurt Dışında Bulunan Türk Vatandaşlarının Yurt Dışında Geçen Sürelerinin Sosyal Güvenlikleri Bakımından Değerlendirilmesi Hakkında Kanun'dan kaynaklanan davalar,

12) 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usûlü Hakkında Kanun uyarınca yapılan takiplerden (Sosyal Güvenlik Kurumunun süresi içinde ödenmeyen prim ve diğer alacaklarının tahsiline ilişkin olarak) kaynaklanan tüm davalar (ödeme emrine itiraz, menfi tespit, haczin kaldırılması, haczedilemezlik),

13) Sosyal güvenlik prim alacaklarının yeniden yapılandırılmasına ilişkin kanunlardan kaynaklanan davalar,

14) Sosyal güvenlik mevzuatı kapsamında kurum aleyhine açılan alacak ve tespit davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

15) 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'ndan kaynaklanan davalar (4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'ndan kaynaklanan işsizlik ödeneğine ilişkin davalar hariç),

16) Hizmet tespiti ve birlikte işçilik hakları istemiyle Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı ve işveren hakkında açılan davalar sonucunda verilen hüküm ve kararlar,

17) 3417, 4853 ve 5568 sayılı Kanunlar uyarınca işçi tarafından tasarrufu teşvik ve nema alacağı ile ilgili işveren, Sosyal Güvenlik Kurumu ve Hazine aleyhine açılan davalar sonucunda verilen hüküm ve kararlar,

18) 5664 sayılı Konut Edindirme Yardımı Hak Sahiplerine Ödeme Yapılmasına Dair Kanun kapsamındaki uyumsuzluklara ilişkin davalar sonucunda verilen hüküm ve kararlar,

19) İş kazası ve meslek hastalığından doğan maddi ve manevi tazminat davaları (işçi ve işveren arasındaki rücu davaları dâhil) ile bu davalarla birlikte açılan işçilik alacaklarına ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar.

20) 6183 sayılı Kanun uyarınca taşınır malların ihalesinin feshi ile ilgili olarak iş mahkemelerince verilen hüküm ve kararlar.

ON BİRİNCİ HUKUK DAİRESİ

İhtisas Alanı : Borçlar-Ticaret Hukuku

Temel Görev: Ticaret Hukuku, Sigorta Hukuku, Bankalar Hukuku

1) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan ticari işletme, ticaret sicili ve unvanı, haksız rekabet, ticari defterler, acente, şirketler (anonim, limited, kolektif ve komandit), kıymetli evrak (poliçe, bono, çek ve diğerleri), yolcu ve eşya taşıma, deniz ticareti (gemi, donatma iştiraki, deniz kazaları, deniz taşımaları), sigorta (hayat, mal, sorumluluk ve deniz sigortaları) ve ilişkilerinden ve sigorta sözleşmesinden kaynaklanan prim alacaklarına ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• 6098 sayılı TBK'nın 520 vd. maddelerinde düzenlenen sınırlık (tallik) sözleşmesinden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 3. Hukuk Dairesine,

• Komut ve işyeri sigortası sözleşmeleri ile can-hayat sigortası (taşıma hukukundan doğup doğmadığına bakılmaksızın) sözleşmelerinden kaynaklanan davalar (rücu davaları dâhil) ile TTK'nın 1472. maddesinden kaynaklanan sigortalının kendi trafik kasko sigortasına, trafik sigortasının da kendi sigortalısına karşı açtığı tazminat davaları ile yolcu taşıma ilişkisi dâhil sigortanın taraf olduğu her türlü cismani ve maddi zararlı trafik kazalarından doğan davalar nedeniyle verilen hüküm ve kararların temyiz incelemesi 4. Hukuk Dairesine,

- *Eser (istisna) sözleşmesinden kaynaklanan dava konusu eserle ilgili All Risk Sigortasına ilişkin davalar ile eser ve hizmet alım davalarıyla birlikte açılan ve sigorta şirketlerine yöneltilen davalar nedeniyle verilen hüküm ve kararların temyiz incelemesi 6. Hukuk Dairesine aittir.*

2) Türk Ticaret Kanunu'nun 4. maddesi atfıyla, Türk Medeni Kanunu'nda yer alan, rehin karşılığında ikraz ile meşgul olma (TMK m. 962-969; TTK 4/1) işlerinden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

3) Türk Ticaret Kanunu'nun 4. maddesinin atfıyla, Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan, işletmenin satılma ve değiştirilmesi (TBK m. 202-203), yayım sözleşmesi (TBK m. 487-501), kredi mektubu ve kredi emri (TBK m. 515-519), ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları (TBK m. 547-554), ticari nitelikli havale (TBK m. 555-560), saklama sözleşmeleri (TBK m. 561 vd.) ilişkilerinden kaynaklanan alacak davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

4) Bankacılık Kanunu, Ticari İşletme Rehni Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ve 5941 sayılı Çek Kanunu'ndan kaynaklanan alacak davaları,

Hatırlatma:

- *Tüketici kredisi sözleşmelerinden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 3. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

5) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1521. maddesinde sayılan (Ticaret şirketlerinde, ortakların veya pay sahiplerinin şirketle veya birbirleriyle şirket ortaklığından veya pay sahipliğinden kaynaklanan davalarda veya şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri, müdürleri, tasfiye memurları ya da denetçilerine karşı açılacak davalar) davalar ile taşıma (kara, hava, deniz ve uluslararası sözleşmeler dâhil) ve sigorta hukukundan kaynaklanan alacak davaları yanında İİK'nın 67. maddesine dayalı itirazın iptali ve İİK'nın 72. maddesinden kaynaklanan borçlu olmadığının tespiti davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

6) Tarafların ve mahkemenin sıfatına bakılmaksızın, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu (556 sayılı Markaların Korunması, 551 sayılı Patent Haklarının Korunması, 554 sayılı Endüstriyel Tasarımların Korunması ve 555 sayılı Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında Kanun Hükmündeki Kararnameleri dâhil) ile 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, 5147 sayılı Entegre Devre Topoğrafyalarının Korunması Hakkındaki Kanun ve 5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait İslahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun'dan kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

7) Ticari nitelikteki alım-satım sözleşmesinden kaynaklanan her türlü davalar sonunda verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

- *Taraflarının sıfatına bakılmaksızın abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 3. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

8) Tarafları tacir olup, İİK'nın 89. maddesi uyarınca açılmış menfi tespit davaları,

Hatırlatma:

- *Tarafların tacir ve işin ticari işletmeyle ilgili bulunmadığı İİK'nın 89. maddesinden kaynaklanan menfi tespit davaları sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 3. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.*

9) Kooperatifler Hukuku ve istisna sözleşmelerinden doğan davalar hariç olmak üzere;

9.1) İİK'nın 67. maddesine göre açılan ticari dava niteliğindeki itirazın iptali davaları sonunda verilen hüküm ve kararlar,

9.2) İİK'nın 69. maddesinden kaynaklanan borçtan kurtulma davaları sonunda verilen hüküm ve kararlar,

9.3) İİK'nın 72. maddesine dayanan ticari dava niteliğindeki menfi tespit ve istirdat davaları sonunda verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• Tacirler arasında, (aşağıda 12. Hukuk Dairesinin görevine giren işler dışındaki) kira ilişkisinden kaynaklanan davalar (kira tespiti ve uyarılama dâhil) sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz incelemesi 3. Hukuk Dairesine aittir.

• Tacirler arasında, 2004 sayılı İİK'nın 10. babında yazılı hükümlerden (kira alacağı ve tahliye) kaynaklanan itirazın kaldırılması ve tahliyeyle ilişkin olup icra mahkemelerince verilen hüküm ve kararlar ile kira alacağı nedeniyle başlatılan takipler üzerine icra mahkemelerince verilen itirazın kaldırılması kararlarının temyiz inceleme görevi 12. Hukuk Dairesine aittir.

• Tacirler arası hizmet alım sözleşmesinden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 6. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.

10) Banka ve finans kuruluşlarından kullanılan genel veya ticari kredi sözleşmelerinden kaynaklanan davalar sonunda verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• Tüketici kredisinden kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 3. Hukuk Dairesine,

• Kooperatifler hukukundan kaynaklanan davalar sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 6. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.

11) Finansal kiralama sözleşmesinden kaynaklanan her tür dava sonunda verilen hüküm ve kararlar,

12) Faktoring sözleşmesinden kaynaklanan her tür dava sonunda verilen hüküm ve kararlar.

ON İKİNCİ HUKUK DAİRESİ

İhtisas Alanı: Borçlar-Ticaret Hukuku

Temel Görev: İcra ve İflas Hukuku

1) 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu uyarınca yapılan icra ve iflas takiplerinden kaynaklanan şikâyet, itiraz ve itirazın kaldırılması talepleri hakkında icra mahkemelerince verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• İcra ve İflas Kanunu uyarınca düzenlenen sıra cetveline itiraz ve şikâyetler hakkında verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 6. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.

2) İcra ve İflas Kanunu'nun 24 vd. maddelerinde düzenlenen ilamların icrası yolu ile yapılan takiplerle ilgili itiraz ve şikâyetler üzerine icra mahkemesince verilen hüküm ve kararlar,

3) İcra ve İflas Kanunu uyarınca yapılan icra takipleri sonucu icra müdürlükleri tarafından cebri icra yolu ile satılan menkul ve gayrimenkul mallarla ilgili satışlar ve satışa hazırlık işlemleri nedeniyle icra mahkemelerine yapılacak şikâyetler üzerine verilen hüküm ve kararlar,

4) Sulh hukuk mahkemelerince verilen ortaklığın satılarak giderilmesine dair kararlar nedeniyle satış memurluklarının yapılacak satışlar ve satışa hazırlık işlemlerine ilişkin şikâyetler ve ihalenin feshi talepleri hakkında sulh hukuk mahkemelerince verilen hüküm ve kararlar,

5) 6183 sayılı Kanun'un 99. maddesi uyarınca yapılan şikâyet sonucu icra mahkemesince verilen taşınmaz ihalesinin feshi ile ilgili hüküm ve kararlar,

6) Taşınmazın ihalesi üzerine İİK'nın 135/2. maddesine göre borçluya, taşınmaz başkaları tarafından işgal edilmekte ise, bu kişilere çıkarılan tahliye emrine yönelik şikâyetler ile İİK'nın 276. maddesinin uygulanması hakkında icra mahkemelerince verilen hüküm ve kararlar,

7) Rehnin (menkul ve gayrimenkul) paraya çevrilmesi yolu ile yapılan takiplerle (İİK m. 145 vd.) ilgili itiraz ve şikâyetler ile ipoteğin kaldırılması (İİK m. 153) talebi üzerine icra mahkemelerince verilen hüküm ve kararlar. Alacaklıların İİK'nın 89. maddesi uyarınca borçluların üçüncü kişilerdeki alacakları ile ilgili 1. ve 2. haciz ihbarnamelerine karşılık üçüncü kişilerin icra mahkemelerine vaki şikâyetleri üzerine icra mahkemesince verilen hüküm ve kararlar ile sözü edilen maddenin 4. fıkrası uyarınca üçüncü kişinin tazminata mahkûm edilmesi isteği üzerine icra mahkemesince verilen hüküm ve kararlar,

8) İcra ve İflas Kanunu'nun 16. babında 331 ilâ 354'üncü maddeleri arasında düzenlenen suçlar ve kabahatler hakkında verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 76. maddesinde düzenlenen taziyik hapsi hakkında verilen hüküm ve kararların kanun yararına bozma istemlerini inceleme görevi de 12. Hukuk Dairesine aittir.

9) İcra ve İflas Kanunu'nun 10. babında yazılı hükümlerden (kira alacağı ve tahliye) kaynaklanan itirazın kaldırılması ve tahliyeye ilişkin olup icra mahkemelerince verilen hüküm ve kararlar,

10) Kira alacağı nedeniyle başlatılan takipler üzerine icra mahkemelerince verilen itirazın kaldırılması kararları.

Hatırlatma:

• Tarafların sıfatına bakılmaksızın, kira ilişkisinden kaynaklanan davalar (kira tespiti ve uyarılama dâhil) sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 3. Hukuk Dairesine aittir.

• Finansal kiralama sözleşmesinden kaynaklanan her tür dava sonunda verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 11. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.

11) İcra ve İflas Kanunu'nun 96 vd. maddeleri uyarınca açılan istihkak davaları ile icra müdürlüğünün haczin uygulanması işlemlerine yönelik şikâyetler üzerine (İİK m. 96, 97, 99) verilen hüküm ve kararlar,

12) İcra mahkemeleri tarafından genel hükümler çerçevesinde görülen istihkak davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

13) İcra ve İflas Kanunu ve 6183 sayılı Kanun'dan kaynaklanan tasarrufun iptali davaları sonucu verilen hüküm ve kararlar,

14) Türk Borçlar Kanunu'nun 19. maddesi gereğince muvazaa iddiasına ilişkin davalar sonucu verilen hüküm ve kararlar,

Hatırlatma:

• Muris muvazaasından kaynaklanan tapu iptali ve tescil davaları sonucu verilen hüküm ve kararların temyiz inceleme görevi 1. Hukuk Dairesine ait bulunmaktadır.

II) YARGITAY CEZA DAİRELERİ İŞ BÖLÜMÜ

A) ORTAK HÜKÜMLER

1) Bu iş bölümündeki düzenlemeler, yürürlüğe girdiği tarih dâhil olmak üzere tebliğnamesi bu tarihten sonra tanzim olunan işler için geçerli olup temyiz incelemesi bu iş bölümüne göre görevli bulunan ceza dairesi tarafından yapılır.

2) İş bölümünün yürürlüğe girdiği tarihten sonra düzenlenen tebliğnameler, iş bölümündeki düzenlemeler esas alınarak görevli ceza dairesine gönderilir.

3-(1.a) Ceza Dairelerinin iş bölümünün/görevlerinin belirlenmesinde, mahkûmiyet kararlarında mahkeme hükmündeki, mahkûmiyet dışındaki kararlarda ise iddianame ya da dava açan belgedeki nitelendirme esas alınır.

b) Birden fazla suçun yer aldığı hükümlerin temyiz incelemesi, incelemeye konu suçlardan yaptırım en ağır olanına bakmakla görevli dairece yapılır. Görevli dairenin tespitinde nitelikli hâller dikkate alınmaz.

c) Birden fazla suçla ilişkin açılan davalardan en ağırı belirlenirken suçun temel şekline göre hapis cezasının üst sınırı daha fazla olan suçla ilişkin dava daha ağır, üst sınırların eşit olması hâlinde ise alt sınırı daha fazla hapsi gerektiren suçla ilişkin davanın daha ağır olduğu kabul edilir.

d) Hapis cezası ile birlikte öngörülen adli para cezaları ise her iki suçla ilişkin hapis cezalarının alt ve üst sınırlarının eşit olması hâlinde nazara alınır ve hapis cezası ile aynı kriterlere tabi tutulur.

e) Suçlar için öngörülen cezaların alt ve üst sınırlarının aynı olması durumunda temyiz incelemesi, tebliğnamenin düzenlendiği daire tarafından sonuçlandırılır. Ancak temyiz incelemesine konu edilen ve ceza miktarları eşit olan suçlardan birisi özel ceza kanununda, diğeri TCK'da düzenlenen suç ise temyiz incelemesi özel ceza kanunundaki suçla bakmakla görevli daire tarafından yapılır.

f) Temyiz incelemesine konu olan suçların ceza miktarlarında sonradan değişiklik olması hâlinde, suçun tebliğnamenin düzenleme tarihindeki temel şekilde öngörülen ceza miktarları göz önünde bulundurularak görevli daire belirlenir.

g) Bu maddeye göre suçun ağırlığı nazara alınarak görevli dairenin belirlenmesinde temyiz kanun yoluna tabi olmaması nedeniyle ilk bakışta reddedilecek temyiz talepleri göz önünde bulundurulmaz.

h) Münhasıran vekâlet ücreti istemine ilişkin temyiz davaları, işbu talebe müstenidat gösterilen suçla bakmakla görevli daire tarafından görülür. Ancak birden fazla suçun yer aldığı hükümlerin temyiz incelemesinde görevli dairenin belirlenmesi, yukarıdaki fıkra hükümlerine uygun şekilde yapılır.

ı) Münhasıran temyiz edilen müsadere veya diğer güvenlik tedbirlerine ilişkin kararların temyiz incelemesi, söz konusu kararın ilgili olduğu suçu incelemekle görevli dairece gerçekleştirilir.

2) Yukarıdaki fıkralara göre görevli dairenin belirlenmesinde;

a) Birden fazla suçun yer aldığı hükümlerin temyiz incelemesi ile ilgili olarak görevli dairenin belirlenmesinde; temyizi kabul olmayan, temyiz edenin temyize hakkı bulunmadığı veya

başka bir kanun yoluna tabi iken mercide yanılma suretiyle ya da sehven gönderilen/temyiz edilen suçlara ilişkin talepler dikkate alınmaz.

b) Her hâlikarda görevli daire, temyiz dilekçesinin kapsamındaki suç/suçlara göre belirlenir.

4-a) Ceza Daireleri, işbu işbölümünün yürürlük tarihinden önce daireye gelip de tebligat veya ek tebliğname tanzimi gibi esasa girilmeden verilen usul eksiklerinin ikmaline ilişkin kararlar hariç olmak üzere, bozma kararı ile daire dışına gönderdiği işleri de;

aa) Bozma kararından sonra bozmaya konu suçun/suçların temyiz incelemesinin bir başka dairenin görev alanına (da) alınmış olmasına,

ab) Bozma kararına uyularak kurulan hükümdeki suç vasfına göre görevli dairenin bir başka daire olup olmadığına bakmaksızın sonuçlandırır.

b) İşbu iş bölümünün yürürlük tarihinden önce daireye gelip de tebligat veya ek tebliğname tanzimi gibi esasa girilmeden verilen usul eksiklik ikmaline ilişkin kararlardan sonra yeniden temyiz incelemesi için gelen ve birden fazla suç hakkında verilen hükümlerin temyiz talebini içeren dosyada, kendi görev alanına girmeyen bir suçla ilgili olarak temyiz incelemesi yapma zorunluluğu, bu suçun dairenin görevine giren daha ağır bir suç ile birlikte geri gelmesi hâline münhasırdır. Aksi takdirde görevli daire, yer verilen diğer hükümler muvacehesinde belirlenir.

c) Birden fazla dairece temyiz incelemesinin yapıldığı hâllerde temyiz incelemesi, (a) ve (b) bentleri de gözetilerek işi daire dışına en son gönderen dairece yapılır.

5) Bu iş bölümünün yürürlüğe girmesinden önce Yargıtay incelemesinden geçen ya da geri çevirme kararına konu olan dosyaların tekrar Yargıtaya gelmesi durumunda inceleme bu iş bölümüne göre görevli daire/daireler tarafından gerçekleştirilir.

Ancak her hâlikarda;

a) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından itiraz olağanüstü kanun yoluna başvurulması durumunda, vaki itiraza konu suçun temyiz incelemesini yapacak görevli daire sonradan değişmiş olsa bile CMK'nın 308/2. maddesi gereğince değerlendirme, kararına itiraz olunan daire tarafından yapılır.

b) Direnme kararlarına yönelik temyiz talepleri de, vaki direnmeye konu suçun temyiz incelemesini yapacak görevli daire sonradan değişmiş olsa bile kararına direnilen dairece incelenir.

c) Yargılamanın yenilenmesi isteminin kabule değer olup olmadığını, ilk derece mahkemesi sıfatıyla karar vermiş olan daire, hükme katılmayan diğer üyeleri marifetiyle değerlendirir. 5271 sayılı CMK'nın 307. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesi ile 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna eklenen geçici 10. maddesi uyarınca Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderilen ve Genel Kurulca yapılan inceleme sonunda verilen kararın niteliği gereği dosyanın Yargıtay Ceza Dairesine gönderilmesinin gerektiği hâllerde dosyaya konu suçla ilgili olarak görevli dairenin değişip değişmediğine bakılmaksızın dosya direnme kararını inceleyip kısmen veya tamamen yerinde görmeyen daire tarafından sonuçlandırılır.

6) 1632 sayılı Askerî Ceza Kanunu'nda düzenlenip yaptırım bakımından Türk Ceza Kanunu'na atf yapılan suçlara ilişkin olağan ve olağanüstü kanun yolu incelemesi; 1632 sayılı Kanun'da yer alan ağırlatıcı veya hafifletici nedenler gözetilmeksizin atf yapılan suçla ilişkin temyiz davasına bakmakla görevli olan dairece, yaptırımı müstakilen 1632 sayılı Kanun'da düzenlenen suçlara ilişkin ise Yargıtay 7. Ceza Dairesince gerçekleştirilir.

7) 3713 sayılı Kanun'un 4. maddesinde sayılan suçlara ilişkin temyiz incelemeleri ve ilk derece mahkemesi sıfatıyla icra olunacak yargılamalar, bir terör örgütünün faaliyeti kapsamında işlenip işlenmediğine bakılmaksızın suç tiplerine göre görevli dairelerce yapılır.

8-a) Temyiz davasına bakmakla görevli olan daire, Yargıtayın ilk derece mahkemesi olarak bakmakla görevli olduğu davalar ile olağanüstü kanun yollarına ilişkin davalara bakmakla da görevlidir. İlk derece yargılamasına tabi olup da iddianamenin kabulüne karar verilen veya kanunen öngörülen süre sonunda iade edilmemesi nedeniyle iddianamesi kabul edilmiş sayılan dava dosyaları devir işlemine tabi tutulmazlar. İşbu iş bölümünün yürürlüğe girdiği tarihinden önce geçerli olan iş bölümüyle dava dosyalarının bir başka daireye devrine ilişkin hükümler saklıdır.

b) Yargıtay özel dairesinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla bakmakla görevli olduğu davalarla ilgili verdiği hüküm veya kararların, kanun yolu incelemesi üzerine bozulmasına ya da dosyanın tevdiine karar verildiğinde; dava dosyası kanun yolu incelemesine konu hüküm veya kararı veren ve yargılama kesin hükümle sonuçlanıncaya kadar görevi devam edecek olan daireye gönderilir.

9) Bütün devir ve tevzi işlemleri UYAP sistemi üzerinden otomatik olarak sırasıyla gerçekleştirilir.

B) CEZA DAİRELERİNİN GÖREVLERİ

BİRİNCİ CEZA DAİRESİ

Madde 81... Kasten öldürme,

Madde 82... Nitelikli hâller,

Madde 83... Kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi,

Madde 84... İntihara yönlendirme,

Madde 86... Kasten yaralama,

Madde 87... Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama,

Madde 88... Kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi,

Madde 97... Terk,

Madde 98... Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi.

Uyarlama yargılamaları hariç olmak üzere, hükme esas alınan suç ya da kararların niteliğine bakılmaksızın, hükmün infazı aşamasında disiplin cezaları, koşullu salıverilme, koşullu salıverilmenin geri alınması, denetimli serbestlik ve infazla ilgili diğer uyuşmazlıklardan kaynaklanan iş veyahut kararlar.

İKİNCİ CEZA DAİRESİ

Madde 116... Konut dokunulmazlığının ihlali,

Madde 119... Ortak hüküm (TCK'nun 116. maddesi ile ilgili kısım yönünden),

Madde 141 ilâ 147... Hırsızlık,

Madde 160... Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf,

Madde 161... Hileli iflas,

Madde 162... Taksirli iflas,

Madde 163... Karşılıksız yararlanma,

Madde 165... Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi,

Madde 167, 168, 169... Ortak hükümler,

Madde 289... Muhafaza görevini kötüye kullanma,

Madde 290... Resmen teslim olunan mala el konulması ve bozulması.

Bu iş bölümünün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iş bölümü değişikliği nedeniyle Yargıtay 2. Ceza Dairesinin arşivinde bulunan ve henüz incelenmemiş olan TCK'nın 151, 152 ve 153. maddelerine ilişkin işler, Yargıtay 6. Ceza Dairesine "Ortak Hükümler" in ilgili maddelerindeki düzenlemeler gözetilerek UYAP Bilişim Sistemi üzerinden devredilir.

ÜÇÜNCÜ CEZA DAİRESİ

Madde 76... Soykırım,

Madde 77... İnsanlığa karşı suçlar,

Madde 78... Örgüt,

Madde 219... Görev sırasında din hizmetlerini kötüye kullanma,

Madde 222... Şapka ve Türk Harfleri, (Mülga)

Madde 282... Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama,

Madde 302... Devletin birliği ve ülke bütünlüğünü bozmak,

Madde 303... Düşmanla işbirliği yapmak,

Madde 304... Devlete karşı savaşa tahrik,

Madde 305... Temel milli yararlarla karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama,

Madde 306... Yabancı devlet aleyhine asker toplama,

Madde 307... Askeri tesisleri tahrip ve düşman askeri hareketleri yararına anlaşma,

Madde 308... Düşman devlete maddi ve mali yardım,

Madde 309... Anayasayı ihlal,

Madde 310... Cumhurbaşkanına suikast ve fiili saldırı,

Madde 311... Yasama organına karşı suç,

Madde 312... Hükûmete karşı suç,

Madde 313... Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine karşı silahlı isyan,

Madde 314... Silahlı örgüt,

Madde 315... Silah sağlama,

Madde 316... Suç için anlaşma,

Madde 317... Askeri komutanlıkların gasbı,

Madde 318... Halkı askerlikten soğutma,

Madde 319... Askerleri itaatsizliğe teşvik,

Madde 320... Yabancı hizmetine asker yazma, yazılma,

Madde 321... Savaş zamanında emirlere uymama,

Madde 322... Savaş zamanında yükümlülükler,

Madde 323... Savaşta yalan haber yayma,

Madde 324... Seferberlikle ilgili görevin ihmali,

Madde 325... Düşmandan unvan ve benzeri payeler kabulü,

Madde 326... Devletin güvenliğine ilişkin belgeler,

Madde 327... Devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme,

Madde 328... Siyasal veya askeri casusluk,

- Madde 329...** Devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama,
Madde 330... Gizli kalması gereken bilgileri açıklama,
Madde 331... Uluslararası casusluk,
Madde 332... Askeri yasak bölgelere girme,
Madde 333... Devlet sırlarından yararlanma, Devlet hizmetlerinde sadakatsizlik,
Madde 334... Yasaklanan bilgileri temin,
Madde 335... Yasaklanan bilgilerin casusluk maksadıyla temini,
Madde 336... Yasaklanan bilgileri açıklama,
Madde 337... Yasaklanan bilgileri siyasal veya askeri casusluk maksadıyla açıklama,
Madde 338... Taksir sonucu casusluk fiillerinin işlenmesi,
Madde 339... Devlet güvenliği ile ilgili belgeleri elinde bulundurma,
Madde 340... Yabancı devlet başkanına karşı suç,
Madde 341... Yabancı devlet bayrağına karşı hakaret,
Madde 342... Yabancı devlet temsilcilerine karşı suç,
Madde 343... Karşılıklılık koşulu,
2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu'ndan kaynaklanan suçlar,
2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Hakkındaki Kanun'dan kaynaklanan suçlar,
2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Millî İstihbarat Teşkilat Kanunu'ndan kaynaklanan suçlar,
3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'ndan kaynaklanan suçlar,
4959 sayılı Toplum Kazandırma Kanunu'ndan kaynaklanan suçlar,
6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunu'ndan kaynaklanan suçlar,
07.12.1994 tarih ve 4053 sayılı Kanun ile 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 14. maddesine eklenen fıkra gereğince, 3953 sayılı Kanun'a göre ve Askeri Yargıtaydan gönderilen dava ve işler ile aynı Kanun uyarınca adli yargı mercilerine devredilen dava ve işlerden temyizden intikal edecek olan işler,
9. Ceza Dairesinin baktığı işlerde yapılan değişiklik nedeniyle daha önce 9. Ceza Dairesince ilk derece yargılaması yapılan dosyalardan kanun yolu incelemesinden dönenlere 3. Ceza Dairesi tarafından bakılmasına.

DÖRDÜNCÜ CEZA DAİRESİ

- Madde 79...** Göçmen kaçakçılığı,
Madde 80... İnsan ticareti,
Madde 108... Cebir,
Madde 111... Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması,
Madde 112... Eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi,
Madde 113... Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi,
Madde 114... Siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi,
Madde 115... İnanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme,
Madde 117... İş ve çalışma hürriyetinin ihlali,
Madde 118... Sendikal hakların kullanılmasının engellenmesi,
Madde 119... Ortak hüküm (TCK'nın 112, 113, 114, 115 ve 117. maddeleri ile ilgili kısımlar yönünden),
Madde 120... Haksız arama,
Madde 121... Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi,
Madde 122... Nefret ve ayrımcılık,

- Madde 124...** Haberleşmenin engellenmesi,
Madde 125... Hakaret,
Madde 126... Mağdurun belirlenmesi,
Madde 127... İsnadın ispatı,
Madde 128... İddia ve savunma dokunulmazlığı,
Madde 129... Haksız fiil nedeniyle veya karşılıklı hakaret,
Madde 130... Kişinin hatrasına hakaret,
Madde 131... Soruşturma ve kovuşturma koşulu,
Madde 181... Çevrenin kasten kirletilmesi,
Madde 182... Çevrenin taksirle kirletilmesi,
Madde 183... Gürültüye neden olma,
Madde 184... İmar kirliliğine neden olma,
Madde 220... Suç işlemek amacıyla örgüt kurma,
Madde 221... Etkin pişmanlık,
Madde 225... Hayasızca hareketler,
Madde 227... Fuhuş,
Madde 232... Kötü muamele,
Madde 233... Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali,
Madde 265... Görevi yaptırmamak için direnme,
Madde 299... Cumhurbaşkanına hakaret,
Madde 300... Devletin egemenlik alametlerini aşağılama,
Madde 301... Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama.

BEŞİNCİ CEZA DAİRESİ

- Madde 235...** İhaleye fesat karıştırma,
Madde 236... Edimin ifasına fesat karıştırma,
Madde 237... Fiyatları etkileme,
Madde 238... Kamuya gerekli şeylerin yokluğuna neden olma,
Madde 239... Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin açıklanması,
Madde 240... Mal veya hizmet satımından kaçınma,
Madde 241... Tefecilik,
Madde 242... Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması,
Madde 247... Zimmet,
Madde 248... Etkin pişmanlık,
Madde 249... Daha az cezayı gerektiren hâl,
Madde 250... İrtikap,
Madde 251... Denetim görevinin ihmali,
Madde 252... Rüşvet,
Madde 253... Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması,
Madde 254... Etkin pişmanlık,
Madde 255... Nüfuz ticareti,
Madde 257... Görevi kötüye kullanma,

Madde 258... Göreve ilişkin sırrın açıklanması,

Madde 259... Kamu görevlisinin ticareti,

Madde 260... Kamu görevinin terki veya yapılmaması,

Madde 261... Kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf,

Madde 262... Kamu görevinin usulsüz olarak üstlenilmesi,

Madde 263... Kanuna aykırı eğitim kurumu açma ve işletme,

Madde 264... Özel işaret ve kıyafetleri usulsüz kullanma,

Madde 266... Kamu görevine ait araç ve gereçleri suçta kullanma,

Yargı yeri belirlemeleri ve dava nakli,

6706 sayılı Kanun'dan kaynaklanan ve bu iş bölümünün yürürlüğe girdiği tarihten sonra gelen işler.

ALTINCI CEZA DAİRESİ

Madde 106... Tehdit,

Madde 107... Şantaj,

Madde 148... Yağma,

Madde 149... Nitelikli yağma,

Madde 150... Daha az cezayı gerektiren hâl,

Madde 151... Mala zarar verme,

Madde 152... Mala zarar vermenin nitelikli hâlleri,

Madde 153... İbadethanelere ve mezarlıklara zarar verme,

Madde 167, 168, 169... Ortak hükümler.

Bu iş bölümünün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iş bölümü değişikliği nedeniyle Yargıtay 2. Ceza Dairesinin arşivinde bulunan ve henüz incelenmemiş olan TCK'nın 151, 152 ve 153. maddelerine ilişkin işler, Yargıtay 6. Ceza Dairesine "Ortak Hükümler" in ilgili maddelerindeki düzenlemeler gözetilerek UYAP Bilişim Sistemi üzerinden devredilir.

YEDİNCİ CEZA DAİRESİ

1918, 4926, 5607 sayılı Kaçakçılık Kanunları ile 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun ve 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'ndan kaynaklanan işler,

4389 sayılı Bankalar Kanunu ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'ndan kaynaklanan suçlar. (Kaçakçılık ve buna bağlı olarak işlenen evrakta sahtecilik suçlarından birlikte dava açılmış olması hâlinde, temyiz incelemesi 7. Ceza Dairesi tarafından yapılır.)

İstisnalar hariç olmak üzere özel ceza kanunlarından veya Kabahatler Kanunu'ndan doğan ve başka dairelerin görev alanına girmeyen suçlar ve kararlar ile 11.04.2013 ile 28.06.2014 tarihleri arasında işlenen 6455 sayılı Kanun ile değişik 5607 sayılı Kanun'un tütün, tütün mamulleri ile her türlü alkollü içki kaçakçılığı suçları ile akaryakıt kaçakçılığı suçlarına ilişkin Kanun'un 3/10, 11, 12 ve 18. madde ve fıkralarında düzenlenen suçlardan kaynaklanan işler.

SEKİZİNCİ CEZA DAİRESİ

- Madde 94...** İşkence,
Madde 95... Neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence,
Madde 96... Eziyet,
Madde 109... Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma,
Madde 110... Etkin pişmanlık,
Madde 111... Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması,
Madde 154... Hakkı olmayan yere tecavüz,
Madde 170... Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması,
Madde 171... Genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması,
Madde 172... Radyasyon yayma,
Madde 173... Atom enerjisi ile patlamaya sebebiyet verme,
Madde 174... Tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi,
Madde 175... Akıl hastası üzerindeki bakım ve gözetim yükümlülüğünün ihlali,
Madde 176... İnşaat veya yıkımla ilgili emniyet kurallarına uymama,
Madde 177... Hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması,
Madde 178... İşaret ve engel koymama,
Madde 188... Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, (1/2)
Madde 189... Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması, (1/2)
Madde 190... Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, (1/2)
Madde 191... Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmamak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, (1/2)
Madde 192... Etkin pişmanlık, (1/2)
Madde 197... Parada sahtecilik,
Madde 198... Paraya eşit sayılan değerler,
Madde 199... Kıymetli damgada sahtecilik,
Madde 200... Para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçlar,
Madde 201... Etkin pişmanlık,
Madde 202... Mühürde sahtecilik,
Madde 213... Halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit,
Madde 214... Suç işlemeye tahrik,
Madde 215... Suçu ve suçluyu övme,
Madde 216... Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama,
Madde 217... Kanunlara uymamaya tahrik,
Madde 217/A... Halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma,
Madde 218... Ortak Hükümler,
Madde 223... Ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması,
Madde 224... Kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgedeki sabit platformların işgali,
Madde 228... Kumar oynanması için yer ve imkan sağlama,
Madde 229... Dilencilik,
Madde 230... Birden çok evlilik, hileli evlenme, dinsel tören,

- Madde 234...** Çocuğun kaçırılması ve ahkonulması.
- Madde 256...** Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması,
- Madde 267...** İftira,
- Madde 268...** Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması,
- Madde 269...** Etkin pişmanlık,
- Madde 270...** Suçu üstlenme,
- Madde 271...** Suç uydurma,
- Madde 272...** Yalan tanıklık,
- Madde 273...** Şahsi cezasızlık veya cezanın azaltılmasını gerektiren sebepler,
- Madde 274...** Etkin pişmanlık,
- Madde 275...** Yalan yere yemin,
- Madde 276...** Gerçeğe aykırın bilirkişilik veya tercümanlık,
- Madde 278...** Suçu bildirmeme,
- Madde 279...** Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi,
- Madde 280...** Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi,
- Madde 281...** Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme,
- Madde 283...** Suçluyu kayırma,
- Madde 284...** Tutuklu, hükümlü veya suç delillerini bildirmeme,
- Madde 287...** Genital muayene,
- Madde 291...** Başkası yerine ceza infaz kurumuna veya tutukevine girme,
- Madde 292...** Hükümlü veya tutuklunun kaçması,
- Madde 293...** Etkin pişmanlık,
- Madde 294...** Kaçmaya imkan sağlama,
- Madde 295...** Muhafızın görevini kötüye kullanması,
- Madde 296...** Hükümlü veya tutukluların ayaklanması,
- Madde 297...** İnfaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokmak,
- Madde 298...** Hak kullanımını ve beslenmeyi engelleme,
- 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun'a ilişkin işler,
- 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'na ilişkin işler,
- 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a ilişkin işler,
- 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkındaki Kanun'a ilişkin işler, (1/2)
- 3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle ilgili Kanun'a ilişkin işler, (1/2)
- 5898 sayılı Uçucu Maddelerin Zararlarından İnsan Sağlığının Korunmasına Dair Kanun'a ilişkin işler. (1/2)
- Bu iş bölümüne göre ceza dairelerinden herhangi birinin görevine girmeyen ve TCK'dan kaynaklanan tüm diğer suçlar.
- Bu iş bölümünün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iş bölümü değişikliği nedeniyle Yargıtay 8. Ceza Dairesinin arşivinde bulunan ve henüz incelenmemiş olan TCK'nın 243, 244, 245, 245/A ve 246. maddelerine ilişkin işler, Yargıtay 11. Ceza Dairesine "Ortak Hükümler" in ilgili maddelerindeki düzenlemeler ile tabii hâkim ilkesi doğrultusunda ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülmekte olan derdest dava dosyaları ile temyiz incelemesinden öncecek olanlar hariç olmak üzere UYAP Bilişim Sistemi üzerinden devredilir.

DOKUZUNCU CEZA DAİRESİ

Madde 99... Çocuk düşürme,

Madde 100... Çocuk düşürme,

Madde 101... Kısırlaştırma,

Madde 102... Cinsel saldırı,

Madde 103... Çocukların cinsel istismarı,

Madde 104... Reşit olmayanla cinsel ilişki,

Madde 105... Cinsel taciz,

28.01.2020 tarih ve 31022 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan Yargıtay Büyük Genel Kurulunun 23.01.2020 tarih, 2020/1 sayılı kararıyla 9. Ceza Dairesine bırakılan ve hâlihazırda dairede yargılaması devam eden ilk derece dosyalarına 9. Ceza Dairesinde bakılmasına devam edilmesine.

ONUNCU CEZA DAİRESİ

Madde 185... Zehirli madde katma,

Madde 186... Bozulmuş veya değiştirilmiş gıda veya ilaçların ticareti,

Madde 187... Kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye sokacak biçimde ilaç yapma veya satma,

Madde 188... Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, (1/2)

Madde 189... Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması, (1/2)

Madde 190... Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, (1/2)

Madde 191... Kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmamak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, (1/2)

Madde 192... Etkin pişmanlık, (1/2)

Madde 193... Zehirli madde imal ve ticareti,

Madde 194... Sağlık için tehlikeli madde temini,

Madde 195... Bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma,

Madde 196... Usulsüz ölü gömülmesi,

2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkındaki Kanun’a ilişkin işler, (1/2)

3298 sayılı Uyuşturucu Maddelerle ilgili Kanun’a ilişkin işler, (1/2)

5898 sayılı Uçucu Maddelerin Zararlarından İnsan Sağlığının Korunmasına Dair Kanun’a ilişkin işler. (1/2)

ON BİRİNCİ CEZA DAİRESİ

Madde 155... Güveni kötüye kullanma,

Madde 156... Bedelsiz senedi kullanma,

Madde 157... Dolandırıcılık,

Madde 158... Nitelikli dolandırıcılık,

Madde 159... Daha az cezayı gerektiren hâl,

Madde 164... Şirket veya kooperatifler hakkında yanlış bilgi,

Madde 166... Bilgi vermeme,

Madde 167, 168, 169... Ortak hükümler.

- Madde 203...** Mühür bozma,
Madde 204... Resmî belgede sahtecilik,
Madde 205... Resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek,
Madde 206... Resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan,
Madde 207... Özel belgede sahtecilik,
Madde 208... Özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek,
Madde 209... Açığa imzamnı kötüye kullanılması,
Madde 210... Resmî belge hükmünde belgeler,
Madde 211... Daha az cezayı gerektiren hâl,
Madde 212... İçtima,
Madde 231... Çocuğun soybağını değiştirme,
Madde 243... Bilişim sistemine girme,
Madde 244... Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme,
Madde 245... Banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması,
Madde 245/A... Yasak cihaz veya programlar,
Madde 246... Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması,
5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanun gereğince açılan davalar.
(Kaçakçılık ve buna bağlı olarak işlenen evrakta sahtecilik suçlarından birlikte dava açılmış olması hâlinde, temyiz incelemesi 7. Ceza Dairesi tarafından yapılır.)
Bu iş bölümünün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iş bölümü değişikliği nedeniyle;
-Yargıtay 8. Ceza Dairesinin arşivinde bulunan ve henüz incelenmemiş olan TCK'nın 243, 244, 245, 245/A ve 246. maddelerine ilişkin işler, Yargıtay 11. Ceza Dairesine,
-Yargıtay 11. Ceza Dairesinin arşivinde bulunan ve henüz incelenmemiş olan 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'ndan kaynaklanan ilişkin işler, Yargıtay 12. Ceza Dairesine,
"Ortak Hükümler" in ilgili maddelerindeki düzenlemeler ile tabii hâkim ilkesi doğrultusunda ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülmekte olan derdest dava dosyaları ile temyiz incelemesinden öncecek olanlar hariç olmak üzere UYAP Bilişim Sistemi üzerinden devredilir.

ON İKİNCİ CEZA DAİRESİ

- Madde 85...** Taksirle öldürme,
Madde 89... Taksirle yaralama,
Madde 90... İnsan üzerinde deney,
Madde 91... Organ ve doku ticareti,
Madde 92... Zorunluluk hâli,
Madde 93... Etkin pişmanlık,
Madde 123... Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma,
Madde 123/A... İsrarlı takip,
Madde 132... Haberleşmenin gizliliğini ihlal,
Madde 133... Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması,
Madde 134... Özel hayatın gizliliğini ihlal,
Madde 135... Kişisel verilerin kaydedilmesi,
Madde 136... Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme,

Madde 137... Nitelikli hâller,

Madde 138... Verileri yok etmeme,

Madde 139... Şikâyet,

Madde 140... Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması,

Madde 179... Trafik güvenliğini tehlikeye sokma,

Madde 180... Trafik güvenliğini taksirle tehlikeye sokma,

Madde 226... Müstehcenlik,

Madde 277... Yargı görevi yapma, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs,

Madde 285... Gizliliğin ihlali,

Madde 286... Ses ve görüntülerin kayda alınması,

Madde 288... Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs,

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'ndan kaynaklanan işler,

5271 sayılı CMK'nın 141 ilâ 144 maddelerinde düzenlenen koruma tedbirleri nedeniyle tazminat,

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'ndan kaynaklanan işler.

Bu iş bölümünün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iş bölümü değişikliği nedeniyle Yargıtay 11. Ceza Dairesinin arşivinde bulunan ve henüz incelenmemiş olan 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'ndan kaynaklanan işler Yargıtay 12. Ceza Dairesine "Ortak Hükümler" in ilgili maddelerindeki ile tabii hâkim ilkesi doğrultusunda ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülmekte olan derdest dava dosyaları ile temyiz incelemesinden öncecek olanlar hariç olmak üzere gözetilerek UYAP Bilişim Sistemi üzerinden devredilir.

III) 1- 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 14. maddesi uyarınca Başkanlar Kurulu tarafından hazırlanan 2025 yılına ilişkin Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerine ait iş bölümü karar tasarısının oy birliğiyle **ONAYLANMASINA**;

2- Yargıtay Başkanlar Kurulunca kabul edilip Büyük Genel Kurulca onaylanan iş bölümü kararının Resmî Gazete'de yayımlanması için gönderilmesine, Resmî Gazete'de yayımlanmasını izleyen ayın başından itibaren uygulanmaya başlanılmasına;

3- Kabul edilen iş bölümü kararının;

a) Yargıtay Hukuk ve Ceza Genel Kurulları Başkanlıklarına, Daire Başkanlıklarına ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ile Yargıtay kararları dergisinde yayımlanmak üzere Yayın İşleri Müdürlüğüne,

b) Barolara ve avukatlara duyurulmasını sağlamak üzere Türkiye Barolar Birliği Başkanlığına,

c) Kararın elektronik ortamda hazırlanan bir örneğinin, UYAP dosya gönderme formu ekranında yapılacak düzenlemelerde esas alınmak üzere Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Genel Müdürlüğüne gönderilmesine,

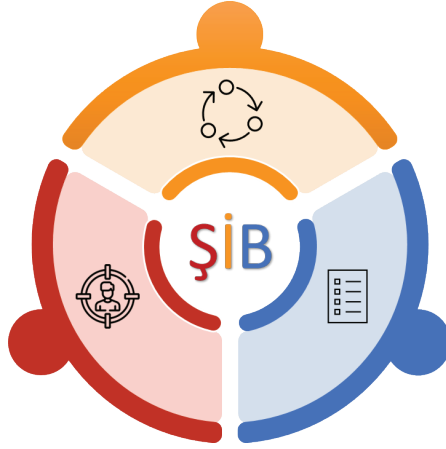
4- Yargıtay Başkanlığı, Hâkimler ve Savcılar Kurulu ile Adalet Bakanlığı internet sitelerinde yayımlanmak suretiyle uygulayıcıların zamanında bilgi edinmelerinin sağlanmasına,

26.06.2025 tarihinde **oy birliği** ile karar verildi.

T.C.
HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI
Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı

ŞÜPHELİ İŞLEM BİLDİRİM REHBERİ

Avukatlar

Sürüm 1.0

SÜRÜM TABLOSU

Sürüm	Tarih	Değişiklikler
1.0	16.06.2025	İlk sürüm

1. Giriş
 - 1.1 Amaç
 - 1.2 Kapsam
 - 1.3 Tanım ve Kısaltmalar
 - 1.4 Yürürlük
2. Genel Açıklama
3. Şüpheli İşlem Bildirimine Dair Esas ve Usuller
 - 3.1 Elektronik Ortamda Gönderim
 - 3.2 Erteleme Talepli Şüpheli İşlem Bildirimleri
4. Şüpheli İşlem Bildirim Formunun Düzenlenmesi
 - 4.1 Formun Düzenlenmesine Dair Genel Hususlar
 - 4.2 Şüpheli İşlem Bildirim Formu
 - 4.2.1. (A) Formu Düzenleyen Yükümlü Bilgileri
 - 4.2.2. (B) Bildirime İlişkin Bilgiler
 - 4.2.3. (C) Şüpheli İşlem ile İlgili Gerçek Kişi Bilgileri
 - 4.2.4. (D) Şüpheli İşlem ile İlgili Tüzel/Diğer Kişilere Ait Bilgiler
 - 4.2.5. (E) Şüpheli İşlem Bilgileri
 - 4.2.6. (F) Şüphe Kategorisi
 - 4.2.7. (G) Açıklama
5. Şüpheli İşlem Tipleri

TABLO LİSTESİ

- Tablo 1 - Formu Düzenleyen Bilgileri Bölümü Bilgi Alanları Tablosu
Tablo 2 - Bildirime İlişkin Bilgiler Bölümü Bilgi Alanları Tablosu
Tablo 3 - Gerçek Kişiler Bölümü Bilgi Alanları Tablosu
Tablo 4 - Tüzel/Diğer Kişiler Bölümü Bilgi Alanları Tablosu
Tablo 5 - Şüpheli İşlem Bilgileri Bölümü Bilgi Alanları Tablosu
Tablo 6 - Şüpheli İşlem Tipleri

1. Giriş

1.1 Amaç

Bu rehber, avukatlar için şüpheli işlemlerin bildirimine ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi amacı ile hazırlanmıştır.

1.2 Kapsam

İşbu rehber içerisinde; Avukatlar tarafından şüpheli işlem bildirimlerinin nasıl yapılacağına dair esas ve usullere yer verilmiştir.

Rehber içerisinde öncelikle şüpheli işlem bildirimlerinin elektronik ortamda gönderimine dair süreçler anlatılmış, daha sonra şüpheli işlem bildirim formlarının nasıl düzenleneceğine dair detaylı bilgilere yer verilmiştir.

1.3 Tanım ve Kısaltmalar

Kanun: 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun (5549 sayılı Kanun)

Yönetmelik: Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik (Tedbirler Yönetmeliği)

Tebliğ: MASAK 13 Sıra Numaralı Genel Tebliği

Sistem: MASAK.Online Sistemi

Yükümlüler: Avukatlar

Avukatlar: 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35 inci maddesinin birinci ve üçüncü fıkrası ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kapsamında yürütülen mesleki faaliyetler sırasında edinilen bilgiler hariç olmak, savunma hakkı ile hukuki dinlenilme hakkı bakımından diğer kanun hükümlerine aykırı olmamak ve yalnızca avukatların yapabileceği işlerle ilgili olarak 1136 sayılı Kanunun 36 ncı maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla, taşınmaz alım satımı, sınırlı aynı hak kurulması ve kaldırılması, şirket, vakıf ve dernek kurulması, birleştirilmesi ile bunların idaresi, devredilmesi ve tasfiyesi işlerine ilişkin finansal işlemlerin gerçekleştirilmesi, banka, menkul kıymet ve her türlü hesaplar ile bu hesaplarda yer alan varlıkların idaresi işleriyle sınırlı olmak üzere serbest avukatları ifade eder.

1.4 Yürürlük

16.06.2025 tarihinden sonra elektronik olarak gönderilecek şüpheli işlem bildirimleri “Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi (Avukatlar) 1.0 Sürümü” kapsamında belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde gönderilecektir

2. Genel Açıklama

5549 sayılı Kanun’un “Şüpheli işlem bildirim” başlıklı 4’üncü maddesi gereğince, yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu mal varlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması hâlinde bu işlemlerin, yükümlüler tarafından Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) Başkanlığına bildirilmesi zorunludur.

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik'in 28'inci maddesinin dördüncü fıkrasında Hazine ve Maliye Bakanlığının şüpheli işlem bildirim formlarının düzenlenmesine, bildirimlerin elektronik ortamda ve bilgi iletişim araçları kullanılarak yapılması zorunluluğu getirilmesine ve şüpheli işlem bildirimlerinde elektronik imza kullanılmasına ilişkin usul ve esasları yükümlüler bazında ayrı ayrı belirlemeye yetkili olduğu belirtilmiştir.

MASAK 13 Sıra No.lu Genel Tebliği'nin 6'ncı maddesinin birinci fıkrasında; "Başkanlık, elektronik ve kâğıt ortamındaki şüpheli işlemlerin bildirimlerine ilişkin usul ve esasları belirlemek üzere yükümlüler için genel ve sektörel mahiyette şüpheli işlem bildirim rehberleri yayımlayabilir." hükmü yer almaktadır. Maddenin ikinci fıkrasında ise "Rehberler Başkanlığın resmi internet sitesi ve/veya MASAK.Online aracılığı ile duyurulur. Yükümlüler tarafından yapılacak bildirimler, bu rehberlerde belirtilen usul ve esaslara uygun şekilde yapılır." ifadesi bulunmaktadır.

Bu kapsamda; **Avukatlar** şüpheli işlem bildirimlerini bu rehberde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde gönderecektir.

3. Şüpheli İşlem Bildirimine Dair Esas ve Usuller

Yükümlüler tarafından şüpheli işlem bildirimleri zorunlu hâller dışında elektronik yolla gönderilecektir. Elektronik ortamda gönderimin mümkün olmadığı **zorunlu hâllerde** şüpheli işlem bildirimleri kâğıt ortamında hazırlanarak Başkanlığa iletilecektir.

Hem kâğıt ortamında hem de elektronik ortamda bildirim yapılırken şüpheli işlem bildirim formu işbu rehberin "Şüpheli İşlem Bildirim Formunun Düzenlenmesi" başlıklı bölümünde belirtilen esaslar çerçevesinde düzenlenecektir.

3.1 Elektronik Ortamda Gönderim

Şüpheli işlem bildirimlerinin elektronik ortamda gönderimi Başkanlık tarafından yükümlülerin erişimine sunulan MASAK.Online sistemi kullanılarak (<https://onlineislemler.masak.gov.tr>) yapılacaktır. MASAK.Online sisteminin kullanımına dair bilgiler "[MASAK.Online Kullanım Kılavuzu](#)" içerisinde yer almaktadır.

MASAK.Online sistemine erişim yapılabilmesi için yükümlüler tarafından (<https://onlineislemler.masak.gov.tr>) adresi üzerinde kullanıcı kaydı oluşturulması gerekmektedir. Yükümlü yahut kanuni temsilcisi tarafından bir defaya mahsus kullanıcı kaydı oluşturulduktan sonra (<https://onlineislemler.masak.gov.tr>) adresi üzerinde şüpheli işlem bildirimini yapılacaktır.

3.2 Erteleme Talepli Şüpheli İşlem Bildirimleri

5549 sayılı Kanun'un "İşlemlerin ertelenmesi" başlıklı 19/A maddesine dayanılarak hazırlanan Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında İşlemlerin Ertelenmesine Dair Yönetmelik'in 4'üncü maddesinde şüpheli işlem bildirimlerine istinaden işlemin ertelenmesine yönelik düzenlemelere yer verilmiştir.

Şüpheli işlem bildiriminde bulunulmasına ilişkin usul ve esaslar iş bu rehberin konusunu teşkil etmekle birlikte, işlemin ertelenmesi talebiyle şüpheli işlem bildiriminde bulunulması ayrıca söz konusu yönetmelikte belirlenen unsurları da kapsamaktadır.

Buna göre;

- Erteleme talepli şüpheli işlem bildirimlerinin, yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılmaya teşebbüs edilen ya da halihazırda devam eden işleme konu mal varlığının aklama veya terörizmin finansmanı suçu ile ilişkili olduğuna dair salt şüpheden öte şüpheyi destekleyen belge veya ciddi emare bulunması durumunda gerekçeleri ile birlikte gönderilmesi,
- İşleme konu mal varlığının aklama veya terörizmin finansmanı suçu ile ilişkili olduğuna dair şüpheyi destekleyen belge veya ciddi emare kapsamında;
 - Erteleme talepli şüpheli işlem bildirimine konu işlemin, olağandışı nitelikli olması,
 - Çeşitli veri tabanlarından ya da diğer kaynaklardan yapılan kontroller sonucunda işlemi yapan kişi ya da kişilerin suçla ilgili olduğunun veya olabileceğinin anlaşılması,
 - İşlemin tamamlanmasının terörizmin finansmanı ile ilgili olduğu düşünülen fonlara ya da suçtan elde edilen gelirlere el koymayı engelleyeceğine veya zorlaştıracağına ilişkin tehlikeli bir hâlin bulunması,

gibi göstergeleri haiz olması,

- Erteleme talepli şüpheli işlem bildirimlerinin, yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılmaya teşebbüs edilen ya da halihazırda devam eden işlemlere ilişkin olarak gönderilmesi, bu kapsamda örneğin stok hâlde bulunan mal varlığı değerlerine ilişkin şüpheli işlem bildirimlerinin “işlemin ertelenmesi” talebi ile gönderilmemesi,
- Şüpheli işlem bildirimini işlemin ertelenmesi talebi ile Başkanlığa gönderen yükümlülerin, işlem hakkında Bakan tarafından verilecek karar Başkanlıkça kendilerine tebliğ edilinceye kadar işlemi gerçekleştirmekten imtina etmeleri,

gerekmektedir.

İşlemlerin ertelenmesi, yükümlü tarafından şüpheli işlem bildiriminde bulunulan tarihten itibaren yedi iş gününü geçemez. İşlem hakkındaki kararın söz konusu süre içerisinde tebliğ edilmemesi durumunda erteleme talebine konu işlem gerçekleştirilebilir.

Bu kapsamdaki şüpheli işlem bildirimleri, Rehberin “4.2.2 (B) Bildirime İlişkin Bilgiler” bölümünde de açıklandığı üzere bildirim aciliyeti kısmında “İşlemin Ertenilmesi Talepli” seçeneği işaretlenerek gönderilir. Ayrıca erteleme talepli bildirim konusunu teşkil eden işlemlere ilişkin olarak başta şüpheli işlem bildirim formunun ilgili bölümlerinde yer alan işlemi yapmak isteyen yahut adına işlem yapılan kişi ve kişilere, işleme ve varsa hesaba ilişkin bilgiler olmak üzere, bildirim formunda yer alan tüm detaylar eksiksiz şekilde doldurulur ve gerekçesine açık ve ayrıntılı şekilde yer verilir.

Bu kapsamda, erteleme talebiyle gönderilecek şüpheli işlem bildiriminde belirtilen hususların dikkate alınması uygulamanın sağlıklı işleyişi ve etkinliği bakımından önem arz etmektedir.

4. Şüpheli İşlem Bildirim Formunun Düzenlenmesi

Şüpheli işlem bildirim formu içerisinde yer alan alanlar (hem elektronik hem de kâğıt ortamında bildirimde) bu başlık altında belirtilmiş olan açıklamalar dikkate alınarak düzenlenecektir.

Başkanlık bünyesinde suç gelirlerinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında yürütülen faaliyetlerin en önemli girdisini oluşturan şüpheli işlem bildirimlerinin kalitesi söz konusu süreçlerin başarısını doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle yükümlüler tarafından gönderilen şüpheli işlem bildirimlerinin Başkanlık tarafından belirlenen esas ve usullere uygun olarak ve yükümlü tarafından sahip olunan tüm bilgileri içerecek şekilde düzenlenmesi yapılan bildirim suç gelirinin aklanması ve terörizmin finansmanı ile mücadele süreçlerine olan katkısını artıracaktır. Şüpheli işlem bildirim yapılmasının yanı sıra gönderilen bildirim kalitesinin artırılması ve dolayısıyla katma değerinin azami düzeye çekilmesi için bu rehber içerisinde verilen açıklamalara uygun olarak bildirim yapılması yüksek önem taşımaktadır.

4.1 Formun Düzenlenmesine Dair Genel Hususlar

Şüpheli işlem formunun düzenlenmesinde yükümlüler tarafından aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

- 5549 sayılı Kanun ve Tedbirler Yönetmeliğinde belirtilen yükümlülükler çerçevesinde şüpheli işleme ve şüpheli işlemi gerçekleştiren kişi ya da kişilere ilişkin **tüm bilgi, belge ve diğer hususlara** formda yer verilmesi yeterli açıklamada bulunulması gerekmektedir.
- Aynı konuyla ilgili birden çok gerçek ve/veya tüzel kişi hakkında tek bir ŞİB Formu düzenlenir.

4.2 Şüpheli İşlem Bildirim Formu

4.2.1. (A) Formu Düzenleyen Yükümlü Bilgileri

Alan Adı	Açıklama
Yükümlünün Ad Soyad veya Unvanı	Formu düzenleyen yükümlünün adı ve soyadı veya unvanı herhangi bir kodlama yapılmaksızın açık bir şekilde belirtilecektir.
Yükümlünün TCKN/VKN/YKN bilgisi	Gerçek kişi Yükümlünün Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası veya Yabancı Kimlik Numarası, gerçek kişi olmayan yükümlünü Vergi Kimlik Numarası kullanılacaktır.
Yükümlünün Bildirimde Bulunan Temsilcisinin Adı ve Soyadı	Tüzel kişi yükümlünün kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği bulunmayanların yöneticileri veya bunlar tarafından yetkili kılınan gerçek kişinin ad ve soyad bilgisi.
Yükümlünün Bildirimde Bulunan Temsilcisinin TCKN veya YKN bilgisi	Tüzel kişi yükümlünün kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği bulunmayanların yöneticileri veya bunlar tarafından yetkili kılınan

	gerçek kişinin Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası veya Yabancı Kimlik Numarası bilgisine yer verilecektir.
--	---

Tablo 1 - Formu Düzenleyen Bilgileri Bölümü Bilgi Alanları Tablosu

4.2.2. (B) Bildirime İlişkin Bilgiler

Alan Adı	Açıklama
Yükümlü Referans No.	Bildirimlerin takibi için gönderilen her bir bildirimde yükümlü tarafından tekrarlanmayacak şekilde yerel referans numarası verilecektir. Bildirimler, bu numara ile takip edilebilir ve sorgulanabilir.
Yeni veya Ek	Şüpheli işlem bildirimini yeni bir bildirim olabileceği gibi daha önceden gönderilmiş bir bildirimdeki mahiyetinde olabilir. Girilen bildirim daha önceki bir bildirimdeki ise "Ek" seçeneği işaretlenecektir. Ek seçeneğinin işaretlenmesi halinde önceki bildirimde ait yükümlü tarafından verilen yerel referans numarası belirtilecektir.
Ek İse Önceki Bildirim Referans No.	Bu alanda ek bildirimler için önceki bildirimde yükümlü tarafından verilmiş yerel referans numarası belirtilecektir. Ek bildirimler için önceki bildirimdeki yerel referans numarasının belirtilmesi zorunludur. Aynı şüpheli eyleme ilişkin olarak birden fazla sayıda ek bildirim gönderilecek ise her bir bildirimde ilk gönderilen şüpheli işlem bildirimine ait yerel referans numarası belirtilmelidir (Örneğin farklı tarihlerde düzenlenen 2 ve 3 yerel referans numaralı bildirimler 1 numaralı bildirimdeki ise; her iki bildirimde önceki yerel referans numarası "1" olarak belirtilmelidir. Bir diğer deyişle her bildirimde bir önceki bildirimde ek yapılması sureti ile zincirleme bir referans ağı oluşturulmamalıdır.).
Bildirim Kategorisi	Bu alanda "suç gelirlerinin aklanması" veya "terörizmin finansmanı" ya da "kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı" kategorilerinden yalnızca bir tanesi işaretlenecektir. Terörizmin finansmanı kategorisi için yeterli düzeyde şüphelenmediği hallerde "suç gelirlerinin aklanması" işaretlenmelidir. "Terörizmin finansmanı" kategorisinin işaretlenmesi halinde aşağıda yer alan terör örgütlerinden biri seçilmelidir. <ul style="list-style-type: none"> - Bölücü Terör Örgütleri, - Dini İstismar Eden Terör Örgütleri, - Aşırı Sol Terör Örgütleri

Alan Adı	Açıklama
Bildirim Aciliyeti	<p>Bildirim mahiyetine göre aciliyet durumu belirtilecektir.</p> <p>Yükümlüler tarafından Başkanlığa gönderilen tüm şüpheli işlem bildirimleri doğrulama süreçlerine tabi tutularak Başkanlık bilgi sistemlerine kaydedilmekte ve her bir şüpheli işlem bildirimleri risk skoruna belirlenmektedir. Başkanlığa intikal eden tüm şüpheli işlem bildirimleri değerlendirmeye tabi tutulmakta olmasına karşın yüksek risk arz eden bildirimlere öncelik verilmektedir. Bu kapsamda “ivedi”, “çok ivedi” ve “işlemin ertelenmesi talepli” olarak işaretlenmiş olan şüpheli işlem bildirimleri daha yüksek riskli olarak değerlendirilmektedir.</p> <p>Bu bilgiler ışığında bir bildirim aciliyet kodunu belirtirken, bildirimde yer alan eylemin Başkanlık tarafından ivedi olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaati oluşmuşsa, gerçekleştirilen/teşebbüs edilen eylemin risk durumuna göre “Çok İvedi” veya “İvedi” kodlarından birisi, işleme konu mal varlığının aklama veya terörizmin finansmanı suçu ile ilişkili olduğuna dair şüpheyi destekleyen belge veya ciddi emare bulunması durumunda ise “İşlemin Ertelenmesi Talepli” seçeneği işaretlenmelidir. Aksi durumlarda aciliyet kodunun “Normal” olarak belirtilmesi gerekmektedir.</p> <p>Gerekmediği hâlde ivedi olarak gönderilen bildirimler, gerçekte daha yüksek risk arz eden başka bir vakanın değerlendirilmesi sürecinin ertelenmesine yol açabileceği için sadece gerekli hâllerde “İvedi”, “Çok İvedi” ve “İşlemin Ertelenmesi Talepli” kodları kullanılmalıdır.</p>

Tablo 2 - Bildirime İlişkin Bilgiler Bölümü Bilgi Alanları Tablosu

4.2.3. (C) Şüpheli İşlem ile İlgili Gerçek Kişi Bilgileri

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un Müşterinin tanınması başlıklı 3 üncü maddesi kapsamında **yükümlüler müşterilerinin kimliklerini tespit etmek** ve gerekli diğer tedbirleri almak zorundadır. Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik'in Kimlik Tespiti başlıklı 5 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (d) beninde *Şüpheli işlem bildirimini gerektiren durumlarda tutar gözetmeksizin*, kimlik tespiti yapılacağı belirtilmiş ve müşterinin tanınmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmeliğin 5 ila 26/A maddelerinde düzenlenmiştir.

Bu bölümde şüpheli işlem ile ilgili gerçek kişilere ilişkin bilgilere yer verilecektir. Şüpheli işlem ile ilgili gerçek kişiler birden fazla ise formun bu kısmı her bir farklı kişi için yinelenacaktır. Şüpheli işlem ile ilgili gerçek kişileri belirtirken temsilci veya vekil aracılığı ile gerçekleştirilen işlemlerde işlem ile ilişkili kişilerin (işlemi yapan, adına hareket eden, gerçek faydalanıcı) bilgilerine ayrı ayrı yer verilmelidir. Ancak sadece şüpheli işlemi gerçekleştiren veya adına işlem gerçekleştirilen kişilere ait bilgilerin verilmesi yeterli

değildir. Bu alanda şüpheli eylem veya şüpheli eylemi gerçekleştiren kişiler ile dolaylı olarak ilişkili olan diğer gerçek kişilere dair bilgilere de yer verilmelidir. Şüpheli işlem bildirim formunun açıklama alanına adı geçen (şüpheli işlemi yapan ve adına işlem yapılan kişi olmasa dahi) tüm gerçek kişilere dair asgari olarak 5549 sayılı Kanun'un Müşterinin tanınması başlıklı 3 üncü maddesi kapsamında temin edilmesi gereken tüm bilgilere yer verilecektir.

Alan Adı	Açıklama
İşlem ile Olan Bağlantısı	<p>Bilgileri verilen gerçek kişinin şüpheli eylem ile olan bağlantısı bu alanda belirtilecektir.</p> <ul style="list-style-type: none"> Bilgileri verilen gerçek kişi şüpheli işlemi fiilen kendisi adına gerçekleştiren kişi ise "Kendisi Adına İşlem Yapan" seçeneği işaretlenecektir. Bilgileri verilen gerçek kişi şüpheli işlemi fiilen başkası adına gerçekleştiren kişi ise "Başkası Adına İşlem Yapan" seçeneği işaretlenecektir. Temsil veya vekâlet ilişkileri kapsamında gerçekleştirilen işlemlerde adına işlem yapılan kişinin bilgileri belirtilirken "Adına İşlem Yapılan" kişi seçeneği işaretlenecektir. Bilgileri verilen gerçek kişi şüpheli işlem konusu tüzel kişinin gerçek faydalanıcısı olması halinde "Gerçek Faydalanıcı" işaretlenecektir. Şüpheli işlemdeki eylem ve/veya kişiler ile dolaylı olarak ilgili olan diğer kişiler için "Dolaylı Olarak İlgili" seçeneğini belirtiniz ve ilişkinin mahiyetini açıklayınız.
Kimliği Sahte mi?	Bilgileri sağlanan gerçek kişinin ibraz etmiş olduğu kimlik belgesinin veya beyan ettiği bilgilerin sahte olduğu tespit edilmişse bu seçenek işaretlenecektir.
Adı	Gerçek kişinin adı herhangi bir kısaltma olmadan yazılacaktır. Birden fazla isimli kişiler için her iki isim kısaltmadan bu alanda belirtilecektir.
Soyadı	Gerçek kişinin soyadı herhangi bir kısaltma olmadan yazılacaktır.
Kimlik Belgelerine Dair Bilgiler	<p>Yükümlü tarafından vakıf olunan aşağıdaki kimlik belgelerinin seri ve numara bilgileri bilgisi belirtilecektir.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Nüfus Cüzdanı No: ☐ T.C. Kimlik Kartı Seri No/Geçerlilik Tarihi: ☐ Sürücü Belgesi No: ☐ Yeni Tip Sürücü Belgesi No/Geçerlilik Tarihi: ☐ Pasaport No/Geçerlilik Tarihi: ☐ İkamet İzin Belgesi No/Geçerlilik Tarihi: ☐ Diğer <p>Kişinin birden fazla kimlik belgesi mevcut ise sahip olunan tüm belgelere dair bilgilerin belirtilmesi gerekmektedir.</p>

Alan Adı	Açıklama
	Belge numarası birden fazla alandan oluşuyorsa (seri no.-sıra no. gibi) tüm numaralar “-“ ile ayrılarak belirtilecektir.
T.C. Kimlik No.	Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan gerçek kişiler için 11 haneli TC Kimlik Numarası (TCKN) belirtilecektir.
Vergi Kimlik No.	Türkiye’de vergi mükellefi olan gerçek kişiler için 10 haneli vergi kimlik numarası belirtilecektir.
Yabancı Kimlik No/Pasaport No	Türkiye’de ikamet iznine sahip yabancı uyruklu kişiler için Yabancı Kimlik Numarası belirtilecektir. 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu gereğince 6 aydan kısa süreli ikamet sahibi olması nedeniyle Yabancı Kimlik Numarası olmayanların Pasaport No bilgileri belirtilecektir.
Uyruğu	Kişinin uyruğu (herhangi bir kısaltma yapılmaksızın) belirtilecektir.
Anne Adı	Anne adı herhangi bir kısaltma olmadan belirtilecektir. Birden fazla isim olması hâlinde tüm isimler açık olarak belirtilecektir.
Baba Adı	Baba adı herhangi bir kısaltma olmadan belirtilecektir. Birden fazla isim olması hâlinde tüm isimler açık olarak belirtilecektir.
Adres	Gerçek kişinin ev ve iş adresi bilgileri belirtilecektir. Adres belirtirken sahip olunan tüm bilgilerin (ilçe-il-posta kodu) açıkça belirtilmesi gerekmektedir.
Doğum Tarihi	Doğum tarihi “gg/aa/yyyy” (“01/01/1970” gibi) formatında belirtilecektir.
Doğum Yeri	Doğum yeri bilgisi herhangi bir kısaltma olmadan belirtilecektir. Yabancı ülkelerde doğan kişiler için doğum yeri alanında ülkenin de belirtilmesi gerekmektedir.
Telefon Numarası	Kişinin telefon numarası/numaraları ülke telefon kodu içerecek şekilde belirtilecektir.
Elektronik Posta Adresi	Kişinin elektronik posta adresi e-posta unsurlarını (kullanıcı, ileti işareti@, .com vb) içerecek şekilde belirtilecektir.
İş ve Meslek	Gerçek kişinin iştiğal ettiği faaliyet alanı veya mesleği belirtilecektir.
Varsa Ek Bilgi	Bilgileri verilen gerçek kişiye ve kişinin şüpheli eylem ile alakasına dair bilinen ek bilgiler (çalıştığı yer, lakabı, mahlas isimleri, aile ve soy bilgileri, nam ve şöhret durumu, ekonomik durumu vs.) biliniyorsa bu alanda belirtilecektir.

Tablo 3 - Gerçek Kişiler Bölümü Bilgi Alanları Tablosu

4.2.4. (D) Şüpheli İşlem ile İlgili Tüzel/Diğer Kişilere Ait Bilgiler

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun’un Müşterinin tanınması başlıklı 3 üncü maddesi kapsamında yükümlüler müşterilerinin kimliklerini tespit etmek ve gerekli diğer tedbirleri almak zorundadır. Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik’in Kimlik Tespiti başlıklı

5 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (d) beninde *Şüpheli işlem bildirimini gerektiren durumlarda tutar gözetmeksizin*, kimlik tespiti yapılacağı belirtilmiş ve müşterinin tanınmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmeliğin 5 ila 26/A maddelerinde düzenlenmiştir.

Şüpheli işlemi gerçekleştiren gerçek kişi işlemi Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmeliğinin 7 ila 12 nci maddesinde kimlik tespiti yapılan Ticaret Siciline Kayıtlı Tüzel Kişiler, Yurt dışında Yerleşik Tüzel Kişiler, Tüzel Kişiliği Olmayan Teşekküller, Yurt Dışında Kurulmuş Güven Sözleşmeleri, Dernek, Vakıf, Siyasi Parti, Sendika, Federasyon ya da Konfederasyon adına gerçekleştirmişse adına işlem yapılan tüzel/diğer kişilere dair bilgiler bu alanda belirtilecektir.

Bu alanda sadece adına işlem yapılan kuruluşlar değil, şüpheli işlemdeki eylem ile dolaylı olarak ilgili olduğu değerlendirilen tüm kuruluşların bilgisine yer verilmelidir. Şüpheli işlem bildirim formunun açıklama alanında adı geçen teşekküllere dair bilgiler ayrı ayrı belirtilmelidir.

Birden fazla tüzel kişiye dair bilginin belirtilmesi için formun D Bölümü bilgisi verilecek bir tüzel kişi adedince tekrarlanacaktır.

Alan Adı	Açıklama
İşlem ile Olan Bağlantısı	<p>Bilgisi verilen kişinin şüpheli eylem ile olan bağlantısı bu alanda verilecektir.</p> <ul style="list-style-type: none">• Bilgileri verilen tüzel kişi temsil veya vekâlet ilişkisi kapsamında adına işlem yapılan kişi ise “Adına İşlem Yapılan” seçeneği belirtilmelidir.• İşlem veya işlemlerle doğrudan bağlantısı olmamakla birlikte karşılaşılan şüpheli durumla dolaylı olarak alakalı olduğu düşünülen kuruluşlar için “Dolaylı Olarak İlgili” seçeneği belirtilmelidir.
Kimliğe esas belge sahte mi?	<p>Bilgileri sağlanan tüzel kişiye dair beyan edilen bilgilerin sahte olduğu tespit edilmişse bu seçenek işaretlenecektir.</p>
Kuruluş Nev’i	<ul style="list-style-type: none">- Ticaret Siciline Kayıtlı Tüzel Kişiler- Yurt dışında Yerleşik Tüzel Kişiler- Tüzel Kişiliği Olmayan Teşekküller- Yurt Dışında Kurulmuş Güven Sözleşmeleri- Dernek- Vakıf- Siyasi Parti- Sendika, Federasyon, Konfederasyon
Unvan	<p>Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler için firmanın ticaret unvanı; dernek, vakıf, sendika, konfederasyon, tüzel kişiliği olmayan teşekküller için bunların adı belirtilecektir.</p> <p>Tüzel kişiliklerin unvanı belirtilirken tüm ticari firma unvanı firma nev’ini de içerecek şekilde açık olarak belirtilmelidir (Öztürkler Gıda İthalat İhracat Sanayi Ltd. Şti. gibi).</p>

Alan Adı	Açıklama
İşletme Adı	Firmanın ticari unvanı haricinde piyasada yaygın olarak bilinen bir işletme adı, marka adı vs. varsa bu alanda belirtilecektir (AAA Ltd. Şti.'ne ait Taksim'deki restoranın adının "XXX" olması gibi).
Vergi Kimlik No.	Türkiye'de vergi mükellefi olan kuruluşlar için 10 haneli vergi kimlik numarası belirtilecektir.
Sicil Numarası	Ticaret siciline kayıtlı tüzel kişiler için ticaret sicil numarası, dernekler için kütük numarası, vakıflar için merkezi sicil kayıt numarası, sendika ve konfederasyonlar için sicil numarası belirtilecektir. MERSİS sistemine kayıtlı olan firmalar için biliniyorsa ticaret sicil numarası yerine MERSİS numarası belirtilmelidir.
Kurulduğu Ülke	Kişiliğin kurulduğu ülke bilgisi belirtilecektir.
Kurulduğu Yer	Kişiliğin kurulduğu yer (il - ilçe) bilgisi yazılacaktır.
Kuruluş Tarihi	Kişiliğin kuruluş tarihi belirtilecektir.
Adresi	Kişiliğin adresi belirtilecektir. Hem merkez hem şube adresleri bilinen tüzel kişiler için merkez adresinin belirtilmesi yeterlidir.
Faaliyet konusu	Faaliyet ve meslek bilgisinin kodlanması için yükümlü nezdinde herhangi bir kodlama sistemi (NACE, TCMB Finansman Konuları, yükümlünün kendi kodlama sistemi vs.) kullanılıyorsa meslek bilgisi alanında hem ilgili kod hem de koda karşılık gelen açıklama kısaltma yapılmaksızın belirtilmelidir. Kişinin bilinen birden fazla mesleği/faaliyet alanı varsa her bir meslek/faaliyet bilgisi ayrı ayrı belirtilecektir.
Telefon Numarası	Kişiliğin telefon numarası ülke telefon kodu içerecek şekilde belirtilecektir. Kişiliğe ait birden fazla telefon numarası biliniyorsa tüm numaralar bu alanda belirtilmelidir.
Elektronik Posta Adresi	Kişiliğe ait elektronik posta adresi e-posta unsurlarını (kullanıcı, ileti işareti@, .com vb.) içerecek şekilde belirtilecektir.
Web Sitesi	Kişiliğe ait web sitesi adresi biliniyorsa belirtilecektir.
Varsa Ek Bilgi	Kişiliğe dair sahip olunan diğer bilgiler (bilinen ancak resmi olarak kayıtlı olmayan önemli/gizli ortakları, büyük bir holding bünyesinde olması, illegal yollar ile fatura ödeme merkezi, pos tefeciliği yapmasının bilinmesi gibi hususlar) belirtilecektir.

Tablo 4 - Tüzel/Diğer Kişiler Bölümü Bilgi Alanları Tablosu

4.2.5. (E) Şüpheli İşlem Bilgileri

Bu başlık altında şüpheli işlem bildirimine konu olan ve parasal değer içeren şüpheli işlem veya işlemlere dair bilgiler verilecektir. Parasal değer içermeyen ve şüpheli işlem bildirimine gerekçe olan hususlar (örneğin parasal bir işlem ihtiva etmeyen ve şüphe duyulan hesap açılış/kapanışları, kiralık kasa ziyaretleri, kefalet ve vekâlet işlemleri gibi) formun açıklama (H) bölümünde belirtilmeli; şüpheli işlem bilgileri alanı boş bırakılmalıdır.

Şüpheli işlem bildirim formunda yer alan şüpheli işlem bilgileri bölümünün (E) amacı bildirim yapılmasına gerekçe teşkil eden ve parasal tutarlar içeren işlemlere dair bilgilerin özet hâlinde raporlanmasıdır. Dolayısıyla bu bölümde şüpheli işlemde adı geçen gerçek ve tüzel kişiler tarafından (veya adına) gerçekleştirilen, sadece şüphe duyulan ve parasal bir tutar ihtiva eden işlemlere dair bilgilerin sunulması yeterlidir. Müşterinin yükümlü nezdinde gerçekleştirdiği ve şüphe duyulmayan tüm finansal işlemlerin bu alanda belirtilmesi **istenmemektedir**.

Şüpheli işlem bildirimine neden olan şüpheli işlem, tek bir işlem olabileceği gibi belli bir tarih aralığında gerçekleştirilmiş birden fazla sayıda işlem de olabilmektedir. Şüphe duyulan işlemin belli bir tarihte gerçekleşmiş veya teşebbüs aşamasında kalmış tek bir işlem olması hâlinde formun (E) bölümünde işlem çeşidi “Tek İşlem” seçilerek beyan edilebilir. Birden fazla sayıda gerçekleşmiş işlemde şüphe duyulması hâlinde şüpheli işlem bilgileri raporlanırken kişilerin adına veya hesabına belli bir tarih aralığında gerçekleştirilen ve şüpheye konu olan işlemlere dair toplam tutar tarih aralığı belirtmek sureti ile tek bir seferde çoklu işlem şeklinde raporlanmalıdır.

Bir şüpheli işlem bildiriminde şüphe duyulan işlemlerin farklı mahiyette olması nedeni ile (örneğin işlemlerin farklı kanallarda, şubelerde, türlerde yoğunlaşması durumunun ayrı ayrı belirtilmek istenmesi) ayrı ayrı bildirilmesi gerekiyorsa her bir tekli veya çoklu şüpheli işlem için formun “E” bölümü tekrarlanabilir.

Alan Adı	Açıklama
İşlem Durumu	İşlemin teşebbüs aşamasında veya gerçekleşmiş bir işlem olup olmadığı belirtilecektir. Teşebbüs aşamasında kalan işlemler için işlem çeşidi her zaman “Tek İşlem” olacak şekilde belirtilecektir.
İşlem Çeşidi	Bu alanda bildirim konusu işlem tek bir işlem ise tek işlem, birden fazla işlem ya da belirli bir tarih aralığındaki işlemleri içeriyor ise çoklu işlem olduğu belirtilecektir.
İşlem Tarihi	Bu alanda şüphe duyulan işlem tek bir işlem ise işlemin gerçekleştirildiği tarih, çoklu işlemler belirtiliyorsa şüpheli işlemlerin başladığı tarih ile bittiği tarih belirtilecektir.
Para Birimi	Beyan edilen tutara ilişkin para birimi bu alanda belirtilecektir.
İşlem Tutarı	İşlem tutarı ilgili para birimi cinsinden belirtilecektir.
İşlem Tutarı (TP)	İşlem tutarının Türk Lirası cinsinden değeri bu alanda belirtilecektir. Şüphe duyulan işlem/işlemler yabancı para cinsinden işlemler ise, toplam tutar şüpheli işlem bildiriminin düzenlendiği gün için T.C. Merkez Bankası tarafından ilan edilen gişe alış kuru üzerinden Türk parasına çevrilerek belirtilecektir.

Alan Adı	Açıklama
İşlemin Yapıldığı Yer	Raporlanan işlem tek işlem ise işlemin gerçekleştirildiği yer bilgisi belirtilecektir. Çoklu işlemlerde toplam tutarı oluşturan tüm işlemlerin gerçekleştirildiği yerlerin ayrı ayrı belirtilmesine gerek yoktur. Sadece yoğun olarak işlem gerçekleştirilen yerlerin ifade edilmesi yeterlidir. İşlemin yeri belirtilirken işlemin fiziksel olarak gerçekleştirildiği coğrafi konum (ülke, il, ilçe) bilgisine yer verilmelidir. Bu alanda sadece işlemlerin gerçekleştirildiği şube isimlerinin verilmesi ("Haznedar şubesi" gibi) uygun değildir. Muhakkak surette işlemin gerçekleştiği coğrafi konum (ülke, il, ilçe) bilgisine yer verilmelidir. Yabancı ülke menşeli işlemlerde mutlaka ülke ismine de yer verilmelidir. Sadece il adı verilmesi uygun değildir.
İşlem Açıklaması	Varsa işlemi gerçekleştiren tarafından beyan edilen işlem açıklaması belirtilecektir.

Tablo 5 - Şüpheli İşlem Bilgileri Bölümü Bilgi Alanları Tablosu

4.2.6. (F) Şüpheli İşlem Kategorisi

Şüpheli işlem bildirimine konu olan mali unsurların elde edilmesinde ve şüpheli işlem ile doğrudan veya dolaylı olarak ilgili olan kişilerin faaliyetlerinde hangi yasa dışı unsurlar olduğu veya olabileceğine dair oluşturulan bir şüpheli işlem kategorisidir.

Tedbirler yönetmeliğinin 28 inci maddesinin 1 inci fıkrasında yükümlülere yetki ve imkanları ölçüsünde gerekli araştırmayı yaparak şüpheli işlem bildirim formunu düzenlemesi yükümlülüğünü getirmiştir. 5549 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesi ise *Bu Kanun gereğince yükümlülüklerini yerine getiren gerçek ve tüzel kişiler hiçbir şekilde hukuki ve cezai bakımdan sorumlu tutulamaz.* hükmünü ihtiva etmektedir.

Şüpheli işlem alanlarında seçim yapılması belirtilen kişilerin suçu işlediğine dair hüküm verilmesi anlamını taşımamaktadır. Şüpheli işlem kategorisi bilgisinin amacı kişilerin veya grupların herhangi bir yasa dışı eylem ile ilişkili olabileceğine dair yükümlü tarafından herhangi bir şekilde vakıf olunan bilgilerin yapısal olarak elde edilmesidir.

Şüpheli işlem kategorilerinin belirlenmesine dair (hangi durumlarda hangi şüpheli işlem kategorilerinin belirtilebileceğine dair) kılavuz mahiyetindeki açıklayıcı bilgilere <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2024/10/SK-Kodlari.pdf> içerisinde yer verilmiştir.

Şüpheli işlem kategorileri "Şüpheli İşlem Kategorileri Tablosu" içerisinde yer alan değerlerden **en az biri ve en fazla üçü** seçilerek belirtilmelidir.

Suç gelirlerinin aklanması kategorisinde gönderilen şüpheli işlem bildirimlerinde ilgisi kurulamayan şüpheli işlem kategorilerinin birlikte seçilmesinden kaçınılmalı, bilgi sahibi olunan ya da olabilecek en yakın şüpheli işlem kategorisinin seçilmesine özen gösterilmelidir.

Terörizmin finansmanı kategorisinde gönderilen şüpheli işlem bildirimlerinde "SK-23 Terörizmin finansmanı" veya "SK-35 Mal varlığının dondurulması kararının ihlali", kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı kategorisinde gönderilen şüpheli işlem bildirimlerinde "SK-36 Kitle imha silahlarının yayılmasının finansmanı" şüpheli işlem kategorisi kullanılacaktır.

4.2.7. (G) Açıklama

Bu alanda şüpheli işlem bildirim kapsamında şüphe duyulan eylem veya eylemlere ilişkin detaylı açıklama yapılacaktır.

Tedbirler yönetmeliğinin 28 inci maddesinin 1 inci fıkrasında *yetki ve imkanları ölçüsünde gerekli araştırmayı yaparak* şüpheli işlem bildirim formunu düzenlemesi yükümlülüğü getirilmiştir.

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklerle Uyum Programı Hakkında Yönetmelik'in 13 üncü maddesinde; yüksek riskli olarak belirledikleri gruplara yönelik olarak; *müşteri hakkında ilave bilgi edinmek ve müşteri ile gerçek faydalanıcının kimlik bilgilerini daha sık güncellemek, iş ilişkisinin mahiyeti hakkında ilave bilgi edinmek, işleme konu malvarlığının ve müşteriye ait fonların kaynağı hakkında mümkün olduğu ölçüde bilgi edinmek ve/veya işlemin amacı hakkında bilgi edinmek* tedbirlerinden bir veya bir kaçını uygulama yükümlülüğü getirilmiştir.

5549 sayılı Kanun'un 10 uncu maddesi ise *Bu Kanun gereğince yükümlülüklerini yerine getiren gerçek ve tüzel kişiler hiçbir şekilde hukukî ve cezai bakımdan sorumlu tutulamaz.* hükmünü ihtiva etmektedir.

Bu bakımdan yükümlü ve ilgili birimleri aracılığıyla mevzuat gereğince yapılması gereken tüm araştırma ve incelemelerin yapılarak şüpheli işlem bildirim açıklama alanına şüpheli işlem hakkında tüm araştırma ve inceleme sonuçlarını ve şüpheye ilişkin tüm hususları herhangi bir kısıtlama olmadan yer verilmesi gerekmektedir.

Başkanlık bünyesinde şüpheli işlemlerin analiz ve değerlendirme süreçlerinin etkin olarak yürütülebilmesi için açıklama alanının tüm detayları içerecek şekilde açık olarak ifade edilmesi yüksek önem taşımaktadır.

Şüpheli işleme dair açıklama alanında **asgari 300 karakter girilmesi zorunlu** olup girilebilecek azami karakter sayısı 50.000 olarak belirlenmiştir.

Şüpheli işleme dair açıklamalar ayrıca oluşturulacak ek bir doküman içerisinde raporlanmamalı; doğrudan formun açıklama alanında gönderilmelidir. Şüpheli işleme dair açıklamalara bildirim formuna ek yapılan bir doküman içerisinde yer verilmesi bilgi teknolojileri destekli analiz süreçlerini olumsuz etkilemektedir.

Şüpheli işlem bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmesi bakımından; şüpheli işlemlerin otomatik gönderilmesini sağlayan yazılımlar aracılığıyla sürekli benzer metin açıklama alanında yer verilmemesi ve her şüpheli işlem bildirimine ilişkin makul ve özgün açıklama yapılması gerekmektedir.

Açıklama alanını raporlarken dikkat edilmesi gereken bir diğer husus, formun açıklama alanında şüpheli işlemdeki eylemler ile doğrudan veya dolaylı olarak ilgisi nedeni ile bilgilerine yer verilen gerçek kişiler, tüzel kişiler, banka hesapları ile parasal tutar içeren işlemlere dair bilgilerin formun ilgili bölümlerinde yapısal olarak belirtilmesidir. Açıklama alanında serbest metin olarak ifade edilerek formun ilgili bölümlerinde yer verilmeyen bilgiler (örneğin şüpheli eylem ile ilgili bir şahsa dair bilgilerin sadece açıklama alanında verilerek "Gerçek Kişiler" bölümünde yer verilmemesi) şüpheli işlem bildirimlerinin niteliğini olumsuz olarak etkilemektedir.

5. Şüpheli İşlem Tipleri

Şüpheli işlem tipleri, yükümlülerin suç gelirlerinin aklanması veya terörizmin finansmanında araç olarak kullanılmaları riskine karşı asgari olarak ortak bir tutum, anlayış ve işbirliği içinde olmalarının sağlanması ve şüpheli işlemlerin tespitinde yükümlülere yardımcı olunması amacıyla belirlenmiştir.

Şüpheli işlem tipleri şüpheyi veya şüpheyi gerektirecek makul bir sebebin olup olmadığının değerlendirilmesinde yükümlülere yardımcı olması amacı ile yayımlanmaktadır. Yükümlülerin, şüpheli işlemlerin tespitinde bu rehber ile belirlenen şüpheli işlem tipleri ile kendilerini sınırlandırmamaları; şüphe doğuran işlem, sayılan tiplerden herhangi birine uymasa dahi şüpheli işlem bildiriminde bulunmaları gerekmektedir.

KOD	AÇIKLAMA
MÜŞTERİ/MÜVEKKİL PROFİLİNE İLİŞKİN TİPLER	
T-017-1.1	Müşteri/Müvekkillerin yükümlülere başvurularında; ibrazı ya da tevdi gerek belgelerin yetersiz bilgiler içermesi, verdikleri bilgilerin birbiriyle çelişkili olması veya bilgilerin verilmesinde isteksiz davranılması.
T-017-1.2	İşlem yapılması için para veya çeşitli hediyeler teklif edilmesi ya da Müşteri/Müvekkil hakkında suç gelirlerinin aklanması veya terörün finanse edilmesiyle ilgili olarak medyada menfi haberler çıkmış olması gibi şüphe duyulmasını gerektiren somut bir durumun varlığı.
T-017-1.3	Müşterinin/Müvekkilin, genel Müşteri/Müvekkil davranış modellerinin dışına çıkması örneğin hakkında şüpheli işlem bildiriminde bulunulmasını engellemek amacıyla bazen çok yakın, bazen tehditkâr tavır takınmaları.
T-017-1.4	Müşteri/Müvekkillerin işi/mesleği, mali durumu ile işlemleri arasında makul bir orantı bulunmaması.
T-017-1.5	Müşteri/Müvekkillerin, riskli kişi veya kuruluşlar ile ticari ya da başkaca bir ilişkisinin bulunması.
T-017-1.6	Şirketlerin, faaliyet gösterilen sektördeki diğer kuruluşlara veya genel olarak şirket yapılanmalarına nazaran mutad olmayan sermaye, ortaklık, yönetim ve istihdam yapısına sahip olması.
T-017-1.7	Müşterinin/Müvekkilin işlem yapılması için çok aceleci davranması veya işlemin gizli şekilde gerçekleştirilmesini talep etmesi.
T-017-1.8	Müşteri/Müvekkil hakkında yerli, yabancı ya da uluslararası makamlarca arama kararı bulunması.
T-017-1.9	Müşterinin/Müvekkilin işlem yapmadan önce, kimlik tespiti ve şüpheli işlem bildirim zorunluluğu, işlem limitleri, ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşlarının aklama ile mücadelede kontrol yöntemleri hakkında bilgi edinmeye çalışması ve bu yönde sorular sorması.
T-017-1.10	Müşteri/Müvekkilden faaliyeti, mesleği ya da kimlik, adres ve telefon gibi kişisel bilgilerinin alınmasında zorluklarla karşılaşılması.
T-017-1.11	Müşterinin/Müvekkilin işlemin amacı ya da işleme konu fonun kaynağı hakkında açıklama yapmakta zorlanması veya bilgi vermektan kaçınması.
T-017-1.12	Müşterinin/Müvekkilin yasal veya idari olarak ibrazı veya doldurulması gereken bir belgeyi ibraz etmemek veya doldurmak için yükümlüyü ikna etmeye çalışması.
T-017-1.13	Müşterinin/Müvekkilin sahip olduğu ve alımı/satımı şüpheli görülen malvarlığı ile ilgili yeterli derecede bilgiye sahip olmaması.
T-017-1.14	Tüzel kişi Müşteri/Müvekkillerin ortakları veya yöneticileri olarak görünen gerçek veya tüzel kişilerin, firmanın gerçek ortak veya yöneticisi olmadığını anlaşılması; firmanın sermayesi ve idaresinin, kötü bir ünü olan ya da resmi makamlarca haklarında dava açılmış veya soruşturma yapıldığı bilinen üçüncü şahısların kontrolünde olduğuna dair bilgi veya şüpheyi gerektirecek bir durum bulunması.
T-017-1.15	Tüzel kişi Müşteri/Müvekkillerin, hakim yeni ortak ve/veya ortaklarının; kişisel ve ticari geçmişleri hakkında bilgi vermektan kaçınmaları, daha önce firmanın faaliyet gösterdiği alanda herhangi bir ilgisi, eğitimi ve iş tecrübesine sahip olmadıklarına dair emareler olması.

KOD	AÇIKLAMA
T-017-1.16	Türkiye'deki vize ya da ikamet süresi sona ermiş olan yabancı şahısların işlem yapmak istemesi.
AVUKATLARA ÖZGÜ TİPLER	
T-017-2.1	Yapılan ya da yapılmak istenen işlemin mutad ve makul hukuki veya ekonomik bir gerekçesi ya da mantığının olmaması.
T-017-2.2	Görünürde birbirinden bağımsız hareket eden Müşteri/Müvekkillerin; aynı adres, telefon ve benzeri iletişim bilgilerini vermesi, aynı kişiler ile alım satım ilişkisi içerisinde olması veya aynı kişilere kefalet/vekalet ilişkisi içerisinde olması
T-017-2.3	Mutad uygulamalarda toplu yapılması gereken işlemlerin, tespit ve bildirimlerden kaçınmak amacıyla, mantıklı bir gerekçesi olmaksızın bölünmesi.
T-017-2.4	Ticari faaliyet gösteren kişi veya kuruluşların faaliyetleri kapsamında olağan olarak tekrarı gereken işlemlerin münferit işlem olarak kalması ya da aksine olağan ticari hayatta sık yapılmayan işlemlerin sürekli olarak tekrarlanması.
T-017-2.5	İşlem yapan kişi ya da kişilerin kimlik ibraz etmeksizin veya geçerli kimlik belgesi olmaksızın sahte-hayali olduğundan şüphe duyulan isimle işlem yapmaya, başkaları adına veya hesapları üzerinden işlem yaptırmaya teşebbüs etmesi.
T-017-2.6	İşlem yapan kişinin şirket ve/veya hesap vb. kayıtlarının nerede olduğunu bilmemesi.
T-017-2.7	Tüm işlemlerde üçüncü bir kişinin bulunması ancak bu kişinin işlemlerde aktif olarak yer almaması.
T-017-2.8	Kişilerin belgelerdeki imzaları yalnızca elektronik ortamda göndermekte ısrar etmesi.
T-017-2.9	Kişinin tehdit, şantaj veya baskı altında işlem yaptırıldığının değerlendirilmesi.
T-017-2.10	Sahte bilgi veya belge ile işlem yapılmak istenmesi.
T-017-2.11	İşlemi yönlendiren 3. kişinin noter belgelerinde resmi taraf olmaması.
T-017-2.12	İşlemlerde taraf olan kişilerin uygun temsilci olmaması ya da temsil ettikleri tarafı yeterince açıklayamaması.
T-017-2.13	İşlemlerde gerçek faydalanıcının kimliğinin gizlenmesi veya tarafların gerçek sahipliği saklamaya çalışması.
T-017-2.14	İşleme dahil olan taraflar arasında mantıklı bir ticari bağ olmaması ve bu bağın işlem doğasıyla açıklanamaması.
T-017-2.15	Yeni kurulan bir şirketin, kısa süre içinde büyük miktarda sermaye artışı yaşamaması ve bu artışın mantıklı bir açıklamasının olmaması.
T-017-2.16	Mantıklı veya ekonomik bir gerekçe olmaksızın karmaşık mülkiyet/ortaklık yapılan veya birden fazla yargı alanını kapsayan işlemler oluşturulması.
T-017-2.17	Varlıkların yönetimi veya elden çıkarılması için olağandışı koşullar altında işlem talep edilmesi ve bunun mantıklı bir gerekçesinin olmaması.
T-017-2.18	Müşterinin/Müvekkilin aynı işlem için birden fazla fatura talep etmesi.
T-017-2.19	Yüksek değerli alım satım işlemlerine ilişkin ödemelerin, bankacılık sistemi kullanılmaksızın nakit ödeme şeklinde gerçekleştirilmesinde ısrarcı olunması.
T-017-2.20	Müşterinin/Müvekkilin gayrimenkulü, bir akrabası veya tanıdığı (eş, çocuk, anne/baba hariç) adına satın alması.
T-017-2.21	Müşterinin/Müvekkilin, kendisini mülk ile ilişkilendirecek herhangi bir belgeye adını koymak istememesi ya da farklı isimler kullanması.
T-017-2.22	Müşterinin/Müvekkilin piyasa değeri veya daha yüksek bir fiyat üzerinden satın alma pazarlığı yapması, ancak belgelerde daha düşük bir değer kaydedilmesini ve aradaki farkı "el altından" ödemeyi teklif etmesi.
T-017-2.23	Müşterinin/Müvekkilin, ilk ödemeyi eş veya ebeveyni haricindeki bir üçüncü şahsın hesabıyla ödemesi.
T-017-2.24	Müşterinin/Müvekkilin, yüksek miktarda nakit ödeme yapıp kalan tutarı başka bir kaynaktan (örneğin yurt dışı banka) finanse etmesi.
T-017-2.25	Müşterinin/Müvekkilin, kişisel kullanım amaçlı bir mülkü şirketi aracılığıyla satın alması ve bu işlemin Müşterinin/Müvekkilin normal ticari faaliyetleriyle uyumlu olmaması.
T-017-2.26	Müşterinin/Müvekkilin kısa bir süre içinde birden fazla mülk satın alması ve mülklerin konumu, durumu veya onarım maliyetleri hakkında fazla endişe duymaması.
T-017-2.27	Müşterinin/Müvekkilin, satın almayı aşırı şekilde gerekçelendirmesi veya açıklamasının abartılı olması.

KOD	AÇIKLAMA
T-017-2.28	Müşterinin/Müvekkilin, revaçta olmayan bir bölgede lüks bir ev inşa etmek istemesi.
T-017-2.29	Müşterinin/Müvekkilin, riskler, komisyonlar veya diğer işlem maliyetleri hakkında kaygısız bir tutum sergilemesi.
T-017-2.30	Müşterinin/Müvekkilin, finansal durumunu gerçekçi olmayan veya belgelerle desteklenemeyecek bir şekilde sunması.
T-017-2.31	Reşit olmayan, vesayet altında olan veya ekonomik kapasitesi olmayan kişiler adına olağan dışı işlemler gerçekleştirilmek istenmesi.
T-017-2.32	Alıcı şirketin faaliyetleriyle ilişkisiz gibi görünen işlemler ya da ticari faaliyeti olmayan bir şirket aracılığıyla işlem yapılmak istenmesi
T-017-2.33	Müşterinin/Müvekkilin, aldığı mülkü çok kısa sürede aynı fiyata ya da düşük tutara satması.
T-017-2.34	Müşterinin/Müvekkilin, mülkü piyasa değerinin altında satması ve ek olarak "el altından" ödeme teklif etmesi.
T-017-2.35	Müşterinin/Müvekkilin, mülkü görmeden ve hızlıca satın alması.
T-017-2.36	Müşterinin/Müvekkilin, yakın zamanda sattığı bir mülkü geri satın alması.
T-017-2.37	Müşterinin/Müvekkilin finansal kuruluş nezdinde hesap açma işlemini hayatın olağan akışına aykırı şekilde vekalet ile yaptırmak istemesi.
T-017-2.38	Müşterinin/Müvekkilin yasa dışı amaçlar için kullanmak amacıyla finansal kuruluşlar nezdinde hesap açtırmak istemesi.
T-017-2.39	Müşterinin/Müvekkilin çok sayıda finansal kuruluşa hesap açtırması ve ülkeye hiç gelmemesi.
T-017-2.40	Müşterinin/Müvekkilin ülkede fiziken bulunmaması ve finansal işlemlerinde finansal kuruluşları kullanarak varlıkları yurt dışına çıkarması.
T-017-2.41	Müşterinin/Müvekkilin paravan tüzel kişilik (vakıf, dernek, şirket vb.) oluşturmak istemesi.
T-017-2.42	Müşterinin/Müvekkilin ticari işlemi olmaksızın yalnızca para transferi amacıyla şirket kurmak istemesi.
T-017-2.43	Müşterinin/Müvekkilin kontrollere takılmamak amacıyla finansal aktivitelerini yürüteceği kuruluş/ülke ya da bölge araştırması.
T-017-2.44	Müşterinin/müvekkilin gerçek faydalanıcının gizlenmesi amacıyla zincir ortaklıklar kurmak istemesi.
T-017-2.45	Müşterinin/müvekkilin sürekli olarak vekil değiştirmesi.
TERÖR ÖRGÜTLERİ İLE BAĞLANTISINDAN ŞÜPHELENİLEN KİŞİLER VEYA RİSKLİ ÜLKELERLE GERÇEKLEŞTİRİLEN İŞLEMLER	
T-017-3.1	Bir terör örgütü ile bağlantılı olduğu bilinen gerçek ve tüzel kişiler adına işlem yapılması.
T-017-3.2	Riskli ülkelere ve/veya bu ülkelere fonların gönderilmesi ya da alınması, bu ülkelere bulunan mali kurumlarda hesap açılması veya bu ülkelerdeki bankaların çıkardığı kredi kartlarının kullanılması.
T-017-3.3	Üçüncü kişilerce döviz değişimi yapılarak, terörizm ve kaçakçılığın yoğun olarak görüldüğü veya vergi cenneti olarak bilinen ve Müşteri/Müvekkiliyle açık iş bağlantısı olmayan ülkelere Müşteri/Müvekkil adına işlem yapılması.
T-017-3.4	Riskli ülkelere yerleşik bankalardan kredi kullanılması veya bu bankalardan temin edilen mektuplara istinaden, kredi talebinde bulunulması.
T-017-3.5	Müşterinin/Müvekkilin hesabına farklı ülkelerdeki yabancı uyruklu kişiler tarafından başkasına gönderildiğini belirten işlem açıklamalarıyla (örneğin, yakınlarına destek, yardım vs.) düşük tutarlarda çok sayıda transfer yapılması.
T-017-3.6	Müşterinin/Müvekkilin veya karşı tarafın ya da adresin kamuya açık "malvarlığı dondurulanlar listesi"nde yer alan taraflardan biriyle benzerlik göstermesi
T-017-3.7	Müşterinin/Müvekkilin hakkında malvarlığı dondurma kararı verilen kişiler adına ödeme veya tahsilat yaptığını belirten işlemler gerçekleştirilmesi.
T-017-3.8	Hakkında radikal veya aşırı fikirlerle bağlantılı veya şiddet eğilimlerini gösteren emareler (örneğin, sosyal medya vb. sayfalar üzerinden terör örgütleriyle ilgili veya terör örgütlerine sempati duyan paylaşımlar yapılması) olduğu anlaşılan Müşteri/Müvekkil adına hesap açılması, havale veya elektronik fon transferleri yapılması.
T-017-3.9	Müşterinin/Müvekkilin hesaplarına farklı kişiler tarafından gerçekleştirilen transfer işlemlerine ilişkin işlem açıklamalarından, Müşteri/Müvekkil adı ve soyadı ile uyumlu olmayan bir kod adı kullanıldığının anlaşılması veya buna dair göstergeler bulunması.

KOD	AÇIKLAMA
T-017-3.10	Müşterinin/Müvekkilin profili ile uyumsuz bir şekilde karakteristik olmayan satın almaları bir arada gerçekleştirmesi (örneğin; kamp/dış mekan ekipmanları, silah ürünleri, amonyum nitrat, hidrojen, peroksit, propan vb. ürünler).
T-017-3.11	Müşterinin/Müvekkilin profili ile uyumsuz bir şekilde pahalı veya karmaşık iletişim cihazları veya bilgi teknolojisi (uydu telefonları, sahra iletişim cihazlar vs.) satın almaları veya kredi kartı harcamaları gerçekleştirmesi.
T-017-3.12	Müşterinin/Müvekkilin profili ile uyumsuz bir şekilde mini helikopter vb. ürünleri (örneğin, drone, multicopter vb.) veya bunlara ilişkin yapım setleri satın almaları veya kredi kartı harcamaları gerçekleştirmesi.
T-017-3.13	Olağandışı bir şekilde işlem sıklığı bulunan Müşterinin/Müvekkilin çatışma bölgeleri veya riskli ülkelere seyahat ettiğine dair göstergelerin bulunması.
T-017-3.14	Müşterinin/Müvekkilin üzerinde nakit para ile çatışma bölgeleri veya çevresindeki bölgelere seyahat ettiğine dair göstergelerin bulunması.
T-017-3.15	Müşterinin/Müvekkilin mobil bankacılık ile gerçekleştirdiği işlemlerde, profili ile uyumsuz bir şekilde riskli ülkeler veya çatışma bölgelerinden IP girişlerinin bulunması.
T-017-3.16	Müşterinin/Müvekkilin bütün kredi limitlerini doldurması sonrası riskli ülkelere veya çatışma bölgelerine seyahat ettiğine dair göstergelerin bulunması.
T-017-3.17	Aynı iletişim veya adres bilgilerinin birden fazla yabancı uyruklu Müşteri/Müvekkil tarafından kullanılması.
T-017-3.18	Müşterinin/Müvekkilin yabancı uyruklu kişiler adına seyahat ödemeleri, ön ödemeli telefon ve kart işlemleri, araç kiralama işlemleri gibi muhtelif harcama yaptığına dair göstergelerin bulunması.
T-017-3.19	Müşterinin/Müvekkilin yardım, destek vb. işlem açıklamalarıyla çok sayıda kişiden topladığı tutarları ödeme kuruluşu veya sanal varlık hesaplarına aktarması.
KÂR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARA İLİŞKİN TİPLER	
T-017-4.1	Kâr amacı gütmeyen kuruluşların beyan edilen amacı, faaliyetleri ve görünen kaynakları ile mali işlemlerin niteliği, büyüklüğü ve toplanan ya da yapılan işlemler arasında uyumsuzluklar olması.
T-017-4.2	Kuruluşun hesabı ile ilgili mali işlemlerin sıklığı ve tutarlarında ani artışlar ortaya çıkması.
T-017-4.3	Kuruluşun sadece yurt dışından bağış alması veya bağışların önemli bir kısmının yurt dışı kaynaklı olması.
T-017-4.4	Kuruluşun yöneticilerinin yabancı uyruklu olması, özellikle yabancı yöneticilerin ülkeleriyle yapılan büyük tutarlı işlemlerin varlığı ve paranın gönderildiği yerin de riskli ülke olması.
T-017-4.5	Yeterli personeli, uygun bir işyeri ya da telefon numaraları bulunmayan kuruluşların, yoğun faaliyette buldukları izlenimi yaratan işlemleri bulunması.
T-017-4.6	Çok sayıda bireysel ve ticari hesabın ya da kuruluş hesaplarının kullanılmasıyla fonların teslim alınması.
KİTLE İMHA SİLAHLARININ YAYILMASININ FİNANSMANINA İLİŞKİN TİPLER	
T-017-5.1	İşlemin nükleer silahların yayılması ile ilintili bir yabancı ülkedeki kişi veya kuruluşu içermesi.
T-017-5.2	İşlemin nükleer silahları yönlendirme şüphesi bulunan bir yabancı ülkedeki kişi veya kuruluşu içermesi.
T-017-5.3	Müşterinin/Müvekkilin veya karşı tarafın ya da adresin kamuya açık "malvarlığı dondurulanlar listesi"nde yer alan taraflardan biriyle benzerlik göstermesi veya ihracat kontrol düzenlemeleriyle ilgili ihlal geçmişinin bulunması.
T-017-5.4	Müşteri/Müvekkil faaliyetinin iş profili ile uyumlu olmaması ya da nihai kullanıcı bilgilerinin nihai kullanıcının iş profile ile uyumlu olmaması.
T-017-5.5	Bir nakliye firmasının ürünün nihai varış noktası olarak belirtilmesi.
T-017-5.6	Mal siparişinin belirtilen son kullanıcının ülkesi haricindeki yabancı ülkelerden firmalar veya kişiler tarafından verilmesi.
T-017-5.7	İşlemin, gönderildiği ülkenin teknik seviyesi ile uyumlu olmayan malların sevkiyatını içermesi (örneğin, yarı iletken üretim malzemesinin elektronik endüstrisi olmayan bir ülkeye gönderilmesi).
T-017-5.8	İşlemin, olası paravan şirketleri içermesi (örneğin, şirketler yüksek düzeyde işletme sermayesine sahip değildir veya diğer paravan şirket göstergelerini sergiler).

KOD	AÇIKLAMA
T-017-5.9	İşlemin, mal alışverişi yapan şirketlerin temsilcileri diğer bir deyişle aynı sahipler veya yönetim arasındaki bağlantıları göstermesi.
T-017-5.10	Gönderinin ve/veya finansal işlemin karışık güzergâhının olması.
T-017-5.11	Ticari finansman işleminin, yetersiz ihracat kontrol kanunları olan veya ihracat kontrol kanunlarının yetersiz uygulandığı ülkelerden sevkiyat güzergâhını kapsamaması.
T-017-5.12	İşlemin yetersiz ihracat kontrol kanunlarına sahip veya ihracat kontrol kanunlarının yeterince uygulanmadığı ülkelerde bulunan kişileri veya şirketleri kapsamaması.
T-017-5.13	İşlemin normal coğrafi ticaret modellerine uygun olmayan malların sevkiyatını içermesi.
T-017-5.14	İşlemin KA/TFM kontrollerinde bilinen eksiklikleri olan ve/veya yetersiz ihracat kontrol kanunları olan veya ihracat kontrol kanunlarının yetersiz uygulandığı ülkelerde yerleşik finansal kurumları içermesi.
T-017-5.15	İşlem sırasında elde edilen belgelere dayanarak, gönderinin beyan edilen değerinin nakliye maliyeti karşısında açıkça değerinin altında kalması.
T-017-5.16	Ticari belgelerde ve mali akışlarda yer alan isimler, şirketler, adresler, nihai varış yeri gibi bilgilerde tutarsızlıklar olması.
T-017-5.17	Teminat mektubunun aslında ya da başka belgelerde belirtilmeyen taraflara elektronik talimatlar veya ödemeler yapılması.

Tablo 6 - Şüpheli İşlem Tipleri

YİTİRDİKLERİMİZ
NAKİLLER / AYRILMALAR

Baromuzun 11549 sicil sayısında kayıtlı

Av. ALTAN ALTUNYURT

29.03.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1955 yılında Antalya'da doğmuş, 1978 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1979 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 9162 sicil sayısında kayıtlı

Av. BENGÜL KARAAHMETOĞLU

29/03/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1938 yılında Eskişehir'de doğmuş, 1961 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Sakarya Barosu'nda yaparak, 1962 yılında Sakarya Barosu'na kaydolmuştur. 1974 yılında Ankara Barosu'ndan naklen Baromuz levhasının 9162 sicil sayısına kaydedilmiştir.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 55451 sicil sayısında kayıtlı

Av. BİRGÜL BİLGİN AKDEMİR

21/10/2024 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1970 yılında Merzifon'da doğmuş, 1994 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Samsun Barosu'nda yaparak, 1995 yılında Mersin Barosu'na kaydolmuştur. 2016 yılında Samsun Barosu'ndan naklen Baromuz levhasının 55451 sicil sayısına kaydedilmiştir.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 6214 sicil sayısında kayıtlı

Av. DENİZ AKÇAY

02.06.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1945 yılında İstanbul'da doğmuş, 1967 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1969 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 17625 sicil sayısında kayıtlı

Av. EMRE DEVELİER

26.04.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1962 yılında Ankara'da doğmuş, 1988 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1991 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 13880 sicil sayısında kayıtlı

Av. ESTER ZONANA

21.04.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1955 yılında İstanbul'da doğmuş, 1980 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1985 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 5435 sicil sayısında kayıtlı

Av. HAMDİ TOKMAN

18.04.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1939 yılında İstanbul'da doğmuş, 1964 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1965 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 13246 sicil sayısında kayıtlı

Av. HİDİR YILDIRIM

25.05.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1934 yılında Malatya'da doğmuş, 1960 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, 1960 – 1984 yılları arasında Hakimlik mesleği yapmış olup, 1984 yılında da Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 19299 sicil sayısında kayıtlı

Av. HİKMET BOÇALI

10/04/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1948 yılında Silvan'da doğmuş, 1975 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1977 yılında Diyarbakır kaydolmuştur. 1994 yılında Diyarbakır Barosu'ndan naklen Baromuz levhasının 19299 sicil sayısına kaydedilmiştir.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 6563 sicil sayısında kayıtlı

Av. İBRAHİM HARMAN

29.05.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1939 yılında Malatya'da doğmuş, 1967 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1970 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allah'tan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 23384 sicil sayısında kayıtlı

Av. İLYAS TAN

26.06.2024 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1948 yılında Kırklareli'nde doğmuş, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, 1971 - 1999 yılları arasında Hakimlik mesleği yaparak, 1999 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allah'tan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 46612 sicil sayısında kayıtlı

Av. KÖKSAL ŞENGÜN

21/05/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1950 yılında Sürmene'de doğmuş, 1974 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Trabzon Barosu'nda yaparak, 1975 yılında Trabzon Barosu'na kaydolmuştur. 1975 yılında Hakimlik mesleğine geçmiş olup, 2013 yılında Baromuz levhasının 46612 sicil sayısına yeniden kaydedilmiştir.

Merhuma Allah'tan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 11516 sicil sayısında kayıtlı

Av. MEHMET HİSAR

10.06.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1949 yılında Sivas'da doğmuş, 1978 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1979 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 4582 sicil sayısında kayıtlı

Av. MEHMET SÜREYYA AVCIOĞLU

20.05.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1927 yılında İstanbul'da doğmuş, 1959 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1960 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

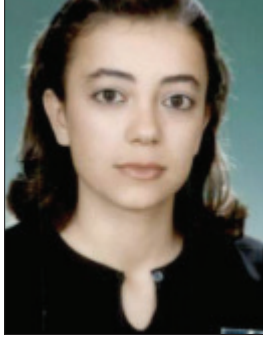
Baromuzun 12270 sicil sayısında kayıtlı

Av. MUHLİS BÜYÜKCAROĞLU

14.06.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1948 yılında Kastamonu'nda doğmuş, 1973 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1974 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 17843 sicil sayısında kayıtlı

Av. MUNİSE KARADAYILAR

25/05/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1968 yılında Birecik'te doğmuş, 1990 yılında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1992 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 7694 sicil sayısında kayıtlı

Av. NAZIMA AYLA TÜRKMEN

30/05/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1944 yılında Eskişehir'de doğmuş, 1971 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1972 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 27281 sicil sayısında kayıtlı

Av. SALİH FAİK ÇAKA KUL

22.05.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1978 yılında İstanbul'da doğmuş, 2001 yılında Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 2002 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 6194 sicil sayısında kayıtlı

Av. SEVİL ERÇİN

30.04.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1944 yılında İstanbul'da doğmuş, 1967 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1969 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 10662 sicil sayısında kayıtlı

Av. SUNA ÖZEN

19.04.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1945 yılında Eskişehir'de doğmuş, 1973 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1977 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 12073 sicil sayısında kayıtlı

Av. SÜKÜTİ KURT

09.06.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1955 yılında Tunceli'de doğmuş, 1980 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1981 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 8758 sicil sayısında kayıtlı

Av. UĞUR ÖZEN

29.05.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1948 yılında Rize’de doğmuş, 1972 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1973 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 83084 sicil sayısında kayıtlı

Av. YILMAZ KAAN KAVLAK

20.04.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1997 yılında Yalova’da doğmuş, 2021 yılında İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 2022 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 13423 sicil sayısında kayıtlı

Av. ZAFER BİNGÖLER

26.05.2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1955 yılında Malatya’da doğmuş, 1983 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1984 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
1	93315	MÜMİN	MAHİR	ANKARA 2 NOLU BAROSU	17/04/2025
2	96278	ABDULLAH	AY	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	17/04/2025
3	82911	MURAT	SEVİNÇ	GAZİANTEP BAROSU	17/04/2025
4	14390	İSMAİL EKREM	ERGÜNEY	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	17/04/2025
5	75243	ABDURRAHMAN	ŞIK	MANİSA BAROSU	17/04/2025
6	83255	AYBEN	KILIÇARSLAN	İZMİR BAROSU	17/04/2025
7	91153	FATMA TANSU	SEVİNÇ	GAZİANTEP BAROSU	17/04/2025
8	96160	KADİR ATILLA	KESEN	KONYA BAROSU	17/04/2025
9	96364	SEMİH EMİN	AKBULUT	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	17/04/2025
10	55173	EYLEM	KILIÇ	İZMİR BAROSU	17/04/2025
11	92654	ALEYNA GÖZDE	ÖZ	ÇANAKKALE BAROSU	17/04/2025
12	59764	ŞİLAN	AKBAL	MARDİN BAROSU	17/04/2025
13	92568	DOĞA	ÇITAK	ANKARA BAROSU	17/04/2025
14	83741	İBRAHİM	ERYILMAZ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	17/04/2025
15	92455	BURAK	YÜKSEL	AMASYA BAROSU	17/04/2025
16	96195	MELİKŞAH	BEBEK	ADANA BAROSU	17/04/2025
17	90622	BÜKRE	KIRCA	BALIKESİR BAROSU	24/04/2025
18	97215	BERNA	DİRHEMSİZ	ORDU BAROSU	24/04/2025
19	90631	YİĞİT ARDA	ÖZTÜRK	TRABZON BAROSU	24/04/2025
20	81106	ŞEYDANUR	KAÇDIOĞLU	BURSA BAROSU	24/04/2025
21	94872	KARDELEN S.	KAPUSIZOĞLU	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	24/04/2025
22	96474	SERVET	BOZAN	VAN BAROSU	24/04/2025
23	78728	ELİF	AKIŞ	AKSARAY BAROSU	24/04/2025
24	69411	ŞENGÜL	İNALTEKİN	ANKARA BAROSU	24/04/2025
25	88831	ÖMER FARUK	ARSLANBOĞA	BİNGÖL BAROSU	24/04/2025
26	87950	OĞUZ KAĞAN	ÇEVİK	BURSA BAROSU	24/04/2025
27	87821	BESTE	ALTAY	BALIKESİR BAROSU	24/04/2025
28	85674	MERVE	BAYAZİT	SAMSUN BAROSU	24/04/2025
29	88485	ÖMER	ÇELİK	BATMAN BAROSU	24/04/2025
30	89646	RAVZA BUSE	DİLSİZOĞLU	SAKARYA BAROSU	24/04/2025
31	83408	ÖZGE	NAR	ADANA BAROSU	24/04/2025
32	93867	GÜRCÜ CEREN	TATLI	ADANA BAROSU	30/04/2025
33	96254	KAAN	ÖZKAN	ANKARA BAROSU	30/04/2025
34	79949	ÖNDER TARIK	KENDİRCİ	MALATYA BAROSU	30/04/2025
35	45211	HAKKI CEYHUN	PINAR	TEKİRDAĞ BAROSU	30/04/2025
36	92566	ESRA	DURMAZ	MERSİN BAROSU	30/04/2025
37	93083	MİNA	ÖZSAVRAN	MERSİN BAROSU	30/04/2025
38	96791	MURAT CAN	BOZDAĞ	ANKARA BAROSU	30/04/2025

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
39	81245	LEYLA	SEZGİN	TEKİRDAĞ BAROSU	30/04/2025
40	91505	YUSUF	ACAR	MARDİN BAROSU	30/04/2025
41	92559	ABDULHALİM	BAĞCI	ANKARA 2 NOLU BAROSU	30/04/2025
42	80908	GÜL SİMAY	CAMADAN	SAMSUN BAROSU	30/04/2025
43	84827	SALİH ONUR	ÖZ	ANKARA 2 NOLU BAROSU	30/04/2025
44	27867	EYLEM	ERKASLAN	İZMİR BAROSU	08/05/2025
45	75014	MERT	ERÇETİN	İZMİR BAROSU	08/05/2025
46	44702	AYŞE DİDEM	YILMAZ DUMAN	BURSA BAROSU	08/05/2025
47	86073	ERDEM	GÜLER	DÜZCE BAROSU	08/05/2025
48	95888	PINAR	ÜSTÜNEL	YALOVA BAROSU	08/05/2025
49	94690	BUSE	ŞENGÜL	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	08/05/2025
50	74438	ARİF BURAK	KORKMAZ	ESKİŞEHİR BAROSU	08/05/2025
51	90045	DELİL	ÖZÇELİK	MALATYA BAROSU	08/05/2025
52	80017	ELİFNUR	ERTEN	ANTALYA BAROSU	08/05/2025
53	95659	ŞEVVAL	ÖZCAN	İZMİR BAROSU	08/05/2025
54	83294	AHMET ALPTUĞ	AKSAK	KOCAELİ BAROSU	08/05/2025
55	80870	SİMGE	SOYLU	KOCAELİ BAROSU	08/05/2025
56	86493	BURAK	KARAKAŞ	İZMİR BAROSU	08/05/2025
57	79745	SÜMEYYE	AKHAN AŞÇI	ANTALYA BAROSU	08/05/2025
58	95640	SEFA	KÖSEOĞLU	SİNOP BAROSU	08/05/2025
59	86251	BURAK FURKAN	KARAMAN	ANTALYA BAROSU	08/05/2025
60	87392	GÖKHAN	POLAT	ERZURUM BAROSU	08/05/2025
61	66674	LİDYA	ÖZTÜRK	MUĞLA BAROSU	08/05/2025
62	96535	AYŞEM	DİLEK	İZMİR BAROSU	08/05/2025
63	84873	EMRE M.	YILMAZ	ANTALYA BAROSU	08/05/2025
64	84231	FATİH	BAKIR	ADİYAMAN BAROSU	08/05/2025
65	68858	BEDİİ TALHA	GÜL	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	08/05/2025
66	93555	AHSEN	KARTAL	SAKARYA BAROSU	08/05/2025
67	52280	MELTEM	TÜTEN	BARTIN BAROSU	08/05/2025
68	74134	MUSTAFA	SALTAN	İZMİR BAROSU	08/05/2025
69	94029	CEYDA	SAYER	KAYSERİ BAROSU	08/05/2025
70	72375	SEYİT B.	ÜNAL	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	08/05/2025
71	97562	OĞUZHAN	İHTİYAR	RİZE BAROSU	08/05/2025
72	42232	NURAY	DOĞRU	İZMİR BAROSU	08/05/2025
73	66802	SİRAÇ	İNAN	ŞIRNAK BAROSU	08/05/2025
74	79746	YAKUP OKTAY	AŞÇI	ANTALYA BAROSU	08/05/2025
75	34534	ERMAN	ÇALIŞKAN	MUĞLA BAROSU	08/05/2025
76	86563	HARUN	VARDAR	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	08/05/2025

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
77	90826	BERİVAN	İNCE	ELAZIĞ BAROSU	14/05/2025
78	61984	SİBEL	SÜMER	HATAY BAROSU	14/05/2025
79	77784	ZEYNEP ZÜM- RÜT	ÖZGÜR	KONYA BAROSU	14/05/2025
80	59220	AYŞENUR	DEMİR	BALIKESİR BAROSU	14/05/2025
81	77623	SİMGE	KAPLAN	AYDIN BAROSU	14/05/2025
82	39607	MEHMET	AKGÜL	ESKİŞEHİR BAROSU	14/05/2025
83	85627	BEYZA NUR	DÜNDAR	ADANA BAROSU	14/05/2025
84	95950	RONAY HAZAL	BİNDAK	DİYARBAKIR BAROSU	14/05/2025
85	93725	DOĞA	KURT	KIRKLARELİ BAROSU	14/05/2025
86	82668	HÜSEYİN SAMED	ATABAY	MALATYA BAROSU	14/05/2025
87	93253	HAZAL	BİLGİLİ	KOCAELİ BAROSU	14/05/2025
88	82250	MERVE	YEŞİLIRMAK	VAN BAROSU	14/05/2025
89	92368	BEYZA	YAMAN	DÜZCE BAROSU	14/05/2025
90	91238	MUSTAFA	YÜKSEL	OSMANİYE BAROSU	14/05/2025
91	75571	ELİF GÜLSER	EROĞLU	BALIKESİR BAROSU	14/05/2025
92	88010	MEHMET ENES	ÖZKAYA	BURDUR BAROSU	14/05/2025
93	49582	SEVGİ	YÜZER	ANKARA BAROSU	21/05/2025
94	45550	SEVAL	EYYÜPOĞLU ARSLAN	ANTALYA BAROSU	21/05/2025
95	60881	ULAŞ EFE	CEYHAN	MUĞLA BAROSU	21/05/2025
96	83937	BÜNYAMİN ORKUN	DENİZ	EDİRNE BAROSU	21/05/2025
97	95055	VEDAT	NOYAN	BATMAN BAROSU	21/05/2025
98	97429	RANİA NUR	TÜRK	ADIYAMAN BAROSU	21/05/2025
99	85105	BERKAY	KOCA	BALIKESİR BAROSU	21/05/2025
100	54247	GAMZE	G. TATAROĞLU	DENİZLİ BAROSU	21/05/2025
101	95779	AYYÜCE	MADEN	GİRESUN BAROSU	21/05/2025
102	14830	ŞENAY	ERDOĞAN	BURSA BAROSU	21/05/2025
103	93885	ALEYNA	ŞENER	MUĞLA BAROSU	21/05/2025
104	96032	ŞEVVAL	BEYDİLLİ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	22/05/2025
105	80822	TALHA	BİRER	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	22/05/2025
106	80234	DERYA NUR	DURSUN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	22/05/2025
107	78344	AHMET	ARAS	KAHRAMANMARAŞ BAROSU	22/05/2025
108	71721	SELENAY F.	BIKMAZ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	22/05/2025
109	70480	RAMAZAN	YILDIZ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	22/05/2025
110	68913	GÜLŞAH	TAVŞAN	YALOVA BAROSU	22/05/2025
111	66861	BENSU	ATLAHAN	İZMİR BAROSU	22/05/2025
112	80436	MUSTAFA O.	ALTINOK	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	22/05/2025

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
113	56020	EREN	KARA	ANKARA BAROSU	29/05/2025
114	65139	GÜLLİŞAH	KOYUN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	29/05/2025
115	85755	HAKAN	ÇAPKIN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	29/05/2025
116	95163	İBRAHİM	TUNCA	MERSİN BAROSU	29/05/2025
117	83350	EYÜP AYAZ	AKADAŞ	ANKARA BAROSU	29/05/2025
118	79710	FATMA	KAPLAN	MANİSA BAROSU	29/05/2025
119	89167	İBRAHİM HALİL	AVCI	ŞANLIURFA BAROSU	29/05/2025
120	54016	OSMAN	BAŞER	KOCAELİ BAROSU	29/05/2025
121	87991	SHAHLA	HUSEYİNOVA	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	29/05/2025
122	96295	LEYLA	BICAK	ANKARA BAROSU	29/05/2025
123	82507	FEVZİ CAN	ARSLAN	TEKİRDAĞ BAROSU	29/05/2025
124	95520	ŞEYMA	ÇOLAK	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	29/05/2025
125	86987	ULAŞ GÖKTUĞ	DURMUŞ	KARS BAROSU	29/05/2025
126	29412	ABDULBAKİ	BOĞA	BURSA BAROSU	29/05/2025
127	87231	BERİL	AKKAN KAÇAR	İZMİR BAROSU	29/05/2025
128	97277	MUSTAFA BERK	EROĞLU	VAN BAROSU	29/05/2025
129	77726	ALİ ÖMER	BALTACI	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	29/05/2025
130	88117	EGE D.	YAĞCI	UŞAK BAROSU	29/05/2025
131	88833	ÖMER FARUK	DUYGU	HATAY BAROSU	29/05/2025
132	90917	ONURHAN	YORULMAZ	ORDU BAROSU	29/05/2025
133	80352	ÖMER FARUK	SARIKAYA	ANKARA BAROSU	29/05/2025
134	88726	GAYE	KONUK	ANKARA BAROSU	29/05/2025
135	78767	AYŞE BEYZA	KÜÇÜK	MERSİN BAROSU	29/05/2025
136	97138	AHMET CAN	ATMACA	SAKARYA BAROSU	29/05/2025
137	87831	FADİME EZGİ	TÜRK	ADANA BAROSU	29/05/2025
138	93751	GÜLBİN	ALKAN	ANKARA BAROSU	29/05/2025
139	92261	EMİNE	AĞAR	ADİYAMAN BAROSU	29/05/2025
140	68479	ÜMMÜŞEN	İYİOL	ANTALYA BAROSU	29/05/2025
141	94764	DİLA	EROĞLU	ORDU BAROSU	29/05/2025
142	86850	FURKAN YASİN	YILMAZ	ANKARA BAROSU	29/05/2025
143	95464	ÖYKÜ	APA	DENİZLİ BAROSU	29/05/2025
144	70541	GÖZDE NUR	ALTİNOVA	ANTALYA BAROSU	29/05/2025
145	58649	EMRE	YEŞİLKAYA	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	29/05/2025
146	86531	DİLARA ECRİN	MERT	BURSA BAROSU	29/05/2025
147	73134	KEREM	BERKER	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	29/05/2025
148	86483	KÜBRA SULTAN	KARAKAŞ	KIRIKKALE BAROSU	30/05/2025
149	97751	İPEK	ALDATMAZ	BARTIN BAROSU	30/05/2025
150	97333	RECEP	YILDIRIM	ANKARA 2 NOLU BAROSU	30/05/2025
151	95991	MEHMET AKİF	KAPLAN	ANTALYA BAROSU	30/05/2025

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
152	91521	ZEYNEP NUR	HAKAN	ANKARA 2 NOLU BAROSU	30/05/2025
153	86679	ÖZGE	ARICI	ORDU BAROSU	05/06/2025
154	91519	YAREN	KARADEMİR	ÇANAĞKALE BAROSU	05/06/2025
155	89452	DİLARA	BAŞARAN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	05/06/2025
156	80378	BESİM	MACUN	SAKARYA BAROSU	05/06/2025
157	97731	ŞAHİN	TÖRK	KOCAELİ BAROSU	05/06/2025
158	86485	ÖMER FARUK	KAYMAZ	ANKARA BAROSU	05/06/2025
159	68120	YASEMİN	METİN	AYDIN BAROSU	05/06/2025
160	51297	ÖZGE	MAMAL ŞİMŞEK	MANİSA BAROSU	05/06/2025
161	90399	SEVİM	EŞİYOK	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	05/06/2025
162	91728	BEDİİ EMİR	BİLGİN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	05/06/2025
163	38906	DİLEK	YILMAZ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	05/06/2025
164	95805	NUREVŞAN	KIZILBOĞA	KIRKLARELİ BAROSU	05/06/2025
165	57434	ADEM	ŞİMŞEK	MANİSA BAROSU	05/06/2025
166	86579	BAHADDİN	ATAAY	ZONGULDAK BAROSU	05/06/2025
167	30383	CELAL EMRE	CELEP	MUĞLA BAROSU	05/06/2025
168	97485	HURİYE	ERBUĞA	ANTALYA BAROSU	05/06/2025
169	88340	MEDİNE	ERTAŞ	ADİYAMAN BAROSU	05/06/2025
170	89540	SERRA	GÜNGÖR	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	05/06/2025
171	93020	UMAY	HASANÇEBİ ÖNDER	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	05/06/2025
172	87819	HALE	DEMİR AYDIN	SAMSUN BAROSU	12/06/2025
173	96406	BAKİ MERT	TEKGÜL	ANTALYA BAROSU	12/06/2025
174	89931	MUHAMMED YUSUF	ŞEN	SAKARYA BAROSU	12/06/2025
175	69205	İLKİN SARI	TOMAÇ	SAMSUN BAROSU	12/06/2025
176	90501	YAĞMUR	ER SÜNGER	SAMSUN BAROSU	12/06/2025
177	85935	MURAT	TOSUNCU	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	12/06/2025
178	33896	ZEHRA	ÖZTÜRK	SAKARYA BAROSU	12/06/2025
179	91180	AYŞE	DURAN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	12/06/2025
180	60301	HANDAN	VARDAR	SAMSUN BAROSU	12/06/2025
181	42672	SEDA	GÜNAY ATICI	BALIKESİR BAROSU	12/06/2025
182	84023	ŞEVVAL	ARSLAN	KARABÜK BAROSU	12/06/2025
183	86795	FUNDA DİLARA	ARIKAN	BALIKESİR BAROSU	12/06/2025
184	44625	EMİNE	DEMİRAYLI	İZMİR BAROSU	12/06/2025
185	95089	SÜMEYYE	ÇETİNKAYA	BURSA BAROSU	12/06/2025

AYRILMALAR

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Hareket Tarihi
1	97207	ŞÜKRÜ	ERKAZAN	17/04/2025
2	61764	TARKAN	TAŞ	17/04/2025
3	80925	ÖZNUR	FİCİL	17/04/2025
4	86349	ERKAN	BOZ	17/04/2025
5	80065	KEMAL BERK	TOY	24/04/2025
6	95678	ELA	YILMAZOK	24/04/2025
7	93441	ONUR ALP	GÜLBAHÇE	24/04/2025
8	80418	HANDENUR	EMİK	24/04/2025
9	92313	ALİ İHSAN KEREM	ÖNER	24/04/2025
10	88535	BERAT	TOPÇUOĞLU	24/04/2025
11	81525	ABDULMELİK	ALBENİ	24/04/2025
12	21480	HALUK	ILGIN	24/04/2025
13	83855	ÇAĞLA	EROĞLU	24/04/2025
14	94841	MUHAMMET HAKAN	ÖZYAPAR	24/04/2025
15	82454	ZEYNEP	ÇAMLICA	24/04/2025
16	89360	NESRİN	DENGİZ	4/25/2025
17	69769	REYHAN	EKŞİ	4/25/2025
18	82553	AHMET ABDURRAHMAN	GÖKSOY	4/25/2025
19	91579	SAMET	DAĞDEVİR	30/04/2025
20	89714	MENEKŞE	SABIRSUYU	30/04/2025
21	88710	AHMET MİRZA	DURDU	30/04/2025
22	87599	ZEHRA NUR	ELSÜRER	30/04/2025
23	87536	HALİL İBRAHİM	CİHAN	30/04/2025
24	84153	DİLARA	EKİNCİ	30/04/2025
25	88523	HATİCE	YILMAZ	30/04/2025
26	89715	BARIŞ HAZAR	ÇINAR	30/04/2025
27	81252	CESİM	ARSLAN	30/04/2025
28	81111	EDA	ÖZDEMİR	30/04/2025
29	66491	YASİN	TÜRK	30/04/2025
30	92327	ELİF	KAPUCU	30/04/2025
31	87770	ZEYNEP	KENDİR	30/04/2025
32	95920	ELİF	AYDOĞDU	30/04/2025
33	94145	ÇAĞRI	ÜMİT	30/04/2025
34	92769	İBRAHİM YARKIN	USTA	30/04/2025
35	96113	AYŞENUR	DİNÇER	5/2/2025
36	95797	BAHAR	ÇÖREKÇİ	5/2/2025
37	89355	AYŞE ŞEVVAL	GÜNDOĞDU	5/2/2025
38	82218	BESTE	ÖLKER	5/2/2025

AYRILMALAR

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Hareket Tarihi
39	97012	HÜSEYİN	DOĞAN	08/05/2025
40	95661	MUSTAFA NURİ	KARİP	08/05/2025
41	95048	EBRAR	BÜYÜKADIGÜZEL	08/05/2025
42	91523	FURKAN	HAKAN	08/05/2025
43	90384	MUAZ	AKPINAR	08/05/2025
44	89930	MUHAMMED FATİH	ÖNCEL	08/05/2025
45	89897	JANSERİ DİLBER	DURAN	08/05/2025
46	89247	ALEYNA	GÖKSU	08/05/2025
47	88424	BEYZA NUR	İNCE	08/05/2025
48	84200	AHMET ALPEREN	KELEŞ	08/05/2025
49	83790	AYŞE NESLİHAN	YAĞIZ	08/05/2025
50	83429	TAYYİP FURKAN	DAĞDELEN	08/05/2025
51	81570	MEHMET SÜHA	DOĞAN	08/05/2025
52	79334	HÜSEYİN AKİF	KARACA	08/05/2025
53	67134	ENGİN	GENÇ	08/05/2025
54	92335	FERHAT	BIÇAK	08/05/2025
55	65954	SERTAP	BALABAN KAYACI	08/05/2025
56	66095	NEŞE	ÖZEN	08/05/2025
57	60234	AYLİN	KUL YENİGÜL	08/05/2025
58	57471	BURAK	YAĞCIOĞLU	08/05/2025
59	87933	GÖKHAN	DERE	14/05/2025
60	86986	İDİL	ALPASLAN	14/05/2025
61	80279	MUHAMMET	ÖZ	14/05/2025
62	76953	DİLARA	DERECİ	14/05/2025
63	74283	AYDOĞAN	BAYRAMBEY	14/05/2025
64	93491	FATİH MEHMET	YAVUZ	14/05/2025
65	82871	NUBAR	KARAKURT HEPŞEN	29/05/2025
66	66374	FURKAN	AVCI	29/05/2025
67	63013	DİLEK	ERGÜN ORHAN	29/05/2025
68	57018	BETÜL	KOÇER	29/05/2025
69	91270	MEHMET FURKAN	BAŞOĞLU	30/05/2025
70	92318	GAMZE	ESEN	12/06/2025
71	65175	MUHAMMED HALİD	KAVAK	12/06/2025
72	51003	SAVAŞ	ÖZMEN	12/06/2025
73	33414	FAHRETTİN ERDEM	YILDIZELİ	12/06/2025

KAVRAM DİZİNİ

KAVRAM DİZİNİ**A**

ANAYASA MAHKEMESİ İPTAL KARARI	222
ARABULUCULUK DAVA ŞARTI VE USULDEN RET	234
ASIL İŞVEREN-ALT İŞVEREN İLİŞKİSİ	231
AZLIĞIN GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞIRMASI	237

B

BAŞVURU SIRASINDAKİ GÜNDEM MADDELERİ	237
BELEDİYE TAŞINMAZI SATIŞI VE İDARİ İŞLEMİN İPTALİ	215
BOZMA KARARI	217

C

CEZA SORUŞTURMASINDA UZLAŞMA	222
------------------------------------	-----

D

DAVA ŞARTI	217
DENİZ KİRLİLİĞİNDEN DOLAYI LİMAN TEMİZLİK MASRAFI	234
DÜZENLEYİCİ İŞLEMİN UYGULANMASI ÜZERİNE İLGİLİLERİN AÇACAKLARI DAVALAR SÜRE	255

E

EKSİK BELGEYLE BEYAN UYGULAMASI	255
---------------------------------------	-----

G

GENELGE'YE DAYANILARAK EK TAHAKKUK VE PARA CEZASI ALINMASI	255
GÖZETİM UYGULAMASI	264

H

HAKSIZ REKABET VE MARKA TESCİLİ OLMADAN KORUNMA	235
---	-----

I

İDARİ PARA CEZASI TUTANAĞININ FOTOĞRAFININ FACEBOOK'DA PAYLAŞILMASI	250
İLK DERECE MAHKEMELERİ İLE BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİ ARASINDAKİ YETKİ VE GÖREV UYUŞMAZLIKLARININ GİDERİLMESİ .	224
İŞYERİ DEĞİŞİKLİĞİ İÇİN YAZILI RIZA	233
İYİNİYET SAVUNMASI VE TAPU İPTALİ VE TESCİL	215

K

KAMU DAVASININ DÜŞMESİ KOŞULLARI	247
KANUN YARARINA BOZMA	247
KISMİ DAVA	217
KULLANILMIŞ VEYA YENİLEŞTİRİLMİŞ EŞYA İTHALATI	264

M

MALULİYET ZARARI	222
MİRASTA DENKLEŞTİRME DAVALARI	224
MUNZAM ZARAR	226
MUNZAM ZARARIN HESAPLANMASINDA SOMUT VE SOYUT YÖNTEMLER	226

P

PAYLAŞILAN TUTANAKTA ŞİKAYETÇİNİN AD-SOYAD, MESLEKİ SİCİL NUMARASININ GİZLENMEMİŞ OLMASI	250
---	-----

R

REHİN UYGULAMASI YAPILMAYACAĞI	237
--------------------------------------	-----

S

SENDİKA TEMSİLCİLİĞİ GÜVENCESİ	233
SEPET HESABINA GÖRE TEMERRÜT FAİZİNİ AŞAN ZARAR HESABI .	226
SİGORTA TAHKİMİ	222
SONRADAN MUACCEL OLAN ALACAKLAR İÇİN ARABULUCULUK	231
SUÇ TARİHİNDE 15-18 YAŞ GRUBUNDA BULUNAN HÜKÜMLÜ	247
ŞİRKET PAYLARININ SENEDE BAĞLANMAMIŞ OLMASI	237

T

TANINMIŞ MARKANIN TİCARİ UNVANINA TECAVÜZ	235
TEBLİĞDE ÖNGÖRÜLEN BİRİM KIYMET	264
TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ ALACAKLARI	231
TÜKETİCİ HAKEM HEYETİNİN GÖREV ALANI	217

U

ULUSLARARASI BİLİNİRLİK	235
UYAP'TA SİSTEMSEL SORUN OLDUĞU İDDİASI	219
UYAP ÜZERİNDEN İCRA TAKİBİ YAPILMASI	219
UZLAŞMA SONRASI TAZMİNAT DAVASI	222

V

VEKÂLET ÜCRETİ TALEBİ USULDEN RET	217
VERİLERİ HUKUKA AYKIRI OLARAK VERME YA DA YAYMA	250

Y

YABANCI PARA ALACAĞI	219
YARGI YERİ BELİRLENMESİ	224
YOLSUZ TESCİL	215
YURT DIŞI GİDER YAZMA	264
YÜKSEK ENFLASYON DÖNEMLERİNDE MUNZAM ZARAR	226

Z

ZAMANAŞIMINI DURDURAN VE KESEN SEBEPLER	247
---	-----

